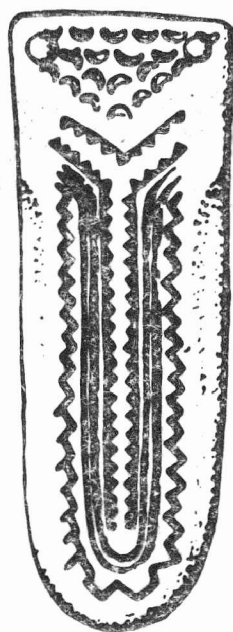

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1983

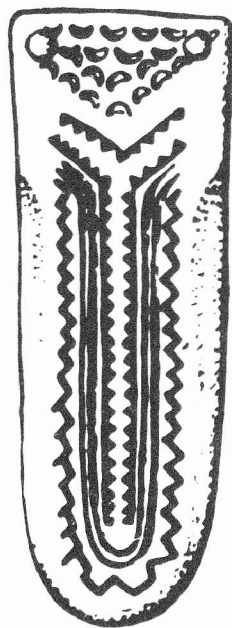

BRNO 1985

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

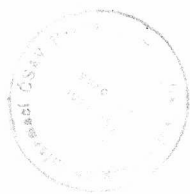
PŘEHLED VÝZKUMŮ

1983

BRNO 1985

PD 1520/1983.(1985.)

04918/87p

PhDr. Boris Novotný, CSc.

8. 9. 1922 - 11. 1. 1983

Dne 11. ledna 1983 nás neočekávaně opustil samostatný vědecký pracovník Archeologického ústavu ČSAV v Brně PhDr. Boris Novotný, CSc. Narodil se 8. září 1922 v Brně. Patřil tedy k ročníkům, do jejichž života hluboce zasáhla II. světová válka. Po maturitě v roce 1942 byl totálně nasazen do Norska, odtamtud uprchl do Švédska a teprve po válce se vrátil zpět do vlasti. V letech 1948 - 1952 vystudoval na filosofické fakultě brněnské university dějiny umění a prehistorii, obory, k nimž měl jako syn středoškolského profesora dějepisu nejbližší. Z universitních učitelů ovlivnil nejvíce jeho celoživotní badatelskou práci prof. V. Richter. I když se hlavní pracovní náplní B. Novotného stala archeologie a to hlavně slovanská a středověká, uplatňoval při výzkumu především své uměleckohistorické vzdělání, což je třeba zvláště zdůraznit pro správné pochopení jeho díla.

Do Archeologického ústavu v Brně nastoupil B. Novotný 1. května 1952. Tady získával první zkušenosti v praktickém archeologickém výzkumu. Hned v letech 1954-1956 se zúčastnil terénních prací na velkomoravském hradišti v Mikulčicích jako zástupce vedoucího výzkumu akademika J. Poulíka. V té době také provedl své první samostatné výzkumy /zejm. pohřebiště z doby stěhování národů v Holáškách u Brna/. Hlavní badatelské úsilí zaměřil na dějiny Moravy v mladší době hradištní a na otázky vztahů mezi velkomoravským a mladohradištním osídlením. Této problematice sloužil jeho systematický terénní výzkum, který měl na jednotlivých lokalitách - Sptyhněv, "Hrůdy" u Sudoměřic, Hradec u Opavy, Rokytná u Moravského Krumlova aj., především zjišťovací charakter. Shrnutí výsledků starších výzkumů /Kylešovice u Opavy, Olomouc/ a vlastních terénních akcí v disertační práci, kterou dr. Novotný dosáhl v roce 1963 vědecké hodnosti kandidáta historických věd, bylo pouze mezistupněm v bádání na tomto tématu. V jeho sledování dále pokračoval, jak svědčí řada drobnějších studií i skutečnost, že se v poslední době intenzivně zabýval archeologickým materiálem z hradiska "Vysoká zahrada" u Dolních Věstonic, na jehož vyhodnocení se připravoval.

V krátké vzpomínce nelze podrobně rozebrat celé životní dílo B. Novotného. Je možno jen připomenout alespoň několik jeho charakteristických činností, ev. jejich výsledků: Na rozdíl od svého učitele V. Richtera, který kladl velkomoravské hradiště v oblasti Olomouce do inundace v prostoru kláštera Hradisko, došel B. Novotný na základě svého výzkumu k závěru, že je třeba hledat toto hradiště na strategicky výhodné poloze Olomouckého kopce. - Typologickým rozbořem keramiky z 9. - 13. století z Hradce u Opavy naznačil B. Novotný prvky, které patrně byly charakteristické pro slovanskou keramiku v 2. pol. 10. století ve Slezsku a na Moravě. - Pečeť jeho uměleckohistorického zaměření nesou zajímavé studie o římsko-provinciální skulptuře - lvu z Moravské Nové Vsi, o hliněných votivních symbolech z Mikulčic a o depotech železných předmětů. - Universitní školení podmínilo také jeho upřímný zájem o vrcholně středověké horizonty našich měst, odkrývané při různých stavebních činnostech, při nichž vedl dr. Novotný v těžkých podmínkách četné záchranné výzkumy a to v Brně, ve Znojmě, v Jihlavě i jinde.

Dr Boris Novotný, CSc. představoval vyhraněnou osobnost a to nejen v čs. archeologické obci, nýbrž i v brněnském kulturním prostředí. Rád se zúčastňoval společenských akcí, nikdy nezkazil žádnou legraci. Mnohdy ale se v jeho úsměvu skrýval kus melancholie, stopy zkušeností, které mu vtiskla válka, rozpory mezi mladíckými ideály a skutečností. Poznali jsme to již my o něco mladší, válkou méně postižení, v dobách, kdy jsme s ním sedávali v universitních lavicích. Měli jsme ho rádi pro jeho bodrost a upřímnost, kterou si zachoval až do konce, která byla sympatická také mladším kolegům a přinášela mu všeobecnou oblibu. Chybět bude zejména v kruhu badatelů o středověku. Všichni, kdo s ním pracovali, kdč se s ním setkávali, uchovají si ho v živé paměti.

Čeněk Staňha

OBSAH

B. Klíma: Pokračování zachraňovací akce v Přerově-Předmostí /okr. Přerov/. - Fortsetzung der Rettungsaktion in Přerov - Předmostí /Bez. Přerov/.....	8
J. Svoboda, L. Seitl: Výzkumy v Moravském krasu /okr. Blansko/. - Grabungen im Mährischen Karst /Bez. Blansko/.....	8
J. Svoboda: Dokumentační práce v jeskyni Šipce /katastr Štramberk/ /okr. Nový Jičín/. - Dokumentationsarbeiten in der Höhle Šipka /Gemeinde Štramberk, Bez. Nový Jičín/. ...	9
M. Oliva, A. Štrof: Přehled paleolitického osídlení Lysické sníženiny a blízkého okolí /okr. Blansko/. - Überblick der paläolithischen Besiedlung der Lysice - Niederung und der nächsten Umgebung /Bez. Blansko/.	10
M. Oliva, J. Doležel: Nové paleolitické nálezy z Tišnovska /okr. Brno-venkov, Blansko, Žďár nad Sáz./.. - Neue paläolithische Funde aus dem Raum um Tišnov /Bez. Brno-venkov, Blansko, Žďár nad Sáz./..	17
M. Oliva: Příspěvek k lokalizaci paleolitických nálezů v okolí Brna-Líšně /okr. Brno-město, Brno-venkov/. - Beitrag zu der Lokalisierung des Paläolithikums in der Umgebung von Brno-Líšeň /Bez. Brno-město, Brno-venkov/.	19
J. Svoboda: Průzkum v okolí Stránské skály /okr. Brno-město/. - Forschungstätigkeit in der Umgebung der Stránská skála /Bez. Brno - město/.	21
J. Pavelčík: Jámy kultury lidu s lineární keramikou v Pašovicích /okr. Uherské Hradiště/. - Gruben der Kultur mit Linearkeramik in Pašovice /Bez. Uherské Hradiště/.	22
J. Pavelčík: Neolitický nále z Hlinska u Lipníka nad Bečvou /okr. Přerov/. - Neolithischer Fund aus Hlinsko bei Lipník nad Bečvou /Bez. Přerov/.	22
E. Kazdová, A. Přichystal: Sídliště s moravskou malovanou keramikou staršího stupně v Popůvkách /okr. Brno-venkov/. - Siedlung mit mährischer bemalter Keramik der älteren Stufe in Popůvky /Bez. Brno-venkov/.	23
T. Dočkal, M. Geisler: Sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou u Bulhar /okr. Břeclav/. - Siedlung mit der mährischen bemalten Keramik in Bulhary /Bez. Břeclav/. ..	23
J. Čižmářová: Objekt s moravskou malovanou keramikou v Brně-Líšni /okr. Brno-město/. - Objekt mit mährischer bemalter Keramik in Brno-Líšeň /Bez. Brno-město/.	24
P. Košťuřík: Ein weiterer Fund des Bruchstückes eines geschliffenen Werkzeuges aus Březník /Bez. Třebíč/.	24
P. Košťuřík: Fund eines Axtbeiles aus Kralice nad Oslavou /Bez. Třebíč/.	24
S. Stuchlík: Neolithische Keramik aus Rašovice /Bez. Vyškov/.	25
A. Prudká: Revizní výzkum na eneolitickém mohylníku u Slatinek /okr. Prostějov/. - Revisionsgrabung auf dem äneolithischen Hügelgräberfeld bei Slatinky /Bez. Prostějov/. ..	25
J. Pavelčík: Die XVII. Grabungsetappe in Hlinsko bei Lipník nad Bečvou /Bez. Přerov/. ..	25
J. Pavelčík: Eneolitické objekty v Opavě-Palhanči /okr. Opava/. - Äneolithische Objekte in Opava-Palhanec /Bez. Opava/.	26
L. Šebela: Fund von Schlifffindustrie in Prosenice /Bez. Přerov/.	27
J. Stuchlíková: Protoúněticer Grab aus Bořetice /Bez. Břeclav/.	27
D. Jelínková: Keramikfund aus der Schottergrube in Mušov /Bez. Břeclav/.	27
M. Salaš: Výzkum výšinného sídliště z doby bronzové u Blučiny /okr. Brno-venkov/. - Grabung der Höhensiedlung aus der Bronzezeit bei Blučina /Bez. Brno-venkov/.	27
S. Stuchlík: Osmá sezóna na výzkumu v Boroticích /okr. Znojmo/. - Achte Grabungssaison in Borotice /Bez. Znojmo/.	30
J. Langová: Bronzová sekerka se středovými laloky z Gottwaldova-Prštného /okr. Gottwaldov/. - Bronzene Axt mit Zentrallappen aus Gottwaldov-Prštné /Bez. Gottwaldov/. ..	30
M. Salaš: Velatické sídliště v Brně-Židenicích /okr. Brno-město/. - Velaticer Siedlung in Brno-Židenice /Bez. Brno-město/.	31
J. Peška: Záchraný výzkum velatického sídliště v Boleradicích /okr. Břeclav/. - Rettungsgrabung einer Velaticer Siedlung in Boleradice /Bez. Břeclav/.	31

M. Stloukal: Antropologický posudek o velatické kostře z Boleradic /okr. Břeclav/. - Anthropologische Beurteilung eines Velaticer Skelettes aus Boleradice /Bez. Břeclav/.	32
J. Hladký: Velatický žárový hrob ze Šlapanic /okr. Brno-venkov/. - Velaticer Brandgrab aus Šlapanice /Bez. Brno-venkov/.	32
Č. Staňa: Žárový hrob z rozhraní střední a mladší doby bronzové ve Šlapanicích /okr. Brno-venkov/. - Brandgrab aus der Wende der mittleren und jüngeren Bronzezeit in Šlapanice /Bez. Brno-venkov/.	32
J. Merta, J. Unger: Nová opevněná lokalita na Pavlovských vrších v katastru Pavlova /okr. Břeclav/. - Neue befestigte Lokalität auf den Pollauer Bergen im Kataster von Pavlov /Bez. Břeclav/.	33
J. Čižmářová: Gefäß der Horákovor Kultur aus Brno-Starý Lískovec /Bez. Brno-město/.	33
A. Štrof: Výzkum Malého Chlumu mezi Krhovem a Oborou /okr. Blansko/. - Grabung auf Malý Chlum zwischen Krhov und Obora /Bez. Blansko/.	34
M. Čižmář: Grabung des keltischen Oppidums Staré Hradisko /Katastralggebiet Malé Hradisko / im Jahre 1983 /Bez. Prostějov/.	34
J. Meduna: Laténské sídliště v Kučerově /okr. Vyškov/. - Latènezeitliche Siedlung in Kučerov /Bez. Vyškov/.	35
J. Peška: Hrob z doby laténské v Rakvicích /okr. Břeclav/. - Grab aus der Latènezeit in Rakvice /Bez. Břeclav/.	36
M. Stloukal: Laténská kostra z Rakvic /okr. Břeclav/. - Latènezeitliches Skelett aus Rakvice /Bez. Břeclav/.	36
M. Čižmář, A. Štrof: Výzkum pozdně laténské sídliště v Bořitově /okr. Blansko/. - Grabung einer spätlatènezeitlichen Siedlung in Bořítov /Bez. Blansko/.	37
B. Klíma jr.: Dva hroby v trase vodovodní rýhy u Prušánky /okr. Hodonín/. - Zwei Gräber auf der Trasse der Wasserleitungsrinne bei Prušánky /Bez. Hodonín/.	37
M. Čižmář: Výzkum púchovského hradiště "Požaha", /k.ú. Jičina / okr. Nový Jičín/. - Untersuchung des Púchover Burgwalles "Požaha", Gemeinde Jičina /Bez. Nový Jičín/.	38
Z. Klanica: Mikulčice, gegenwärtiger Stand und Perspektiven /Bez. Hodonín/.	39
B. Dostál, J. Vignatiová: Břeclav - Pohansko 1983 /okr. Břeclav/. - Břeclav - Pohansko 1983 /Bez. Břeclav/.	44
E. Opravil: Výsledky analýzy dřeva z Pohanska u Břeclavi /z výzkumných sezón 1968-1982/ /okr. Břeclav/. - Die Ergebnisse von Holzanalysen aus Pohansko bei Břeclav /von den Grabungssaisonen 1968-1982/ /Bez. Břeclav/.	45
E. Opravil: Nálezy užitkových rostlin na Pohansku u Břeclavi /okr. Břeclav/. - Funde von Nutzpflanzen auf Pohansko bei Břeclav /Bez. Břeclav/.	46
Z. Měřínský: Výzkum "Petrovy louky" u Strachotína v roce 1983 /okr. Břeclav/. - Grabung von "Petrova louka" bei Strachotín im Jahre 1983 /Bez. Břeclav/.	47
P. Kouřil: Výzkum na hradisku Chotěbuz-Podobora u Českého Těšína v roce 1983 /okr. Karviná/. - Grabung auf dem Burgwall Chotěbuz-Podobora im Jahre 1983 /Bez. Karviná/.	48
L. Šebela: Nález ze střední doby hradištní z Prostějova /okr. Prostějov/. - Fund aus der mittleren Burgwallzeit aus Prostějov /Bez. Prostějov/.	49
J. Unger: Mittelburgwallzeitliche Funde aus Diváky /Bez. Břeclav/.	49
D. Jelínková: Ukončení výzkumu slovanského pohřebiště v Mušově /okr. Břeclav/. - Abschlussgrabung des slawischen Gräberfeldes in Mušov /Bez. Břeclav/.	49
R. Procházka: Záchraný výzkum mladohradištního pohřebiště ve Šlapanicích /okr. Brno-venkov/. - Rettungsgrabung eines jungburgwallzeitlichen Gräberfeldes in Šlapanice /Bez. Brno-venkov/.	50
R. Procházka: Záchraný výzkum mladohradištního hradiska v Moravském Krumlově-Rokytné /okr. Znojmo/. - Rettungsgrabung des jungburgwallzeitlichen Burgwalles in Moravský Krumlov - Rokytná /Bez. Znojmo/.	50
E. Opravil: Rostliny z mladší doby hradištní z Olomouce /okr. Olomouc/. - Pflanzen aus der jüngeren Burgwallzeit von Olomouc /Bez. Olomouc/.	51

Č. Staňa: Mladohradištní /?/ kostrové hroby v Přerově - Předmostí /okr. Přerov/. - Jungburgwallzeitliche /?/ Körpergräber in Přerov-Předmostí /Bez. Přerov/.	55
H. Chybová: Rettungsgrabung eines jungburgwallzeitlichen Gräberfeldes in Zborovice /Bez. Kroměříž/.	55
D. Kaliszová: Jungburgwallzeitliche Funde aus Olomouc /Bez. Olomouc/.	56
D. Kaliszová: Středověké nálezy z levého břehu řeky Moravy v Olomouci /okr. Olomouc/. - Mittelalterliche Funde vom linken Ufer des Flusses Morava in Olomouc /Bez. Olomouc/.	56
V. Dohnal: Systematický výzkum dómského návrší v Olomouci - 8. etapa. - Systematische Grabung der Domanhöhe in Olomouc - 8. Etappe /Bez. Olomouc/.	57
Z. Měřínský: Záchranný archeologický výzkum na hradě Rokštejn, k.ú. Brtnice /okr. Jihlava/. - Archäologische Rettungsgrabung auf der Burg Rokštejn, Katastralggebiet Brtnice /Bez. Jihlava/.	58
Z. Měřínský, M. Plaček: Povrchový průzkum hradu Lapikus, k.ú. Plaveč /okr. Znojmo/. - Oberflächenuntersuchung der Burg Lapikus, Katastralggebiet Plaveč /Bez. Znojmo/.	60
Z. Měřínský: Povrchový průzkum hradu Levnova-Ketkovického hradu, k.ú. Ketkovice /okr. Brno-venkov/. - Oberflächenuntersuchung der Burg Levnov - Ketkovice-Burg, Katastralggebiet Ketkovice /Bez. Brno-venkov/.	61
Z. Měřínský, M. Plaček: Povrchový průzkum hradu Kraví Hory, k.ú. Kuroslepy /okr. Třebíč/. - Oberflächenuntersuchung der Burg Kraví Hora, Katastralggebiet Kuroslepy /Bez. Třebíč/.	62
Z. Měřínský, M. Plaček: Povrchový průzkum opevněného sídla v trati "Hradisko", k.ú. Zbraslav /okr. Brno - venkov/. - Oberflächenuntersuchung des befestigten Wohnsitzes in der Flur "Hradisko", Katastralggebiet Zbraslav /Bez. Brno-venkov/.	64
Z. Měřínský, J. Unger: Rettungsaktion in Přerov /Bez. Přerov/.	65
D. Jelínková, Archeologické nálezy z náměstí v Drnholci /okr. Břeclav/. - Archäologische Funde vom Dorfplatz in Drnholec /Bez. Břeclav/.	65
P. Kouřil, J. Nekvasil: Středověký hrádek u Vřesovic /okr. Hodonín/. - Mittelalterlicher Hausberg bei Vřesovice /Bez. Hodonín/.	65
P. Kouřil: Středověká fortifikace nad Čeladnou v poloze zvané Kozinec /okr. Frýdek-Místek/. - Mittelalterliche Fortifikation ober Čeladná in der Flur genannt Kozinec /Bez. Frýdek-Místek/.	66
P. Kouřil: Výzkum středověkého hrádku Lipina v roce 1983 /okr. Frýdek-Místek/. - Grabung des mittelalterlichen Hausberges Lipina im Jahre 1983 /Bez. Frýdek-Místek/.	66
P. Kouřil: Objev středověkého hrádku v Janovicích /okr. Frýdek-Místek/. - Entdeckung eines mittelalterlichen Hausberges in Janovice /Bez. Frýdek-Místek/.	67
P. Kouřil: Archäologische Feststellung auf der Burg Zátor /Bez. Bruntál/.	68
J. Unger: Výzkum u opevněného kostela v Kurdějově /okr. Břeclav/. - Grabung der befestigten Kirche in Kurdějov /Bez. Břeclav/.	68
J. Unger: Die mittelalterliche Feste bei Myslibořice /Bez. Třebíč/.	68
J. Unger: Mittelalterlicher Hausberg bei Pulkov /Bez. Třebíč/.	69
M. Bálek, M. Čížmář: Středověké nálezy z polohy Hradisko, k.ú. Myslík /okr. Frýdek-Místek/. - Mittelalterliche Funde aus der Flur Hradisko, Gemeinde Myslík /Bez. Frýdek-Místek/.	69
M. Plaček, R. Procházka: Povrchový průzkum hradů Plankenberka /k.ú. Biskupice/ a Vraní hory /k. ú. Vranová/ /okr. Svitavy/. - Oberflächenuntersuchung der Burg Plankenberk /Gem. Biskupice/ und von Vraní Hora /Gem. Vranová/ /Bez. Svita - vy/.	69
R. Procházka: Záchranné výzkumy v Brně v roce 1983 /okr. Brno-město/. - Rettungsgrabungen in Brno im Jahre 1983 /Bez. Brno-město/.	70
R. Snášil, J. Novotný: Výzkumy v Uherském Hradišti v roce 1983. - Grabungen in Uherské Hradiště im Jahre 1983 /Bez. Uherské Hradiště/.	71

E. Opravil: Výsledky archeobotanických analýz z historického jádra města Uherské Hradiště /okr. Uh. Hradiště/. - Ergebnisse archäobotanischer Analysen aus dem historischen Stadtkern von Uherské Hradiště /Bez. Uherské Hradiště/.	74
J. Doležel: Nálezy z vrcholného a pozdního středověku z okresu Brno-venkov, Blansko a Vyškov v letech 1979 - 1983. - Funde aus dem hohen und späten Mittelalter von den Bezirken Brno-venkov, Blansko und Vyškov in den Jahren 1979-1983.	82
V. Podborský, E. Kazdová, P. Košťuřík: Pokračování systematického výzku - mu v Těšeticích - Kyjovicích /okr. Znojmo/, - Fortsetzung der systematischen Grabung in Těšetice-Kyjovice /Bez. Znojmo/.	85
J. Doležel: Pravěké a raně středověké osídlení Tišnovska - předběžné výsledky povrchového průzkumu v letech 1979-1983 /okr. Blansko, Brno-venkov/. - Prähistorische und frühmittelalterliche Besiedlung des Tišnover Raumes - vorläufige Ergebnisse von Terrainbegehungen in den Jahren 1979 - 1983 /Bez. Blansko, Brno-venkov/.	85
A. Štřof: Záchraný archeologický výzkum na trase plynovodní odbočky z Bořitova do Rájce-Jestřebí /okr. Blansko/. - Archäologische Rettungsgrabung auf der Gasleitungs-zweigtrasse von Bořitov nach Rájec-Jestřebí /Bez. Blansko/.	89
A. Štřof: Übersicht neuer Lokalitäten und Funde in der Boskovicer Furche /Bez. Blansko/.	91
O. Šedo: Průzkumy archeologických lokalit v okrese Vyškov. - Untersuchungen von archäologischen Lokalitäten im Bezirk Vyškov.	98
H. Chybová: Neue archäologische Lokalitäten im Raume von Kroměříž /Bez. Kroměříž/.	100
J. Kovárník: Výsledky terénního archeologického průzkumu na Znojemsku /okr. Znojmo/. - Ergebnisse der archäologischen Terrainerforschung im Znojmo - Gebiet /Bez. Znojmo/.	100
J. Kovárník: Dosavadní výsledky leteckého archeologického průzkumu na jižní Moravě /okr. Znojmo, Brno-město/. - Luftbildarchäologie und ihre bisherigen Ergebnisse in Südmähren /Bez. Znojmo, Brno-město/.	102
D. Jelínková: Pokračování záchranových výzkumů v Pasohlávkách v roce 1982 /okr. Břeclav/. - Fortsetzung der Rettungsgrabungen in Pasohlávky im Jahre 1982 /Bez. Břeclav/.	105
O. Šedo: Záchraný výzkum v Pustiměři /okr. Vyškov/. - Rettungsgrabung in Pustiměř /Bez. Vyškov/.	106
V. Dohnal: Hradisko u Čekyně /okr. Přerov/. - Hradisko bei Čekyně /Bez. Přerov/.	106
J. Pavelčík: Osídlení obce Šišma /okr. Přerov/. - Besiedlung der Gemeinde Šišma /Bez. Přerov/.	107
J. Pavelčík: Zjišťovací a záchraná akce v Drslavicích /okr. Uherské Hradiště/. - Feststellungs- und Rettungsaktionen in Drslavice /Bez. Uherské Hradiště/.	107
J. Pavelčík: Osada u Nahošovic /okr. Přerov/. - Niederlassung bei Nahošovice /Bez. Přerov/.	108
J. Pavelčík: Sídliště u Sušic-Kudlova /okr. Přerov/. - Siedlung bei Sušice-Kudlov /Bez. Přerov/.	108
J. Pavelčík: Terrainbegehung auf der Lokalität Uherský Brod - Kyčkov /Bez. Uherské Hradiště/.	108
V. Janák: Třetí etapa záchraného výzkumu ve Velkých Hošticích /okr. Opava/. - Die dritte Etappe der Rettungsgrabung in Velké Hoštice /Bez. Opava/.	109
V. Janák: Sídliště kultury s lineární keramikou a dobrodzieňské skupiny v Kravařích - Koutech /okr. Opava/. - Siedlung der Kultur mit Linearbandkeramik und der Dobrodzieň-Gruppe in Kravaře - Kouty /Bez. Opava/.	109
M. Geisler, I. Rakovský: Záchraný výzkum na katastru obce Česká /okr. Brno-venkov/. - Rettungsgrabung im Kataster der Gemeinde Česká /Bez. Brno-venkov/.	110
M. Geisler, J. Peška, I. Rakovský: Rettungsgrabungen am Baue des unteren Stausees des Wasserwerkes Nové Mlýny im Jahre 1983 /Bez. Břeclav/.	111
R. Procházková: Pravěké a slovanské nálezy z Dolního Němčí /okr. Uherské Hradiště/. - Prähistorische und slawische Funde aus Dolní Němčí /Bez. Uherské Hradiště/.	112

D. Jelínková: Zjišťovací výzkum v Brodě nad Dyjí /okr. Břeclav/. - Feststellungsgrabung in Brod nad Dyjí /Bez. Břeclav/.	112
J. Waldhauser; Jungbronzezeitliche, latènezeitliche und mittelalterliche Funde vom Berge Barborka, Gemeinde Buchlovice /Bez. Uherské Hradiště/.	113
J. Unger: Lesefunde bei Boleradice /Bez. Břeclav/.	113
M. Bálék: Využití leteckého snímkování v archeologii na Moravě v roce 1983 /okr. Třebíč a Znojmo/. - Auswertung der Luftaufnahmen in der Archäologie in Mähren im Jahre 1983 /Bez. Třebíč und Znojmo/.	113
S. Stuchlík: Zpráva o činnosti komplexní racionalizační brigády /KRB/ v roce 1983. - Bericht über die Tätigkeit der Komplexen Rationalisierungsbrigade /KRB/im Jahre 1983.	114
V. Hašek, Z. Měřínský, L. Págo: Interdisziplinäre Rationalisierungsbrigade /IRB/ - Arbeitsergebnisse im Jahre 1983.	115
Výzkumy a záchranné akce na Moravě v roce 1983. - Grabungen und Rettungsaktionen in Mähren im Jahre 1983.	118

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 1-3/

Po záchraňovací úspěšné akci na staveništi nového sídliště v Přerově-Předmostí, která přinesla v prosinci 1982 objev pozoruhodného souboru drobnovaré kamenné industrie ve vrstvě se skládkou mamutích kostí, bylo zřejmé, že při skrývce základové rýhy sousedního bloku č. 2 dojde znovu k zachycení mladopaleolitických památek. Hloubení bagrem se uskutečnilo v době silných mrazů v polovině měsíce února za stálého dohledu pracovníků ústavu. Na ploše 7 m² očistili pokračování skládky kostí, která se však směrem dále k západu postupně vytrácela. Převážnou většinu kosterných pozůstatků tvořily znovu zlomky mamutích žeber. K pozoruhodnějším patřily stoličky, úplný atlas, kosti chodidel a poměrně dobře zachovaná mandibula /Obr. 1/.

Nálezová vrstva na podstatné většině skryté základové rýhy bloku 2 byla však silně narušena různými zásahy předchozí zástavby i kanalizační a vodovodní sítí. V její západní části se rovněž sprašové polohy měnily faciálně ve sprašové hlíny sytě šedavé barvy, silně pozměněné působností povrchové stojaté vody. V tomto prostředí se kosterné pozůstatky proto nemohly dobře dochovat. Četné povlaky uhlíků po dřevu, zlomky spálených kostí a popelovité zbytky nasvědčovaly znovu tomu, že v poněkud výše položených místech v se-verním sousedství lze předpokládat určitou sídlištní koncentraci. Z kostí i zde se nejlépe dochovaly izolované mamutí stoličky.

Poměrně značně omezený byl však na prošetřené ploše výskyt silexů. To svědčí o tom, že koncentrace drobnovaré industrie, získané v roce 1982 nebyla náhodná ani druhotná, způsobená snad přemístěním, ale že představovala zbytky skutečné specializované dílny. K jen ojedinělým kamenným předmětům se ovšem připojily nástroje kostěné. Je to především krátkými, rovnoběžnými rýhami v řadách za sebou zdobený drtič z hrotu mamutího klu /obr. 2:10/ a zlomek kyje ze silné kompakty mamutího femuru /obr. 3/.

Sledován byl znovu i průkop pro teplovodní potrubí východně od zkoumaných ploch, v jehož severní stěně vystupovaly mamutí kosti v úseku dlouhém 25 m. V podstatné části se objevovaly ojedinělé, ve střední pasáži však ve zřejmé koncentraci. Tato stěna byla očištěna i s pomocí posluchačů prehistorie university v Erlangen, kteří do Předmostí zavítali v rámci studijní exkurze. Kromě žeber se zde opakovaly častěji kosti chodidel, stoličky a zlomky ostatních, spíše nepotřebných kostí, bez doprovodu znaků a památek sídlištního prostředí a tedy v podobě odpadové skládky. Z tohoto prostoru pochází jen jediný kamenný nástroj, po obou stranách pečlivě retušovaný pazourkový nůž /obr. 2:9/.

Při podzimních návštěvách rozsáhlého a neustále archeologicky sledovaného staveniště byly ohledávány odkrývané profily zvláště v prostoru nad kostelem a v bývalé zahradě Chromečkova statku, kde minerální zřídlo uložilo mocné polohy travertínů.

Fortsetzung der Rettungsaktion in Přerov-Předmostí /Bez. Přerov/. Die Abdeckung einer Fundamentrinne für Block Nr. 2 bei dem Ausbau der neuen Siedlung in Přerov-Předmostí, ermöglichte weitere Flächen der gestörten jungpaläolithischen Fundschicht zu untersuchen. Trotz der grossen Fröste gelang es die Fortsetzung der Mammutknochenanhäufung zu säubern und bei der fortschreitenden Arbeit des Baggers, bereits ausserhalb ihres Bereiches, eine Reihe von weiteren vereinzelt Knochenhinterlassenschaften, in Begleitung von Holzkohlepartikeln und Asche, zu bergen. Das sehr begrenzte Silexvorkommen bewies, dass die Konzentration der Kleinindustrie, im Jahre 1982 untersucht, nicht zufällig war und dass sie tatsächlich Überreste einer spezialisierten Werkstätte vorstellte. Zu vereinzelt Steinwerkzeugen kam ein mit Ritzlinien verzierter Reiber aus einem Mammutstosszahn und das Bruchstück einer Keule aus einem starken Mammutknochen hinzu. Auch die Nordwand in dem Graben östlich der untersuchten Flächen hat man gesäubert, wo in einer Länge von 25 m verstreute, in der mittleren Passage jedoch sichtbar angehäufte Mammutknochen, zum Vorschein kamen. Bei der Gelegenheit einer Studienexkursion halfen sie auch Studenten der Universität aus Erlangen zu bergen.

VÝZKUM V MORAVSKÉM KRASU /okr. Blansko/

Jiří Svoboda, AÚ ČSAV Brno, Luděk Seitl, Anthropos, MM Brno
/Tab. 1; 2:1/

Lok. 53 /Dolní Suchdolská jeskyně/, Suchdol, obec Vavřinec

Geologická sonda vedená napříč vchodem jeskyně zastihla v hloubce 70-100 cm písky s kulmskými valounky a úlomky drahanského křemence. Jsou překryty slabší /10 - 30 cm/ vrstvou spraše, na níž nasedá souvrství holocénu s proměnlivým obsahem suti.

Lok. 694 /Kateřinská jeskyně/, Suchdol, obec Vavřinec

Terénní úpravy, k nimž v lednu 1984 přistoupila před jeskyní i v prostoru jejího vchodu organizace Moravský kras, si vynutily záchranný výzkum lokality. Odkryvy ukázaly, že val před jeskyní je ve své většině tvořen sutovými vrstvami holocénního stáří. V jeho spodní části prostupují tmavé polohy s neolitickou keramikou, mazanici a hojnou malkofaunou. Svrchní částí probíhá poloha středověku.

Prostor vlastního vchodu je tvořen převážně vyvážkami z jeskyně obsahujícími bohatý paleontologický

materiál /Ursus speleus aj./ . Tyto polohy jsme zkoumali sondami již v zimě 1981 /srv.PV 1981, str.13/. Širší odkryv ukázal, že při stěnách jeskyně se místy zachovala i původní souvrství. Podél levé stěny se podařilo zdokumentovat souvislý profil pleistocénními suťovými vrstvami, na něž v různé mocnosti nasedají holocénní souvrství s polohami lineární keramiky a eneolitu. Při pravé stěně jeskyně byla zachycena poloha mladšího pravěkého osídlení /horákovská kultura podle laskavé informace J. Nekvasila/.

Získaných profilů bude využito k pokusu o celkovou rekonstrukci původní výplně Kateřinské jeskyně. Vývoj jejího osídlení je třeba posuzovat v kontextu nejbližších jeskyní, zejména Koňské a Rytířské /srv.PV 1961, PV 1962/. Průvodní nálezy hnízd mikrofauny, malakofauny a pylové rozbory mohou přispět k rekonstrukci přírodního prostředí v této části Suchého Žlebu.

Lok. 1004 a 1006 /Kolíbky/, obec Jedovnice

Výzkum magdalénského sídliště v Kolíbkách /srv. PV 1982/ pokračoval odkryvem před jeskyněmi na ploše 5 x 8,6 m, který navázal na celkový profil lokalitou. Byla sledována stratigrafická poloha paleolitic-ké industrie i její plošný rozptyl. Kamenná industrie /jádra; rydla, vrtáčky, vruby aj./ je provázána břidlicovými a pískovcovými destičkami. Směrem ke skalní stěně nasedaly nadložní vrstvy pravěkého a středo-věkého osídlení.

Současně byla zkoumána i výplň obou jeskyněk. Jeskyňka 1004 je vyplněna jen slabou vrstvou vyvážek. Je pravděpodobné, že odtud pochází většina přemístěného materiálu uloženého před jeskyní, z něhož jsme v roce 1982 získávali magdalénskou industrii a paleontologický materiál. K vyvezení muselo dojít až po vý-zkumu J. Kniese /1907/. Jeskyňku 1006 vyplňuje sterilní načervenalá jílovitá vrstva, překrytá recentními až subrecentními sedimenty.

Lok. 1191 /Barová jeskyňě/, obec Habrůvka

Cílem první výzkumné etapy na této lokalitě bylo vyčištění plošiny před jeskyní včetně příslušných profilů a započetí plošného odkryvu. Ukazuje se, že dochované souvrství zahrnuje mocnou a členitou polohu holocénu s několika polohami pravěkého osídlení v superpozici, provázenými hojnou malakofaunou. V bazální části profilu, která je tvořena sprašovým materiálem, byla zachycena i poloha paleolitu. Její bližší výzkum bude úkolem příští sezóny.

Grabungen im Mährischen Karst /Bez. Blansko/. Die weitere Grabungssaison stellte sich auf die Flächenabdeckung der Magdalénienschicht in Kolíbky /Kataster Jedovnice/ und auf die Abräumungsarbeiten und Abdeckung des Profiles der prähistorischen Besiedlung vor der Höhle Barová /Kataster Habrůvka/ ein. In den Wintermonaten verlief eine Rettungsgrabung in der Höhle Kateřinská /Kataster Suchdol/, die uns ermöglichte die einzelnen Schichten und Lagen der Besiedlung /Neolithikum bis Mittelalter/ zu stratifizieren.

DOKUMENTAČNÍ PRÁCE V JESKYNI ŠIPCE /k.o. Štramberk, o. Nový Jičín/

Liří Svoboda, AÚ ČSAV Brno

Krápníková chodba jeskyně Šipky je v současné době ukončena násypovým kuzelem komunikujícím s povrchem. Předchozí výzkumné a vyklizovací práce zanechaly na tomto místě kompletní, ale vzhledem k sypkosti materiálu nepřiliš stabilní profil. S ohledem na celkový význam lokality¹ a na potřebu co nejkomplexnějšího poznání jejích původních výplní byl stávající profil začištěn a u jeho paty vyhloubena sonda. Zaměřené a zakreslené souvrství sedimentů měří od stropu chodby ke dnu sondy přes 5 m. Svrchní část /3m/ náleží nepochybně holocénu a sestává z šedohnědých poloh se sutí. Při bazi se objevují přemístěné sprašové hlíny a jílovité polohy s drobnějším štěrčkem. Spodní, pravděpodobně již pleistocénní část souvrství /2 m/ tvoří světle šedohnědé hlinité polohy s obsahem drti, jejíž rozměry se směrem k bazi zjemňují. Jsou rozděleny vrstvou šedohnědé sprašové hlíny. Ze svrchních částí této polohy pochází blíže neurčitelné štěpiny dlouhých kostí.

Poznámka:

1. Profil y K.J. Mašky i F. Proška reprodukuje spolu s komentářem a lit. K. Valoch, Jeskyně Šipka a Čertova díra u Štramberku, Anthropos 17 /N.S.9/, Brno 1965, obr. 3-15.

Dokumentationsarbeiten in der Höhle Šipka /Gemeinde Štramberk, Bez. Nový Jičín/. In dem Tropfsteingang der Höhle Šipka wurde das Profil eines Schuttkegels holozänen und vermutlich pleistozänen Alters dokumentiert.

Martin Oliva, Západomoravské muzeum Třebíč, Antonín Štrof, Muzeum Boskovice
/Obr. 4 - 10/

Předložená zpráva podává přehled paleolitických nálezů ze jmenované oblasti, tak jak byly zjištěny do Jara 1984. Některé z nich zahrnuje již článek K. Valocha /1977/ a diplomová práce A. Štrofa /1979/, která je citována jen když uvádí první zmínku. Většina lokalit byla objevena postupně od počátku 70. let /srov. Valoch 1977, 10/, starší nálezy jsou jen ojedinělé: Boskovice I při stavbě brázdě při stavbě někde v okolí Sebranic nalezen roku 1934 J. Pásek retušovanou pazourkovou čepel a zlomek jádra /MM - Anthropos, přír. č. 382/, jiné nálezy zjistil J. Skutil na Sebranicích III, několik artefaktů snad z areálu stanice Černá Hora III nalezen kolem roku 1938 K. Valoch a V. Gebauer, ojedinělé úštěpy se nacházely ve sbírce J. Mackerle - ho. Ojedinělé nálezy - např. v katastru Lysic - byly učiněny v Boskovické brázdě při stavbě dálnice RAB v letech 1939 - 40. Významný byl objev pozůstatků pleistocenního člověka u Svitávky r. 1962, následovaná ný zprávu o nové lokalitě z téhož katastru /Klíma 1965/.

Údaje k jednotlivým lokalitám podáváme v tomto pořadí: poloha - P, objev - O, sběry nebo výzkumy - S, literatura - L, popis nálezů - N. Není-li uvedeno jinak, je vše deponováno v ústavu Anthropos Moravského muzea. Jestliže použito surovinou není křídový rohovec, jsou materiály označovány takto: KL - rohovec typu Krumlovský les, P - pazourek, R - radiolarit, K - křemen, KV - křemenec, SS - rohovec ze Stránské skály u Brna, S - spongilit nebo prachovec, JO a JH - okrové a hnědé nerosty blízké jaspisu. Číslování lokalit odpovídá číslům v mapě.

1. Bačov I a, b, c, d - okolí kóty 432 SV obce

P: Ia: sedlo mezi kótou 432 a 434, nm. v. 420 m, Ib: Z svah kóty 432 nad úvozem, 410 m nm., Ic: J svah kóty 432 nad hájkem, nm. v. 400 m, Id: V svah návrší SZ od Bačova mezi kótami 368 a 389, nm. v. 400 m, O: A. Štrof v dubnu 1984, 1 sběr, N: Ia: atypické drasadlo na úlomku, Ib: úlomek s místní škrabadlovou retuší, plochý úlomek s rydlovým úderem, 2 štítová levalloiská jádra /obr. 8:9, 10/, Ic: několik desítek amorfních úlomků s drasadlovými, vrubovými a místními retušemi, několik kusů připomíná klínky /obr. 8:7/ a rydla. V industrii, jejíž intencionalita je nepochybná, zcela chybějí pravá jádra a odražené polotovary. Id: zbytek jádra.

2. Blansko I

P: na levém břehu Svitavy na ostrožně S nad soutokem Svitavy s Punkvou v nm. v. 320 - 330 m, sklon do údolí k Z. Na nalezišti četné valouny staré říční terasy. O: M. Štrofová 1977, S: M. a A. Štrofovi /dá-le jen MAŠ/, L: Štrof 1979, N: 2 přímá drasadla na úlomku, 1 na úštěpu /KL?/, ventrální drasadlo, zoubkovaný úštěp a úlomek, vrub na úštěpu, 3 místně retušované úštěpy a úlomky, 1 odražená hrana, úštěp s patou jádra, čepel, 7 úštěpů, 7 ks odpadu, 1 diskovité jádro, 2 načatá jádra, 2 zbytky jader. Kromě toho početná industrie /zčásti asi pseudo/ z křemence a křemene, vesměs silně ohlazená: 3 obité valouny /"seká - če"/, 2 drasadlové hrany, střídavý ozub a úštěp.

3. Blansko II - nad cihelnou

P: na pravém břehu Svitavy při S okraji hliníku cihelny, na V svahu v nm. v. 340 - 350 m, O: J. Doležel 1982, S: týž, N: čepel s vrubem na lomu, polyedrické rydlo nebo zlomek jádra /P/, hrubý čepelovitý úštěp se stopami střídavé retuše, úštěp, mrazový úlomek s dorsálními negativy /SS/, kus se 2 plochými negati - vy. U: sbírka J. Doležela.

4. Bořítov I - Písky, II - Písky /vých. část/

P: O, 5 km S od vsi na mírném JZ svahu pod úpatím Velkého Chlumu. Písčité svah je při JV okraji kryt sprašemi /zde lineární a laténské sídliště/. S část zničena písečníkem. Obě lokality v nm. v. 320 - 330 m dělí pouze úvozová cesta. O: A. Štrof 22.3.1971, S: A. Štrof, L: Valoch 1977, 10sq; 1978, N: I: srov. Valoch 1978, II: srov. Valoch 1977, 10 - 12.

5. Bořítov III - Nad vsí

P: JZ svah pod úpatím Velkého Chlumu, SZ od kóty 368, 1400 m SSZ od kostela. O: K. Valoch, V. Gebauer, A. Štrof 15.3.1972, S: titíž, M. Oliva, J. Svoboda, M. Štrofová, L: Valoch 1977, 12, N: srov. Valoch 1977 /výběr/, od té doby několik desítek nových nálezů.

6. Bořítov IV - Záhumenky /dříve mylně Zádvořín a Čtvrť/ P: rozsáhlá sprašovitá terasa za kostelem nad potokem Lysička a potůčkem z trati Niva, nm. v. 315 - 330 m, sklon k Z, bez větších koncentrací. O: A. Štrof 3.5.1971, S: MAŠ, K. Valoch, V. Gebauer, L: Valoch 1977, 12, Bild 5: 1 - 4, N: srov. Valoch 1977 /výběr/, z nových nálezů: diskovité jádro, nalezené in situ ve sprašovité hlině v hloubce 85 cm /obr. 9:1/.

7. Bořítov V - Horky

P: výrazné návrší 1300 m SV od kostela /kóta 403/. O: A. Štrof 22.12.1973, S: MAŠ, M. Oliva, K. Valoch, V. Gebauer, J. Svoboda, L: Valoch 1977, 10 /zmínka/, Oliva, v tisku, N: Velmi bohatá stanice /zhruba 6 tisíc předmětů, z toho asi 1/10 nástrojů/ se střetáním starobyklých typů /klínky, listy, silně retušovaná drasadla/ a pokročilých prvků /škrabadla, zapravená čepelová jádra/ spolu s četnými zoubky a vruby; mladší micoquien.

8. Bořítov VA - U Badálka, Nepluště

P: na mírném J svahu pod kótou 403, vých. cesty na Horky, nm. v. 390 m, O: A. Štrof 22.4.1973, S: MAŠ, K. Valoch, V. Gebauer, M. Oliva, J. Svoboda, L: Valoch 1977, 10 /zmínka/, N: v podstatě vedlejší koncentrace s chudšími nálezy stejného charakteru jako Horky, nezpracováno.

9. Bořitov VI - Mezichlumí

P: táhlý JZ svah 2400 m SSZ od kostela, pod S úpatím Velkého Chlumu, SV od Lysického potoka nm. v. 320 - 340 m, nálezy na celém svahu. O: A. Štřof 17.6.1972, S: MAŠ, L: Valoch 1977, 12, Bild 5:6 - 8, N: viz Valoch 1977 /výběr/, z nových nálezů jednopodstavové a ploché nepravidelné jádro.

10. Bořitov VII - U hutí

P: mírný k JV skloněný hřbet, navazující na úpatí Velkého Chlumu, 2 km S od kostela, nm. v. 380 - 395 m O: ojedinělé nálezy od podzimu 1980, koncentrace po rozorání sadu 20.4. 1982 MAŠ, S: MAŠ, N: poškozený klínový nůž, drasadla: přímé, vyklenuté, střídavě retušované, se ztenčeným hřbetem, 2 oboustranně retušovaná, kýlovitá a atypická škrabadlo, rydlo na vkle sle retušované čepeli /P?/, úštěp s příčnou retuší, 10 úštěpů s vrubem, 3 zoubkované úštěpy, 5 hrubých zobců, 14 místně retušovaných úštěpů, 12 odražených hran na úštěpech, 1 čepel, 6 úštěpů, 11 ks odpadu; jádra: 2 netežená s upravenou hranou, 1 dvoupodstavové "rydlovité" na úlomku, 4 subdiskovitá, 1 kulovitá, 2 jednopodstavová, 5 nepravidelných, 7 načatých, 9 zbytků. Industrie je velmi nepravidelná, bez čepelí, dobrých jader i úštěpů.

11. Bořitov VIII - Větrníky

P: temeno hřbetu S při kótě 374, 500 m J od Bořitova V, jediná menší koncentrace v SZ části trati. O: A. Štřof 1976, S: MAŠ, N: úštěpek s místní retuší, 2 čepel /1 KL nebo P/, 2 úštěpy, 2 zbytky jader.

12. Bořitov IX - Hřeblo

P: 200 m V obce na JZ úpatí Horek nad drubežárnou, nm. v. 330 - 360 m, O: K. Valoch 15.3. 1973, S: K. Valoch, MAŠ, N: listovitý klínek /obr. 9:2/, zlomek velkého oboustranně retušovaného drasadla, 2 atypická klínová rydla na úlomcích, příčně retušovaná široká čepel, zobec, 2 vruby, 3 zoubkované kusy, polotovar bifaciálního nástroje?, 2 místně retušované kusy, 6 úštěpů, 8 ks odpadu, 1 úštěp z křemene. Jádra: subdiskovitá, 3 nepravidelná, 2 načatá, 3 zbytky. Industrie je nepravidelná, bez dobrých jader a čepelí.

13. Bořitov - Krchůvky

P: k S skloněný svah, 1300 m SZ od kostela, 0,5 km Z od budov JZD, pokrytý sprašemi; nm. v. 330 m, O: A. Štřof 19.6.1974 na skrývce při stavbě vodovodu, N: patinovaný úštěp.

14. Bořitov - Na křibě

P: mírný J sprašový svah, 1100 m S od kostela, SV od boží muky, na sídlišti KZP, nm. v. 340 m, O: A. Štřof 19.4. 1975, N: silné malé atypické škrabadlo na zkrácené čepeli /P/.

15. Bořitov-Haná

P: mírný JV sprašový svah, 500 m JV od Hutě sv. Antonie, 360 m nm. v., O: A. Štřof 21.3.1973, N: přelomená čepel s místní retuší a nepravidelné jádro.

16. Bořitov - Zadní sekerky

P: k SV skloněný sprašový svah mezi Lysickým potokem a silnicí, 2100 m SSV od kostela mezi kótami 336 a 318, O: A. Štřof 13.10. 1972, N: malý úštěp.

17. Bořitov - U dálnice

P: 2200 m SSZ od kostela, na SSV svahu "Mučedníka" v nm. v. 340 m, V od staré dálnice RAB, O: A. Štřof, N: úštěpek a hrubá čepel /KV/.

18. Bořitov - Východní chrástek /Klemovsko/

P: mírný S svah, 600 m S od Horek, nm. v. 360 - 370 m, O: MAŠ 1976, L: Valoch 1977, 12, Bild 6: 5, N: bifaciálně opracovaný artefakt.

19. Bořitov - Niva

P: na Z sprašovém úpatí Horek, 500 m Z od Bořitova V, nm. v. 360 - 370 m, O: MAŠ 1979, N: drobný úštěp.

20. Bořitov - ves, č.p. 267

P: při hloubení jámy v zahradě domu na J svahu v nm. v. 320 m, O: A. Štřof 1983, N: patinovaný úštěp, ležící v nezjištěné hloubce v hlinité spraši, mocné 3 - 4 m, bez púd, na bázi rezivé čočky.

21. Bořitov - ves, č.p. 253

P: sousední, ze Z sousedící parcela s předchozí lokalitou, O: St. Tihelka při stavbě rod. domku v hloubce asi 1 m, N: nepatinovaný zobec.

22. Boskovice I - Pod Lipníky

P: mírná sprašová návěj nad drobným potůčkem, 200 m JZ od výšinného sídliště Vejštice v katastru Vážan, 360 - 370 m nm. v. O: vytríděno z kolekce neolitické industrie, získané při budování železniční trati v r. 1907. Při sběrech na zdejším pravěkem sídlišti získal r. 1983 A. Štřof další nálezy. U: starší nálezy v M Boskovice, nové v MM - ústav Anthropos, L: Štřof 1979, N: microský klínek na úštěpu /KL obr. 10:3/, 2 úštěpy, plochý jádrový kus.

23. Boskovice II - Krajovánky

P: severně od města na SV svahu kóty 385 /přejezd železniční trati/. Vlastní kóta Krajovánky /419 m/, kde lze předpokládat ústřední stanici, je nyní využívána jako pastvina. O: MAŠ 28.5. 1982, S: MAŠ, N: vyklenuté drasadlo na jádrovém kusu, škrabadlovitě přiretušovaný úlomek, vrub na úlomku, čepel, 2 úštěpy /1 přepálený/, načaté jádro a 2 zbytky jader. Soubor patrně obsahuje i neolitické artefakty.

24. Boskovice III - Bahna

P: hřbítkec vybíhající k SZ od lesního masívu Doubrav, 500 m SSZ od kóty 470, SV od Boskovic, nm. v. 440 m, O: M. Oliva, D. Šumberová 23. 4. 1984, 1 sběr, N: úštěp z odražené hrany, neretušovaný úštěp, úzké lamelární jádro /kýlovitý zobec?, obr. 10:2/, jádro se změněnou orientací, načaté jádro a 2 zbytky jader.

25. Boskovice IV - Červený vrch

P: SV města v klínu silnice a potoka, J od železničního přejezdu, na hřbitku vybíhající k SZ od masívu Doubrav, 390 m nm., O: A. Štrof duben 1984, 1 sběr, N: jádrové drasadlo, úštěpek 2 jednopodstavová jádra a 2 zbytky jader.

26. Boskovice - Janovy doly

P: SV silnice na Chrudichromy, v sedle mezi kótami 442 a 402, cca 405 m nm., O: MAŠ 1982, S: titíž N: atypický malý klínek /obr. 10:1/, dvojité drasadlo se škrabadlovou hlavicí /P/ a úštěp.

27. Brtův u Černé Hory

P: cca 800 m SV obce na J svahu kóty 469, nm. v. 455 m, O: K. Valoch, V. Gebauer 1974, S: titíž, L: Valoch 1977, 10, N: úštěp s místní retuší, silný eolizovaný úštěp /K/, obitý /?/ úlomek křemene.

28. Býkovice I

P: necelý 1 km JV obce, J silnice na mírném SV svahu v nm.v. 395 m, O: K. Valoch, V. Gebauer 1971, S: titíž, L: Valoch 1977, 13, N: viz Valoch 1977.

29. Býkovice II

P: necelý 1 km J obce na temeni kóty 449, O: K. Valoch, V. Gebauer 1971, S: titíž, M. Oliva, L: Valoch 1977, 14, N: výběr viz Valoch 1977.

30. Býkovice III - Nad zahrádkami

P: 500 m S obce na JV svahu kóty 440 v nm. v. 415 m, O: K. Valoch, V. Gebauer 1974, S: titíž, N: drasadlo s oboustrannou retuší, atypické škrabadlo, šikmo retušovaný úštěp, zoubky, 3 odražené hrany, 5 čepelí, 27 nepravidelných úštěpů; jádra: 6 připravených a 30 kusů v různých fázích těžby. Materiál vykazuje různou patinaci a zřetelné reutilizace, zčásti snad i neolit.

31. Býkovice IV - V kolíbkách

P: J od stanice II na temeni a S svahu kóty 415, O: K. Valoch a V. Gebauer 1974, S: titíž, M. Oliva, L: Valoch 1977, 14 - 15, N: výběr viz Valoch 1977.

32. Býkovice - Podnivčí

P: 1200 m SVV od kostela, J od potoka a Z od náspu dálnice RA'B, nm. v. 335 m, O: A. Štrof 1980, N: čepel a sporný úštěp.

33. Černá Hora I - Hodonovec

P: cca 1 km SZ obce na Z svahu kóty 360 na okraji lesa, nm. v. 350 m, O: K. Valoch, V. Gebauer 1971, S: titíž, L: Valoch 1977, 13, N: výběr viz Valoch 1977.

34. Černá Hora II - U Horky

P: zhruba 1,5 km Z obce, J silnice do Býkovic, při Z okraji lesa a na pruhu pole v lese, na J svahu v nm. v. 380 - 390 m, O: K. Valoch, V. Gebauer 1971, S: titíž, M. Oliva, L: Valoch 1977, 13, N: výběr viz Valoch 1977, z novějších nálezů např. jádro s boční preparací.

35. Černá Hora III - V hájčích

P: na SZ svahu Bukovice /kóta 501/, pod lesem v nm. v. 360 m, 1500 m JVV od zámku. O: někde v tomto prostoru zjistili r. 1938 K. Valoch a V. Gebauer sílexy v dnes již neexistujícím sadu; vlastní lokalitu objevili MAŠ 1978, S: MAŠ, K. Valoch, M. Oliva, L: Štrof 1979, N: listovitý klínek /obr. 10:4/, poloto - var bifasu, 2 listovité hroty /obr. 10:5/, strmé drasadlo na jádrovém zbytku, polyedrické rydlo na přirozené ploše úlomku /obr. 10:11/, 2 vruby na úštěpech, malý 1-lící sekáč /K/, 2 úštěpy s místní retuší, čepel z hrany jádra, neretušovaná čepel, 13 úštěpů, 12 kusů odpadu; jádra: jednopodstavové, 3 nepravidelná, 3 načatá, 4 zlomky /dalších 5 malých nepatinovaných patří asi neolitu/. Sběr z roku 1938: zlomek čepel, malé úzké lamelární jádro /P/, připravené jádro.

36. Černá Hora IV - Ješetiny

P: temeno a J svah kóty 425, 1100 m JZ od zámku, O: MAŠ na jaře 1978, S: MAŠ, L: Štrof 1979, N: ventrální vyklenuté drasadlo, velký 2-lící sekáč /K/, typické vysoké škrabadlo na úštěpu /P, obr. 10:10/, 2 čepel z hrany jádra, polyedrické klínové rydlo na úštěpu /P, obr. 10:9/, 3 čepel, 8 úštěpů, 9 kusů odpadu; jádra: 4 připravená, levalloiské diskovitá /obr. 10:7, naznačen negativ se slabší patinou/, 4 1-podstavová, 1 ploché, 1 s kolmou preparací na přirozeném bloku, 1 na plochem úlomku, 7 zbytků, z toho 2 z pazourku. Některé křídlové rohovce mají černou kůru jako KL.

37. Doubravice nad Svitavou I - Za horou

P: ostrožna na pravém břehu Svitavy, spojená sedlem s Horkami u Bořitova. Nálezy v sedle od kóty 393 a na Z svahu. O: A. Štrof 1.2. 1974, S: MAŠ, L: Valoch 1977, 13, Bild 9:2, N: 2 přímá drasadla na úlomcích a 1 na úštěpu /KL - P?, obr. 6:6/, hrubé bifaciální drasadlo /obr. 6:5/, 5 vyklenutých drasadel, vesměs na úlomcích /obr. 6:4, R/, 3 bifaciálně retušovaná drasadla na úlomcích /obr. 6:9, 7:1,4/, 2 vysoká škrabadla s lamelární retuší /obr. 6:11, 12/, úštěpové škrabadlo /obr. 6:3/ a jeho zlomek /P/, dvojité hranové rydlo /P, obr. 6:2/, hrubé rydlo na vklesle retušovaném úlomku, klínové rydlo na úzkém jádru /obr. 6:13/, vrub s rydlem na přirozené ploše /obr. 6:1/, 6 zoubkových úlomků /obr. 6:10/, příčně retušovaná čepel a úštěp, částečně retušovaná čepel /obr. 6:8/, 2 zobce, 10 místně retušovaných úštěpů, úštěp s odretušovanou proximální částí, 15 čepelí, čepel s patou jádra, 3 úštěpy z hrany jádra /1 KL?/, 43 úštěpů, 41 ks odpadu /z toho 2 P a 2 JO/. Jádra: 4 připravená, 9 jednopodstavových /obr. 6:7, z toho 1 KV/, 5 jednopodstavových kýlovitých, 5 dvoupodstavových, 8 rydlovitých na úštěpu nebo plochem úlomku /obr. 7:2/, 8 se změnou orientací, 6 subdiskovitých, 10 nepravidelných, 12 načatých, 21 zbytků. Industrie je velmi podobná nedalekému ústřednímu sídlišti na Horkách u Bořitova.

38. Drnovice - Na hůrách

P: J svah kóty 471 S nad vsí, mezi vrstevnicí 400 - 500 m zjištěno několik kusů, O: MAŠ 1983, N: čepel

z hrany jádra /neolit? SS/ a úštěp.

39. Holešín - Tabulice

P: na hřbítku JZ obce, SZ kóty 408, O: M. Oliva, A. Štřof 17.3.1984, 1 sběr, N: úlomek s místní silnou retuší, 2 úštěpy /1 KL/, jádra: 2 jednopodstavová s boční preparací, 1 diskovitě /obr. 7:3/, 2 načatá, 1 zlomek.

40. Hořice - Zahrádky

P: na mírném JZ svahu, 400 m J od Hořic, cca 500 m nm. O: MAŠ 1977, 1 sběr, N: 1 patinovaný úštěp.

41. Chrudichromy

P: SV obce na JZ svahu kóty 419 /Krajovánky/, cca 400 m nm., O: M. Oliva 1976, S: M. Oliva, A. Štřof, N: přisekaný hrubý úštěp, 3 sporné vruby na úlomcích, 2 čepele /obr. 9:9/, čepel s patou jádra /obr.9:5/, masivní úštěp a 2 zlomky.

42. Jablonany I - Za humny

P: hřbet mezi vsí a údolím Svitavy až po kótu 389, zhruba 150 m JV od vsi, nm. v. 380 - 390 m, O: A. Štřof 1977, S: A. Štřof, L: Štřof 1979, N: nepatinovaný zobec, 3 úštěpy; jádra: 1 jednopodstavové se spodní plochou preparací, 2 plochá, 2 nepravidelná, 1 načatá, 1 hrubé jádro z valounu křemene, 4 zbytky, 1 otloukač.

43. Jablonany II - Čtvrť

P: mírný JV sprašový svah nad levým břehem potoka Úmoří, nm. v. 315 - 320 m, 100 m SZ od vsi, 100 m Z od budov JZD na polykulturním sídlišti. O: A. Štřof na jaře 1978, S: MAŠ, N: neretušovaná čepel /P/, jádro se změněnou orientací a zbytek jádra /P/.

44. Jablonany III

P: J obce, S od silnice Obora - Lhota Rapotina, na mírném V svahu, nm. v. 380 m, O: A. Štřof 1982, S: A. Štřof, N: úlomek s vrubovitou retuší a jádro.

45. Jablonany IV

P: "J obce", asi V silnice s kótou 347, na S svahu, O: ?, L: Klíma 1971, N: popis industrie viz Klíma 1971; jen ojedinělé úlomky jsou patinované, ostatní materiál /malá škrabadla aj./ připomíná industrii KZP, která se na tomto místě vyskytuje.

46. Knínice u Boskovic - les Trávníčková

P: zalesněný V svah, příp. některá z menších ostrožen masívu Mojetína /kóta 608/ nad Melkovským údolím s říčkou Bělá, nm. v. okolo 500 m. Ojedinělý nález "asi 500 m na Z od melkovské myslivny". O: F. Krč před r. 1939, U: údajně MM - pravěké oddělení, ič. 10 024/39, asi ztracen, L: Skutil 1947, 88, obr. 39 /zde mylná lokalizace/; Ferulík 1950, 227, N: velké diskovité jádro.

47. Křhov I - Nivky

P: mírný JZ svah, 250 m Z od Malého Chlumu v těsné blízkosti samoty Perná a silnice; několik menších koncentrací, nm. v. 350 - 370 m, O: A. Štřof 4.7. 1972, S: A. Štřof, L: Valoch 1977, 12, Bild 5:5, N: přímé drasadlo, jemné čepelové škrabadlo /P/, 2 atypická úštěpová škrabadla, 2 vruby na úštěpech, 5 opo - třebovaných úštěpů, 4 čepele, 3 úštěpy /1 P/, ploché jádro se zoubkovanou hranou a jiné s laterální úpravou.

48. Lhota Rapotina - Zamočilky

P: na J úpatí kopce Rovná /446/, nad prudkým svahem k říčce Bělá v nm. v. 360 - 380 m, O: A. Štřof 6.5. 1982, 1 sběr, N: listovitý hrot, drasadlo se ztenčeným hřbetem na úlomku, klínové rydlo /?/ na odražené hraně, čepel, úštěp, zlomek; jádra: se změněnou orientací, ploché a zbytek.

49. Lysice - dálnice RAB

P: 1,1 km V od vsi, nm. v. cca 350 m, km nedobudované dálnice - 481,0 + 32/Z 56,2 m, O: H. Freising při stavbě dálnice RAB Víden - Vratislav 9.4. 1940, U: MM - pravěké oddělení, neinv., L: nálezový deník - ul. v MM Brno, N: velké ploché diskovité jádro.

50. Mladkov u Boskovic - Díly

P: mírný JZ svah při nové silnici u S okraje vsi u ústí širokého údolí ke Svitavě, nm. v. 310 - 320 m, O: A. Štřof jaro 1982, sběr v okolí záchranného výzkumu, N: patinovaný úštěp.

51. Obora I - Pod Chlumem

P: Z obce na výběžku z JV úpatí Malého Chlumu, mezi kótou 406 a Hutí sv. Antonie, O: A. Štřof 1974, S: MAŠ, A. Hlušítk, L: Valoch 1977, 13, Bild 5:9, N: listovitý klínek /Valoch l.c./, 5 vyklenutých drasadel, z toho 1 s demi - quina retuší na úlomku /obr. 5:7/, ventrální drasadlo, velké jádrové drasadlo /jádro s laterální preparací?/, dvojité drasadlo /obr. 5:12/, hrotité drasadlo /obr. 5:10/, čepelové škrabadlo s laterální retuší, 2 atypická škrabadla, vyčnělé škrabadlo /obr. 5:6/, klínové rydlo, 5 opo - lyedrické rydlo na laterální hraně, rydlo na laterální retuši, 2 příčné retušované úštěpy, 4 vruby a 3 zoubky na úštěpech, 6 místně retušovaných úštěpů, místně retušovaná čepel, čepel a velký úštěp z hrany jádra, 3 čepele, 1 čepel /JH/, 15 úštěpů, 10 kusů odpadu /1 P/; připravená jádra: bifaciální a nepravidelné s 1 hranou, těžená jádra: subdiskovitě, 1-podstavové bez zápravy, se změněnou orientací, 6 nepravidelných, 4 zlomky a 1 načatá.

52. Obora II - Vosekovice

P: na J svahu výrazného návrší /429 m/, 500 m SZ od obce, O: A. Štřof v květnu 1980, S: MAŠ, J. Svoboda, N: 2 přímá drasadla /obr. 5:11/, vyklenuté drasadlo, 2 ventrální drasadla na levallloidním polotovaru /obr. 5:4/, oboustranné drasadlo, 2 levallloidské úštěpy, čepelové škrabadlo /P, obr. 5:8/, 2 atypická škrabadla na jádrových polotovarech, vysoký zobec, čepel s oboustrannou retuší, clactonský vrub a zoubky na úštěpech /obr. 5:3/, jádrové stíradlo, 4 místně retušované úštěpy, 2 čepele a 2 úště-

py z hrany jádra, 7 čepelí, 21 úštěpů /1 KL/, 9 kusů odpadu; jádra připravená: 1 bifaciální, 2 se tře - mi upravenými hranami, 1 s upravenou horní plochou, těžená: 3 jednopodstavová se zápravou, 3 dvoupodstavová, subdiskovitá, 5 nepravidelných, 3 načatá, 14 zbytků.

53. Obora III - Na kujích

P: výrazná skalní ostrožna 500 m V od vsi nad údolím Svitavy /řeka 300 m, ostrožna 396 m/. Industrie se objevuje v nejvyšší části a na V konci ostrožny, O: A. Štof 2.5. 1980, S: MAŠ, N: listovitý hrot /obr. 5:1/, vkleslé drasadlo, ventrální vkleslé drasadlo /obr. 5:5/, nepravidelně retušované drasadlo, leval - loiský úštěp, vysoký a plochý zobec /obr. 5:2/, 4 vruby na úštěpu, 9 místně retušovaných úštěpů / z to - ho 1 KL/, 9 čepelí /z toho 1K/, 10 úštěpů /1K/, 11 ks odpadu; jádra 1 jednopodstavové, 1 dvoupodstavové, 2 plochá, 1 drobné levalloiské /obr. 5:9/, 7 zbytků /z toho 1R/.

54. Obora - Na habřích

P: mírně k J skloněná plocha J od vsi, O: MAŠ 1981, 1 sběr, N: několik patinovaných úštěpků a zlomků, vytříděno.

55. Obora - S od vsi

P: při okraji k S mírně skloněné plošiny v nm. v. 415 - 425 m, asi 150 - 200 m S od vsi, O: A. Štof 2. 5. 1981, 1 sběr, N: 3 patinované úštěpy a nepravidelný zbytek jádra.

56. Podolí I

P: svah a sedlo S od kóty 407 JV obce, O: A. Štof v dubnu 1984, 1 sběr, N: čepel, obitý jádrový kus a zlomky.

57. Rájec - Jestřebí I - Horní Skřiby

P: k SV skloněný jazyk 350 m JZ od Jestřebí, vybíhající z masívu Jedle, nm. v. 340 - 350 m, O: MAŠ 1978, L: Štof 1979, N: vrub, zoubky, 2 místně retušované úštěpy, úštěp z hrany jádra, 12 úštěpů 5 kusů odpadu, 11 zbytků jader /z toho 1 R/.

58. Rájec - Jestřebí II - Poloudělí

P: SV svah k sedlu, které spojuje návrší Vápna a Jedle, 300 m J od předchozí lokality, nm. v. 345 - 255 metrů, O: MAŠ 1978, S: MAŠ, L: Štof 1979, N: malý listovitý klínek, atypický levalloiský úštěp, vrub na jádrovém kusu, úštěp s místní retuší, 2 úštěpy, 1 zlomek, velké 1-podstavové jádro se zadní plochou zápravou a 5 zlomků jader.

59. Rájec - Jestřebí III - Lokýtek

P: na SZ okraji plošiny, SZ od kóty 383 na výrazné ostrožně S od Jestřebí, nm. v. 360 - 370 m, O: R. Procházka, A. Štof 1978, S: titíž, M. Štrofová, L: Štof 1979, N: ventrální a střídavé drasadlo /obr. 8:1/, 3 místně retušované úštěpy, 2 neretušované čepele, 11 úštěpů, 6 kusů odpadu; jádra: 1 připravené se 3 upravenými hranami, 2 prizmatická se zadní zápravou, 3 diskovitá, 2 nepravidelná, 10 zlomků a zbytků.

60. Rájec - Jestřebí IV - J od Strážky

P: 1 km SV od zámku, J od silnice do Petrovic v okolí kóty 417 a v sedle na S od ní, O: MAŠ duben 1983, S: titíž, M. Oliva /celkem 2 sběry/, N: velké dvojité drasadlo, drasadlo s vrubem /obr. 8:6/, vysoký zobec na úlomku, místně retušovaný úštěp, 3 čepele, 6 úštěpů, 3 kusy odpadu; jádra: 4 nepravidelná diskovitá /obr. 8:2,4/, 2 1-podstavová, 1 na plochem úlomku, 3 načatá, 1 zbytek.

61. Rájec - Jestřebí V - Strážka

P: na výrazném kopci Strážka, v sedle SV od kóty 422, O: MAŠ v prosinci 1980, jako stanici M. Oliva a A. Štof 17.3.1984, N: jemně lomené drasadlo, nízké vyčnělé škrabadlo /obr. 8:5/, hrubě osekáný velký úštěp /dvojitá patina/, hrubá čepel s rohovou retuší, úštěp z hrany jádra, čepel, 2 úštěpy, 2 kusy odpadu, malé diskovitá jádro /obr. 8:3/, 2 štípnuté úlomky.

62. Rájec - Jestřebí VI

P: v sedle S od lokality VII, těsně J od kóty 384 při úvozové cestě, O: M. Oliva, A. Štof 17.3.1984, 1 sběr, N: 2 úštěpy, ploše vyštěpnutý valoun /KV/, zbytek jádra.

63. Rájec - Jestřebí VII a VII A - Za dubí

P: na temeni u kóty 387 V města a v sedle ke kótě 366, O: M. Oliva, A. Štof 17.3.1984, 1 sběr, N: hrubě osekáný velký úštěp /?/, velký čepelový úštěp s patou jádra, 4 úštěpy, 2 jádrové kusy s negativy.

64. Rájec - Jestřebí - Zlámaný

P: na SZ úpatí návrší Kleneč /377 m/ S od Rájce, nm. v. 310 - 330 m, O: A. Štof 2.2.1974, U: vytří - děno, N: několik patinovaných úštěpků a zlomků.

65. Rájec - Jestřebí - okolí kóty 355

P: na S svahu masívu Bukovice /kóta 501/, 300 m Z od stanice I pod lesem při vrstevnici 350 m, O: MAŠ 1978, 1 sběr, U: vytříděno, N: několik patinovaných úštěpků a zlomků.

66. Rájčko I - Zlámaný

P: okraj údolí Svitavy, 700 m V od vsi, nm. v. 420 - 430 m, pole u lesa, O: A. Štof jaro 1984, 1 sběr, N: 4 vyklenutá drasadla s plošnými negativy na jádrových úlomcích, přelomený nedokončený klín /?, obr. 7:5/, zobec, vrub na úlomku, 2 čepele /1KL/, úštěp z odražené hrany, 15 úštěpů, 13 ks odpadu. Jádra: 3 hrubě upravená, jednopodstavové s přední hřebenovou zápravou, dvoupodstavové /obr. 7:8/, 3 subdiskovitá, 3 nepravidelná, 1 načatá a 20 zbytků a zlomků.

67. Rájčko IA - Zlámaný

P: vedlejší koncentrace asi 100 m V, N: střídavé zoubkované drasadlo na úlomku /obr. 7:7/, úštěp, 2 subdiskovitá a 2 nepravidelná jádra.

68. Rájčko II

P: okolí kóty 372, 600 m Z od Rájčka I na výrazném hřbetě skloněném do údolí Svitavy, O: A. Štof

jaro 1984, 1 sběr, N: 3 úštěpy a sporné jádro.

69. Ráječko - Nad hlínkami

P: 200 m S od V okraje vsi, do údolí Svitavy skloněný Z svah, nm. v. 350 m, O: A. Štrof jaro 1984, 1 sběr, N: hrubě osekáný jádrový kus, silně eolizovaný.

70. Rudka u Kunštátu

P: mezi návršími Milenkou a Skřibem při cestě do Újezda, O: ?, S: J. Pelíšek 1980, N: silně omlété diskovité jádro. Bez dalších údajů: 1-podstavové jádro.

71. Sebranice I - Podsedky

P: výrazné návrší S od vsi /422 m/, nad vyústěním Svitavy do Boskovické brázdy, O: M. Oliva 1976, S: M. Oliva, A. Štrof, 2 sběry, N: klínek, vyklenuté drasadlo, hrotité drasadlo na jádrovém kusu /obr. 9:8/, ventrálně plošně opracované drasadlo /obr. 9:3/, vyklenuté drasadlo s klínovým vrblem, polyedrické rydlo na úlomku, úzká retušovaná čepel, úlomek s vrubem, masivní úštěp s clactonskými vruby /obr. 9:6/, zoubkovaný úštěp; jádra: připravené s 1 upravenou hranou, diskovité, na plochem úlomku, nepravidelné, načaté a 1 zbytek. Zajímavá je absence úštěpů a odpadu.

72. Sebranice II - Zadní Podchlumí

P: na svazích V od Chlumu /512 m/, asi 1 km JV od vsi mezi vrstevnicemi 415 - 430 m, O: MAŠ 7.6.1981, 1 sběr, N: zbytek jádra a 2 úlomky.

73. Sebranice III - Zadní pole

P: mírný J sprašový svah J od budov JZD, J od vsi, nm. v. 340 - 360 m, mezi 2 úvozy, O: asi J. Skutil 2. 10. 1934, S: J. Skutil, Menšík, MAŠ, L: Skutil 1937, 276, N: zoubkovaný úlomek, čepel, zlomek 1-stranně retušované čepel/P/, úštěp, 3 kusy odpadu, 2-podstavové jádro /P/, ploché jádro s kolmou preparací, další nálezy viz Skutil l.c.

74. Sebranice IIIa - Zadní pole

P: v poloviční vzdálenosti mezi lokalitou III a státní silnicí, na ploché vyvýšenině v nm. v. 350 m. Snad souvisí s nálezy, které z místa u křížku zhruba 400 m k SZ odtud hlásil J. Skutil /1937, 276/. O: A. Štrof v dubnu 1984, 1 sběr, N: kýlovité škrabadlo na úlomku /obr. 9:7/, atypické kýlovité škrabadlo na rohu úštěpu, vysoký zobec na zbytku jádra, úštěp z hrany jádra, neretušovaný úštěp, 1-podstavové jádro, nepravidelné jádro, 2 zbytky jader a otloukač z valounu křemene.

75. Skalice I - Padělky

P: 300 m J od vsi na plošině, vybíhající z návrší Faberka /kóty 445 a 407/ S kóty 366, O: MAŠ 1978, S: MAŠ, L: Štrof 1979, N: 1 retušovaný a 4 neretušované úštěpy; jádra: netěžené s 1 upravenou hranou, 3 upravená 1-podstavová, 1 2-podstavové, diskovité, nepravidelné, 2 načatá a 2 zbytky.

76. Skalice II - Nivy

P: rozlehlé, spraší kryté návrší mezi Sebranicemi, Svitávkou, Skalicí. Jeho JV okraj spadá do nivy Svitavy. Lokalita leží 300 m SZ od vsi, 315 - 320 m nm. O: A. Štrof 1979 při záchranném výzkumu polykul - turního sídliště, žádný artefakt in situ ve spraši, S: bezvýsledné, nálezy pouze při odkryvech, L: Štrof, Geisler, v tisku, N: listovitý klínek /obr. 8:8/, vyklenuté drasadlo na úlomku, retušovaný zlomek, čepel /KL/, jádro se změněnou orientací /KL/.

77. Skalice - Hradisko

P: SZ svah návrší Hradisko při JZ okraji vsi, krytý spraší /341 m/. O: A. Štrof 1981 ve výplni halštatských objektů č. 1 a 3, N: 1-podstavové jádro a zlomek rohovce.

78. Spešov - Závrtky

P: Z obce pod kótou 380 na V svahu v nm. 360 m, O: MAŠ 1978, L: Štrof 1979, N: patinované jádro.

79. Spešov - Vostře

P: na S svahu terénního jazyku SZ kóty 347, 400 m JZ obce v nm. v. 340 m, O: J. Musil na jaře 1982, 1 sběr, N: úštěp /KV/, 2 kusy odpadu, 1 načaté a 2 plochá jádra.

80. Spešov - Vápna

P: na J svahu kóty 361 SZ od vsi, nm. v. 340 m, O: J. Musil 1982, N: ploché 2-podstavové jádro /P, obr. 9:4/.

81. Spešov - Vořešníky

P: na mírném V písčitém svahu, 700 m SZ od vsi, nm. v. 350m, O: MAŠ 1978, L: Štrof 1979, N: několik patinovaných úštěpů.

82. Spešov - "rokle jižně osady"

P: asi jde o písečník mezi návršími Kešůvka a Vostře, původní terén dnes zničen těžbou, O: major Teplý před 2. světovou válkou. L: Skutil 1947, 112; 1949, 136, U:?, N: podle Skutila "pazourkový hoblíkovitý ... artefakt 6 cm dlouhý".

83. Svitávka I - obecní cihelna

P: 600 m V od vsi v J svahu nad silnicí jsou staré hliníky zrušené cihelny, nm. v. 330 m, O: neúplný pleistocenní lidský skelet: L: Smolíková 18.5. 1962, S: po nálezu B. Klíma, U: Archeologický ústav, L: Smolíková, Ložek 1963; Klíma 1963, N: ve vrstvě s pohřbem /?/, datované původně do W 2/3, byl nalezen úštěp s hrubou retuší, a 3 úštěpy, z toho 1 s jemnou retuší /2 P, 1 K/ - srov. Klíma 1963.

84. Svitávka II - V kopcích

P: návrší /350 m/ mezi Svitávkou a osadou Vaculka, obtékané z J a V potokem Sebránkem /již katastr Sebranic/, O: velmi pravděpodobně jde o lokalitu, publikovanou B. Klímou; identifikoval A. Štrof 7.6. 1981, S: Hobil ? MAŠ 1 sběr, U: starší kolekce v AÚ, L: Klíma 1965; Štrof, v tisku, N: nové sběry: 2 vyklenuté drasadla, nízké úštěpové škrabadlo /obr. 7:6/, zlomek čepel, 6 úštěpů /2 KL/, diskovité

a načaté jádro, 5 zlomků jader. Starší nálezy cf. Klíma 1965, mj. vyčnělé škrabadlo, úštěpová škrabadla, klínová rydla, drasadla a vrubu.

85. Svitávka III - Skalky

P: J svah návrší Stránce /kóta 380/; 250 - 300 m S od vsi, nm. v. 350 - 360 m, O: MAŠ 13. 6. 1981, 1 sběr, L: Štrof, v tisku, N: přelomené rydlo, střídavý ozub, zoubky, ploché jádro, 3 zbytky jader.

86. Svitávka IV - Hodiška

P: výrazné návrší 2 km SV obce /kóty 403, 406, 410/, oddělené náspem nedobudované dálnice RAB od návrší Krajovánky /Boskovice/, O: A. Štrof jaro 1984, 1 sběr, N: střídavě retušovaný zobec, 2 úštěpy, ploché 2-podstavové jádro, 3 nepravidelná jádra.

87. Svitávka - pod Hradiskem

P: mírné sedlo mezi V úpatím Hradiska /polykulturní osídlení/ a kótou 351, 100 m S od V okraje obce, O: J. Mackerle před 2. světovou válkou, U: původně v M Jevíčko /i.č. 334/, dnes patrně v M Moravská Třebová, L: Mackerle 1948, 6, N: podle vyobrazení asi tlustý úštěp; z týchž míst snad pochází i nálezy z křídového rohovce, zmiňované B. Klímou /1963, 3/.

88. Šebetov - Prašnice

P: mírný JZ sprašový svah na levém břehu potoka Semič pod silnicí Šebetov - Vanovice a pod železniční stanicí Šebetov, nm. v. 390 - 400 m, O: MAŠ 17. 4. 1983 při sběru na sídlišti z doby římské, N: patinované škrabadlo.

89. Újezd u Boskovic - U Hradiska

P: před ostrožnou Hradisko /středověk/ S od vsi na J svahu sedla, jímž je Hradisko spojeno s okolním masívkem, nm. v. 510 - 515 m, O: MAŠ 1982, 1 sběr, N: nevýrazné škrabadlo na úlomku, 2 úlomky s místní retuší a úštěp.

90. Zbraslavce

P: S od vsi v klínu 2 potoků, J kóty 402, na terénním jazyku, vyběhající k V z Doubravy, nm. v. 400 m, O: K. Valoch 29. 4. 1984, N: plochý zobec na větším úštěpu.

91. Žernovnik - Skalky

P: k S mírně skloněné návrší /kóta 453/ 500 m JZ od vsi, O: ing. K. Odehnal, A. Štrof jaro 1984, S: titíž, N: jemný zobec v kombinaci s rydlem na lomu /obr. 10: 8/, 3 zlomky nástrojů /1 P, 1 K/, 2 místně retušované úštěpy, 2 úštěpy z odražené hrany, čepel /KL?/, 3 úštěpy, 18 ks odpadu /1 P, 1 KL/, diskovité jádro /obr. 10:6/.

Předložený soupis zahrnuje zhruba 7 desítek bodů s více nálezy, z nichž mnohé jsou známy jen z jediné sběru a jejich typologické spektrum nelze proto ještě blíže charakterizovat. Poskytují však dostatek podkladů pro sledování orientace a polohy stanic. Takřka polovina lokalit se nachází na temenech návrší, ostatní se rozkládají na různé skloněných svazích. Orientace ke světovým stranám jsou potom zastoupeny takto: S 5, SV 3, V 6, JV 4, J 11, JZ 7, Z 5, SZ 4. 49% lokalit je tedy orientováno do kvadrantu JV - JZ, zatímco do opačného úseku SV - SZ jen 27%. Sledování nadmořských výšek přineslo tyto výsledky: 301 - 325: 3, 326 - 350: 13, 351 - 375: 12, 376 - 400: 13, 401 - 425: 14, 426 - 450: 6, 451 - 475: 3, nad 500: 1 /Újezd/, tj. 80% bodů s více nálezy leží mezi vrstevnicemi 325 a 425, více než polovina v nadmořských výškách 350 - 400. Údolí Svitavy, tvořící osu regionu, se pohybuje ve výšce 275 - 320 m, takže dnešní průměrné převýšení lokalit nad nivou činí téměř 100 m. Volba sídliště byla tedy motivována především dobrým výhledem, propustným podložím /terasa nebo zvětraliny, i když časté jsou i sprašovité polohy/ a v neposlední řadě místním výskytem suroviny. Většina nalezišť vykazuje jen velmi řídkou koncentraci artefaktů na poměrně rozlehlé ploše a nasvědčuje spíše jen nesoustavnému a opakovanému osídlení. Nejsou to tedy žádné ateliéry. Neobyčejně rozvinutou místní výrobu Šl a současně velkou hustotu nálezů pozorujeme pouze na sídlišti Bořitov V - Horky, kde se však vyskytuje i množství dokončených nástrojů a importů, takže ani zde není možno hovořit o nějakém specializovaném dílenském stanovišti. Bezpochyby se tu naopak nacházelo ústředí celého micoqskeho osídlení Lysické sníženiny, ke kterému asi převážná většina lokalit náleží. V údolí Malé Hané mohlo podobnou funkci plnit výrazné návrší Krajovánky, sloužící dnes bohužel jako pastvina.

Nejvýraznější micoquienské, příp. staroszeletské rysy pozorujeme ještě na stanicích Černá Hora III, Doubravice I, Býkovice I, II, IV a Obora I a II. Charakteristickým znakem všech těchto větších stanic je přítomnost četných mladopaleolitických typů. Jen jejich zcela nepodstatná část /některé exempláře z pazourku atd./ může představovat sekundární mladší příměs. Je však pravděpodobné, že řada chudých lokalit s široce roztroušenými nálezy je pozůstatkem krátkodobých návštěv z různých období a pravděpodobně i z různých kultur /např. Býkovice III a Rájec V/. Mladší osídlení je doloženo pazourkovými artefakty, provázejícími lidské pozůstatky ve Svitávce I, nálezy ze Sebranic III a snad i ojedinělými patinovanými sílexy z Jablonán IV. Některé pazourkové nástroje z Černé Hory IV zřejmě patří aurignacienu, zatímco za stopu dosud nejstarší osídlení regionu tu lze považovat omlété levalloiské jádro s jedním později vytvořeným slaběji patinovaným negativem a jiná 2 omlétá levalloiská jádra z Bačova lb. Jisté náznaky levalloiské metody vykazuje materiál z Obory II a III. Souhrnně lze osídlení Lysické sníženiny charakterizovat jako enklávu vyvinutého micoquienu, typologicky i geograficky blízkého vrstvě 6a z jeskyně Kůlny.

Literatura:

Ferulík A. 1950: Nálezová zpráva ke sbírce pravěkých nálezů z Knínic a okolí, odevzdaná r. 1949 městskému muzeu v Boskovicích Aloisem Ferulíkem, Z dávných věků II, 1949, č. 2, 222 - 234.

- Klíma B. 1963: Die Entdeckung eines pleistozänen Menschen bei Svitávka, PV AÚB za rok 1962, 2 - 3.
 - 1965: Nová mladopaleolitická stanice u Svitávky, PV AÚB za rok 1964, 12 - 13.
- Mackerle J. 1948: Pravěk Malé Hané, Jevíčko.
- Oliva M., v tisku: Vyvinutý micoquien z návrší Horky u Bořitova - první výsledky. ČMM sc. soc. LXXI.
- Skutil J. 1937: Některé dosud blíže neznámé paleolitické nálezy na Moravě, OP 10, 1936 - 37, 259 - 280.
 - 1947: Moravské prehistorické výkopy a nálezy Oddělení moravského pravěku Zemského muzea 1937 - 1945, ČMM 33, 1946, 45 - 133.
 - 1949: Paleolitický nález ze Spešova u Blanska, Čsl. kras II, 136.
- Smolřková L., Ložek V. 1963: Interglaciál a nález pleistocenního člověka u Svitávky, Časopis pro mine - ralogii a geologii VIII, 189 - 197.
- Štof A. 1979: Pravěk osídlení Lysické sníženiny a Malé Hané, nepubl. diplomní práce na FF UJEP.
 - v tisku: Pravěk osídlení Hradiska u Svitávky, Regionální sborník okresu Blansko I/84.
- Štof A. - Geisler M., v tisku: Záchranný výzkum, na trase plynovodu Maloměřice - Boskovice v roce 1982 /úsek v okrese Blansko/, PV AÚB za rok 1982.
- Valoch K. 1977: Neue frühjungpaläolithische Fundstellen in der Umgebung von Brno, ČMM sc. soc. 62, 7 - 27.
 - 1978: Die paläolithische Fundstelle Bořitov I /B. Blansko in Mähren/, ČMM sc. soc. 63, 7 - 24.

Überblick der paläolithischen Besiedlung der Lysice Niederung und der nächst - sten Umgebung /Bez. Blansko/. Bericht über 91 neue Oberflächenfundstellen im Flussgebiet der Svitava nördlich von Brno, in einem auf Rohstoff /Kreidehornstein/ reichen Gebiet. Von 70 Lokalitäten, die bereits mehrere Funde gewährten, liegt ungefähr 1/2 auf den Gipfeln der Anhöhen, anders überwiegt die Orientierung in dem Quadrant SO-SW. Die Höhen über den Meeresspiegel bewegen sich zwischen 300-515 m, fast die Hälfte der Stationen liegt jedoch zwischen den Schichtenlinien 350-400 m /Talaue von der Svitava: 275-320 m/. Die Zentrallokalität Bořitov V - Horky /Oliva, in Druck/ und andere grössere Stationen /Černá Hora III, Bykovice I, II, IV: Valoch 1977, Obora I und II/ gehören dem entwickelten Micoquien mit zahl - reichen jungpaläolithischen Elementen, eventuell dem älteren Szeletien an. Ausser vereinzelt Spuren des Aurignacien /Černá Hora IV/, ist die jungpaläolithische Besiedlung durch den Fund von Überresten eines pleistozänen Menschen in Svitávka I belegt /Smolřková, Ložek 1963/.

NOVÉ PALEOLITICKÉ NÁLEZY Z TIŠNOVSKA /okr. Brno-venkov, Blansko, Žďár nad Sáz./

Martin Oliva, Západosmoravské muzeum Třebíč, Jiří Doležel, Blansko /Obr. 11/

V uplynulých letech se podařilo J. Doleželi objevit několik nových paleolitických lokalit, které dokre - slují rozřiřtřený obraz paleolitického osídlení tohoto kraje. Předložená zpráva rovněž zachycuje dosud ne - publikované drobné přírůstky ze sbírek ústavu Anthropos MM, shromážděné především K. Valochem. Nále - zy J. Doležela jsou zatím uloženy v jeho sbírce, ostatní se nacházejí v ústavu Anthropos. Není-li uveden odkaz, jde o novou lokalitu. Zkratky surovin a jiných údajů srov. v příspěvku o Lysické sníženině v tomto svazku.

Drásov, P: kóta 349, 0,5 km Z od kostela, N: bifaciálně opracovaný zlomek a zlomek /KL/, S: K. Valoch 1953, L: Skutil 1937a.

Hluboké Dvory-Úlehle, P: náhorní plošina, 750 m JV od středu obce v okolí salaše JZD, mírně skloněná k J, nm. v. 410 m, N: čepelový ústěp /KL/ a omléte jádro /?/, S: J. Doležel, L: Skutil 1933.

Hvozdec, P: u kóty 322 vlevo od silnice, JV obce, S: K. Valoch 1966, N: atypické rydlo na úlomku s la - terální retuší, ústěp /K/, ústěpek.

Kuřim-U hrušky pod Cimperkem, P: SV svah Kuřimské hory, asi 1800 m SZ od středu města, nm. v. 313 m, N: patinovaný ústěp, S: J. Doležel 1980.

Lažany - Vobsín, P: V silnice do Újezda, S od středu obce, na J svahu v nm. v. 353 m, N: úlomek se sto - pami úderů, S: J. Doležel 1983.

Lipůvka - Nečky u Příhonem, P: V svah S od silnice na Nuzířov, 1050 m SZZ středu obce, nm. v. 390m, N: 2 místně retušované čepel /1 KL/, neretušovaná čepel, sporný ústěp, 2 ústěpky, odlomená báze hra - nolového jádra a zlomek jádra, S: J. Doležel, 2 sběry 1983, L: srov. nál. zprávu B. Klímy v AÚB z ro - ku 1961-1962.

Lipůvka - "cesta na sv. Klimenta", P: ?, N: čepel z hrany jádra /P/, S: ? 1945.

Malhostovice - Na Jezerách, P: tahlá plošina 2200 m JVV středu obce, nm. v. 390 m, N: jemné polyedric - ké rydlo /jádro ?/ na plochem úlomku /obr. 11:3/ ze šedozeleného nerostu blízkého jaspisu nebo radiola - ritu, nevýrazné drasadlo na úlomku, hrubě vrubovitě retušovaný úlomek /obr. 11:2/, úzká čepel s místní ventrální retuší /P, obr. 11:1/, čepel s patou jádra, 5 ústěpů /4 KL/, 3 kusy odpadu; jádra: ploché ne - pravidelné /obr. 11:4/, malé s rovnoběžnými negativy a distální plochou zápravou, 2 velká nepravidelná a 6 zlomků /1 KL/, S: J. Doležel, 7 sběrů v letech 1980-1982.

Malhostovice - Na Podsedkách u Pluřtaru, P: mírný J svah S od potoka, Z od silnice do Nuzířova, 900 m SV od středu obce, nm. v. 280 m, N: zlomený ústěp s kůrou, S: J. Doležel, L: Skutil 1937a, 13?.

Moravské Knínice, P: "při stavbě autostrády", N: 6 zlomků jemných čepelí 3 drobné úlomky, téměř vše z

pazourku, N: K. Schirmeisen za protektorátu.

Nuziřov I - Paní Hora /Kutý/, P: J svah kóty 396 ve výběžku pole do lesa, 385 - 390 m nm., S: J. Doležel, 3 sběry 1981 - 1983, N: 2 neretušované čepele, 4 úštěpky a zlomky; jádra: diskovitá, nepravidelná a 1-podstavová a 2 zbytky, L: Skutil 1932; 1937a, 14.

Nuziřov - V Brabince, P: na poličku v lese J silnice do Lipůvky, 760 m V středu obce, 385 m nm., N: patinovaný úštěpek, S: J. Doležel.

Újezd u Černé Hory - Březi pod Petrňovci, P: návrší SZ od kóty 415, S od silnice do Závisti, nm. v. 420 m; po 1 kusu též na Sv svahu návrší a J od silnice /hrot/, N: protáhlý moustierský hrot /obr. 11:5/, zlomek čepele, 1-podstavové jádro s úzkými negativy /obr. 11:6/ a omlutý jádrový kus se stopami omlučení, S: K. Valoch, J. Doležel.

Újezd u Tišnova, P: ?, asi nálezy J. Lavického, N: hranové rydlo /P/ a zbytek jádra.

Veverské Knínice, P: SV od obce na temeni návrší, N: úštěp s rohovou škrabadelovitou retuší, S: K. Valoch 1966.

Jiné nepublikované nálezy z regionu vlastní O. Kos v Tišnově.

Lze doplnit, že někdy v 50. letech byl K. Valochovi předložen celý oboustranný listovitý hrot, nalezený amatérským sběratelem někde v okolí horního toku Svratky nad Nedvědicemi. Artefakt, který představoval nejzářší doklad paleolitu směrem do Českomoravské vrchoviny, se po smrti nálezece bohužel ztratil. Nejvzdálenější nálezy, zaznamenané J. Skutilem /1937a/, jsou úštěpy z Horní Loučky a Střemchova.

V archívu ústavu Anthropos je uložen německy psaný deník majora J. Lavického, jehož údaje byly často podkladem J. Skutilovi. Uvádíme tu překlad všech původních zmínek o paleolitu Tišnovska. Zkratky za číselnými údaji: P- paleolit, N- neolit. Poměrně početné sběry J. Lavického se většinou ztratily, jen malá část je uložena v ústavu Anthropos.

Březina: v ohbí Svratky na plochem jazyku JV vsi, cca 0,5 km JV kaple, 100 x 100 m, 21 P, 10 N. /Skutil 1937a, 7/.

Čebín: 1. - Kaménky, 1 km J obce, V část malého sedla na JZ návrší nad boží mukou, 30 x 30 m, 75 P, 7 N, /Skutil 1932, 589; 1937a, 7 : sedlo JZ kóty 345/.

2. sedlo na Horkách, 300 m JV od kóty 345 /Dálka/, 80 x 80 m, 18 P, 12 N, /Skutil 1932, 589; 1933, 74; 1937a/.

3. Na Rovinách nad vápenkou, 50 x 50 m, 10 P /Skutil 1932, 589; 1933, 74; 1937a, 7/.

4. J svah kóty 371 /?- zalesněno/, 30 x 30 m, 6N /Skutil 1937a, 7/.

5. sedlo 200 m J od kóty 345, nad boží mukou, 25 P, 5 N. Body 1-3 a 5 leží zřejmě velmi blízko sebe; u J. Skutila /1932, 589/ je zaměněn západ a východ, na obr. 4 pravá a levá strana.

Drásov: 1. v sedle 0,5 km Z od kostela /kóta 349 Stráž/, 20 x 20 m, 51 P, 9 N /Skutil 1937a, 8/.

2. 300 m JV od I, 50 x 50 m 4 P, 4 N.

3. ojedinelé nálezy na rovině u pěšiny SZ kostela, S od I /N/.

Hluboké Dvory: svahy 0,5 km J a JV obce, 100 x 100 m, 10 P /Skutil 1937a, 8/. 1 km od kaple /které?/ paleolit.

Hradčany I: známé naleziště na Hůrce, kóta 287, dnes je na ústřední části hřiště /Skutil 1932; 1933; 1937a/.

II. S od I, severně od potoka, zničeno stavbou tratě, 74 P.

III. Plochý svah S od II až k cihelně na silnici Tišnov - Drásov, 66 P, většinou křemen /všechny lokality i s číslováním viz Skutil 1937a/.

IV. cihelna S od III, těsně S od silnice, nálezy 2 listovitých hrotů z hloubky 4-6 m /Skutil 1937b, 274/.

Chudčice: 1. návrší nad cihelnou u potoka, pod křížovou cestou, 65 P /Skutil 1937a, 11/.

2. cca 500 m S od mlýna, 1200 m V od kostela ve Veverské Bítýšce /asi totožné s lokalitou 2 u Veverské Bítýšky/.

Lažany: u kříže, kóta 350 /bez dalších údajů/.

Malhostovice: 3 chudé lokality SZ obce, uváděné potom J. Skutilem /1937a, 13/.

Moravské Knínice: 1. u kaple /kóta 312/, 600 m JJV od kostela, 200 x 200 m 23 P, 172 N.

2. u kóty 351 cca 1 km JV od kaple, 1P, 1 N /Skutil 1933, 78; 1937a, 11; 1937b, 271/.

3. V studánky, 100 x 100 m, 10 P.

Nuziřov: údaje o lokalitě na Paní Hoře, 1935: 175 P, později 340 P /Skutil 1932; 1937a, 14/.

Předklášteří: údaje o známé stanici na Dřínové.

Stěpánovice: SZ výběžek kóty 381 /Dřínová/ a plochý hřbítek Z od potůčku, 80 x 80 m, 45 P /Skutil 1937a 14/.

Újezd u Tišnova: výšina JZ obce, 100 x 100 m, 10 P.

Veverská Bítýška: L.hřbet SV kostela, S od mostu na silnici V. Bítýška-Chudčice, 200 m JV od kóty 322, 100 x 100 m, 34 P.

2. hřbet 300 m S od mlýna, 1200 m V kostela, mezi Svratkou a potokem, 12 P /též vysoké a okrouhlé škrabadlo/, 62 N /Skutil 1937a, 7: zde mylně "S osady"/.

Železné: výšina S obce, 3 P?, 3 N /Skutil 1937a, 15/.

Zhodnocení paleolitického osídlení Tišnovska není snadné. Všeměs jde o velmi chudé lokality s nevýraznými artefakty. Mezi surovinami převládá křídový rohovec. Nejstarší doklady patří szeletieniu, příp. ještě mladému micquieniu /listy z Tišnova-Klucaniny, listovité hroty, klínky a klínový nůž z Horky u Hradčan, jerszmanowický hrot z Moravských Knínic /Skutil 1933, 77/ a souvisejí s bohatým paleolitem Lysické sníženiny. Kromě náznaků aurignacienu /vysoká škrabadla z hradčanské Horky a snad z Veverské Bi-

týšky 2/ je s jistotou doložen zejména pozdní paleolit /tarnowien- ostroměřská skupina/, a to jednak bohatou stanicí v Předklášteří /Tišnov-Dřínová/, jednak krátkými škrabady na Horce u Hradčan. Tato očividně nehomogenní lokalita poskytuje navíc početné tlučené křemeny. Ostatní kolekce jsou kulturně nezařaditelné.

Literatura:

- Skutil, J. 1932: Hradčany, Nuzičov a Čebín, palaeolithické stanice na Tišnovsku, ČMZM 28-29, 1931-32, 584-594.
- 1933: Pravěk Tišnovska, in: Vlastivěda Tišnovska, ed. A. Krejčí, 63-92. Tišnov.
- 1937a: Příspěvek k pravěku Tišnovska. Dodatek k vlastivědě Tišnovska, zvláštní otisk z Horáckých listů, 120, Tišnov.
- 1937b: Některé dosud blíže neznámé paleolitické nálezy na Moravě, Obzor prehistorický X, 1936-37, 259-280.

Neue paläolithische Funde aus dem Raum um Tišnov /Bez. Brno-venkov, Blansko, Žďár nad Sáz./ . Einige neue kleine jungpaläolithische Lokalitäten ohne der Möglichkeit einer genauen Kulturklassifizierung. Die bescheidene paläolithische Besiedlung des Tišnov-Raumes gehört nach den bisherigen Funden dem Szeletien /Tišnov-Klucanina, Hradčany/ und dem späten Paläolithikum an /Teil des Komplexes aus Hradčany, Tišnov-Dřínová/.

PŘÍSPĚVEK K LOKALIZACI PALEOLITICKÝCH NÁLEZŮ V OKOLÍ BRNA-LÍŠNĚ /okr. Brno-město, Brno-venkov/

Martin Oliva, Moravské muzeum, Brno
/Obr. 12, 13/

Zvýšený zájem o stanice s rozvinutou výrobou štípané industrie a vypracování pojmu bohunicieny obrátilo v poslední době pozornost k okolí Brna-Líšně. Vystala potřeba upřesnit polohu jednotlivých lokalit, neboť starší nálezy, popsané většinou jen názvy polních tratí, nebyly v terénu ověřené a rozporné údaje jednotlivých sběratelů nebylo snadné vzájemně sladit. Z některých drobných nalezišť, známých z ústního podání, se opět nedochoval ze starších sběrů žádný materiál. Předložený příspěvek s návrhem číslování lokalit vychází z vlastních zkušeností a z informací Přemysla a Rostislava Ondráčka, Radomíra Klímy, K. Valocha a L. Belcrediho.

Brno-Líšně I - Čtvrtě: Centrum této ústřední stanice se nachází zhruba 50 m JZ od kóty 331. Ojedinelé nálezy lze směrem k J sledovat až k terénnímu stupni s polní cestou mezi kótami 318 a 315, k Z až do polí a zahrádek V od silnice Líšně-Slatina. Do stávajících velkých kolekcí ze Čtvrtí jsou však včleněny i početné nálezy z jiných bodů v okolí. Během 2. světové války byla v blízkosti kóty 331 odkryta neznámými badateli větší plocha, výsledky však nejsou známy /inf. P. Ondráčka/. Novým prvkem v autorových sběrech ze 60. a 70. let jsou hrubé křemencové nástroje. Od vlastních Čtvrtí je vhodné oddělovat dvě následující vedlejší koncentrace: la zhruba 350 m JV od kóty 331 po obou stranách cesty do Podolí, S od kóty 315 /obr. 12:1-2/. Starší sběry se samostatně nedochovaly. lb: trať Úzké, pole Z od Čtvrtí při silnici do Slatiny, kde se podle informací místních obyvatel občas objevuje patinovaná ŠI. V ústavu Anthropos MM je pod tímto označením uložena kolekce 72 nálezu, nasbíraná B. Vyskočilem /přír. č. 47/ a velmi podobná nálezům ze Čtvrtí. Nálezy P. Ondráčka a R. Klímy z tratě Úzké se samostatně nedochovaly. Na neúplné mapce u J. Svobody /1983/ je tato trať mylně lokalizována na ostrožnu nad Mariánským údolím.

Brno-Líšně II - Lepinky: na mírném J svahu, S od cesty do Podolí za objekty JZD, nm. v. 310-320 m. Ojedinelé nálezy se táhnou až k odbočení cesty na Čtvrtě. Samostatně se dochovaly pouze autorovy sběry, obsahující tyto artefakty /obr. 12:3-15/: 2 škrabadla, hranové rydlo, přímé, hrotité, dvojité a lomené drasadlo, nůž s otupeným bokem, levalloiskou čepel s příčnou retuší, 7 čepelí s vrubem, 3 zoubkované nástroje, zobec, 2 retušované čepele, odštěpovač, levalloiský úštěp s příčným úderem, jerzmanowický hrot, 6 levalloiských hrotů, 26 levalloiských a 53 obvyklých čepelí, 17 odražených hran, 25 levalloiských a 50 jiných úštěpů a několik set zlomků a úštěpků. Z jader se vyskytlo 1 s přední hřebenovou a zadní plochou preparací, 2 plochá levalloiská, 1 dvoupodstavové, 1 se změněnou orientací, 2 na úštěpech na způsob hranových rydel, 4 nepravidelná a 18 zlomků. Mezi surovinami značně převládá rohovec ze Stránské skály. Jako Líšně IIa označuji polohu "Za panskou zahradou", tj. mírné návrší /kóta 320/ za zámkem. Nálezy jsou velmi skrovné, starší se samostatně nedochovaly; např. J. Lavický odtud ve svém deníku uvádí 28 kusů. Jinou malou koncentrací několika úštěpů /nedochováno/ tu objevil R. Klíma. Měla se nacházet zhruba 200m JVV od kóty u špičky lesa na hraně svahu /Ib/.

Brno-Líšně III - U Kostelíčka: výrazné návrší S od Mariánského údolí, nálezy se většinou vyskytovaly v poli a sadu JZ od kostelíka v nm. v. 335 m /Valoch 1950/. Na celém hřebětě jsou hojnější nálezy neolitu. V patinované části souboru se téměř nevyskytuje rohovec ze Stránské skály.

Brno-Líšně IV - Staré Zámky /Valoch 1970/: na prvním předhradí známého hradiska před zúžením ostrožny u někdejší brány, 330 m nm. Sběry J. Mačenky, M. Mazálka, K. Valocha, R. Ondráčka poskytly 3 přímá drasadla, 2 vyklenutá drasadla, škrabadlo s odštěpovačem, retušovaný zlomek, 2 úštěpy, levalloiské

jádru na hroty, jádro se změněnou orientací, zbytek jádra a 2 zlomky. S možnou výjimkou jednoho úštěpu tu zcela chybí rohovec ze Stránské skály /obr. 13:12-16/.

Brno-Líšeň V - Kopaniny: pole při S hraně lesního lomu ve vidlici silnic do Ochozu, na mírném J svahu v nm. v. 380 - 390 m; dnes již odtěženo. Z příležitostných sběrů J. Mačenky, R. Klímy a M. Olivy pochází kombinované hranové a klínové rydlo /obr. 13:10/, klínové rydlo na zlomené čepeli /obr. 13/9/, hrotitý úštěp a ploché 1-podstavové jádro /obr. 13:11/.

Va: ojedinělé nálezy bylo možno sbírat V od silnice Velká Klajdovka-Ochoz v úzkém pruhu kolem lesa na rovině v nm. v. 390 m. Na místě vystupují štěrky s různými rohovci. Sběry P. Ondráčka se asi nedochovály, z náhodných návštěv K. Valocha, V. Gebauera a M. Olivy pochází jen několik úštěpků.

Roku 1963 byla v pravěkém oddělení MM skartována blíže nelokalizovaná ŠI, která obsahovala i několik paleolitických nálezů s označením Klajdovka: levalloiský úštěp s vrubem, strmé vyklenuté drasadlo, retušovanou a neretušovanou čepel a úštěp.

Brno-Líšeň VI - Habří: na temeni návrší mezi novým líšeňským sídlištěm a lesem, v místech dnešní vodárny, nm. v. 365 m. Lokalita identifikována nálezem úštěpu a 2 zlomků r. 1984. Kolekce J. Mačenky /zhruba 60 kusů/ obsahuje mj. levalloiské prvky a 2 listovité hroty /Valoch 1954/. Rohovec ze Stránské skály tvoří zhruba polovinu použitých surovin a není z něj vyroben žádný plošně retušovaný artefakt ani typické drasadlo.

Vla - Padělek /"bílý křížek"/: 350 m JJV od předchozí stanice u bývalého rozcestí s křížkem na mírném JV svahu; na staré speciálce kóta 347, dnes zastavěno sídlištěm. Z náhodných sběrů K. Valocha /Valoch 1950/, J. Mačenky a M. Olivy pochází neretušovaná čepel, 3 úštěpy, úlomek křídového rohovce s lamelárními negativy a štípnutý valoun rohovce s černou kůrou.

Prostor bývalého vojenského cvičiště v klínu silnic z Velké Klajdovky do Židenic a do Maloměřic, odkud hlásil paleolitické nálezy K. Valoch /1950/, patří již do katastru Maloměřic. Na líšeňském území se však z větší části nacházejí další lokality, označené jako Podolí I a II.

Podolí I: od kóty 331-Čtvrtě a z přilehlé plošiny vybíhají směrem k JV 2 hřbety. Západní z nich /Podolí I/ poskytl R. Ondráčkovi a autorovi řadu nálezů, které již byly zveřejněny /Oliva 1981/. Sběry P. Ondráčka jsou včleněny do souboru ze Čtvrtě. Artefakty jsou řídce roztroušeny od rozhraní polí JV od kóty 315 až po telegrafní sloupy v nm. v. 310 - 290 m. Z nových nálezů stojí za zmínku kombinace škrabadla s hrotem, analogická typům z Ondratice /obr. 12:17-18/.

Ze spodní části lokality vybíhá k V nad Podolí ostrožna, označená jako Podolí Ia. Z jednoho sběru r. 1984 pochází ploché rydlo na retušované hraně úštěpu, levalloiská čepel a úštěpek.

Podolí II-Lepiny: Východní z obou hřbetů, oddělený od předchozího zvodnělou rýhou a téměř sterilní plochou na temeni návrší. Ojedinělé nálezy lze sledovat J od cesty s alejí, odbočující z cesty Líšeň-Podolí do Mariánského údolí, až do zahrádek na spodním konci hřbetu. Izolované artefakty se vyskytují i na ostrožně, vybíhající V od cesty nad Mariánské údolí. Zde se objevují velmi četné křemencové valouny předkvartérní terasy, které někdy náhodně připomínají staropaleolitické nástroje. Z Podolí II se samostatně dochovávaly jen nálezy J. Mačenky, R. Klímy /zejména 3 listy /obr. 13:1-2/, nalezené na temeni poblíž odbočky cesty do Mariánského údolí/ a autora /obr. 18:3-8/, starší sběry byly přiřčeny k souboru ze Čtvrtě.

Z ojedinělých nálezů lze zmínit přímé drasadlo z pazourku /obr. 13:17/, vyzvednuté J. Mačenkou v trati Zeliska /při cestě z Líšně k hájence a dále k lesnímu lomu/, nepravidelné jádro z křídového rohovce, které jsem vyzdvihl v zahrádkách za posledními domky východně silnice z Líšně - Obecké na Ochoz a několik artefaktů z návrší "Zadní čtvrtky" SSZ od samoty Kandia /obr. 12:16/.

Z dosud nepublikovaných nálezů z blízkého okolí Líšně připomeneme ještě zasintrované tlučené rohovce, objevující se v místech přejezdu přes koleje do Líšně, 400 m S od výzkumu bohunicenských a eneolitických ateliérů /Stránská skála III/ a nepatinované i patinované artefakty, sbírané J. Škrlou na SV úpatí Stránské skály jižně od železnice.

Lokality Brno-Líšeň I, II, VI a Podolí I a II patří nepochybně bohunicieniu a používají s převahou rohovec ze Stránské skály. Na všech těchto stanicích, zejména však na Čtvrtích se početně nacházejí doklady místní výroby ŠI, což je zřejmě výrazným kulturním rysem této kultury. Hojně zastoupení dokončených retušovaných nástrojů, importy cizích surovin a poloha mimo bezprostřední zdroje materiálu napovídají, že jde o skutečná sídliště se všemi běžnými funkcemi a nikoli o specializované dílny. Podle svědectví sběratelů /R. Klímy a bratří Ondráčků/ a mých vlastních zkušeností neposkytuje však stanice Líšeň-Čtvrtě /vlastní centrum JZ kóty 331/ žádné oboustranně opracované listovité hroty. Soubor zpracovaný v poslední době jako lokalita "Brno-Líšeň" je směsí nálezů z různých poloh v okolí a nejvýraznější ukázky hrotů pocházejí zejména z Podolí-Lepin. Potvrzuje se pozorování, že listovité hroty s oboustrannou plošnou retuší jsou vyrobeny z jiné suroviny než z rohovce ze Stránské skály, vzdálené zhruba jen 2 km. Na zmíněný rohovec jsou naopak s převahou vázány jerzmanowické hroty a levalloiská technika /Oliva 1981/. Mimo oblast importů tohoto rohovce se levalloiská technika v moravském mladém paleolitu prakticky nevyskytuje. Líšeň V-Kopaniny lze pravděpodobně přisoudit aurignacieniu, ostatní soubory jsou příliš skrovné a neumožňují bližší klasifikaci.

Literatura:

- Oliva, M. 1981: Die Bohunicien. Station bei Podolí und ihre Stellung im beginnenden Jungpaläolithikum, ČMM sc. soc. 66, 7-45.
Valoch, K. 1950: Sídliště diluviálního člověka na půdě Velkého Brna, Příroda 43, 22-26, 56-57.
- 1954: Nové paleolitické nálezy v Líšni u Brna, AR 6, 811-813.

Valoch, K. 1970: Paläolithische Funde bei Jiřkovice bei Brno /Mähren/, Sborník Josefu Poulíkovi k šedesátinám, 11 - 13.

Beitrag zu der Lokalisierung des Paläolithikums in der Umgebung von Brno-Lišeň /Bez. Brno-město, Brno-venkov/. Revision der geographischen Lage und des erhaltenen Materials aus der erwähnten Region. Der reiche Komplex aus Brno-Lišeň I /"Čtvrť"/ enthält auch zahlreiche Funde von anderen Lokalitäten in der Umgebung, aus denen von den älteren Amateursammlungen fast kein Material selbständig erhalten blieb. Lišeň I, II, IV und Podolí I /Oliva 1981/ und II gehören dem Bohunicien an, die seltenen Blattspitzen sind hier aus einem anderen Rohstoff als aus Hornsteinblende von der nahen Stránská skála hergestellt. Diese überwiegt stark in allen Komplexen und es ist auf dieser die Levallois-Technik appliziert.

PRŮZKUM V OKOLÍ STRÁNSKÉ SKÁLY /okr. Brno-město/

Jiří Svoboda, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 14, 15; tab. 2:2/

Úkolem výzkumné etapy 1983 bylo dále sledovat rozsah paleolitického a eneolitického osídlení v nejbližším okolí významného výchozu rohovcové suroviny /srv. PV 1981, PV 1982/. Bylo přitom využito jednak četných odkrytých kvartérními sedimenty, které otevřela výstavba sídliště a nových komunikací /Lišeň, Vinohrady, Nová hora/, jednak strojových sond umístěných v archeologicky významných bodech /Stránská skála, Lišeň/.

Stránská skála III a /Brno-Slatina/

V prostoru mezi objektem KNP /lok. III/ a temenem Stránské skály /lok. II¹/ bylo situováno celkem 5 strojových sond. Dosahovaly hloubky 2 m, šířky 0,75 m délky 5-6 m. Ukázalo se, že směrem k temeni rychle stoupá úroveň podloží /terciér/, z něhož vystupuje zvětralý jurský útvar vápence s rohovci /sonda 5/. Sprašovým souvrstvím posledního glaciálu probíhá v celkové hloubce 1,8 - 1,5 m plynule interstadiální půdní komplex s paleolitickou industrií /sondy 1-3/, který místy /sonda 4/ dosedá již přímo na zvlněnou úroveň terciérního podloží. Nadložní vrstva spraše je v sondách 3 a 4 narušena jámami s pravěkým archeologickým materiálem. Profily uzavírá vrstva ornice.

Paleolitická industrie zahrnuje celkem 377 ks, z nichž 192 ks tvoří úlomky a třísky. Procentuelní zastoupení hlavních složek se /s výjimkou jader/ kryje s údaji pro Stránskou skálu III. Technologie je analogická /levallois-leptolitický komplex/, typologicky jsou doložena pouze 2 plochá škrabadla a vruby. Z pravěkých jam byly odebrány vzorky keramiky a štípané industrie, které svým charakterem nevybočují z rámce dříve získaného materiálu /KNP/.

Čtvrť /Brno-Lišeň/

Na povrchovém paleolitickém nalezišti Čtvrť, které vzhledem k počtu nálezů /27 653 klasif. ks/ i k jejich typologické variabilitě lze považovat za centrální stanici sledovaného areálu, byly vyhloubeny 3 strojové sondy. Ukázaly, že návrší budované kulmskými slepenci je na jižních svazích překryto terciérními tégly, na temeni navíc šterky a teprve na severním svahu nasedá mocná vrstva spraše. Nebyla členěna půdami a nelze ji tedy srovnat s profilem popsáných z blízké cihelny². Mladopaleolitická industrie vyráběná na povrchu naleziště tuto spraš překrývá.

Nová hora /Brno-Židenice/

Výstavba komunikace podél východního úpatí Nové hory umožnila v roce 1983 sledovat sérii nově odkrytých sprašových profilů. Z masívu zde vystupoval vápencový hřbet, jehož JV svahy pokrývaly spraše členěné ukloněnými půdami /lok. I/. Na bazální spraši /vrstva 2/ spočívala mocná, temně hnědá půda /vrstva 3/. Vrstvičkou sprašové hlíny /4/ byla oddělena od následujícího, nejsložitějšího půdního komplexu /vrstvy 5-8/. Další poloha spraše /9/ jej oddělovala od nadložního půdního komplexu /vrstvy 10-11/, po jehož bazi probíhala nápadná soliflukční poloha a jehož podstatná část byla tvořena rezavě hnědou půdou provřívenou polohami slínu. Závěrečné sprašové souvrství /vrstvy 12, 14/ rozdělovala poslední, hnědošedá půda /13/.

Asi o 100 m jižněji /lok. II/ může tato poslední jmenovaná půda odpovídat vrstvě, která tu klesá do hloubky 1,8-2,2 m ve spraši. Její baze je tvořena polohou šterčfku, střední část tmavě hnědošedou půdou a svrchní část hnědošedou, jemně zvrstvenou soliflukční polohou.

Z rezavých poloh vrstvy 11 /lok. I/ jsem vyňal patinovaný úštěp z křídového rohovce, pravděpodobný úštěp z vápence a tři rozštípané kusy křemene, které vzhledem k náleзовým okolnostem mohou rovněž být artefakty. Vzorek, odebraný z téhož místa, který analyzovala H. Svobodová, obsahoval pyl *Pinus* /37 zrn/, *Alnus* /4 zrna/, *Corylus* /1 zrno/, *Betula* /2 zrna/, *Poaceae* /11 zrn/ a *Asteraceae* /5 zrn/, dokládající spíše chladnější podnebí, podobně jako uhlíky a měkkýši z blízkého profilu Malá Klajdovka^{2,3}. V poloze Nová hora II jsem našel 3 mladopaleolitické artefakty z místního rohovce volně na zešíkmené stěně profilu. Ležely v těsné blízkosti půdy, která profilem probíhá a která snad odpovídá vrstvě 13, lok. I, aniž by však bylo možno tento stratigrafický vztah přímo prokázat.

Růženin dvůr /Brno-Židenice/

Na svrchní etáži nad klasickým profilem středního a části starého pleistocénu /PK V-PK X/ v cihelně Růženin dvůr⁴ jsem těsně před zavezením sebral jádro z křemenného valounu. Může souviset s osídlením

předcházejícím mladý paleolit, které již na této lokalitě bylo sporadicky prokázáno³.

Vinohrady / Brno-Židenice/

Na povrchu štěrkopískových těles úrovně 292 m n.m., jejichž profily zpřístupnila pro studium a dokumentaci výstavba nového sídliště, byly nalezeny dva archaické křemenné artefakty. Jde o ústěp a obitý valounek /jádro?/. Jsou provázány dalšími čtyřmi křemennými předměty, jejichž intencionalita je méně průkazná. Archaický ráz tohoto malého souboru, použitá surovina i stupeň určité eolizace naznačuje, že artefakty budou starší než mladopaleolitické osídlení, které je v rámci regionu nejdříve rozloženo a které se zaměřuje na využití stránskoskalského rohovce⁵.

Poznámky :

1 Číslování lokalit je provedeno na základě dohody s dr. K. Valochem

2 Musil, R., Valoch, K., Nečesaný, V.: Pleistocénní sedimenty okolí Brna, Anthropozoikum 4, 1955, 107-167.

3 Valoch, K.: Neue alt- und mittelpaläolithische Funde aus der Umgebung von Brno, Sb.geol. věd - Anthropozoikum 11, 1977, 93-112.

4 Smolíková, L., Kovanda, J.: Die Bedeutung der pleistozänen Sedimente des Fundortes Růženin dvůr /Brno-Židenice II/ für die Stratigraphie des Brno-Beckens, Sb. geol. věd - Anthropozoikum 15, 1983, 9-38.

5 Svoboda, J.: Raw material sources in Early Upper Paleolithic Moravia. The concept of lithic exploitation areas. Anthropologie 21, 1983, 147-158.

Forschungstätigkeit in der Umgebung der Stránská skála /Bez. Brno - město / . Aufgabe der Grabungsetappe 1983 war es, weiter den Umfang der paläolithischen und äneolithischen Besiedlung in der allernächsten Umgebung des bedeutenden Austrittes des Hornsteinrohstoffes zu verfolgen. Es wurden dabei einesteils die zahlreichen Profilschnitte durch die Quartärsedimente, die der Bau der Siedlung und der neuen Kommunikationen erschloss, andererseits die in archäologisch wichtigen Punkten angebrachten maschinellen Sonden, ausgenutzt. Auf Stránská skála /Lage IIIa/ hat man ferner den Boden, der Industrie aus dem Beginn des Jungpaläolithikums enthielt und die Gruben mit Scherbenmaterial verfolgt. Spuren einer jungpaläolithischen Besiedlung äusserten sich im Profil Nová hora II. Die das Jungpaläolithikum vorhergehende Besiedlung ist im Profil Nová hora I /Bodenkomplex/ und durch eine Oberflächenuntersuchung der Lokalitäten Růženin dvůr und Vinohrady belegt.

JÁMY KULTURY LIDU S LINEÁRNÍ KERAMIKOU V PAŠOVICÍCH /okr. Uherské Hradiště/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Jakub Zajíc z Pašovic předal pravěkému oddělení Muzea JAK v Uh. Brodě zlomky nádob, které nalezl ve výkopu přestavby rodinného domku čp. 170.

Lokalita se nachází v jižní části obce zvané "Záhumní" a zaujímá druhou levobřežní terasu Pašovského potoka /zvaného i Holomná/. Vzhledem ke své poloze v prvním pásmu Vizovických vrchů /252 m n.m./ náleží již k okrajovým a výše položeným osadám v Poolšaví.

Jak uváděl nálezece, tak i při prohlídce staveniště se ukázalo, že výkopem byly zasaženy čtyři jámy kruhového půdorysu. Zaplnovala je sytá černá hlína. Získaný keramický materiál datuje sídliště do mladší fáze lineární keramiky /notové značky/ jihovýchodní Moravy, t.j. do období před nástupem železných prvků, které zde nebyly zjištěny.

Gruben der Kultur mit Linearkeramik in Pašovice /Bez. Uherské Hradiště/. Beim Umbau des Familienhauses Nr. 170 in Pašovice-Záhumní wurden vier Gruben beschädigt, die Material aus der jüngeren Phase der Linearkeramik /Notenkopf/ enthielten.

NEOLITICKÝ NÁLEZ Z HLINSKA U LIPNÍKU NAD BEČVOU /okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Josef Janča ze Šišmy čp. 77, student gymnázia v Přerově, nalezl dne 20. července 1983, když šel ráno do práce na výzkum ve Hlinsku, krátký kopytovitý klín. Nástroj ležel na vozovce silnice Hlinsko - Kladníky ve hlíně, která odpadla z kola traktoru. Podle stop na vozovce a na příjezdovém můstku jsme bezpečně zjistili, že mechanismus vyjel z pole, přiléhajícího ze severní strany k silnici.

Lokalita se rozkládá jihovýchodně od obce Hlinsko a západně od křižovatky silnic Hlinsko -Kladníky a Lhota - Pavlovice, u níž stojí větrný mlýn. Naleziště zaujímá jižní okraj kóty Haná /357/ v nadmořské výšce 340 m /kóta křižovatky/. V jejím nejbližším okolí /jihozápadně od lokality a jižně od silnice/ se nachází prameniště potoka "Libuše". Východně od něj nalezl již dříve J. Janča štípanou neolitickou industrii.

Neolithischer Fund aus Hlinsko bei Lipník nad Bečvou / Bez. Přerov / . Südöstlich der Gemeinde Hlinsko fand J. Janča aus Šišma Nr. 77 auf dem Fahrweg der Strasse Hlinsko-Kladnky einen kurzen Schulleistenkeil. Dieser lag in einer Erdscholle, die vom Rad eines Traktors, beim Herausfahren vom einem nördlich der Strasse liegenden Feld abfiel.

o

SÍDLIŠTĚ S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU STARŠÍHO STUPNĚ V POPUVKÁCH

/okr. Brno-venkov/

Eliška Kazdová, UJEP Brno, Antonín Přichystal, ÚÚG Brno
/Obr. 16, 17/

Na katastru obce Popůvky v trati "Pod šípem" byly zjištěny na podzim r. 1983 jámy narušené orbou. Rozorané povrchy jam se nacházely na ploše jižně a jihozápadně od rybníka /E 15/ vedoucí na Vel. Bíteš a Jihlavu. Povrchovým sběrem se získalo několik desítek kusů štípané a broušené industrie, zlomků moravské malované keramiky a ojediněle též fragmenty lineární a šárecké keramiky. V uvedené trati prováděl před lety výkopy J. Mikulášek; menší část materiálu z jeho výzkumu je uložena v Moravském muzeu v Brně pod inv. č. 83.515-83.571 a 90.233-90.236¹.

Jeden z nejvíce narušených objektů nedaleko silnice byl v září 1983 prokopán. Při povrchu se jevil jako tmavá skvrna nepravidelného kruhovitého tvaru o \varnothing 193 cm. Stěny s několika výklenky přecházely zvolna v nerovné dno, které se objevilo již v hloubce 76 cm od dnešní úrovně. Tmavošedá výplň objektu měla místy jemnou popelovitou strukturu. Obsahovala obvyklý inventář běžných lengyelských sídlištních objektů: zlomy keramiky, štípanou a broušenou industrii, kousky přírodního barviva, zvířecí kosti /45 ks/a mazanici.

V souboru keramiky převažovaly silnostěnné fragmenty se špatně zachovalou malbou. Jen v několika vzácných případech lze rozpoznat motivy malované ornamentace /obr. 16:2, 10, 12, 13/. Pro chronologické určení materiálu je důležitá přítomnost zlomků s rýsovanou ornamentací /obr. 16:1-4, 6/, která je důsledně provedena svazkem linií, tj. nejméně třemi souběžnými čarami. Časovému výskytu této výzdobné techniky odpovídají z malovaných prvků elipsy /obr. 16:7, 10, 13; 17:15/ a tzv. tělíska /obr. 16:12/. Také typologické znaky, pokud je lze z fragmentů určit, souhlasí s chronologickou průkazností ornamentace /obr. 16:8, 11; 17:17/.

Žluté barvivo bylo nalezeno ve třech hručkách o celkové hmotnosti 50,15 g a červené barvivo pouze v podobě drobných rozptýlených zrníček /2,85 g/. Bílé pigmenty zjištěny nebyly.

V souboru štípané industrie čítajícím 18 kusů byly zastoupeny tři malé zlomky obsidiánu. Nejčastěji se vyskytovaly čepelky a škrabadla z rohovce typu Krumlovský les II /celkem 11 kusů; obr. 17:1-5/ s mnohými petrosilexy. Ojediněle je jako surovina doložena také plazma /křemičité zvětralinny hadů/ západomo-ravského původu. Provenience zbývajících silicítů nebyla určena /přepálené artefakty/. Zásyp objektu dále obsahoval čtyři zlomky broušené industrie; ve třech případech jde o zelené břidlice přinesené pravděpodobně od Želešic /obr. 17:6,7/. Kamenná podložka byla zhotovena ze světlého granitoidu, pocházejícího z brněnského masívu.

Zmíněné charakteristické znaky keramiky, zvláště její výzdoby, dovolují zařadit obsah jámy do starší fáze /la/ kultury s moravskou malovanou keramikou. Odpovídá tomu také přítomnost obsidiánu. Nově získaný materiál se ve všech podstatných rysech shoduje s inventářem nalezeným v uvedené trati již dříve². Lokalita v Popůvkách "Pod šípem" patří k dokladům starší fáze la kultury s MMK, které jsou podle současného stavu výzkumu v okolí Brna vzácnější než sídliště z následující fáze lb.

Poznámky:

- 1 E. Kazdová, Nové lokality s moravskou malovanou keramikou staršího stupně na Brněnsku, SPFFBU E 22-23, 1977-1978, 28, pozn. 3.
- 2 E. Kazdová, Těšetice-Kyjovice I. Starší stupeň kultury s moravskou malovanou keramikou, Brno 1984, tab. 104-106.

Siedlung mit mährischer bemalter Keramik der älteren Stufe in Popůvky / Bez. Brno-venkov / . Im Herbst des Jahres 1983 hat man in der Flur "Pod šípem" gestörte Gruben festgestellt. Das durch Lesefunde gewonnene Material gehört überwiegend der Kultur mit mährischer bemalter Keramik an; unweit des Teiches fand man auch einige Bruchstücke der Linear- und der Šárka-Keramik¹. Eines von den gestörten Objekten mit bemalter Keramik wurde untersucht. Durch die Analyse seines Inhaltes, besonders der Keramik und der Spaltindustrie, wurde bestätigt, dass es in die ältere Phase /la/ der Kultur mit mährischer bemalter Keramik gehört.

SÍDLIŠTĚ LIDU S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU U BULHAR /okr. Břeclav/

Tomáš Dočkal, Bulhary, Martin Geisler, AÚ ČSAV Brno

Na podzim 1983 bylo hlubokou orbou porušeno již dříve známé sídliště lidu s moravskou malovanou ke-

ramikou, ležící na katastru obce Bulhary v trati Záhumenkové vinohrady /dříve Kirchberg/¹. Na ploše asi 2 ha bylo po orbě zřetelně patrné přibližně 10 rozsáhlých pravěkých objektů, z nichž získali autoři povrchovým sběrem keramický materiál datovatelný do středního období kultury s MMK. Lokalita je vhodná pro ověření možností, které pro dokumentaci porušených pravěkých sídlišť poskytuje snímkování z letového modelu.

Poznámka:

11. Rakovský, Nález moravské malované keramiky v Bulharech /okr. Břeclav/, PV 1977, Brno 1980, 25.

Siedlung mit der mährischen bemalten Keramik in Bulhary /Bez. Břeclav/. Am Kataster der Gemeinde Bulhary, in der Flur Záhumenkové vinohrady, wurden durch Tiefackerung ungefähr 10 Objekte gestört, in den mittleren Zeitabschnitt der Kultur mit MBK datierbar. Die Lokalität ist für Luftaufnahmen geeignet.

OBJEKT S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU V BRNĚ-LÍŠŇI /okres Brno-město/

Jana Čižmářová, Muzeum města Brna

Koncem června 1983 nahlásili pracovníci Pozemních staveb Brno narušení pravěkých objektů, zachycených při zemních pracích v prostoru budoucí ulice Popeládkovy. Zjištěné objekty shodného zásypu nemohly být prozkoumány v celém rozsahu a nálezy byly získány pouze z jednoho. Jde o nebohatý keramický materiál pozdního stupně kultury s moravskou malovanou keramikou, štipanou industrií pocházející ze Stránské skály /určení A. Přichystala/ a osteologický materiál, v němž je zastoupen tur domácí, prase domácí a ovce nebo koza /určení L. Peškeho/. Zachycená délka objektu činila 5 m, mísovitě zahloubení zasahovalo do hloubky 1 metru.

Objekt mit mährischer bemalter Keramik in Brno-Lišeň /Bez. Brno-město/. Beim Baue der neuen Siedlung wurden vorgeschichtliche Objekte gestört, von denen eines teilweise untersucht worden war. Es enthielt kein reiches keramisches Material, das in die späte Stufe der Kultur mit mährischer bemalter Keramik gehört, steinerne Spaltindustrie von der Stránská skála stammend und osteologisches Material, in dem das Hausrind, Hausschwein und Schaf oder Ziege vertreten sind.

EIN WEITERER FUND DES BRUCHSTÜCKES EINES GESCHLIFFENEN WERKZEUGES AUS BŘEZ- NÍK /Bez. Třebíč/

Pavel Košťuřík, FF UJEP Brno
/Abb. 18:1/

Zur Kollektion geschliffener Steinwerkzeuge aus dieser Gemeinde gehört auch der Fund von der Flur "Šafrance", den T. Dobrovolný im Jahre 1983 tat.

Es ist dies höchstwahrscheinlich der Teil einer Hacke, ziemlich beschädigt und bei der Durchbohrungsstelle entzweigebrochen. Nach den Analogien kann man sie in den Abschnitt von der jüngeren Hälfte der Dauer der Kultur mit Stichbandkeramik bis in den Abschluss des Neolithikums datieren.

FUND EINES AXTBELLES AUS KRALICE NAD OSLAVOU /Bez. Třebíč/

Pavel Košťuřík, FF UJEP Brno
/Abb. 18:2/

Im Herbst des Jahres 1983 fanden Schüler der Elementarschule in Březník, M. Chytka und J. Pavlíček in der Flur "v Dolínkách" oder "u Tomanových", in der Nähe der Strasse Brno-Třebíč, ein grosses Axtbeil, das im Nacken durchbogen ist. Ausmasse: L - 20 cm, Br. - 5,6 cm.

Die Fundstelle ist ungefähr 200 m von Chvojnice, des Hauptzuflusses des Flusses Oslava in diesem Raume, entfernt. Längs der Chvojnice schritten offensichtlich Menschen schon in der Prähistorie in unsiedelte Räume vor, wie davon Funde auch von anderen Stellen im Oslava-Gebiet zeugen. Der Fund des Axtbeiles stellt den ältesten Fund vom Kataster der Gemeinde Kralice nad Oslavou vor.

Nach Analogien kann man das Axtbeil in die Neige des mittleren, aber wahrscheinlicher bis in das jüngste Neolithikum datieren.

NEOLITHISCHE KERAMIK AUS RAŠOVICE /Bez. Vyškov/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno
/Abb. 19:2/

Im Herbst des Jahres 1983 brachte A. Moravec Fragmente eines neolithischen Gefässes, das ihm L. Levičková aus Brno auf seinem Arbeitsplatz übergab. Das braunschwarze Gefäss hat einen konischen Oberteil, einen rundlichen Bauch mit 4 kleinen Osen und einen mässig gewölbten Boden /erh. H. - 7,9 cm; Φ des Bauches - 12,4 bis 12,8 cm/. Nach dem Bericht von A. Moravec stammen die Scherben von dem Aushub für einen Brunnen auf dem Grundstück beim Wochenendhaus von L. Levičková in Rašovice. Nach den Angaben von L. Levičková soll das Gefäss auf dem Abladeplatz des Ausführes bei der Strasse Rašovice-Heršpice gefunden worden sein. Die genaue Lokalität kennen wir also nicht, allerdings wahrscheinlicher scheint die Information über den Fund im Aushub für den Brunnen zu sein, was offensichtlich L. Levičková aus Furcht vor einer eventuellen archäologischen Untersuchung, geheim halten wollte. Das Gefäss können wir rahmenhaft in das Neolithikum datieren.

REVIZNÍ VÝZKUM NA ENEOLITICKÉM MOHYLNÍKU U SLATINEK /okr. Prostějov/

Alena Prudká, Muzeum Prostějovska Prostějov
/Obr. 19:1/

V červenci 1983 provedlo Muzeum Prostějovska výzkum jedné z neprokopaných mohyl na mohylníku "Nad Ostichovcem" /A. Gottwald jich v letech 1920 - 1921 prokopál 14, další 3 prokopál J. Všeticka/. Mohyly obsahovaly většinou 1 hrob, jen tři měly po dvou hrobech. Hroby byly umístěny většinou excentricky a v konstrukci bylo většinou užito kamenů. Náš výzkum tato zjištění A. Gottwalda rovněž potvrdil.

Hlinitý násyp zkoumané mohyly tvořil nepravidelný ovál orientovaný ve směru SZZ - JVV o rozměrech 12,4 x 6,7 m, převýšen byl maximálně 35 cm nad úroveň okolního terénu. Tvořila jej lehká okrová hlína. Mohyla obsahovala dva žárové hroby rozdílné konstrukce. Hrob č. 1 byl situován excentricky /severně od středu mohyly/. Na úrovni dna mohyly byl sestaven věnec z lomového kamene o průměru 155 x 175 cm a pod jeho jižním okrajem byla kónicky se zužující hrobová jáma /její horní Φ byl 55 cm, hloubka od povrchu násypu byla 75 cm/. Žárový pohřeb byl uložen v hrncovité nádobě, na ní byly otočeny dnem vzhůru džbánky a dvojchá amforka. Hrob č. 2 byl uložen centrálně na úrovni dna mohyly. Obsahoval žárový pohřeb v míse a zbytky několika zcela rozpadlých nádob. Z jedné strany byl přiklopen jedním kamenem. Hrob a jeho bezprostřední okolí byly silně narušeny kořeny stromu a nebylo možno zjistit stopy eventuálního druhotného zapuštění. V hlinitém násypu byly na několika místech nalezeny fragmenty jednoho sekeromlatu vybrouše - něho z vápence. Materiál odpovídal keramice z ostatních mohyl prokopaných A. Gottwaldem.

Revisionsgrabung auf dem äneolithischen Hügelgräberfeld bei Slatinky /Bez. Prostějov/. Im Juli 1983 führte das Museum in Prostějov die Grabung eines von den nicht ausgegrabenen Hügelgräbern auf dem äneolithischen Hügelgräberfeld "Nad Ostichovcem" durch, wo in den Jahren 1920 - 1921 A. Gottwald 14 Hügelgräber und J. Všeticka 3 Hügelgräber durchgrub. Das von uns untersuchte Hügelgrab hatte eine erdige Aufschüttung im Ausmasse von 12,4 x 6,7 m und enthielt zwei Brandgräber von unterschiedlicher Konstruktion /eines in einer Grabgrube unter dem Boden des Hügelgrabes eingetieft, das zweite zentral im Bodenniveau angebracht/.

DIE XVII. GRABUNGSETAPPE IN HLINSKO BEI LIPNÍK NAD BEČVOU /Bez. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

In den Tagen vom 4. Juli bis 26. August 1983 setzte die siebzehnte Grabungsetappe auf der Höhsensiedlung der Träger der kannelierten Keramik "Nad Zbruzovým" in Hlinsko bei Lipník nad Bečvou fort. Im Verlaufe der Terrainarbeiten öffneten wir vier Sonden: Nr. 77/83, 78/83, 78/A/83 und 78/B/83, im nordöstlichen und nordwestlichen bis westlichen Sektor der Niederlassung. Die Grabungsarbeiten waren ziemlich durch die aussergewöhnliche Trockenheit erschwert. Die Profile sowie das Liegende trocknete rasch aus und wurden unleserlich. Diese Situation äusserte sich besonders auf den Hängen von "Židova debra", die den Ostrand des Siedlungsplateaus begrenzen. Aus diesen Gründen mussten wir die Grabung in Sonde S-77/83 unterbrechen und ihre Beendigung für die nächste Saison verschieben, bis die Schichten unter dem Einfluss des feuchten Winter- und Frühlingswetters genügend durchnässen werden.

Die Aufgaben, die wir verfolgten konzentrierten sich auf:

1/ den nördlichen Teil des nordöstlichen Hanges der Sporenlage. Hier bemühten wir uns in Sonde S-77/83 die Fortifikation zu erfassen und gleichzeitig die Ergebnisse der geophysikalischen Messungen zu beglaubigen, die in diesem Raume durchgeführt worden waren. Die Sonde legten wir nämlich in den zentralen Teil

der umfangreichen Anomalie an, die die Schichtenlinien des Hanges verfolgt. In ihrer Mitte ist sie je - doch markant verengt, so dass sie die Form eines liegenden Achters hat. Durch die Sonde erfassten wir die Steindestruktion einer vorläufig näher nicht definierbaren Konstruktion und zwei tiefe zylinderförmige Lehmgruben /Obj. 12 und 13/83/. Wie ich bereits angeführt habe, waren wir gezwungen wegen der absoluten Unleserlichkeit der Profile sowie des Liegenden /nicht einmal das Besprengen half/ die Grabung der Sonde und des Obj. 13/83 zu unterbrechen.

2/ den nordwestlichen bis westlichen Sektor des Siedlungsplateaus. Hier verfolgten wir die Besiedlung und die Dichte der Siedlungsobjektetypen. Durch Sonden des Komplexes S-78/83 erfassten wir 17 Siedlungseinheiten. Die bedeutendste von diesen ist Hütte Obj. Nr. 443 /arbeitsgemäss als Gräbchen Ž-2/83 bezeichnet/, aus der wir ca. 3 m eines Gräbchens erfassten, das zum Einsetzen der Pfostenkonstruktion für die Hüttenwand diente. Das Gräbchen war mit senkrecht aufgestellten flachen Steinen ausgelegt und auf der Nordseite /d.h. in den Hang/ von einer Pfostenreihe gesäumt. Zur Hütte gehörte ferner der in den Hang eingelassene Teil eines Plateaus mit gestampfter Terraiherrichtung und eine mächtige Mahl - unterlage. Die Grabung der Hütte wird in der nächsten Saison beendet werden. Ausser dieser stiessen wir auf den Teil eines ähnlichen Fundamentgräbchens einer Hüttenwand /Ž-1/83/ im mittleren Teil der Sonde. Die übrigen gefundenen Objekte können wir als Keller /11 Objekte/, Getreidegruben /2 Objekte/ betrachten. Für die Lösung der chronologischen Beziehungen der Lokalität wird die Superposition der Objekte wichtig sein, die im Raume des Hüttenplateaus - Obj. Nr. 443 /Obj. 16-18/ und Obj. Nr. 1 /Obj. 1, 11 und Ž-1/ erfasst wurde. Von den Funden ist die Kollektion von Kernen /52 St./ und Arbeitswerkzeug aus Objekt Nr. 18/ 83 interessant, die zur Herstellung von Spaltindustrie dienen.

ENEOLITICKÉ OBJEKTY V OPAVĚ-PALHANCI /okr. Opava/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

V říjnu 1983 se uskutečnila první etapa výzkumu rozsáhlého objektu zjištěného ve východní stěně opuštěné pískovny, ležící severně od osady Opava-Palhanec. Lokalita se nachází severně od řeky Opavy v prostoru kóty 273,8. O nalezení objektu bylo referováno v souvislosti se zjišťovacím průzkumem v roce 1982 /PV 1982, Brno 1984, 20/. Tehdy při zaměřování profilu objektu byla mimo jiné zachráněna částečně poškozená hlavička berana, datovaná nalezenou keramikou do boletázké fáze kultury lidu s kanelovanou keramikou.

Úkolem výzkumu v roce 1983 bylo zjistit šířku neporušené části objektu, jehož profil ve stěně pískovny je 11 m dlouhý. Získané údaje mají sloužit k rekonstrukci tvaru a funkce objektu a stanovit rozsah dalších výkopových prací. Dále jsme chtěli zjistit, zda dolní z dvou vrstev vyplňujících objekt a výrazně se od sebe odlišujících, resp. od sebe oddělených mazanicovou či žlutkovou mezivrstvou, je chronologicky a kulturně shodná s horní nebo ne. Při studiu materiálu a dokumentací z výzkumů, které byly prováděny při otvírání pískovny V. Šikulovou ze Slezského muzea se objevila možnost, že se jedná o část jednoho z hliníků /PV 1970, 75/ částečně prozkoumaného již v této době. Dolní část zásypu pak měla obsahovat materiál lengyelské kultury s příměsí mladé vypíchané keramiky a s vlivy z oblasti malické kultury, svrchní KNP.

Sonda položená ve střední části objektu a dlouhá 300 cm nedosáhla východního okraje objektu. Získaný materiál jednoznačně datuje obě vrstvy do období KK, i když jeden zlomek z dolní vrstvy nasvědčuje tomu, že by mohl být starší /Lg/. Nejvýznamnějším nálezem byla druhá polovina kamenné palice, jejíž první části jsme získali v roce 1982 cca o 3 m jižněji.

Mimořádné sucho, které způsobilo značnou nečitelnost profilů a detailů na podloží a značnou kompaktnost zásypu způsobilo, že v roce 1983 jsme již ve výzkumu nepokračovali.

Literatura:

- Pavelčík, J. Eneolitické objekty v Opavě-Palhanci /okr. Opava/. PV 1982, Brno 1984, 20.
Šikulová, V. 1971: Záchrané výzkumy v pískovnách ve Vávrovicích-Palhanci /okr. Opava/, PV 1970, Brno 1971, 75.

Aneolithische Objekte in Opava-Palhanec /Bez. Opava/. Im Jahre 1983 wurde von Angestellten des AI ČSAV - Expositur Opava die Beglaubigungsgrabung eines umfangreichen äneolithischen Objektes in Opava-Palhanec auf der Kote 273,8 verwirklicht. Mit Rücksicht zu den ungünstigen klimatischen Bedingungen /aussergewöhnliche Trockenheit/ wird die Grabung erst in der folgenden Saison beendet werden.

FUND VON SCHLIFFINDUSTRIE IN PROSENICE /Bez. Přerov/

Lubomír Šebela, AÚ ČSAV Brno
/Abb. 20:1/

Im Jahre 1980 fand Ing.M. Pospíšilík, wohnhaft in Prosenice, in der Nähe des Wasserreservoirs, ein Axtbeil¹. Es handelt sich um ein kurzes Artefakt von einfacher Form mit bogenförmiger Schneide. Die Öffnung ist von der oberen Seite gebohrt, von der unteren nur angebohrt. Die Wände der Bohrung sind spurlos geglättet. L. - 106,5 mm; Br.d. - 45 mm; Br. d. Schneide - 46 mm; Durchmesser der Bohrung - 21 - 18 mm; Gewicht - 31 dkg. Nach der makroskopischen, unter einem stereoskopischen Mikroskop durchgeführten Bestimmung, ist es aus Serpentin angefertigt /Oberfläche stark patiniert/². Den erwähnten Gegenstand können wir der Kultur mit Schnurkeramik zureihen, deren Funde um Přerov zahlreich verbreitet sind.

Bemerkungen:

- 1 Für die Gewährung des Fundes zur Bearbeitung danke ich Ing.M. Pospíšilík, in dessen Privatsammlung er deponiert ist.
- 2 Die Bestimmung des Rohstoffes führte RNDr. A. Přichystal von der Brünnner Zweigstelle des ÚÚG durch.

PROTOÚNĚTICER GRAB AUS BOŘETICE /Bez. Břeclav/

Jana Stuchlíková, AÚ ČSAV Brno
/Abb. 21/

Im April 1983 kam es beim Baue eines Pumpspeicherwerkes am nordöstlichen Rande der Gemeinde, ca. 6 m südlich von der Strasse Bořetice-Kobylí, zur Störung eines Körpergrabes. Die anwesenden Angestellten bargen aus dem Objekt Scherben von 3 Gefässen, die Reste des stark zerstörten Skelettes wurden am Orte belassen. Den Fund meldete J. Petrák, Lehrer aus Kobylí, dem Regionalmuseum in Mikulov. Durch Vermittlung von Dr. J. Unger gelangte die Meldung in das AI ČSAV Brno, dessen Mitglieder die gefundene Keramik von J. Mikulica aus Kobylí abholten. Bei der Untersuchung der Lokalität hat man festgestellt, dass das Grab durch Erdarbeiten gänzlich vernichtet war und in der nächsten Umgebung fand man keine Spuren von weiteren prähistorischen Objekten. Im keramischen Labor gelang es zwei Gefässe zu rekonstruieren, von dem dritten blieb nur ein Scherben erhalten.

KERAMIKFUND AUS DER SCHOTTERGRUBE IN MUŠOV /Bez. Břeclav/

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno
/Abb. 22:2/

Im August 1983 übergaben Rekreanten aus dem Autocamping in Mušov der Autorin dieses Beitrages Schüsselfragmente, die angeblich im Lehm gefunden worden waren, das von der Förderungswand in der Schottergrube des Staatsgutes in Mušov abfiel. Nach der Mitteilung des Finders hob sich in der Wand der Schottergrube kein Objekt ab. Man kann voraussetzen, dass die Bruchstücke aus einem bereits früher gestörten Grab stammen, zu einem spätúněticer Gräberfeld gehörend, das hier in den vorhergehenden Jahren S. Stuchlíková untersuchte. Durch das Kleben der Bruchstücke hat man den Teil einer tiefen Schüssel mit durchbogenem Rand gewonnen, der ursprünglich mit drei Bandhenkeln überwölbt war, von denen nur zwei erhalten blieben. Das Gefäss ist von dunkelbrauner Farbe, die Oberfläche war geglättet.

VÝZKUM VÝŠINNÉHO SÍDLIŠTĚ Z DOBY BRONZOVÉ U BLUČINY /okr. Brno-venkov/

Milan Salaš, MM Brno
/obr. 23-25; tab. 3/

Prehistorické oddělení Moravského muzea zahájilo v červenci 1983 nový, systematicky pojatý výzkum známého výšinného sídliště z doby bronzové na Cezavách u Blučiny. V předstihu a později paralelně s vlastním výkopem byla na lokalitě prováděna i kombinovaná prospekce, sestávající jednak z geofyzikálního průzkumu /obr. 23/¹ a jednak ze sondáží geologickým vrtákem, jímž byla zatím ověřována situace na východním svahu nad bývalým jezírkiem.

K výzkumu byla pro nejbližší léta zvolena parcela č. 2056/2, která leží na západním svahu v prostoru přerušené horní hráze. Z geodeticky vytyčené plochy² byly v první sezóně na západním konci parcely odkryty dva čtverce 5 x 5 m, souřadnicově označené v rámci sektoru "A" jako 19/13 a 18/13 /obr. 23/.

Na této ploše byl v delší ose příčně zachycen opevňovací příkop /obj. č. 1/, týž, který byl v r. 1948 sondován o několik metrů jihozápadněji K. Tihelkou³ a který byl registrován i geofyzikálně. Tvarem i rozměry příkop v podstatě odpovídá Tihelkovým poznatkům: v profilu je trapezovitý s ústím asi 6 m širokým a rovné nebo mírně konvexní dno dosahuje šířky 60 - 90 cm. Poněkud rozdílné byla vymodelována pouze spodní část příkopu, kde se již neobjevil lichoběžníkový zářez /tab. 3:2/. Hloubka příkopu bude na tomto úseku fortifikačního systému zřejmě relativně konstantní, neboť jak v Tihelkových sondách, tak na prozkoumané délce 5 m se dno nachází 250 - 260 cm hluboko pod úroveň dnešního terénu. Podloží, do něhož je příkop zapuštěn, je tvořeno vápnitým jílem terciárního původu, místy se objevily i jemné písky a rostlé vápnité pís-kovce⁴.

Výplň příkopu byla pod 40 cm mocnou ornici až do 180 - 190 cm absolutní hloubky /ah/ tvořena šedo - hnědou hlínou /vrstva IIIa/ s mikrovrstvami žlutozeleného jílu ve spodní polovině /vrstva IIIb/ a kamenným závalem, v němž převládaly místní, organogenní až organodetrinitické vápence, ojediněle se vyskytly i pís-kovce, slepence a metamorfity. Spodní část příkopu /190 - 260 cm/ byla zaplněna několika různě zbarve - nými vrstvami jemné kompaktní, jílovité hlíny /č. IVa-d/ a vrstvu ležící bezprostředně na dně příkopu /č. V/ tvořila černá hlína promíšená hrudkami jílu a limonitovaného detritu.

Východní polovinou čtverce 18/13 byla prozkoumána také část prostoru mezi příkopem a předpokláda - nou hradbou. Zatímco pod příkopem bylo ve zbývajícím úseku čtverce 19/13 zjištěno pod povrchovou vrst - vou již jílovité podloží, v jižní části čtverce 18/13 se pod 40 - 60 cm mocnou ornici nacházela tmavohnědá kompaktní sídlištní vrstva, dosahující v východního kontrolního bloku mocnosti 60 cm. Podloží zde bylo obna - ženo v ah 90 - 120 cm, v severní části čtverce pak byla do podloží zapuštěna do maximální hloubky 180 cm nepravidelná korytovitá prohlubeň, oddělená v severozápadním rohu čtverce od příkopu úzkým jílo - vitým mostem. Byla vyplněna obdobně jako příkop, tedy šedohnědou hlínou a kamenným závalem /obr. 24/, který pochází nepochybně z hradby, situované nejméně 3 m výše pro svahu nad východní hranou příkopu. Zá - řez v severní části čtverce 18/13 bude zřejmě vytvořen až druhotně destruující hradbou, kdy uvolněné ka - meny vymlely v obnaženém a erozi narušeném kluzkém jílovitém podloží koryto a tlakem přispěly k deforma - ci a posunutí východní hrany příkopu při severním kontrolním bloku tak, že ústí příkopu se zde zúžilo na 4,5 m a východní stěna se z původně šikmého sklonu stala kolmou až téměř převislou. Známky skluzů jílo - vitého podloží v podobě jakýchsi na sebe nasunutých ker bylo ostatně možno pozorovat na východní stěně příkopu i při jižním kontrolním bloku a nad příkopem v jihovýchodní části čtverce 18/13, kde se posuvy smě - rem do příkopu vytvořily v podloží úzké trhliny, vyplněné kulturní vrstvou. Není přitom vyloučeno, že v místě, kde se korytovitý zářez maximálně miskovitě zahlubuje /160 - 180 cm/, byl původně zapuštěn nějaký objekt, který však byl posuvy podloží a do příkopu se sesouvajícími kameny zcela zničen.

Keramé kamenné bude v příkopu s destruovaným hradebním tělesem souviset zřejmě i vrstva IIIa-b, ne - boť lze předpokládat, že hlína a jíl z hloubeného příkopu byly použity k výstavbě hradby a při její destrukci se dostaly zpět do příkopu, čímž došlo k vytvoření jílovitých mikrovrstev. Dno příkopu bylo tehdy do výšky 50 - 60 cm zaplněno splachy, přičemž zmíněná vrstva č. V vznikala patrně již v období funkce a event. údržby příkopu. Tato vrstva obsahovala zčernalé kusy mazanice a značné množství uhlíků, místy přecháze - jících až v sazovitý prach. To by mohlo indikovat požár hradby, nelze však mít za prokázané, že fortifika - ce tímto požárem zanikla, neboť zde mohlo dojít pouze k lokálnímu ohni.

Z prozkoumané plochy a zejména z příkopu bylo získáno množství archeologického materiálu, který do - posud nebyl zcela laboratorně zpracován, takže zatím nemůže být náležitě zhodnocen. Z dosavadního stavu prací nicméně vyplývá, že opevňovací příkop přísluší naprosto bezpečně a výhradně věteřovské kultu - ře, jak prokázal již K. Tihelka⁵. Zánik funkce příkopu a fortifikace vůbec datují spolehlivě dvě dvojčuché amfory, nalezené v ah 160 - 180 cm /obr. 25:5, 7/, které představují klasické, event. i pozdní věteřovské tvary. Totéž platí i o dvojchuté baňaté amfoře z ah 120-140 cm /obr. 25:4/ a z dalších nádob z příkopu je třeba zmínit se ještě o džbáněčku zdobeném dvojitou horizontální řadou vkolkovaných kroužků /obr. 25:3/, který není pro věteřovskou kulturu zrovna typický a spíše evokuje maďarovské nebo severopanonské tvary. Celkem pochází z příkopu devět zcela dochovaných nebo rekonstruovatelných keramických nádob, což pů - sobí v objektu zaplněném splachy a kamennou destrukcí poněkud neobvykle, a proto bude třeba uvážit mož - nost věteřovského osídlení návrší i poté, co opevnění přestalo fungovat. Vedle běžného sídlištního materiá - lu z příkopu pocházejí i keramická kuželovitá závažička, dva neúplné parohové sekeromlaty, neopracovaná parohová výsada a zatím unikátní nález představuje tzv. chlebový idol /obr. 25:1/. Amorfní kus surového skla nebudí vzhledem k velkým rozměrům a průzračně modrému zbarvení příliš důvěru a přesto, že sklo bylo nalezeno ve spodku velké věteřovské amfory v ah 100-120 cm, nelze před dokončením chemických a technologických analýz beze zbytku vyloučit jeho recentní původ.

Známky velatického osídlení byly zjištěny spolu s věteřovským materiálem pouze v povrchové vrstvě a ve svrchní části kamenné destrukce, tj. do ah asi 60 cm, takže v mladším sídlištním horizontu musel být příkop na tomto úseku již téměř zcela zasypán⁶. Kromě keramického materiálu časného stupně velatické fáze kultury středodunajských popelnicových polí byly nalezeny i zlomky plochých bronzových náramků. Zvláštní nálezová situace byla odkryta v severozápadním rohu čtverce 18/13, kde mezi svrchními kameny závalu byly spolu se zvířecími kostmi, zlomky mazanice a uhlíky rozptýleny i neúplné kosterné pozůstatky dvou lidských jedinců. Většina fragmentárních lidských kostí, mj. i zlomků mandibul a kalvy, byla disloko - vána zcela izolovaně, pouze pánev s několika obratly a distální konce dolních končetin zachovávaly anato - mický pořádek. Kromě toho zde byla zjištěna vedle několika věteřovských střepů mimořádná koncentrace časné velatických keramických nádob, z nichž amforovitá zásobnice a okřín se svíslé rýhovaným spodkem /obr. 25:9/ byly již roztroušeny ve střepích. Z amfory se svíslé žlábkovaným tělem byla in situ odkryta část spodku a z podobné, menší amfory byla nalezena část kuželovitě skloněného hrdla s výdutí a ouškem

na plecích /obr. 25:2/. U dvou oddělených částí šálku se stlačeným zaobleným spodkem a ostře nasazenou prohnutou horní partií chyběl jen okraj /obr. 25:6/ a pouze vysoký šálek s plynulou esovitou profilací /obr. 25:8/ zde byl uložen téměř nepoškozený. Jinak byl veškerý materiál vzhledem k mělkému uložení narušen a rozvláčen hlubokou orbou, takže jeho původní rozložení uniká, a proto není možno ani hypoteticky tuto situaci interpretovat. Je to nepochybně součást komplexu záhadných pohřbů na lokalitě⁷, v tomto případě však poprvé prokázaných i v prostoru zaniklého příkopu na západním svahu Cezav.

Poznámky :

- 1 V. Hašek et al., Výroční zpráva úkolu - Podíl geofyzikálních metod při přípravě terénního archeologického výzkumu - Etapa 1982, interní tisk, Brno 1983, 6-8.
- 2 Za laskavé provedení geodetických prací děkuji ing. M. Bálkovi z AÚ ČSAV v Brně.
- 3 K. Tihelka-V. Hank, Výzkum na návrší Cezavách u Blučiny v r. 1948, ČMM XLII, 1957, 25-42.
- 4 Za paleopedologická a geologicko-petrografická pozorování jsem zavázán díkem prof. dr. ing. J. Pelíškovovi, DrSc., a dr. J. Říhovi.
- 5 K. Tihelka, op. cit., 26, 29, 37.
- 6 cf. K. Tihelka, op. cit., 37.
- 7 K. Tihelka, Velatice Culture Burials at Blučina, Fontes Archaeologici Pragenses 13, Praha 1969; J. Říhovský, Kulturní jáma velatické kultury na Cezavách u Blučiny, PV 1973, Brno 1974, 36-37.

Grabung der Höhensiedlung aus der Bronzezeit bei Blučina /Bez. Brno-venkov/. Die Prähistorische Abteilung des Mährischen Museums erneuerte im Jahre 1983 die systematische Grabung der Höhensiedlung aus der Bronzezeit auf Cezavy bei Blučina. Im Raume des gestörten oberen Walles auf dem Westhang hat man am westlichen Ende der Parzelle Nr. 2056/2 zwei Quadrate von 5 x 5 m abgedeckt. Auf dieser Fläche war quer ein Befestigungsgraben erfasst worden, der in dem tertiären Kalkmergel eingetieft und im Profil trapezförmig ist, mit der Mündung in einer Breite von 6 m. Der 60 - 90 cm breite Grund befand sich in einer Tiefe von 250 - 260 cm unter dem Niveau des heutigen Terrains.

Unter der Ackerkrumeschicht war der Graben bis zu der absoluten Tiefe /aT/ von 180 - 190 cm mit graubrauner Erde, mit Mikroschichtenfolgen von Mergel im unteren Teil, ausgefüllt. In dieser Tiefe befindet sich im Graben auch eine Steinanhäufung, die vom destruierten Wall oberhalb des Grabens stammt. Im unteren Teil des Grabens hat man dann verschieden verfärbte mergelerdige Schichten festgestellt. Auf dem alleinigen Grabenboden lag eine Schicht schwarzer Erde mit Mergelklümpchen durchmischt, die vermutlich während der Funktion des Grabens entstand. Sie enthielt eine ziemliche Menge an Holzkohlepartikeln, die von den verbrannten hölzernen Konstruktionselementen des Walles stammen könnten.

Im Raume zwischen dem Graben und dem vorausgesetzten Wall war im nördlichen Teil der abgedeckten Fläche im Liegenden eine trogförmige Eintiefung festgestellt worden, in die aT bis 180 cm eingelassen. Von dem Graben war sie nur durch eine schmale Brücke des mergeligen Liegenden abgeteilt und war gleich wie der Graben mit graubrauner Erde und einer Steinanhäufung ausgefüllt. Offensichtlich haben diesen unregelmässigen Einschnitt erst sekundär die in den Graben abrutschenden Steine aus dem Wall ausgehöhlt.

Nach der ziemlichen Menge des gewonnenen archäologischen Materiales, gehört der Graben aus schliesslich der Věteřov Kultur an. Eine genauere Datierung der Grabenwüstung und der Fortifikation überhaupt, ermöglichen die Funde von drei Amphoren aus der aT von 120 - 180 cm, die klassische, eventuell auch spätvěteřover Formen vorstellen. Mit Rücksicht zu dem Fund von insgesamt sieben ganz erhaltenen oder rekonstruierbaren keramischen Gefässen im Graben, wird man über die Möglichkeit einer Věteřov Besiedlung dieser Lokalität auch dann erwägen müssen, als die Befestigung aufhörte zu funktionieren. Ausser dem üblichen Siedlungsmaterial stammen aus dem Graben ferner keramische Gewichte, Geweihaxtbeile und ein unbearbeitetes Geweihstück. Einen unikaten Fund stellt das sog. Brotidol vor, bei einem amorphen Glasstück kann man mit Rücksicht zu den grossen Ausmassen und der durchsichtigen blauen Verfärbung vorläufig einen rezenten Ursprung nicht eliminieren, auch wenn das Glas in den Überresten einer Věteřov-Amphore in der aT von 100 - 120 cm gefunden wurde.

Anzeichen einer Velaticer Besiedlung wurden nur in der Oberflächenschicht und im oberen Teil der Steindestruktion festgestellt, so dass in diesem Zeitabschnitt hier der Graben bereits fast ganz verschüttet sein musste. Bei dem nördlichen Profil der abgedeckten Fläche waren im Niveau der ersten Steine und vollständige Überreste von zwei Menschenskeletten, Lehmewurfbruchstücke, Holzkohlestückchen und Tierknochen verstreut und ausser dem hat man hier auch sechs mehr oder weniger rekonstruierbare oder auch fast komplett erhaltene keramische Gefässe der frühen Stufe der Velaticer Phase der donauländischen Urnenfelderkultur abgedeckt. Diese ganze komplizierte Fundsituation war durch Tiefackerung gestört worden, so dass uns die ursprüngliche Lage des Materiales entgeht. Zweifellos hat man hier weitere von den rätselhaften Velaticer Bestattungen auf der Lokalität erfasst, in diesem Falle jedoch zum erstenmale auch im Raume des zerstörten Grabens am westliche Hang von Cezavy bewiesen.

OSMÁ SEZÓNA NA VÝZKUMU V BOHUTICÍCH /okr. Znojmo/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 26/

V červenci a srpnu 1983 proběhla osmá sezóna systematického výzkumu mohylníku středodunajské mohylové kultury v Boroticích na Znojemsku¹. Pozornost se soustředila na mohylu č. 13, která se nachází přibližně ve středu celého pohřebiště. Jde o největší mohylu o průměru téměř 25 m a výšce 130 cm. Výzkumem se podařilo zachytit celkem 17 hrobů, z toho čtyři z období stěhování národů a 13 ze střední doby bronzové. Získané nálezy přinesly velmi cenné doklady pro poznání obou období zastoupených na pohřebišti. Zvláště důležité jsou hroby V a XV, které patří k nejstarším na celém mohylníku. Hrob č. V obsahoval špatně zachovanou nádobu a záušnici z dvojitého bronzového drátu, t.j. ozdobu typickou pro starší dobu bronzovou. V hrobě č. XV se našel drobný bronzový kroužek a malý koflík, pro něhož analogie najdeme pouze mezi věteřovskou keramikou.

Velmi bohaté nálezy přinesly i hroby z období stěhování národů, přestože byly všechny vykradeny. V hrobě X se vedle bronzového kování, kostěného hřebene a dalších předmětů objevila i velká bronzová mísa s okrajem zdobeným vytepávaným ornamentem. Na Moravě je to první exemplář tohoto typu nádoby. Velmi bohatý byl i hrob č. IX, který obsahoval 5 bronzových náramků, zlomky 2 bronzových řetězů, bronzový nákrčník, bronzový náhrdelník se skleněnými a jantarovými korálky, malou železnou nádobku a několik dalších předmětů. Ve výzkumu mohylníku v Boroticích se bude pokračovat i v následujících letech.

Poznámka:

1 Viz zprávy o výzkumech v PV 1976 až 1982.

Achte Grabungssaison in Borotice /Bez. Znojmo/. Im Jahre 1983 verlief die achte Saison der systematischen Grabung des Hügelgräberfeldes der donauländischen Hügelgräberkultur in Borotice im Znojmoer Raum, bei der man das Hügelgrab Nr. 13 untersuchte. Dieses grösste Hügelgrab im Durchmesser von 25 m und einer Höhe von 130 cm, enthielt 13 Gräber aus der mittleren Bronzezeit und 4 aus der Völkerwanderungszeit. Besonders wichtige Erkenntnisse brachten die Gräber V und XV, die zu den ältesten auf der gesamten Nekropole gehören und Funde mit Beziehungen zur älteren Bronzezeit gewährten. Sehr reich waren auch die Gräber aus der Völkerwanderungszeit, in denen z.B. eine grosse bronzene Schlüssel mit gehämmertem Rand zum Vorschein kam, was das erste Vorkommen dieses Gefässtypes in Mähren bedeutet.

BRONZOVÁ SEKERKA SE STŘEDOVÝMI LALOKY Z GOTTWALDOVA - PRŠTNĚHO /okr. Gottwaldov/

Jana Langová, Oblastní muzeum jv. Moravy Gottwaldov
/Obr. 27/

V dubnu 1983 odevzdal Josef Hochvald Oblastnímu muzeu bronzovou sekerku, kterou nalezl již v 50-tých letech na své zahrádce /u domu č.p. 97/ v Gottwaldově - Prštném. Místo nálezů leží pod svahem, kde bylo v trati "Hrabůvky" zkoumáno v letech 1965 a 1968 sídliště a pohřebiště lužických popelnicových polí, ve vzdálenosti zhruba 600 m¹.

Popis nálezů: štíhlá dlouhá bronzová sekerka s vysokými středovými laloky /na jedné straně mírně dovnitř zavnutými/, nepatrně prohnutým tělem a vějířovitě rozšířeným obloukovitým ostřím. Tělo nejužší v místě spodního nasazení laloků. D. 162 mm, š. tělu 30 mm, š. ostří 49 mm, min. š. 26 mm.

Sekerka tohoto typu, běžně rozšířeného v mladší době bronzové, patří zatím na východní Moravě k nálezu poměrně vzácným. Nejbližšími tvarovými analogiemi jsou některé typy sekerek se středovými laloky z blučínských depotů /Říhovský 1961, 12:9, 12:12/, příp. z žárového hrobu 2 v mohyle v Čace /Točík, Paulík 1960, 14:1/.

Jako ojedinělý nález může být datována nejspíše do mladší doby bronzové /BD - HA/.

Poznámka:

1. Chronologický rozsah pohřebiště spadá od pozdního středoluzického stupně až po vyspělou platěnickou fázi, sídliště je datováno do pozdní doby bronzové /V. Dohnal, nál zpráva č.j. 363/69, archiv AÚ Brno/.

Literatura:

J. Říhovský, Počátky velatické kultury na Moravě, Sl. Arch. IX 1961, 107 - 152
A. Točík, J. Paulík, Výskum mohyly v Čace, Sl. Arch. VIII 1960, 59 - 124

Bronzene Axt mit Zentrallappen aus Gottwaldov-Prštné /Bez. Gottwaldov/. Aus Gottwaldov-Prštné stammt der Einzelfund einer bronzenen Axt mit Zentrallappen, die höchstwahrscheinlich in die jüngere Bronzezeit datiert werden kann.

VELATICKÉ SÍDLIŠTĚ V BRNĚ-ŽIDENICÍCH /okr. Brno-město/

Milan Salaš, MM Brno
/Tab. 4/

Při hloubení kanalizačního výkopu bylo v únoru 1983 na rohu Gajdošovy a Balbínovy ulice v Brně-Židenicích zachyceno sídliště velatické fáze kultury středodunajských popelnicových polí. Výkop byl veden paralelně se západní stěnou budovy základní školy a obnažil v celé své délce /63 m/ na obou profilech pod vrstvou ornice a následným horizontem kompaktní hnědé hlíny sídlištní, 40 - 50 cm mocnou vrstvou, tvořenou sytě černou, při bazi nad sprašovým podložím v absolutní hloubce 110 - 120 cm se zesvětlující hlínou.

Kulturní vrstva byla materiálově dosti chudá, neboť v obou profilech se podařilo nalézt pouze několik zlomků velatické keramiky. Ve východní stěně výkopu ovšem byla objevena téměř celá zásobnicová amfora, v jejímž kuželovitě skloněném hrdle byla usazena část žulového valounu. Ve spodní části amfory pak byly zjištěny střepy, pocházející ze čtyř dalších nádob, jinak však v obsahu amfory ani v okolní kulturní vrstvě nebyly nalezeny žádné stopy po kostech či uhlících. V jižní části výkopu byl západním profilem zachycen i sídlištní objekt, zapuštěný z baze kulturní vrstvy 90 cm hluboko do spraše. Začistěním profilu objektu byl kromě několika zlomků mazanice získán i nepočtený střepový materiál, dovolující toliko rámcově zařazení do starší fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Velaticher Siedlung in Brno-Židenice /Bez. Brno-město/. Beim Aushub eines Kanalisierungsgrabens an der Ecke der Gajdošova und Balbínova Strasse hat man in den Profilen eine Siedlungsschicht der Velaticher Phase der donauländischen Urnenfelderkultur erfasst. Ausser einigen keramischen Bruchstücken, wurde in dieser Schicht eine Vorratsamphore entdeckt, die den Teil eines Granitrollsteines und Scherben von vier weiteren Gefässen enthielt. In der Westwand des Aushubes war von der Basis der Kulturschicht in das Lössliegende ein Siedlungsobjekt eingetieft, aus dem man geringes Velaticher Scherbenmaterial gewonnen hat.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM VELATICKÉHO SÍDLIŠTĚ V BOLERADICÍCH /okr. Břeclav,

Jaroslav Peška, Regionální muzeum Mikulov

Při hloubení silážní jámy v areálu bolederického JZD v trati "Klinky" parc. č. 1599/2 došlo k narušení několika sídlištních jam. V září roku 1983 zde provedlo Regionální muzeum Mikulov záchranný výzkum za pomoci místního občana J. Otýpky.

Lokalita se nachází asi 600 m východně obce Boleradice na levé straně přibližně 30 - 40 m nad silnicí Boleradice - Morkůvky. Jedná se o táhlý jižní svah nad údolím potoka Haraska, který protéká jeho středem.

Výzkum zachytil celkem 13 sídlištních jam, z nichž byla většina prozkoumána. Zachránit se podařilo v mnoha případech pouze spodní části kulturních objektů, neboť zbytek byl odtěžen. Jámy, vyhloubené do sprašového podloží, měly nejčastěji kruhový půdorys a kónický se rozšiřující stěny. Zásyp tvořila tmavohnědá až šedavě popelovitá hlína promíšená drobnými úlomky mazanice.

Na dně narušené jámy č. 3 spočívala v hloubce 90 cm lidská kostra trupem na zádech s lebkou otočenou na pravý bok. Orientována byla ve směru J - S s pohledem na V. Levá ruka ohnuta v lokti do pravého úhlu, přičemž kosti předlokti směřovaly přes hrudník. Dolní končetiny ležely skrčeny na pravém boku. Těsně nad pánví a břichem zemřelého ležela značně poškozená dvouuchá amforka s vertikálně žlábkovaným tělem a soudkovitá nádobka s odlomeným uchem. Antropologickým posudkem bylo zjištěno, že kostra náležela pravděpodobně muži ve věku 30 - 40 let, i přesto, že některé části kostry nebyly nalezeny /pravá ruka, pravá kost stehenní/, nic nenasvědčuje násilnému zásahu na kostře.

Boleradické sídliště poskytlo typický soubor keramických, kostěných či parohových nálezů velatické kultury. Mezi většinou střepovým materiálem zaujme neporušená kónická mísa s uchem, žárem deformované okrajové střepy velkých zásobnic s plastickou lištou v podhrdlí a prstovaným tělem. Vyskytly se i zlomky velatických šálků, dvoukónických nádob, okrajové střepy hrnců s typickou výzdobou v podobě prstování nebo rýhování povrchu. Z jámy č. 1 pochází zlomek parohové bočnice zubadla zdobený do poloviny obvodu jemně šikmo rýhovanými pásy.

Rettungsgrabung einer Velaticher Siedlung in Boleradice /Bez. Břeclav/. Beim Aushub einer Silagegrube im Areal der LPG Boleradice, Flur "Klinky" Parz. Nr. 1599/2, kam es zur Störung von einigen Siedlungsgruben. Die Rettungsgrabung erfasste insgesamt 13 Objekte. Es handelte sich nur um die unteren Teile konischer Gruben, die in das Lössliegende eingetieft waren.

Am Boden von Objekt Nr. 3 lag ein Menschenskelett in Rückenlage mit angezogenen Beinen, in S-N Richtung mit dem Antlitz nach O orientiert. Ober dem Becken des Skelettes fand man eine beschädigte zweihenkelige Amphore und einen fassförmigen Topf. Ausserdem hat man aus der Siedlung den üblichen Komplex von Velaticher Funden gewonnen, unter denen Bruchstücke von Schalen, von Vorratsgefässen mit Fingern gerauhter Oberfläche usw. dominieren. Aus Obj. Nr. 1 stammt der Seitenteil eines verzierten Geweih-Trensengebisses.

ANTROPOLOGICKÝ POSUDEK O VELATICKÉ KOSTŘE Z BOLERADIC /okr. Břeclav/

Milan Stloukal, Národní muzeum Praha

Při výzkumu v r. 1983 našel J. Peška v objektu č. 3 v Boleradicích defektní a silně poškozenou lidskou kostru. Lebka je mírně postmortálně deformována, takže lze bezpečně změřit jenom její délku /192 mm/; šířku lze vlastně jen odhadnout asi na 120 mm, což by znamenalo, že hodnota délkošířkového indexu je 62,5, tedy ultradolichokranní. Na mozkovně jsou plně otevřené švy, je vytvořena os apicis bipartitum. Čelo je klenuté se slabě vytvořenými tubera frontalia, středně silné nadoboční oblouky, ale výrazná glabella a tlustý horní okraj očníce. Z pánevní kosti je zachován jen zlomek, na němž je patrná úzká incisura ischiadica major, ale je zde vytvořen sulcus praeauricularis. Při určení pohlaví jsme vzali také v úvahu celkovou robusticitu postkraniálního skeletu, výška postavy byla vypočítána na základě délky levé pažní kosti na 167 cm /nadstřední/. Diagnóza pohlaví není v tomto případě zcela bezpečná, ale jsou to pravděpodobně pozůstatky muže, který zemřel ve věku mezi 30 a 40 lety.

Anthropologische Beurteilung eines Velaticer Skelettes aus Boleradice /Bez. Břeclav/. Bei der Grabung im Jahre 1983 fand J. Peška in Objekt Nr. 3 ein defektes und stark beschädigtes menschliches Skelett /es fehlten u.a. beide rechtsseitigen Gliedmassen/. Die Diagnose des Geschlechtes ist mit Rücksicht zu dem schlechten Erhaltungszustand nicht ganz verlässlich, aber es handelt sich wahrscheinlich um Überreste eines Mannes, der im Alter zwischen 30 und 40 Jahren verstarb.

VELATICKÝ ŽÁROVÝ HROB ZE ŠLAPANIC /okr. Brno - venkov/

Jaroslav Hladký, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 28/

V březnu 1983 zachránil Doc. dr. F. Kühn žárový hrob narušený při skrývce ornice na staveništi n.p. Krytina ve Šlapanicích v trati Vinohrady.

Po odstranění ornice se ve spraši vyrýsovala tmavošedá skvrna o průměru cca 6 m, snad sídlištní jáma. Při jejím severním okraji byly nalezeny tři nádoby, podle údajů nálezce byly obráceny dnem vzhůru. Zlomky spálených kostí byly umístěny jednak v hrncovité nádobě, jednak byly rozsypany kolem nádob. Spolu s kostmi byly v rýhované hrncovité nádobě nalezeny zlomky bronzového plechu a zlomek bronzového drátu - snad jehlice.

1. Dvouuchý hrnec s mírně rozevřeným okrajem a povrchem zdrsňeným svíslými rýhami. Dno a spodní část výdutě chybí. Barva hnědá, v materiálu jsou patrné drobnější kamínky /Obr. 28:1/.
2. Dvojkónická nádoba s ostrým lomem. Na lomu skupiny svíslých čárkovitých vrypů. Spodní část zdrsňená rýhováním. Barva černá /Obr. 28:2/.
3. Asi polovina horní části velké bezuché amfory. Hrdlo mírně kónické, plynule přechází do banatého, zřejmě nižšího těla. Spodní část se nezachovala. Barva hnědá až šedohnědá /Obr. 28:3/.
4. Zlomek bronzového drátu - pravděpodobně jehlice neurčitelného typu.
5. Čtyři drobné zlomky bronzového plechu.

Velaticer Brandgrab aus Šlapanice /Bez. Brno-venkov/. In der Flur Vinohrady wurde beim Abnehmen der Ackerkrume ein Brandgrab entdeckt, das vielleicht in einer Siedlungsgrube deponiert war. In dem Grab fand man ein gerilltes topfartiges Gefäß, ein doppelkónisches Gefäß, den oberen Teil einer henkellosen Amphore, vier Bruchstücke von Bronzeblech und das Bruchstück eines Bronzedrahtes - vielleicht von einer Nadel. Bruchstücke von verbrannten Knochen waren teilweise in dem topfartigen Gefäß deponiert, teilweise um die Gefäße verstreut.

ŽÁROVÝ HROB Z ROZHRANÍ STŘEDNÍ A MLADŠÍ DOBY BRONZOVÉ VE ŠLAPANICÍCH /okr. Brno-venkov/

Čeněk Staňa, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 22:1/

Při výstavbě cihelny na návrší severně od kostela ve Šlapanicích, okr. Brno-venkov, bylo na jaře 1983 zachyceno mladohradištní kostrové pohřebiště¹. Při záchranném výzkumu dne 12. 5. 1983 jsem prohlédl celou plochu staveniště o rozloze asi 500 x 200 m, na níž byla buldozery odhrnuta ornice. Ve vzdálenosti 28,60 m jihovýchodně /141°/ od nejvyššího bodu návrší /kóta 268,1 / se podařilo objevit jeden žárový hrob. Vrstva ornice byla v uvedených místech asi 50-60 cm mocná. Popelnice byla zapuštěna 20-25 cm do sprášového podloží, její horní část zasahovala do ornice. Poslední zemní práce dovršily zkázu části nádoby nad max. výdutí, z níž byl jen kousek vmáčknut dovnitř a tak zachráněn pro rekonstrukci. Z hlíny v nádobě jsme získali jen několik málo drobných spálených kostí. Za popelnici posloužila velká bezuchá amfora s

širokým a patrně poměrně nízkým konickým hrdlem /dochov. v. 28,8 cm, Ø dna 13,8 cm, max. Ø 44 cm ve výši asi 17 cm/. Od podhrdlí přes výdut spadala nízká, svíslá, asi 10 cm dlouhá žebírka. Popelnice před - stavuje mladší formu amfor charakteristických především pro středodunajskou mohylovou kulturu² s nejbližšími analogiemi v mohyle I v poloze "Panský les" v Dambořicích³ a v mohyle I "Na líchách" ve Velkých Hoštěrádkách⁴. Na rozdíl od oněch však chybí na naší nádobě svíslé žlábkování či prstování spodku. Hrob ve Šlapanicích tedy patří na rozhraní střední a mladší doby bronzové, do období, kdy se setkal pozdní stupeň středodunajské mohylové kultury s časným stupněm velatické fáze středodunajských popelnicových polí⁵.

Poznámky :

1 Srovn. dále zprávu Rudolfa Procházky.

2 J. Říhový, Základy středodunajských popelnicových polí na Moravě. StAÚ Brno X-1, 1982, 37.

3 J. Říhový, op. cit., 103, tab. 5:C1.

4 Týž, op. cit., 121, tab. 2 :9.

5 Týž, op. cit., 94-95.

Brandgrab aus der Wende der mittleren und jüngeren Bronzezeit in Šlapanice /Bez. Brno-venkov/. Beim Aufbau einer Ziegelei auf einer Anhöhe nördlich vom Gemeindekern, wurde im Mai 1983, ausser einem Skelettgräberfeld aus der jüngeren Burgwallzeit¹, unweit des höchsten Punktes der Anhöhe /Kote 268,1/ ein Brandgrab erfasst, das in einer grossen henkellosen Amphore mit konischem Hals, aus der späten Stufe der mitteldonauländischen Hügelgräberkultur, beigesetzt war²⁻⁵.

NOVÁ OPEVNĚNÁ LOKALITA NA PAVLOVSKÝCH VRŠÍCH V KATASTRU PAVLOVA /okr. Břeclav/

Jiří Merta, Technické muzeum, Brno
Josef Unger, Regionální muzeum, Mikulov

Ve dne 12. a 13. května 1983 byl proveden zjišťovací výzkum na opevněné lokalitě, která se nachází na severozápadním svahu Děvína, 350 m jihozápadně od zříceniny Děviček. Přestože lokalitu protíná turistická cesta, zůstala zatím neznámou. Opevněný areál oválného půdorysu o rozměrech asi 60 x 50 m byl obklopen nepřliš zřetelným příkopem na jehož vnější straně se nachází val. Na jihozápadní a severovýchodní straně je příkop přerušen. Jádrem lokality je skalisko /asi 10 x 10 m/ k němuž na severovýchodě přiléhá nevelká plošina o rozměrech asi 10 x 12 m. Lokalita je porostlá listnatým lesem. Vzhledem k blízkosti hradu Děvičky a poloze, která by mohla kontrolovat přístup k hradu od západu jsme se domnívali, že se jedná o tzv. oblehatecké opevnění. K prokázání této hypotézy jsme se pokusili získat datovací materiál. Protože povrchový sběr na lokalitě byl zcela negativní, přistoupili jsme k dvěma zjišťovacím sondám. Sonda 1 o rozměrech 6 x 0,5 m byla položena v příkopu jihovýchodně od středu lokality. Na profilu bylo patrné, že příkop byl původně o 2 m hlubší než dnes. Do hloubky až 0,5 m se nacházela lesní prst pod níž byl zásyp příkopu s různě velkými kameny. U vnitřního svahu příkopu se koncentrovaly kameny se stopami přepálení. Pod nimi byla na vnitřní straně příkopu patrna až 0,1 m mocná vrstva s uhlíky a ojedinělými zlomky keramiky. Na dně a obou stěnách příkopu byla jen několik cm mocná vrstvička jemných splachů. Dno příkopu o šířce 0,5 m bylo rovné. Sonda 2 o rozměrech 9 x 0,5 m položená na plošině severovýchodně skaliska zůstala negativní.

Nalezená keramika, přestože není ani příliš početná, ani charakteristická, se hlásí do mladší doby bronzové. Vzhledem k tomu, že byla nalezena výhradně ve vrstvě pod přepálenými kameny na vnitřní straně příkopu lze ji spojit s činností lidí na příkopem vymezeném areálu před jeho zánikem. Jedná se tedy zřejmě o další doklad osídlení Pavlovských vrchů v mladší době bronzové.

Neue befestigte Lokalität auf den Pollauer Bergen im Kataster von Pavlov /Bez. Břeclav/. Ungefähr 350 m südwestlich von der Burgruine Děvičky wurde ein ovales Areal im Ausmasse von 60 x 50 m entdeckt, das mit einem Graben umgeben war. Durch eine Feststellungs-sonde in dem Graben wurde festgestellt, dass er um 2 m tiefer war als heute. Vereinzelt Keramikbruchstücke datieren die Lokalität in die jüngere Bronzezeit.

GEFASS DER HORÁKOVER KULTUR AUS BRNO-STARÝ LÍSKOVEC /Bez. Brno-město/

Jana Čižmářová, Museum der Stadt Brno
/Abb. 20:2/

In der Privatsammlung von J. Mikulášek befindet sich ein Gefäss, das der Genannte im Jahre 1960 von Lehrer Dobšík gewann. Dieser beteiligte sich in den Jahren 1947 und 1948 an der Abdeckung latenezeitlicher Gräber in der Gasse "Žlíbek" /Meduna, FAM XI, 1980, 56/ und barg aus dem herausgeworfenen Erdreich Scherben, aus denen später J. Mikulášek ein fast ganzes Gefäss rekonstruierte. Es handelt

sich um ein eiförmiges Gefäss mit mässig S-artiger Profilierung, in der Hand aus grobem Material hergestellt, mit brauner Oberfläche. Es ist anzunehmen, dass dieser Fund mit dem von J. Nekvasil publizierten Gefäss /PV 1979/1981/, 27/ im Zusammenhang steht und ein weiterer Beleg eines eventuellen Horákovcer Gräberfeldes in diesem Raume ist.

VÝZKUM MALÉHO CHLUMU MEZI KRHOVEM A OBOROU /okr. Blansko/ V ROCE 1983

Antonín Štrof, Muzeum Boskovice
/Tab. 5-7/

Při omezeném výzkumu halštatského hradiska Malý Chlum byla odkryta jen malá plocha /40 m²/, navazující na předchozí sondu na J obvodu hradiska /Štrof 1984, 83-84/. Pro nový objev byla zvolena plocha při V profilu ve středním úseku sondy. Opukové podloží, jež v okrajových částech středního úseku vyběhalo téměř pod povrch, bylo v těchto místech až v takřka dvoumetrové hloubce, výplň v profilu tvořily tmavé kulturní vrstvy a opukový zával. Jednotlivé vrstvy byly probrány až na kamenité podloží. Samo podloží tvořily velké opukové bloky, stupňovitě na sebe nasedající. Drobnější sondou bylo ověřeno, že tři tyto "stupně" sbíhají po svahu dolů, dva pak na opačnou stranu. V S části odkryvu vystupovaly kolmo vzhůru dva mohutné opukové pilíře. Přímo na podloží nasedala tmavá kulturní vrstva s halštatskými nálezy, promísená opukovými kameny. V J části odkryvu, v prostoru "stupňů", vybíhala tato vrstva až pod drn, mezi opukovými bloky byla situace složitější. Přímo na podloží zde ležela tmavá kulturní vrstva s kameny a s takřka výhradně mladohalštatskou keramikou zdobenou rastrem. Na tuto vrstvu nasedal destruovaný blok opukových kamenů v "anatomickém" uspořádání; tato silná opuková deska očividně původně spojovala horní části obou bloků. Opuková destrukce byla překryta další tmavou kulturní vrstvou, obsahující zřejmě splavený materiál z průběhu pozdní doby bronzové a doby halštatské.

Výsledky nové sezóny přinesly další poznatky, jež nám umožňují uvažovat o pravěkém původu těchto relikvů. Je však třeba provést plošný objev celé situace.

Literatura:

A. Štrof, Příspěvek k poznání hradisk v Boskovické brázdě, PV 1982, Brno 1984, 82-85.

Grabung auf Malý Chlum zwischen Krhov und Obora /Bez. Blansko/. Die flächlich begrenzte Abdeckung im Jahre 1983 knüpfte an die Sonde aus dem vorigen Jahre, beim südlichen Rande des hallstattzeitlichen Burgwalles /Štrof, in Druck/. Im südlichen Teile der Abdeckung wurden unter der hallstattzeitlichen Kulturschicht stufenartige Herrichtungen des steinigen Liegenden, im nördlichen Teile der Abdeckung dann 2 mächtige Pläuerkalksteinpfeiler, festgestellt. Auf dem Liegenden zwischen diesen lag die Kulturschicht mit junghallstattzeitlicher Keramik, von der Destruktion einer starken Pläuerkalksteinplatte überdeckt, die sichtbar ursprünglich den oberen Teil der beiden Pfeiler verband. Die Situation, durch die neue Abdeckung festgestellt, unterstützt uns in der Annahme über den vorgeschichtlichen Ursprung dieser Relikte. Die endgültige Lösung des Problemes kann allerdings erst eine grössere Flächenabdeckung bringen.

GRABUNG DES KELTISCHEN OPPIDUMS STARÉ HRADISKO /KATASTRALGEBIET MALÉ HRADISKO/ IM JAHRE 1983 /Bez. Prostějov/

Miloš Čižmář, AÚ ČSAV Brno
/Abb. 29, Taf. 8,9/

Heuer wurden nach zehn Jahren seit der letzten Grabungssaison weitere Grabungsarbeiten auf dem keltischen Oppidum Staré Hradisko /Gemeinde Malé Hradisko/ verwirklicht. Die Abdeckung erfolgte auf der Vorburg des Oppidums und knüpfte an die Grabung von J. Meduna aus dem Jahre 1973 /PV 1973/1974/, 47-48/ an. Mit Hilfe von mechanischen Mitteln wurde auf einer Fläche von 30 x 80 Meter zuerst die Ackerkrume abgenommen, nachher hat man diesen Raum bis auf das Liegende gesäubert und allmählich die einzelnen Objekte ausgehoben und die Dokumentationsarbeiten durchgeführt. Auf der abgedeckten Fläche wurde ein dichter Siedlungsverbau und Graben festgestellt, der ein Bestandteil der inneren Fortifikation ist.

Westlich von dem Graben, auf seiner Aussenseite, hat man einen Siedlungsverbau von Gehöftteilen festgestellt, aus eingetieften Hütten, Gruben, Pfostengruben, Fundamentgräbchen und Feuerstätten bestehend, zwischen denen Teile von zwei ca. 5 Meter breiten und 25 und 55 Meter langen Steinwegen verliefen. Der längere von diesen, zum Tor in der inneren Befestigung zielend, war terrassenförmig in dem mässig abfallenden Terrain angelegt und am Rande gegen den Hang von einer dichten Reihe tiefer Pfosten gesäumt. Bedeutend ist besonders die Feststellung der dritten Ecke des grösstenteils bereits in den Jahren 1965, 1966, 1973 untersuchten Gehöftes. Auch auf der Fläche östlich von dem Graben befanden sich Siedlungsobjekte. Insgesamt hat man neun rechteckige eingetiefte Hütten untersucht, die sich grössten -

teils längs der Gehöfteumfriedung befanden. Der Verlauf des Grabens ist parallel mit dem inneren Wall und wurde vorläufig durch zwei 2 Meter breite Schnitte untersucht, auf deren Profilen keine markante Schichtenfolge festgestellt werden konnte. Der Graben ist ungefähr 5 Meter breit und 1,5 Meter tief. Mit Rücksicht darauf, dass er vom Fusse des inneren Wallkörpers ca. 30 Meter entfernt ist und sich in diesem Zwischenraum eine Siedlungsverbauung befindet, muss man noch einen weiteren Innengraben voraussetzen. Es ist möglich, dass man seinen Verlauf wenigstens teilweise auf der bereits abgedeckten Fläche verfolgen können, denn die Objekte zwischen dem Graben und Wall sind meiner Meinung nach nicht in das Liegende, sondern in die steinerne Schutthanhäufung eingelassen. In dieser Hinsicht muss allerdings die Grabung in der künftigen Saison abgewartet werden, bei der es notwendig sein wird, nicht nur in der Weiterlösung der Situation in diesem östlichen Teil, sondern auch in dem Aushub der Grabenaufschüttung fortzusetzen.

Es wurde eine grosse Menge von Funden gewonnen, vor allem Keramik, ferner Lehmewurf, Tierknochen, Schlacke und kleine Gegenstände aus verschiedenem Material /Bronze, Eisen, Bernstein, Glas/. Die Funde von eisernen Gegenständen und Schlacke konzentrierten sich vor allem im Raume der Steinwenge. Von Münzfunden können drei kleine silberne Münzen mit Pferdchen und ein bronzener römischer republikanischer Denar angeführt werden.

LATÉNSKÉ SÍDLIŠTĚ V KUČEROVĚ /okr. Vyškov/

Jiří Meduna, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 30/

Koncem května 1983 přinesla do Archeologického ústavu ČSAV v Brně paní Svatava Klíčová nálezy, které ve dnech 7. až 9. května vykopal její manžel Josef Klíč na zahradě domu pana Martínka v Kučerově, č. p. 9. Naleziště leží v severovýchodní části obce za domy, lemujícími východní část návsi pod kostelem, na levém břehu potoka, který pramení severně kóty 350,7 a protéká obcí směrem na jihozápad a z pravé strany se vlévá do Rostěnického potoka. Nadmořská výška místa nálezu je 300 metrů.

Materiál byl nalezen při hloubení odpadní jámy, která v půdorysu měřila 150 x 150 cm a byla 150 cm hluboká, a to údajně na jejím dně, nálezové okolnosti se však už dodatečně ověřit nedaly. Zachráněný soubor tvoří 33 fragmentů keramiky a pět zlomků zvířecích kostí. Z keramiky patří 30 střepů kultuře laténské, dva zlomky jsou z doby bronzové a jeden je z doby římské. U laténského materiálu je nepochybné, že pochází z narušené jámy /chaty/, případně z kulturní vrstvy, kdežto střepy z doby bronzové a římské se do souboru dostaly jako intruze, svědčící o několikanásobném osídlení lokality.

V kolekci laténské keramiky jsou okrajové zlomky misek esovitého profilu a střepy z den a výdutí misek z jemně plavené hlíny vyrobených na kruhu, jeden z nich s horizontálními rýhami na vnitřní straně. Dále v ní je zlomek misky s ovalným okrajem vyrobené na kruhu a fragment v ruce formované misky s mírně zatazeným okrajem. Dva střepy jsou ze situl z tuhové hlíny, na dalším zlomku výduti svisle hřebenované situly je částečně dochován horizontální pás kolkovaných obrácených C, zatím co na zlomku výduti a dna nádoby stejného keramického typu je svislé hřebenování 2,5 cm nad dnem zakončeno vodorovným hladkým pásem. V souboru jsou i dva fragmenty výduti sudovitých nádob, z nichž na kusu vyrobeném z tuhové hlíny jsou dvě široké vodorovné rýhy.

Zachráněná kolekce laténské keramiky je poměrně malá a neobsahuje tvary chronologicky příliš citlivé, přesto ji lze zařadit do stupně LT-C a to s největší pravděpodobností do jeho starší fáze.

Osteologický materiál určil L. Peške z AÚ ČSAV v Praze. Čtyři z pěti kostí pocházejí z tura domácího /*Bos primigenius f. taurus*/ a jeden z koně domácího /*Equus ferus f. caballus*/. Vzhledem k vzájemnému zastoupení keramiky z jednotlivých pravěkých období je silně pravděpodobné, že zvířecí kosti jsou z doby laténské.

Latènezeitliche Siedlung in Kučerov /Bez. Vyškov/. Ende Mai 1983 brachte in das AI ČSAV in Brno, Frau Svatava Klíčová Funde, die am 7. und 9. Mai 1983 ihr Gatte Josef Klíč, im Garten des Hauses von Herrn Martinek in Kučerov Nr. 9, ausgegraben hatte. Der Fundort liegt im nordöstlichen Gemeindeteil hinter den Häusern, die den östlichen Dorfplatzteil unter der Kirche säumen, am linken Ufer eines Baches, der nördlich der Kote 350,7 entspringt und die Gemeinde in südwestlicher Richtung durchfließt und von der rechten Seite in den Rostěnice-Bach mündet. Das Material wurde beim Aushub einer Abfallgrube, angeblich auf ihrer Sohle, gefunden, die Fundumstände konnten jedoch nachträglich nicht überprüft werden. Den geborgenen Komplex bilden 33 Keramikfragmente und fünf Bruchstücke von Tierknochen. Von der Keramik gehören 30 Stück der Latènekultur an, zwei Bruchstücke sind aus der Bronze- und ein aus der römischen Kaiserzeit. Beim latènezeitlichen Material besteht kein Zweifel, dass es aus einer gestörten Siedlungsgrube /Hütte/, eventuell aus einer Kulturschicht stammt, wogegen die vereinzelt Scherben aus der Bronze- und Kaiserzeit in die Kollektion als Intrusion gelangten, was eine mehrfache Besiedlung der Lokalität bezeugt. Die geborgene Kollektion der latènezeitlichen Keramik ist verhältnismässig klein und enthält chronologisch nicht allzu empfindliche Formen, trotzdem kann man sie in die Stufe LT-C und dies höchstwahrscheinlich in ihre ältere Phase einreihen. Das osteologische Material bestimmte L. Peške vom AI ČSAV Praha. Vier von den fünf Knochen stammen vom Hausrind /*Bos primigenius f. taurus*/ und der eine vom Hauspferd /*Equus ferus f. caballus*/. Im Hinblick auf die gegenseitige Vertretung der Keramik aus den einzelnen urzeitlichen Abschnitten ist es höchstwahrscheinlich, dass auch die Tierknochen aus der Latènezeit stammen.

Jaroslav Peška, Regionální muzeum Mikulov

V roce 1983 provádělo JZD Rakvice v trati "Pod Zaječím" parc. č. 2070 rekultivaci terénu. Při těchto pracích byl buldozerem porušen hrob z doby laténské. Lokalita se nachází na východním svahu návrší na hranici katastru Rakvic. Místo je vzdáleno vzdušnou čarou přibližně 1,5 km JVJ od obce Zaječ.í.

Z kostrového hrobu se podařilo zachytit in situ pouze horní část skeletu, neboť zbytek byl zničen buldozerem. Tvar hrobové jámy nebylo možno zjistit. Kostra, orientovaná v ose S - J s pohledem na Z, ležela hlavou a trupem na pravém boku. Pravá ruka byla ohnuta v lokti do tupého úhlu a levá natažena podél prave před tělem. Roztříštěná pánev a kosti dolních končetin byly identifikovány o několik metrů níže ve shrnuté hlíně. Podle antropologického posudku M. Stloukala se jedná o pozůstatky ženy ve věku 30 - 40 let.

Ruce zemřelé zdobily tři bronzové náramky se zesílenými konci v podobě vývalku či západky. V oblasti hrudníku ležel jednoduchý bronzový kroužek z opasku a několik zlomků železného náramku /?/. Po vyzvednutí lebky se na pravé spánkové kosti objevil masivní reliéfně zdobený bronzový prsten. Ve shrnuté hlíně níže hrobu byly nalezeny dva bronzové tyčinkovité nánožníky s pečetítkovým ukončením. První byl zdoben jemnými vroubky, druhý je mírně vývalkovitě členitý. Keramiku hrob neobsahoval.

Na základě uvedených milodarů můžeme hrob zařadit do období LT B1. Ze starších nálezů jsou z katastru Rakvic známy mimo jiné i laténské hroby v poloze "Trávníky" a "Na výhoně". Nově objevený hrob v poloze "Pod Zaječím" svědčí tedy pro existenci dalšího keltského pohřebiště.

Grab aus der Latènezeit in Rakvice /Bez. Břeclav/. Bei Terrainherrichtungen im Kataster von Rakvice, Flur "Pod Zaječím", Parz. Nr. 2070, wurde von einem Bulldozer ein latènezeitliches Skelettgrab gestört. In ursprünglicher Lage gelang es nur den auf der rechten Seite bestatteten oberen Teil des Skelettes zu erfassen, in Richtung N - S mit dem Blick nach Westen orientiert. Die oberen Gliedmaßen des Skelettes zierte 3 bronzene Armringe mit verdickten Enden. In der Umgebung des Brustkorbes lag ein bronzener Ring von einem Gürtel und Bruchstücke eines eisernen Armringes /?/. Unter dem rechten Schläfenknochen hat man einen bronzenen reliefverzierten Fingerring entdeckt. Aufgrund der angeführten Beigaben reihen wir das Grab in den Zeitabschnitt LT B1.

LATÉNSKÁ KOSTRA Z RAKVIC /okr. Břeclav/

Milan Stloukal, Národní muzeum Praha
/Tab. 10/

V laténském hrobě v Rakvicích, který byl odkryt J. Peškou v r. 1983, ležela kostra ženy, která zemřela ve věku 30 - 40 let. Lebka je téměř nepoškozená a je na pravé straně intenzivně zeleně zbarvená /spánková kost, lícní kost, celé rameno a část těla dolní čelisti/. Zeleně je zbarven také levý bérec, obě předloktí a pravé rameno /lopatka a horní konec pažní kosti/. Postkraniální skelet je dosti silně poškozen, ale přece bylo možno na základě délky levé stehenní, pravé vřetenní a obou pažních kostí vypočítat výšku postav zemřelé na 160,5 cm /velká/. Z pánve je zachován jen zlomek pravostranné pánevní kosti, na němž je patrná úzká incisura ischiadica major a slabý sulcus praeauricularis.

Lebka má strmé čelo, výrazná tubera frontalia, glabelu III. stupně, silné nadoboční oblouky a tenký horní okraj obou očních, klenutý týl nese zevní týlní hrbol II. stupně, bradavkové výběžky jsou malé a úhly dolní čelisti stočeny dovnitř. Švy jsou vesměs otevřené, v obou čelistech je 9 lůžek zahojeno po intravitalní ztrátě zubu, dalších 5 zubů je destruováno kazem a na kořenech 4 z nich jsou ostitická ložiska. Lebku je možno dokonale proměřit:

největší délka lebky /1/	179	délka baze lebky /5/	98
největší šířka lebky /8/	135	nejmenší šířka čela /9/	89
největší šířka čela /10/	111	aurikulární šířka /11/	120
biasteriální šířka /12/	105	výška lebky /17/	139
nadušní výška /20/	114	obvod lebky /23/	499
příčný oblouk /24/	305	podélný oblouk /25/	373
čelní oblouk /26/	126	temenní oblouk /27/	127
týlní oblouk /28/	120	čelní tětiva /29/	109
temenní tětiva /30/	110	týlní tětiva /31/	97
kapacita lebky /38/	1378	délka obličeje /40/	96
šířka hor. obličeje /43/	99	biorbitální šířka /43-1/	94
bizygomatická šířka /45/	122	šířka střed.obličeje /46/	88
výška obličeje /47/	119	výška hor. obličeje /48/	68
interorbitální šířka /50/	24	šířka očnice /51/	39
výška očnice /52/	31	šířka nosu /54/	23
výška nosu /55/	49	kondylová šířka mandib. /65/	104
nejmenší šířka nosu /57/	9,7	bigoniální šířka /66/	90
výška brady /69/	35	výška ramene mandib. /70/	63

šířka ramene mand. /71/	31	hloubka kořene nosu	16,4
hloubka maxilly	18,3	výška subspinale	5,0
délkošířkový index /I 1/	75,4	délkovýškový index /I 2/	77,7
šířkovýškový index /I 3/	103,0	transv. frontopar. i. /I 13/	65,9
index obličeje /I 38/	97,5	index hor. obličeje /I 39/	55,7
index očníce /I 42/	79,5	index nosu /I 48/	46,9
alveolární index /I 60/	98,0	frontomandibulární index	101,1

V absolutních mírách je tedy lebka dlouhá, úzká a vysoká, má středně široký a vysoký obličej a středně vysoký horní obličej. V indexech je mesokranní, hypsikranní, akrokranní, stenometopní, hyperleptopro - sopsní, leptenní, mesokonchní, leptorrhinní, mesognátní a mesomandibulární.

Latènezeitliches Skelett aus Rakvice / Bez. Břeclav/. In dem latènezeitlichen Grab in Rakvice, das im Jahre 1983 von J. Peška abgedeckt worden war, lag das Skelett einer Frau, die im Alter von 30 - 40 Jahren verstarb. Der Schädel ist auf der rechten Seite intensiv grün verfärbt, ähnlich sind auch der linke Unterschenkel, alle Unterarmknochen und Knochen in der rechten Schulter verfärbt. Das gesamte Skelett ist sehr gut erhalten und der Schädel kann gut vermessen werden; er ist mesokran mit schmalem Gesicht, leptodolichomorphen Types.

VÝZKUM POZDNĚ LATÉNSKÉHO SÍDLIŠTĚ V BOŘITOVĚ /okr. Blansko/

Miloš Čižmář, AÚ ČSAV Brno, Antonín Štrof, Okresní muzeum Blansko

V říjnu byla uskutečněna další etapa výzkumu na známém pozdně laténském sídlišti v Bořitově, okr. Blansko v poloze "Písky". Práce navázaly na výzkumy K. Ludikovského z let 1971 - 1973, 1975 a byly provedeny na ploše geofyzikálně proměřené v roce 1977:

Buldozer odkryl plochu 10 x 40 metrů ve východní části lokality a byly na ní prozkoumány dvě obdélníkové zahloubené chaty /obj. 1/83, 3/83/ a jedna kruhová jáma /obj. 2/83/. Chaty měly orientaci V-Z a rozměry 2,7 x 4,0 a 2,6 x 5,0 m, jáma měla průměr 2,1 m a hloubku 1,2 m. Z nálezů byla zjištěna především keramika /mimo jiné zlomky malované keramiky/, dále zvířecí kosti, z drobných nálezů železné předměty, zlomek skleněného kroužku, bronzový zdobený terčík a především bronzová miska z vážek. Tyto prozkoumané objekty, nacházející se pouze v západní části odkryvu, kde byla také kulturní vrstva, nepochybně představují východní okraj sídliště.

Grabung einer spätlatènezeitlichen Siedlung in Bořitov / Bez. Blansko/. Bei der weiteren Grabungssaison wurde eine Fläche von 10 x 40 Meter im östlichen Teile der Lokalität und auf dieser zwei rechteckige eingetieft Hütten und eine kreisförmige Grube abgedeckt. Die Hütten waren in O-W Richtung orientiert und die Ausmasse betragen 2,7 x 4,0 und 2,6 und 5,0 m, die Grube hatte einen Φ von 2,1 m und Tiefe von 1,2 m. Von Funden hat man vor allem Keramik festgestellt /unter anderem Fragmente bemalter Keramik/, ferner Tierknochen, von Kleinfunden eiserne Gegenstände, das Bruchstück eines Glasringes eine bronzene verzierte Scheibe und vor allem eine bronzene Waagschale.

DVA HROBY V TRASE VODOVODNÍ RÝHY U PRUŠÁNEK /okr. Hodonín/

B. Klíma jr., AÚ ČSAV Brno

V podzimních měsících r. 1983 postoupily zemní práce v souvislosti s budovanou hlavní tepnou vodovodního potrubí "Podluží" do prostoru obcí Prušánky, Josefov a Dolní Bojanovice. Trasa budoucí rýhy byla nejprve zbavena povrchové humusové vrstvy a potom bagry přistoupily k vlastnímu otevření rýhy široké 180 cm a hluboké téměř dva metry. Pro pracovníky mikulčické expedice AÚ ČSAV se tak naskytla možnost na několikakilometrové trase sledovat všechny zásahy do terénu spojené s dřívějším osídlením. Sídlištně poměrně exponovanou oblastí se jevil území mezi Prušánkami a Josefovem u potoka Prušánky, které bylo porušeno rýhou teprve jen zčásti, ale buldozer shrnující ornici zde rozrušil řadu pravěkých objektů /zpráva o nich bude předložena po celkovém průzkumu/.

Hned za severním okrajem obce Prušánek vedla trasa vodovodního potrubí rovnoběžně se silnicí, asi 8 m od jejího pravého okraje /směrem na Josefov/. Protínala zde mírně návrší skloněné k severovýchodu. Pod vrstvou humusu, mocnou 40 - 60 cm zde vystupovaly písky a v nich se zcela zřetelně objevily tmavší zásypy dvou porušených hrobů. Oba se nalézaly ve východní /od silnice vzdálenější/ stěně rýhy a byly od sebe vzdáleny 21 m. Jako bod k zaměření posloužil poutač na zděném podstavci, stojící u silnice 150 m od okraje Prušánek, směrem na Josefov. Od něho ve stejném směru 55 a dalších 21 m ležely rozrušené hroby. Oba představovaly již jen zbylé, poměrně malé části hrobových jam se zlomky lidských kostí. Bagr je téměř celé zničil a navíc ještě jejich zbytky byly druhotně, zcela neodborně probrány. Podařilo se tak pouze konstatovat, že se jednalo o hroby kostrové, otočené přibližně ve směru Z-V, patrně v natažené poloze. Z převráceného a nedokonale vybraného zbytku zásypu, jehož hloubka dosahovala 150 - 160 cm

pod úroveň dnešního povrchu a šířka jámy byla 70 cm, se podařilo získat jen zlomky lidských kostí dolních končetin a několik nevýrazných, drobných střepů laténské keramiky.

V celém sledovaném mikroregionu je silná koncentrace osídlení z různých období pravěku a z období slovenského. Mozaiku tohoto osídlení doplňují též dva zbytky popsaných hrobů, které zde rozhodně nebyly osamocené a mohly by signalizovat přítomnost pohřebiště. I v budoucnu bude nutno tento prostor pozorně sledovat a nálezy pečlivě vyhodnocovat.

Zwei Gräber auf der Trasse der Wasserleitungsrinne bei Prušánky / Bez. Hodonín / . Im Zusammenhang mit dem Aufbau einer Regionalwasserleitung gelang es Mitgliedern des AI ČSAV in Mikulčice ein beträchtliches Landstück zu untersuchen. Als eine sehr exponierte Siedlungsregion äuserte sich der Raum zwischen den Gemeinden Prušánky und Josefov, wo vorläufig eine ganze Reihe von vorgeschichtlichen, slawischen und mittelalterlichen Objekten erfasst wurde. In diesem Gebiet gelang es auch zwei stark gestörte Reste latenezeitlicher Gräber zu erkennen und zu untersuchen, die die Anwesenheit eines Gräberfeldes signalisieren könnten. Die Situation hier wird im Verlaufe der Terrainarbeiten, die erst beginnen, auch weiterhin aufmerksam verfolgt und die Funde bewertet werden.

VÝZKUM PÚCHOVSKÉHO HRADIŠTĚ "POŽAHA", OBEC JIČINA /okr. Nový Jičín/

Miloš Čižmář, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 31; tab. 11/

V souvislosti s odlesněním a novou výsadbou lesa na známém púchovském hradišti "Požaha" byl zde v měsících dubnu až červenci po více než dvaceti letech proveden další výzkum¹. Pozornost byla zaměřena na výzkum vnitřní plochy a fortifikace na severním, západním a jižním obvodu hradiště.

Na vnitřní ploše hradiště byl proveden systémem nepravidelných sond odkryv o celkové délce 105 metrů a nestejně šířce 4 - 10 metrů, celkem plocha 630 m². Byla zde zjištěna poměrně řídká zástavba, tvořená 41 nepravidelně rozmístěnými kúlovými jamami, s větší hustotou pouze v západní části plochy, kde se nacházelo také několik jam poněkud větších rozměrů.

Na západní, velmi výrazné obvodové hraně hradiště byla položena úzká sonda 2 x 5,6 m, která přinesla překvapující zjištění. Nebyly zde totiž odkryty doklady fortifikace, nýbrž se zde nachází 120 - 160 cm mocná novověká navážková vrstva, pod níž teprve je 30 - 70 cm silná púchovská kulturní vrstva. V těchto místech jde tedy nepochybně o pozůstatek terasování v souvislosti se zemědělským obděláváním lokality a fortifikace hradiště byla zjištěna úzkou sondou níže po svahu. Tato sonda však nemohla být bohužel patřičně rozšířena, a proto lze pouze konstatovat, že hradba zde měla hliněný propálený násep s vnější kamennou zdí.

Na třech místech byla řešena otázka fortifikace severního, nejméně přístupného obvodu hradiště, kde opevnění není viditelné v terénu a nebylo sledováno předcházejícími výzkumy. Ve dvou sondách byla v místě předpokládaného opevnění zjištěna pouze terasovitá úprava terénu, ve třetí, dosud nedokončené sondě se nacházelo pouze několik nepravidelně rozmístěných kúlových jam. Sledovanou otázku bude třeba řešit výzkumem v příštím roce.

Nejdůležitější odkryv byl proveden na jižním obvodu lokality, kam se soustředily i největší odkryvy J. Krále. Byla zde položena sonda dlouhá 30 m a široká 3 m, ve které byly zachyceny zbytky opevnění. Nejjižněji po svahu se nacházel 1 m hluboký příkop, vyplněný tmavým zásepem s velkými kameny. Ve vzdálenosti asi 8,5 m od vnitřní hrany tohoto příkopu byla zjištěna paralelní hustá řada sedmi kúlových jam a asi 5 metrů severněji další řada 6 kúlových jam. Tato řada kúlových jam se nacházela podél vnitřního okraje terasovité úpravy svažitého terénu. Mezi oběma řadami kúlů byla odkryta nepravidelná velká jáma a v prostoru sondy několik dalších kúlových jam. Je nepochybné, že obě zjištěné vodorovné řady kúlových jam a příkop jsou součástí opevnění, pro jehož přesnou interpretaci bude ovšem třeba vyčkat dokončení výzkumu v příštím roce.

Objekty na vnitřní ploše byly velmi chudé, pouze v jedné z větších jam se našlo větší množství keramiky, mimo jiné části pěti nádob. Nejvíce nálezů přinesl výzkum sondy přes jižní obvod lokality, odkud kromě početných nálezů keramiky, zvěřecích kostí a mazanice pochází také několik drobných předmětů, mimo jiné zlomek železného lžičkovité spony, bronzové nákončí opasku a jantarový korál. Rámcově lze zjištěné osídlení datovat do pozdnělaténské fáze púchovské kultury.

Zjištěné výsledky lze stručně shrnout takto:

1. Vnitřní zástavba byla velmi řídká a sestávala většinou z nepravidelně rozmístěných kúlových jam.
2. Předpokládaná západní část opevnění je novověkého původu. Púchovské opevnění se v těchto místech nachází níže po svahu a má pravděpodobně stejný charakter jako opevnění východní části zjištěné J. Králem.
3. Opevnění na severním obvodu lokality nebylo dosud bezpečně zachyceno - je možné, že s ním souvisí zjištěná terasovitá úprava.
4. Sondou na jižním obvodu lokality byly odkryty pozůstatky opevnění a zachycena vzájemná superpozice dvou vrstev a objektu, což svědčí o vícefázovém osídlení lokality v rámci pozdní doby laténské.

Poznámka :

1 J. Král, Zjišťovací výzkum na sídlišti púchovské kultury v Kojetíně, okr. Nový Jičín, PV 1962 /1963/, 50-51.

Lokalita leží v blízkosti obce Kojetín /dnes součást Nového Jičína/, pod kterou byla většina uváděna v dosavadní literatuře, nachází se však na katastrálním území Jičiny /obec Starý Jičín/.

Untersuchung des Púchover Burgwalles "Požaha", Gemeinde Jičina /Bez. Nový Jičín/. Im Zusammenhang mit der Entwaldung und dem neuen Anpflanzen auf dem Púchover Burgwall "Požaha", hat man hier in den Monaten April bis Juli, nach mehr als zwanzig Jahren, eine weitere Grabung durchgeführt. Die Aufmerksamkeit wurde auf die Untersuchung der inneren Fläche /630 m²/ und die Fortifikation am nördlichen, westlichen und südlichen Umfang der Burgwallumfassung gerichtet. Die festgestellten Ergebnisse kann man in Kürze folgendermassen zusammenfassen:

1. Die innere Verbauung war sehr spärlich und bestand in der Mehrzahl aus unregelmässig angebrachten Pfostengruben;

2. der vorausgesetzte Westteil der Befestigung ist neuzeitlichen Ursprunges. Die Púchover Fortifikation befindet sich an diesen Stellen tiefer am Hange und hat wahrscheinlich den gleichen Charakter, wie die von J. Král festgestellte Befestigung des östlichen Teiles;

3. die Fortifikation am nördlichen Umfang der Lokalität wurde bisher nicht verlässlich erfasst - es ist möglich, dass mit ihr die festgestellte terrassenartige Herrichtung zusammenhängt;

4. durch einen Suchgraben am südlichen Umfang der Lokalität hat man Befestigungsüberreste abgedeckt und eine gegenseitige Superposition von zwei Schichten und des Objektes erfasst, was von einer mehrphasigen Besiedlung der Lokalität im Rahmen der späten Latènezeit zeugt.

MIKULČICE, GEGENWÄRTIGER STAND UND PERSPEKTIVEN /Bez. Hodonín/

Zdeněk Klanica, AÚ ČSAV Brno

Vor dreissig Jahren, im August 1954, eröffnete J. Poulík /1957/ auf Valy bei Mikulčice eine systematische archäologische Grabung. Es gibt nicht viele Lokalitäten, wo wir eine ähnliche Dauer, Umfang der Arbeiten, Ergebnisse sowie Wiederhall verzeichnen könnten. Die abgeschlossenen drei Jahrzehnte der Terrainabdeckungen geben die Gelegenheit zu einer Rekapitulation der erzielten Erkenntnisse sowie zur Andeutung von einigen neuen Problemen, die in Zukunft durch Vermittlung des Mikulčicer Materiales gelöst werden könnten. Seit der letzten Synthese verflossen fast zehn Jahre /Poulík 1975/, wir können uns also besonders auf jene Ergebnisse konzentrieren, die in der Zeit zwischen den Jahren 1975-1983 erreicht worden waren.

Im vergangenen Jahrzehnt wurden, dank der intensiven Erforschung der Fürstenburg, des anliegenden Areales befestigter sowie abgedeckter Siedlungen, Gräberfelder und nicht zuletzt auch des breiteren ökonomischen Hinterlandes des Mikulčicer grossmährischen Zentrums erweitert und in einer Reihe von Aspekten verändert die Vorstellungen über einige Bestandteile der grossmährischen Kultur, ihre Quellen, Impulse und Entwicklung, über die ökonomische Basis sowie gesellschaftliche Organisation. Vom Jahre 1975 widmeten wir immer mehr Aufmerksamkeit dem landwirtschaftlichen Hinterland, wo verhältnismässig umfangreiche Abdeckungen in Nechvalín, Prušánky, Lužice sowie bei der gegenwärtigen Kirche in Mikulčice, schwerwiegende Erkenntnisse erbrachten. Die komplexe Auffassung der Problematik ermöglichte einige wichtige sozial-ökonomische Entwicklungsaspekte sowie Beziehungen im Inneren der slawischen Gesellschaft zu verfolgen. Seit dem Beginn der Grabungen bis zum Jahre 1983 inklusive, wurden in Mikulčice bei der systematischen Terraingrabung insgesamt 40 700 m² untersucht. Im vergangenen Zeitabschnitt beteiligten sich an der Grabung gemeinsam mit dem Referenten besonders B. Klíma und B. Kavanová.

Bereits seit der Mitte der sechziger Jahre datieren die Bemühungen um die Aufklärung der Innenstruktur des Mikulčicer Siedlungskomplexes. Aufgrund der Anordnung der Siedlungsobjekte auf der befestigten Siedlung, die auf der Westseite an die Fürstenburg anschliesst sowie aus der gesamten Disposition der einzelnen Siedlungsumkreise, gelang es die Hauptkommunikationsachse anzudeuten /Klanica 1968, 70-71/, die wahrscheinlich mit dem alten Weg von der Donautiefenebene über den Jablonický Pass nach Mähren und weiter nach Westen zusammenhängt. Zur Beglaubigung der theoretischen Erwägungen hat man eine Abdeckung an jenen Stellen vorgenommen, wo die festgestellte Siedlungsachse die Befestigung durchschneidet. Der Fund eines Tores und der an dieses anschliessenden Brücke im Jahre 1966-1967, bestätigte die angeführten Voraussetzungen. Zu jener Zeit konnte konstatiert werden, dass die Mikulčicer Siedlung an Stellen entstand, wo der Weg die sumpfige Talaue der Morava überquerte, in deren Mitte ein erhöhter Platz einen Übergang ermöglichte und nach seinem befestigen auch Schutz bot. Bei der Wiege des Mikulčicer Zentrums stellen wir also ähnliche Umstände fest, wie wir sie auch von einigen weiteren Orten kennen, wo mittelalterliche Städte entstehen.

In den vergangenen Jahren verfolgten wir den Verlauf der Hauptkommunikation weiter. Dies geschah deshalb, da sich rund um die Achse der Siedlung die bedeutendsten Gebäude und das wirtschaftliche Leben konzentrierten. Die Situation kompliziert allerdings die verhältnismässig lange Dauer des Bestehens der Mikulčicer Siedlung. Die erste entdeckte Brücke und das Westtor existierten eine längere Zeit auf der gleichen Stelle, wie davon ausser anderem auch einige Phasen von Ausbesserungen der Holzpiloten zeu-

ger, weitere Tatsachen deuten jedoch an, dass im Laufe der Jahrhunderte der Weg unterschiedlich durch die Siedlung verlief, nach den sich ändernden Verhältnissen. In der ersten Hälfte der siebziger Jahre wurde eine weitere Überbrückung erfasst, diesmal im Graben, der die Fürstenburg von der Siedlung trennt, die an sie auf der Westseite anknüpft. Die Fakten, durch die Grabung in unmittelbarer Nähe der 1. und 2. Kirche festgestellt, zeugen davon, dass auch die Stelle dieses Überganges im Rahmen der Entwicklung der Verhältnisse auf dem Burgwall, gewisse Veränderungen erfahren konnte.

Anfang der siebziger Jahre konnten die Terrainergebnisse publiziert werden /Klanica 1971/, die die Existenz einer Scheide zwischen den zwei Haupttypen der Kulturschicht im nordöstlichen Teile der Fürstenburg andeuten. Die Siedlungsschicht mit den charakteristischen mergelsandigen Herrichtungen der Fussböden, oft in einigen Schichten übereinander, und besonders die holzkohlenartigen und an Funde reichen "Brand" - Zwischenschichten, in der Regel knapp über dem Liegenden angebracht, unterscheidet sich markant von dem zweiten Haupttyp der Kulturschicht, wo die angeführten Fussböden sowie die "Brand"-Zwischenschichten bisher nicht entdeckt worden sind. Eine von den Interpretationsmöglichkeiten der festgestellten Richtung der zwei Reihen seichter Pfostengruben, die die erwähnte Scheide bildeten, war auch eine Kommunikation. Zur Beglaubigung dieser theoretischen Voraussetzung nahmen wir im Jahre 1976 Abdeckungen im nordöstlichen Zipfel der Fürstenburg vor, in der vorausgesetzten nördlichen Ausmündung des verfolgten Weges. Sowie im Jahre 1966, waren auch hier unsere Annahmen erfolgreich im Terrain beglaubigt worden.

Die Grabung im Raume des nördlichen Tores in die Fürstenburg dauert bis heute an. Die Situation, im nordöstlichen Zipfel der Fürstenburg festgestellt - also die Kirchen Nr. 5. und 12. und das bedeutende Objekt einer Metallgiesserwerkstätte - ist jener ähnlich, der man beim westlichen Tor der Fürstenburg nachging, wo ebenfalls kirchliche Bauten errichtet wurden, die Kirchen 1. und 2. Die Gepflogenheit Tore mit kultischen Bauten zu verbinden, kennen wir übrigens auch von anderen slawischen Burgwällen und von weiteren Orten in Süd- und Westeuropa. Das nördliche Tor war 5 m breit und man trat hinein über eine Holzbrücke, an deren linken Seite eine Anhöhe mit Friedhof und Kirche - Rotunde war. Bisher ist es nicht klar, welchem Zweck die Steinkonstruktion diente, deren Reste am Ufer des Flussbettes in unmittelbarer Umgebung der Rotunde erfasst worden waren. Nur die weiteren Beobachtungen werden zeigen, ob es sich um eine Umfriedung der Rotunde handelt, oder - und dies scheint wahrscheinlicher zu sein - eine Festigung der Ufer, gegen das Unterspülen des Flusslaufes an den am meisten gefährdeten Stellen. Der nördliche Brückenkopf ist bisher nicht untersucht worden. Auf Reste einer Brücke im alten, heute schon verschlammten Flussbett vor dem nördlichen Tor in die Fürstenburg weisen die unteren Teile von ca. 130 Holzpiloten, die im ursprünglichen Schotter- oder Sandboden erhalten blieben. Die Nordbrücke war ähnlich wie die westliche wahrscheinlich oft ausgebessert worden. Davon zeugt die viel grössere Zahl von entdeckten Pfosten, als sie für die Errichtung der Brücke notwendig waren. Über ihre Konstruktion kann man nichts näheres sagen. Sie war 4 - 5 m breit und ausser den Tragpiloten sehen wir längs der Brückenbalkenseiten auch schräge Stützpfosten eingesetzt. Bisher ist es nicht klar, warum die Brücke nicht die zwei am nächsten liegenden Ufer zwischen dem nordöstlichen Zipfel der Fürstenburg und der Rotunde - 6. Kirche - verband. Wie wir bereits andeuteten, biegt sie in Richtung der erhaltenen Reste der Konstruktion im Bette in östlicher Richtung ab und ihre weitere Verfolgung ist Aufgabe der nächsten Grabungsjahre.

Die verhältnismässig ausdrucksvolle Steindestruktion im Flussbette am Fusse der Anhöhe mit Rotunde und Friedhof brachte einige interessante Funde. Ausser Resten von Menschenknochen, zum Beispiel eines Schädels, waren auf einer Schicht von Sandsteinen, oder in ihrem Niveau, vier Axte gefunden worden, darunter zwei markante Breitäxte mit langgezogener Schneide und eine schmale Axt, alle unter einer ca. zweimeter starken Schicht von Anschwemmungen. In einer stratigraphisch ähnlichen Situation ist ebenfalls der teilweise abgedeckte Einbaum, von einem ähnlichen Typ, wie die Boote bei der westlichen Brücke.

Die Datierung der erhaltenen Holzpilote stützte sich in der Anfangsphase des Studiums, als uns für einen Vergleich die Ergebnisse der dendrologischen Analyse noch nicht zur Disposition standen, auf die Analysen der Funde vom Boden des Flussbettes. Hier können wir vor allem aus dem Komplex von Axten, teilweise auch von der Keramik und ebenfalls von der gesamten stratigraphischen Situation ausgehen, vor allem sofern es die festgestellten Zusammenhänge der Holzkonstruktion der Brücke mit dem Nordtor und den einzelnen Befestigungsphasen betrifft.

Im Tor hat man keine Gegenstände vorgrossmährischen Alters gefunden. Eine bestimmte Unterbrechung in den drei Reihen der Palisade, von denen praktisch zwei vor dem Tore fehlen und nur eine Pfostenreihe, am nächsten der Steinmauer, erhalten blieb, zeugen von einem möglichen vorgrossmährischen Alter des nördlichen Austrittes aus dem Burgwall. Es ist allerdings natürlich, dass im Tore vor allem mittels der Funde der Wüstungshorizont vertreten ist. Die Keramik in der charakteristischen rot durchglühten und stark bröckeligen Schicht, gehört unserem Typ 3 an. Gemeinsam mit dieser fand man hier auch einige Ziergegenstände aus dem 9. Jahrhundert.

Am Boden des Flussbettes im Raume der nördlichen Brücke in die Fürstenburg hat man insgesamt 19 Axte gefunden, grösstenteils im Niveau von 156,81 Seehöhe bis 157,10 Seehöhe, also ca. unter einer zwei bis drei Meter starken und auch mächtigeren Anschwemmung der Flusssedimente. Die häufigsten Axte auf mährischen Gräberfeldern - Typ I A, Bartäxte mit Lappen /Dostál 1966, 70/, sind unter diesen durch kein einziges Exemplar vertreten und ähnlich wie bei der östlichen Brücke in die befestigte Siedlung überwiegen auch hier die schmalen Axte, die nach B. Dostál /1966, 71/ nur 14 % der Axte von allen auf Gräberfeldern gefundenen Typen bilden. Zur Zeit kann man nicht mit Gewissheit sagen, ob dies durch das zeitlich unterschiedliche Vorkommen beider Typen, oder durch die unterschiedliche Verwendung verursacht ist. Vorläufig haben wir keinen Grund anzunehmen, dass diese Axte im Kampfe nicht benützt wurden, es scheint also, dass ihr Fehlen in den Flussbetten unter der Mikulčicer Befestigung ein Beleg des Vorkommens nur in einem be-

grenzten Zeitabschnitt ist.

Auf der Fläche der Fürstenburg waren im vergangenen Zeitabschnitt einige Terrainabdeckungen an Orten realisiert worden, die nicht mit der Hauptkommunikation zusammenhingen. Vor allem handelte es sich um die Grabung im nördlichen Teile der Fürstenburg, Quadr. 15 bis 19/ - 15 bis 18. Hier hat man Reste der Ecke eines gemauerten Baues entdeckt. In seiner Umgebung stiess man auf ca. zwanzig Skelettgräber, einige mit interessanten und kostspieligen Herrichtungen der Grabgruben, mit silbernem Schmuck, Männergräber mit Sporen usw. In der Siedlungsschicht waren häufig Belege der lokalen Goldschmiedeproduktion, es fehlte hier nicht einmal ein eiserner Stilus.

Die befestigte Siedlung, die auf der Westseite an die Fürstenburg anschliesst, war westlich und südlich von dem Museums-Gebäude im Zusammenhang mit dem geplanten Umbau der angeführten Einrichtung, untersucht worden. Unter der nicht allzu markanten grossmährischen Schicht befanden sich hier oberhalb des Liegenden gegossene bronzene Zierate aus dem 8. Jahrhundert, von hier stammt auch ein Hakensporn, aus Weissmetall hergestellt. Zum erstenmale hat man aus der Mikulčicer vorgrossmährischen Schicht das Bruchstück eines mit Bein verkleideten nomadischen Reflexbogens geborgen, der nach Münzenfunden in Fundkomplexen im Raume des Karpatenbeckens, bereits an das Ende des 7. Jahrhunderts datiert werden kann.

Die weiteren Abdeckungen setzten auf der unbefestigten Siedlung nördlich von der 1. und 2. Kirche fort, wo im Jahre 1975 Überreste eines slawischen polyteistischen kultischen Baues abgedeckt wurden, durch einen kreisförmigen Graben im Durchmesser von 17 m repräsentiert. Die Siedlung und einige Skelettgräber, die nördlich von dem angeführten Kultbau untersucht wurden, sind überwiegend grossmährischen Alters. Es fehlt hier nicht einmal eine Reihe von Belegen der Eisenverarbeitung. Im nächsten Zeitabschnitt werden die Arbeiten auf der angeführten Siedlung weiter in Nordrichtung erweitert werden, wo man mit Hilfe der geophysikalischen Messungen vermutlich Spuren von ziemlich umfangreichen Holzbauten festgestellt hat.

Das zur Problematik des Entstehens und der Entwicklung des Mikulčicer Siedlungskomplexes gewonnene Material ist natürlich nicht komplett. Die gegenwärtigen Vorstellungen sind stark von dem Masse der erreichten Erkenntnisse abhängig. Bisher gelang es nicht sichere Beweise von der Existenz einer slawischen befestigten Siedlung in Mikulčice, für den Zeitabschnitt vor der Mitte des 7. Jahrhunderts zu sammeln. Einige Funde in der Siedlungsschicht können zwar in diesen Zeitabschnitt gehören, die neuesten chronologischen Studien machen jedoch gleichzeitig auf die Möglichkeit ihres späteren Vorkommens aufmerksam.

Ein Gräberfeld aus dem vorgrossmährischen Zeitabschnitt hat man bislang in Mikulčice nicht gefunden. Diese Tatsache kann auch mit den ausdrucksvollen Unterschieden der zwei verschiedenen mitteleuropäischen Kulturumkreise des 6. - 8. Jahrhunderts, zusammenhängen. Der südliche - awarischslawische ist durch Skelettgräber mit Gürtelgarnituren, dem Fehlen von Hakenspornen und befestigter Siedlungen charakterisiert. Im nördlichen Umkreis, der den unabhängigen slawischen Stämmen angehörte, sind keine Skelettgräber belegt, es existierten jedoch befestigte Siedlungen und es werden Hakenspornen benützt. Den Übergang slawischer Stämme von der ursprünglichen Brand- zur Skelettbestattung deuten in Mikulčice Funde aus der Wende des achten und neunten Jahrhunderts an, zum Beispiel das Kindergrab 821. Der Mikulčicer Burgwall hat zu dieser Zeit die Form eines Halbmondes mit den Zipfeln nach Norden gerichtet, mit einer Unterbrechung in der Mitte und einem in West-Ostrichtung führenden Weg. Diesen Weg respektieren die ältesten Siedlungsobjekte, aber auch jüngere Skelettgräber. Einige von den gemauerten Kirchenbauten, in der östlichen Hälfte des Burgwalles errichtet, sind gemeinsam mit den anliegenden Gräberfeldern von der übrigen Fläche des Burgwalles durch Holzpalisaden getrennt. Die Kulturschicht im Inneren dieser umfriedeten Fläche unterscheidet sich von ihrer Umgebung vor allem durch ihren besiedlungslosen, Nekropolencharakter, die Reste von Wohnobjekten sind hier nicht so häufig, wie hinter den Palisaden, auf der freien Fläche der Fürstenburg. Wir führten schon unsere Voraussetzung an, dass in bestimmten Teilen mit den erwähnten Palisadenumfriedungen auch die längs dieser führende Hauptkommunikation westöstlicher Richtung zusammenhing.

Die gegenwärtigen Erkenntnisse deuten an, dass im Zusammenhang mit den politischen Ereignissen an der Wende des 9. - 10. Jahrhunderts, auf den Überresten des alten halbmondförmigen Burgwalles eine sieben Hektar grosse Fürstenburg gegründet wird, deren Wälle heute noch sichtbar sind, und die aus zwei unterschiedlichen Teilen besteht. Die erhöhte nördliche Hälfte erstreckt sich auf der älteren Siedlung, so dass hier in der Kulturschicht der vorgrossmährische Horizont reich vertreten ist. Der ungefähr um zwei Meter tiefer gelegene südliche Teil der grossmährischen Fürstenburg erbrachte bisher keine Funde aus dem vorgrossmährischen Horizont. Der tiefer liegende Teil der Fürstenburg enthält überwiegend Material aus dem späten grossmährischen Zeitabschnitt, also Keramik mit kelchförmig geöffneten und scharf profilierten Rändern.

Zur Zeit stehen uns noch keine überzeugende Beweise zur Erklärung der Wüstung des Mikulčicer Zentrums zur Disposition. Die Ergebnisse der Terraingrabung bestätigten nicht die theoretischen Voraussetzungen von einem jähen Verlust der gesellschaftlichen Funktionen des Burgwalles, als Folge von Machtverschiebungen, die mit dem Falle Grossmährens zusammenhängen. Es fehlt vor allem der für ähnliche Situationen typische Wüstungshorizont, zu dessen Grundmerkmalen Vernichtungsspuren auf Siedlungsobjekten, inklusive der Inneneinrichtung und des Inventars, Funde von Knochenüberresten, die ausserhalb der üblich benützten Gräberfelder beigesetzt sind, also auf der Siedlung oder unter der Destruktion der Befestigung und einige weitere Merkmale, gehören. Die jähe Unterbrechung von einigen wirtschaftlichen Funktionen der Siedlung signalisieren jedoch Belege der Vernichtung von Produktionsmitteln, zum Beispiel Funde von Mahlsteinen in den Wassergräben unter den Wällen. Die jüngste Burgwallschicht können wir in Mikulčice aufgrund der Keramik und S-förmiger Schläfenringe in das 11., 12. und in die 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts datieren. Bisher ist es nicht klar, in welchem Zeitabschnitt die wirtschaftlichen und

kulturellen Funktionen der Mikulčicer Valy allmählich auf die spätere Königsstadt Hodonín übertragen werden /Poulik 1967/. Diese entsteht ebenfalls auf einer Insel im Flusse Morava und zu den ältesten Funden, die mit ihren Anfängen zusammenhängen, gehört ein Gräberfeld mit S-förmigen Schläfenringen, das wir im Raume vor dem Hodoníner Rathaus untersuchten /Klanica 1974/.

Wenn wir nach den Gründen einer so bedeutenden Verschiebung fragen, müssen wir ausser den politischen Ursachen auch weitere Umstände in Betracht ziehen. Eine davon können die anthropogenen Transformationen in der Entwicklung der Kulturlandschaft im Zentralraum Grossmährens gewesen sein. Zur Klärung der Prozesse dieser Art trägt das Material bei, das wir beim Studium der Sedimente in den Flussbetten oder Wassergräben gewonnen haben, die den Mikulčicer Burgwall umgeben. Die ältesten Funde aus einer Tiefe von fast 4 m unter der heutigen Oberfläche sind hier Bruchstücke der Úněticer Keramik und eine Feuersteinpeilschuppe der Glockenbecherkultur. Nur ca. 50 cm höher war eine Schicht mit Funden, die wir in das 8. - 9. Jahrhundert datieren können. Man kann also voraussetzen, dass sich während der ganzen Zeitdauer von ungefähr dreitausend Jahren die Tiefe des Bodenniveaus des Flusslaufes in der Talaua im wesentlichen nicht geändert hat. Wie Funde zeigen, kam es vermutlich im Verlaufe des 10. Jahrhunderts zur Anschwemmung einer zwei bis drei Meter mächtigen Schicht eines fast reinen Sandes, die das ursprüngliche Bett gewissermassen mit dem umliegenden Terrain gleich machte. Zu dieser Zeit endet auch das Leben auf den unbefestigten Siedlungen, die sich in der Aue um die Fürstenburg ausbreiteten, denn in den hiesigen Schichten finden wir keine Keramik aus dem 11. Jahrhundert, wie auf der Fürstenburg. Diese Siedlungen sind heute von einer ca. 60 cm mächtigen Schicht Überschwemmungsschlammes überdeckt. Einer der Gründe für den Verlust der sozial-ökonomischen Funktionen des gesamten Siedlungskomplexes konnte also auch die Veränderung des Lebensmilieus sein, konkret die sich häufiger wiederholenden Überschwemmungen in den niedrigeren Lagen der Siedlung. Das Studium der geomorphologischen Entwicklungsfaktoren der Kulturgegend Südmährens kann man auf das bisher nicht zur Gänze ausgenütztes Material stützen, das bei den Mikulčicer Grabungen gewonnen worden war.

Wir erwähnten bereits die Bedeutung, die für das Studium des grossmährischen Zentrums in Mikulčice sein Hinterland hat. Im Zusammenhang mit der stets offenen Datierungsfrage der ältesten slawischen befestigten Siedlung in Mikulčice, aber auch im Rahmen der Lösung einer breiteren Problematik der Anfänge der slawischen Besiedlung in unseren Ländern, brachten ein bedeutendes Material die Grabungen in Mutěnice und Lužice.

Die Siedlung in Mutěnice reihen wir durch ihre Fundkomplexe mit Keramik des Prager Types in vier-eckigen Erdhütten /Semljanki/ mit einem Steinofen in der Ecke, zu dem ältesten bekannten Horizont slawischer Siedlungen in unserem Gebiet. Für die Beurteilung des Charakters der slawischen Anfangskultur in unseren Ländern hat eine ziemliche Bedeutung die Tatsache, dass wir in Mutěnice erstmals Belege einer spezialisierten Produktion bereits aus der Wende des 6. und 7. Jahrhunderts gewannen. Für die Datierung sind besonders beinerne Kämme bedeutend. Aus Mutěnice stammt ein zweiseitiger und einige einseitige mit Nackenplättchen in Form eines niedrigen Dreieckes. Die obere Grenze des Vorkommens zweiseitiger Kämme wird von den meisten Forschern in das 7. Jahrhundert gelegt, was im Grunde auch die Erkenntnisse aus dem Donauraum bestätigen. Die einseitigen Kämme haben dagegen den Schwerpunkt des Vorkommens im 6. Jahrhundert mit einem kurzen zeitlichen Eingriff in den Beginn des 7. Jahrhunderts. Die älteste slawische Besiedlung auf der Siedlung in der Flur Zbrod bei Mutěnice, die in Luftlinie 8 km nördlich der Fürstenburg in Mikulčice liegt, ist durch acht Erdhütten, sieben Vorratsgruben, neun oberirdische Siedlungsobjekte, von diesen eines mit Pfostenkonstruktion und durch weitere dreissig Objekte vertreten, grösstenteils Abfall- und weitere Gruben von verschiedener Grösse, die in das Liegende eingetieft sind. Alle sind in einem zur Südseite geöffneten Halbkreis angelegt. Aufgrund der bereits erwähnten Funde von Kämmen, einer gegossenen bronzenen Schalle korynthischen Types und eines rhombischen Anhängers aus Kupferblech können wir die Wüstung dieser Objektengruppe in den Beginn des 7. Jahrhunderts datieren; sie gehen also um mehr als zwei Generationen den durch die bisherigen Funde belegten Anfängen der befestigten Siedlung in Mikulčice voraus.

In diesem Zusammenhang ermöglichen einige neue Anschauungen die Entdeckungen im Kataster der Gemeinde Lužice, fünf Kilometer nördlich von Mikulčice und nur kaum drei Kilometer südlich von der beschriebenen Siedlung in Mutěnice. In Lužice hat man bisher den Teil eines Körpergräberfeldes aus der Völkerwanderungszeit untersucht. Von den 43 festgestellten Gräbern waren fast alle durch nachträgliche Eingriffe gestört, trotzdem erbrachten sie jedoch im genügenden Masse Material, auf dessen Grundlage wir das Gräberfeld zur letzten Phase der vor-slavischen Besiedlung einreihen können. Eines von den nicht ausgeraubten Gräbern enthielt vergoldete Fibeln und S-förmige Fibeln mit Almandinen. In den Gräbern kamen einseitige Kämmen vom gleichen Typ, wie in Mutěnice vor, im anderen Material hat man jedoch keine weiteren Verbindungselemente festgestellt. Trotzdem haben wir hier eine ausserordentlich glückliche Gelegenheit zum Studium der gegenseitigen Kontakte zwischen der jüngsten germanischen und der ältesten slawischen Besiedlung in Südmähren.

Die zweite Gruppe von Siedlungsobjekten in Mutěnice bilden jene, die die vorgrossmährische Drehscheibenkeramik enthielten, ähnlich den Funden aus der ältesten Schicht der befestigten Siedlung in Mikulčice. Es sind dies Überreste von drei Wohnobjekten, die nicht in das Liegende eingetieft sind, und zwanzig weitere Siedlungsobjekte, unter diesen auch zwei Vorratsgruben. Die zweite Phase der Mutěnicer Siedlung datieren wir nur aufgrund eines Vergleiches mit Mikulčice in das 8. Jahrhundert, da die Keramik in den Mutěnicer Objekten der zweiten Gruppe von keinen datierbaren Metallgegenständen begleitet ist.

Die dritte Siedlungsphase in Mutěnice stellen sechs Erdhütten und 25 weitere Objekte, inklusive von zwei

Vorratsgruben vor. Im Inventar dieser Gruppe sind Sporen mit Nietplatten, Keramik des Types 3 und für eine genaue zeitliche Bestimmung besonders wichtige gegossene rhomboide Bleikreuzchen vertreten, die zahlreiche Analogien in grossmährischen Skelettgräbern haben /Poulik 1948 - 1950, Abb. 41a/. Die Entdeckung eines grossmährischen Dorfes in Mutěnice ergibt die Möglichkeit eines Vergleiches der Unterschiede in der Lebensart der grossmährischen Zentren einerseits und andererseits ihres Hinterlandes. Der grundsätzliche Unterschied äussert sich vor allem in der Art des Aufbaues der Wohnbauten. In Mikulčice kommen bisher überwiegend oberirdische Wohnbauten vor, in Mutěnice sind jedoch für die grossmährische Phase Erdhütten charakteristisch, eine von ihnen sogar mit dem Fund eines Sporenpaares. Dies bestätigt unter anderem auch die Annahme von einer verhältnismässig reich gegliederten sozialen Struktur einiger "dörflichen" Siedlungen.

Noch besser als in Mutěnice kann man ähnliche Schlussfolgerungen durch das Material dokumentieren, das bei der Grabung der Gräberfelder in Prušánky gewonnen worden war, die nordwestlich von Mikulčice, 8 km in Luftlinie von der Fürstenburg liegen. Nach der Rettungsgrabung im Jahre 1975, als das älteste Skelettgrab auf dem 1. Gräberfeldentdeckt wurde - es enthielt goldene Ohrgehänge, eine vergoldete Scheibenfibel, Keramik und Perlen - hat man im Jahre 1978 eine Vorsprungsgrabung eröffnet, denn auf der Lokalität waren umfangreiche Meliorationsarbeiten geplant worden. In der Umgebung des ersten Grabes, das wir aufgrund von Analogien aus dem bajuwarischen Raume an die Wende des 7. und 8. Jahrhunderts datieren, wurde das erste Gräberfeld mit 316 Gräbern untersucht, überwiegend eines mittelburgwallzeitlichen Charakters. Ungefähr 200 m südlich von dem ersten Gräberfeld wird ein zweites untersucht, dessen Gesamtdeckung bisher nicht beendet ist. Die Zahl der untersuchten Skelettgräber in Prušánky beträgt insgesamt 589 und schon heute kann man die Vermutung von einer möglichen Unterschiedlichkeit der sozialen und chronologischen Einreihung der beiden Gräberfelder in Prušánky aussprechen. Auf dem ersten überwiegen relativ ältere Funde und es kommen hier Kriegergräber nicht in einer derartigen Anzahl vor, wie auf dem zweiten Gräberfeld. Das zweite Gräberfeld setzt zum Unterschied von dem ersten als Reihenfriedhof mit S-förmigen Schläferingen und Denaren aus dem 11. Jahrhundert fort. Gegenwärtig wird eine Abdeckung der Siedlung vorbereitet, die in unmittelbarer Nähe der beiden Gräberfelder in Prušánky situiert ist.

Die Entwicklung des ursprünglichen wirtschaftlichen Hinterlandes des grossmährischen Mikulčicer Zentrums schritt so vermutlich ohne Störung fort, wie davon die Benützung der Friedhöfe in Prušánky sowie in Josefov kontinuierlich vom 9. bis in das 11. Jahrhundert zeugt. Die Skelettgräber mit bronzenen wie silbernen S-förmigen Schläferingen, die wir während der Rettungsgrabung im Jahre 1983 in der Umgebung der heutigen Kirche mit Marieneinweihung in der Gemeinde Mikulčice feststellten, sind ein bedeutendes Zeugnis von der Altertümlichkeit des Kernes des heutigen Mikulčice.

In letzter Zeit deutet die Entwicklung unserer slawischen Archäologie überhaupt und der grossmährischen besonders auf eine stärker werdende Orientierung auf eine detailliertere Durcharbeitung der Chronologie der materiellen Kultur hin. Dies ist gewiss richtig, denn wenn es uns vor allem um die Begreifung der Entwicklungstendenzen in den studierten gesellschaftlichen Einheiten geht, dann muss ein Behelf dazu das Sammeln eines Beweismaterials für eine überzeugende zeitliche Einreihung jener Gegenstände sein, die in bestimmten Zeitabschnitten schneller als die anderen den Veränderungen unterlagen und also für die Bestimmung des Alters empfindlich sind. Ohne gründlich fundierter Kenntnisse über die genaue Zeitfolge der einzelnen Ausserungen in der materiellen Kultur, können wir nicht unser reiches Fundmaterial zur Aussage über die Entwicklungszusammenhänge der historischen Schicksale der sozial-ökonomischen Formationen ausnützen.

Der vergangene Zeitabschnitt der Terraingrabungen in Mikulčice und dessen Hinterland brachte eine Reihe bedeutender Entdeckungen, wir gewannen neue Materiale, die in kürzester Zeit analysiert werden müssen. Wichtige Erkenntnisse zur Ethnogenese der Slawen brachte die Siedlung in Mutěnice, dessen umfangreiche Publikation in Vorbereitung ist. Die Funde in Nechalín zeigten, dass wir mit weiteren Entdeckungen neuer grossmährischer Teilzentren rechnen können. Als nicht ganz genau erwiesen sich die Vorstellungen über die "dörfliche" Besiedlung mit Niederlassungen, die auf die landwirtschaftliche Produktion in der Umgebung der grossmährischen Zentren ausgerichtet waren. Im Umkreise von acht Kilometern von dem grossmährischen Burgwall in Mikulčice existierten auf erstklassigen Böden bei Prušánky, Josefov und Mutěnice Siedlungsagglomerationen mit einer gegenseitig unterschiedlichen, eigenen sozialen Struktur. Die Funde auf dem Gräberfeld in Prušánky belegen eine sich vertiefende Differenzierung der grossmährischen Gesellschaft. Die Einzelpersonen, die in diesem landwirtschaftlichen Milieu mit kostspieligen Waffen oder prunkvollem Schmuck ausgestattet waren, gehörten zu einer Gesellschaftsschicht mit festeren Eigentumsgrundlagen und also auch mit entsprechendem Einfluss und Machtstellung. Die Lösung der Fragen, verbunden mit den Anfängen des Feudalismus bei den Slawen steht an den alleinigen Anfängen, wie J. Poulik zeigte /1975, 164/. Die Erforschung des grossmährischen Zentrums bei Mikulčice und seines Hinterlandes hat die besten Voraussetzungen neue Einblicke auf diese komplizierte Problematik zu bringen.

Literatur:

- Dostál, B. 1966: Slovanská pohřebiště ze střední doby hradištní na Moravě. Praha.
Klanica, Z. 1968: Výsledky čtrnácté sezóny výzkumu v Mikulčicích. Přehled výzkumů 1967, str. 61-85, tab. 45-69.
Klanica, Z. 1971: Vorläufiger Bericht über die Ergebnisse der siebzehnten Forschungsaison in Mikulčice. Přehled výzkumů 1970, str. 47-50.
Klanica, Z. 1974: Mladohradištní pohřebiště v Hodoníně. Přehled výzkumů 1973, str. 74.

- Poufík, J. 1948-1950: Jižní Morava, země dávných Slovanů. Brno
 Poufík, J. 1957: Výsledky výzkumu na velkomoravském hradišti "Valy" u Mikulčic. Památky archeologické 48/2, str. 241 - 388.
 Poufík, J. 1967: Pevnost v lužním lese. Praha.
 Poufík, J. 1975: Mikulčice. Sídlo a pevnost knížat velkomoravských. Praha.

BŘECLAV - POHANSKO 1983 /okr. Břeclav/

Bořivoj Dostál-Jana Vignatiová, UJEP Brno

V roce 1983 pokračovali pracovníci katedry archeologie a muzeologie FF UJEP v Brně ve výzkumu velkomoravského hradiška Pohanska u Břeclavi v prostoru východní brány.

Na severním okraji výkopu, jímž byla v roce 1982 odhalena podstatná část půdorysu brány, byl uskutečněn další řez valem /č. XVII/1983/ dlouhý 15 m a široký 5 m, zaujímající tři čtverce zaměřovací sítě hradiška /D 60-22, D 61-22, D 62-22/. V řezu byla provedena skrývka destručných vrstev i původního násypu opevnění v pěti fázích. Byla v něm objevena VIII. kulová jáma bránové konstrukce obložená kameny a dvě obdélníkovité kulové jámy po opěrném systému vnitřní stěny hrady, které umožnily přesně určit průběh vnitřní strany opevnění. Bylo z ní zachyceno též několik zlomků zuhelnatělých dřev in situ nemluvě o četných fragmentech dubových kuláčů a fošen v destrukci. Líc přední kamenné plenty fortifikace se nezachovala, její poloha se však dala přibližně určit podle vnějšího okraje čtyř vrstev kamenů v čele hrady. Přední část hrady měla u brány zřejmě roštovou konstrukci, neboť hlína mezi kamennými vrstvami v čele hrady i v destrukci před ní byla silně propálená a byly v ní objeveny zuhelnatělé pozůstatky podélně i příčně kladených dřev. V násypu byl zjištěn též propálený pruh hlíny po trámu, spojujícím čelní stěnu s vnitřní. Šířka hrady v blízkosti brány obnášela 5,3 - 5,5 m; byla tedy stejná jako např. v severní části hradiška. Berma před frontou hrady byla vydlážděna plochými kameny v šíři asi 60 cm. V pohřbeném humusu pod valem se nacházely zvířecí kosti a střepy středohradištního rázu.

Po začištění plochy obou řezů valem /č. XVI/1982 a XVII/1983/ v prostoru brány v závěrečné fázi výzkumu se ukázalo, že obrysy všech kulových jam bránové konstrukce mají v průměru 80-90 cm. Tato velikost svědčí o značné hloubce jam, kterou nebylo možné v dosaženém stadiu výzkumu přesně ověřit. Kůly byly do jam dodatečně vsazovány a utěsňovány kameny a hlínou.

Proti ústí brány, nacházejícímu se zhruba v rovině 153 m nadmořské výšky, byla vyhloubena sonda o rozměrech 4 x 5,5 m až na úroveň hladiny spodní vody, která se v roce 1983 ustálila v nadmořské výšce 151,25 m. Účelem sondy bylo ověřit, zda brána ústila na most. Dřevěné pozůstatky mostní konstrukce se sice nepodařilo odhalit, avšak náplavami překryté žlaby vyplněné propálenou hlínou a čtyři skupiny kamenů objevené v sondě nasvědčují, že tam most mohl být. Profily sondy ukázaly dva vegetační horizonty, klešající východním směrem k šetrkovité vrstvě, představující zřejmě výplň říčního koryta.

V prostoru u východní brány, na vnitřní ploše hradiška, byla v návaznosti na plochy zkoumané v letech 1981 a 1982 provedena skrývka na 210 m². Při tom bylo objeveno 6 kostrových hrobů /č. 12-17/ a 4 sídlištní objekty /č. 3-6/. Hroby byly většinou bez inventáře, pouze v jednom byl nůž. Vytvářely zřejmě jen menší pohřebiště, jakých bylo zjištěno na Pohansku několik. Objekty byly většinou reprezentovány mělkými obdélníkovitými až protáhle oválnými jamami. Vzácnější případy představovaly objekty č. 3 a 5. Objekt 3 byl otopným zařízením obdélníkovitého tvaru /100 x 120 cm/, vybudovaným na původní úrovni; šlo nejspíš o ohniště vyložené valounky a vymazané do červena propálenou hlínou. Poblíž bylo větší nakupení střepů, mezi nimi i kusy z větší nádoby, takže nelze vyloučit, že se původně nacházelo v obydlí. Objekt 5, jevící se v úrovni podloží jako obdélníkovitá skvrna /d. 200 cm, š. 80 - 100 cm/, přecházel v hloubce 10 cm v téměř kruhovou jámu /p 100 cm/ hlubokou 155 cm; šlo zřejmě o studnu, která v jílovité hlíně nevyžadovala dřevěnou nebo jinou konstrukci. Při vybírání šachty se v různých hloubkách nacházely střepy, zvířecí kosti a těsně nad dnem několik drobnějších kamenů.

V prostoru východní brány bylo v letech 1981 - 1983 prozkoumáno celkem 840 m². Pro těžkou jílovitou půdu a pro vzrostlé stromy stojící na směrech, jimiž by měl být výkop rozšiřován, nebude se zatím na tomto místě v dalším výzkumu pokračovat. Též slibný výzkum říčního koryta před branou by si vyžádal značné investice, jejichž získání je v současné době nereálné.

Břeclav - Pohansko 1983 /Bez. Břeclav/. Im Jahre 1983 setzte man auf Pohansko mit der Grabung des Tores im östlichen Burgwallteil fort. Durch einen Wallschnitt, der auf den Nordrand der bisherigen Grabung anknüpft, wurden die restlichen Teile seiner Konstruktion und seine Verbindung mit der Befestigung entblößt. Überreste einer Brücke, auf die das Tor vermutlich mündete, gelang es verlässlich nicht zu erfassen. Auf der Innenfläche des Burgwalls kamen im Raume des Tores weitere 6 Körpergräber und 4 Siedlungsobjekte zum Vorschein, davon 1 Beheizungseinrichtung und 1 Brunnen.

VÝSLEDKY ANALÝZY DŘEVA Z POHANSKA U BŘECLAVI / Z VÝZKUMNÝCH SEZÓN 1968-1982/
/okr. Břeclav/

Emanuel Opravil, AÚ ČSAV Brno

Z valů a ze stavebních konstrukcí sídelních objektů slovanského hradiště na Pohansku u Břeclavi se podařilo získat značné množství převážně zuhelnatělého dřeva. Výsledky analýz nálezů z předcházejících let /Opravil 1966, 1967/ dokázaly, že na Pohansku bylo nejpoužívanějším stavebním materiálem dubové dříví; kůly a silné fošny z konstrukcí valu jsou téměř výhradně jen z dubu a analýzy nových nálezů vedou ke shodným závěrům. Pestřejší druhové složení dřeva zjišťujeme pouze u sídelních, příp. provozních objektů uvnitř hradiště; v materiálu z výzkumů v letech 1968 - 1982 byly zjištěny tyto dřeviny /čísla udávají počet vzorků/:

Dřevina	výzkumná sezóna					
	1968	1970	1975	1978	1979	1982
<i>Abies alba</i> , jedle bělokorá	1	.
<i>Acer campestre</i> , babyka	.	.	1	.	2	.
<i>Acer platanoides</i> , mléč	.	.	1	.	2	.
<i>Acer sp.</i> , javor	.	.	5	.	6	.
<i>Carpinus betulus</i> , habr	4	.	.	1	2	.
cf. <i>Carpinus</i> , habr?	2
<i>Corylus avellana</i> , líska	1	.
cf. <i>Crataegus</i> , hloh?	1	.
<i>Frangula alnus</i> , krušina olšová	1
<i>Fraxinus sp.</i> , jasan	1	.	2	3	.	.
<i>Ligustrum vulgare</i> , ptačí zob	1	.
<i>Pinus silvestris</i> , borovice lesní	1
<i>Populus /Salix</i> , topo/vrba	.	.	.	1	2	.
<i>Quercus sp.</i> , dub	77	13	7	49	13	31
cf. <i>Quercus</i> , dub?	5	.	.	5	.	.
<i>Salix sp.</i> , vrba	.	.	6	3	.	.
<i>Tilia sp.</i> , lípa	.	.	.	2	.	.
<i>Ulmus cf. carpinifolia</i> , jilm habrolistý ?	3	1	.	1	.	.
<i>Ulmus laevis</i> , vaz	2	.	4	1	3	.
listnáč	2	.	.	1	.	.

A/ V roce 1968 byly odebrány vzorky zuhelnatělého dřeva z objektu č. 35, z příkopu mezi objekty, z palisády a především z valu. Ve všech vzorcích z průřezu valem /celkem 19/ se vyskytoval pouze dub. Převládá rovněž ve vzorcích z konstrukcí objektů a jiné druhy dřeva byly zastoupeny ojediněle.

B/ V materiálu z výzkumu v roce 1970 bylo analyzováno dřevo ze stavební konstrukce z obytné zemnice č. 17 /Kalousek, Dostál, Vignatiová 1977/: 13 trámů pochází z dubu, 1 z jilmu.

C/ V roce 1975 byla prozkoumána obytná zemnice č. 10 /Dostál 1977/, ze které se opět uchovalo jen stavební dřevo - kůly a proutěný výplet stěn. Kůly jsou dubové, k výpletu stěn však bylo použito rozmanité proutě Φ 6 - 20 mm a větve Φ 80 - 100 mm. U zuhelnatělého dřeva vrby je často obtížné rozlišení od příbuzného dřeva topolu; je však málo pravděpodobné, že by na výplety byly používány křehčí topolové větvičky /výjimkou by snad mohly být pařezové výmladky/. Proto více méně jednoznačně můžeme u výpletů předpokládat použití vrbového proutě. Analýzy zachovaných zlomků proutě však dokazují příměs ohebných proutě a větví javoru, jilmu a jasanu.

D/ V roce 1978 byly odebrány vzorky zuhelnatělého dřeva z polozemnic na JZ předhradí Pohanska a došlo k ojedinělému nálezů zlomků zuhelnatělého dřeva na dně studny /Dostál, Vignatiová 1980/. Ve zbytcích stavebního dříví ze sídelních objektů převládá dřevo dubu; z jiných zbytků zde zjištěných třeba upozornit na kousky vrbových proutě Φ 18 - 20 mm - opět ze stěn nebo snad z výpletů střední krytiny. Rovněž v nezuhelnatělých zbytcích ze dna studně převládá dub, kde je kromě toho pozoruhodný výskyt 9 zlomků dřeva ze silnějších proutě ptačího zobu. Jeho houževnaté dřevo je ceněno řezbáři a nepochybně též jeho zbytky z Pohanska souvisí s činností dřevobrábějících řemeslníků.

E/ Ze sídliště na území lesní školky v SV části hradiška byla v letech 1979, 1981 a 1982 prozkoumána řada sídelních objektů /Dostál, Vignatiová 1981/, v nichž opět všechny větší kusy zuhelnatělého dřeva pocházely z dubu a jen několik z jilmu; ostatní dřeviny jsou zastoupeny nepatrně. Zajímavý je však důkaz o používání jedlového dřeva, z něhož se zachovaly 2 zuhelnatělé zlomky. Zřejmě jde o zbytky z vnitřního zařízení objektu, např. z věder apod.

F/ Z valu z prostoru brány zkoumané v roce 1982 pochází velké množství stavebního dříví - výlučně jen dubu /31 kůlů a fošen/.

Druhová selekce dřevin použitých při stavbě valů, palisád i sídelních a provozních objektů pochopitelně nepodává věrný obraz složení okolních lesních porostů. Nicméně právě vysoká spotřeba jednoho druhu dřeva - v tomto případě dubového - představovala ve své době ohromný nápor na okolní lesy. Jedině hojný výskyt dubu v rozlehlé údolní nivě Moravy umožnil využívání jeho dřeva prakticky pro všechny stavební konstrukce. Pokud byla výstavba hradeb a palisád provedena v kratším časovém úseku, došlo k velmi

silnému zředění porostů a ke vzniku mýtin. V místech se zahliněným povrchem údolní šterkopískové akumulace mohly být tyto plochy využívány k pastvě a vůbec pro zemědělskou výrobu. Menší frekvenci dřeva jilmu ve stavebních konstrukcích můžeme zdůvodnit preferováním této dřeviny ke sklizni letniny.

Literatura:

- B. Dostál, Zemnice s depotem pod valem Hradiska Břeclavi-Pohanska, SPFFBU 1977, E 22-23, 103-134.
 B. Dostál, J. Vignatiová, Výzkum v Břeclavi-Pohansku v roce 1975, PV 1975 Brno 1977, 56-58.
 B. Dostál, J. Vignatiová, Břeclav-Pohansko 1979, PV 1979, Brno 1981, 37-39.
 F. Kalousek, B. Dostál, J. Vignatiová, A. Šik, Třetí pětiletí archeologického výzkumu Břeclavi-Pohanska /1969 - 1973/, SPFFBU 1977, E 22-23, 155-175.
 E. Opravil, Lesní dřeviny na Pohansku v době říše Velkomoravské, SPFFBU 1966, E 11, 133-136.
 E. Opravil, Die südmährischen Wälder im jüngeren Holozän, Přírod. práce ústavu ČSAV Brno, N.S. 1/3, 69-116.

Die Ergebnisse von Holzanalysen aus Pohansko bei Břeclav /von den Grabungs-saisonen 1968-1982/. /Bez. Břeclav/. Aus den Wällen und Baukonstruktionen von Siedlungs-objekten des slawischen Burgwalles Pohansko bei Břeclav wurde eine grosse Menge an Überresten von Bauholz - in dem an einigen Stellen die Eiche absolut überwog analysiert, nur vereinzelt hat man auch Ulmenholz verwendet. In der Wandflechtung der Hütten wurden Weidenruten festgestellt. Der hohe Verbrauch an Eichenholz bedeutete derzeit einen mächtigen Anspruch an die umliegenden Wälder. Einzig allein das häufige Eichevorkommen im ausgedehnten Marchauengebiet ermöglichte seine grosse Verwendung.

NÁLEZY UŽITKOVÝCH ROSTLIN NA POHANSKU U BŘECLAVI /ok. Břeclav/

Emanuel Opravil, AÚ ČSAV Brno

Ve srovnání s Valy u Mikulčic se na Pohansku u Břeclavi nalézají zbytky užitkových rostlin méně častěji. V roce 1978 bylo nalezeno několik nezuhelnatělých pecek a jejich zlomků na dně studny /Vignatiová 1982/; v letech 1979, 1981 a 1982 bylo při výzkumu sídelních objektů v prostoru nynější lesní školky proplaveno velké množství jejich hlinité výplně a podařilo se získat několik zuhelnatělých pecek, semen a obilek.

Výsledky analýzy zbytků plodů ze studny:

Corylus avellana L., líska obecná - 2 zlomky skořápek oříšků.

Prunus spinosa L., trnka - 1 zlomek a 2 celé pecky.

Výsledky analýzy semen a zbytků plodů z objektů v lesní školce:

Cerasus sp. třešeň - 9 zlomků pecek.

Cerasus fruticosa /Pall./ Wor., třešeň křovitá - 2 pecky; pecka je v obrysu široce kopinatá, na bázi tupá, na apexu tupě zašpičatělá; povrch pecky je hladký, hřbetní šev je tupě kýlovitý až zaoblený s náznačkou kýlu, břišní šev je slabě vystouplý a neširoký; rozměry nepoškozené pecky: délka mm 5,0
 šířka mm 3,2
 tloušťka mm 4,0

Cerus vulgaris Mill., višně obecná - 2 pecky; pecka je v obrysu okrouhlá, na bázi utatá, na apexu oválná, hřbetní šev je zřetelně kýlovitý až ostrý, jizva na bázi je výrazně široká;

rozměry pecek: délka mm 9,5 9,4
 šířka mm 5,4 4,8
 tloušťka mm 4,8 4,3

Cornus mas L., dřín obecný - 2 pecky úplné, 3 pecky silně poškozené, 3 zlomky pecek; rozměry nepoškozených pecek:

délka mm 9,5 9,4
 šířka mm 5,4 4,8
 tloušťka mm 4,8 4,3

Corylus avellana L., líska obecná - 3 zlomky skořápek oříšků.

Hordeum sp., ječmen - 4 zlomky obilek.

Hordeum vulgare L., ječmen víceřadý - 17 obilek se zbytky pluch; rozměry tří nejzachovalejších obilek:

délka mm 4,9 6,7 5,9
 šířka mm 2,6 3,1 2,8
 tloušťka mm 2,2 2,4 2,4

Hordeum cf. vulgare, ječmen víceřadý? - 5 méně vyvinutých menších obilek s pluchami.

Persica vulgaris Mill., broskvoň obecná - 1 pecka celá, 2 zlomky pecek; pecka je v obrysu široce kopinatá, báze utatá, apex zašpičatělý, se stran silně zduřelá, povrch nepravidelně brázditý; na hřbetním švu je široká a mělká rýha s nestejně vysokými a ostře kýlovitými okraji; břišní šev je mírně vystouplý, zaoblený až tupě kýlovitý; tloušťka stěny endokarpu činí u zlomků 4 mm; rozměry pecky:

délka mm 21,0
 šířka mm 12,5

tloušťka mm 17,4

Pisum sativum L., hrách setý - 2 silně poškozená semena, 5 polovin semen se zbytky osemení; zachovalejší semeno má Φ 4,9 mm a snad pochází od poddruhu peluška /ssp. arvense?/.

Prunus spinosa L., trnka obecná - 5 polovin, 2 zlomky a 2 celé pecky silně poškozené; všechny ssp. spinosa, 2 z toho asi var. *virgata*.

Secale cereale L., žito seté - 3 obilky, jejich rozměry:

délka mm 6,2 5,9 5,4

šířka mm 2,6 2,8 2,3

tloušťka mm 2,4 2,3 2,0

Triticum sp., pšenice - 1 zlomek obilky.

Triticum aestivocompactum, pšenice obecná shloučená - 32 obilek a 6 zlomků; rozměry nejzachovalejších obilek:

délka mm 4,5 5,1 3,9 5,0 4,0 4,3 4,1 4,5

šířka mm 3,0 3,2 3,0 2,9 3,2 2,0 2,8 3,9

tloušťka mm 2,8 2,5 2,4 2,8 2,5 2,5 2,8 2,6

Vicia sp., víkev - 3 semena se silně poškozeným osemením i hilem.

Vicia faba L., bob obecný - 2 oble hranatá semena s dosti poškozeným osemením Φ 5,1 mm a 5,4 mm.

Vitis vinifera ssp. *silvestris* /C. C. Gmel./ Hegi, réva vinná lesní - 3 semena; z toho jsou dvě v obrysu více méně kulovitá a s krátkým a úzkým nůskem, jedno semeno je štíhlejší /*vergens* ssp. *vinifera*/; rozměry semen:

délka mm 4,1 4,7 4,0

šířka mm 3,3 3,1 3,1

tloušťka mm 2,7 2,4 2,3

Nález zbytků užitkových rostlin na Pohansku, ať pěstovaných nebo sbíraných, nelze zatím co do množství srovnávat s Valy u Mikulčic. Nicméně nám však potvrzují některé zajímavé skutečnosti o slovanské agri- a hortikultuře v 9. stol., zjištěné u nás prvně v Mikulčicích. Např. nález pecky broskvoně, která byla již ve více exemplářích zjištěna v Mikulčicích, podporuje názor, vyslovený v této souvislosti o vyspělosti velkomoravské hortikultury /Opravil 1972, 1978 aj./ . Podobně višně obecná se mohla u nás vyskytovat jen v sadech a zahradách, neboť planě u nás nikde nerostla; naopak u domácí lesní révy se mohly dát pokusy s jejím pěstováním. Další výzkum na Pohansku s nasazením plavického zařízení snad přispěje k objasnění této problematiky. S mikulčickými nálezy se shodují i ostatní zjištěné pěstované plodiny - ječmen obecný, hrách, žito seté a pšenice obecná shloučená. Naprostá shoda je i mezi sbíranými plodinami - na oboj loka - litách dřín obecný, višně křovitá, lesní réva, trnka a líska. Až na trnku a lísku patří dřín a višně křovitá ke druhům, které tu dnes již nikde poblíž nerostou; u lesní révy vinné je současný výskyt problematiky a vyžaduje další průzkum lužních lesů u okolí. Mimo révu jde vesměs o druhy sucho- a teplomilné, zvláště u dřínu a višně křovité. Jejich nálezy na Pohansku podobně jako na Valech u Mikulčic naznačují, že ve velkomoravské krajině měly xerofilní a subxerofilní doubravy a společenstva teplomilných křovin mnohem větší rozsah než v novověku /dnes jsou nejbližší vhodná stanoviště ve Valtické pahorkatině a v Mikulovské vrchovině/. Nález světlomilných dřevin jako je líska a trnka zřetelně prokazují řidší zápoj tehdejšího moravního luhu.

Literatura:

E. Opravil, Rostliny z velkomoravského hradiště v Mikulčicích, Studie AÚ ČSAV Brno, 1972, 1/2, 3-31.

E. Opravil, Rostlinná společenstva v okolí Mikulčic v období předvelkomoravském a velkomoravském, AR 1978, 30, 67-75.

J. Vignatiová, Velkomoravská studna z Břeclavi-Pohanska, SPFFBU 1982, E 27, 203-214.

Funde von Nutzpflanzen auf Pohansko bei Břeclav /Bez. Břeclav/. Auf dem slawischen Burgwall Pohansko bei Břeclav gelang es endlich verkohlte Getreidekörner, Samen und Kerne zu gewinnen: A/ von angebauten Pflanzen - vielzeilige Spelzgerste, Saaterbse, Saatroggen, Binkel, Saatackerbohne, Pfirsich, Weichsel, Haferschlehe; B/ von Sammelpflanzen - Haselnuss, Kornelkirsche, Strauchkirsche, Schwarzdorn, Wildrebe. Morphologisch handelt es sich um übereinstimmende Gattungen und Formen, wie auf Valy bei Mikulčice. Die Kerne der Kornel- und der Strauchkirsche beweisen, dass in der Burgwallzeit beide Holzarten auf den Terrassenstufen und niedrigen Anhöhen im unteren Marchtalgrund verbreitet waren, wo sie heute praktisch nicht mehr vorkommen.

VÝZKUM "PETROVY LOUKY" U STRACHOTÍNA V ROCE 1983 /okr. Břeclav/

Zdeněk Měřinský, AÚ ČSAV Brno

Na podzim roku 1982 došlo přes ubezpečení investora výstavby vodního díla Nové Mlýny, že nebudou prováděny skrývky na hradišti "Petrova louka" u Strachotína, k rozsáhlému odstranění ornice ve střední vyvýšené části lokality, při němž byla narušena řada objektů a zejména část kostrového pohřebiště. Již při povrchovém průzkumu zde byl nalezen stříbrný prsten, železná radlice, bronzový kroužek a množství keramiky i zví-

řecích kostí. Proto zde byl ihned v jarních měsících roku 1983 zahájen záchranný archeologický výzkum, který s přestávkou přes červenec a srpen trval až do října 1983.

Při záchranném výzkumu byla ve vyvýšené jihozápadní části odhumusované plochy hradiště začištěna plocha 10 x 25 m tj. 250 m². Na této ploše bylo dosud prozkoumáno 25 objektů. Mezi nejzajímavější patřila velkomoravská polozemníce o rozměrech 380 x 400 cm zahloubená 20 - 25 cm pod úroveň začištěného podloží /+ asi 50 cm odstraněné povrchové vrstva/ s rozpadlým kamenným krbem s předpánou jámou v jihovýchodním rohu a několika nepravidelně rozmístěnými kúlovými jamkami v ploše zemnice /obj. č. 35, 36, 44, 45, 48/. Ve výplni zemnice byla nalezena typická velkomoravská keramika, mimo jiné i hrnec blučinského typu, torzo stříbrné náušnice, hliněná závaží, zvířecí kosti atd. Východně od zemnice se nacházel povrchový objekt o rozsahu zhruba 3 x 1 m /obj. č. 53/ vymezený zlomky velkomoravské keramiky, zvířecími kostmi a kameny. Další dosud prozkoumané zahloubené objekty /č. 37, 56/ lze datovat do středověku /13. - poč. 14. stol./, některé neposkytly žádný datovatelný materiál.

Na začíštěné ploše bylo také dosud prozkoumáno 14 kostrových hrobů nebo jejich zbytků /obj. č. 38 - 43, 46 - 47, 49, 51 - 52, 57 - 59/, orientovaných důsledně Z-V, s kostrami v natažené poloze, na zádech a rukama podél těla. Zahloubeny byly pouze na úroveň špatně čitelného písčitého podloží, nebo nepatrně pod jeho nivó, tj. do hloubky 50-60 cm pod předpokládanou úroveň povrchu. Proto nebylo možno zachytit hrobové jámy, nebo se rýsovaly velmi torzovitě, velká část koster byla zničena při orbě a při skrývce na podzim roku 1982. Pouze v hrobě č. 39 byla u pravého spánku nalezena masivní zlatem plátovaná esovitá záušnice a v hrobě č. 41 bronzový hrotitý prsten, což dovoluje datovat pohřebiště do 11. - 12. stol. Z rozrušených hrobů pochází patrně i stříbrný prsten, získaný z povrchového sběru. Výzkum bude pokračovat i v roce 1984.

Grabung von "Petrova louka" bei Strachotín im Jahre 1983 /Bez. Břeclav/. Im Jahre 1982 kam es zu einer umfangreichen Abnahme der Ackerkrume im mittleren erhöhten Teil des Burgwalles "Petrova louka" bei Strachotín. Daher verlief hier im Jahre 1983 eine Rettungsgrabung, die auch im Jahre 1984 fortsetzen wird. Auf einer Fläche von 10 x 25 m wurden bisher 25 Objekte untersucht, von denen wir wenigstens eine grossmährische Halberhütte mit Ofen in der südöstlichen Ecke, einige eingetiefte Gruben aus dem 13. bis dem Beginn des 14. Jahrhunderts und 14 seicht eingetiefte Körpergräber erwähnen, die durch den Fund eines bronzenen Fingerringes mit zugespitzten Enden und eines massiven goldplattierten S-förmigen Schlafenringes in das 11. - 12. Jh. datiert sind.

VÝZKUM NA HRADISKU CHOTĚBUZ-PODOBORA U ČESKÉHO TĚŠÍNA V ROCE 1983 /okr. Karviná/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

V letošní výzkumné sezóně bylo dokončeno skrytí pravěké vrstvy v otevřených čtvercích na akropoli /+5/+20, +10/+20, +15/+25, +20/+25, +20/+30/, byl dobrán slovanský objekt č. 25 a vypeparováno jeho nejbližší okolí. Na prvním předhradí byla položena sonda S 16 v délce 25 m a šířce 1,5 m, jdoucí ve směru S - J od hrany příkopu, a to v návaznosti na řez valem a příkopem provedený na akropoli.

Jednotlivá halštatská vrstva na akropoli, ve které nebyl v podstatě zjištěn žádný objekt, obsahující poměrně velmi malé množství keramických nálezů, byla mocná v průměru 40 - 50 cm s tím, že směrem k východní hraně akropole se její síla zmenšovala. Výjimku tvořil pouze čtv. +20/+30, kde v hl. 60 - 70 cm byla zachycena část halštatského mělce zahloubeného objektu /č. 28/ nepravidelného protáhlého tvaru se dvěma malými píčkami, vymazanými souvislou mazanicovou vrstvou na dně a bocích. Zjištěna byla rovněž jedna kúlová jamka a získán zde byl větší počet keramických artefaktů, odpovídajících stupni HD.

Při dobírání slovanského objektu /č. 25/ a jeho nejbližšího okolí byla zjištěna další tři otevřená ohniště /celkem pět/ s množstvím železné strusky i kusů suroviny - rudy. Bohatý doprovodný keramický materiál lze vřadit na základě dosavadních poznatků do 9. stol.

Sonda S 16 na prvním předhradí potvrdila i zde existenci dvou kulturních vrstev /halštatské a slovanské/, i když nepoměrně plytších než na akropoli. Zachyceny byly jen dva malé halštatské objekty mělce zahloubené, nepravidelného tvaru /č. 26 a 27/, avšak žádný z nich nelze klasifikovat jako objekt sídelní.

Grabung auf dem Burgwall Chotěbuz-Podobora im Jahre 1983 /Bez. Karviná/. Im Quadrat +20/+30 auf der Akropolis wurde der Teil eines hallstattzeitlichen seicht eingetieften Objektes mit zwei Ofen, sowie eine Pfostengrube erfasst und hier ein verhältnismässig zahlreiches keramisches Material gewonnen, das der Stufe HD entspricht.

Bei den Beendigungsarbeiten am slawischen Objekt Nr. 25 und seiner nächsten Umgebung hat man drei weitere offene Feuerstellen /insgesamt fünf/ mit einer Menge an Eisenschlacke sowie Rohstoffstücken - Erz festgestellt. Das reiche keramische Begleitmaterial kann man aufgrund der bisherigen Erkenntnisse in das 9. Jh. einreihen.

Sonde S 16 auf der ersten Vorburg bestätigte auch hier die Existenz von zwei Kulturschichten /hallstattzeitlich und slawisch/, wenn auch wesentlich seichteren, als auf der Akropolis. Erfasst wurden nur zwei kleine Hallstattobjekte, seicht eingetieft von unregelmässiger Form /Nr. 26 und 27/, jedoch keinen von ihnen kann man als Siedlungsobjekt klassifizieren.

NÁLEZ ZE STŘEDNÍ DOBY HRADIŠTNÍ Z PROSTĚJOVA /okr. Prostějov/

Lubomír Šebela, AÚ ČSAV

Při kopání základů pro výstavbu vojenských obytných domů byl na Waitově ulici /jihozápadní část města/ v říjnu roku 1952 rozrušen hrob kultury se šňurovou keramikou, jehož obsah zachránil J. Kvičala.

V kolekci střepového materiálu nalezl referent střep, odlišný výzdobou a materiálem. Jedná se o zlomek z podhrdlí hrcovité nádoby, zdobeného vícenásobnou vlnicí a dvěma horizontálními rýhami, s hnědošedým hlazeným povrchem, uvnitř a na lomu šedočerným. Na základě výzdoby jej můžeme datovat do střední doby hradištní¹.

Nález s největší pravděpodobností pochází buď z rozrušené sídlištní vrstvy nebo narušeného sídlištního objektu. Signalizuje slovanské osídlení v jihozápadní části městské zástavby, které je doloženo na území města nečetnými nálezy z ul. Vasilá Škarchy² a z Dolní ul. /dnes tř. Lidových milicí/³.

Poznámky:

1 Nález uložen v Muzeu Prostějovska v Prostějově /inv. č. 006089/8/.

2 A. Prudká, Jáma ze střední doby hradištní v Prostějově /okr. Prostějov/, PV 1975, Brno 1977, 62.

3 Nepublikovaná náleзовá zpráva z archívu AÚ ČSAV Brno, č.j. 1921/69.

Fund aus der mittleren Burgwallzeit aus Prostějov /Bez. Prostějov/. Bei der Bearbeitung des aus einem zerstörten Grab der Kultur mit Schnurkeramik stammenden keramischen Materials, von J. Kvičala in der Waitgasse geborgen, fand der Verfasser einen Scherben vom Halsteil eines topfförmigen Gefäßes, den er nach der Verzierung /mehrfache Wellenlinie und zwei horizontale Rillen/ in die mittlere Burgwallzeit datiert. Der Fund signalisiert eine slawische Besiedlung, die im Stadtgebiet bisher durch wenige Quellen archäologischen Charakters belegt ist.

MITTELBURGWALLZEITLICHE FUNDE AUS DIVÁKY /Bez. Břeclav/

Josef Unger, Regionalmuseum, Mikulov

Beim Ebnen des Terrains am Hofe der Denkmalstätte der Gebrüder Mrštk bemerkte Jaroslav Němeček eine unterschiedliche Verfärbung des Bodens auf einem kreisförmigen Grundriss. Bei der Rettungsgrabung hat man den unteren Teil einer Vorratsgrube im Durchmesser von 1,5 m abgedeckt, die im Querschnitt kesselförmig und 1,0 m tief war. Die Aufschüttung bildete schwarzbraune aschige Erde mit Lehmwurfstücken, Tierknochen, Holzkohlepartikeln, Bruchstücken von teilweise durchglühtem Gestein und Scherben.

Bei der Ackerung in der Flur "Dřly v zelách" ca. 1 km südöstlich von Diváky auf der rechten Seite des ehemaligen Weges von Diváky nach Boleradice wurden wahrscheinlich Überreste eines Skelettgrabes gestört aus dem Jaroslav Němeček, ausser einigen Knochen, auch Scherben eines mittelburgwallzeitlichen Gefäßes fand. Es handelt sich vermutlich um eine Stelle, wo man mit einem mittelburgwallzeitlichen Grabfeld rechnen kann.

UKONČENÍ VÝZKUMU SLOVANSKÉHO POHŘEBIŠTĚ V MUŠOVĚ /okr. Břeclav/

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno

V roce 1983 byl ukončen výzkum slovanského pohřebiště v místech rekreačního autocampu na katastrálním území bývalé obce Mušov, nyní Pasohlávky. Byla prozkoumána všechna doposud nezastavěná místa v okolí pohřebiště o celkové ploše 3.010 m². Spolu s jedenácti hroby a dvěma objekty, zjištěnými v této sezóně /na plochách VIII, IX, X a XI/, bylo odkryto 247 hrobů a 10 objektů. Neprokopány zůstaly pouze úseky pod panely, na kterých jsou vybudována hygienická zařízení pro potřeby autocampu nebo sloužícími jako příjezdové komunikace /asi 10 % plochy pohřebiště/.

Inventář hrobů prozkoumaných v minulé sezóně byl velmi chudý, pouze v jednom z nich se našel železný hřeb. V jedné z hrobových jam na jižním okraji pohřebiště, orientované ve směru S - J, nebyla zjištěna kostra, v záspy byl však nalezen slovanský střep. K významným výsledkům výzkumu v jeho konečné fázi patří vymezení okrajů pohřebiště a zjištění deseti objektů rozmístěných v okrajových částech hřbitova. Šlo o dvě kamenné destrukce s uhlíky a přepálenými kousky hlíny /v jedné z destrukcí byly nalezeny i zvířecí zuby/ a dále o objekt s popelem a příznaky silného žáru. Ostatních 7 objektů lze označit jako prostě zahloubené jámy, které sloužily patrně jako hliníky. V jedné z nich ležela kostřička dítěte, kterou M. Stloukal určil jako kostru novorozence. Problematicky nadále zůstává severní okraj pohřebiště. I když hrobů směrem k severu, kde byla zkoumaná plocha vymezena obslužnou komunikací, oddělující autocamp od pozemků Státního statku hrobů ubývalo, byl při hloubení příkopu podél severovýchodní strany obslužné komunikace narušen další kostrový hrob a patrně i zbytky žárového hrobu. Při stavbě komunikace však byl v jejich

místech prováděn sondážní průzkum, při němž nebyly žádné hroby zjištěny. Možnou souvislost s prozkoumaným pohřebištěm může prokázat jedině další výzkum na pozemku Státního statku.

Abschlussgrabung des slawischen Gräberfeldes in Mušov /Bez. Břeclav/. Im Jahre 1983 wurde die Grabung des slawischen Gräberfeldes an den Stellen des Rekreationsautocamps auf dem Katastralgelände der ehemaligen Gemeinde Mušov, nun Pasohlávky, beendet. Es wurden ca. 90% der Fläche des Gräberfeldes /d.h. mit der näheren Umgebung 3.010 m²/ untersucht und 247 Gräber sowie 10 Objekte abgedeckt. Zu den bedeutendsten Ergebnissen der Grabung in ihrer Endphase gehörte die Abgrenzung der Ränder des Gräberfeldes und die Feststellung von 10 Objekten, die in seinen Randteilen angebracht waren. Es handelte sich um 2 Steindestruktionen mit Holzkohlestückchen und durchglühten Lehmstücken /in einer von den Destruktionen fand man auch Tierzähne/ und ferner um ein Objekt mit Asche und Merkmalen eines starken Feuers. Die übrigen 7 Objekte kann man als einfache eingetiefte Gruben bezeichnen, die vermutlich als Lehmgruben dienten. Problematisch bleibt der Nordrand des Gräberfeldes, denn in nördlicher Richtung zur Strasse, die die untersuchte Fläche begrenzte, nahmen die Gräber ab, beim Aushub des Grabens auf der entgegengesetzten Seite der Kommunikation wurden jedoch 1 Skelettgrab und vielleicht auch Reste eines Brandgrabes gestört. Den eventuellen Zusammenhang mit dem untersuchten Gräberfeld können wir nur durch eine weitere Grabung beweisen.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM MLADOHRADIŠTNÍHO POHŘEBIŠTĚ VE ŠLAPANICÍCH /okr. Brno-venkov/

Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno

Při výstavbě nového závodu n.p. Cihelny na severním okraji obce byly výkopy inženýrských sítí porušovány jednotlivé hroby již od dubna 1984. Tři prozkoumal doc. B. Klíma již 25.4., dva dr. Č. Stana 11. a 12. 5. a jeden 18.8. dr. I. Peškař. Poté byl pověřen provedením záchranného výzkumu referent; práce probíhaly 20. - 31. 8. a 15. - 28.9. r. 1983.

Výzkum se neomezil na výkopy pro kanalizaci, nýbrž zahrnul i plochu určenou pro administrativní budovu a parkoviště. Terén byl po skrývce ornice již od sklonku zimního období zcela vysušen a udusán nákladními auty a těžkými mechanismy, takže hrobové jámy nebyly na povrchu patrné. Proto bylo nutno přistoupit k vyhledávání hrobů pomocí paralelních rýh lžící bagru do hloubky 10 - 20 cm, v mnoha případech za cenu jejich narušení.

Celkem bylo prozkoumáno a zaregistrováno 58 hrobů, z nichž jeden byl zachycen ve vzdálenosti 70 m od sledované plochy severním směrem, a to při výkopu další trasy kanalizace. V meziprostoru se pravděpodobně nacházela další část pohřebiště, nyní již pod vyrovnávací navážkou.

Nalezené hroby se nevymykaly z poměrů běžných na jiných obdobných lokalitách. Byly orientovány přibližně Z-V s náznaky řadového uspořádání, mělce zahloubené do sprašového podloží. Asi třetina koster byla doprovázena milodary v nepříliš variabilním sortimentu. Vyskytovaly se zde nože, vědra, záušnice a ve dvou případech nádoby. Pět mincí se hlásí výhradně do prvních dvou třetin 11. stol., což podporuje hypotézu, že výzkum zachytil jižní, nejstarší část pohřebiště, fungujícího nejspíše již od přelomu 10. a 11. stol.

Rettungsgrabung eines jungburgwallzeitlichen Gräberfeldes in Šlapanice /Bez. Brno-venkov/. In den Frühjahr- und Sommermonaten 1983 wurden am Nordrand der Gemeinde in Zusammenhang mit dem Baue eines neuen Betriebes des VEB Cihelny, 58 Körpergräber untersucht. Sie waren mit der Andeutung einer Reihengruppierung orientiert, seicht eingetieft. Die Beigaben /Schlafenringe, Messer, Eimer, Gefäße, Münzen / datieren den untersuchten Südteil des Gräberfeldes ungefähr in die ersten zwei Drittel des 11. Jh.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM MLADOHRADIŠTNÍHO HRADISKA V MORAVSKÉM KRUMLOVĚ-ROKYTNĚ /okr. Znojmo/

Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno

Na předhradí známé mladohradištní fortifikace, v poloze "Malé hradisko", která zabírá severní část intravilánu někdejší obce Rokytné, probíhá v posledních letech výstavba rodinných domků. Na parc. č. 3 byly výkopem septiku porušeny tři zahloubené objekty, z nichž byl 6.9. prozkoumán zbytek jámy č. 1 a ostatní dokumentovány alespoň v profilu. Další objekt byl podle výpovědi stavebníka zničen výkopem suterénu vlastního domu. Majitel z tohoto prostoru zachránil kolekci střepového materiálu a zvířecích kostí. Získaný keramický soubor umožňuje rámcové datování porušených objektů do 11. stol. Na rozhraní ornice a podloží se v okolí obj. č. 1 nacházely ojediněle eneolitické střepy.

Výsledky současně provedeného sběru na nezastavěné, zemědělsky obdělávané ploše "Malého hradiska" zde dovolují předpokládat souvislé mladohradištní osídlení. Úkolem dalšího výzkumu by mělo být zjištění rozsahu tohoto předhradí v jižním předpolí akropole.

Rettungsgrabung des jungburgwallzeitlichen Burgwalles in Moravský Krumlov - Rokytná / Bez. Znojmo/. Durch den Aufbau von Familienhäusern auf der Vorburg der bekannten Lokalität in der Lage "Malé Hradisko" werden jungburgwallzeitliche Objekte gestört. Im Herbst 1983 wurde der Rest von Grube Nr. 1 untersucht, zwei weitere sind im Profil dokumentiert worden, die Funde aus dem vierten Objekt hat der Bauherr übergeben. Ausser Funden aus dem 11. Jh. gewann man aus der Kulturschicht auch vereinzelt äneolithische Scherben. Durch Lesefunde auf der unbebauten Vorburgfläche, wurde eine intensive jungburgwallzeitliche Besiedlung festgestellt.

ROSTLINY Z MLADŠÍ DOBY HRADIŠTNÍ Z OLOMOUCE /okr. Olomouc/

Emanuel Opravil, AÚ ČSAV Brno

Při zjišťovacím výzkumu v Olomouci na Křížkovského ulici č. 14 odkryla dr. D. Kaliszová /z KVM Olomouc/ souvrství kompaktních antropogenních uloženin s vtroušenými rostlinnými zbytky z mladší doby hradištní. Z archeobotanického hlediska je tento nález zajímavý již proto, že mladohradištních lokalit s rostlinným materiálem je nedostatek. Výraznější nakupení zbytků rostlinného původu bylo zaznamenáno ve vrstvě v hloubce 200 - 240 cm. K jejímu ukládání došlo podle dr. Kaliszové /in litt./ převážně ve druhé polovině 10. stol., nejpozději na začátku století následujícího. V podloží i v nadloží této vrstvy byly roztroušeny převážně jen zbytky dřeva, jak vyplývá z celkového přehledu všech nálezů na Křížkovského ulici č. 14:

Stáří:	10.	10./-11./	10.-11. stol.
<i>Abies alba</i> Mill. jedle bělokorá	dřevo 1 jehlice .	4 3	2 .
<i>Acer cf. platanoides</i> L. javor mléč?	dřevo 5	.	.
<i>Agrostemma githago</i> L. koukol polní	semeno .	18	.
<i>Anethum graveolens</i> L. kopr vonný	nažka .	1	.
<i>Atriplex hastata</i> agg. lebeda hrálovitá	nažka .	10	.
<i>Atriplex nitens</i> Schkuhr lebeda lesklá	nažka .	46	.
<i>Atriplex oblongifolia</i> W. et K. lebeda podlouhlolistá	nažka .	2	.
<i>Atriplex patula</i> L. lebeda rozkladitá	nažka .	45	.
<i>Atriplex</i> sp. lebeda	nažka .	132	.
<i>Betula</i> sp. bříza	borka .	zlomky	.
<i>Calamintha acinos</i> /L./ Clairv. marulka pamětník	tvrdka .	2	.
<i>Calamintha clinopodium</i> /Benth./ Car. marulka klinopád	tvrdka .	1	.
<i>Cannabis sativa</i> L. konopě setá	nažka .	10+2/2 29 zlomků	.
<i>Carduus acanthoides</i> L. bodlák obecný	nažka .	1	.
<i>Carex leporina</i> L. ostřice zaječí	nažka .	3	.
<i>Carex vesicaria</i> L. ostřice měchýřkatá	mošnička . nažka .	4 1	. .
<i>Carex</i> sp. ostřice	nažka .	5	.
<i>Carpinus betulus</i> L. habr obecný	dřevo .	1	.
<i>Chenopodium album</i> agg. merlík bílý	semeno .	549	.
<i>Chenopodium ficifolium</i> L. merlík fíkolistý	semeno .	23	.
<i>Chenopodium hybridum</i> L. merlík zvrhlý	semeno .	11	.

Chenopodium sp. merlík	semeno .	17	.
Corylus avellana L. líška obecná	dřevo .	1	.
Echinochloa crus-galli /L./ PB. ježatka kuří noha	obilka .	6	.
Eleocharis palustris agg. bahnička bahenní	nažka .	2	.
Fallopia convolvulus /L./ Á. Löve svlaččovec popínavý	nažka .	37	.
Fallopia dumetorum /L./ Holub svlaččovec křovištní	nažka .	5	.
Fragaria vesca L. jahodník obecný	nažka .	36	.
Fragaria viridis Duch. jahodník chlumní	nažka .	1	.
Fraxinus sp. jasan	dřevo .	1	.
Fumaria vaillantii Loisel zemědým Vaillantův	nažka .	1	.
Galeopsis speciosa Mill. konopice zdobná	tvrdka .	1	.
Galeopsis tetrahit L. konopice polní	tvrdka .	2	.
Galium cf. mollugo L. svízel povázka	nažka .	1	.
Hordeum distichum L. ječmen dvouřadý	obilka .	1 zuhel.	.
Humulus lupulus L. chmel otáčivý	nažka .	15 + 2 zl.	.
Lycnis flos-cuculi L. kohoutek luční	semeno .	1	.
Lycopus europaeus L. kARBINEC evropský	tvrdka .	2	.
Malus domestica Borkh. jablň domáci	semeno .	4	.
Melandrium album /Müller/ Garcke knotovka bílá	semeno .	4	.
Mentha aquatica L. máta vodní	tvrdka .	1	.
cf. Myosotis sp. pomměňka?	tvrdka .	1	.
Neslia paniculata /L./ Desv. řepinka lamatá	nažka .	1 zuhel. 2 nezuhel.	.
Panicum miliaceum L. proso seté	obilky, pluchy, zlomky oo	24 ccm	.
Picea excelsa /Lam./Link. smrk obecný	dřevo .	1	.
Polygonum amphibium L. rdesno obojživelné	nažka .	2	.
Polygonum aviculare L. rdesno ptačí	nažka .	13	.
Polygonum lapathifolium ssp. nodosum Pers. rdesno blešník uzlovité	nažka .	11	.
Polygonum lapathifolium ssp. tomentosum Schrk. rdesno blešník plstnaté	nažka .	1	.
Populus sp. topol	dřevo .	1	.
Potentilla recta L. mochna přímá	nažka .	1	.
Potentilla cf. reptans L. mochna pětílístek?	nažka .	2	.
Potentilla supina L.			.

mochna poléhavá	nažka	.	1	.
Potentilla sp.				
mochna	nažka	.	1	.
Prunella vulgaris L.				
černohlávek obecný	tvrdka	.	1	.
Prunus domestica ssp. insititia v. nigra /L./				
slíva	pecka	.	1 zlomek	.
Quercus sp.				
dub	dřevo	16	5	1
			+ 2 zuhel.	+ 10 zuhel.
	odštěpky dřeva	.	∞	.
	větev	.	1	.
	borka	.	zlomky	.
Ranunculus repens L.				
pryskyřník plazivý	nažka	.	2	.
Ranunculus sp.				
pryskyřník	nažka	.	1/2	.
Rubus caesius L.				
ostružiník ježiník	semeno	.	1	.
Rubus fruticosus agg.				
ostružiník křovitý	semeno	.	3	.
Rubus idaeus L.				
maliník	semeno	.	8	.
Rumex crispus L.				
šťovík kadeřavý	nažka	.	1	.
Salvia verticillata L.				
šalvěj přeslenitá	tvrdka	.	1	.
Schoenoplectus lacustris agg.				
škřípinec jezerní	plůdek	.	1	.
Scutellaria galericulata L.				
šišák vroubkovaný	tvrdka	.	1	.
Setaria glauca /L./ PB.				
bér sivý	obilka	.	40	.
Setaria verticillata /L./ PB.				
bér přeslenitý	obilka	.	3	.
Setaria viridis /L./ PB.				
bér zelený	obilka	.	16	.
Secale cereale L.				
žito seté	plucha	.	17	.
Silenaceae typ				
silenkovitě	tobolka	.	1	.
Solanum nigrum L.				
lilek černý	semeno	.	1	.
Stellaria graminea L.				
ptačinec trávovitý	semeno	.	1	.
Stellaria palustris Retz.				
ptačinec bahenní	semeno	.	1	.
Thlaspi arvense L.				
penízek rolní	semeno	.	1	.
Ulmus sp.				
jilm	odštěpky dřeva	.	∞	.
Ulmus cf. scabra Mill.				
jilm horský?	dřevo	.	1	.
Verbena officinalis L.				
sporyš lékařský	tvrdka	.	1	.
Viburnum opulus L.				
kalina obecná	semeno	.	1	.
Viola arvensis Murray				
violka rolní	semeno	.	1	.
Viola sp.				
violka	semeno	.	1	.
Listnáč	pupen	.	2	.
Mechorosty /det. dr. J. Duda/:				
Anomodon viticulosus Hoot. et Tayl.				
klaminka keříčkolistá	lodyžka	.	+	.
Neckera crispa Hedw.				

sourubka kadeřavá lodyžka . +
Pylaisia polyantha [Hedw.] Br. eur.
 čepejřnatka mnohoplodá lodyžka . +
 V jednom vzorku, datovaném rámcově do mladší doby hradištní, bylo 5 větších zlomků zuhelnatělého dřeva dubu - *Quercus* sp.

Vrstva s nahromaděným rostlinným materiálem pochází snad z plochy nějakého dvora nebo z hospodářského objektu. Nápadné je především velké množství rozdrčených pluch prosa setého; celé pluchaté obilky se vyskytly jen v malém počtu. Rozdrčené pluchy prosa byly obsaženy ve všech odebraných vzorcích a jsou důkazem loupání obilek na jáhly - nejpravděpodobněji ve dřevěném stoupe. Nález rozdrčených pluch v nejpodnější vrstvě naznačuje, že k jejímu ukládání došlo o něco dříve než u vrstvy se všemi ostatními zbytky rostlinného původu. Z ostatních se vyskytla zuhelnatělá pluchatá obilka ječmene dvouřadého /o rozměrech 6,2 x 2,3 x 2,4 mm/a několik nezuhelnatělých pluch žita setého. Z olejnin byla zjištěna pouze konopě - několik celých nažek a menší množství zlomků z rozdrčeného oplodí, které jsou rovněž důkazem jejich drcení ve stoupe. Celé nepoškozené nažky konopě mají následující rozměry:

délka	mm	4,3	4,0	5,4	4,0	3,8	3,7
šířka	mm	3,4	3,1	2,6	3,0	2,6	2,9
tloušťka	mm	2,1	2,9	2,7	2,4	2,3	2,3

Nález nažky kopru vonného je důkazem znalosti této zeleniny a koření současně ve zdejším prostředí; starší doklady z našeho území máme jen z Mikulčic /Opravit in litt./. Nálezy semen jabloně a z omky pečy slívy naznačují, že v mladší době hradištní se na Moravě dále rozvíjelo pěstování ovocných dřevin.

Plevelé jsou zastoupeny mnoha druhy, převážně jen s malým počtem diaspor, hojnější jsou pouze některé merlíky a lebedy; merlík bílý provázek jak obilniny, tak okopaniny a rumištní společenstva. Ze segetálních druhů je to především koukol polní, dále pak svačecovec popínavý, maceška rolní, řepinka latnatá a konopice polní, z plevelů okopanin merlík fíkolistý, bér sivý, zelený a přeslenitý, ježatka kuří noha, penízek rolní a zemědým Vaillantův; tyto navazují na společenstva plevelů, k nimž patří sporýš lékařský /v archeobotanických nálezech poměrně vzácný druh/, merlík zvrhlý, knotovka bílá, bodlák obecný a většina zjištěných druhů lebed. Kromě sporýše jsou všechny tyto druhy náročné na vysoký obsah dusíku v půdě a lze u nich předpokládat, že rostly v bezprostřední blízkosti naleziště - místa již delší čas obývané - ho. Ostatní, převážně plevelné druhy, se sem dostaly v příměsi s obilninami, případně s pící. Na chodnicích a sešlapávaných plochách rostlo rdesno ptačí, vlemech cest též béry a sporýš.

S pící se sem rovněž dostaly diasporu lučních druhů, ať rostlin ze sušších trávníků na okolních pahorcích nebo z vlhkých luk pod Olomouckým kopcem. Marulka pamětník mohla vegetovat v suchých trávnících na skalních výchozech Olomouckého kopce, podobně ostrice zaječí a mochna přímá; na travnatých místech vyrůstal též jahodník. Většina ostatních druhů pochází z mezofilních až z velmi vlhkých míst - pryskyřník plazivý, svízel povázka /?/, černohlávek obecný, mochna plazivá, ptačinec travovity a bahenní, koutek luční; z pobřežních lemů od Moravy pochází bahnička bahenní, karbinec evropský, šišák vroubkovaný, mochna poléhavá, skřipinec jezerní, máta vodní, konopice zdobná, rdesno obojživelné, uzlovité a plstnaté, chmel otáčivý a svačecovec křovištní.

Z bylinného podrostu okolních lesů pochází jen marulka klinopád. Druhovná skladba zjištěných dřevin je však velmi rozmanitá a dokazuje místní i vzdálenější původ používaného dřeva. Nejpoužívanější byly dub s jilmem - množství drobných odštěpků dokazuje opracování jejich dřeva sekáním. Oba druhy byly v té době všude v luhu i v přilehlé pahorkatině hojné, provázeny habrem, jasanem a javorem mléčcem; z dalších dřevin tam byly topoly, bříza a snad i jilm horský /?/. Z vyšších poloh pocházejí jedle a smrk. Křoviny se ve studovaném materiálu vyskytovaly málo a vesměs v družích, poskytujících užitek sběrnému hospodářství; ostružiníky, maliník, líska /též zlomek prutu/, sloužící jako poživatiny, a kalina, jejíž plody sloužily jako barvivo. Zjištěné mechorostry mohly být použity jako těsnící materiál - uvedené druhy žijí na kamenech, skalách i na kůře stromů.

Pflanzen aus der jüngeren Burgwallzeit von Olomouc /Bez. Olomouc/. In Olomouc gelang es eine verhältnismässig reiche Kollektion von Pflanzenüberresten aus der jüngeren Burgwallzeit zu gewinnen, die bei uns bisher archäobotanisch wenig untersucht ist; die analysierten Überreste stammen aus der zweiten Hälfte des 10. Jh., spätestens aus dem Beginn des 11. Jh. Die grosse Menge von zermalnten Rispenhirse-Deckspelzen deutet an, dass in der Nähe Rispenhirsekörner für Hirsekorn geschält wurden /am ehesten in einer gezimmerten Stampfmühle/. Ähnlich war dem auch mit Hanfchänen. Von weiteren Kulturpflanzen kamen vereinzelt vor: zweizeilige Saatgerste, Dillachäne, Apfelsamen, das Bruchstück eines Haferschlehenkernes. Im übrigen überwiegen Samen und Früchte von Unkraut und Ruderalpflanzen - die analysierte Schicht stammt am ehesten von der Fläche irgendeines Hofes oder eines Wirtschaftsobjektes. Die eingestreuten Diasporen einiger Sumpf- und Uferpflanzen deuten einen Futterzuschub von den Lagen am Marchfluss hinauf auf den unhothen Olomoucer Berg an.

Čeněk Staňa, AÚ ČSAV Brno

Hlavní zemní práce na staveništi nového sídliště uprostřed bývalé obce Předmostí u Přerova se v roce 1983 soustředily do míst severně od křižovatky silnic Přerov-Olomouc -Čekyně, tedy sz. od kostela a fary. Zatímco terén v místech původního Chromečkova statku, známého z předmosteckých archeologických výzkumů z konce min. století¹, a okolních stavení byl v minulosti zcela rozrušen jednak těžbou cihlářské hlíny, jednak různými stavbami, v bezprostřední blízkosti silnice se zachovaly útržky původních sprašových hlín, do nichž byly zapuštěny kostrové hroby. Při szz. straně asi uprostřed délky domovního bloku 14 byla dne 10.6.1983 rozrušena silná kostra dospělého muže. V szz. profilu průkopu pro tento blok nedaleko od prvního hrobu, se v hloubce 80 cm pod povrchem objevily další lidské kosti. Z útlé dospělé kostry orientované ve směru S - J se zachovala lebka, páteř, pravá strana hrudi s pravou pánevní kostí a pravá paže natažená podél těla. Koncem listopadu potom průkop pro plynové potrubí na jv. straně podél bloku 14 prořízl pět kostrových hrobů. Tři hroby dospělých lidí a jeden dětský zůstaly v jv. stěně průkopu. Jejich horní části byly nestejně šikmo napříč odbagrovány. Jedna dospělá kostra ležela v sz. stěně. Bagr zničil její nohy až po pánevní kosti. Části koster v jz. stěně byly odkryty bočním zářezem, hrob v sz. stěně musel zatím zůstat z provozních důvodů stavby v zemi v úzkém pásu mezi průkopem a jvv. krajem bloku 14. Zásypy hrobových jam tvořila šedohnědá, sprašovitá hlína. Dospělé kostry ležely v hl. asi 120 cm pod povrchem, dětská kostra asi 60 cm, těsně pod štětem silnice, jehož jednotlivé kameny byly promáčknuty mezi kosti. Hroby byly orientovány v západovýchodních směrech. Nepodařilo se získat žádný nález. Vzhledem k tomu, že hroby vytvářely řadu a kostry měly paže nataženy podél těla, lze vyslovit domněnku o jejich mladohradištním stáří. Mohly snad být součástí pohřebiště, které severněji koncem min. století zachytil Martin Kříž² a na něž asi jižněji, směrem ke kostelu navázal středověký hřbitov.

Poznámky:

1 V. Havelková, Nové nálezy předmostecké. ČVMSO 7 1980, 135;

M. Kříž, Mé výzkumné práce v Předmostí a jich hlavní výsledky. Slovanské pohřebiště pohanské. ČVMSO 13 1896, 56-57.

2 M. Kříž, l.c.

Jungburgwallzeitliche /?/ Körpergräber in Přerov-Předmostí /Bez. Přerov/. Auf dem Bauplatz einer neuen Siedlung in Přerov-Předmostí wurden im Jahre 1983 nördlich der Strassenkreuzung Přerov-Olomouc-Čekyně bei Erdarbeiten im Areal des Häuserblockes 14 sieben vom Bagger gestörte Körpergräber erfasst, ohne Funde. Fünf ungefähr in W-O Richtung orientierte Gräber, mit einem Kinder- und vier Skeletten von Erwachsenen, deren Arme längs des Körpers gestreckt waren, bildeten eine Reihe. Der Verfasser nimmt an, dass sie Bestandteil des Gräberfeldes aus der jüngeren Burgwallzeit sein könnten, das nördlicher, Ende des vorigen Jahrhunderts, untersucht wurde¹⁻².

RETTUNGSGRABUNG EINES JUNGBURGWALLZEITLICHEN GRÄBERFELDES IN ZBOROVICE /okr. Kroměříž/

Helena Chybová, Museum Kroměřížska /Tab. 12, 13/

In den Sommermonaten des Jahres 1983 führte das "Museum Kroměřížska" die archäologische Rettungsgrabung eines gestörten Gräberfeldes aus der jüngeren Burgwallzeit, im Kataster der Gemeinde Zborovice, durch. Der Fundort befindet sich am nordwestlichen Rande des Katasters von Zborovice, auf dem Scheitel einer Anhöhe, die durch die Wasserläufe des Zborovický und Troubecký Baches, in der Lage genannt "Smrchovej" begrenzt ist, in einer Seehöhe von 260 m. Grösstenteils ist er im Areal der LPG-Farm situiert, wo zur Zeit der Aufbau eines Grosskapazitäts-Kälberstalles verläuft. Zur Bekanntmachung des Fundes durch den Bauherrn kam es erst, als bereits ein ziemlich grosser Teil der Lokalität durch die Terrainabnahme vernichtet worden war.

Durch eine Feststellungs- und die Bergung aus gestörten Schichten konnten 33 Grabkomplexe gerettet werden. Mit Rücksicht zu den bruchstückartigen Ergebnissen der Rettungsgrabung war es nicht möglich den Umfang des Gräberfeldes eindeutig festzustellen. Der untersuchte Teil der Nekropole erwies ein Anwaschen der Gräberdichte in südlicher Richtung und eine reihenartige Anbringung, die die Richtung Nord-Süd einhielt, mit ungleichmässiger Verteilung der Gräber, die stellenweise eine Gruppenanhäufung bilden.

Der festgestellte Bestattungsritus der jungburgwallzeitlichen Gräber in Zborovice weicht nicht aus dem Rahmen des Charakters jungburgwallzeitlicher Gräberfelder in Mähren ab. Besondere Herrichtungen der Grabgruben wurden nicht festgestellt, lediglich in drei Fällen erfasste man in den Gräbern Überreste von verkohlten Holzbrettern. Von der gesamten Zahl der geretteten Gräber gehörten 6 Individuen männlichen, 9 Individuen weiblichen Geschlechtes an, 12 waren Kinder und bei 6 konnte das Geschlecht exakt nicht be-

stimt werden. Archäologische Artefakte in der Funktion von Liebesgaben stellte man in 21 Gräbern fest. Das Fundinventar in Frauen- und Kindergräbern vertreten bronzene, mit Silberblech plattierte und silberne S-förmige Schläfenringe, bronzene Fingerringe, Glasringe - Anhänger und in einem Falle Glasperlen /Nr. 19, Kindergrab/. Die Ausstattung von Männergräbern vertreten eiserne Messer /belegt in 6 Gräbern/, eine Ausnahme bildet bloss Grab Nr. 4, das ausser einem Messer, noch eine verzierte beinerne Hülse und eine eiserne Niete enthielt.

Münzen - Silberdenare ungarischer und mährischer Prägungen, die in den Gräbern des jungburgwallzeitlichen Gräberfeldes in Zborovice gefunden wurden, hat man in die Gräber als Obolus der Toten gelegt. Grab Nr. 10 enthielt einen ungarischen Silberdenar Stefan I., Grab Nr. 11 die Hälfte eines ungarischen Denars von Andreas I. und Grab Nr. 18 einen Silberdenar mährischer Prägung Ottos und Kondrads von Brünn.

Am Orte der jungburgwallzeitlichen Nekropole, in der nordwestlichen Wand des Aushubes, wurde ein Urnenbrandgrab erfasst, das einen verzierten vasenförmigen Topf mit Überresten durchglühter Knochen enthielt. Das Brandgrab kann man in den Beginn des mittelburgwallzeitlichen Abschnittes einreihen. Es ist ein Beleg der Bestattungskontinuität auf der Nekropole bereits seit dem Beginn der mittleren Burgwallzeit.

Ausser der slawischen Besiedlung, erfasste die Rettungsgrabung auch eine prähistorische - aus der spätesten jüngeren Steinzeit und aus der Bronzezeit.

Die Entdeckung des jungburgwallzeitlichen Gräberfeldes in Zborovice erweiterte so die Zahl der bisher bekannten Nekropolen aus diesem Zeitabschnitt im Raume von Kroměříž und verschob gleichzeitig die Anfänge der Existenz der, das heutige Zborovice vorangehenden Niederlassung, bereits vor das Jahr 1276, als es zum erstenmal in den Quellen erinnert wird. Die jungburgwallzeitliche Niederlassung, zu der das Gräberfeld gehörte, kann man höchstwahrscheinlich in der Flur "Smrčov" und "Podlávč" suchen. Nach ihrer Wüstung wurde die Besiedlung auf das Gebiet des heutigen Zborovice übertragen, wodurch wahrscheinlich auch das Gräberfeld in der Flur "Smrčov" wüstete.

JUNGBURGWALLZEITLICHE FUNDE AUS OLOMOUC /Bez. Olomouc/

Drahomíra Kaliszová, Krajské vlastivědné muzeum v Olomouci

Im Oktober 1983 wurde beim Aushub für eine Wasserzuleitung in das Museumsgebäude, auf dem Platz der Republik, eine Kulturschicht gestört. Der schwarze Humusboden begann 30 cm unter dem Pflaster und setzte bis zu dem Boden des Aushubes in eine Tiefe von 120 cm fort. Aus der Erde habe ich jungburgwallzeitliche Scherben, das Bruchstück eines Hufeisens, Tierknochen und Holzkohlepartikel gesammelt.

Einige Meter nördlicher, vor dem Museumseingang, wurde im Jahre 1982 durch einen Aushub ein Profil bis an das Liegende abgedeckt, mit jungburgwallzeitlichem Material¹.

Anmerkung:

1 D. Kaliszová, Záchranný výzkum na náměstí Republiky č. 5 v Olomouci, PV 1982, Brno 1984, 45-46.

STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY Z LEVÉHO BŘEHU ŘEKY MORAVY V OLOMOUCI /okr. Olomouc/

Drahomíra Kaliszová, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

Na podzim roku 1982 ohlásili zaměstnanci Ingstavu Opava nález železných předmětů, na které narazili při ražení štoly kanalizačního sběrače na Gorazdově náměstí. Jsou to botka kopí, podkova, hrot zbraně zvané šídlo, a zlomek drobné podkovy. Předměty ležely v hloubce 6 m v šedozeleném jílu nad říčními oblázky. Výše do hloubky 4 m pod dlažbou byla vrstva hnědorezavé jílovito-písčité hlíny. Nález lze datovat do 15. stol., pravděpodobně do jeho první poloviny.

Místa nálezů mladohradištní a středověké keramiky r. 1981 na nábřeží V. Nejedlého jsou vzdálena asi 100 m směrem po proudu Moravy na trase téhož kanalizačního sběrače¹.

Poznámka:

1 D. Kaliszová, Středověké nálezy z východního břehu řeky Moravy v Olomouci, PV 1981, Brno 1983, 60.

Mittelalterliche Funde vom linken Ufer des Flusses Morava in Olomouc /Bez. Olomouc/. Im Stollen des Kanalisationssammelbeckens unter dem Gorazd-Platz, wurden in einer Tiefe von 6 m ein Lanzenschuh, ein Hufeisen, die Spitze einer Waffe genannt Pfriem und das Bruchstück eines kleineren Hufeisens aus dem 15. Jh. gefunden.

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

V r. 1983 se terénní práce soustředily do východní části zahrady před universitními budovami /dříve objekty kapitulního děkanství/. Už v předešlé sezoně jsme středem zahrady položili dlouhou zjišťovací sondu /S 2/83/ ve směru S-J. V její severní části, nedaleko od zmíněných budov, se objevil konec dobře zachované kamenné zdi, směřující severovýchodním směrem do neprokopaného prostoru. Protože zdivo bylo masivní a nehluboko pod povrchem, byla naděje, že by se dala geofyzikálním průzkumem získat představa o průběhu zachycené zdi, případně o dalších zděných objektech někdejší zástavby. Na jaře byla tedy provedena ve spolupráci s n.p. Geoindustria Praha radiolokace a výsledky jsme pak ještě před začátkem letní sezóny ověřili kopanými sondami. Ukázalo se, že aplikovaná metoda nedává ve zdejších složitých terénních podmínkách výsledky, které by byly pro náš účel použitelné a zahájili jsme plošný odkryv v bezprostřední blízkosti románské válcové věže /nyní kaple sv. Barbory/.

Podobně jako v jiných letech, i letos se objevilo množství pravěkého materiálu /kultury středního eneolitu, věteřov a místy i HC/, ovšem většinou už v druhotné poloze, neboť pravěká vrstva byla obvykle porušena raněstředověkými, anebo i pozdějšími zásahy. Na poměrně světlé pravěké vrstvě ležela silná vrstva černé uhlé hlíny s hojnými střepy z tuhové i netuhové mladohradištní keramiky. V tomto tmavém horizontu se prakticky nedají rozlišit jednotlivé objekty. Pedologické vlastnosti zeminy jsou však takové, že se v ní zachovávají prázdné dutiny po kulech zmizelých nadzemních trámových konstrukcí, a to i hrany těchto dutin, pokud samozřejmě šlo o trámy tesané. Z chronologického hlediska byla důležitá větší jáma, v jejímž obsahu se kromě keramiky /převládaly tuhové střepy/ objevily i zlomky kostěných hřebenu, dále dvě neúplně železné ostruhy a také stříbrná záušnice nejmenšího typu. Do mladohradištního období patří hlinitý val s kamennou plentou na vnitřní straně, spočívající přímo na tmavém hlinitém horizontu. Plenta, pečlivě složená z plochých lomových kamenů /kulmská břidlice místního původu/, se zachovala do výšky téměř 1 m, takže bylo možno dobře pozorovat jednotlivé vrstvy kamene, spojovaného jílovitým pojivem bez vápna. Jádro hrady tvořil žlutý hlinito-kamenitý násyp, uložený na 20-30 cm silné vrstvě čistého jílu. Vnější strana fortifikace se neobjevila. Z drobných nálezů je třeba se zmínit o železné misce slezského typu a o téměř úplném hrnku středohradištního rázu opodál. Oba předměty ležely nikoliv v tmavé mladohradištní vrstvě, ale pod ní, až na povrchu pravěkého horizontu, takže byly stratigraficky zřetelně odděleny od mladohradištních nálezů. Pozoruhodným nálezem je dále velký bronzový gombík se stopami po zlacení z poslední třetiny 9. století. Je to kromě nevelkého počtu středohradištních střepů, které se občas vyskytnou mezi nálezů z mladohradištní vrstvy, první bezpečně velkomoravský nález z dómského návrší. Gombík ležel u dna středověké jámy, takže původní nálezové okolnosti neznáme. Na jiném místě byl nalezen střep z terra sigillata, který se dostal do mladohradištní vrstvy. Je to první nález římsko-provinciální keramiky v Olomouci, který i při své výjimečnosti zapadá do celkového obrazu, daného poměrně hojnými nálezů římských mincí v okolí olomouckého kopce¹.

Do období knížecího hradu patří velká zděná budova, jejíž základové zdivo překrývá plentu mladohradištního valu a sama je překryta budovami kapitulního děkanství. Plošným odkryvem jsme obnažili její JV nároží a část jižní obvodové zdi. Z polohy fragmentu je zřejmé, že budova byla svojí delší osou orientována ve směru Z-V a odpovídala tedy přesné poloze známého románského paláce, který se nachází poněkud dál jihovýchodním směrem. Jde o další velkou stavbu, patrně románského stáří, o níž se dosud nevědělo, ovšem její interpretace zatím není možná. Úkolem dalšího výzkumu bude zjistit, jakou funkci mohla mít objevená budova v rámci ostatní hradní zástavby.

Poznámka:

1 I. L. Červinka, Římské mince z nálezů na Moravě, ČVSMO LV 1946, 167.

Systematische Grabung der Domanhöhe in Olomouc - 8. Etappe /Bez. Olomouc/. Bei der Flächenabdeckung im östlichen Teil des Gartens vor den Universitätsgebäuden /früher Domdeka - nat/ wurde eine Befestigung erfasst, die zur jungburgwallzeitlichen Siedlung aus dem 10. - 11. Jh. gehört, die auf der Domanhöhe vor der Gründung der Fürstenburg war. Erhalten blieb der erdige Wallkern und die Steinblende von der inneren Seite. Die äussere Wallseite konnte nicht freigelegt werden. In den jungburgwallzeitlichen Abschnitt gehört auch eine grössere Grube mit Graphitkeramik sowie ohne Graphit, mit beinernen Kämmen, eisernen Sporen und mit einem kleinen silbernen Schläfenring. Auf einer anderen Stelle fand man in der jungburgwallzeitlichen Schicht, in sekundärer Lage, einen terra sigillata-Scherben. Es ist bisher der erste Fund von römisch-provinzialer Keramik in Olomouc, aber bereits früher sind im Stadtgebiet römische Münzen gefunden worden. Unter der jungburgwallzeitlichen Schicht fand man auf der Oberfläche der prähistorischen Schichten eine eiserne Schüssel schlesischen Types und einen, in den mittelburgwallzeitlichen Abschnitt datierbaren, Topf. Im Inhalt einer mittelalterlichen Grube wurde ein grosser bronzener Kugelknopf gefunden. Es ist der erste verlässlich grossmährische Fund auf der Domanhöhe. Keramikfunde mittelburgwallzeitlichen Ursprunges kommen ab und zu in jungburgwallzeitlichen Schichten vor, aber vorläufig sind es nur wenige. Unter den Barockgebäuden des ehemaligen Dekanates gelang es Fundamente eines grossen Gebäudes romanischen Alters festzustellen, in dessen Grabung im nächsten Jahre fortgesetzt wird.

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

Další, již třetí etapa výzkumu hradu Rokštejna byla zahájena 25. června 1983 a probíhala do 12. září 1983. Dokončovací práce byly prováděny ještě 23. - 25. září 1983. Výzkumu se zúčastnilo v hlavní sezóně v průměru kolem 10 až 20 brigádníků, mimo hlavní sezónu v červnu a září 3-4 brigádníci. Vzhledem k nedostatku pracovních sil nebyl dokončen plánovaný výzkum severozápadní části dolního nádvoří, východní části horního nádvoří, komor F a G při východním úseku hlavní hradební zdi a prostor jižně od dolního paláce v místech předpokládané přístupové rampy do předpolí dolního hradu a jihozápadního parkánu u dolního paláce. V sezóně 1983 bylo rozpracováno dalších 125 m² areálu hradu a výzkum byl ukončen na ploše 375 m². Během tří sezón výzkumu v letech 1981 - 1983 byla odkryta plocha o celkové výměře 1250 m² a z toho je úplně prozkoumána plocha 825 m².

V prostoru nádvoří dolního hradu bylo zjištěno a prozkoumáno 7 příhradebních komor, několik dalších objektů zasekaných do skalnatého podloží, zbytky starší hradební zdi, kulové jamky, maltová úprava povrchu nádvoří při severovýchodní stěně dolního paláce, zbytky dalších nadzemních objektů lehčí kulové konstrukce na nádvoří, byl odkryt povrch zasypaného, ve skále tesaného příkopu kolem horního hradu a věž dolního hradu. V prostoru horního hradu byla zkoumána situace vstupu a jihovýchodní nároží ohradní zdi se vstupní věží nebo eventuálně věžicí, která stála vedle vstupu a chránila jej. V dolním paláci byly zatím prozkoumány až na skalnaté podloží prostory A s teplovzdušným topením a částečně B. Celkový počet objektů, tj. kulových jamek a větších zahloubených, respektive do skály vtesaných útvarů /počítaje i příkop obj. č. 84/ dosáhl počtu 85. To znamená, že v roce 1983 bylo prozkoumáno dalších 17 objektů.

V roce 1983 probíhaly dokončovací práce v rozpracovaných plochách na nádvoří dolního hradu. Bylo dále sledováno recentní žlabovité zahloubení, táhnoucí se od severního okraje čtv. 10/7 do čtv. 10/8 a 10/9 /obj. 62/, o němž se již v roce 1982 zjistilo, že se jednalo o kuželníkovou dráhu z konce minulého století. Dále byl dokončen výzkum do skály vtesaného obj. č. 40, který se nachází ve čtv. 8/7 a 8/6 a přes který je postavena severovýchodní zeď dolního paláce.

Celkem jednoduchá situace byla zachycena ve čtv. 11/9, kde se po skrytí svrchní drnové vrstvy a humusové vrstvy na skalnaté podloží vyrýsovala na rozhraní se čtv. 12/9 mělká mísovité zahloubenina /obj. 72/, mající patrně pokračování severozápadním směrem do čtv. 11/10.

Ve čtv. 9/7 se již v úrovni původního nivó nádvoří vyrýsoval po odstranění suťové vrstvy půlkruhovitý útvar vně lícovaného základu zdva, táhnoucího se od jihozápadního k severovýchodnímu rohu čtverce. Při další skrývce bylo zjištěno, že tento útvar, připomínající základy zdva měl šířku 70 cm, vnitřní okraj neměl pravidelné lícování a celý útvar byl založen na sucho do hnědé hlinité vrstvy. Pod kameny i mezi nimi se nacházel žlutý písek a při východním okraji čtverce ležel kamenný základ na černohnědé hlinité výplni obj. 70, který obsahoval keramiku a železné předměty /zlomek udidla, klíč atd./ . Dle stratigrafické situace i nálezu mezi kameny je základová zídka patrně recentního původu.

Ve čtv. 9/7 byly zachyceny i do skály vtesávané kulové jamky v jihovýchodním rohu /obj. 71/ a severozápadním rohu obj. 69/ čtverce. Zřejmě pokračování této řady tvořila jamka ve čtv. 8/8 /obj. 85/ a tyto jamky patrně vymezovaly nějaké přehrazení dolního nádvoří před frontou čelní zdi dolního paláce.

Těžiště výzkumových prací v sezóně 1983 se soustředilo do severozápadní části nádvoří dolního hradu mezi severním nárožím dolního paláce a svahech spadajícím od horního hradu /čtv. 7/8, 8/8, 7/9, 8/9 a část čtv. 8/10/. Po odstranění mohutných, až 2 m mocných suťových vrstev s kompaktními bloky zříceného zdva o kubatuře 1 - 2 m³ a začištění zánikového nivó se objevil destrukční horizont s mohutnými balvanými, opracovanými kameny z bosovaného nároží věže horního hradu, dalšími stavebními opracovanými články a požárovou vrstvou. Tento zánikový horizont se nacházel na hnědošedé hlinité vrstvě, obsahující množství keramiky, železných předmětů, zvířecích kostí a dalších pozůstatků středověké materiální kultury. Tuto vrstvu lze interpretovat jako rozsáhlé smetiště v odlehlem rohu nádvoří, tedy mimo hlavní komunikační schéma vnitř hradu. Lze ji poměrně spolehlivě datovat nálezy pražského groše Václava IV. /1378 - 1419/, bronzové tepané plakety a stříbrného pozlaceného tzv. přátelského nebo snubního prstenu s minuskulním "m" do 1. třetiny 15. století. Pod hnědošedou hlinitou vrstvou se nacházela hnědožlutá hlinitopísčité až žlutá písčité vrstva a místy žlutá jílovitá vrstva. Tyto vrstvy tvořily původní nivó nádvoří v této části hradu a ve čtv. 7/8, 8/8, 7/9, 8/9 tvořily i svrchní partii souvrství staršího příkopu /obj. 84/ mezi horním hradem a dolním hradem, na jehož místě se nacházelo původně předhradí. K zasypaní a vyrovnání příkopu došlo při přestavbě na počátku 15. nebo pravděpodobněji ve 2. pol. 14. století.

V jihovýchodní části čtv. 8/8 a v severní části čtv. 8/7 se na úrovni hnědožluté hlinitopísčité vrstvy a pod jejími útržky nacházela maltová úprava. Ve čtv. 8/7 a 7/7 byla sledována též základová spára dolního paláce. Po odkrytí suťových vrstev a začištění zánikového destrukčního horizontu byla ve čtv. 7/8 zachycena kamenná zeď, široká 80 - 85 cm, přiléhající ke stěně dolního paláce v severním nároží a probíhající dále severozápadním směrem do čtv. 7/9.

Na východní straně nádvoří pokračoval výzkum v prostoru příhradebních komor E a F. Komora F byla dříve označována za možné místo staršího vjezdu do prostoru dolního hradu. V komorách byly odkryty rozsáhlé vyrovnávkové a navážkové vrstvy, byla odkryta a zdokumentována příčka mezi komorami E a F a průběh hlavní hradební zdi. Výzkum zde bude pokračovat v sezóně 1984, kdy by měl být dokončen. Odkrytí u věže dolního hradu /čtv. 12/10, 12/11 byl proveden s cílem zachytit původní profil terénu se zánikovou vrstvou a odstranit mohutnou suťovou vrstvu, dosahující při severním okraji čtverce mocnosti přes 2 m.

Výzkumné práce pokračovaly i v prostoru jižně od dolního paláce v místech předpokládané přístupové rampy do hradu /čtv. 10/3, 11/3, 10/2/a v prostoru předpokládaného jihozápadního parkánu před jihozá-
padní stěnou dolního paláce, kde byly ve čtv. 7/3, 7/4, 8/3 odstraněny sutové vrstvy. Zánikový a destruk-
ční horizont, charakterizovaný mohutným souvrstvím s prejzami, vyznačujícím se hnědou hlinitou vrstvou
místy s jílem, obsahoval keramiku, zvířecí kosti, kovové předměty, z nichž jmenujeme například železný nůž,
ostruhy, bronzový tzv. přátelský nebo snubní prsten atd. Poměrně přesné datování vrstvy na počátek 15.
století nebo do jeho 1. čtvrtiny umožňuje nález halče markraběte Jošta /1375 - 1411/.

Menší pozornost byla v sezóně 1983 věnována výzkumu dolního paláce. Kromě stavebně historického prů-
zkumu a dokumentace zdiva v jihovýchodním nároží paláce a jeho vztahu k hlavní hradební zdi byl proveden
pouze menší plošný odkryv v severovýchodní a východní části prostory B, která byla vyklizena až na rostlý
terén - skalnaté podloží.

Překvapivé výsledky přinesly práce v prostoru předpokládaného vstupu do horního hradu /čtv. 7/10,
8/10, 7/11/. Ve čtv. 7/10 bylo na svahu, spadajícím od horního hradu na nádvoří dolního hradu, odkryto
nároží hlavní hradební zdi, široké 180 až 220 cm. Toto nároží bylo pravděpodobně zpevněno pilířem, širo-
kým 200 - 210 cm, vyběhajícím téměř 250 cm jižním směrem až do čtv. 8/9. Pilíř se přimýkal z východní
strany k ohradní zdi i nároží a nasedal na skalnatý svah ve čtv. 8/10, který byl patrně obezděn, což do-
kládají zbytky zdi v severovýchodním rohu čtverce. Tato zeď tvořila patrně konstrukci přístupové rampy k
bráně horního hradu.

Velmi zajímavých výsledků bylo dosaženo ve čtv. 7/11 v prostoru jihovýchodní části horního hradu v mí-
stech předpokládané brány do jeho areálu. Byla zde odkryta věž o rozměrech zhruba 425 x 415 cm a o
vnitřním prostoru 255 x 150 cm. Po vybrání až 145 cm mocné sutové vrstvy byla zachycena 8 až 15 cm moc-
ná sypká popelovitá požárová vrstva a pod ní nivó z doby zániku hradu. Souvrství, skládající se z hnědé
kypré vrstvy, dosahující mocnosti až 40 cm a pod ní žlutohnědé písčitohlinité vrstvy o mocnosti 25 až 35 cm,
nasedalo na rostlý terén - skálu. Ve vnitřním prostoru věže, o níž nelze prozatím rozhodnout, jednalo-li
se o ochranu vstupu do horního hradu, který by se nacházel vedle ní, nebo o vlastní bránu, což je pravdě-
podobnější, bylo nalezeno velké množství archeologických nálezů. Obsahovala je hlavně hnědá kyprá vrstva
a lze soudit, že se jednalo o odpadkovou vrstvu. Z nálezů v ní získaných jmenujeme alespoň nožec, kla-
divo, poříz, velký visací zámek, kostěný ořech z kuše, 32 kostěných hracích kostek, množství keramiky a
dalších železných předmětů, 3 mince z 1. třetiny 15. století, zvířecí a ptačí kosti, množství rybích kostí a
šupin, zlomky skleněných číší a fragmenty porýnské kameniny.

Výzkum hradu Rokštejna v roce 1983 potvrdil a dále zpřesnil poznatky, získané v předchozích výzkum-
ných sezónách 1981 a 1982. Byla upřesněna podoba jednotlivých objektů hradu a jeho stavební vývoj, i zji-
štěny nové poznatky a zpřesněn i doplněn půdorys hradu. Významně byla doplněna kolekce předmětů hmotné
kultury z lokality, která bude mít význam i v širším hodnocení materiální kultury 13. - 15. století na teri-
toriu jižní a jihozápadní Moravy.

Arch#ologische Rettungsgrabung auf der Burg Rokštejn, Katastralgebiet Brt-
nice / Bez. Jihlava/. Im Jahre 1983 setzte die dritte Etappe der Rettungsgrabung auf der Burg Rok-
štejn fort. Die Grabung konzentrierte sich auf die Abschlussarbeiten auf den in Arbeit befindlichen Flächen
am Hofplatz der unteren Burg, wo besonders die Schicht im nordwestlichen Teile des Hofplatzes untersucht
worden war, die eine Menge an Keramik, Eisengegenständen, Tierknochen usw. enthielt. Die Schicht hat
ziemlich genau ein Prager Groschen Wenzel IV. /1378-1411/, eine bronzene gehämmerte Plakette und ein
silberner vergoldeter Fingerring mit dem Minuskelbuchstaben "m", in das 1. Drittel des 15. Jahrhunderts
datiert. In diesem Teile der Burg war auch bei dem Hange zur oberen Burg ein Graben des ursprünglichen
Herrensitzes aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts erfasst worden, der bei dem Umbau zu Beginn des
15. Jahrhunderts verschüttet und planiert wurde.

Auf der Ostseite des Hofplatzes setzte die Grabung im Raume der Wallkammern E und F und die Abdek-
kung bei dem Turm der unteren Burg weiter fort. Anschließend auf die Arbeiten im Jahre 1982 verlief
auch die weitere Grabung im Raume südlich von dem unteren Palast und an den Stellen des vorausgesetzten
südwestlichen Burggrabens. Im Raume des alleinigen unteren Palastes wurde der Teil B ausgeräumt und wir
führten eine eingehende baulich-historische Untersuchung dieses Objektes durch. Überraschende Ergebnis-
se brachten die Arbeiten im Raume des vorausgesetzten Eintrittes in die obere Burg, wo besonders ein
Turm im Ausmaße von ungefähr 4,25 x 4,15 m und innerer Lichtweite von 2,55 x 1,5 m abgedeckt wurde.
Die Schichtenfolge im Innenraume des Turmes enthielt eine große Menge an arch#ologischen Funden, unter
anderem einen Bohrer, einen Hammer, ein Schnitzmesser, ein großes Hängeschloß, eine beinerne Nu3 von
einer Armbrust, 32 beinerne Spielwürfel, Keramik, Eisengegenstände, 3 Münzen aus dem 1. Drittel des
15. Jahrhunderts, Tier- und Vogelknochen, Fischgräten und Schuppen, Bruchstücke von Glasbechern und
Fragmente rheinländischen Steinzeuges.

Zdeněk Měřínský, AŮ ČSAV Brno, Miroslav Plaček, Strážnice
/Obr. 32/

2,2 km západoseverozápadně od Plavče se nacházejí na skalnaté ostrožně, vybíhající stejným směrem nad ohyb Plenkovického potoka, zbytky hradu Lapikus. Plochý okraj hlubokého údolí přechází v zužující se hřbet, jenž byl překopán 8 m širokým příkopem. Za ním je téměř 50 m dlouhé předhradí beze stop nějakých objektů. Přístupová cesta vede též po severním úbočí pod předhradím a do velkého šíjového příkopu ústí na protipříkopu objektu brány. Napravo přitom zůstává oválná, nízkým valem uzavřená prolákina se skalnatým ústím snad původní studny.

Objekt brány s nárožním pilířem byl přistavěn na spáru k ohradní zdi nádvoří, zesílené obdobným opěrákem a uchované v délce 43 m. Na západě byla asi nějaká budova s výpadní brankou, z níž se kromě jedné špalety dochoval otvor závory. O složitějším vývoji svědčí též spára v severní zdi, vzdálená od nároží na šířku pilíře.

Nad nádvořím je relikt 44 m dlouhé blokové stavby, z níž stojí zdi 9,5 m širokého západního konce s úzkým okenním otvorem k jihu. Zřetelný je i půdorys čelní věžovité části 11 x 11 m a hrázky po dělicích zdech mezilehlé části. Celek působí dojmem racionality českých karlovských hradních staveb, reprezentovaných Radyní a Kašperkem¹, jejichž je prozatím spolu s Ronovem u Útěchova jedinou známou moravskou replikou.

Počátky hradu dosud nebyly jasné. První zmínka je až r. 1411, kdy bratři Gebel a Štěpán z Hrušovan pohánějí Jana Veitmilnara ze Žerotic, že jim protiprávně drží "Hrádek řečený Lapikus i jiné zboží, což k tomu přísluší"². M. Trmač využil zmínek o Horní a Dolní Plavči a předpokládal, že Dolní Plavčí / s rotundou / je nynější Plaveč, zatímco Horní je Lapikus³. Jedná se o mylnou interpretaci faktu, který částečně naznačuje již Fr. V. Peřinka⁴. Cituje názor A. Sedláčka, že neexistovaly dvě osady, nýbrž že se jedná o běžnou majetkovou dělu na dvě části. Samotné výrazné rozdělení obce nivou Jevišovky tuto myšlenku podporuje. Ve vesnici patrně nějaké panské sídlo existovalo již od 13. století. Hrad Plaveč se uvádí k r. 1358, kdy Filip z Loučky intabuluje dolní hrad Alšovi z Police⁵, a pak r. 1364, kdy na zboží a hradu Plavči jsou bratři Boček a Mikeš z Horní Plavče v nedlu⁶. Protože v roce 1390 se uvádí v Plavči tvrz⁷, zdá se, že šlo o shodný objekt v nížinné poloze v Dolní Plavči, patrně v prostoru dnešního zámku s rotundy⁸, který se ve středověku, jak tomu bylo i v jiných případech, nazýval střídavě hradem a tvrzí.

Za r. 1387 se hovoří o Kunce, pozůstalé po Bočkoví z Hrádku⁹, jenž se ještě r. 1378 píše z Horní Plavče¹⁰. Boček jí r. 1376 zapsal věno v Rudlicích, Vevčicích a Mackovicích¹¹, o které jde i v dědictví r. 1387. Konečně v r. 1416 kupuje Jan Veitmilnar z Žerotic od Zikmunda a Elšky, dcer Bočka z Hrádku, ves Rudlice a Vevčice s příslušenstvím¹². Nelze však rozhodnout, zda kupuje zboží i s hrádkem, jímž byl v r. 1411 "řečený" Lapikus, a po němž se psal i Boček, zemřelý před r. 1387 a Mikšík v letech 1386-1398¹³, protože Jan Veitmilnar ze Žerotic podle púhonu Štěpána a Gebela z Hrušovan držel "Hrádek řečený Lapikus" protiprávně již k výše uvedenému roku 1411¹⁴.

Celá věc se jeví tak, že po rozdělení nedlu držel Mikeš z Plavče Mikulovice, Psáry a Plaveč s hradem - tvrzí a Boček Rudlice, Vevčice a Čermákovice¹⁵, k nimž si vystavěl sídlo Hrádek - Lapikus. Pro tože se v souvislosti s Čermákovici r. 1381 jmenuje jistý Boček z Hrádku¹⁶, k dokončení výstavby hradu došlo zřejmě mezi léty 1378 - 1381. Stavbu hradu můžeme pak vročit do období 1364 - 1381, do doby před vypuknutím bojů mezi markraběcími bratry lucemburské sekundogenitury.

Zánik hradu je možno patrně přičíst na vrub česko - uherských válek, neboť r. 1508 se uvádí již jako "pustý hrad Lapykus"¹⁷. Nelze však vyloučit ani časnější zánik již během husitských válek a v období feudálních rozběrů ve čtyřicátých letech 15. století.

Při povrchovém průzkumu a zaměření dochovaných stavebních reliktů v listopadu 1983 bylo získáno celkem 7 zlomků keramiky a jeden železný předmět - plochý pásek se zaoblenými konci, dlouhý 14 cm a o průřezu 1,3 x 0,35 cm. Soubor keramiky tvoří 2 zlomky podhrdlí, výduť zdobená hustými, širokými, mělkými žlábkami, 3 atypické výdutě a zlomek dna. 6 zlomků je šedočerné barvy povrchu, šedé a šedočerné barvy lomu a v jednom případě s šedočerným nátěrem. Střepty jsou tvrdě vypáleny a hmota obsahuje jako ostřívo středně zrnitý písek a stopové slídy. Zlomek dna je černé barvy povrchu i lomu a obsahuje tuhu, středně zrnitý písek a stopy slídy. Soubor je příliš nevýrazný pro přesnější datování a rámcově jej lze zařadit do 14. až 15. století. V prostředí jihozápadní Moravy se tomuto datování nevyvíká ani keramika s hmotou obsahující větší množství tuhy¹⁸.

Poznámky:

1 D. Menclová, České hrady, díl druhý, Praha 1972, 63-72.

2 PB II, 218 č. 981.

3 M. Trmač, Lapikus stále záhadný ..., Jižní Morava 7, 1971, 200.

4 Fr. V. Peřinka, Vlastivěda moravská, Znojemský okres, Brno 1904, 423.

5 ZDB III, 33 č. 293; Castrum Plawcz inferius. Dolní hrad nemusí znamenat existenci hradu horního, tedy druhého, ale mohlo jít o dělu sídla jako např. v případě Choustníku a Rokštejna.

6 ZDB IV, 51 č. 112; Mixo et Boczko fratres dicti de superiori Plawcz cum bonis omnibus et Castro.

7 ZDB VII, 198 č. 872; in Plawcze cum Municione.

8 Srov. V. Nekuda-J. Unger, Hrádky a tvrze na Moravě, Brno 1981, 236-237.

9 ZDB VII, 184 č. 603; Cunka relicta Boczkonis de Hradek.

- 10 ZDB VI, 132 č. 570; Boczkoni de Superiori Plawcze.
- 11 ZDB VI, 126 č. 477; Boczek de superiori Plawecz Kuncze vxori sue ...
- 12 ZDB XI, 304 č. 265; int. 1416. Jednalo se o Jana Krabice z Veitmile; srov. J. Pilnáček, Staromoravští rodové, Brno 1972. 267-268.
- 13 ZDB VII, 178 č. 512; VIII, 218 č. 63.
- 14 PB II, 218 č. 981; dcera Gebla z Hrušovan Anna měla za manžela syna Jana z Veitmile Dobeše; srov. J. Pilnáček, op. cit., 267.
- 15 Celou situaci kolem predikátu z Hrádku znejasnil J. Pilnáček, op. cit., 197 - 198, podle něhož seděli na Hrádku u Nové Říše /Červeném Hrádku/. Červený Hrádek však nepřipadá v úvahu /srov. J. Pilnáček, op. cit., 247 - 248; L. Hosák, Historický místopis země Moravskoslezské, Praha 1938, 168/ a jiná lokalita tohoto místního jména na jihozápadní Moravě není. Větší část tohoto dílu panství Lapikus zůstala u Žerotic až do spojení s jevišovickým panstvím v r. 1560.
- 16 ZDB VI, 148 č. 851; Branssud de Czrmancouicz /Boczkoni de Hradek/.
- 17 ZDB XVIII /sv. II., ed. T. Kalina/, 128 č. 24.
- 18 J. Bláha, Zjišťovací výzkum na hradě Šternberk a některé problémy keramiky vrcholného středověku na jihozápadní Moravě. In: Referáty z I. pracovní porad mladých archeologů oblastních a městských muzeí se zvláštním zřetelem k problematice historické archeologie na Moravě konané v Mikulově 11. - 12. března 1970, příloha VVM XXII, 1970, č. 3, 8. Materiál je uložen v AÚ ČSAV Brno.

Oberflächenuntersuchung der Burg Lapikus, Katastralgebiet Plaveč /Bez. Znojmo/. Die Ruine der Burg befindet sich 2,2 km westnordwest von Plaveč auf einer felsigen Sporen-lage, die westnordwestlich ober dem Bogen des Plenkovický Baches ausläuft. Der Nacken der Sporen-lage ist von einem 8 m breiten Graben durchschnitten, hinter dem eine fast 50 m lange Vorburg liegt, und hinter dieser ein weiterer grosser Nackengraben, der den eigentlichen Burgkern schützte. Er bestand aus einem grossen Hofplatz auf der Nordseite, der von einer, in einer 43 m Länge erhaltenen, Umfriedungs-mauer umgeben war, und oberhalb des Hofplatzes auf der Südseite befindet sich das Relikt eines 44 m langen Blockbaues, von dem die Mauern des 9,5 m breiten westlichen Endes stehen und deutlich ist ausser anderem auch der Grundriss des turmförmigen Stirnteiles im Ausmasse von 11 x 11 m. Zu dem Grundriss-sche-ma von Lapikus finden wir Analogien bei böhmischen Karls - Burgenbauten, die z. B. durch Radyn und Kaš-perk und in Mähren durch Ronov bei Útěchov repräsentiert sind. Aufgrund der Analyse schriftlicher Quel-len sowie der Baudisposition entstand die Burg in den Jahren 1364 - 1381 und wüstete spätestens während der böhmisch - ungarischen Kriege, denn im Jahre 1508 wird sie bereits als verödet angeführt. Der nicht zahlreiche Komplex an Keramik, der bei der Oberflächenuntersuchung gewonnen wurde, kam rahmenhaft in das 14. - 15. Jahrhundert datiert werden.

○
POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU LEVNOVA-KETKOVICKÉHO HRADU K. Ú. KETKOVICE
/okr. Brno - venkov/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno, Miroslav Plaček, Strážnice
/Obr. 33/

Ruina Levnova je situována na skalnatém zakončení ostrožny /375 m n.m./ nad soutokem Chvojnice s Oslavou, 2,8 km jihozápadně od Ketkovic, okr. Brno - venkov. Skalnaté srázy /s převýšením 110 m/ po-skytovaly přirozenou ochranu ze tří stran a přístup byl pouze z rozlehlé náhorní plošiny severovýchodně od hradu, oddělené od konce ostrožny přirozenou depresí prohloubenou uměle v mohutný, 35 m široký pří-kop. Na snížené východní straně zadní části jsou zbytky původní brány s přízemím, zapuštěným částečně do skály. Za branou bylo dolní nádvoří, jehož ohradní zeď nad skalní stěnou je pročleněna třemi mohut-nými opěráky a ukončena na jihozápadě skaliskem. Ve svahu severozápadním směrem jsou stopy hradby horního nádvoří, která se připojovala k blokové stavbě na samém vrcholku. Skládala se ze dvou částí v půdoryse zalomených. Přední severovýchodní, dlouhá cca 23 a široká 10 m, měla zdi 2,6 m silné a obsa-hovala dva prostory s příčkou silnou 1,2 m. Ze zadní, dlouhé cca 19 m a přibližně 7,5 m široké, zůstaly jen náznaky zdí. Ukončena byla nad skalnatou průrvou mezi ní a dalším nevelkým skaliskem, které je již beze stop zdíva, a jímž počíná hřeben klesat k soutoku. Velké zřícené bloky zdíva v příkopě severně a se-verovýchodně od blokové stavby /paláce/ na vrcholu mohou souviset s plánovitou destrukcí hradu, připomínanou písemnými prameny na podzim roku 1442. Proti útoku z plošiny je hrad ochráněn široce rozepjatým předhradím zcela neobvyklého tvaru. Východní srpovitá část je na vnější straně opatřena valovitou vyvý-šeninou, probíhající dále středem předhradí a oddělující západní, o něco nižší část, napojenou na severu takřka v pravém úhlu. Čelní příkop široký 10 - 15 m obrysy předhradí kopíruje, a má proto vlnovitý tvar. Zdá se, že se jedná o dvě fáze výstavby, a že starší část nekryla dostatečně hrad, takže došlo k rozšíře-ní západním směrem, kam do snížené části byl snad přeložen i vstup.

Hrad byl donedávna nazýván Ketkovickým hradem a k jeho novějšímu jménu se pochopitelně nevza-hovaly žádné historické zprávy. Jasno přinesla teprve práce V. Voldána¹, kde hrad je přesvědčivě zto-tožněn s hradem Levnovem, připomínaným poprvé r. 1346 jako majetek panů z Lipé². R. 1358 je doložen Léva z Levnova, snad stavebník hradu³. Jako hrad se znovu uvádí r. 1437⁴, ale r. 1442 byl dobyt stavy

na rakouské posádce a byl rozbořen⁵.

Půdorysná dispozice s blokovou stavbou hradního jádra je na Moravě výjimečná a s otázkami k ní možno řadit Bohuslavice⁶, Waisenštejn - Siroťčí hrádek /ač je dvoupólový/, jen náznaky jsou na Vildenberku a snad i Lamberku. Podle doby vzniku se jedná o 2. půli 13. stol. a první čtvrtinu 14. stol., pouze sporný Lamberk byl postaven po r. 1365⁷. Protože i české analogie Řebřík, Tetín, Nový Žeberk a Najštejn jsou datovány od 2. poloviny 13. stol. do 1. pol. 14. století⁸, dá se předpokládat výstavba hradu někdy mezi léty 1320 - 1345.

Povrchový průzkum hradu, provedený v srpnu 1983, přinesl pouze 2 střepy zdobené mělkými žlábkami a 17 kusů atypických výdutí, z nichž 11 kusů bylo skartováno. Velká část fragmentů keramiky je různých odstínů černé a černošedé až hnědošedé barvy povrchu i lomu. Pouze jeden zlomek má povrch hnědočervené a lom načervenalé barvy a tvrdě vypálený až slinutý materiál s příměsí jemnějšího písku. Hmota ostatních střepů obsahuje jako ostřívo středně zrnitý písek a slídu. Nevýraznost souboru dovoluje pouze jeho rámcové datování do 14. - 15. století⁹, z hradu však existují ještě další nálezy. V roce 1979 zde našli V. Pelc a M. Svoboda¹⁰ z Ketkovic soubor keramiky a mince domácí i cizí proveniencí rámcově též datované do 14. - 15. století¹⁰.

Poznámky:

- 1 V. Voldán, Zamyšlení nad lokalizací Levnova - Ketkovického hradu, /Z úkolů a potřeb na poli moravské historické vlastivědy/, VVM XXIII, 1971, 12-27. Celou problematiku otevřel již R. Vermouzek, Kde stával hrad Levnov, VVM XXI, 1969, 1-7, který odmítl tradiční lokalizaci na Tišnovsko a naznačil lokalizaci do prostoru mezi M. Krumlovem, Pohořeliciemi a Znojmem. Naznačoval možnost lokalizace k zaniklé vesnici Lenovice /Lenovice/ mezi Vlasaticemi a N. Vsí na Pohořelicku, po nichž se též psal feudální rod, který však neměl s Levnovem nic společného a jednalo se o dvě různé lokality. R. Vermouzek též uvádí historické prameny o Levnově.
- 2 V. Voldán, op. cit., 13.
- 3 ZDB III, 38 č. 439; Lewa de Lewnow.
- 4 PB III, 192 č. 832; L. Hosák - R. Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku I /A-L/, Praha 1970, 504.
- 5 V. Voldán, op. cit., 18.
- 6 M. Plaček, Zaniklý hrad v Bohuslavicích, Malovaný kraj 19, 1983, č. 6, str. 8.
- 7 Z. Měřínský - M. Plaček, Povrchový průzkum Lamberka a Sedleckého hradu, k.ú. Březník a Sedlec /okr. Třebíč/, PV 1982, Brno 1984, 49-51.
- 8 T. Durdík, Zaniklý sídlištní komplex Řebřík. In: Středověká archeologie a studium počátků měst, Praha 1977, 232.
- 9 Archeologické nálezy jsou uloženy v AÚ ČSAV Brno.
- 10 P. Košťálek, Nálezy středověké keramiky a mincí z hradu Levnova /okr. Brno-venkov/, PV 1979, Brno 1981, 61.

Oberflächenuntersuchung der Burg Levnov - Ketkovice - Burg, Katastralgebiet Ketkovice /Bez. Brno-venkov/. Die Ruine von Levnov ist auf dem felsigen Ende einer Sporenlage ober dem Zusammenfluss der Chvojnice mit der Oslava, 2,8 km südwestlich von Ketkovice situiert. Der Zutritt von dem Bergplateau auf der nordöstlichen Seite war durch einen mächtigen 35 m breiten Graben abgeteilt, im östlichen hinteren Teil sind Überreste des ursprünglichen Tores, hinter dem sich der untere Hofplatz befindet. Im Hange in nordwestlicher Richtung sind Spuren von dem oberen Hofplatz, der an den Blockbau des Burgkernes am alleinigen Gipfel anknüpft. Dieser bestand aus zwei Teilen, die im Grundriss geknickt sind, von denen der vordere Teil /nordöstliche/ ca. 23 m und der hintere ca. 19 m lang war. Gegen einen Angriff vom Plateau war die Burg durch einen breit geöffneten Hofplatz mit einem 10 - 15 m breiten Stirngraben geschützt. Den Aufbau der Burg kann man irgendwann zwischen den Jahren 1320 - 1345 voraussetzen. Im Jahre 1442 wurde sie von den mährischen Ständen im Kampfe mit der österreichischen Besatzung erobert und gewüstet. Aus Oberflächenuntersuchungen auf der Lokalität stammen Keramikbruchstücke und Münzenkollektionen heimischer sowie fremder Provenienz.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU KRAVÍ HORY K.Ú. KUROSLÉPY /okr. Třebíč/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV, Miroslav Plaček, Strážnice
/Obr. 34/

Zříceniny hradu Kraví Hora se nacházejí ve vrcholové poloze /379 m n.m./ na výběžku náhorní plošiny nad soutokem Oslavy a Chvojnice 2,2 km jihovýchodně od Kuroslap, okr. Třebíč. Přístup ze západu je v půloblouku chráněn přírodní strží 20 - 45 m širokou. Hrad se dispozičně přizpůsobil tvaru staveniště, takže má téměř čtvercový tvar cca 55 x 50 m. Ze tří stran je obklopen okružním příkopem a valem, který chybí pouze na jižní straně, spadajícím strmým skalnatým srázem do údolí Oslavy. Na severozápadní straně je nástupní plošina s náznakem valu a nepatrné reliktu zdva vstupního objektu neznámé podoby. Cesta pak mostem překonala okružní příkop široký 14 m a vstoupila do nižší části hradu - předhradí. Zbytky obvod-

vé hradby se zachovaly na severozápadě a jihu, kde z ní vystupuje obdélný objekt rozměrů 9,5 x 6,5 m. Po pravé straně od vstupu byla nějaká budova, po níž zůstal jen zasypaný sklep objevený "hledací pokladů".

Po levé /východní / straně od vstupu je hradní jádro s masivní válcovou věží v čele / v severním rohu dispozice/. Věž měla průměr 11,5 m, vnitřní prostor / Φ 5,5 m/ byl asi obytný a zdvo jižní části je dochováno do výše 6 m. Zajímavostí jsou pozůstatky kruhového pláště šířky 2,5 m, který věž obtáčel. Na opačném pólu hradního jádra je zbytek zaoblené zdi, rovněž s pláštěm, který je však zděn z drobného kamenné na cementovou maltu. Protože oblá zeď je odstupněna a má otvory po trámčích pultové střechy; po depřených sloupky ukotvenými v plášti, zdá se, že i ona je recentní součástí jakési kryté vyhlídkové terasy z doby pozdního romantismu.

Palác v jihovýchodním rohu se rýsuje jen díky podélným vyvýšeninám se stopami zdíva na povrchu. Podle prohlubní, jimiž je povrch pročleněn, byl dělen asi na tři prostory. Vstup z předhradí do vnitřního hradu byl někde v jižní části a nezůstalo po něm stop. Těsně pod obvodovou hradbou jádra je okrouhlá prohlubeň lemovaná zdívmem, snad bývalá studně nebo cisterna.

Hrad se poprvé připomíná r. 1367 se jménem Ješka z Kraví Hory /Jeschko de Crawye hory/¹, r. 1371 pak v predikátu "de Krawiehor"², samotný hrad pak r. 1387 jako "Municipionem Krawiehoru"³. Z předchozích údajů je zřejmé důsledné užití českého jména⁴ a charakter sídla je postižen v názvu tvrz. Výše uvedené Ješek se píše z Náchoda ještě r. 1349, kdy mu již patří Kuroslepy, jeho bratr Matěj pak r. 1353⁵. Stavba hradu se dá tedy vřadit do let 1349 - 1367. Vzhledem k pozdní době vzniku je dispozice s válcovým bergfritem za čelní hradbou značně archaická a tento dojem nemůže zmírnit ani fakt možné obydlatelnosti věže. Zajímavým prvkem je jižní objekt předhradí, dovolující boční postřel příkopu a přilehlé hradby.

Jako mnohé další hrady na Oslavě neměla Kraví Hora dlouhého trvání. Obléhání r. 1409 asi přetrvala⁶, neboť r. 1420 se znovu připomíná⁷, ale Jan Komorovský, manžel dědičky statku Elišky z Odlochovic, se již r. 1437 a pak 1446 píše z Březníka⁸, tedy hrad byl asi opuštěn. Rovněž všechny zápisy z této doby v zemských deskách týkající se rodu z Náchoda jmenují pouze Březník⁹. Roku 1464 pohonil Matěj z Náchoda a z Březníka Víta z Kralic, že mu vzal po tři léta mimo jiné tři desátky u Kraví hory, a téhož roku Vít z Kralic pohnal Matěje z Náchoda a z Březníka kvůli nivě v Kravohorských lesích. Hrad byl zřejmě již delší dobu opuštěn, což vyplývá i z listiny krále Vladislava z roku 1493. Zde se výslovně uvádí, že "... před některými časy pro nějaké válečné věci hrad, řečený Kraví Hora, dobyt jest od předkův našich a obyvatelův margrabství moravského a potom i zbořen, kterýžto od těch časův až dotudto vždycky pust stojí ..." Následujícího roku 1494 byla listina ze 17. května 1493 intabulována do zemských desk¹⁰. K zániku tedy došlo pravděpodobně již v husitských válkách, nejpozději při velké akci proti feudálním rozkolníkům kolem r. 1442, při níž byl dobyt i Levnov /Ketkovický hrad/ na druhém břehu Chvojnice¹¹.

Při povrchovém průzkumu v srpnu 1983 bylo nalezeno celkem 42 zlomků středověké keramiky, z čehož jsme vyskartovali 25 kusů atypických výdutí různých odstínů šedočerné barvy povrchu i lomu, vyrobených z hmoty, obsahující jako ostřivo středně zrnitý písek a slídu. Soubor dalších 17 střepů tvoří 5 atypických výdutí, 8 výdutí s výzdobou mělkých širších žlábků, většinou kladených hustě vedle sebe, a ve dvou případech i s povlovnými žlábkovanými vlnicemi, 1 zlomek podsýpaného dna a 3 zlomky okrajů /ovalený, manžetovitý a příčný promáčknutý do otevřené výlevky/ z hrnců a džbánů nebo pohárů. Povrch všech fragmentů je různých odstínů šedočerné a šedé barvy, lom taktéž. Hmota obsahuje středně zrnitý písek a slídu. Malá číselnost souboru i poměrně nevýrazné prvky, které obsahuje, dovolují datovat jej pouze rámcově do 14. - 15. století¹².

Poznámky:

- 1 CDM X, 8 č. 9; 1369 v ZDB V, 84 č. 272; Jesco dictus Krawiehora.
- 2 ZDB V, 90 č. 400, Hronno et Lewa fratres de Krawiehor.
- 3 ZDB VII, 179 č. 526; Jan de Krawiehori.
- 4 Jedinou výjimku Kuperg uvádí A. Neumann, Nové prameny k dějinám husitství na Moravě, Olomouc 1930, 8-9 a 158-160.
- 5 F. Dvorský, Vlastivěda moravská, Náměštský okres, Brno 1908, 108.
- 6 A. Neumann, op. cit., 190.
- 7 ZDB XII, 330 č. 48; in Crawyhora.
- 8 F. Dvorský, op. cit., 121.
- 9 ZDB XII, 336 č. 157, 337 č. 158, 340 č. 200, 344 č. 260, 347, č. 299, 361 č. 501.
- 10 PB IV, 95 č. 394, 140 č. 686; ZDB XVI /sv. II., ed. T. Kalina/, 69 č. 246; AČ XVI, 456 - 457 č. 578.
- 11 V. Voldán. Zamyšlení nad lokalizací Levnova - Ketkovického hradu, VVM XXIII, 1971, 12 - 25.
- 12 Archeologický materiál je uložen v AÚ ČSAV Brno.

Oberflächenuntersuchung der Burg Kraví Hora, Katastralgebiet Kuroslepy /Bez. Třebíč/. Die Burgruinen befinden sich auf der Gipfelflage oberhalb des Zusammenflusses der Oslava und Chvojnice, 2,2 km südöstlich von Kuroslepy. Das Burgareal hat eine fast viereckige Form von ca. 50 x 55 m, von einem Wall und Graben umgeben. Auf der West- und Südseite befand sich die Vorburg, in der nördlichen und östlichen Hälfte der eigentliche Wallkern mit einem zylinderförmigen Turm in der nördlichen und mit dem Palast in der südöstlichen Ecke der Disposition. In schriftlichen Quellen wird die Burg nach dem Prädikat im Jahre 1367 erinnert und ihren Bau kann man rahmenhaft in die Jahre 1355 - 1367

datieren. Mit Rücksicht zur späten Entstehungszeit ist die Disposition mit dem zylinderförmigen Bergfried hinter dem Stirnwall ziemlich archaisch. Die Burg wurde offensichtlich in den Husitenkriegen gewüstet, jedoch als ausgesprochen verödet wird sie erst im Jahre 1493 angeführt. Bei der Oberflächenuntersuchung hat man hier Keramik gefunden, die im Einklang mit den historischen Berichten ist und rahmenhaft können wir sie in das 14. - 15. Jahrhundert datieren.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM OPEVNĚNÉHO SÍDLA V TRATI "HRADISKO", K.Ú. ZBRASLAV /okr. Brno - venkov/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno, Miroslav Plaček, Strážnice
/Obr. 35/

Ve vzdálenosti 2,3 km východojihovýchodně od kostela ve Zbraslavi se na konci ostrožny nad soutokem Bílé vody s vodotečí pramenící u Zbraslavi, nalézají pozůstatky opevněného sídla. Čelní část fortifikace je asi 410 m n.m. a směrem k východu mírně klesá. Šíjový příkop je 18 m široký a ještě dnes 4,5 až 5 m hluboký. Materiál byl navršen na obě strany na nízké valy a valy je příkop uzavřen i po bocích.

Předhradí má délku asi 50 m, jeho šířka kolísá mezi 33 a 50 m a na východě přechází plynule v okružní val obytného jádra. Přední, vyšší část předhradí je oddělena mírnou příčnou depresí od plošiny vzadu. Okružní příkop kolem jádra fortifikace je široký cca 12,5 m, val na severovýchodní straně mizí a není jasné, zda nebyl na příkrém svahu nutný, nebo zda během doby zmizel vlivem erozní činnosti. Jádro je lehce obdélné /26 x 21 m/ se zaoblenými rohy a kromě nevýrazné sníženiny na jihovýchodě na něm nejsou patrné žádné stopy po objektech. Na okrajích a svazích jádra je kamenná sut, pravděpodobně z rozpadlých zděných konstrukcí.

Stručný popis lokality podávají V. Nekuda a J. Unger¹ a ztotožňují hrádek s fortifikací na zaniklé středověké vesnici Lhotka, která bývá lokalizována k Litostrovu². Identifikace s hrádkem na zaniklé vesnici Lhotka připomínaném k roku 1420³ však nemusí být jednoznačná a není vyloučeno, že tuto fortifikaci bude možno ztotožnit se sídlem významného rodu 13. století - hradem pánů ze Zbraslavi⁴. Je logické, že významný rod, tak dlouho držící Zbraslav, nemohl zůstat bez vyhovujícího sídla, jemuž relikty opevnění na "Hradisku" velikostí odpovídají. Celková délka fortifikace přes 120 m i využitelná plocha přes 2 400 m² to plně dokládají. Písemným zprávám o Zbraslavi a pánech ze Zbraslavi ve 13. a 14. století odpovídají i archeologické nálezy. V. Nekuda a J. Unger⁵ uvádějí odtud 2 železné hroty šípů z luku s trnem na nasazení ratiště, okraj zásobnice a železné hřeby. Při povrchovém průzkumu v srpnu 1983 byl získán menší soubor keramiky, čítající 31 kusů. Ze souboru bylo vyskartováno 9 atypických výdutí černé až černošedé barvy povrchu i lomu, vyrobených z hmoty obsahující středně zrnitý písek a slídu, a 5 atypických výdutí, opatřených na povrchu šedočernou a šedoohnědou engobou, černého lomu, a vyrobené z hmoty obsahující tuhu a středně zrnitý písek. Zbytek souboru, čítající 17 kusů se skládá z jednoho svisle do okruží vytaženého okraje, 2 podhrdlí zdobených žlábků, 2 zlomků podsýpaných a hlazených den, 3 výdutí ze silnostěnných zásobnicových nádob a 9 výdutí zdobených hustšími mělkými širokými žlábků a v jednom případě žlábkovanou vlnicí. Povrch 4 fragmentů je opatřen šedoohnědou engobou a u dalších sedmi kusů má šedočernou až černou barvu, lom je černý. Hmota obsahuje tuhu a středně zrnitý, u silnostěnných fragmentů i hrubší písek. Šest dalších tenkostěnných zlomků je šedočerné až černé barvy povrchu, lom je černý a v jednom případě šedoohnědý. Materiál těchto šesti fragmentů obsahuje středně zrnitý písek a stopové slídu. Popsaný soubor keramiky lze rámcově datovat do 13. - 14. století⁶, což se nápadně shoduje se zprávami o pánech ze Zbraslavi, i zprávami o samostatné majetkové držbě, jež se vytrácí právě koncem 14. století. Objasnění osudů této lokality vyžaduje další výzkum.

Poznámky:

- 1 V. Nekuda - J. Unger, Hrádky a tvrže na Moravě, Brno 1981, 176 - 177.
- 2 V. Nekuda, Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu, Brno 1961, 132; L. Hosák - R. Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku I /A-L/, Praha 1970, 521.
- 3 PB III, 64 č. 269; jako pustá uváděna roku 1562; srov. ZDB XXVIII /sv. II., ed. T. Kalina/, 404 č. 68.
- 4 J. Pilnáček, Staromoravští rodové, Brno 1972, 366; L. Hosák, Historický místopis země Moravsko-slezské, Praha 1938, 206.
- 5 V. Nekuda - J. Unger, l.c., 176-177.
- 6 Archeologické nálezy jsou uloženy v AÚ ČSAV Brno.

Oberflächenuntersuchung des befestigten Wohnsitzes in der Flur "Hradisko", Katastralgebiet Zbraslav /Bez. Brno-venkov/. In einer Entfernung von 2,3 km ost-süd-östlich von der Kirche in Zbraslav befinden sich am Ende der Sporenlage oberhalb des Zusammenflusses von Bílá voda mit dem Wasserlauf, der bei Zbraslav entspringt, Überreste eines befestigten Wohnsitzes. Die Sporenlage ist von einem 18 m breiten und bis 5 m tiefen Nackengraben durchschnitten, hinter dem sich die ca. 50 m lange, 33 bis 50 m breite Vorburg befindet, die im Osten in einen Ringwall des Wohnkernes übergeht, der von einem 12,5 m breiten Graben umgeben ist. Der Kern ist etwas rechteckig im Ausmasse von

26 x 21 m und auf seinen Rändern ist Steinschutt, vermutlich von den verfallenen gemauerten Konstruktionen. Die Identifizierung der Fortifikation mit dem Hausberg auf der Dorfwüstung Lhotka ist nicht eindeutig und es ist nicht ausgeschlossen, dass man diesen befestigten Wohnsitz mit der Burg des bedeutenden Geschlechtes des 13. Jahrhunderts, der Herren von Zbraslav, wird identifizieren können, die hier im 13. - 14. Jahrhundert erwähnt werden. Dieser Zeit entsprechen auch die Keramikfunde, die auf "Hradisko" bei Zbraslav bei Oberflächenuntersuchungen gewonnen wurden.

RETTUNGSAKTION IN PŘEROV /BEZ. PŘEROV/

Zdeněk Měřínský, Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

Bei einer Untersuchung am Oberen Platz /Horní náměstí/ in Přerov, am 15. 12. 1983, wurden auch die im Raume um die Kirche des Hl. Georg verlaufenden Aushubarbeiten verfolgt. Hier hat man eine mittelalterliche Schicht erfasst, die näher nicht datierbare Skelettgräber, eventuell Teile von menschlichen Knochenüberresten und Keramik aus dem 11. - 12. sowie 13. - 18. Jh. enthielt. Die Arbeiten bei der Kirche des Hl. Georg werden auch im Jahre 1984 verfolgt werden.

ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY Z NÁMĚSTÍ V DRNHOLCI /okr. Břeclav/

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 36/

V březnu 1980 byli pracovníci AÚ ČSAV upozorněni příslušníkem VB, že na náměstí Svobody v Drnholci byla při hloubení výkopu pro telefonní kabely porušena lidská kostra, u které byly nalezeny střepy. Při průzkumu výkopu vedeného před demolovaným domem č.p. 4 /parcela č. 106/2/ ve směru S - J, který byl dlouhý cca 10 m, široký 1 m a hluboký 1,20 m byly získány neúplné a porušené lidské kostry, nejméně čtyř jedinců. Jedna z lebek nesla na obou kostech skalních zelené zbarvení od patiny, patrně z bronzových záušnic. Dále bylo vyzvednuto větší množství keramických fragmentů, které pocházely z porušených objektů - zahloubených jam, rýsuujících se ve stěnách výkopu i z nevýrazné kulturní vrstvy, která se nacházela pod 50 cm mocnou vrstvou jílovité navážky a štěrku nad ní. Keramické zlomky /celkem 28 inventárních čísel/ pocházejí převážně z hrncovitých nádob, z nichž jeden střep byl na vnitřní straně opatřen světle hnědou polevou a některé další byly zdobeny radělkem. Uváděnou keramiku je možno datovat od konce 13. do počátku 16. století. Starší mohou být zlomky ze zásobnic, vyrobené z materiálu s vysokým obsahem tuhy. Dále se našly zvířecí kosti, zlomky železného předmětu a zbytky zuhelnatělých dřev. Zvláště výplň jedné z porušených jam byla výrazně prostoupena uhlíky.

Archäologische Funde vom Dorfplatz in Drnholec /Bez. Břeclav/. Aus dem Aushub für ein Telefonkabel auf dem náměstí Svobody /Freiheitsplatz/ in Drnholec, vor dem demolierten Haus Nr. 4, wurden unkomplette und gestörte Menschengestelle von mindestens vier Individuen gewonnen. Auf einem von den Schädeln /auf den Schläfenknochen/ hat man Patinaspuren, vermutlich von bronzenen Schläfenringen, festgestellt. Die aus eingetieften Gruben und einer nicht ausdrucksvollen Kulturschicht, unter einer 50 cm mächtigen Aufschüttung stammenden keramischen Fragmente, kann man vom Ende des 13. in den Beginn des 16. Jh. datieren. Alter können Bruchstücke von Vorratsgefäßen sein, die aus einem Material mit hohem Graphitinhalt hergestellt sind. Ferner fand man Tierknochen, Bruchstücke eines Eisengegenstandes und verkohlter Hölzer.

STŘEDOVĚKÝ HRÁDEK U VŘESOVIC /okr. Hodonín/

Pavel Kouřil, Jindra Nekvasil, AÚ ČSAV Brno

O jedné sobotě na jaře 1983 putovali oba referenti jižní částí Chřibů a ověřovali si poznatky z tamějších pravěkých i středověkých opevnění. Druhý, starší z referentů vzpomněl si na svůj výlet o prázdninách roku 1946, kdy narazil v chřibských lesích na nějaké opevnění. Tenkrát mu nevěnoval pozornost a časem na svůj objev zapomněl. Vzhledem k tomu, že ani v archívních soupisech ani v literatuře není z toho místa uváděno hradisko, pokusili jsme se zmíněnou lokalitu znovu objevit. Pustili jsme se po stejné trase jako kdysi a lokalitu se podařilo najít.

Směrem k severovýchodu za vesnicí Vřesovice začínají lesy a terén se tu zdvíhá prudkou strání ke kóťce 405,9 m n.m. Strán je ukončena ostrým příčným hřbetem, za kterým se táhne úžlabina a za ní se zase terén ostře zdvíhá vzhůru. Nejvyšší místo tohoto hřbetu bylo využito k vybudování typicky středověkého opevnění. Vlastní areál má oválný tvar asi 37 m dlouhý ve směru hřbetu, orientovaný od jihovýchodu k se-

verozápadu. Napříč hřbetu ve směru jihozápad- severovýchod je široký zhruba 16 m. Kolem celého centrálního plata obháá o něco snížená plošina 3 - 4 m široká. Na jihozápadě a severovýchodě je ukončena přírozenými příkrymi srázy. Na jihovýchodě a severozápadě, kde pokračuje hřeben, musely být vybudovány valy. Na severozápadě je za valem ještě příkop, který vyúšťuje na severní straně v další terasu opět 3 - 4 m širokou. Hrádek patřil s největší pravděpodobností k Vřesovicím nebo k zaniklé osadě Ranšperk, jejíž území později splynulo s vřesovickým. Ranšperk je poprvé zmiňován k roku 1370; roku 1464 se již hovoří o pusté vsi.

Mittelalterlicher Hausberg bei Vřesovice / Bez. Hodonín/. Im Frühjahr 1983 entdeckten die Referenten, nordöstlich von Vřesovice auf einem schmalen bewaldeten Kamm, eine typische mittelalterliche Befestigung. Sie gehört zu Vřesovice oder eher zur Niederlassungswüstung Ranšperk.

STŘEDOVĚKÁ FORTIFIKACE NAD ČELADNOU V POLOZE ZVANÉ KOZINEC /okr. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Přibližně 2 km jz. od místní části Čeladná-Hamry, se na vysoké ostrožně nad levým břehem Čeladenky, nad úzkým průsmekem zvaným Těšava, na dlouhém táhlém nepřilíš širokém hřbetu východozápadního směru, v poloze s názvem Kozinec, nachází pozůstatky středověké fortifikace.

Její celková délka činí 130 m, šíře se pohybuje mezi 5 - 12 m. Dva ve skále vylámané příkopy ji dělí v podstatě na dvě samostatné části. Na straně západní, odkud byl jedině možný přístup, je šířový příkop nejširší a nejhlubší a odděluje opevnění od okolního terénu. Druhý příkop na straně východní je užší a plytší, oba pak vymezují vlastní těleso fortifikace. Nad oběma příkopy se tyčí kamenné kupy, nejvyšší místa opevnění. Část východní je ukončena prudkými srázy na všech třech stranách.

Keramika, získaná v nevyrazné kulturní vrstvě na temeni hřbetu a v suťovém kuželu na severní straně představuje hrnce, hrnky, snad i mísy, poháry, zvonovité poklice i nádobkovité kachle. Na základě technologických znaků a profilace okrajů ji můžeme vřocit do 14. - 15. stol. Železné předměty, které byly v poměrně dosti špatném stavu, jsou zastoupeny subtilním hrotem s trnem střely luku, přezkou se dvěma oky, zdobenou rytými svazky, různými typy hřebíků a amorfními zlomky.

Mittelalterliche Fortifikation ober Čeladná in der Flur genannt Kozinec / Bez. Frýdek-Místek/. Ungefähr 2 km südwestlich von dem Lokalteil Čeladná-Hamry, befinden sich auf einer hohen Sporenlage oberhalb des linken Ufers der Čeladenka, ober dem schmalen sog. Těšava Pass, auf einem langgestreckten nicht allzu breiten Rücken ostwestlicher Richtung, in der Flur Kozinec, Überreste einer mittelalterlichen Fortifikation.

Ihre Gesamtlänge beträgt 130 m, die Breite bewegt sich zwischen 5 - 12 m. Zwei im Felsen ausgebrochene Gräben trennen sie im Grunde in zwei selbständige Teile. Auf der Westseite, von wo der einzig mögliche Zutritt war, ist der Nackengraben am breitesten und am tiefsten und trennt die Befestigung von dem umliegenden Terrain ab. Der zweite Graben auf der Ostseite ist schmaler und seichter, beide grenzen dann den eigentlichen Fortifikationskörper ab. Ober den beiden Gräben ragen Steinkuppen empor, die höchsten Stellen der Befestigung. Der östliche Teil ist mit steilen Hängen auf allen drei Seiten beendet. Der gewonnene Keramikkomplex kann in das 14. - 15. Jahrhundert datiert werden.

VÝZKUM STŘEDOVĚKÉHO HRÁDKU LIPINA /K.Ú. FRÝDEK-MÍSTEK/ V ROCE 1983 /okr. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

V roce 1983 pokračoval na lokalitě zjišťovací výzkum započatý v roce 1982, o kterém bylo referováno v PV 1982¹.

Hrádek je zařiznut v poměrně rovinatém terénu a od okolí oddělen, především na straně východní a částečně i jižní, příkopem, ještě dnes až 6 m hlubokým a 3 - 6 m širokým. Vlastní jádro, které bylo poněkud vyvýšeno nad okolní terén materiálem, získaným patrně při jeho hloubení, má přibližně oválný tvar maximálních rozměrů 35 m /S - J/ x 17 m /V - Z/. Strana západní povlovně klesá a společně se strmější jižní stranou ji ohraničuje lesní potok, strana severní byla fortifikována říčkou Olešnou.

Bylo dokončeno odkrytí kamenné základové partie věžovitě stavby o rozměrech 8 x 6,5 m. Uvnitř tohoto prostoru byla položena sonda o šířce 2 m, spojující východní a západní zeď. Pod svrchní humusovitou vrstvou se nacházela kamenná destrukce mocná 50 - 75 cm, která byla bez jakýchkoliv nálezu a nasedala na spečenou vrstvu o síle 35 - 55 cm, ve spodní části černější až šedší, výše výrazně červenou. Ne příliš kvalitně propálené kusy dřeva dokládají jeho pomalé doutnání pod touto destrukční krou. Ta byla nejmohutnější a nejvíce propálená u západní stěny, která tu byla přerušena, do výše 75 cm armována a opálena /45 cm/. Zdivo je lícované, spojované jílem a místy dodržuje rádkovací techniku. Jedná se patrně o nějaký výklenek či vchod, neboť šíře zdi činí pouze 70 cm, směrem severním ustupuje a pokračuje v síle cca 22 cm. Severozápadní roh s přilehlými částmi zdi je však tak destruován, že již nelze zjistit pů -

vodní situaci.

Ve východní části sondy byl nad destrukcí mohutný blok žlutého jílu, až 80 cm mocný, promísенý velmi drobnými hrudkami mazanice a místy rovněž velmi malými zlomky uhlíků, ukončený dvěma tenkými vrstvičkami, tmavošedou a černou. Vzhledem k tomu, že souvrství je v těchto místech porušeno šachticí po norování, jehož pozůstatky jsou zde viditelné na každém kroku /nalezena železa na odchyt jezevců a lišek/, lze se reálně domnívat, že výše uvedené vrstvy pocházejí z tohoto výkopu.

Ve vzdálenosti 1 m od východní zdi byla v hloubce 165 cm zjištěna kúlová jáma o průměru 64 cm, kónicky se zužující a jdoucí do hloubky 45 cm. Poměrně málo nalezených kusů lícované mazanice společně s naprostým nedostatkem ostatních archeologických nálezů a výplň této kúlové jámy /na dně kus mazanice/, shodná se zázpsem nad ní, se zdá nasvědčovat tomu, že stavba nebyla dokončena.

Černošedá vrstvička při dně obsahovala pouze několik málo fragmentů keramiky, kterou lze vročit do 14. století, dále pak železný hrot rombického průřezu těla s trnem střely kuše, klíč do válečkového zámku, dva hřebíky tzv. šindeláky a zlomky patrně plechové nádoby s natavenými kusy čisté síry na dně.

Poznámky:

1 Bezejmenný středověký hrádek v lese zvaném Lipina /okr. Frýdek-Místek/, PV 1982, Brno 1984, 53-54.

Grabung des mittelalterlichen Hausberges Lipina im Jahre 1983 /Bez. Frýdek-Místek/. Die 2 m breite Sonde hat man im Inneren eines turmartigen Raumes gelegt und sie verband die Ost- und die Westmauer. Unter zwei Destruktionsschichten war am Boden eine schwarzgraue dünne Schicht, die nur einige wenige Keramikfragmente enthielt, die man in das 14. Jahrhundert einreihen kann, ferner dann eine eiserne Spitze mit Dorn von einem Armbrustgeschoss, einen Schlüssel von einem zylinderförmigen Schloss, Schindelnägeln und Bruchstücke vermutlich von einem Blechgefäß mit angelöteten Stücken reinen Schwefels am Boden.

Die Gesamtsituation sowie die geringe Menge an Funden würden davon zeugen, dass der Bau nicht beendet worden war.

OBJEV STŘEDOVĚKÉHO HRÁDKU V JANOVICÍCH /okr. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

V rámci soupisu drobných středověkých opevnění, který provádí na severní Moravě a ve Slezsku opavská expozitura AÚ ČSAV v Brně byla pozornost věnována i okresu Frýdek-Místek.

Ve spolupráci s muzejním historikem dr. R. Žáčkem byla vytypována a v terénu ověřena řada lokalit, mezi něž patří i ves Janovice.

Zde byla skutečně objevena doposud neznámá a v literatuře neuvedená fortifikace, která byla zaměřena, zfotoграфována a zároveň byl proveden povrchový sběr, při kterém byly nalezeny zlomky keramiky 14. - 15. století, úlomky skla a slítky železné strusky.

Nad vsí Janovice, vlevo od silnice vedoucí z Pržna, se na vrcholu poměrně prudkého skalnatého a zalesněného svahu, označeného jako "Hůra", s nejvyšším bodem 351,4 m n.m., nacházejí pozůstatky středověkého hrádku, značně poškozeného pozdější těžbou kamene. Touto těžbou bylo zasaženo zejména vlastní jádro fortifikace, jehož maximální dnešní rozměry činí 15 x 8 m. Příkop široký v průměru 2 - 4 m jej obklopuje především na straně východní a jižní, následný val je pak dobře pozorovatelný kolem celého jádra, vyjma odebrané strany severní. Nejmohutnější je val na straně východní, kde dosahuje šířky až 12 m. Zde je opevnění zesíleno ještě příkopem a dalším valem, neboť přístup byl podle dnešního stavu poznání možný pouze po šíji z této východní strany.

Entdeckung eines mittelalterlichen Hausberges in Janovice /Bez. Frýdek-Místek/. Ober dem Dorfe Janovice, links von der nach Pržno führenden Strasse, befinden sich auf dem Gipfel eines verhältnismässig steilen felsigen und bewaldeten Hanges, als "Hůra" bezeichnet, mit dem höchsten Punkt 351,4 m o.d. Meeresspiegel, Überreste eines mittelalterlichen Hausberges, den eine spätere Steinförderung ziemlich beschädigte. Durch diese Förderung wurde besonders der eigentliche Fortifikationskern angegriffen, dessen maximalen heutigen Ausmasse 15 x 8 m betragen. Der im Durchschnitt 2 - 4 m breite Graben, umgibt ihn vor allem auf der Ost- und Südseite, der folgende Wall ist dann gut um den gesamten Kern sichtbar, mit Ausnahme der abgetragenen Nordseite. Am mächtigsten ist der Wall auf der Ostseite, wo er eine Breite bis von 12 m erreicht. Hier ist die Befestigung noch durch einen Graben und einen weiteren Wall gesteigert, denn der potentielle Zutritt war, bei dem heutigen Stand der Erkenntnisse, nur vom Scheitel von dieser Ostseite möglich.

Das nicht zahlreiche gefundene archäologische Material erlaubt die Lokalität in das 14. - 15. Jahrhundert einzureihen.

ARCHAOLOGISCHE FESTSTELLUNG AUF DER BURG ZÁTOR /Bez. Bruntál/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Die Burg Zátor, respektive ihre sperlichen Überreste, war bereits in der Vergangenheit Mittelpunkt des Interesses vieler Forscher /Geldner, Kober, Weinelt/, allerdings trotz intensiver Suche war von ihr kein archäologisches Material bekannt.

Dies gelang man erst im Juli 1983 bei Oberflächensammlungen auf der Nordseite in dem Schuttkegel, fast an der Kante der Fortifikation, zu gewinnen. Es sind dies insgesamt 17 Keramikbruchstücke, ein symmetrisches Gelenk-Trensengebiss ohne Seitenteile und ein Nagel mit einem unvollständigen gehämmerten Kopf. Die Keramik kann meistens in das 14. - 15. Jahrhundert datiert werden, auch wenn bei einigen Artefakten ein Übergang in das 13. Jahrhundert zugelassen werden kann.

VÝZKUM OPEVNĚNÉHO KOSTELA V KURDĚJOVĚ /okr. Břeclav/

Josef Unger, Regionální muzeum Mikulov

Plánovaná generální oprava opevněného kostela v Kurdějově byla příčinou toho, že v letních měsících roku 1983 byl v areálu proveden archeologický výzkum. Speleologická skupina Tartaros provedla v předstihu důkladné zaměření podzemních chodeb, vedoucích z kněžiště kostela. Sondami vně kostela bylo zjištěno, že původní gotický kostel s příčnou lodí měl kněžiště menší než dnes. V druhé polovině 15. stol. bylo původní kněžiště nahrazeno větším, které již mělo obranné patro. Na počátku 16. stol. provedena přestavba kostela a areál opevněn hradbou s mohutnou věží a kaplí, která měla rovněž obranné patro. Archeologickým výzkumem byly zjištěny základ šnekovitého schodiště, umožňujícího vstup na obrannou věž, i šnekovitého schodiště, umožňujícího vstup na původní věž nad dnešní sacristií. V prostoru u dnešní fary byl objeven palisádový žlábek, starší než stavba z počátku 16. stol. Dále zde byly objeveny základy zdi, uzavírající prostor mezi předbraním a hradbou v místech předpokládané brány.

Při výzkumu nebyl nalezen žádný zlomek keramiky starší než přelom 13. a 14. stol. Za povšimnutí stojí i zlomek ložičkého poháru a část koženého pásku, zdobeného drátky a sklíčky, který je starší než přestavba na počátku 16. stol. Dokumentace cihel použitých při stavbě ukázala, že cihly, vyzdvíající podzemní chodby jsou mladší než cihly, použité při velké přestavbě na počátku 16. stol.

Grabung der befestigten Kirche in Kurdějov /Bez. Břeclav/. Durch Sonden ausserhalb der Kirche wurde festgestellt, dass die ursprüngliche gotische Kirche ein kleineres Presbyterium als die heutige Kirche hatte. In der zweiten Hälfte des 15. Jh. wurde das ursprüngliche Presbyterium durch ein grösseres, mit einem Stockwerk, ersetzt worden. Zu Beginn des 16. Jh. hat man einen Kirchenumbau vorgenommen und das gesamte Areal mit einer Mauer, mit einem mächtigen Turm und einer Kapelle, befestigt. Bei der Grabung fand man Keramik aus der Wende des 13. und 14. Jh., das Bruchstück eines Loschtitzer Bechers und weiteres.

DIE MITTELALTERLICHE FESTE BEI MYSLIBOŘICE /Bez. Třebíč/

Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

Auf Grund der Bekanntmachung des Schülers P. Malík wurden die Ruinen der mittelalterlichen Feste genannt "Hradisko" untersucht und beschrieben, die sich ca. 1,5 km nordwestlich von Myslibořice im Walde befindet. Oberhalb einer Schlucht sind Überreste eines befestigten Ortes von ungefähr kreisförmigem Grundriss, der von einem Graben umgeben war, heute nur teilweise auf der Nord- und Ostseite erhalten. Der Graben ist 8 - 10 m breit und im Verhältnis zum befestigten Areal ist sein Boden 3 m tief. Auf der Aussen-seite des Grabens ist ein teilweise erhaltener Wall. Der Durchmesser des befestigten Areales beträgt ungefähr 25 m und auf diesem sind Steindestruktionen, Keramikbruchstücke, Lehmewurf und Holzkohlestückchen sichtbar. In der Umgebung der Feste sind Erhöhungen zu vermerken, in denen sich Lehmewurf und mittelalterliche Keramikbruchstücke befinden. Es handelt sich offensichtlich um Überreste von Siedlungsobjekten der Dorfwüstung Lykodery, oder Ostrá Louka, die in schriftlichen Quellen im Jahre 1437 als verödet angeführt werden.

Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

Aufgrund der Bekanntmachung des Schülers Petr Malík aus Myslibořice wurden in der Flur "Na hráde" Überreste eines unbekanntem mittelalterlichen Hausberges untersucht und beschrieben, der ungefähr 1 km nordwestlich von Pulkov am linken Ufer des Flusses Rokytná auf einem mit Mischwald bewachsenen Hange liegt. Der Zutritt auf den Hausberg war von Osten über einen Graben, der die Lokalität von Norden, Osten und Süden umgab. Auf der westlichen Seite war ein Graben nicht notwendig, denn das Terrain fiel hier steil zur Rokytná ab. Der Graben ist ca. 10 m breit und 2-3 m tief. Das befestigte Areal hat ungefähr einen rechteckigen Grundriss im Ausmasse von 15 x 20 m. Am nördlichen Rande befinden sich auf einer Fläche von ca. 10 x 5 m ungefähr, 1,5 m tiefe Vertiefungen. Am Rande dieser Vertiefungen, oberhalb des Grabens, ist ein Gemäuer sichtbar. Im befestigten Areal waren vereinzelt Bruchstücke von mittelalterlicher Keramik und Lehmewurf gefunden worden.

STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY Z POLOHY HRADISKO, OBEC MYSLÍK /okr. Frýdek - Místek/

Miroslav Bálek, Miloš Čižmář, AÚ ČSAV Brno

V rámci terénního průzkumu opevněných lokalit v prostoru předhůří Beskyd jsme navštívili polohu Hradisko, která se nachází v jižní části katastrálního území obce Myslík. Jde o úzkou skalnatou ostrožnu, vyběhající z horského masívu jižním směrem nad říčku Ondřejnici. Nejvýše položený výběžek ostrožny o délce 20 metrů a šířce 5 - 7 metrů je od ostatní části oddělen příčným do skály vylámaným příkopem o šířce asi 10 metrů a hloubce 3 metrů. Na jihovýchodní straně vnitřní plochy je do skalního podloží vytesána obdélníková jáma o rozměrech 5 x 6 metrů hluboká 2,5 metru. Nedaleko tohoto objektu bylo sondáží zjištěno malé množství zvířecích kostí a nevýrazných střepů, které lze datovat pouze rámcově do 14. - 16. století.

Mittelalterliche Funde aus der Flur Hradisko, Gemeinde Myslík /Bez. Frýdek - Místek/. Die mittelalterliche Befestigung Hradisko befindet sich auf einer schmalen Sporenlage, deren Ausläufer in einer Länge von 20 Meter und Breite von 5-7 Meter durch einen ca. 10 Meter breiten im Felsen ausgebrochenen Graben überquert ist. Das gewonnene ausdruckslose keramische Material kann rahmenhaft in das 14. - 16. Jahrhundert datiert werden.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADŮ PLANKENBERKA /K.Ú. BISKUPICE/ A VRANÍ HORY /K.Ú. VRANOVÁ /okr. Svitavy/

Miroslav Plaček, Strážnice, Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno

Zbytky hradu Plankenberka /Hrádku/ se nacházejí na ostruhu necelých 1,5 km východně Biskupic mezi dvěma bezejmennými vodotečemi, které se zleva vlévají do Nectavy. Zvýšená část ostrožny nese obytné jádro hradu obdélného půdorysu s patrným vnitřním členěním, které obklopuje ovál okružní hrady. Pouze zde se dnes nacházejí nad povrchem terénu vystupující fragmenty intaktního zdiva zčásti obnažené velkou, nejspíše amatérskou sondou.

Na severu a jihu se k vnitřnímu hradu připínala malá předhradí, severním patrně procházela příjezdová cesta. Další předhradní útvary, vydělené příkopy a valy, leží na šíji a opyši ostrožny. Zdá se, že nespovisely s hlavní přístupovou trasou na hrad; mohly plnit i funkci předsunutých opevnění.

Jeden z amatérských výkopů obnažil vnitřní dělicí zeď hradního jádra. Další se nacházel u vstupu do okružní hrady, kde porušil patrně hospodářskou stavbu s dřevohlinitou konstrukcí stěn. O jejím zániku svědčí mohutný zával propálené mazanice, který obsahoval značné množství fragmentů keramiky, datovatelné do doby po polovině 15. stol. Další nálezy, především zlomky kachlů zanechali kopáči u předchozí sondy.

Hrad založený po r. 1361 markrabím Janem Jindřichem přešel ještě koncem 14. stol. do šlechtických rukou. Zdá se, že definitivně zanikl nejpozději v době česko-uherských válek, jako pustý se uvádí r. 1493¹.

Hrad Vraní horu najdeme na nenápadném vrchu nad údolím Třebůvky asi 1,3 km západně obce Vranová. Areal feudálního sídla se nachází na ostrožnovitém ukončení temene kopce nepravidelně trojúhelníkovitého půdorysu a je oddělen od šíje mohutným příkopem o šířce 22 m. Jde o jednoduchou dispozici, zbytky obvodové hrady vystupují nad okolní povrch pouze v čelní, přístupové části. Zde se také nacházel vjezd do hradu se zbytky věžovitého objektu. Plochý povrch nitra lokality je narušen jen dvěma nevýraznými sníženími a nic nenaznačuje umístění paláce a dalších staveb.

Na severní hraně vrcholové plošiny byla položena sonda za účelem získání nálezů vhodných k datování. Povrchová hlinitá vrstva obsahovala zlomky vypálené mazanice a většinou druhotně přepálenou keramiku z 2. pol. 13. - 14. stol. Nečetné nálezy byly doplněny sběrem na svazích, nepodařilo se však získat před-

měty jednoznačně mladší než počátek 15. stol.

První zmínku o hradu nacházíme v zemských deskách až v zápisu z r. 1497, kdy se uvádí jako pustý². Zde se však také hovoří o starších zástavních listech králů Václava IV. a Zikmunda na příslušnou državu. Z dalších souvislostí, vyplývajících z řídkých zpráv o majetkových změnách v okolním regionu, lze soudit na založení hradu již ve 2. pol. 13. stol., což podporuje i část nalezené keramiky. Dobu zániku nelze zatím odpovědně určit, nelze vyloučit období kolem přelomu 14. a 15. stol.

Poznámky:

1 CDM IX, č. 235; XV č. 261, ZDO XIV, č. 189.

2 ZDO XVI, č. 19.

Oberflächenuntersuchung der Burg Plankenberk /Gem. Biskupice/ und von Vraní hora /Gem. Vranová./ /Bez. Svitavy./ Die Ruinen der Burg Plankenberk liegen auf einer Sporenlage ca. 1,5 km östlich der Gemeinde Biskupice. Der erhöhte Teil des Areales trägt den Wohnkern von einem rechteckigen Grundriss mit einem Ringwall umgeben. Im Norden und Süden knüpfen kleinere Vorburgen an, durch die nördliche verlief ein Zufahrtsweg. Die weiteren Vorburgengebilde, die auch die Funktion von vorgeschobenen Befestigungen erfüllten, befinden sich auf dem Nacken und Gipfel der Sporenlage.

Die Lokalität ist durch Amateurgrabungen gestört, aus einer von diesen hat man eine zahlreiche Keramiksammlung aus der Zeit nach der Mitte des 15. Jahrhunderts gewonnen. Die Burg wurde nach dem Jahre 1361 von dem Markgraf Jan Jindřich gegründet und wüstete am spätesten zur Zeit der böhmisch-ungarischen Kriege.

Die Burg Vraní hora liegt auf einer Anhöhe ober dem Tale der Třebůvka, 1,3 km westlich der Gemeinde Vranová. Das Areal eines feudalen Sitzes von einteiliger Disposition befindet sich auf einer sporenartigen Beendigung des Bergscheitels, es hat einen ungefähr dreieckigen Grundriss. Nur in dem Zugangs-Stirnenteil, ragen über die Oberfläche Reste des Umfangsgemäuers mit einem sichtbaren turmartigen Objekt im Raume der vorausgesetzten Einfahrt. Durch eine auf der Nordkante des Gipfelplateaus gelegte Sonde und durch Lesefunde hat man Keramik aus der 2. Hälfte des 13. - Anfang des 15. Jahrhunderts gewonnen. Die Burg entstand am ehesten in der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts und wurde möglicherweise bereits zu Beginn des 15. Jahrhunderts verlassen, im Jahre 1497 wird sie als verödet angeführt.

ZÁCHRANNÉ VÝZKUMY V BRNĚ V ROCE 1983 /okr. Brno - město/

Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 37/

1. Spálená ul.

25.5. zde byla dokumentována stratigrafie úseku výkopu pro teplovodní potrubí v prostoru někdejšího brněnského předměstí před tzv. Židovskou bránou. V hloubce 1,60 - 2 m byla pod navážkami zjištěna hlinitá vrstva s keramikou hlásící se nejdříve do 2. pol. 13. stol. Na rozhraní s podložním jílovito-hlinitým horizontem se nacházely ojediněle zlomky pozdně hradištní tuhé keramiky. Je zřejmé, že předměstské osídlení v těchto místech se utvářelo již v průběhu 13. stol. nelze vyloučit, že starší sídištní horizonty jsou od středověkých odděleny povodňovými vrstvami.

2. Josefská ul.

6.10. byl sledován výkop plynovodu za účelem zjištění základní stratigrafie v jihovýchodní části historického jádra, v místech, kde se předpokládá tzv. česká osada snad ještě z předlokačného období. V ne příliš složitém souvrství byla v hloubce 0,60 - 0,80 m zachycena kulturní vrstva komunikačního charakteru, která nasedala na sprašové podloží. Poskytla zlomky keramiky téměř výlučně s obsahem tuhy z doby před polovinou 13. stol. Zcela chybí doklady staršího osídlení.

3. Dominikánská ul.

Asanace brněnského podzemí a s ní související další výstavba i rekonstrukce historických objektů vytvářejí příznivou situaci pro rozvoj záchranné archeologické činnosti, která se stala velmi aktuální po zahájení výměňkové stanice v prostoru dvora objektu č. 11/13 a příjezdné rampy v sousedním domě č. 15/19. Lokalita se nachází v těsné blízkosti kostela sv. Michala na předpokládaném předhradí brněnského přemyslovského hradu.

V první etapě výzkumu byly především dokumentovány porušené nálezové situace a přímo odkrývány dva zahloubené objekty. Nejstarší horizont představuje tmavě hnědá půdní vrstva s nálezy 1. pol. 13. stol., která nasedá na sprašové podloží. Z průběhu 13. stol. bylo na sledované ploše cca 350 m² zachyceno 8 zahloubených objektů, převážně zemnic trapezoidního profilu /obj. 4, 8, 9, 11, 15, 15a, destrukce kovolitecké pece /obj. 2/, dehtařská /?/ jáma /obj. 13/. Do mladších období náleží především sklípek s bohatou kolekcí keramiky z 2. pol. 14. stol. /obj. 17/ a odpadní objekty z 15.-19. stol. Značný význam má zjištění reliktů nadzemní dřevohlinité zástavby v ploše domu č. 15/9 /obj. 14/, překrývající zemnice z 13. stol., která zaniká požárem pravděpodobně na počátku 14. stol.

Výzkum by měl pokračovat v jarních měsících r. 1984 na ploše domu č. 15/19 již předstihovým odkryvem.

Rettungsgrabungen in Brno im Jahre 1983 /Bez. Brno-město/.

1. Spálená Gasse.

Im Mai wurde hier die Stratigraphie eines Abschnittes des Warmwasserleitungsaushubes im Raume der einstigen Brüner Vorstadt dokumentiert. In einer Tiefe von 1,6 - 2 m hat man unter Aufschüttungen eine Kulturschicht mit Keramik aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts festgestellt.

2. Josefská Gasse.

Im Oktober wurde der Aushub für eine Gasleitung im Raume der vorausgesetzten böhmischen Vorlokations-Niederlassung verfolgt. In der nicht allzu komplizierten Schichtenfolge war in einer Tiefe von 0,60 - 0,80 m eine Kulturschicht mit Funden aus der 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts erfasst worden; Belege einer älteren Besiedlung fehlen.

3. Dominikánská Gasse.

Im Zusammenhang mit Erdarbeiten in den Objekten Nr. 11/13 und 15/19 wurde hier eine Rettungsgrabung durchgeführt, die überwiegend auf die Dokumentation der gestörten Fundsituationen begrenzt war. Die Lokalität befindet sich in unmittelbarer Nähe der Kirche des Hl. Michael, die in der 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts auf der vorausgesetzten Vorburg der Přemysliden Burg erwähnt wird. Den ältesten Siedlungshorizont stellt hier jedoch die Bodenschicht mit Keramik aus der 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts vor. Aus dem Verlaufe des 13. Jahrhunderts hat man 8 eingetiefte Objekte erfasst, überwiegend Erdhütten, Reste eines oberirdischen erdigholzigen Hauses, Reste eines Metallgiesserofens und Teergruben. In jüngere Zeitabschnitte gehören die Abfallgruben aus dem 15. - 19. Jahrhundert. Die Grabung sollte im Jahre 1984 durch eine Vorsprungsabdeckung auf der Fläche des Hauses Nr. 15/19 fortsetzen.

VÝZKUMY V UHERSKÉM HRADIŠTI V ROCE 1983 /okr. Uherské Hradiště/

Robert Snášil, Jiří Novotný, Slováké muzeum Uherské Hradiště

Systematický průzkum historického centra Uherského Hradiště pokračoval v roce 1983 pátou etapou. Na výzkumech se podíleli vedle vedoucího R. Snášila: J. Novotný /pověřen řízením výzkumu na Otakarově ulici/, technici V. Jírovský a Z. Jeglová. Odběr vzorku z před- a velkomoravské vrstvy pro pylovou analýzu a jeho determinace dr. H. Svobodovou rozšířil dosavadní interdisciplinární spolupráci. V roce 1983 byly uskutečněny dva plošné výzkumy /po 6 brigádnících/ a 7 příležitostných výzkumů /4 pracovníci archeologického oddělení muzea/, jimiž byla v rámci inženýrských sítí prozkoumána trasa o celkové délce 949 m. Uskutečněny byly tři odborné komise/ dvě dílčí byly svolány k posouzení zbytků zděných velkomoravských architektur, jedna ke zhodnocení sezóny za rok 1983 a celkových výsledků prvního pětiletí výzkumů Slovákého muzea v centru města.

Přehled archeologických výzkumů v roce 1983:

1. Otakarova ulice, parc. č. 129, 130. Pátá etapa od 11.7. do 6. 10. 1983. V rámci dosavadní celkové plochy byla dobrána spodní část středověké vrstvy z období zakládání města v 50. letech 13. století a zároveň byla dopreparována shodná horní báze zanikového velkomoravského horizontu. Dobráním základací vrstvy bylo získáno 233 archeologických nálezů, především zlomků keramiky. Dále bylo v rámci plochy, tentokrát ve čtvercích D9, D10, D8 a B8 /85 m²/, pokračováno v preparaci slovanského souvrství /vrstvy III./ až na siltové podloží. Vedle měsových jam, u nichž nelze rozhodnout jednoznačně, zda jsou či nejsou antropogenního původu, bylo odkryto celkem 94 dalších kúlových jam, z toho 9 se zbytky dřevěných kúlů, náležejících rozsáhlému objektu, který byl dosud interpretován jako několikánásobná palisáda. V rámci dosud odkrytého celku vynikají čtyři mohutné a hluboké kúlové jámy, vytvářející na půdorysu čtverec a jejichž kúly nesly původně zřejmě věžovitou dřevěnou stavbu. Kúlové jámy celku pokračují Z a S směrem, na J. straně jsou vymezeny žlábkem, obsahujícím zbytky dřeva a orientovaným V-Z. Jeho východní část zasahuje pod profil zkoumané plochy. Žlábek dopomohl k upřesnění orientace dosud jen z části odkrytého rozsáhlého kúlového útvaru. Jeho dosavadní funkční interpretaci bude možno po úplném odkryvu zřejmě upřesnit; s opěvněním však nepochybně souvisí. Ze slovanské vrstvy III., jejíž spodní část náleží předvelkomoravskému období, bylo v rámci výše uvedených čtverců získáno 4,017 archeologických nálezů. Vedle zvířecích kostí, parohoviny a zlomků běžné keramiky byla vyzvednuta kostěná sídla, kostěná "brusle", opracovaný paroh, dutá kostěná opracovaná trubička, železné dláto, střep s reparačním otvorem, keramické střepy se zbytky karmínového barviva uvnitř, střep keramiky antického tvaru, brousek z břidlice a přeslen z masku.

2. Náměstí Rudé armády, parc. č. 89/2. Čtvrtá etapa od 1.7. do 22.9. 1983. Výzkum pokračoval dokončením preparace čtverce B4 a rozšířením plochy do hloubky parcely o čtverce A5, B5 a C5. Celkem bylo prozkoumáno 87,5 m² až po siltové podloží. Ze středověkých objektů byly zkoumány dva, datované stratigraficky i nálezy do 2. poloviny 13. století. Cele byl prozkoumán obj. č. 12, nacházející se ve čtverci B4, zapuštěný částečně do výplně předvelkomoravského objektu. Středověký objekt byl odpadní jámou, která představovala nejstarší jádro rozsáhlého hnojiště z poloviny 13. století. Pokračováno bylo dále ve výzkumu objektu IX., jehož jižní okraj byl zachycen již v roce 1982 a který byl tehdy interpretován jako objekt hospodářský. Na základě pokračujícího výzkumu se ukázalo, že se jedná o spodní věnec rozsáhlého celodřevěného obydlí, členěného na jizbu, síň a komoru, vybudovaného ve dvou fázích a se dvěma samostatnými vchody, vedoucími z J strany jednak do jizby, jednak do síně. Přitom síň a jizba byly rovněž

propojeny vchodem, z něhož se zachoval vyvýšený dřevěný práh směrem ze síně. Severní zbývající část domu zasahuje dále pod severní profil plochy; výzkum objektu bude dokončen v roce 1984. Dále byly zkoumány opět úseky pletených plotových příček. Ze středověkých objektů a pokračujícího výzkumu hnojiště bylo získáno celkem 3.249 nálezů. Objevem byl depot kovových předmětů obsahující ostruhu, přezky, nůž, dýky, hrot šípu, srpy, podkovu a hřeby. Nalezeny byly dva klíče, další bronzová litá přezka, z nekovových předmětů zbytky kožených bot, oděvů, a opasků, zdobená pochva dýky, části dřevěných nádob, lžice, zlomky skleněných nádob, dřevěná ohřevla, jehelníček, opasek s kostěnou přezkou, dřevěné kotoučky, rukojety proutěných košťat, provaz, niti, část hrubé tkaniny apod. Z keramických nálezů třeba upozornit na další četné glazované, kaolinové a leštěné zlomky importované /?/ keramiky. Získána byla i část glazovaného akvamanile v podobě hlavičky beránka, glazované zlomky částí destilačních aparatur, přesleny, kostěný tkací hřeben atd. Z plodů byly nalezeny četné endokarpy lískových oříšků, broskví, třešní a slív.

Ze slovanského horizontu byla prozkoumána velkomoravská kulturní vrstva, proklesávající i do horních částí zásypů předvelkomoravských objektů, a pět zahloubených předvelkomoravských objektů. Z nich byla dokončena preparace rozsáhlého objektu "M", bylo pokračováno ve výzkumu objektu "O", který zasahuje dále pod Z a S profil plochy, a cele byly prozkoumány objekty "S", "T", "U". Ze slovanského horizontu bylo získáno 6.435 nálezů a odebrán vzorek pro pylovou analýzu, která prokázala přítomnost obilovin v předvelkomoravském i velkomoravském období. Ve slovanských, zvláště předvelkomoravských nálezech převažují kosti, parohovina a rohovina a to jako výrobní surovina; celkem bylo získáno na 4.510 kusů. Keramika byla získána v počtu 1.793 kusů. Zbývající počet nálezů je zastoupen hotovými předměty, polotovary, výrobním odpadem apod. Uvedme zlomky keramiky antických tvarů, zlomky římských cihel, keramiku uvnitř se zbytky karmínového barviva, hliněné kotoučovitě závaží, pokličku ze střepe, četná kostěná šídla a proplétačky, tzv. "brusle" a jejich polotovary, odřezky kostí a parohoviny včetně zpracovávané rohoviny, kostěné rydlo, parohový kotouček, zděř, píšťalku, šídlo atd.; dále brousky ploché i hranolovité, kovářské strusky, krušty se zbytky výmazů tavicích pecí, provaz, exkrementy, železné šídlo, nůž, závěs držadla vědra, železnou ostruhu, přezky apod. Z předvelkomoravského horizontu vynikají zvláště nálezy dvou dalších jednoduchých litých bronzových ostruh s háčky /jedna má analogii v Mikulčicích, druhá je dosud neopracovaným výlitkem, dokládajícím místní výrobu/, jeden díl pozlaceného litého bronzového dvojdišného jazykovitého prolamovaného nákončí doprovázeného tylní ploténkou a bronzové lité srdcovité kováníčko opasku.

3. Náměstí Rudé armády, parc. č. 665. Dne 22. 8. 1983 byl při SZ rohu náměstí zkoumán 300 cm hluboký výkop pro vodovodní šachtu, nacházející se před domem č. 65, parc. č. 83/1. Zdokumentován byl jižní profil šachtice s jedenácti kulturními vrstvami a část zahloubeného objektu. Novověké a recentní úpravy /vrstva 1-3/ dosahují mocnosti 130 cm. Pod nimi se nachází středověké souvrství /vrstva 4-8/ o celkové mocnosti cca 75 cm z poloviny 13. - poloviny 14. století. Báze středověkého souvrství nasedá na 35 cm mocnou černou hlinitou velkomoravskou vrstvu /č. 10/ obsahující v horní třetině mocnosti klínovitou vrstvu /č. 9/ zlomků malty. Pod velkomoravskou vrstvou je slínovitá vrstva s uhlíky /vrstva č. 11/ mocná 20 cm, která přechází do podložních siltů /vrstva č. 12/. Do vrstvy č. 11 a 12 byl zahlouben kotlovitý jámový objekt o průměru 110 cm a hloubce 92 cm, obsahující předvelkomoravskou keramiku 8. století.

4. Třída Obránců míru, parc. č. 270/1, 270/2, 207, 208/2, 55/2. Ve dnech 23.-24.9. 1983 byl na JZ straně pod bývalou zástavbou v prostoru mezi OA a OLK sledován a zdokumentován průběh 80 cm širokého a 150 cm hlubokého výkopu pro plynovodní potrubí, který byl pomocně rozčleněn na sedm různě dlouhých úseků. V úsecích III až VII byly zastíženy části protatých i lícovaných kamenných zdív pozdněstředověkých domů /v úseku IV i horní část tzv. studnování/. Nejvýznačnější zjištění přinesl průzkum úseku II, v němž byla zachycena další horní část maltou spojených pískovcových základů městské hradby z pozdněgotického až časně renesančního období, orientované v těchto místech ve směru S-J. Z její orientace vyplývá, že židovská synagoga /dnešní budova OLK/ byla situována vně hradeb.

5. Náměstí K. Gottwalda, parc. č. 653/23. Ve dnech 10.-12.8. 1983 byla v JZ části náměstí zkoumána 50-60 cm široká, 120-130 cm hluboká a 50 m dlouhá rýha pro plynovodní potrubí, nacházející se ve vozovce při obrubníku chodníku před domovými parcelami č. 29, 27, 26/1, 23/1. Ve vzdálenostech po 10 m byly zdokumentovány tři profily, v nichž bylo zastíženo pět až osm vrstev z pozdněgotického období až po stávající dlažbu náměstí. Vedle středověkých, pozdněstředověkých a novodobých nálezů byla z planýrovací vrstvy vyzvednuta část pískovcové kružby gotického okna, pocházející z bývalého kostela sv. Jiří.

6. Náměstí K. Gottwalda, parc. č. 653/23. Dne 14.9. 1983 byly uprostřed a zároveň v podélné ose náměstí zkoumány dvě 360 cm hluboké šachtice, propojené mělkou rýhou, určené pro instalaci centrálních osvětlovadel náměstí a uložení spojovacího elektrického kabelu. V průběhu spojovací rýhy byla zastížena planýrovací vrstva stavebních zbytků gotického kostela sv. Jiří včetně antropologického materiálu. V šachticích byly zdokumentovány čtyři profily se 13 kulturními vrstvami a to až na sterilní siltové podloží /vrstva č. 14/. V severním profilu východní šachtice bylo zjištěno ve vrstvě č. 4 barokní dřevěné vodovodní potrubí, směřující ke kašně z 18. století. Středověké souvrství, jehož báze se nachází v hloubce 265 cm, vykazuje shodný charakter jako v ostatních částech historického jádra města. Chybí pouze požárová vrstva z počátku 14. století; v místech šachtic nebyla plocha náměstí /tržiště/ ve středověku nikdy zastavěna. Báze velkomoravské 10-20 cm mocné vrstvy /č. 12/ se v těchto místech nachází v hloubce 285 cm. Toto zjištění přispívá k dalšímu prohloubení dosavadních znalostí konfigurace půdního povrchu říčního ostrova.

7. Náměstí K. Gottwalda, parc. č. 653/23. Ve dnech 20.10. až 1.11.1983 byla při severní a východní straně náměstí zkoumána 180 - 220 cm hluboká a 80 a 100 cm široká vodovodní rýha včetně šachtice, umístěná na styku náměstí s ulicí Bezručovou a Nádražní. Dokumentovány byly profily jednak ve vzdálenostech po 10 m, jednak podle potřeby na základě konkrétních situací. V archeologicky zvláště exponova -

ných místech byly prováděny kopané sondy do dna rýhy, event. ražené jednometrové sondy. Středověké souvrství, jehož baze se pohybovala v hloubce kolem 200 cm v celém průběhu rýhy, nasedá na nejstarší středověkou vrstvu z 50. let 13. století, která je tvořena /podobně jako v prostoru nám. Rudé armády i na dalších ve středověku nezastavěných plochách /hřadavou hlinitou vrstvou, obsahující především značné množství dřevěného stavebního odpadu. Pod touto vrstvou, tak jako i v jiných místech historického centra, se již nachází horní úroveň povrchu z velkomoravského období - černá půdní, nahoře udusaná vrstva. V rámci vodovodní šachtice byly z velkomoravské vrstvy odebrány vzorky archeologických nálezů, které kromě jiného obsahovaly drobné zlomky malt a zlomky hlinitopísčité keramiky uvnitř se zbytky karmínového barviva. Zlomky malt se vyskytovaly ve velkomoravské vrstvě i v přílehlé části vodovodní rýhy. Souvisí nejpravděpodobněji se sakrální velkomoravskou architekturou, uváděnou k roku 1257 jako kaple sv. Jiří. Za nejvýznamnější přínos průzkumu je nutno považovat ověření stop další velkomoravské zděné architektury, zachycených v SV části náměstí již v roce 1982 /srv. PV 1982/. V rozšířeném ohybu rýhy a jeho širším okolí byla pod nejstarší středověkou vrstvou odkryta jednak dvojvrstvá destrukce stavebních pozůstatků, jednak část pozitivu základového zdiva, budovaného z lomového pískovcového kamene. Pozitiv byl uložen v základové rýze, hloubené do předvelkomoravské vrstvy. Spodní část rýhy, spočívající na šedých zjilovatělých podložních siltech, byla vyplněna /isolační?/ vrstvou sypaného žlutavého říčního štěrku o mocnosti 8 - 10 cm.

Na tomto podkladu spočívaly pískovcové kameny, spojované velmi nekvalitní písčitou drolivou maltou. Zdivo bylo široké 80 cm, v neporušeném stavu se zachovalo do výšky 60 cm, v rozrušeném stavu je bylo možno na obou protilehlých profilech sledovat až do výšky 95 - 100 cm. Podle zdvojené destrukční vrstvy s hlinitou mezivrstvou, obsahující opět i střepy s karmínovým barvivem a dutý dosud nekonzervovaný deformovaný předmět ze železného plechu /část prilby, kotle/, došlo k zanikání stavby ještě ve velkomoravském období. Zánik lze synchronizovat s historickými událostmi na počátku 10. století. Z destrukcí byly získány četné kusy pojících a povrchových malt, často s blízkými vápnitými nátěry. V blízkosti pozitivu byl sondou odkryt i negativ základu, v jehož rýze se opět nacházela vrstva říčního štěrku. Stavba, jejíž zbytky byly v průběhu obou let zjištěny na ploše minimálně 20 x 20 m, vznikla patrně v poslední třetině 9. století; zachycená část zdiva není orientována. Funkce architektury není dosud zjištěna.

8. Náměstí Rudé armády - Bezručova ulice, parc. č. 665 a 653/20. Ve dnech 7. - 11. 11. 1983 byl sledován, zkoumán a dokumentován další úsek vodovodní rýhy, hloubené podél JZ okraje náměstí a Bezručovy ulice až po křižovatku s ulicí Na splávku. Vedle středověkého souvrství, doprovázeného v úseku Bezručovy ulice v linii nedávno demolované zástavby i požárovou vrstvou z počátku 14. století, byly v tomto úseku zjištěny negativní i pozitivní stopy dalších velkomoravských zděných základů. Z nich se nejvýrazněji zachovalo pravoúhlé nároží pozitivního základového zdiva, budovaného z lomového pískovce, pojeného a zalévaného kvalitní vápennou maltou a situovaného na náměstí před domem č. 63 /parc. č. 81/. Základové zdivo, nacházející se horní úrovní v hloubce 220 cm, bylo široké 35 - 40 cm a jeho zachovalá výška činila 15 - 23 cm. JV směrem s menším přerušením navazující úsek zdiva byl v horní části již v minulosti vytrhán a proto dosahuje mocnosti pouhých 10 cm. Základ byl zapuštěn do vrstvy, obsahující velkomoravskou keramiku a byl překryt 6 - 10 cm udusanou vrstvou podobného charakteru. Nad touto vrstvou se nacházel nejstarší horizont s vrstvou z 50. let 13. století, z období zakládání města. Báze základu spočívala naopak na vrstvě s předvelkomoravskou keramikou. Stratigrafická situace spolu s nálezy, zejména keramickými, jednoznačně svědčí o velkomoravském původu stavebních pozůstatků, jejichž charakter /šířka, mocnost/ nasvědčuje, že se mohlo jednat o kamennou zděnou podezdívku snad pod srubovou stavbu, jejíž analogie bychom mohli shledávat např. na velkomoravském dvorci na Pohansku u Břeclavi. Stopy velkomoravských kamenných stavebních destrukcí byly sledovány až do Bezručovy ulice proti tzv. Železnému trhu, do míst před vchodem do nové budovy "Slovače", kde končily mocnou výraznou vrstvou. Průběh a charakter stavebních velkomoravských pozůstatků vyvolává představu souvislé či více méně souvislé zástavby v přímé linii - uliční čáře.

9. Bezručova ulice, parc. č. 653/20. Ve dnech 12. - 14. 11. 1983 byl sledován a dokumentován další úsek vodovodní rýhy, vedoucí Bezručovou ulicí a napojující se na šachtici vodovodního řádu na náměstí K. Gottwalda /viz ad 6./. Vedle středověkých vrstev byly zachyceny při nároží Bezručovy ulice a ulice Na splávku základy středověké kamenné stavby a dřevěná pilotáž. Na křižovatce obou ulic v hloubce 130 cm se objevila výdřeva břehů středověké městské stoky "Rechla", široké v těchto místech 5 m. Výdřeva sestává z mohutných dubových fošen silných 10 cm a širokých 70-75 cm, kladených podélně na sebe. Kopanou sondou byla zastížena pouze výplň z barokního období, zasahující od úrovně zjištění /130 cm/ minimálně do hloubky 120 cm. Z technických důvodů nebylo možné výplň Rechly prorazit až po samotné dno stoky. V dalším průběhu Bezručovy ulice byly zachyceny kromě středověkých vrstev části zbytků dřevěných základů stavby z 2. pol. 13. století.

Grabungen in Uherské Hradiště im Jahre 1983 /Bez. Uherské Hradiště/. Die systematische Erforschung des historischen Stadtzentrums setzte im Jahre 1983 mit der fünften Etappe fort. Realisiert wurden 9 selbständige Aktionen.

1. Otakarova Gasse, Parz. Nr. 129, 130, fünfte Etappe der Flächengrabung. Zu Ende präpariert hat man die Schicht aus den 50. Jahren des 13. Jahrhunderts und in vier Quadranten setzte die Grabung der Schichten und Objekte aus dem 8. - 9. Jahrhundert fort. Neben eingetieften Objekten wurden weitere Pfosten gruben auspräpariert /94/ und der Teil einer begrenzenden Umfangsrinne, die zu einem umfangreichen Pfostensystem mit Begleitspuren nach einem turmartigen Holzbau angehört und mit der Befestigung zusammenhängt.

2. Rudé armády Platz, Parc. Nr. 89/2, vierte Etappe der Flächengrabung. Aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts hat man ein eingetieftes Objekt - den Kern eines umfangreichen Düngerhaufens und den grösseren Teil des unteren Kranzes eines dreiteiligen Holzbaues mit Stube, Vorhaus und Kammer untersucht. In vier Quadraten wurde die Siedlungskulturschicht aus dem 9. Jahrhundert und fünf eingetieft Objekte aus dem 8. Jahrhundert untersucht. Aus dem 8. Jahrhundert konnten ausser weiteren zahlreichen Funden zwei gegossene bronzene einteilige Hakensporen, der Teil eines vergoldeten gegossenen bronzenen zweiteiligen zungenförmigen durchbrochenen Riemenendes, mit einem stilisierten Motiv des Lebensbaumes verziert und begleitet von einer Nackenplatte und schliesslich ein kleiner bronzener gegossener Beschlag in Herzform gewonnen werden.
3. Rudé armády Platz, Parz. Nr. 665, Feststellungsgrabung. Bei der SW Ecke des Platzes wurden in einem Wasserschacht Kulturschichten und der Teil eines eingetieften vorgrossmährischen Objektes untersucht. Die grossmährische Schicht enthielt eine Zwischenschicht von Bauüberresten in Form von Mörtelbruchstücken.
4. Třída Obránců míru, Parz. Nr. 270/1, 270/2, 207, 208/2, 55/2, Feststellungsgrabung. Auf der SW Seite der Gasse wurden im Rahmen eines Aushubes für die Gasleitung Reste von spätmittelalterlichen Steinhäusern festgestellt und man hat den weiteren Teil von Fundamenten der spätgotischen bis frührenaissancezeitlichen Stadtmauer erfasst.
5. K. Gottwald Platz, Parz. Nr. 653/23, Feststellungsgrabung. Auf der SW Seite des Platzes wurden im Rahmen des Aushubes für die Gasleitung mittelalterliche Kulturschichten untersucht und ein Teil des Sandsteinmaßwerkes eines gotischen Fensters der ehemaligen Kirche des Hl. Georg erfasst.
6. K. Gottwald Platz, Parz. Nr. 653/23, Feststellungsgrabung. In der Längsachse der Platzmitte hat man zwei Schächte für die Beleuchtung und die Verbindungsrinne für ein Elektrokabel untersucht. Gestört wurde die Planierfläche der Kirche des Hl. Georg. Ferner wurden ausser der barocken Holzwasserleitung dreizehn Kulturschichten festgestellt, von denen sich die grossmährische Nr. 12 in einer Tiefe von 285 cm befindet. Diese Feststellung trug zu einer weiteren tieferen Kenntnis der Konfiguration der einstigen Flussinsel in diesem Zeitabschnitt bei.
7. K. Gottwald Platz, Parz. Nr. 653/23, Feststellungsgrabung. Auf der N und O Seite des Platzes wurde die Wasserleitungsrinne und ein Schacht untersucht. Ausser mittelalterlichen Schichten und Resten einer Holzkonstruktion wurden in dem Schacht und dem anliegenden Teil des Aushubes an der NO Seite des Platzes aus der grossmährischen Schicht Mörtelbruchstücke geborgen, die wahrscheinlich von der Kapelle des Hl. Georg stammen, die zum Jahre 1257 angeführt wird. Weitere Reste einer grossmährischen gemauerten Architektur hat man im NO Teil des Platzes erfasst. Hier wurde einesteihs eine zweischichtige Destruktion von Bauüberresten, andererseits der Abschnitt des positiven 80 cm breiten Grundgemäuers aus Bruchsandstein, der in das Fundamentgräbchen auf eine Schicht von Flußschotter gelegt und mit nicht qualitätsmässigem Sandmörtel verbunden war, und schliesslich das Negativ eines weiteren Abschnittes der Fundamentmauer, abgedeckt. Die Überreste des Baues, die nicht orientiert sind und deren Funktion bisher nicht bestimmt wurde, hat man vorläufig auf einer Fläche von minimal 20 x 20 m festgestellt.
8. Rudé armády Platz - Bezručova Gasse, Parz. Nr. 665 und 653/20, Feststellungsgrabung. Längs der SW Seite des Platzes und teilweise der Bezručova Gasse hat man eine Wasserleitungsrinne untersucht. Ausser der mittelalterlichen Schichtenfolge wurden im gesamten Abschnitt bis zum Eingang von "Slovač" negative und positive Spuren von weiteren grossmährischen Fundamenten festgestellt, von denen die markantesten am Platz vor der Hausparzelle Nr. 81 erfasst werden konnten. Es handelt sich um eine rechtwinkelige Ecke aus Sandbruchstein mit qualitätsmässigem Kalkmörtel eingegossen.
9. Bezručova Gasse, Parz. Nr. 653/20, Feststellungsgrabung. In der Wasserleitungsrinne wurden Fundamente eines mittelalterlichen Steinbaues und eine Holzpilotage festgestellt. Auf der Kreuzung Bezručova - Na splávku waren obere Teile der Uferverschalung der 5 m breiten mittelalterlichen Stadtgasse "Rechla" abgedeckt worden und der obere Teil der Ausfüllung des Bettes aus dem barocken Zeitabschnitt untersucht. Im weiteren Verlaufe der Strasse wurden Holzfundamente eines Baues aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts erfasst.

VÝSLEDKY ARCHEOBOTANICKÝCH ANALÝZ Z HISTORICKÉHO JÁDRA MĚSTA UHERSKÉ HRADIŠTĚ /okr. Uh. Hradiště/

Emanuel Opravil, AÚ ČSAV Brno

V r. 1981 odebral dr. R. Snášil ve spolupráci s dr. R. Procházkou vzorky z různých míst výkopů inženýrských sítí v historickém jádru města Uherské Hradiště a ze dvou plošných odkryvů na Otakarově ulici a na náměstí Rudé armády dům č. 69; malá kolekce vzorků je z Pionýrské ulice ve Starém Městě /vše v rámci výzkumu archeologického oddělení Slovákého muzea v Uherském Hradišti/. K analýze bylo předloženo velké množství nejrůznějších zbytků převážně zuhelnatělého dřeva a několik vzorků středověké půdy /v množství po 5 l/ k plavení semen a plodů. Výsledky archeobotanických analýz jednotlivých lokalit jsou sumárně shrnuty takto /datování dr. Snášil a dr. Procházka, in litt./:

Sady Československo-sovětského přátelství, výkop vodovodu úsek D
7 různých vzorků se dřevem /2. pol. 13. stol./.

Abies alba, jedle bělokorá - 1 odštěpek.
Quercus sp., dub - 2 kůly, 3 větve, 5 odštěpků, 3 větší kusy dřeva.
Ulmus spl., dub - 6 zuhelnatělých zlomků.

Gottwaldovo náměstí, výkop vodovodu

1 vzorek s různými zlomky dřeva /2. pol. 13. stol./.

Corylus avellana, líska obecná - 1 zlomek.

Fraxinus sp., jasan - 1 zlomek.

Populus sp., topol - 1 zlomek.

Quercus sp., dub - 1 zlomek.

Jablonského ulice, výkop inženýrské sítě

2 vzorky půdní vrstvy, 2 vzorky z trámů /2. pol. 13. stol./.

1. Nálezy dřeva:

Quercus sp., dub - 2 trámy.

2. Nálezy semen a plodů:

Atriplex hastata, lebeda střelovitá - 1 nažka.

Atriplex patula, 1. rozkladitá - 11 nažek.

Carduus acanthoides, bodlák obecný - 1 nažka.

Chenopodium album, merlík bílý - 12 semen.

Fallopia convolvulus, svlačec popínavý - 1 nažka.

Fragaria vesca, jahodník obecný - 1 nažka.

Galeopsis tetrahit, konopice polní - 1 tvrdka.

Polygonum lapathifolium ssp. *nodosum*, rdesno blešník uzlovitý - 1 nažka.

Potentilla reptans, mochna pětilístek - 1 nažka.

Ranunculus cf. *auricomus*, pryskyřník zlatožlutý? - 2 nažky.

Ranunculus repens, p. plazivý - 1 nažka.

Rubus fruticosus, ostružiník křovitý - 2 semena.

Rubus idaeus, maliník - 1 semeno.

Sinapis arvensis, hořčice rolní - 1 semeno.

Urtica dioica, kopřiva dvoudomá - 1 nažka.

Vitis vinifera ssp. *sativa*, réva vinná pravá - 1 semeno.

Nádražní ulice, výkop vodovodu úsek E

1 vzorek silně trouchnivých dřev /2. pol. 13. stol./.

Quercus sp., dub - 5 kousků trouchnivého dřeva.

Otakarova ulice, výzkum středověkých objektů na parcelách č. 129 a 130

Analyzováno 98 vzorků různých dřev /převážně nezuhelnatělá/ a 4 vzorky s makrozbytky ze sídelních vrstev /půd/; výsledky analýzy jsou roztrženy podle stáří, vrstev a objektů.

a/ 2. pol. 9. stol. - 8 vzorků:

Corylus avellana, líska obecná - 1 zlomek dřeva.

Fagus silvatica, buk lesní - 9 zlomků uhlíků s drtí.

Quercus sp., dub - 10 zlomků dřeva; uhlíný mour z pece s drobnými uhlíčky.

b/ 2. pol. 13. stol. - 102 vzorků:

1. Nálezy dřeva a uhlíků:

Abies alba, jedle bělokorá - 1 fošna, 2 zlomky dýh $\# 7 - 6$ mm a $9 - 10$ mm, 1 zlomek ohořelé desky, 1 odštěpek, 1 uhlík, 1 destička lichoběžníkového tvaru $\# 7 - 10$ mm /šířka 6,5 mm, delší strana 30 cm, kratší strana 14 cm, destička je štípaná, neoblovaná/.

Acer cf. *platanoides*, javor mléč? - 1 odštěpek.

Acer sp., javor - 3 zlomky z větve $\Phi 10$ mm, 2 zlomky uhlíků.

Carpinus betulus, habr obecný - 1 zlomek větve použité jako kolík, zlomky uhlíků z ohniště.

Corylus avellana, líska obecná - 1 zlomek z větve, 1 uhlík z výmazu pece.

Fagus silvatica, buk lesní - 1 odštěpek dřeva, 5 zlomků uhlíků.

Fraxinus sp., jasan - 1 vzorek trouchnivého dřeva, 1 vzorek z kúlové jamky, 1 fošna, 2 odštěpky.

Picea excelsa, smrk ztepilý - 1 odštěpek.

Populus sp., topol - 2 zlomky větve, 1 větší zlomek dřeva, 1 kúl.

Populus/Salix, topol/vrba - 1 zbytek zuhelnatělé desky.

Quercus sp., dub - zuhelnatělé zbytky: 21 zlomků uhlíků bez bližšího označení, 3 desky, 2 obvodové trámy, 1 podkladový kuláč, 2 vzorky uhlíků z větší kulatiny;

- nezuhelnatělé zbytky: 4 překladové kuláče, 2 podkladové kuláče, 14 trámů /z toho 8 základových/, 2 břevna, 8 kúlů, 9 kolíků z větví, 3 fošny, 4 silnější desky, 5 desek z podlahy $\# 8$ mm, 1 deska 4 - 6 mm, všechny radiálně štípané, 1 zlomek dýhy /dužiny $\# 8 - 9$ mm, 1 část příčky /"špruše"/ průřezu 20 x 14 mm, 1 hranolek hladký 52 x 33 mm a 38 cm dlouhý, 1 hranolek štípaný 23 x 23 mm a 43,5 cm dlouhý, 21 odštěpků, 34 různých zlomků dřeva, 2 zlomky větví, 2 vzorky trouchnivého dřeva, borka - roztroušena porůznu, též ve výplni kúlové jamky.

cf. *Quercus* sp., dub? - 3 vzorky trouchnivých desek.

Salix sp., vrba - 24 zlomků prutů $\Phi 10$ mm a méně, 1 kolík z větve $\Phi 17-18$ mm.

Ulmus carpinifolia, jilm habrolistý - 1 ohořelý trám.

Ulmus laevis, jilm vaz - 1 odštěpek dřeva.

Ulmus sp., jilm - 1 odštěpek.

2. Nálezy semen a plodů:

- nezuheľnatělé

Atriplex patula, lebeda rozkladitá - 4 nažky.

Carex vesicaria, ostřice měchýřkatá - 12 nažek.

Chenopodium hybridum, merlík zvrhlý - 4 semena.

Chenopodium polyspermum, merlík mnohosemenný - 1 semeno.

Hyoscyamus niger, blín černý - 2 semena.

Hypericum perforatum, třezalka tečkovaná - 2 semena.

Potentilla reptans, mochna pětílístek - 5 nažek.

Rubus caesius, ostružiník křovitý - 1 semeno.

Rubus fruticosus, o. ježiník - 5 semen.

Rubus idaeus, maliník - 1 semeno.

Sambucus nigra, bez černý - 1 semeno.

Thlaspi arvense, penízek rolní - 2 semena.

Verbena officinalis, sporyš lékařský - 2 tvrdky.

- zuheľnatělé

Pisum sativum ssp. hortense, hrách setý zahradní - 10 celých semen a 9 polovin, většinou se silně poškozeným osemením; rozměry nejlépe zachovaných semen:

výška mm 4,4 4,4 4,4 4,5 4,6 4,5

šířka mm 4,5 4,4 4,3 4,3 4,3 4,4

Secale cereale, žito seté - 4 obilky se zachovaným embryem:

délka mm 6,2 5,9 5,2 5,6

šířka mm 2,7 2,1 2,5 2,0

tloušťka mm 2,4 1,9 2,2 1,9

Vicia faba, bob obecný - 2 semena:

výška mm 6,0 5,2

šířka mm 5,0 4,8

c/ 15./16, stol. - 9 vzorků z konstrukce a výplně jímek a z objektu

1. Nálezy dřeva a uhlíků:

Abies alba, jedle bělekorá - 5 odštěpků, 1 větší tříška, 3 zlomky desky #12 - 13 mm.

Acer campestre, babyka - 2 odštěpky.

Acer platanoides, javor mléč - 3 odštěpky.

Betula spl., bříza - 6 zlomků prutů.

Carpinus betulus, habr obecný - 1 uhlík s drtí z objektu.

Corylus avellana, líska obecná - 1 odštěpek.

Fagus sylvatica, buk lesní - 12 odštěpků, 2 zlomky uhlíků.

Fraxinus sp., jasan - 3 odštěpky, 1 zlomek desky #16 mm.

Populus sp., topol - 3 odštěpky, 1 zlomek větve Ø 12 - 16 mm.

Quercus sp., dub - dřevo z konstrukce jímek: 2 vzorky ze základového věnce jímky, 3 vzorky obvodových

fošen, 1 vzorek z deštění jímky, 1 rohový kůl; - dřevo z výplně jímky: 36 odštěpků, 5 zlomků z desek?, 6 větví Ø 15 - 16 mm, 5 zlomků 1 - 2 letých větviček, zlomky borky; z výplně objektu 7 uhlíků s množstvím drobné drti.

Salix sp., vrba - 1 odštěpek.

Tilia sp., lípa - 3 odštěpky.

Ulmus carpinifolia, jilm habrolistý - 3 odštěpky.

Ulmus sp., jilm - 1 uhlík s drtí z objektu.

2. Nálezy semen a plodů:

jímka 7a

Ajuga reptans, zběhovec plazivý - 1 tvrdka.

Anagallis arvensis, drchnička rolní - 1 semeno.

Anthemis arvensis, rmen rolní - 1 nažka.

Arctium tomentosum, lopuch pavučinatý - 1 nažka.

Atriplex nitens, lebeda lesklá - 4 nažky.

Atriplex patula, l. rozkladitá - 23 nažek.

Batrachium sp., lakušník - 1 nažka.

Cannabis sativa, konopě setá - 1 celá + 1 polovina nažky.

Carex cf. acutiformis, ostřice ostrá? - 1 nažka.

Carex cf. gracilis, o. řízná? - 1 nažka.

Carex hirta, o. srsnatá - 4 nažky.

Carex riparia, o. pobřežní - 1 nažka.

Carex vesicaria, o. měchýřkatá - 1 nažka, 2 mošničky.

Carex sp., ostřice - 1 nažka.

Chenopodium album, merlík bílý - 73 semen.

Chenopodium ficifolium, m. fíkolistý - 5 semen.
Chenopodium hybridum, m. zvrhlý - 22 semen.
Chenopodium polyspermum, m. mnohosemenný - 12 semen.
Cirsium sp., pcháč - 1 nažka.
Corylus avellana, líska obecná - 3 oříšky, 3 zl. skořápky.
Descurainia sophia, úhorník mnohodílný - 1 semeno.
Echinochloa crus-galli, ježatka kuří noha - 1 obilka zuhel.
Eleocharis ovata, bahnička vejčitá - 4 nažky.
Eleocharis palustris, b. mokřadní - 2 nažky.
Euphorbia helioscopia, pryšec kolovratec - 1 semeno zuhel.
Fragaria vesca, jahodník obecný - 5 nažek.
Galium cf. spurium, svízel nepravý? - 1 nažka.
Geranium cf. columbinum, kakost holubičí? - 6 semen.
Geranium dissectum, k. dvousečný - 1 semeno.
Hordeum distichum, ječmen dvouřadý - 1 obilka zuhel.
Humulus lupulus, chmel otáčivý - 1 celá a 2 poloviny nažky.
Hypericum perforatum, třezalka tečkovaná - 3 semena.
Lapsana communis, kapustka obecná - 1 nažka.
Leonurus cardiaca, srdečník obecný - 4 tvrdky.
Mentha arvensis, máta rolní - 1 tvrdka.
Persica vulgaris, broskvoň obecná - 1 polovina a 1 zlomek pecky.
Petroselinum sativum, petržel zahradní - 2 nažky.
Polygonum aviculare, rdesno ptačí - 3 nažky.
Polygonum sp., rdesno - 2 nažky.
Potentilla supina, mochna poléhavá - 4 nažky.
Potentilla sp., mochna - 2 nažky.
Ranunculus sp., pryskyřník - 1 nažka.
Rubus caesius, ostružiník ježiník - 32 semen.
Rubus fruticosus, o. křovitý - 75 semen.
Rubus idaeus, maliník - 10 semen.
Rumex acetosella, šťovík kyselka - 2 nažky.
Rumex crispus, š. kadeřavý - 1 nažka.
Rumex sp., šťovík - 3 nažky.
Sambucus nigra, bez černý - 3 semena.
Solanum nigrum, lilek černý - 9 semen.
Stellaria graminea, ptačinec trávovitý - 3 semena.
Taraxacum officinale, smetanka lékařská - 6 nažek bez chmýru.
Thlaspi arvense, penízek rolní - 2 semena.
Triticum aestivum pšenice obecná - 1 obilka zuhel., 5 zlomků.
Urtica urens, kopřiva žahavka - 2 nažky.
Valerianella dentata, kozlíček zubatý - 1 nažka.
Verbena officinalis, sporýš lékařský - 1 tvrdka.

Objekt 15

Amaranthus sp., laskavec - 1 semeno.
Atriplex nitens, lebeda lesklá - 1 nažka.
Atriplex patula, l. rozkladitá - 1 nažka.
Chenopodium hybridum, merlík zvrhlý - 3 semena.
Chenopodium polyspermum, m. mnohosemenný - 1 semeno.
Delphinium consolida, ostrožka stračka - 1 semeno zuhel.
Glaucium corniculatum, rohatec růžkatý - 9 semen.
Hypericum perforatum, třezalka tečkovaná - 2 semena.
Neslia paniculata, řepinka latnatá - 6 celých a 1 polovina nažky nezuhelnatělé, 1 nažka zuhelnatělá.
Panicum miliaceum, proso seté - 1 nahá obilka zuhel.
Reseda lutea, rýt žlutý - 2 semena.
Reseda luteola, rýt barvířský - 1 semeno.
Stachys arvensis, čistec rolní - 2 tvrdky.
Thalictrum flavum, žluťucha žlutá - 1 nažka.
Vicia tetrasperma, vikev čtyřsemenná - 1 semeno zuhel.

Pionýrská ulice, výkop inženýrské sítě v areálu Starého Města 3 vzorky dřeva ze zuhelnatělých trámů

/15./16. stol./.

Betula sp., bříza - 5 zlomků.
Fagus silvatica, buk lesní - 21 zlomků.
Quercus sp., dub - 8 zlomků.

Náměstí Rudé armády dům č. 69, předstihový výzkum

Analyzováno 23 vzorků různých dřev, semen a plodů, výsledky jsou roztrženy podle stáří a objektů.
a/ padesátá léta 13. stol.:

1. Hnojiště - nálezy dřeva:

Abies alba, jedle bělokorá - 4 odštěpky, 1 dýha \neq 6,5 mm.
Acer sp., javor - 8 odštěpků.
Corylus avellana, líska obecná - 2 zlomky prutů Φ 12 mm.
Fraxinus sp., jasan - 1 kolík Φ 21 - 22 mm a 9 cm dlouhý.
Picea excelsa, smrk ztepilý - 2 odštěpky.
Populus sp., topol - 2 odštěpky.
Quercus sp., dub - 5 odštěpků.
Salix sp., vrba - 4 zlomky prutů Φ 12 mm.

2. Podlaha obydlí - různé zlomky dřeva:

Abies alba, jedle bělokorá - 1 odštěpek.
Acer pseudoplatanus - klen - 5 úlomků dřeva.
Corylus avellana, líska obecná - 1 odštěpek.
Fraxinus sp., jasan - 1 odštěpek.
Populus sp., topol - 1 odštěpek.
Quercus sp., dub - 6 odštěpků, 8 zlomků desek /dých?/ \neq 10-11 mm.
Ulmus carpinifolia, jilm habrolistý - 3 zlomky dřeva.
Ulmus laevis, jilm vaz - 4 zlomky dřeva.

V předpeční jámě obydlí bylo zuhelnatělé dřevo /počet zlomků/: *Quercus* sp., dub - 19, *Carpinus betulus*, habr - 6, *Fagus sylvatica*, buk lesní - 5, *Corylus avellana*, líska obecná - 4, *Ulmus carpinifolia*, jilm habrolistý - 2.

b/ 2. pol. 13. stol.:

1. Hnojiště - různé dřevo, pecky:

Abies alba, jedle bělokorá - 5 odštěpků dřeva,
8 podélných štěpin z dých:
délka cm 8,5 8,1 7,0 8,0 5,5 4,0 ulomený
tloušťka mm 6,0 7,4 5,0 6,0 4,0 5,0 6,0 11,0
Cerasus avium, třešeň ptačí - 1 celá a 5 polovin pecky.
Coryllus avellana, líska obecná - 4 větve, 5 zlomků skořápek.
Fagus sylvatica, buk lesní - 3 odštěpky.
Persica vulgaris, broskvoň obecná - 1 neúplná polovina pecky.
Quercus sp., dub - 3 větve, 10 odštěpků, 2 zlomky tyček Φ 3,0 - 4,0 cm.

2. Ploty - tyčky s výpletem nebo výplet:

plot č. 1 - tyčky Φ 1,5-2,0 až 3,0 - 4,0 cm: *Ulmus laevis*, vaz - 13 tyček, *Corylus avellana*, líska - 2 tyčky, *Fraxinus* sp., jasan - 1 tyčka; výplet z prutů Φ 1,0-1,5 až 2,5-3,0 cm: *Salix* sp., vrba - 61 prutů, *Ulmus laevis*, vaz - 3 pruty, *Fraxinus* sp., jasan - 2 pruty, *Corylus avellana*, líska - 1 prut; plot č. 2 - tyčky: *Quercus* sp., dub - 9 tyček Φ 4,0 - 6,0 cm, po 1 tyčce Φ 4,0 - 4,5 cm, Φ 3,0 cm a Φ 2,8-3,0 cm, *Salix* sp., vrba - 1 tyčka Φ 2,8-3,0 cm; výplet z prutů Φ 15-20mm: *Fraxinus* sp., jasan - 28 prutů, *Ulmus* sp., jilm - 17 prutů, *Corylus avellana*, líska - 11 prutů, *Salix* sp., vrba - 1 prut, *Quercus* sp., dub - 3 pruty, *Populus* sp., topol - 1 tříska, *Betula* sp., bříza - proužky borky; plot č. 3 - výplet z prutů Φ 2,0 cm: *Salix* sp., vrba - 7 prutů, *Ulmus* sp., jilm - 7 prutů; *Fraxinus* sp., jasan - 2 pruty; plot č. 4 - výplet z prutů Φ 2,0 cm: *Corylus avellana*, líska - 15 prutů, *Fraxinus* sp., jasan - 9 prutů, *Betula* sp., bříza - 3 pruty, *Quercus* sp., dub - 2 pruty, *Ulmus* sp., jilm - 2 pruty, *Fagus sylvatica*, buk lesní - 1 prut; kůly či hranolky z plotu 3,0 x 4,0 x 5,0 cm na hranách slabě zaoblené: *Fraxinus* sp., jasan - 11 kusů, *Acer cf. platanoides*, mléč? - 4 kusy, *Salix* sp., vrba - 3 kusy; mimo to *Abies alba*, jedle bělokorá - 3 odštěpky, 1 zlomek dýhy šířky 27 až 53 mm, \neq 5 - 6 mm a délky 26 cm, 5 odštěpků z desky \neq 1-2 cm, *Quercus* sp., dub - 5 odštěpků, z nich jeden z desky?

3. Vrstva nad hnojištěm - zlomky dřeva:

Abies alba, jedle bělokorá - 1 odštěpek z desky?
Quercus sp., dub - 1 odštěpek z desky?
Salix sp., vrba - 1 zlomek větve.
Ulmus sp., jilm - 2 zlomky větví torzně nalomených /kroucením na houžve?/.

4. Vrstva ze dvora - 1 nález:

Vitis vinifera ssp. *sativa*, réva vinná pěstovaná - 1 semeno.

c/ 13./14. stol. - zásyp odpadní jímky:

Abies alba, jedle bělokorá - 1 zlomek desky \neq 11 mm, 1 větší tříska.
Acer sp., javor - 1 zlomek větvičky.
Quercus sp., dub - 5 zlomků větví, zlomky borky.

d/ 16.-17. stol. - z odpadní jímky:

Acer sp., javor - množství drobných zlomečků vesměs dvouletých větviček.
Persica vulgaris, broskvoň obecná - 1 neúplná polovina pecky.
Salix sp., vrba - množství zlomků jedno - a dvouletých větviček.

Náměstí Rudé armády, výkop pro elektrický kabel úsek C

16 vzorků se zbytky dřev a 1 vzorek z půdní vrstvy /2. pol. 13. stol./.

1. Nálezy dřeva:

Abies alba, jedle bělokorá - 17 zlomků větví, 27 odštěpků, 1 větší zlomek dřeva, 1 zlomek desky \neq 12 mm,

1 zlomek desky ≠ 15 mm, 1 zlomek destičky ≠ 3 mm na okraji hřebenovitě vyřezávaná, 6 zlomků dých ≠ 7 - 8 a ≠ 8 - 9 mm.

Acer campestre, babyka - 3 odštěpky.

Acer cf. campestre, babyka? - 2 zlomky kolíku příříznutého ze silnějšího kusu dřeva.

Acer platanoides, javor mléc - 1 zlomek větve.

Acer sp., javor - 4 kusy větví, 2 odštěpky, 1 větší kus dřeva.

Carpinus betulus, habr obecný - 5 zlomků větví.

Corylus avellana, líska obecná - 7 kusů prutů, 4 odštěpky, 7 větších kusů dřeva ze silnější větve.

Fagus silvatica, buk lesní - 1 příříznutý kolík, 1 velký kus polena.

Fraxinus sp., jasan - 4 větve, 2 odštěpky.

Picea excelsa, smrk ztepilý - 13 odštěpků, 2 větší kusy dřeva, 1 zlomek dýhy ≠ 9 - 10 mm.

Pinus silvestris, borovice lesní - 2 odštěpky.

Populus sp., topol - 6 velkých kusů dřeva, 5 odštěpků, 4 větve.

Quercus sp., dub - 39 větví, 6 zlomků borky, 4 velké kusy dřeva, 47 odštěpků, 1 zlomek dýhy ≠ 8 mm, 2 části dna nádoby ≠ 5-6 mm, 1 část dna ≠ 11 mm.

Salix sp., vrba - velmi četné proutě, 6 silnějších větví, 1 odštěpek.

Tilia sp., lípa - 1 odštěpek.

Ulmus carpinifolia, jilm habrolistý - 1 odštěpek.

Ulmus sp., jilm - 3 zlomky větví, 3 odštěpky.

2. Nálezy semen a plodů:

Agrostemma githago, koukol polní - 2 semena, 5 zlomků osemení.

Anagallis arvensis, drchnička rolní - 1 semeno.

Anthemis arvensis, rmen rolní - 1 nažka.

Aphanes arvensis, nepatrlec rolní - 1 nažka.

Atriplex hastata, lebeda střelovitá - 2 nažky.

Atriplex nitens, lebeda lesklá - 2 nažky.

Atriplex patula, lebeda rozkladitá - 6 nažek.

Ballota nigra, měrnice černá - 1 tvrdka.

Calamintha clinopodium, marulka klinopád - 1 tvrdka.

Cannabis sativa, konopě setá - 1 zlomek oplodí.

Carduus sp., bodlák - 1 nažka.

Carex leporina, ostřice zaječí - 5 nažek.

Carex pairaei, ostřice Paireova - 2 nažky.

Carex cf. riparia, ostřice pobřežní? - 1 nažka.

Carex vesicaria, ostřice měchýřkovitá - 1 nažka.

Carex sp., ostřice - 2 nažky.

Centaurea cyanus, chrpa modrák - 1 nažka.

Cerastium holosteoides, rožec obecný - 2 semena.

Chenopodium album, merlík bílý - 64 semen.

Chenopodium ficifolium, m. fíkolistý - 21 semen.

Chenopodium hybridum, merlík zvrhlý - 8 semen.

Cichorium intybus, čekanka obecná - 2 nažky.

Corylus avellana, líska obecná - 2 oříšky, 5 zlomků skořápky.

Echinochloa crus-galli, ježatka kuří noha - 1 obilka.

Euphorbia helioscopia, pryšec kolovratec - 1 semeno.

Fallopis convolvulus, svačcovec popínavý - 3 nažky.

Fragaria vesca, jahodník obecný - 10 nažek.

Fragaria viridis, jahodník chlumní - 1 nažka.

Galeopsis tetrahit, konopice polní - 1 tvrdka.

Glechoma hederacea, popenec břechtanovitý - 1 tvrdka.

Humulus lupulus, chmel otáčivý - 1 nažka.

Iris pseudacorus, kosatec žlutý - 1 semeno.

Linum sativum, len setý - 1 semeno rozměrů 4,3 x 2,2 mm.

Malva neglecta, sléz přehlížený - 1 nažka.

Melandrium album, knotovka bílá - 1 semeno.

Mentha sp., máta - 2 tvrdky.

Persica vulgaris, broskvon obecná - 1 pecka, v obrysu oválná, s tupou bází a zašpičatělým apexem; povrch mělce nepravidelně hrboletý, poloviny pecky nestejně zduřelé; hřbetní šev mírně vystouplý a se širokou mělkou rýhou, s nepravidelně hrboletými a tupě kýlovitými okraji; široký břišní šev je vyniklý, tupě kýlovitý, na apexu přecházející v ostrý kýl; postranní rýhy velmi hluboké; rozměry: délka mm 22,0

šířka mm 13,7

tloušťka mm 19,0

Polygonum aviculare, rdesno ptačí - 8 nažek.

Polygonum lapathifolium ssp. nodosum, rdesno blešník uzlovitý - 1 nažka.

Polygonum lapathifolium ssp. tomentosum, rdesno blešník plstnatý - 1 nažka.

Potentilla sp., mochna - 9 nažek.

Prunella vulgaris, černohlávek obecný - 6 tvrdek.

Prunus spinosa ssp. *spinosa* var. *spinosa*, trnka obecná - 1 pecka, rozměry: délka mm 7,6
šířka mm 5,0
tloušťka mm 7,1

Ranunculus repens, pryskyřník plazivý - 7 nažek.

Rubus fruticosus, ostružiník křovitý - 1 semeno.

Rubus idaeus, maliník - 1 semeno.

Rumex acetosella, šťovík kyselka - 4 nažky.

Rumex crispus, šťovík kadeřavý - 2 nažky.

Sambucus nigra, bez černý - 1 semeno.

Setaria glauca, bér sivý - 6 obilek.

Setaria viridis, bér zelený - 1 obilka.

Silene sp., silenka - 1 semeno.

Stellaria graminea, ptačinec trávovitý - 4 semena.

Stellaria media, p. žabinec - 2 semena.

Urtica dioica, kopřiva dvoudomá - 2 nažky.

Vitis vinifera ssp. *sativa*, réva vinná pravá - 1 juvenilní semeno.

Smetanova ulice, výkop inženýrské sítě na parcele č. 191

4 vzorky dřev a 1 vzorek půdy / 2. pol. 13. stol. / .

1. Nálezy dřeva:

Abies alba, jedle bělokorá - 2 větší odštěpky, velké množství drobných třísek.

Acer pseudoplatanus, klen - 1 odštěpek, 2 zlomky z desek/dužin?/.

Quercus sp., dub - 1 zlomek příčky /špruše"/ Ø užší části

17 - 18 mm a rozšířené části 23 - 26 mm, 2 zlomky dých /dužin?/ ≠ 6-7 mm, 12 větších odštěpků a velké množství drobných zlomečků po sekání dřeva, 1 zlomek borky.

Ulmus laevis, vaz - 1 větší odštěpek.

2. Nálezy semen a plodů:

Agrostemma githago, koukol polní - 2 semena.

Atriplex patula, lebeda rozkladitá - 23 nažek.

Ballota nigra, měrnice černá - 2 tvrdky.

Calamintha clinopodium, marulka klinopád - 1 tvrdka.

Cannabis sativa, konopě setá - 2 celé a 1 polovina nažky, hojně dřív,

rozměry: délka mm 3,3 3,6 3,9

šířka mm 2,5 2,6 2,8

tloušťka mm 2,2 2,2 -

Carex acutiformis, ostržice ostrá - 1 nažka.

Carex leporina, o. zaječí - 3 nažky.

Carex otrubae, o. Otrubova - 1 nažka.

Carex rostrata, o. zobánkatá - 1 mošnička, 2 nažky.

Carex vesicaria, o. měchýřkovitá - 1 nažka.

Centaurea cyanus, chrpa modrák - 9 celých a 1 zlomek nažky.

Cerastium arvense, rožec rolní - 1 semeno.

Chenopodium album, merlík bílý - 89 semen.

Chenopodium opulifolium, m. kalinolistý - 1 semeno.

Chenopodium polyspermum, m. mnohosemenný - 9 semen.

Chenopodium sp., merlík - 12 semen.

Cichorium intybus, čekanka obecná - 2 nažky.

Cirsium arvense, pcháč oset - 3 nažky.

Corylus avellana, líška obecná - 3 zlomky skořápky.

Echinochloa crus-galli, ježatka kuří noha - 1 obilka.

Eleocharis ovata, bahnička vejčitá - 3 nažky.

Eleocharis palustris, b. mokřadní - 3 nažky.

Fallopia convolvulus, svlačecovec popínavý - 6 nažek.

Fallopia dumetorum, s. křovištní - 3 nažky.

Fragaria vesca, jahodník obecný - 7 nažek.

Galeopsis tetrahit, konopice polní - 5 tvrdek.

Humulus lupulus, chmel otáčivý - 2 nažky.

Malus domestica, jablono pěstovaná - 1 semeno.

Mentha sp., máta - 1 tvrdka.

Neslia paniculata, řepinka latnatá - 1 nažka.

Papaver somniferum, mák setý - 1 semeno.

Polygonum aviculare, rdesno ptačí - 16 nažek.

Polygonum lapathifolium ssp. *nodosum* - rdesno blešník uzlovitý - 1 nažka.

Polygonum minus, rdesno menší - 1 nažka.

Polygonum persicaria, rdesno červivec - 1 nažka.

Potentilla reptans, mochna pětilístek - 5 nažek.

Potentilla supina, mochna poléhavá - 2 nažky.
Prunella vulgaris, černohlávek obecný - 1 tvrdka.
Prunus sp., slivoň - 2 zlomky pecky.
Ranunculus acer, pryskyřník prudký - 1 nažka.
Ranunculus flammula, p. plamének - 2 nažky.
Ranunculus repens, p. plazivý - 18 nažek.
Rumex conglomeratus, šťovík shloučený - 3 nažky
Rumex crispus, š. kadeřavý - 2 nažky.
Scirpus silvaticus, skřípina lesní - 1 plůdek.
Senecio vulgaris, starček obecný - 1 nažka.
Setaria glauca, bér sivý - 11 obilek.
Stellaria graminea, ptačinec trávovitý - 12 semen.
Stellaria media, p. žabinec - 2 semena.
Thlaspi arvense, penízek rolní - 1 semeno.
Urtica dioica, kopřiva dvoudomá - 1 nažka.

Výpádová ulice, výkop pro elektrický kabel

9 vzorků různých dřev /2. pol. 13. stol./.

Abies alba, jedle bělokora - 6 zlomků dřeva.
Acer cf. pseudoplatanus, javor klen? - 3 zlomky.
Fagus silvatica, buk lesní - 2 zlomky.
Fraxinus sp., jasan - 5 zlomků, 3 větší kousky uhlíků.
Populus sp., topol - 2 zlomky, 3 odštěpky.
Quercus sp., dub - 3 zlomky větví, 19 zlomků dřeva, 19 odštěpků, 1 kolík Ø 15 - 18 mm s hřebíkem, četné zlomky borky, 3 uhlíky.
Salix sp., vrba - 2 odštěpky.
Ulmus laevis, jilm vaz - 3 zlomky dřeva, 13 větších uhlíků.
Ulmus scabra, jilm drsný - 2 zlomky dřeva.

Většina zjištěných dřevin rostla v okolí města v údolní nivě a v přilehlé pahorkatině. Hlavními zdroji dřeva zejména pro řemeslnou výrobu byly patrně výše položené lesy v Chřibech a ve Vizovických vrších. Bednáři často používané jedlové dřevo bylo dováženo z nejvyšších poloh těchto vrchů a není vyloučen ani dovoz ze vzdálenějších lesů Bílých Karpat; podobně tomu bylo i se smrkovým dřevem. Z podhůří okolních vrchů bylo jistě dováženo i stavební dříví dubové, protože zbytky lesů v údolní nivě měly charakter pařezin a navíc trpěly pastvou.

Jak ukazují výsledky rozborů, ani v jednom případě se nepodařilo zastihnout objekty se zbytky zásob; většinou jde o roztroušená semena z povrchu půdy /dvorů, cest a objektů/ ze 2. pol. 13. stol. Větší množství spáleného dřeva s několika zuhelnatělými obilkami a semeny luštěnin na parcelách č. 129 a 130 na Otakarově ulici je dokladem požáru velkého objektu - zbytky po úpravě místa před další výstavbou. K nejceň - nějším zbytkům kulturních plodin v Uherském Hradišti patří zlomky pecek broskvoně, rozšiřující tak sítí nálezů v našem středověku. Pozornosti si též zaslouží vrstva ze Smetanovy ulice, obsahující množství drti z oplodí nažek konopě, včetně několika celých, většinou ale poškozených. Tento nález lze interpretovat jako zbytky po drcení nažek konopě ve stoupě.

Největší množství diaspor z historického jádra Uherského Hradiště pochází z rumištních a z plevelných rostlin, poněvadž analyzované vzorky půd z tehdejšího městského povrchu ani nemohou jiný materiál obsahovat. V Uherském Hradišti vzniká s postupujícím výzkumem pohřbených půd dvorů, cest, ulic a ostatních prostranství pozoruhodný soubor zbytků středověkých rumištních společenstev a společenstev sešlapávaných míst chodníků a lemů cest.

Nejstarší zbytky rostlinného původu byly zjištěny na Otakarově ulici - ze 2. pol. 9. stol. - dub, buk a líska; rozšiřují počet velkomoravských nálezů buku, jehož dřevo bylo již v době hradištní dováženo z ne - dalekých chřibských lesů. Naprostá většina analyzovaného materiálu však pochází z poloviny resp. až ze 2. poloviny 13. stol. - úroveň z této doby se podařilo dr. R. Snášilovi a dr. R. Procházkovi zaznamenat ve všech zkoumaných odkryvech v r. 1981. K analýze bylo předloženo velké množství zlomků dřeva všeho druhu - počínaje vzorky z trámů stavebních konstrukcí a konče drobnými odštěpkami, vznikajícími při opra - cování dřeva sekáním nebo tesáním /ani v jednom případě se nepodařilo naléztí hoblíny/. Ze všeho nej - více bylo používáno dubové dřevo, o něco méně častěji se vyskytovaly zbytky po sekání jilmového dřeva; z ostatních druhů dřev byly ve větším množství zastoupeny odštěpky dřeva jedle - ve výkopu na náměstí Rudé armády, řídké byly odštěpky jasanové, vrbové nebo dokonce i smrkové. K vzácným středověkým ná - lezům v Uherském Hradišti patří pletené ploty, odkryté plošně při výzkumu na náměstí Rudé armády v do - mě č. 69. Jejich podstatnou součástí byl nejdostupnější materiál v okolí města - vrbové proutě; nechybí však příměs prutů jiných dřevin jako jilmů, jasanů, topolů, u nichž je možno využít pařezové výmladky. Je zajímavé, že bříza byla pro tento účel používána minimálně, z křovin byla pochopitelně ještě nalezena lís - ka; na silnější tyčky a kůly pro zpevnění plotů bylo kromě vrby též použito dubu, jasanu a javoru. Na stavební konstrukce domů i ostatních objektů bylo nejvíce používáno dubové dřevo, jak dokazují četné trá - my, kuláče, sloupy a fošny.

V souboru rumištních a plevelných rostlin jsou cizorodým elementem ojedinělé diasporý vodních a ba - zinných rostlin - kosatec žlutý, bahnička bahenní a mokřadní, některé ostřice aj. Zavlékání těchto dia -

spor z blízkého sousedství Moravy a Olšavy s pící nebo s blátem na obuvi lidí a na nohou pasoucího se dobytka sice nelze nechat bez povšimnutí, signalizují však též možnost větší povodně, která zaplavila i vnitřek města.

Mladší nálezy z přelomu 15./16. stol. jsou více méně podobné. Rovněž začátkem novověku bylo nadále nejvíce používáno dřevo dubu. Nálezy semen a plodů rumíštých rostlin jsou opět velmi bohaté; k zajímavostem patří rohatec růžkatý, poměrně vzácnější teplomilný druh, provázející ponejvíce vinohrady. K řídkým druhům v našich archeobotanických nálezech patří též třezalka tečkovaná a srdečník obecný - oba s medicinným užitím; jistou raritou je i jinak běžná smetánka lékařská, jejíž nažky se však obtížně uchovávají.

Ergebnisse archäobotanischer Analysen aus dem historischen Stadtkern von Uherské Hradiště /Bez. Uherské Hradiště/. Die umfangreiche Rekonstruktion der Ingenieur-netze ermöglichte das Studium von Profilen in anthropogenen Ablagerungen an vielen Orten des historischen Stadtkernes von Uherské Hradiště. Fast überall gelang es die ursprüngliche Oberfläche aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts, stellenweise auch das jüngere Niveau aus der Wende des 15./16. Jahrhunderts abzudecken. Aus der älteren Oberfläche konnte eine ziemliche Menge verschieden bearbeiteten Holzes, Absplisse, Bruchstücke sowie verkohlte Stücke geborgen werden, die von einem Stadtbrand zeugen. Das am meisten benützte Bauholz war Eiche, die Böttcher verwendeten häufig Tannen- und Eichenholz, weniger Fichte. Der seltene Fund von Überresten eines gezimmerten Zaunes zeigt, dass sein Hauptmaterial Weideruten mit einer kleinen Beimengung von Ulme-, Esche- sowie Pappelruten war; die stärkeren Stecken und Pfosten sind aus Weide, Eiche, Esche und Ahorn. Nirgends gelang es Vorratsüberreste zu erfassen, nur verstreute Getreide, Samen, Kerne und Früchte. In der Smetana Gasse wurde eine Schicht mit einer grossen Menge an zerstampften Fruchtschalen aus Hanfackänen festgestellt - vermutlich Überreste nach ihrer Verarbeitung in einer Stampfmühle beim Ölpressen/. Die grösste Menge an Samen und Früchten aus der mittelalterlichen Oberfläche im historischen Stadtkern von Uherské Hradiště stammt von den auf den damaligen Höfen, öden Stellen, Wegen, Gehsteigen, Schutzplätzen und Gärten wuchernden Pflanzen. Von seltener vorkommenden Gattungen hat man Herzgespann, Tüpfel-Hartheu, echtes Eisenkraut und das gewöhnlich in Weingärten wachsende Unkraut-Roten Hornmohn /dieser aus dem Niveau des jüngeren Bodens/ verzeichnet.

NÁLEZY Z VRCHOLNÉHO A POZDNÍHO STŘEDOVĚKU SEVEROZÁPADNÍ MORAVY V LETECH 1979 - 1983 /okr. Blansko, Brno-venkov a Vyškov/

Jiří Doležel, Blansko

Akce informativního charakteru, popřípadě záchranné výzkumy v oblasti středních povodí řek Svitavy a levobřeží Svatky, ojediněle na Vyškovsku. Samostatný oddíl věnován povrchovému průzkumu ZSO regionu hořického lesního masívu na Blanensku.

U známých objektů uvedeny pouze informace, doplňující dosavadní poznatky, podrobnější polohopisná data u lokalit nových.

Blansko /okr. Blansko/

Staré Blansko; dvůr domu č. 9 v ul. Komenského /ZM ČSSR 1:10 000 č. 24-32-05; S s. č. 79, V s. č. 178 mm/. Zjišťovací výzkum profilu novodobou navážkou 20. IX. 1981. 99 ks keramiky - hrnky, hrnce, džbány, poháry, kuthany, mísy, poklice, kachle. Ojediněle 11. stol.¹, 15. - poč. 17. století.

Louka /okr. Blansko/

Hrad Louka; povrchový sběr, vrypy a zaměření dispozice 2. VII. 1982. 3 ks Fe /tyčinka, hřeby/, 61 ks keramiky - hrnce, mísy, poklice, zásobnice, kachel, Závěr 13. stol. /silný lokální ráz/ až konec 15. stol. Nálezy získány v SZ části nádvoří, prostoru JV budovy a SV svahu pod hradem. Dispozice: vnější okružní valové opevnění, menší obdélné jádro s věží neznámé podoby v čele, obytné budovy po obou delších stranách jádra /dochována valeně zaklenutá sklepní místnost/, na SZ opevnění zesíleno parkánovou zdí. První písemná zpráva až 1360², zánik mezi lety 1507 a 1590³.

Olomučany /okr. Blansko/

1. Hrad Čertův hrádek; komplexní průzkum- zaměření, povrchové sběry a sondáž v SV části nádvoří hradního jádra v letech 1981 až 1983. 1 330 inv. č. - keramika, Fe předměty, zvířecí kosti, mazanice, struska, surová Fe ruda. Datováno do 3. čtvrtiny 13. až konce 14. stol. Důležitý keramický soubor - průnik výrobků brněnského okruhu. Dispozice: pětiúhelníkovité jádro s kruhovou věží v čelní hradbě, hranolovým věžovým palácem a hospodářskou budovou na Z; na JV připojeno obdélné předhradí, příkop chrání hrad kromě šíje i od V. V odborné literatuře k dějinám hradu pouze hypotézy⁴, jediná pří - má písemná zpráva k roku 1346⁵.

2. Nový hrad, objekt tzv. Starého hradu. Povrchový sběr a vrypy při JV obvodové hradbě a v suti pod hradem v letech 1979, 1980 a 30. III. 1981. Fe hřeb, 109 ks keramiky - hrnce, lošt. pohár, poklice, prejzy. Datace do poč. 14. až 2. pol. 15. stol. nesouhlasí s dosavadními předpoklady⁶.

Rychtářov /okr. Vyškov/

Hrad Stagnov a ZSO Hrádek. Povrchový sběr koncem srpna 1979. Zářez cesty SZ stavení č. 13⁷ - 11

ks keramiky /hrnce, poklice/, dat. 14. stol.; dále stavení před druhým hradním příkopem a centrální část hradu - 7 ks keramiky /hrnce, pohár, poklice, miska a zásobnice/, dat. 14. - 15. století. Jádru hradu poškozeno neodborným výkopem /na místě ponechány tisíce keramických zlomků/.

Suchdol /okr. Blansko/

Hrad Blansek; povrchový sběr 13. VIII. 1979 v prostoru zadního hradu /palác a druhý příkop/. 19 ks keramiky - hrnce, pohár, trojnožka, poklice, zásobnice, prejš; 2. pol.¹⁴ až 1. třetina 15. století. Soubor náleží mladšímu a zánikovému horizontu osídlení hradu⁸.

Synalov /okr. Blansko/

Hradisko u Osik⁹. Fortifikace na ploché ostrožně nad Odrou ve V výběžku k.ú. obce Synalova, 1 400 m SV jejího středu, 526 m.n.m. /StM 1:5 000 Bystřice n.P. 3 - 5; J s. č. 33, V s. č. 181 mm/. Komplexní průzkum 1.VII.1981 a 31.VIII.1982; zaměření, povrchový sběr a vrypy /J okraj příhradku a Z strana centrální části/. Vedle mazanice a zvířecích kostí 340 ks keramiky - hrnky, hrnce, zásobnice, mísa a džbán; dat. 1. pol. 13. století, mezi zcela převažující konzervativní grafitovou produkcí první světlá keramika se slídovým ostřivem. Dispozice; ostrožna přetata na S příkopem, sledujícím areál i na V, vlastní okrouhlé jádro 50 x 47 m opevněno dalším okružním příkopem. Na J k jádru přiléhá nižší příhradek trojúhelníkovitého tvaru 26 x 20 m, se samostatným příkopem. Nedochovány žádné stopy kamenných konstrukcí, opevnění zemní. 160 m SV osamocený, dnes barokní kostel sv. Stanislava. Důležitá lokalita skupiny nejstarších drobných opevnění na Moravě.

Tišnov /okr. Brno-venkov/

Historická část města, J strana radničního bloku /dvory domů č. 110 a 111 /mezi nám. Míru, Komen - ského a ul. Brněnskou a Radniční /ZM ČSSR 1:10 000 č. 24-32-02; J s. č. 182, Z s. č. 185 mm/. Průběžný záchranný výzkum v letech 1982 a 1983 při stavbě předradničního prostoru na místě zbořených domů na Brněnské ul. V SV a JV stěně stavební jámy postupně prozkoumány; obj. 1/82 uprostřed SV stěny - mísovité jáma s kamenným závalcem, obsahující chudý keramický materiál 2. pol. 13. a rámcově 14. století byla pouze ovzorkována z profilu; 5 m V obj. 2/82 - 125 cm hluboká čtvercová jámka se zachovaným bedněním ve spodní části, vyzvednut závažný nálezový celek 2. čtvrtiny 13. století. Dalších 18 m JV stavebními pracemi zničen obj. 3/83 - zachována keramika 2. pol. 13. a poč. 14. stol. Konečně 9 m S na sebe navazující plytké obj. 4 a 5/83 - velmi složité zvrstvení, keramika 2. čtvrtiny 13. stol., struska, trosky pece /?/. Z nadložních vrstev pak keramika 15. a 16. stol. Nálezová situace svědčí o rozvoji osídlení bezprostředně po založení cisterciáckého kláštera roku 1232/1233¹⁰.

Tišnov II - Předklášteří /okr. Brno-venkov/

Opevnění na Čepičce. Povrchový sběr a zjišťovací sonda 27. VIII. 1981 na SZ hraně centrální plošiny fortifikace¹¹. Mimo zvířecích kostí 232 ks keramiky /hrnce a poklice/ dvou technologicky odlišných skupin s lokálními rysy. Dat. do poč. 15. stol., s možným posunem hlouběji do 14. století.

Vilémovice /okr. Blansko/

Jeskyně č. 622 - Jezevčí. Levá dolní stráž Suchého žlebu, mezi jeskyněmi Ovčí a Kravská díra. Student J. Musil ze Spešova předal referentovi okraj. zlomek hrnce 1. pol. 14. stol., získaný v červenci 1981 20 m od vchodu u V stěny z průkopů náplavami. Další ve středověku osídlená jeskyně Moravského kraje¹².

Železné /okr. Brno-venkov/

Intravilán obce - mezi prodejnou smíš. zboží a zahradou domu č. 41 po pravé straně silnice z Tišnova /ZM ČSSR 1:10 000 č. 24-32-02; S s. č. 81, V s. č. 102 mm/. Povrchový sběr /materiál ze stavební jámy rod. domu/ 1. VII. 1983. Celkem 60 ks keramiky /hrnky, hrnce, mísy, poklice a džbány/ - 2. pol. 13., hlavně průběh 15. století.

Závěrem publikuji předběžné výsledky průzkumu středověkého osídlení malého regionu v Z části Adamovské vrchoviny¹³, v trojúhelníku mezi Blanskem, Černou Horou a Lipůvkou. V této zvýšené, specifické oblasti, výrazně se odlišující od okolních starých sídelních území Boskovické brázd a Blanenského prolomu jak bonitou půdy, tak klimatem a členitostí, existovalo ve středověku pravděpodobně 6 osad; Hořice, Olešná, Jedle, Němčice, Nezbedice a Zběhnov. Pouze první dvě později nezankly a tak dnes skýtá tento takřka zcela zalesněný region, kde všechny ZSO mají zřejmě kompletně zachované plužiny, dobrou příležitost ke studiu středověké kolonizace 13. století.

Hořice /okr. Blansko/

1. ZSO v lesní trati Na Kotlánci. SZ část katastru 1 900 m SZ středu obce, lesní oddělení 109 a6, b4, c2-4 polesí Sv. Kateřina 1961 /ZM ČSSR 1:10 000 č. 24-32-05; Z s. č. 52, S s. č. 0 mm/. 2. V. 1982 lokalizována v mělké pramenné pánvi, orientované k SS Z, 538-550 m.n.m. krátká dvořadá ves, J okraje dnešní luční enklávy. Znatelno 14 objektů - na pravé, V straně prameniště dvě konvex. destrukce domů, dva reliky sklepů a tři kotlovité jámy v zářezu cesty; na levé, Z straně dalších šest kupovitých zbytků stavení a studna. Povrchovými sběry a vrypy 9.V. 1982 a 18. VI. 1983 získána mazanice a keramika 1. pol. 13. až závěru 15. stol. /hrnky, hrnce, džbány, poklice, trojnožka, mísa - celkem 84 ks/. Zatím se nepodařilo ZSO ztotožnit s některou z písemných pramenů známou vsí, v úvahu připadá Jedle¹⁴, nebo Zběhnov¹⁵.

2. Lesní trať Seč. JV část katastru, 250 m JV středu obce /ZM ČSSR 1:10000 č.24-32-05; Z s.č. 207, S s. č. 125 mm/, lesní oddělení 116 bl polesí Sv. Kateřina 1961. V úzkém žlebě 470 m.n.m. ko -

tlovitá jáma v zářezu cesty, obsahující ve zlomcích 6 - 7 grafitových zásobnic s repar. otvory, snad z 1. pol. 13. stol. /záchranný výzkum 28. a 29. XI. 1981/. Pro osídlení nevhodná poloha, zřejmě výrobní obj. nebo skrýš.

3. Intravilán obce. Prostor návsi /ZM ČSSR 1:10 000 č. 24-32-05: Z s. č. 186, S s. č. 118 mm/. Výkop na terase za čekárnou ČSAD porušil středověkou kulturní vrstvu, 23. VI. 1982 vybrána z vývozu keramika - 45 ks /hrnce, džbán, zásobnice, mísy, talíř / 2. pol. 13. stol. až novověku 16.

Šebrov /okr. Blansko/

1. ZSO Nezbedice. Lesní trať Nezbedka 1 300 m SSZ středu Šebrova v centrální části jeho katastru. Údolí s luční enklávou a rybníkem, 445-450 m.n.m., lesní oddělení 220 b2, f1 polesí Lipůvka 1971 /ZM ČSSR 1:10 000 č. 24-32-04: V s. č. 31, J s. č. 89 mm/. 14.III. 1982 lokalizována krátká jednořadá lesní lánová ves Nezbedice, připomínaná poprvé 1567 jako pustá¹⁷. Na terase orient. k J, mezi potokem a lesní svážnicí SZ rybníka výrazné reliktů tří domů, dále k Z stopy dalších usedlostí. Z povrchového sběru keramika 13. až 15. stol. /7 ks - hrnce a poklice/.

2. Intravilán obce. 25. VII. 1982 předal referentovi PhDr. E. Knesl z Brna 2 ks keramiky, pocházející ze stavby vodovodu v obci, poloha blíže neurčena. Okraj dvouuché zásobnice a knoflík poklice s provrtem - 15. století.

Poznámky:

1 Potvrzeny tak písemné prameny: CDB I, 115; FRB II, 223.

2 ZDO I, 688.

3 AČ XVII, 74; ZDO XXVIII, 11.

4 J. Knesl, Blanský okres, VM II, Brno 1902, 135; J. Pilnáček, Paměti města Blanska a okolních hradů, Blansko 1927, 24-25; L. Konečný - J. Merta, Zjišťovací průzkum středověkých fortifikací v okolí Nového hradu u Adamova, AH 1, Brno 1976, 244.

5 CDM VII, 633; za upozornění děkuji dr. J. Mertovi.

6 L. Konečný - J. Merta, c.d., 231-252; tíž, Pokračování průzkumu středověkých opevnění kolem Nového hradu u Adamova, AH 5, Brno 1980, 305 - 319.

7 E. Černý, Zaniklé středověké osady a jejich pluziny, Studie ČSAV, Praha 1979, 130, mapka č. 5.

8 V. Nekuda - K. Reichertová, Středověká keramika v Čechách a na Moravě, Brno 1968, 234-235; Z. Hason, Archeologické nálezy z hradu Blanseku /okres Blansko/, VVM XXXI, 1979, 177-181.

9 V. Voldán, Zamyšlení nad lokalizací Levnova - Ketkovického hradu, VVM XXIII, 1971, 17; nepřesný popis s chybným umístěním do k.ú. obce Osiky viz L. Hosák, M. Zemek a kol., Hradý, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku /I/, Jižní Morava, Praha 1981, 183.

10 J. Kuthan, Fundace a počátky kláštera cisterciáků v Tišnově, ČMat.Mor., Brno 1974, 361-370.

11 V. Nekuda - J. Unger, Hrádky a tvrze na Moravě, Brno 1981, 246.

12 J. Skutil, Pravěk a časná doba dějinná Mor. krasu a středověké osídlení našich jeskyní, in K. Absolon, Moravský kras II, Praha 1970, 315-329.

13 T. Czudek a kol., Geomorfologické členění ČSR, Brno 1972, 55-56, mapy.

14 R. 1373 - CDB II, 306; až 1465 - K. Lechner, Die ältesten Belehungs- und Lehengerichtsbücher des Bisthums Olmütz, Brünn 1902, I, 137; pustá 1568 - J. Pilnáček, c.d., 76.

15 R. 1320 - K. Lechner, c.d., 4-5; pustý 1568 - J. Pilnáček, c.d., 76.

16 Prvá písemná zpráva 1320 viz K. Lechner, c.d., 4-5.

17 J. Pilnáček, c.d., 73; L. Hosák - R. Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku II, M-Ž, Praha 1980, 143, je nesprávně ztotožnili se ZSO Bezděčicemi na opačném konci blanenského panství - viz E. Černý, Jak byla zjišťována nebo upřesňována lokalizace jednotlivých zaniklých středověkých osad na Drahanské vrchovině, VVM XXXIV, 1982, 317-318.

Funde aus dem hohen und späten Mittelalter von den Bezirken Brno-venkov, Blansko und Vyškov in den Jahren 1979 - 1983. Kleine Forschungsaktionen /Oberflächenfunde, Rettungsgrabungen und Sondagen/ auf sechzehn Lokalitäten im Flussgebiet der Svitava und Svratka /Bezirke Blansko und Brno-venkov/, vereinzelt im Vyškovter Gebiet. Präzisierungen oder Berichtigungen der Datierung einiger Burgen und kleinerer Fortifikationen: Louka bei Olešnice - Anfänge bereits am Ende des 13. Jh.; Olomučany - Čertův hrádek, vom 3. Viertel des 13. bis in das Ende des 14. Jh. datiert; bei Nový hrad entspricht die archäologische Datierung der Wüstung in die 2. Hälfte des 15. Jh. dem in der Literatur vorausgesetzten Jahre 1645 nicht; die Befestigung oberhalb des Klosters Porta Coeli bei Tišnov fällt mit dem Schwerpunkt des keramischen Materiales in das 1. Viertel des 15. Jh. Entdeckung einer weiteren mittelalterlichen Höhlensiedlung des Mährischen Karstes. Den grössten Beitrag erbrachte die Untersuchung des Objektes Hradisko bei Osiky /Katastralgebiet der Gemeinde Sýnalov/, das sich in den Horizont der ältesten Sitze des niederen Adels in Mähren am Ende des 12. und in der 1. Hälfte des 13. Jh. reiht. Aus Tišnov stammt dann ein wertvoller Komplex an Kolonisationskeramik aus dem 2. Viertel des 13. Jh. Eine besondere Aufmerksamkeit wurde der Untersuchung von zwei mittelalterlichen gewüsteten Niederlassungen /Nezbedice bei Šebrov und Na Kotlánci bei Hořice im Bezirk Blansko/ und der gesamten Siedlungsentwicklung der spätkolonisierten Region des Adamover Höhenzuges gewidmet.

Vladimír Podborský - Eliška Kazdová - Pavel Koštuřík, FF UJEP Brno
/Obr. 38, 39/

Počátkem července roku 1983 byl v poloze Sutny odkryt nový sektor D1, který zabírá plochu na mírném svahu, jižně od prozkoumaného rondelu. Rozměry plochy: 40 x 40 m.

Na odkryté a zarovnané ploše se vyrýsovaly dva velké objekty /patrně hliníky/, řada menších sídlištních jam a průběh vnějšího palisádového žlábků /obj. č. 73/. Vzhledem k nepříznivým podmínkám /dlouhotrvající sucho/ nebylo možné přistoupit k výzkumu vnější palisády; její průběh byl místy nejasný nebo se úplně ztrácel. Nejvýrazněji se vnější palisádový žlábek jevil ve východní části plochy D1, v těsné blízkosti tří objektů s malovanou keramikou /č. 272, 274 a 275/.

V průběhu srpna bylo prokopáno celkem 16 menších sídlištních objektů /č. 260-276/, z nichž 12 patří kultuře s moravskou malovanou keramikou a 4 horákovské kultuře /č. 264, 266, 269 a 271/. Mezi prozkoumanými objekty nebyl žádný samostatný objekt s kulturou lineární nebo vypíchanou, jak tomu bylo například v severnější položených sektorech, zvláště v B1. Obsah objektů s malovanou keramikou se řadí k typickému inventáři fáze la kultury s moravskou malovanou keramikou. Charakteristická je rýsovaná ornamentace, provedená několika souběžnými čarami /obr. 38:1, 2; 39:3, 4, 7/. V malované ornamentaci byly často zastoupeny elipsy /obr. 38:6, 39:10/, motiv "notové osnovy" /obr. 38:5/ i varianty hvězdicovitého motivu /obr. 39:6, 10/. Vzácně se našly také zlomky drobné figurální plastiky /obr. 38:3/. Výjimečně se ve výplni jámy s moravskou malovanou keramikou objevil i zlomek lineární keramiky /obr. 39:2/.

Objekty patřící horákovské kultuře byly poměrně chudé. Pouze v objektu č. 264 se našla spolu s několika fragmenty keramiky bronzová lodkovitá spona. Pozoruhodný byl také halštatský objekt č. 271, který měl při povrchu vrstvu kamenů a dosahoval velké hloubky /přes 2 m/.

V následující sezóně hodláme pokračovat ve výzkumu zbývajících objektů a pozornost se rovněž zaměří na výzkum průběhu vnější palisády.

Fortsetzung der systematischen Grabung in Těšetice-Kyjovice /Bez. Znojmo/. Anfang Juli 1983 wurde in der Lage Sutny ein neuer Sektor D1 abgedeckt, der die Fläche auf einem mäßigen Hange südlich des untersuchten Rondells einnimmt. Flächenausmasse: 40 x 40 m. Im Verlaufe des Augustes hat man 16 Siedlungsobjekte untersucht, von denen 12 der Kultur mit MBK und 4 der Horákov Kultur gehörten. Wegen des ungünstigen Wetters wurde die Grabung der äusseren Palisade nicht begonnen. In den untersuchten Objekten befand sich die charakteristische mährische bemalte Keramik aus der I. Stufe dieser Kultur und auch Funde der Horákov Kultur aus der Hallstattzeit.

PRAVĚKÉ A RANĚ STŘEDOVĚKÉ OSÍDLENÍ TIŠNOVSKA - PŘEDBĚŽNÉ VÝSLEDKY POVRCHOVÉHO PRŮZKUMU V LETECH 1979 - 1983 /okr. Blansko, Brno-venkov/

Jiří Doležel, Blansko

Geomorfologicky spadá oblast do tektonického příkopu Boskovické brázdý a Řečkovicko-kuřimského prolomu, členěných řadou dalších kotlin a sníženin, vzájemně oddělených pásy vyššího reliéfu a vyplněných okresky degradovaných černozemí a hnědozemí na praši. Region je ostře vymezen z okolních zvýšených podcelků Adamovské, Bítešské, Bobravské a Nedvědicke vrchoviny¹. Odvodňují jej tři levé přítoky Svatky: Odra /Besenek/, Lubě a Kuřimka; průměrná nadmořská výška kolem 280 m. Převaha dubo-habrových hájů, ve vyšších polohách acidofilní a subxerofilní doubravy². Podle všech těchto kritérií dělí referent celou oblast do osmi mikroregionů o celkové rozloze cca 74 km².

Předválečný stav archeologického bádání na Tišnovsku zhodnotil J. Skutil³, nezpracovány z větší části zůstávají výzkumy na trase dálnice Breslau - Wien z přelomu 30. a 40. let⁴. V poválečné době pak došlo k několika záchranným akcím většinou omezeného rozsahu⁵.

Povrchový průzkum regionu, referentem prováděný od roku 1979 v úzké součinnosti s dalším amatérským badatelem V. Růžičkou z Lipůvky, se zatím soustředil na jeho východní část. Uplynulých pět výzkumných sezón přineslo objevy jednačtyřiceti pravěkých a časně středověkých lokalit na katastrech jedenácti obcí okresů Blansko a Brno-venkov, mimo to i další ojedinělé nálezy /v soupisu nejsou, jako zatím malo početné a informačně hodnotné, uvedeny/. Další sledování povrchovými sběry vytypovaných poloh umožnilo rovněž několik záchranných a zjišťovacích výzkumů. Nálezový fond památek hmotné kultury se blíží číslu 9000.

Na následujících stranách je podán soupis všech evidovaných lokalit, vedle určení polohy je důraz kladen především na jejich situování v terénu a přírodní prostředí. Pro fixaci použito ve všech případech Základní mapy ČSSR 1:10000, vydané 1978 - 1979, vzdálenosti od sekčních čar v mm; pro určení rekonstruovaných porostních typů pak Geobotanické mapy ČSSR 1:200000, listů Brno, Wien a Česká Třebová, zpracované R. Mikyškou a kol., Praha 1970. Hodnocení archeologického materiálu omezeno na rámcové datování, u objektů známých již v odborné literatuře stručný odkaz.

Drásov /okr. Brno-venkov/

I - Díly k Holubovým. Mladší latén, starší a mladší doba římská, oj. neolit. Sídlíštní plocha 6 ha - V

část katastru, mezi všečovickou silnicí a výšinou Homole /č. 24-32-03: J-44, Z-200/. Velmi mírný, k JZ orient. svah 269-278 m.n.m. Vodní zdroj 80 m J, degrad. černozem a nivní půdy, pás luhů a olšin. Povrchové sběry 1979-83⁶.

II - Travnická a Hřebla. Kultury lužická, slezská a platěnická, oj. neolit. Sídlištní plocha 12 ha - střed katastru mezi všečovickou silnicí a Vinohradem /č. 24-32-03: J-110, Z-95/. K JV orient. svah 267-287 m. n.m. Vodní zdroj ve středu sídliště, degrad. černozem a hnědozem, v pásmu dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1979-82⁷.

III - U Boží muky. LnK. Sídlištní plocha 0,2 ha - Z obce mezi silnicí do Tišnova a Lubí /č. 24-32-03: J-41, Z-56/. K SSV orient. svah 267 m.n.m. Vodní zdroj 250 m S, degrad. černozem a nivní půdy, v pásu luhů a olšin. Povrchové sběry 1982⁸.

Hradčany /okr. Brno-venkov/

I - k Čebínu. Kultura středodunaj. popel. polí - velatická f., horákovská; mladá doba římská, oj. neolit. Sídlištní plocha 1,2 ha - J hranice katastru, V okraj obce, mezi silnicí do Čebína a místní odbočkou, částečně i svah ke Hradčanskému potoku /č. 24-32-07: S-82, V-69/. K J orient. svah 253-259 m.n.m. Vodní zdroj 40 m V, degrad. černozem, v pásmu dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-82.

Kuřim /okr. Brno-venkov/

I - Za Špihlíkem. Kultura LnK, VK jordanovská sk., KZP, únětická, středodunaj. mohylová, středo-dunaj. popel. polí - velatická i podolská f.; horákovská, časný až pozdní latén, mladá doba římská, osídlení staro- až pozdněhradištní; KNP, KKK, popř. jevišovická k. dostatečně neověřeny. Sídlištní plocha 11 ha - SZ okraj katastru, pod Zlobicí /č. 24-32-08: S-177, V-44/. K JZ a JV orient. svah 306-330 m. n. m. Vodní zdroj 30 m JZ a JV, degrad. černozem a hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1979-83⁹.

II - Bělč, Německý hřbitov, Rybníky. Kultury LnK, MMK, jordanovská sk., KZP, středodunaj. popel. polí - podolská f., horákovská a časný latén. Sídlištní plocha 3 ha - SV hranice katastru, ve výběžku polí V silnice Lipůvka - Česká u kuřimské křižovatky, částečně i Z silnice /č. 24-32-09: J-176, Z-166/. K J až JZ orient. svah 317-337 m. n. m. Vodní zdroj na J okraji sídliště, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-83, záchranný výzkum v srpnu, září a prosinci 1981 v rýze plynovodu J křižovatky /trať Rybníky/ - prokopán horákovský objekt, ozorkovány dva hliníky LnK.

III - U kopečku. Kultura LnK. Sídlištní plocha 1 ha - SV část katastru, svah mezi silnicí Lipůvka - Česká a sadem směrem k TOS /č. 24-32-09: J-153, Z-137/. K SZ orient. svah 315-320 m.n.m. Vodní zdroj 150 m S, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-81.

IV - Pod silnicí. Kultura horákovská, oj. neolit. Sídlištní plocha 1,3 ha - V část katastru, táhlý svah mezi TOS a Podlesím, S spojovací cesty /č. 24-32-09: J - 120, Z - 126/. K JZZ orient. prudší svah 313-316 m. n. m. Vodní zdroj 120 m JZ, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1981.

V - nad Nivkami pod Zlobicí. Kultury LnK a MMK. Sídlištní plocha 0,3 ha - SZ okraj katastru, SV polní cesty z Kuřimi do Malhostovic u Boží muky pod Zlobicí /č. 24-32-08: S - 165, V - 103/. Zvýšená terasa /plateau/ mírně skloněná k JZ, 330-335 m. n. m. Vodní zdroj 100 m JZ hnědozem, pásmo subxerofilních doubrav. Povrchové sběry 1981-82.

VI - Pod Slavičkou. Kulturně neurčeno /KZP?/. Sídlištní plocha? - SV část katastru, V silnice Česká-Lipůvka pod chatami u Podlesí /č. 24-32-09: J-143, Z-170/. Na SZ orient. svah 330-345 m.n.m. m. Vodní zdroj 220 m S, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchový sběr 1982.

VII - Záruba. Eneolit a horákovská k. Výšinné sídliště 0,5 ha - SZ ostrožna vrchu Záruba ve středu S části katastru, přímo na okraji městské zástavby /č. 24-32-09: Z-37, J-100/. Vrcholová plošina ostrožny bez výraznější expozice, 339-342 m. n. m. Vodní zdroj 100 m S a Z /výškový rozdíl 40 m/. Substrátem diorit subxerofilní doubravy. Povrchový sběr a vrypy 1983.

Lipůvka /okr. Blansko/

I - U sv. Klimenta. Mladší a pozdní doba hradištní. Sídlištní plocha 1 ha u románského kostela. Z část katastru, zvýšený hřbet mezi Lipůvkou a Malhostovicemi /č. 24-32-04: J-49, Z-21/. Vrchol a sedlo plochého hřbetu 373-384 m. n. m. Mírně svažité terén orient. JV až V. Vodní zdroj 160 m V, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1979¹⁰.

II - Pod Manůvkou u Trojice. Kultury LnK, MMK, horákovská a latén. Sídlištní plocha 1,5 ha - nejjižnější část katastru, J objektů JZD /č. 24-32-09: S-26, Z-175/. K J orient., místně členěný svah 330-335 m. n. m. Vodní zdroj protéká středem osídlené plochy, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-81 a 1983.

III - Široká u Holého kopce. Kultura LnK. Sídlištní plocha 0,2 ha - J část katastru, mezi silnicí Lipůvka - Česká a lipůvským potokem na Z/č. 24-32-09: S-2, Z-131/. K JVV orient. svah 340-343 m. n. m. Vodní zdroj 80 m V, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-82¹¹.

IV - Pod habřím. Kultury MMK a slezská. Sídlištní plocha 0,2 ha - střed katastru, S okraj obce V silnice do Lažan /č. 24-32-04: J-125, Z-160/. K SZ orient. plošina 375-376 m.n.m. m. Vodní zdroj 200 m JV, hnědé půdy, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980.

V - Klíny. Kultury LnK a KZP, popř. MMK. Sídlištní plocha 0,1 ha - těsně pod silnicí z Lipůvky do Svinošic Z Kuřimky /č. 24-32-04: J-27, Z-243/. K JV orient. velmi mírný svah 349-351 m.n.m. m. Vodní zdroj 50 m V, hnědozem a nivní půdy, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-81.

VI - Nečky. Paleolit. Sídlištní plocha 0,2 ha - JZ hranice katastru, S silnice do Nuzfířova mezi Přfho-

nem a lesem Příkrá /č. 24-32-04: J-95, Z-57/. K V orient. ploché sedlo 391-392 m. n. m. Vodní zdroje 350 m SSV, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1983¹².

Malhostovice /okr. Brno-venkov/

I - Pod Brabinkou. Kultura LnK, MMK horákovská, mladší doba hradištní, oj. latén. a starší doba hradištní. Sídlištní plocha 3 ha - SV výběžek katastru, severní strana údolí Svatoklimentského potoka V objektu JZD /č. 24-32-03: J-40, V-46/. K JZ orient., lokálně členěný svah 322-343 m. n. m. Vodní zdroj 50 m J, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1979-83¹³.

II - Žalvíř. Kultura LnK, KNP, KZP, středodunaj. popel. polí - velatická f., starý a mladší latén /výskyt keramiky przeworské k./ oj. pozdní doba hradištní. Sídlištní plocha 6,3 ha - střed S části katastru, mezi potoky za malhostovickým hřbitovem /č. 24-32-03: J-14, V-116/. Ploché plateau s převažujícím sklonem k JZ 297-307 m.n.m. Vodní zdroje 60 m SV a JZ, degrad. černozemě, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1979-83¹⁴.

III - Červené cesty. Kultura středodunaj. popel. polí - podolská f.; starší, střední a pozdní doba hradištní, oj. LnK. Sídlištní plocha 0,4 ha - S část katastru, prostor kolem silničního mostku před malhostovickým JZD /č. 24-32-03: J-46, V-166/. K SZ orient. terasa nad inundací Lubě, 280-283 m.n.m. Vodní zdroj ve středu sídliště, hnědozem a nívní půdy, pás luhů a olšin. Povrchové sběry 1980-83¹⁵.

IV - Březa, V kolébkách. Kultura LnK, MMK, latén, oj. střední a pozdní doba hradištní. Sídlištní plocha 3,5 ha - V část katastru, S poslední vodní nádrže za malhostovickým hřbitovem /č. 24-32-08: S - 18, V-84/. K Z orient. svah 312-334 m. n. m. Vodní zdroj 30 m J, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-83¹⁶.

V - Jezera. Paleolit, kultura LnK a MMK. Sídlištní plocha 1 ha - V výběžek katastru, hřbet Zlobice Z panelové silnice od Lipůvky /č. 24-32-09: S-31, Z-19/. Vrchol táhlé výšiny, orient. SV 410-414 m. n. m. Vodní zdroj 200 m J, illimerizované půdy, pásmo subxerofilních doubrav. Povrchové sběry 1980-83¹⁷.

VI - nad JZD. Kultura MMK. Sídlištní plocha 0,4 ha - plochý hřbet SV objektů JZD Malhostovice /č. 24-32-03: J-56, Z-94/. K J orient. vrcholová partie táhlého hřbetu 325-328 m.n.m. Vodní zdroj 300 m J, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-81.

VII - Zlámaniny, Padělky pod Kříbem. Kultura MMK, latén. Sídlištní plocha 0,5 ha - jižní část katastru, S polní cesty od Pecky ke Zlobici /č. 24-32-08: S-76, V-141/. Silně místně členěný, k Z orient. svah 313-320 m.n.m. Vodní zdroj ve středu plochy /kumulace osídlení ovšem 70 m S a J/, hnědozem, pásmo subxerofilních doubrav a dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980.

VIII - U Pluštaru. Kultura LnK, MMK, KNP, KZP, pozdní latén, střední a mladší doba hradištní, oj. paleolit a doba bronzová. Sídlištní plocha 4 ha - počátek S výběžku katastru mezi silnicí do Nuzířova a nuzířovským potokem, částečně i SZ silnice kolem polní cesty k Lubi /č. 24-32-03: J-89, V-140/. K JZ orient. svah 280-310 m. n. m. Vodní zdroj 50 m J, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-1983¹⁸.

IX - Na Jezerách nad Koudelkami. Kultura MMK, oj. mladší doba hradištní. Sídlištní plocha 0,2 ha - při V hranicích katastru V rozcestí Lipůvka - Malhostovice - Kuřim /č. 24-32-09: S-15, Z-58/. K V orient. terasa nad závěrem užšího údolí, 370-375 m. n. m. Vodní zdroj 30 V, illimerizované půdy, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-81, 1983.

X - Polovy žleby, Na zabitém. Kultura MMK. Velmi malá sídlištní plocha /2-3 ary/ - náhorní plošina na hřbetu Zlobice v V výběžku katastru J panelové silnice /č. 24-32-09: S-71, Z-14/. Okraj malé úžlabiny s orientací k J, 406 m. n. m. Vodní zdroj 130 m SV, illimerizované půdy, pásmo subxerofilních doubrav. Povrchové sběry 1981.

XI - Paní hora Malhostovská. Eneolit /jevišovická k2/. Výšinné sídliště cca 6 arů v konci S výběžku katastru na ostrožně nad Skaličkou /č. 24-32-03: S-120, V-120/. Rozšířený snížený konec úzké ostrožny vybíhající z temene Paní hory Nuzířovské SZ směrem, bez výraznější orientace, 356-362 m.n.m. Vodní zdroj 120 m S a Z, o 65 m níže. Slepencový substrát, v pásmu dubo-habrových hájů. Povrchový sběr 1983.

Moravské Knínice /okr. Brno-venkov/

I - mezi německou dálnicí a silnicí do Jinačovic. Mladší doba římská, oj. neolit. Sídlištní plocha 0,3 ha - na J od Kuřimky naproti čistírně odpadních vod /č. 24-32-13: S-83, V-110/, SV výběžek katastru. Svah orient. k SSV, vodní zdroj 210 m SV, nadmoř. výška 278-280 m. Hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-81 a 1983.

II - Poloudělí. Kultura MMK. Sídlištní plocha - rozloha nezjištěna. Úbočí zvýšeného hřbetu v JV části katastru, kolem polní cesty do Jinačovic těsně za výběžkem lesa JV kaple /č. 24-32-13: S-183, V-146/. K SV orient. svah 353 m. n. m., vodní zdroj 200 m SZ. Hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-81¹⁹.

III - Radhoště. Kultura LnK, osídlení časně slovanské, v mladší a pozdní době hradištní, oj. doba bronzová? Sídlištní plocha 0,8 ha - střed katastru, J okraj obce mezi silnicí do Chudčic a kaplí /č. 24-32-13: S-105, V-236/. K JZ orient., dosti prudký svah 276-282 m. n. m. Vodní zdroj 20 m JZ, hnědozem a drnoglejová půda, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-82; záchranný výzkum /výkop pro stožár el. vedení/ 1981 - časně slovanské obj. 1 a 5, obj. 2 - 4 patřily LnK²⁰.

IV - Nádavky pod Cimperkem. Kultura středodunaj. popel. polí - velatická f., oj. neolit a mladší doba hradištní. Sídlištní plocha 2 ha - SSV okraj katastru, mezi St. statkem Kuřim a odbočkou do Knínic pod silnicí a železnicí do Čebína /č. 24-32-08: J - 53, V - 133/. Terasa orientována k JZ, 278-288 m. n. m. Vodní zdroj 300 m JZ, degrad. černozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové

vé sběry 1980-82.

V - Strážná. Eneolit /jevišovická k.?. Výšinné sídliště 0,6 ha - plochá výšina na Z okraji obce /č. 24-32-13: S-64, Z-225/. Vrcholová plošina 338 m. n. m. s převažující V orientací. Vodní zdroj 200 m SZ /výškový rozdíl 75 m/. Substrátem granodiorit, pásmo subxerofilních doubrav. Povrchové sběry a vrypy 1982.

VI - Újezdy. Kultury LnK, MMK, horákovská. Sídlíštní plocha 5 ha - střed katastru, obě strany odbočky ke střelnici /č. 24-32-13: S-133, Z-234/. Místně silně členitý, k SV orient. svah 290 - 304 m. n. m. Vodní zdroje dnes 150 m SV, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1982²¹.
Nuzířov /okr. Brno-venkov/

I - Paní hora Nuzířovská, Kouty. Paleolit. stanice - sídlíštní plocha 0,5 ha - SZ část katastru, vrchol ploché výšiny Z polní cesty do Lažan /č. 24-32-03: S-166, V-86/. J okraj vrcholového prostoru orient. k JJZ, 385-391 m. n. m. Vodní zdroj 200 m J, hnědozem, areál dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1981-1983.

II - Příkrá v Brabince. Paleolit. stanice, rozloha nezjištěna. V část katastru, polní enkláva na zalesněném hřbetu u silnice z Lipůvky do Nuzířova /č. 24-32-04: J-123, Z-10/. K JZ orient. část plochého sedla, 384 m. n. m. Vodní zdroj 150 m Z, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchový sběr 1979²².

Sentice /okr. Brno-venkov/

I - Velké klínky pod Sokolím. Kultury KZP, středodunaj. mohylová, mladší a pozdní doba hradištní, oj. neolit. Sídlíštní plocha 1 ha - S část katastru, pole pod Sokolím těsně u prvních domů Hradčan /č. 24-32-07: S-96, V-130/. Výrazná, k SV orient. terasa 266-272 m. n. m. Vodní zdroj 150 m S, hnědozemě a lužní glejové půdy, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-82²³.

Tišnov /okr. Brno-venkov/

I - Mlýnsko. Kultura LnK. Sídlíštní plocha 0,7 ha - JV okraj katastru, mezi tokem Lubě, silnicí do Drásova, textil. továrnou a železnicí pod cihelnou /č. 24-32-02: J-25, V-135/. K JV orient. svah 255-259 m. n. m. Vodní zdroj 50 m V, hnědozem, pásmo luhů a olšin. Povrchový sběr 1982.

Všechovice /okr. Brno-venkov/

I - Pod Vinohradem, Rybníky. Kultury LnK, MMK; mladší doba hradištní. Sídlíštní plocha 1,5 ha ve střední části katastru, v záhybu silnice do Skaličky a na trase německé dálnice /č. 24-32-03: S-116, V-183/. Místně členěný, k JV orient. svah 300-305 m. n. m. Vodní zdroj 150 m JZ, hnědozem /částečně degrad. černozem/, dubo-habrové háje. Povrchový sběr 1982²⁴.

Železná /okr. Brno-venkov/

I - intravilán obce. Střední, mladší a pozdní doba hradištní. Sídlíštní plocha /?/, rozloha nezjistitelná. Mezi prodejnou smíř. zboží a zahradou domu č. 41 /č. 24-32-02: S-81, V-102/. Prudší, k JZ orient. svah 303-305 m. n. m., hnědozem, vodní tok 60 m JZ. Pásmo dubo-habrových hájů. Povrchový sběr 1983 /materiál ze stavebního výkopu/.

II - Hradisko. Opevněné výšinné sídliště zřejmě mladší nebo pozdní doby bronzové, plocha ohraničená opevněním 0,6 ha. Kupovitá výšina na SZ okraji obce /č. 24-32-02: S-22, V-109. Lokálně členěná vrcholová plošina /převažuje orient. na J/ 340-347 m. n. m. Obvodová fortifikace se jeví jako terasovitý stupeň, na V šířkové straně nevýrazný val. Vodní zdroj 100 m S a Z, převýšení 50 m. Pásmo dubo-habrových hájů. Sondáž 1983²⁵.

Podaný soupis je nutno považovat za obraz současného stavu průzkumu, který ještě nezasáhl zdaleka všechny okrsky oblasti, mnoho dalších poznatků přinese využití dosavadních náleзовých, ale i písemných a literárních fondů. Metoda povrchových sběrů umožnila, přes všechnu skepsi, získat soubor informací, dovolující formulovat některé předběžné teze předešlým sídelně geografické povahy: nízký počet paleolitických stanic a jejich náleзова chudoba, s výjimkou paleolitu pozdního, svědčí o slabém osídlení příliš členité a nepřehledné krajiny. Zřejmě dosti intenzivní byla kolonizační oblast lidem kultury s LnK, svoji roli zde sehrálo velké množství drobných vodních toků a prameništ, na kterých jsou rozloženy největší sídlíštní plochy zejména I. stupně, tak i celková tvářnost krajinného reliéfu²⁶. Po sporadickém osídlení VK následovala neméně než LnK předešlým svým mladším stupněm zastoupená kultura MMK. V něm také došlo i k osazení lehčích, méně kvalitních půd ve vyšších polohách²⁷. Relativně hojně jsou nálezy jordanovské a KNP, střední eneolit zřejmě koncentrován na malá výšinná sídlíštní, jejichž lokalizace je jedním z hlavních úkolů dalšího průzkumu. Kontrast je mezi častým pozdním eneolitem /KZP/ a starší dobou bronzovou /pouze jediná lokalita/. Ve střední době bronzové jen pozvolný nárůst, také mladobronzových osad nebylo mnoho, zaujímaly ovšem velmi rozsáhlé plochy. V pozdní době bronzové větší množství malých sídlíšt. Po celé období BD až HB lze sledovat v materiální kultuře vzájemné, proměnlivé kontakty zde hraničících kulturních okruhů středodunajského a lužického. Osídlení regionu horákovskou kulturou zejména v závěrečném stupni²⁸. Kontinuální vývoj v latěnu /nejvíce osídlení pravděpodobně v LT-C, v LT-D úbytek/. Život starší doby římské se mohl soustředit v několika málo velkých osadách, nápadné je množství drobných lokalit 4. století. Slovanských pak postupně přibývalo již od období pražského typu, dynamický rozvoj zvl. v 11. století²⁹.

Poznámky:

1 J. Demek a kol., Geomorfologie Českých zemí, Praha 1965, 135-137, 142-147; T. Czudek /ed./, Geomorfologické členění ČSR, Brno 1972, mapy.

2 R. Mikyška a kol., Geobotanická mapa ČSSR, 1. české země, Praha 1972.

- 3 J. Skutil, *Pravěk Tišnovska, Vlastivěda Tišnovska I*, Tišnov 1933, 63 - 92, /nadále cit. pouze tato práce/; *týž, Příspěvky k pravěku Tišnovska, separát Horáckých listů 1937.*
- 4 *Výzkumy vedli H. Freising a W. Tietze.*
- 5 *Tišnov: J. Nekvasil, Popelnicové pole v Tišnově na Moravě, AR X, 1958, 12-24; Dřínová: O. Kos, Die Grabung auf der spätpaläolithischen Station Tišnov in den Jahren 1966 und 1967, ČMMB, sc. soc., 56, 9-52; další drobné akce viz PV AÚ ČSAV Brno 1956 - 1982.*
- 6 *R. M. Pernička, Die Keramik der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren, Brno 1966, 38, tab. X, 1-5.*
- 7 *Z. Smrž, Enkláva lužického osídlení v oblasti Boskovské brázdy, St AÚ ČSAV v Brně, Praha 1975, 11.*
- 8 *NZ č. 669/55 V. Podborského v archivu AÚ ČSAV v Brně.*
- 9 *J. Skutil, c. d., 81.*
- 10 *Naposledy P. Michna, Archeologické nálezy od sv. Klimenta u Lipůvky /okr. Blansko/, VVM XXIII, 1971, 149-157.*
- 11 *Záchranný výzkum AÚ v lednu 1982 viz PV AÚ ČSAV Brno, 1982, Brno 1984 /v tisku/.*
- 12 *B. Klíma, Průzkum paleolitických stanic v r. 1961. PV 1961. Brno 1962, 21-22.*
- 13 *Sběry V. Podborského 1952 viz NZ v archivu AÚ ČSAV v Brně, nečíslováno.*
- 14 *J. Skutil, c. d., 84.*
- 15 *J. Skutil, d. d., 84.*
- 16 *J. Skutil, c. d., 84.*
- 17 *J. Skutil, c. d., 84.*
- 18 *Č. Stana, Slovanské sídliště v Nuzířově /okr. Brno-venkov/, PV 1980, Brno 1982, 27-28.*
- 19 *J. Skutil, c. d., 78-79.*
- 20 *J. Skutil, c. d., 78.*
- 21 *J. Skutil, c. d., 78-79.*
- 22 *K oběma lokalitám viz B. Klíma, c. d., 21-22; k Nuzířovu I též J. Skutil, Hradčany, Nuzířov a Čebín, palaeolitické stanic na Tišnovsku, ČMZM 28-29 /1931-1932/, 1933, 584-594.*
- 23 *I. Peškař, Sídliště kultury zvoncovitých pohárů a středodunajské mohylove kultury v katastru Sentic /okr. Brno-venkov/, PV 1970, Brno 1971, 20; Č. Stana, Středověké sídliště v Senticích /okr. Brno-venkov/, tamtéž, 62.*
- 24 *Nepublikované nálezy z válečného záchranného výzkumu /viz poznámka 4/ uloženy v MM v Brně.*
- 25 *J. Skutil, c. d., 87.*
- 26 *Shodně I. Pavlů, K metodice analýzy sídlišť s lineární keramikou, PA LXVIII, 1977, 11.*
- 27 *P. Košťurík, Výšinné sídliště u Oslavan a poznámky k mladšímu období kultury s moravskou malovanou keramikou, SPFFBU-E, 25, 1980, 67.*
- 28 *V. Podborský, Dvě nová halštatská pohřebiště na jižní Moravě, SPFFBU-E, 25, 1980, 101.*
- 29 *Za připomínky k datování materiálu děkuji PhDr. M. Čižmářovi, CSc a PhDr. J. Nekvasilovi, CSc.; za metodickou pomoc zejména v počátcích průzkumu pak zvláště PhDr. A. Štrofovi z muzea v Boskovicích.*

Prähistorische und frühmittelalterliche Besiedlung des Tišnover Raumes - vorläufige Ergebnisse von Terrainbegehungen in den Jahren 1979-1983. Es handelt sich um eine geomorphologisch sehr ausdrucksvoll ausgegliederte Region im mittleren Abschnitt des Boskovicer Talgrundes und im Řečkovice-Kuřimer Durchbruch /Bez. Blansko und Brno-venkov/. Gesamtfläche 74 km² in acht Mikroregionen aufgeteilt - einige Becken zwischen den Massiven der umliegenden Höhenzüge, mit degradierten Schwarz- und Braunerden ausgefüllt.

In dem bisher wenig erforschten Raum vorläufig 41 meist Polykultur-Siedlungen erfasst, die Methodik der Erforschung /Oberflächenfunde, Sondagen und kleinere Bergungsgrabungen/ erlaubte vorläufig eine kurze Charakteristik der Besiedlungsentwicklung zu skizzieren; schwach im Paläolithikum eine sehr intensive neolithische Kolonisation /LnK - zu etwa zwanzig Siedlungen meist in den Quellenteilen des dichten Netzes von kleinen Wasserläufen, StK nur vereinzelt, MBK auch in höhere Lagen mit Potsolböden/. Weniger dichte, aber stabile Besiedlung im Aneolithikum /Jordanov Gruppe, TBK, Jevišovice K?, GBK/, Reduktion in der älteren Bronzezeit, seit der mittleren Bronzezeit allmähliches Anwachsen bis zu einem Maximum in HD /Grenzgebiet des mitteldanubischen und Lausitzer Kulturumkreises/. Kontinuale Entwicklung im Latén, germanische grosse, relativ alleinstehende Niederlassungen in der römischen Kaiserzeit, eine auffallende hohe Zahl von kleinen Lokalitäten des 4. Jahrhunderts. Slawen vertreten bereits mit dem Prager Typus, eine dynamische Entfaltung besonders seit dem Beginn des 11. Jahrhunderts.

ZÁCHRANNÝ ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM NA TRASE PLYNOVODNÍ ODOČKY Z BOŘITOVA DO RÁJCE - JESTŘEBÍ /okr. Blansko/

Antonín Štrof, Muzeum Boskovice
/Tab. 14 - 16/

V roce 1982 byla vybudována v předstihu hlavní trasa plynovodu Maloměřice - Boskovice, která byla dokončena v prosinci /Štrof - Geisler, PV 1982, Brno 1984, 79 - 82/. Rovněž v předstihu začala výstav-

ba plynovodní odbočky z Bořitova do Rájce - Jestřebí. Práce začaly v prosinci roku 1982, základní zemní odkryvy proběhly v lednu a únoru následujícího roku. Skrývku ornice prováděl bagr těsně před hloubením rýhy pouze v šíři výkopu; to v podstatě znemožňovalo předstihový výzkum a bylo příčinou toho, že všechny archeologické objekty na trase plynovodu byly narušeny.

Podstatná část plynovodní trasy vede po severním úpatí Bukovice, které je tvořeno několikakilometrovým k severu skloněným sprašovým svahem. Z několika míst této plochy pochází ojedinělé neolitické nálezy, z poloh v blízkosti vodních zdrojů známe lineární /Rájec - Jestřebí, "Hrubé dílce"/ a lengyelská sídliště /Rájec - Jestřebí, "Hrubé dílce"; Černá Hora, "Nad Porčovým mlýnem", "Zaryplovy"; poslední uvedená lokalita - Souchopová, Novotný 1974/. Plynovod protal neolitické sídliště v trati "Hrubé dílce", v tratích "Široký" /kat. Rájec - Jestřebí, Černá Hora/ a "Zaryplovy" zachytil ojedinělé objekty lengyelské, 1 laténský, 1 středověký objekt.

Rájec - Jestřebí

a/ Hrubé dílce

Na JV mírném sprašovém svahu 300 - 315 m n. m. bylo sběrem zjištěno neolitické sídliště o rozloze asi 3 ha. Byly zde zjištěny nálezy keramiky lineární a mor. malované a kam. industrie již v lednu 1975. Plynovodní trasa sídliště protala JV směrem v jeho středové části a zachytila v úseku zhruba 200 m kulturní vrstvy. V Z části dosahovala mocnost vrstev 0,05 - 0,3 m, v nižší V části v úseku 45 - 50 m zasahovala tmavá vrstva až 1,2 - 1,3 m pod úroveň povrchu /není vyloučeno, že v tomto úseku byla bažina nebo menší vodní nádrž; ojedinělé neol. střepy se však objevovaly ve všech úrovních vrstvy/. Na zasažené části sídliště nebyl - až na jeden případ - zjištěn žádný uzavřený objekt; jediný /oválná jáma 1,2 x 0,9 m; hl. 0,9 m/ byl zjištěn na samém okraji sídliště - a obsahoval keramiku a kosti mladšího úseku vývoje lineární kultury. V Z části rýhy byly ve 4 případech v profilech zachyceny kúlové jamky. Na hraně V svahu protala trasa plynovodu mladší vápenickou pec.

Při SZ okraji sídliště, 8 - 10 m od plochy pokryté souvislou kulturní vrstvou, protala plynovodní rýha zásyp pravděpodobně neolitického příkopu. Pro velkou časovou tíseň nemohl být příkop blíže zkoumán /rýha byla zahrnuta necelou hodinu po otevření/. Jeho zásyp se jevil jednolitý - kompaktní tmavě hnědá až hnědočerná hlína a v profilu byl bez nálezů. Nejbližší okolí příkopu se mírně kónicky svažovalo k jeho ústí, v tomto bodě byla šířka příkopu 2,6 m. Vlastní stěny příkopu sblížaly kolmo ke dnu /dno nebylo rýhou zasaženo, lze odhadnout, že bylo v hloubce přibližně 1,7 - 1,8 m./.

Rájec - Jestřebí, Černá Hora - "Široký"

V trati "Široký" bylo zachyceno celkem 7 objektů /většinou oválné, Φ 1,5 - 2,5 m, mísovité. zahloubené/, pouze jediný z nich /oválný půdorys, 2 x 1,6 m, hl. 0,45 m./ obsahoval mladší lengyelskou keramiku.

Černá Hora - "Zaryplovy"

V trati, ležící mezi státní silnicí I. třídy a J okrajem Bořitova, byly zjištěny objekty lengyelského sídliště a zaniklé pozdněhradištní vsi již v roce 1973 /Souchopová, Novotný 1974/.

Plynovodní trasa zachytila další 2 patrně neolitické objekty bez nálezů o 150 m dále na V. Následující 2 objekty již nálezy obsahovaly. Prvý z nich /kruhový půdorys, 1,1 m, hl. 1,2 m. /poskytl několik zlomků pozdnělaténské keramiky, obdobné keramice ze sídliště v bořitovské trati "Píský" /Souchopová, Ludikovský 1972, Ludikovský 1973/. Na dně objektu leželo železné kopí s tulejkou. Druhý objekt nemohl být prozkoumán celý, zachytili jsme z něho pouze metrový pás v délce 3,2 m ve V profilu rýhy. Byl poměrně mělký /O,1 - 0,2 m/ a byl patrně pozůstatkem povrchové stavby /stopy po kúlech nebyly zjištěny/. Z nálezů stojí za zmínku železná kování a zlomky keramiky 14. stol., které nám prokazují existenci této zaniklé vsi i v této době.

Bořitov "Druhý díl" /"Za zahradama", "Na panským"/

V trati protala plynovodní rýha známé lužické pohřebiště /např. Skutil 1931, 45-6/ v úseku 107 m. Byly prozkoumány pouze evidentně poškozené hroby; okraje kamenných věnců v profilech signalizovaly přítomnost dalších hrobů, ty však už nebyly z časových důvodů zkoumány.

Celkem bylo prozkoumáno 8 hrobů s různou výbavou a v různém stadiu poškození; v J části pohřebiště v blízkosti hrobů byl zachycen objekt s podhloubenými stěnami / Φ 1,95 m, hl. 1,2 m./ se střepovým materiálem lužické kultury. Při S okraji pohřebiště protala rýha střed mísovité zahloubené kruhové prohlubně o Φ 6 m, která obsahovala několik pohřbů většinou v kamenném závalu.

Literatura:

- Ludikovský K. 1973: Keltské sídliště v Bořitově, PV 1972, 40-41, tab. 28-30 Brno.
Souchopová V. - Ludikovský K. 1972: Laténské sídliště v Bořitově, PV 1971, 77-78, tab. 72-75, Brno.
Souchopová V. - Novotný B. 1974: Záchraný výzkum středověké služební osady u Černé Hory, PV 1973, 82-84, tab. 76:10, 86-92, Brno.
Smrž Z. 1975: Enkláva lužického osídlení v oblasti Boskovské brázdy, Studie AÚ Brno III/3, Praha.
Skutil J. 1931: Pravěk Boskovska, Vlastivěda Boskovska. Boskovice.

Archäologische Rettungsgrabung auf der Gasleitungszweigtrasse von Bořitov nach Rájec - Jestřebí /Bez. Blansko/. Im Winter 1982/83 wurde im Kataster Rájec - Jestřebí, in der Flur "Hrubé dílce", von einem Gasleitungsgraben eine neolithische Siedlung der Kultur mit Linear-

keramik und MBK durchschnitten. An ihrem NW Umfang hat man einen Spitzengraben festgestellt, der im Profil kein datierbares Material enthielt. Verstreute Objekte mit jüngerer MBK wurden auch auf der grossen Fläche der Flur "Široký" /Kat. Rájec-Jestřebí und Černá Hora/ erfasst. In der Flur "Zaryplovy" im Kataster von Černá Hora, hat man Objekte der MBK und spätpurgwallzeitliche, bereits früher festgestellt /Souchopová, Novotný 1974/. Beim Aufbau der Gasleitung wurden weitere neolithische Objekte und der Teil eines oberirdischen Objektes mit Funden aus dem 14. Jh. ermittelt. Neu konnte eine latènezeitliche Besiedlung belegt werden; die Grabung erfasste eine Grube mit spätlatènezeitlicher Keramik und einer eisernen Lanzenspitze. Im Nachbarkataster von Bořitov, in der gegenüberliegenden Flur "Druhý díl", hat man wiederum ein Lausitzer Gräberfeld mit Brandbestattungen erfasst /z.B. Skutil 1931, 45-6/. Diesmal gelang es 8 Gräber und das Fundament eines Hügelgrabes, ausserdem auch ein Objekt der Lausitzer Kultur, zu untersuchen.

ÜBERSICHT NEUER LOKALITÄTEN UND FUNDE IN DER BOSKOVICER FURCHE /Bez. Blansko/

Antonín Štrof, Muzeum Boskovice

Seit dem Ende der 60. Jahre erhöhte sich ziemlich die Zahl der neu festgestellten Lokalitäten im Raume der Boskovicer Furche. Die Terrainbegehung, durch welche sie in den meisten Fällen festgestellt wurden, konzentrierte sich vorerst auf den Mittelabschnitt der Furche /Lysicer Talgrund/, später dann auch auf den südlichen Teil der Malá Haná /Kleine Hanna/. Nur auf einem kleinen Teil der neuen Lokalitäten hat man Sondagearbeiten durchgeführt /vor allem K. Ludikovský, J. Ondráček und J. Nekvasil vom AI Brno, vom Bezirksmuseum in Blansko dann V. Souchopová/, die übrigen Fundorte sind lediglich aufgrund von Lesefunden, eventuell von kleineren Rettungsgrabungen datiert. In der Mehrzahl waren sie nicht einmal publiziert worden, nur ihr Teil /zum Jahre 1979/ ist in der Diplomarbeit des Autors erfasst. Eine ziemliche Anzahl neuer Lokalitäten berichtigt unsere bisherigen Vorstellungen von dieser Region; gleichzeitig ist dies auch der Grund der maximalen Gedrungenheit des Beitrages. Aus dem Verzeichnis sind die paläolithischen Lokalitäten ausgeschlossen, sie werden in diesem Band selbständig bearbeitet.

Für eine bessere Orientierung sind über den einzelnen Lokalitäten in Abkürzungen die vertretenen Kulturen angeführt: Kultur mit Linearbandkeramik - LIK, Želiez K. - ŽK, Stichband - STK, mährische bemalte K. - MBK, Trichterbecher K. - TBK, Jevišovice K. - JK, Glockenbecher K. - GBK, protoúnětické K. - PÚK, Hügelgräber K. - HGK, Lausitzer K. - LK, schlesische K. - SK, platěnicer K. - PK, Horákov K. - HK, Latène K. - LAK, kaiserzeitliche K. - KK, Völkerwanderungszeit - VK, Burgwall K. - BK, Mittelalter - M, Prähistorie allgemein - P, Neolithikum - N, Aneolithikum - A, Hallstatt - H, Eisenverhüttung - FE.

Bořitov /Bez. Blansko/

1/ U dálnice /event. Býkovky/, Podnivčí LAK, KK

Die Siedlung am N-Hang wurde von der Trasse der unbeeendeten Autobahn durchschnitten, die heute auch die Katastergrenze zwischen Bořitov und Býkovice /Podnivčí/ bildet. Beim Autobahnbau wurde der Teil einer Siedlung aus der Latène- und Kaiserzeit erfasst /Fládrová 1973/, Lesefunde belegen, dass diese in beide Nachbarfluren fortsetzt.

2/ Písky LIK, STK, GBK, LAK, P

Bei der Erforschung einer latènezeitlichen Siedlung im O-Teil der Flur wurden Belege einer Besiedlung mit Linearbandkeramik festgestellt /Ludikovský 1973/. Im Jahre 1971 hat man den Teil eines Objektes mit analogen Funden durchgraben, im Jahre 1972 wurde eine Grube derselben Kultur ca. 300 m südlich von der latènezeitlichen Siedlung beim Aushub eines Grabens erfasst. Im westlichen Flurteil stammen aus Lesefunden vereinzelte Belege der Stichbandkeramik, ferner Keramik und Industrie der Glockenbecherkultur und eine Bronzenadel mit abgebrochenem Kopf.

3/ Perná, Mezichlumí, Zadní sekerky, Zadní dubí LIK, MBK, GMK, LK, SK, PK, LAK, KK - VK

In diesen Fluren auf beiden Ufern des Lysický Baches wurde im Jahre 1972 eine Besiedlung mit Linearband- und mährischer bemalter Keramik /Mezichlumí, Perná/, eine Siedlung der Glockenbecher- /Mezichlumí/, der Lausitzer-, Schlesischer- und Platěnicerkultur /Perná - im Nordteil der Flur auch Lausitzer Gräber/, eine latènezeitliche Siedlung /Mezichlumí - Ludikovský 1974; Zadní sekerky - Štrof, Geisler - in Druck/, eine Besiedlung aus dem Übergang der späten römischen Kaiser- und Völkerwanderungszeit /Mezichlumí - Peškař 1973; Zadní sekerky/ festgestellt.

4/ U hliníku LIK, ŽK, PÚK

Bei Terrainbegehungen wurde im Jahre 1973 östlich von der Lehmgrube eine Siedlung mit Keramik und Industrie der Linearband- und mährischen bemalten Kultur festgestellt. Im Jahre 1980 verlief eine kleinere Rettungsgrabung beim Baue eines Wasserbehälters in der ehemaligen Lehmgrube. Unter der Kulturschicht der Linearbandkeramik hat man hier den Teil eines Gräbchens mit Linearband- und Želiezkeramik erfasst, in die Kulturschicht waren seicht 2 protoúnětické Gräber eingelassen /erhalten nur Keramik/.

5/ Na křibě MBK, GBK

Im Jahre 1974 hat man hier eine Siedlung der Glockenbecherkultur festgestellt, seit dem Jahre 1976 Grabung

von J. Ondráček /1978/, bei der auch ein Objekt der Kultur mit MBK erfasst wurde.

6/ Druhý díl

GBK

Bei der Rettungsgrabung im Jahre 1971 wurde hier am südlichen Rande des Lausitzer Gräberfeldes teilweise ein Siedlungsobjekt der Glockenbecherkultur untersucht.

7/ Nepluště, Horky

GBK, BK, FE

Am Westhang der Anhöhe Horky /Nepluště/ und auf dem oberen Plateau kommen bei Lesefunden seit dem Jahre 1973 Siedlungsfunde der Glockenbecherkultur zum Vorschein /in Nepluště unpublizierte Sondage von J. Ondráček/. In der südöstlichen Flurecke, am Orte des Vorkommens von Eisenerz, wurde eine Burgwall-siedlung mit vereinzelten Eisenschlackenfunden festgestellt. Ein Teil der Keramik erinnert an den alt-burgwallzeitlichen Abschnitt, ganz gewiss gehört ein Teil der Funde in den mittelburgwallzeitlichen Abschnitt der Entwicklung.

8/ Lhotky

GBK, BK, M

Auf der höchsten Stelle der nach Norden geneigten Flur wurden durch Lesefunde angeackerte Objekte der Glockenbecherkultur ermittelt. Auf der tiefsten Stelle der Flur am Rande eines Abgrundes mit einem Bach wurde auf einem begrenzten Raume durch Lesefunde spätburgwallzeitliche und mittelalterliche Keramik festgestellt, die gemeinsam mit dem Namen der Flur die Lokalisierung der mittelalterlichen Niederlassung ermöglicht.

9/ Dorf - a / Kindergarten/

GBK, SK

Beim Baue des Kindergartens im Jahre 1973 stellte man Keramik der Glockenbecherkultur fest /Ondráček 1974/, die bei Terrainbegehungen seit dem Jahre 1971 vorgefunden wurde. Ausserdem wurden Siedlungsfunde der Schlesischen Kultur festgestellt.

b/ Haus von V. Vykoukal

SK, BK, M

Beim Aushub eines Kellers im Jahre 1969 gewann man eine grössere Kolektion spätburgwallzeitlicher und mittelalterlicher Keramik. In dem Komplex sind auch mehrere prähistorische Scherben, eine davon gehört der Schlesischen Kultur an.

c/ Haus von Vl. Hemzal

M

Bei Herrichtungen der Hauseinfahrt wurde im Herbst 1973 mittelalterliche Keramik aus dem 15. Jh. festgestellt.

10/ U lysické silnice

LAK, KK

Bei der Flur auf dem mässigen Südhang oberhalb des Žerůtký Baches wurde bei Terrainbegehungen im Jahre 1973 von der Siedlungsfläche latenezeitliche Keramik und Keramik aus der späten römischen Kaiserzeit gewonnen.

11/ Krby

KK, FE

Im Jahre 1973 wurde hier durch Oberflächenfunde eine Siedlung mit spätkaiserzeitlicher Keramik und Eisenschlacke festgestellt.

12/ Zádvoří, Niva

N, LAK, KK, BK, FE

Die Siedlung auf beiden Ufern eines Abgrundes mit einem Bach wurde bei Oberflächenfunden im Jahre 1971 festgestellt, im Jahre 1973 und 1974 Sondagen von V. Souchopová und K. Ludikovský /Ludikovský 1974; Souchopová - Ludikovský 1975; Souchopová 1975/, die in beiden Fluren eine latenezeitliche Besiedlung /Niva - Metallgiesserwerkstätte/ und slawische Eisenverhüttungs- und Schmiedeobjekte in beiden Fluren aus dem entwickelten mittelburgwallzeitlichen Abschnitt feststellten. Die Eisenproduktion in beiden Fluren belegen auch Oberflächenfunde, ausserdem verschieben Funde von Keramik des Prager Types und aus dem altburgwallzeitlichen Abschnitt die Entstehung der Siedlung an den alleinigen Anfang der slawischen Besiedlung. Aus Lesefunden in der Flur Zádvoří kennen wir eine neolithische Steinindustrie und Keramikbruchstücke, vermutlich der Kultur mit MBK angehörend; ein Teil der Funde gehört in den spätkaiserzeitliche Abschnitt.

Boskovice /Bez. Blansko/

1/ Pod Lipníky, Panina louka

LIK, MBK, HGK, LK, SK, PK, LAK, KK

Von der Siedlung mit dem bekannten Fund von Bronzedepots /Snětina 1908, Lipka 1908, Smrž 1971, Nekvasil 1972/ kennen wir aus Oberflächenfunden und kleineren Rettungsgrabungen Funde der Linearband-, MBK-, Hügelgräber-, Lausitzer-, Schlessicher-, Platěnicer-, Latenekultur und aus der jüngeren römischen Kaiserzeit.

2/ Krajoványky

GBK, SK, LAK, FE

Auf der Landzunge Krajoványky wurde im Frühjahr 1983 eine Siedlungsfläche mit Funden der Glockenbecher- und der Schlesischen Kultur ermittelt. Unter dem östlichen Fusse der Landzunge dann eine latenezeitliche Siedlung mit Belegen einer Eisenproduktion.

3/ Hautplatz

HGK -LK

Bei Terranherrichtungen am NW Rande des Hauptplatzes im Jahre 1980 hat man hier aus einer gestörten Kulturschicht Bruchstücke vom unteren Teil einer Fußschüssel, die der Hügelgräber- oder Lausitzer Kultur angehören, gewonnen.

- 4/ Pod Oborou A, P, BK
 Beim Aufbau einer neuen Siedlung am linken Ufer des ehemaligen Baches wurden hier aus gestörten Schichten Bruchstücke äneolithischer Keramik, näher nicht bestimmbare prähistorische Scherben und mittel- sowie jungburgwallzeitliche Scherben gewonnen.
- 5/ Gasse U koupadel BK, M
 Aus einem Aushub im Frühjahr 1980 hat man hier ausser mittelalterlicher auch jungburgwallzeitliche Keramik gewonnen.
- 6/ Komenského Gasse M
 Bei Terrainherrichtungen für den Wohnungsaufbau im Frühjahr 1980 wurde hier ein mittelalterlicher Keramikofen zerstört; die darauffolgende Grabung erfasste lediglich den Teil einer Abfallgrube mit zerschlagener defekter Keramik aus dem 14. Jh. Hier wurden auch 2 unkomplette Tonplastiken gefunden.
- 7/ Bezručova, Husova Gasse H, M
 Bei Terrainherrichtungen im Jahr 1981 und 1982 für den Wohnungsaufbau sind hier Kulturschichten gestört worden, die einerseits zerstreute junghallstattzeitliche Keramik, andererseits Funde aus dem 15. - 18. Jh. enthielten. In der Bezručova Gasse erfasste die Grabung den Rest eines Töpferofens mit dem ursprünglichen keramischen Einsatz aus dem Ende des 15. Jh.
- 8/ Na dlouhých MBK
 Bei der Flur hat man bei Terrainbegehungen im Frühjahr 1982 einige prähistorische Objekte festgestellt, kleine Keramikbruchstücke gehören vermutlich der Kultur mit MBK an.
- 9/ Za doubravskou ulicí / U jatek/ LAK, BK
 Bei Terrainherrichtungen für Lagerräume der ČSAD im Jahre 1980 hat man bei Oberflächensammlungen einige latènezeitliche Scherben und spätdburgwallzeitliche Keramik festgestellt.
- 10/ U školního statku KK, BK, M, FE
 Auf den vorderlandwirtschaftlichen Schule bewirtschafteten Grundstücken zwischen dem Schulgut und der Eisenbahnstrecke fanden die Studentinnen K. Vaněrková und M. Piteková im Sommer 1983 Eisenschlacke und Keramikbruchstücke aus der späten römischen Kaiserzeit, spätdburgwallzeitliche und mittelalterliche.
- 11/ Mladkovské údolí P, BK, FE
 Im Tale zwischen dem Boskovicer Krankenhaus und Mladkov wurde bei Terrainbegehungen atypische prähistorische Keramik, spätdburgwallzeitliche Keramik und Eisenschlacke festgestellt.
- Býkovice /Bez. Blansko/
 1/ Příčníky LIK, MBK, GBK, LK, HGK, SK, PK, LAK, KK
 Von der grossen Siedlungsfläche, die in die schon früher bekannte Bořitover Flur U dálnice eingreift /Tenora 1903; Matalová 1973; Nekvasil 1974, 1975/, hat man in den letzten Jahren eine Fundkollektion der Linearband-, der MBK-, der Glockenbecher-, Lausitzer-, Hügelgräber-, Schlesischen-, Platěnicer-, Latènekultur und aus der älteren römischen Kaiserzeit gewonnen. Die Siedlungsfläche setzt in den Kataster von Žerůtky bis zum alleinigen Dorfe /Flur Lišky/ fort, von ihr kennen wir aus Lesefunden eine atypische Keramik.
- Cetkovice /Bez. Blansko/
 1/ Trhová LIK, LK, LAK, BK, FE
 In der Flur nördlich vom Dorfe und östlich der Strasse nach Uhřice wurde bei Oberflächensammlungen im Frühjahr 1983 eine neue Siedlung mit Funden der Linearband-, Latène-, mittel- und jungburgwallzeitlichen Keramik festgestellt, eine Eisenproduktion belegen Schlacken. Im Frühjahr 1982 hat man Lausitzer Funde auch in der Flur westlich von der Strasse ermittelt.
- Černá Hora /Bez. Blansko/
 1/ Selkov LIK, MBK, BK
 Beim Baue der Wasserleitung Březová - Brno im Jahre 1973 untersuchte hier der wissenschaftliche Studentenzirkel am Lehrstuhl der Archäologie der FF UJEP Brno 9 Objekte - 2 von ihnen enthielten Funde der Linearbandkeramik, 5 der MBK, 2 waren fundlos. Beim Südrande der Siedlung war durch die Wasserleitungsrinne vermutlich ein Graben durchschnitten worden. Aus dem Raume des Wirtschaftshofes stammen Bruchstücke spätdburgwallzeitlicher Keramik.
- 2/ Dorfplatz "Městečko" P, LK, M
 In der SW Ecke des Dorfplatzes "Městečko" stellte im Jahre 1975 Ing. K. Odehnal beim Aushub eines Gasleitungsgrabens Bruchstücke prähistorischer Keramik, vielleicht eines Lausitzer Napfes fest. Bei der selben Aktion erfasste man im östlichen Teil der Gemeinde vermutlich prähistorische Objekte ohne Funde /ähnlich wie beim Baue einer Strassenumleitung im Frühjahr 1973/. Bei Herrichtungen des Parkplatzes vor dem MNV wurden im Frühjahr 1972 zwei Objekte mit Keramik und Kacheln beschädigt; beide in den Verlauf des 16. Jh. datiert.
- 3/ Široký 1 - Zaryplovy MBK, LAK, BK, M
 Bei der Rettungsgrabung von spätdburgwallzeitlichen und mittelalterlichen Objekten im Jahre 1973 wurden 2 Objekte der Kultur mit MBK festgestellt /Souchopová - Novotný 1974/, weitere Objekte mit Funden der MBK, latènezeitlichen und mittelalterlichen stammen vom Baue der Gasleitung /Štřof, Geisler, in Druck/.

Široký 2 - Nad Porčovým mlýnem

MBK, GBK, BK

Bei Meliorationsarbeiten stellte hier im Jahre 1978 Ing. K. Odehnal eine Siedlung der Kultur mit MBK, schliesslich schnitten die Rinnen auch ein Objekt der Glockenbecherkultur durch /Grabung J. Ondráček/. In der Flur kommt auch spätburgwallzeitliche Keramik zum Vorschein /Procházka, Štrof - 1983, 47/.

Doubřavice nad Svitavou /Bez. Blansko/

1/ U habru

GBK

Feldflur SW vom Dorfe am rechten Ufer der Svitava auf einer Flussterrasse unter dem Walde, bei einer Terrainbegehung wurde hier im Februar 1974 Keramik der Glockenbecherkultur festgestellt.

2/ Pfarre

BK

Im Pfarrgarten südlich von der Pfarre und Kirche stammt aus Lesefunden im Herbst 1982 spätburgwallzeitliche Keramik.

Drnovice /Bez. Blansko/

1/ Klínek

LIK, LK, SK, BK, FE

Durch Lesefunde im Frühjahr 1981 wurde eine Siedlungsfläche am Ostrand des Dorfes in der Feldflur unter der Kirche am linken Ufer des Baches Úmoří mit Funden der Linearband-, Lausitzer- und Schlesischer Keramik ermittelt. Zur Kollektion der mittelburgwallzeitlichen Scherben gehört scheinbar auch eine Menge an Eisenschlacke, eine Eisenverhüttung belegend.

2/ Kukle

P

In den Feldern südlich vom Dorfe in Richtung nach Lysice kommen näher unbestimmbare kleine prähistorische Scherben zum Vorschein.

Jablonany /Bez. Blansko/

1/ Velké Lopaty, Čtvrť /Široký/

LIK, MBK, GBK, PK, LAK, KK, BK, FE

Im oberen Teile der Flur Velké Lopaty hat man bereits am Anfang des Jahrhunderts ein Gräberfeld der Lausitzer Kultur festgestellt. Beim Baue von LPG Gebäuden im Jahre 1957 im südlichen Teile der Flur /Nekvasil 1958/ untersuchte man Schichtenfragmente von Objekten der Linearband-, der MBK-, der Glockenbecher-, Platěnicer-, Latěnekultur, sowie spätkaiserzeitliche und mittelburgwallzeitliche. Durch Oberflächenfunde seit dem Jahre 1978 ist festgestellt worden, dass der Hauptteil dieser Siedlung in der Nachbarflur Čtvrť liegt. Die neu gewonnenen Funde gehören den bereits erwähnten Kulturen an; neu kamen zum Vorschein Keramikfragmente des Prager Types. Häufig sind Funde von Eisenschlacke; die ab und zu vorkommenden dünnwandigen Düsen belegen, dass mindestens ein Teil der Schlacken aus dem mittelburgwallzeitlichen Abschnitt stammt. In der Flur sind auch spätburgwallzeitliche Scherben zu finden.

Krhov /Bez. Blansko/

P

1/ In der Flur zwischen der Staatsstrasse und der Gemeinde stellte man bei Meliorationsarbeiten im Jahre 1977 kleine näher nicht einreihbare prähistorische Scherben fest.

2/ Nivky

LIK, H - LAK, LAK, FE

Oberflächenfunde im Jahre 1973 ergaben in der Flur eine Siedlung der Linearbandkeramik /greift in die Nachbarflur Perná im Bořitover Kataster ein/, eine hallstatt - latěnezeitliche und eine latěnezeitliche Besiedlung /die latěnezeitliche greift ebenfalls in die Flur Perná ein - Ludikovský 1973, 41; Štrof, Geisler, in Druck/. Aus der Flur Nivky stammt auch Eisenschlacke.

Kněnice u Boskovic /Bez. Blansko/

P, LK, LAK

1/ Hájek /Jozífek/, Slatina

Ostlich und nördlich von dieser kegelförmigen Anhöhe hat vermutlich bereits A. Ferulík Sammlungen vorgenommen /1950, 223 - 7/; neue Oberflächenfunde seit dem Jahre 1979 belegen eine Besiedlung der Lausitzer Kultur; die Kollektion ergänzen bisher näher nicht bestimmte prähistorische Scherben und Spaltindustrie. Neu hat man Funde latěnezeitlicher Keramik in der Flur Slatina ca. 300m NW von Hájek im Raume zwischen dem Bache Semíč und der Eisenbahnstrecke festgestellt.

2/

KK, FE

Westlich vom Šebetover Holzbetrieb auf einem mässigen Osthang am Ufer des Baches Semíč befindet sich eine im Mai 1983 durch Sammelfunde neu festgestellte Eisenverhüttungslokalität aus der späten römischen Kaiserzeit. Ausser Keramik erscheint auf dieser, mehrere Hektare grossen Fläche, Eisenerz und eine Menge Eisenschlacke /ausser Schlackenblöcken von Feuerherden sind hier auch kuchenartige Schmie deschlacken zu finden/. Aus der Lage der Lokalität, aus ihrem Umfang sowie dem Charakter der Funde ist es klar, dass hier eine von den zentralen Eisenverhüttungsarbeitsstellen der Malá Haná war, wo Eisen nicht nur erzeugt, sondern auch geschmiedet wurde /für derartige Arbeitsstellen arbeiteten vermutlich kleine Produktionsbezirke des Types Sudice direkt im Erzlagergebiet/.

3/ Kovářovice

LAK, BK, M

Im westlichen Teil der Flur zwischen der Strasse von Sudice nach Pamětice und zwischen dem Bache von Pamětice hat man im Frühjahr 1980 eine neue latěnezeitliche Siedlung festgestellt. Im Ostteil der Flur, im Raume westlich und südlich von den Gebäuden der LPG, hat man durch Oberflächensammlungen spätburgwallzeitliche und mittelalterliche Keramik gewonnen. Auf der bewaldeten Anhöhe westlich vom Autobahndamm gewann A. Ferulík /1950, 231/ spätburgwallzeitliche Keramik; eine von diesen Lokalitäten wird es vielleicht in der Zukunft möglich sein mit der Wüstung Kovářovice zu identifizieren.

4/ Südöstlicher Dorfrand

LK, SK, BK

Am östlichen und südlichen Hange einer mässigen Anhöhe am Dorfrand wurde im Frühjahr 1980 bei Oberflächensammlungen eine Siedlung mit Funden der Lausitzer-, Schlesischen- und spätburgwallzeitlichen Kultur festgestellt.

Pamětice /Bez. Blansko/

BK, M

1/ Amerika

Am südwestlichen Katasterrand, in der Feldflur zwischen der Strasse nach Visky, Wald und Weekendkolonie Amerika, wurden bei einer Terrainbegehung im Jahre 1975 gemeinsam mit V. Souchopová Bruchstücke spätburgwallzeitlicher und mittelalterlicher Keramik festgestellt. Hierher wird es vielleicht auch möglich sein, die Dorfwüstung Vokov zu lokalisieren, die in der Umgebung von Pamětice erwähnt wird /Hosák 1931, 9/.

Malá Roudka - Skočova Lhota /Bez. Blansko/

BK, M

Beim Umbau des Hauses Nr. 9 im Jahre 1980 wurde spätburgwallzeitliche und mittelalterliche Keramik festgestellt.

Obora /Bez. Blansko/

1/ Pod Chlumem

GBK, PK

In der Flur südlich und südöstlich unter dem Burgwall Malý /Holý/ Chlum mit äneolithischer Besiedlung und Funden der Schlesischen und Platěnicer Kultur /Štrof, in Druck/ kennen wir eine weitere prähistorische Besiedlung. Ausser paläolithischen Funden hat man hier eine Siedlung der Glockenbecher- /1976/ und der Platěnice Kultur /1975/ festgestellt, von der bisher 2 Objekte untersucht wurden /eine Erdhütte und eine Werkstatt mit Vorratsgrube und Esse, Formenbruchstücke zum Giessen bronzener Armringe enthaltend/.

2/ Na kujích

P

Auf dieser ausdrucksvollen Sporenlage oberhalb des Svitava Flusses hat man im Frühjahr 1980 bei Lesefunden - ausser paläolithischen Funden - einige abgewetzte, näher nicht einreihbare prähistorische Scherben festgestellt.

3/ Sedliska

P, MBK, BK, FE

Eisenverhüttungsöfen haben in dieser Flur Mitglieder des Boskovicer Museums schon im Jahre 1908 durchgegraben /Museumsprotokolle/, alle Funde sind jedoch heute verloren. Im Nordteil der Flur führt R. Pleiner "Trefeln schwarzer Eisenschlacke und sporadisch kleine jungburgwallzeitliche oder mittelalterliche Scherben" an /1958, 262/. Bei Oberflächensammlungen im Oktober 1982 wurden in diesem Flurteil ähnliche Funde festgestellt /von Keramik und Industrie begleitet, vermutlich der Kultur mit MBK angehörend/, im Südteil der Flur dann um 300 m südlicher im Raume zwischen dem Abgrund, Kuhstall und Strasse eine Menge von Schlacken, Eisenerzstücken, keramischer Verbunde u.ä., von spätburgwallzeitlicher Keramik begleitet. In der Flur westlich von Sedliska sind Spuren einer näher nicht bestimmten prähistorischen Besiedlung.

Sebranice /Bez. Blansko/

1/ Dolní Kopaniny

LK, PK, BK, FE

Bei Lesefunden im Mai 1981 wurde hier auf einem Feld zwischen 2 kleinen Bächen eine Siedlung mit Funden der Platěnicer Kultur ermittelt; zu den alt- und mittelburgwallzeitlichen Keramikfunden gehört scheinbar auch Eisenschlacke. Einen Teil der Funde stellen Spaltindustrie und scheinbar Lausitzer Scherben vor.

2/ Zadní pole

GBK, LAK, KK, BK, FE

Im westlichen Teil der von Dolní kopaniny in Ostrichtung nicht allzu entfernten Flur ergaben Oberflächenfunde eine Siedlung mit Funden der latenezeitlichen Kultur und aus der späten Kaiserzeit; die mittel- und jungburgwallzeitlichen Funde korrespondieren mit der vorhergehenden Lokalität. Es wurden auch Belege einer Eisenproduktion gewonnen. Im südöstlichen Flurteil ergaben Oberflächenfunde im Jahre 1983 eine Siedlung der Glockenbecherkultur.

Skalice nad Svitavou /Bez. Blansko/

1/ Hradisko

PK

Anhöhe im Südteil der Gemeinde; bei Oberflächensammlungen im Herbst 1982 hat man hier in den Gärten vereinzelt hallstattzeitliche Scherben gewonnen. Im Herbst 1981 hat man hier am südwestlichen Gemeinderand am nordwestlichen Hange von Hradisko einen Wasserleitungsgraben ausgehoben, der 7 Objekte der Platěnicer Kultur durchschneidet.

2/ Nivy

LK

Auf der vor Kürze untersuchten bronze- und kaiserzeitlichen Siedlung hat man im Sommer 1983 beim Baue eines Eisenbahnnebegeleises am Südrand der Siedlung weitere 5 Vorratsgruben der Lausitzer Kultur erfasst.

Sudice /Bez. Blansko/

1/ Pastvisko

P, N, LK, KK, BK, FE

Im Ostteil der Flur /durch die Strasse getrennt/ erbrachten Oberflächensammlungen im Jahre 1983 abge-

wetzte prähistorische Scherben. Die Bruchstücke spätburgwallzeitlicher Keramik haben vermutlich Beziehungen bereits zu den Anfängen des jetzigen Dorfes. Von der prähistorischen Siedlung im Westteil, zwischen der Strasse, Bach und Kuhstall, kannte Lausitzer Funde schon T. Boháček /siehe seine Karte archäologischer Lokalitäten im Kataster von Sudice, deponiert im Kreismuseum Blansko - Arbeitsstelle Boskovice/. Dieser übergab wahrscheinlich auch die beim Baue des Kuhstalles im Jahre 1962 festgestellten prähistorischen Funde dem Museum in Boskovice /in dem Komplex sind neolithische Funde, Lausitzer und altburgwallzeitliche Keramik vertreten/. Im Frühjahr 1983 hat man hier ausser Funden aus den oben erwähnten Zeitabschnitten auch Bruchstücke jüngerer und spätkaiserzeitlicher Keramik und Eisenschlacke gesammelt.

2/ Padělky

LIK, MBK, LK, SK, LAK, KK

Von der bereits früher bekannten Lokalität kennen wir Siedlungsfunde der Kultur mit Linearbandkeramik, mit MBK, Lausitzer, Schlesischer/ T. Boháček führt auch ein Lausitzer Gräberfeld an/, latène- und kaiserzeitlicher.

Šebetov /Bez. Blansko/

1/ Mořicův dvůr, Baba

H, LAK, BK

Am Südhang zwischen diesem Wirtschaftskomplex und der Strasse nach Cetkovice wurde im Mai 1980 durch Oberflächensammlungen eine Siedlung mit hallstatt-, latène- und mittelburgwallzeitlichen Funden festgestellt. Am Südhang der westlich liegenden Flur Baba erbrachten Oberflächensammlungen im Frühjahr 1982 spätburgwallzeitliche Keramik.

2/ Padělky

LK, BK

Am Hange nördlich der Gemeinde stammen aus Terrainbegehungen im Frühjahr 1983 Siedlungsfunde der Lausitzer- und mittelburgwallzeitlichen Kultur.

3/ Prašnice

KK, FE

Am Südwesthang zwischen der Eisenbahnstrecke und dem Bache Semič wurde durch Oberflächensammlungen im Frühjahr 1983 eine, mehrere Hektar grosse Siedlung aus der römischen Kaiserzeit mit vereinzelt Funden von Eisenschlacken festgestellt.

Uhřice /Bez. Blansko/

1/ Mezicestí, V perných, Pod horami

P

In den Feldfluren südlich der Anhöhe Háj wurde im Frühjahr 1983 durch Terrainbegehung eine Siedlungsfläche mit Funden von Steinindustrie und einer vorläufig näher nicht bestimmaren, vielleicht ~~neolithischen~~ ~~neolithischen~~ Keramik festgestellt.

2/ Smoha, Slínovaty

BK, M

Zwischen der Strasse nach Jaroměřice und dem Uhřický Bach erbrachten Lesefunde im Frühjahr 1982 spätburgwallzeitliche und mittelalterliche Keramik.

Vážany /okr. Blansko/

1/ Stěrchy

N, A, SK, PK, LAK, KK, BK, FE

Am Westhang der Flur wurde im Frühjahr 1979 eine Siedlung mit neolithischer und ~~neolithischer~~ ~~neolithischer~~ Industrie und Funden der Schlesischen, Platěnicer, latènezeitlichen Kultur, aus der jüngeren römischen Kaiserzeit und mittelburgwall- sowie frühe jungburgwallzeitliche Funde festgestellt. Von der Lokalität stammt eine Menge an Eisenschlacken.

2/ Vejšťice /in Wirklichkeit Kataster von Sudice/

A

Befestigte ~~neolithische~~ ~~neolithische~~ Höhsiedlung /Böhm - Snětina 1935/ mit 2 selbständigen befestigten Flächen /Šrot 1971/. Im Winter 1982/83 nahmen die Angestellten der staatlichen Wälder den Südhang und den Rand der von früher her bekannten Siedlungsfläche ab. Bei der Untersuchung des Profiles und durch kleine Sondagen wurde eine 0,2 - 0,25 m starke steinige Oberschicht mit vereinzelt Funden von atypischen Scherben, Spaltindustrie und Lehmewurf festgestellt.

Velké Opatovice /Bez. Blansko/

1/ Hradisko

PK, BK

Von dem von früher bekannten Burgwall /z. B. Smrž 1975 /führte unlängst neue Funde, aus Amateursonden am Westrand des Burgwalles gesammelt, J. Nekvasil an /1982/. Zur Zeit stehen zur Verfügung Funde direkt von den Ausgräbern /Schüler der hiesigen Grundschule/ und Funde, die in der Sammlung des Heimatkundlichen Zirkels am MŠLZ in Velké Opatovice deponiert sind. Ein qualitätsmässiges Material aus der Sammlung des Heimatkundlichen Zirkels /gewonnen bei Sondagen am Südrand des Burgwalles/ belegt eine Besiedlung der Platěnicer Kultur. Die Funde der Schüler vom Westrand des Burgwalles stellen meist atypische Scherben vor, die lediglich aufgrund der Oberflächenherrichtung und der Fundumstände als hallstattzeitlich bezeichnet werden können. Umso mehr überraschen einige Scherben und das Fragment eines Gefässunterteiles, die evident in den mittelburgwallzeitlichen Abschnitt gehören. Fraglich bleibt was für einen Umfang und Charakter die slawische Besiedlung der Lokalität hatte. Aus dem mittelburgwallzeitlichen Abschnitt kennen wir aus der Nähe der Boskovicer Furche nur den Burgwall bei Mařín /Novotný 1971/, ein slawisches Zentrum direkt im Raume der Furche fehlt.

2/ Pod Strážnicí

MBK

Beim Genossenschaftsaufbau fand hier im März 1960 G. Řehoř ein Objekt aus dem jüngeren Abschnitt der

Kultur mit MBK /deponiert in der Sammlung des historischen Zirkels/.

3/"Na valech"

LAK, BK, M

Beim Aushub für eine Wasserleitung im Herbst 1960 im Raume der ehemaligen Feste fand A. Hrdlička einige Scherben der latène- und jungburgwallzeitlichen Kultur; in der Kollektion /deponiert in der Sammlung des historischen Zirkels/ sind auch mittelalterliche Scherben.

4/ MŠLZ

P, BK, M, FE

Bei Terrainarbeiten am Objekt des Schamottbetriebes wurde im März 1981 atypische prähistorische Keramik festgestellt; zum Komplex der jungburgwallzeitlichen und mittelalterlichen Scherben gehört auch Eisenschlacke.

Voděrády /Bez. Blansko/

1/ Horní kopaniny

BK

Am südöstlichen Rande der Flur Horní kopaniny beim westlichen Gemeinderand, wo vielleicht an Stellen des heutigen Wirtschaftshofes eine mittelalterliche Feste stand /Nekuda - Unger 1981, 315/, war nach Durchführung von Rekultivationsarbeiten, nach dem hier der Hühnerstall aufgelöst wurde, im Frühjahr 1982 jungburgwallzeitliche Keramik gefunden worden.

2/ Žlábky, Na křivých

P, GBK, LAK

Am Südhang von Žlábky /westlich vom Damme der unbeeendeten Autobahn und der Strasse I. Klasse Brno - Praha/ und am Nordhang Na křivých /östlich der Strasse/ wurde im Jahre 1978 durch Oberflächenfunde eine latènezeitliche Siedlung und östlich von dieser /greift in die Skalicer Flur V slatinách mit dem bekannten Schlesischen Gräberfeld ein/ eine Siedlung der Glockenbecherkultur und eine, mit einer weiteren bisher näher nicht bestimmten Besiedlung, festgestellt.

Vanovice /okr. Blansko/

1/ Nad ovčárnou

P, LK

Beim Nordostrand des Dorfes wurde im Frühjahr 1982 eine prähistorische Siedlung ermittelt; die kulturell einreihbaren Funde gehören der Lausitzer Kultur an.

Žerůtky /okr. Blansko/

1/ Lišky

P

Östlich des Dorfes befindet sich am Südhang oberhalb eines Baches eine prähistorische Siedlung. Die atypischen Keramikfunde gestatten bisher eine nähere Einreihung nicht.

Literatur :

- Böhm J. - Snětina K. 1935: Neolitické sídliště na Vejstici u Vážan, PA 40, 1934-35, 13-20.
Ferulík A. 1950: Nálezovalá zpráva ke sbírce pravěkých nálezů z Knínic a okolí. Z dávných věků 1949 - II, 222-35, Brno.
Fládrová L. 1973: Neolitické nálezy z dálnice. Oblast Bořitov. Unpublizierte Semesterarbeit - Lehrstuhl für Archäologie der FF UJEP Brno.
Hosák L. 1931: Dějiny Boskovska 1. Vlastivěda Boskovska. Boskovice.
Knies J. 1902: Blanský okres. Vlastivěda moravská. Brno;
1904: Boskovský okres. Vlastivěda moravská. Brno
Lipka F. 1908: Sídliště pod "Lipníky" u Boskovic s kulturou popelnicových polí typu slezského. Pravěk IV, 167-174, Taf. V-VII, Kojetín.
Ludikovský K. 1973: Keltské sídliště v Bořitově, PV 1972, 40-41, Taf. 28-30, Brno.
1974: Výzkum keltských sídlišť v Bořitově, PV 1973, 45-6, Brno.
Matalová E. 1973: Býkovice. Arch. nálezy z trati dálnice. Unpublizierte Semesterarbeit - Lehrstuhl f. Archäologie der FF UJEP Brno.
Nekuda V. - Unger J. 1981: Hrádky a tvrže na Moravě. Brno.
Nekvasil J. 1974: Sběry na sídlištní ploše u Býkovic, PV 1973, 116, Taf. 117 - 19 Brno.
1958: Zjištění nového sídliště v Jablonanech, PV 1957, 101-2, Brno.
1972: Další sběry z lužického sídliště u Sudic, PV 1971, 62, Brno.
1975: Nové sběry na sídlištní ploše u Býkovic, PV 1974, 94, Taf. 76-9, Brno.
Novotný B. 1971: Staroslovanské výšinné hradisko Mařín u Křenova na Svitavsku. SP FFBU E 16, 217-22, Abb. 3.
Ondráček J. 1974: Zachraňovací výzkum v Bořitově, PV 1973, 118, Brno.
1978: Grabung eines Objektes der Glockenbecherkultur in Bořitov, PV 1976, Brno.
Peškař I. 1973: Nálezy keramiky z pozdní doby římské v Bořitově, PV 1972, 50, Taf. 38, Brno.
Pleiner R. 1958: Základy slovanského železářského hutnictví v českých zemích. Praha.
Procházka R. - Štrof A. 1983: Příspěvek k osídlení Bořitova a Černé Hory na Blanensku, VVM XXV-1, 46-57.
Skutil Jos. 1931: Pravěk Boskovska, Vlastivěda Boskovska, Boskovice.
Smrž Z. 1971: Sídliště lužické kultury u Sudic, PV 1970, 25, Brno.
1975: Enkláva lužického osídlení v oblasti Boskovské brázdy, Studie AÚ Brno III/3, Praha.
Snětina K. 1908: Tři předhistorická naleziště z Malé Hané, Pravěk IV, 158-166, Taf. III, IV, Kojetín.

- Souchopová V., Novotný B. 1974: Záchranný výzkum středověké služební osady u Černé Hory. PV 1973, 82-4, Taf. 76:10, 86-92, Brno.
- Souchopová V., Ludikovský K. 1975: Keltská šperkařská kovolitecká dílna v Bořitově, PV 1974, 33-34, Brno.
- Souchopová V. 1975: Sídliště ze střední doby hradištní u Bořitova, PV 1974, 48, Brno.
- 1976: Vesnické osídlení z 10. století v Bořitově, trať Niva, Archeologia historica I, 153-6, Brno.
- Šrot J. 1971: Zadní Vejšnice. Vlastivědné listy Boskovicka, 4-4, s. 3-4, Boskovice.
- Štof A., Geisler M. 1984: Záchranný archeologický výzkum na trase plynovodu Maloměřice-Boskovice v roce 1982 /okr. Blansko/, PV 1982, 79-82, Brno.
- Štof A. 1984: Příspěvek k poznání hradisk v Boskovické brázdě. PV 1982, 82-85, Brno.
- Tenora J. 1903: Kunštátský okres, Vlastivěda moravská, Brno.

PRŮZKUMY ARCHEOLOGICKÝCH LOKALIT V OKRESE VYŠKOV

Ondrej Šedo, Muzeum Vyškovska Vyškov

V průběhu roku 1983 archeologické pracoviště Muzea Vyškovska sledovalo zásahy do terénu při stavbách a zemědělských pracích a provádělo průzkumy na různých lokalitách své sběrné oblasti.

Bošovice

Na návrší jižně od obce bylo zjištěno na rozsáhlé ploše pravěké sídliště. Početné byly nálezy velatické kultury, další střepy dokládají osídlení kultury s moravskou malovanou keramikou, vzhledem k malému počtu však neumožňují bližší datování.

Nejzávažnějším nálezem z tohoto období je zoomorfní nádoba s otvorem ve hřbetě těla, z něhož na odvrácené strany vybíhaly hlavy a přední nohy dvou zvířat. Jedna z nich má uši utvářené drobnými provrtnými plastickými výčnělky, z temene vyrůstají růžky, oči a tlamu vyznačují hluboké vpichy. Všechny vyčnívající části byly v různé míře otlučené už před uložením do země. Druhá hlava měla původně nad čelem dva hrotité výčnělky, na zachovaném zbytku povrchu je nepravidelná jamka v místech levého oka. Široký vpich na horní části hrdla představuje tlamu. Pravěký tvůrce při modelování použil hlínu s malým množstvím ostřiva. Na povrchu není možno zjistit zjevné stopy malování. Neobvykle tvarovaný předmět rozšiřuje škálu zoomorfních nádob o dosud neznámý typ.

Brankovice

Západně od železniční stanice v Brankovicích, na svahu rozsáhlého návrší, porušila hluboká orba kulturní vrstvu, ze které kromě atypických střepů a štípané industrie pochází fragment pohárku moravské malované keramiky a obsidiánový úštěp.

Bučovice

Při průzkumu v prostoru západní části návrší mezi údolím potoka Kloboučky a Litavou bylo sledováno pravěké sídliště. Většina nalezené keramiky patří velatické kultuře, v jednom rozoraném objektu byl také zlomek bronzového srpu. Ojedinelý střep z výdutě s vhlazovaným mřížováním můžeme datovat do doby stěhování národů.

Čechyně

Podél pravého břehu potoka Rakovec zasahuje z katastru Komořan až k domům na okraji Čechyně sídliště z doby laténské a římské. Při průzkumu jeho západního okraje byl kromě keramiky a přeslenů nalezen železný nůž.

Drnovice

V prostoru zalesněného návrší Kněží háj severně od Drnovic jsme spolu s M. Daňkem, spolupracovníkem muzea, zkoumali objekty, které objevil v minulých letech.

Objekt 1/83 byl zbytkem jámy. Rýsovala se ve stěně hluboké strže, vymleté ve sprašovém podloží. Dno zasahovalo až do hloubky 3 m od současného povrchu. Tmavější výplň obsahovala keramikou z doby halštatské.

Objekt 2/83 částečně poškodila jáma po těžbě kamene. Pod kulturní vrstvou s atypickou pravěkou keramikou /snad z mladší doby bronzové/ byla prozkoumána část vlastního objektu se střepy jordanovské kultury a štípanou industrií z pazourku a obsidiánu. Z dalších nálezů je zajímavý zlomek držadla poklice a nožka antropomorfní plastiky. Vzhledem k problémům s výkopem ve vysušeném podloží pod polní cestou byly další práce odloženy.

Ježkovice

Na ploše rozsáhlého hradiště v poloze Ve zbitých, které dnes leží těsně u břehů Opatovické přehrady, jsme společně s M. Daňkem prohlédli všechny zásahy do terénu /vývraty, zářezy polních cest/. Drobnými sondami byly sledovány zřetelné plošiny, jež odpovídají úpravám pro sídlištní objekty. Všude se objevovaly roztroušené hrudky mazanice s otisky prutů. Na jedné z teras na severovýchodním svahu vytvářely vrstvu o síle 5 cm. Z nevelké vzdálenosti od tohoto místa pochází střep, získaný při průzkumu už roku 1981 /za informaci děkuji Dr. Janákovi/. Dalším prohledáváním místa byl rozšířen počet střepů, zdá se

však, že všechny pocházejí z jediné nádoby. Vysvětlení absence závažnějších nálezů v místech s jasnými stopami spálených konstrukcí objektů bude vyžadovat další průzkum.

Kobeřice

Při průzkumu na polích nad úpatím svahu západně od budov JZD bylo sledováno na rozsáhlé ploše sídliště velatické kultury s nálezy keramiky a drtelů na mletí obilí.

Slavkov, cihelna

Výkop pro kanál, který má odvádět vodu z bývalé cihelny, ležící východně od města, prořezal okraj terasy s bohatým pravěkým a středověkým osídlením. Bylo zde porušeno 18 objektů. Pozornosti si zaslouží především dvě jámy s početnou keramikou kultury zvoncovitých pohárů, tři jámy a hliník velatické kultury. Dále byla prozkoumána starolaténská jáma a část zahloubené chaty, v jejíž výplni byly nalezeny předměty /keramika, železná spona a ostruha/ z různých období mladší doby železné. Stejně je datovatelná baterie hrnčířských pecí téměř zničených mladšími objekty a skrývkou ornice. Větší množství nálezů bylo získáno ze dvou objektů a jedné jámy z 12. - 13. století. V jednom z nich byla pec s hlinítmým výmazem, který překrýval vrstvu oblázků.

Slavkov, levý břeh Litavy

Při sběru na nízké terase nad řekou Litavou, asi 500 m východně od jejího soutoku s potokem, přítékajícím od Nížkovic, bylo zjištěno laténské a středověké osídlení.

Vyškov, Dobrovského ulice

Po asanaci budov části starého městského jádra Vyškova mezi Dobrovského ulicí a náměstím Československé armády se objevily zbytky zdíva ze zástavby bývalých středověkých parcel. Na volných plochách v blízkosti někdejšího opevnění byly četné vrstvy prosycené uhlíky a struskou. Vznikaly nejspíše na místech skládek materiálu, vyvezeného z řemeslnických dílen, které pracovaly v 15. - 16. stol.

Výkopem zjišťovací sondy v místech méně zasažených zemními pracemi byly odkryty základy kovárný. Její zdívo z kamenů spojených hlinou se opíralo o kamennou ohradu, rozdělující dva sousední pozemky. Mělká jáma v podlaže za pravděpodobným vstupem byla podél stěn lemována rozrušeným soklem z kamenů, prostoupených uhlíky. Množství strusky, beztvare zlomky železa, bronz a shluky popela vytvářely uvnitř objektu vrstvu o síle 5 - 10 cm. Možné výrobní zaměření naznačují fragmenty několika nožů. Keramika datuje ostatní nálezy do konce 15. a do 16. století. Časté byly zlomky loštických pohárů. Prokopávání žlutky v podlaže kovárný vedlo k zjištění, že její základy zasahovaly do povrchu souvislé vyrovnávací vrstvy, překrývající starší sídelní horizont z 13. století.

Vyškov, pravý břeh Marchanického potoka

Při sběru v prostoru nevysokého návrší v údolí Marchanického potoka jsme sledovali pravěké osídlení, především z mladší doby bronzové a z doby laténské. Jižní část lokality v současnosti překrývá městské smetiště. V hlubokém výkopu pro odvodňovací kanál byl zjištěn sídlištní objekt. Zachovala se jeho spodní část ve tvaru oválné jámy s kolmými stěnami a rovným dnem. Z tmavé výplně pocházejí střepy, datovatelné do konce mladší doby římské.

Vyškov, poloha Ostrov

Západně od Vyškova, v blízkosti katastru Rostěnic, se nad soutokem potůčků, přítékajících od Rostěnic a Hlubočan, zvedá tahlé návrší, na kterém M. Daněk zjistil rozsáhlé sídliště. Menší počet nálezů je z období eneolitu. V mladší době bronzové lid velatické kultury osídlil plochu o rozměrech nejméně 200 x 80 m. Kromě střepů byly nalezeny zlomky pískovcových kadlubů a bronzových předmětů. Zhruba stejně rozsáhlé bylo sídliště v době laténské. Při rozorávání okrajů bývalé polní cesty byla porušena zahloubená laténská chata. Měla obdélný tvar se dvěma kůly ve středu kratších stěn. Výplň šedé barvy obsahovala keramiku, mazanici, železnou skobu a zlomky dvou skleněných náramků. Kromě zvířecích kostí jsme zjistili rovněž zlomek lidské čelisti.

Vyškov, poloha Žleby

Severozápadně od bažin nad rybníkem Kačenec objevil M. Daněk pravěké sídliště. Rozkládalo se podél levého břehu Rostěnického potoka, na svazích obrácených k východu a jihovýchodu. Sběr na zorných polích přinesl doklady velatického osídlení a především osídlení ze starší doby římské. Kromě barské keramiky bylo nalezeno také železné kopí a nůž.

Vyškov - Dědice

Z objektů, poškozených při odebírání hlíny v hliníku cihelny v Dědicích, byly prozkoumány tři sídlištní jámy, všechny v podstatě bez nálezů. Pouze jáma 1/83 obsahovala keramiku kultury nálevkovitých pohárů, štípanou industrii a parohový nástroj. Pozornost si zaslouží několik zlomků mohutného jeleního parožní se zřetelnými zářezy. Za intrusi můžeme považovat střepy kultury s moravskou malovanou keramikou se stopami malování a drobnou hliněnou naběračku.

Untersuchungen von archäologischen Lokalitäten im Bezirk Vyškov. Das "Museum Vyškovska" verfolgte im Verlaufe des Jahres 1983 Erdarbeiten und führte Untersuchungen auf früher bekannten oder neu entdeckten Siedlungen durch: Brankovice /Kultur mit MBK/; Bučovice /Velaticer Kultur/, Čechyně /Latène- und ältere römische Kaiserzeit/, Kobeřice /Velaticer Kultur/, Slavkov, am linken Ufer der Litava /Latènezeit und Mittelalter/ und in Vyškov, in der Lage Žleby /Velaticer Kultur und ältere römische Kaiserzeit/.

In Drnovice, in der Lage Kněží háj, wurde ein Objekt der Jordanov Kultur mit dem Fund des Füsschens einer anthropomorphen Plastik und eine Grube der Schlesisch-Platěnicer Kultur untersucht. Der Aushub für einen Kanal in Slavkov, beschädigte Objekte der Glockenbecher-, Velaticer-, Latěnekultur und aus dem Mittelalter. In Vyškov, beim Bache Marchanický, wurde eine Grube aus dem Ende der jüngeren römischen Kaiserzeit durchgegraben und in der Lage Ostrov, eine Hütte aus der Latěnezeit festgestellt, mit Funden von Keramik und Bruchstücken von zwei gläsernen Armringen. In das 15. - 16. Jh. gehört eine Schmiede, deren Fundamente bei den Assanationen von Gebäuden, am Umfang des Stadtkernes des mittelalterlichen Vyškov, abgedeckt worden sind. Im Lokalteil von Vyškov, in Dědice, hat man eine Grube der Trichterbecherkultur festgestellt, in der ausser Keramik und Spaltindustrie auch Hirschgeweih mit deutlichen Einschnitten war.

Interessant ist der Fund eines zoomorphen Gefässes, das als Oberflächenfund auf der Siedlung der Kultur mit MBK bei Bošovice gewonnen wurde. Der Gegenstand, der weder geklebt noch argänzt ist, ist aus Ton ohne einer grösseren Beimengung an keramischer Magerung modelliert. Aus dem Leibe, mit einem tiefen Grübchen im Rücken, laufen die Vorderteile von zwei Tieren aus. Das eine von den Köpfchen hat die Ohren in Gestalt von plastischen durchbohrten Knubben geformt und am Kopfe saßen Hörnchen, durch Einstiche sind die Augen und das Maul angedeutet. Bei dem zweiten, ziemlich beschädigten Köpfchen, waren auf dem Scheitel spitzige Knubben - Ohren modelliert, das erhaltene Auge bildete ein unregelmässiges Grübchen und am oberen Halsteil war ein tiefes Maul eingeritzt. Beide Fusspaare waren säulenförmig, unregelmässig, stellenweise mit kantigem oder ovalem Querschnitt.

NEUE ARCHAOLOGISCHE LOKALITÄTEN IM RAUME VON KROMĚŘÍŽ /Bez. Kroměříž/

Helena Chybová, Museum Kroměřížska Kroměříž

Ein Mitarbeiter des "Museum Kroměřížska", der Student Jaroslav Ševčík aus Sulimov, übergab dem Museum Scherbenmaterial, das durch Oberflächenfunde von bisher unbekanntem Siedlungslokalitäten in der Umgebung von Kvasice, im südöstlichen Teile des Bezirkes Kroměříž, gewonnen wurde.

Es handelt sich um die Flur "Pod Čajetněm" im Kataster von Sulimov und die Flur "Paseky" im Kataster der Gemeinde Vrbka, beide in Tallagen des hügeligen Terrains des Marsgebirges /Chřiby/ situiert. Auf beiden Lokalitäten wurden durch Ackerung Kulturschichten mit eingetieften Siedlungsobjekten erfasst, aus denen der genannte ein reichhaltiges Scherbenmaterial gewann, das eine Besiedlung aus der jüngeren Steinzeit /steinerne Spalt- und Schliifindustrie/, aus der Bronzezeit /Lausitzer Kultur/ und aus der Latěnezeit belegt. In der Flur "Paseky" hat man auch Scherbenmaterial aus der mittleren Burgwallzeit gewonnen, das vielleicht eine unmittelbare Beziehung zu den naheliegenden slawischen Gräberfeldern in den Fluren "Tabarky" und "Záhumenice" hat.

VÝSLEDKY TERÉNNÍHO ARCHEOLOGICKÉHO PRŮZKUMU NA ZNOJEMSKU /okr. Znojmo/

Jaromír Kovárník, Jihomoravské muzeum Znojmo
/Tab. 18 : 2/

Rozsáhlá stavební činnost a budování velkoplošných závlahových sítí včetně vodních nádrží se tak jako již v minulých letech neobešlo na okrese Znojmo bez porušení archeologických lokalit. Každoročně se nám tak zmenšuje počet památnků, které jsou vhodné pro systematické archeologické výzkumy. Tím více vystupuje do popředí nutnost předstihových záchranných prací, k nimž však nejsou vždy dobré podmínky. Současná situace si vskutku přímo vyžaduje nejen úzkou spolupráci okresních muzeí s příslušnými okresními národními výbory a investory uskutečňovaných akcí, ale také konstruktivní spolupráci s Moravským muzeem v Brně jako s metodickým odborným zařízením.

Velký význam má, zejména při výzkumech prováděných ve větším rozsahu, spolupráce s Archeologickým ústavem ČSAV v Brně a pro okres Znojmo s katedrou archeologie a muzeologie FF UJEP v Brně. Cílem veškerého snažení je záchrana archeologických lokalit a uplatnění zákona č. 22/85 Sb. Nejde v žádném případě o snadnou záležitost. Kromě vlastní terénní praxe to vyžaduje i nadále soustavnou osvětovou činnost. Provádíme ji obzvláště u profesí, které se přímo účastní stavebních i terénních prací. Nejlepším výsledkem je pro nás to, když uvedené pracovníky získáme pro záchrana archeologických památek.

ČÍŽOV I

Další sídliště šareckého typu z mladší doby kamenné jsem zachytil na katastru obce Čížov. Jde o mírný jihovýchodní svah, který se nalézá přibližně 700 m východně vsi na pravém břehu Klapera potoka. Mezi nálezy jsou početně zastoupeny zlomky keramiky, štípané industrie a bohaté jsou nálezy zlomků kamenných broušených nástrojů.

ČÍŽOV II

Pěkné neolitické jádro ze šedého rohovce bylo nalezeno asi 2 000 m jihozápadně od vsi nedaleko místa

s tratovým názvem U spálené boudy. Není vyloučeno, že i zde existovalo pravěké sídliště.

HORNÍ DUNAJOVICE

Jednotné zemědělské družstvo v Horních Dunajovicích provedlo rekultivaci a hlubokou orbu pro nově zakládáný vinohrad pozemku, který leží 250 m severozápadně od vsi. Povrchovým sběrem bylo zjištěno, že došlo ke zničení sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou a pohřebiště únětické kultury. Z nálezů uvádím pouze zlomky nádob uvedených kultur, celou naběračku kultury s MMK, koflíky únětické kultury a štípanou industrii. Stejně jako i v ostatních případech nedošlo k ohlášení těchto terénních prací.

JAROSLAVICE

V roce 1983 byl proveden terénní průzkum okolí Jaroslavic. V místech, ležících asi 500 m východně od obce, jsem zjistil nálezy zlomků keramiky a štípané industrie. Podle charakteristických znaků jde o osídlení lidem velatické a podolské kultury.

MORAVSKÝ KRUMLOV

Doklad existence příkopu jsme zjistili v areálu Moravského Krumlova v městské čtvrti Hříbek. Při hloubení základů a sklepů rodinného domku došlo k vytěžení části příkopu, který měl na profilu hrotitý tvar. Po začistění jeho profilu bylo zřejmé, že vlastní příkop byl převrstven poměrně mocnou vrstvou hlíny /127 cm/. Částečně k tomu mohlo dojít úpravou terénu při výstavbě komunikace a také okolních rodinných domků. Šířka příkopu se pohybovala kolem 375 cm a jeho hloubka dosahovala asi 300 cm /tab. 18:2/. Při bližším pozorování jsme mohli konstatovat, že z vnitřní strany příkopu existoval menší, mírně zahrocený žlábek, který byl 55 cm široký a 25 cm hluboký. Zásyp příkopu se odlišoval od okolního podloží. V jeho výplni se střídaly vrstvy v tomto pořadí: do hloubky 180 cm sahala spraš mírně probarvená kulturní zeminou. Po ní následovala devíticentimetrová usazenina nahnědlého odstínu. Zbytek výplně tvořila spraš probarvená hlínou hnědavé barvy, v níž byly občas uhlíky¹.

Ve srovnání s ostatními rondely na Moravě má popisovaný příkop více rozevřený profil a jeho zásyp není tak výrazně zvrstven a probarven. Po provedené hluboké orbě byl zde získán materiál kultury s lineární, vypíchanou a moravskou malovanou keramikou a dále i nálezy únětické kultury /inv. kniha JMM č. 2, 81, 84, 130/. Inventář kultury s vypíchanou keramikou z trati Hříbek byl zařazen do 3. stupně a kultury s MMK do I. stupně². Snad tedy i příkop v městské čtvrti Hříbek v Moravském Krumlově byl vybudován v tomto období.

OLBRAMOVICE - Samota

Také nově pokládaná čtvrtá větev plynovodu, která probíhá opět okresem Znojmo, narušila několik archeologických lokalit. Patří k nim i pravěké sídliště, které se nachází asi 1 500 m západně od Olbramovic poblíž osady Samota. Výkop porušil několik objektů velatické a horákovské kultury.

STRACHOTICE

Jedna z důležitých archeologických lokalit na Katastrálním území Strachotic leží asi 2 000 m severovýchodně od vsi. Povrchovým sběrem zde bylo doloženo osídlení z mladší doby kamenné. Dokladem jsou nálezy zlomků keramiky kultury s lineární keramikou a část kamenného klínku a kolekce štípané industrie. Početné jsou nálezy z doby římské. Jde zvláště o fragmenty nádob s typickou vhloubenou výzdobou, úlomky mazanice s otisky prutů a osteologický materiál.

TĚŠETICE

Také v okolí obce Těšetic bylo při stavebních pracích a budování závlah zjištěno několik nových lokalit. Po provedení terénních úprav a rekultivaci bývalého hliníku u závlahové nádrže nedaleko Těšetic bylo povrchovým sběrem získáno několik kusů štípané industrie. Mezi nálezy byla patinovaná čepel, rydlo a úštěpy.

Zlomky nádob kultury s lineární keramikou, kopytovitý klín a štípaná industrie byly nalezeny při hloubení rýh pro závlahy v trati Pod sady. Sídlíště velatické kultury bylo zjištěno přímo v areálu obce na zahradě pana Bobka. Při hloubení základové rýhy jsem tu zachránil keramický materiál, mazanici a kosti. Jde o lokalitu, která leží na levém břehu Těšetičky.

ZNOJMO - NESACHLEBY

Při hloubení sklepů v rodinném domku ve Znojmě části Nesachleby byl porušen objekt, v němž byly velmi časté nálezy zlomků nádob a kostí zvířat. Byly zde mimo jiné zachráněny dva celé keramické tvary, které jsou datovány do období tzv. stěhování národů.

ZNOJMO-Oblekovic

Také v Oblekovicích došlo k porušení většího počtu objektů, a to při výstavbě řadových rodinných domků. Sídlíště se nachází na levém břehu Dyje za nekropolí z přechodného velaticko-podolského horizontu. Na uvedeném sídlišti byl zachráněn keramický materiál věteřovské kultury.

ZNOJMO

V areálu historického jádra města Znojma došlo k asanaci domu s unikátní srubovou konstrukcí v ulici Na kopečku 6. Nalezen tu byl středověký keramický materiál, který lze předběžně datovat do 15. - 16. století. Jeden fragment pochází z nádoby na nízké nožce a může pocházet z protohistorického období.

ŽEROTICE III. - vinohrad

Při budování závlah ve vinohradech asi 400 m severně od obce bylo porušeno více objektů věteřovské kultury. Šlo zejména o zásobnicové jámy s kónickými stěnami. V jedné z nich se nacházela lidská kostra.

Jejich zásyp tvořila šedočerná zemina, v níž byly roztroušeny střepy nádob všech keramických tříd. Dále se v nich vyskytovaly kamenné štípané nástroje, kosti a lastury. V jámě u kostry byl téměř celý koflík věteřovské kultury.

ŽEROTICE IV. Na husím krku

Čerpací stanice závlahového systému byla budována 500 m jižně obce na levém břehu Jevišovky. Také v jejich základech a v rýze hlavního rozvodného potrubí byly porušeny archeologické objekty. Záchraný archeologický výzkum zde provedlo Jihomoravské muzeum ve Znojmě ve spolupráci s katedrou archeologie a muzeologie FF UJEP v Brně. Prozkoumány byly objekty kultury s lineární a moravskou malovanou keramikou, v nichž se vyskytly kamenné nástroje, štípaná industrie z obsidiánu a další materiál. Ve výplni objektů z mladší doby kamenné byly zastoupeny dokonce fragmenty železovské keramiky. Při výkopových pracích byl porušen hrob kultury zvoncovitých pohárů, jámy z mladší a pozdní doby bronzové, dále horákovské kultury, z doby laténské - stupně LC a z doby římské. Kromě keramiky tu byly nalezeny části kovových předmětů a ozdob ze skla.

Z terénního pozorování jsou důležité některé momenty. Třebaže se nachází lokalita v inundační oblasti Jevišovky, bylo zde intenzivní osídlení ze všech údobí pravěku i protohistorie. Nej hustěji byly osídleny mírně se vyvýšující terénní vlny, které vůči okolí vykazují převýšení 1 - 2 m. Při vlastní terénní praxi jsme však zjistili, že se archeologické objekty vyskytují i mimo tyto vyvýšené plochy. Výzkum probíhal v měsíci srpnu, kdy území Znojemska bylo postiženo velkým suchem. Přesto nám při výzkumech hlubších archeologických objektů činila obtíž spodní voda.

Během vlastního výzkumu na lokalitě Žerotice IV mě zaujala ta skutečnost, že v mnohých objektech byly zachyceny kúlové jamky, které byly zahloubeny do terciérního šterkopiesku. Zda větší počet dochovalých kúlových jamek ve zkoumaných objektech souvisí s umístěním sídliště v inundaci Jevišovky, zůstává otázkou.

Poznámky:

- 1 Za upozornění děkuji externímu spolupracovníkovi Jihomoravského muzea ve Znojmě Petru Kadlecovi z Moravského Krumlova.
- 2 V. Podborský, V. Vildomec, *Pravěk Znojemska*, Brno 1972, 190.

Ergebnisse der archäologischen Terrainforschung im Znojmo - Gebiet / Bez. Znojmo/. Infolge des Aufbaues eines umfangreichen Systems an Bewässerungsnetzen inklusive von Stauseen, der Herrichtung neuer Objekte und Reaktivierungen von grösseren Flächen, kam es im Bezirk Znojmo zur Störung von mehreren archäologischen Lokalitäten. Nach der Analyse der von ihnen gewonnenen Funde, können wir sie in das Paläolithikum, Neolithikum, Aneolithikum, in die Bronze-, Eisen- und protohistorische Zeit einreihen. Wir stellten jedoch auch weitere Belege einer Besiedlung durch die alten Slawen fest.

Für die Erforschung des Znojmo Raumes ist die Feststellung einer Siedlung des Šárka-Typus im Kataster der Gemeinde Čížov interessant, die somit tiefer in das hügelige und bewaldete Gebiet des Bezirkes eindringt. In letzter Zeit wächst so die Zahl prähistorischer Siedlungen in diesem bewaldeten Teil an, der in früherer Zeit etwas ausserhalb der Sphäre des Forscherinteresses lag. Wir können also hier einen intensiveren Eingriff mit prähistorischer Besiedlung voraussetzen, die die günstigen Lagen auf den Terrassen des mäandrierenden Flusses Dyje /Thaya/ und seiner Zuflüsse ausnützte.

Bemerkenswert ist ebenfalls die Feststellung reicher Besiedlungsbelege beinahe aus allen Zeitabschnitten in den sog. Überschwemmungslagen der Flüsse Jevišovka und Dyje. Am linken Ufer der Jevišovka wurde in Žerotice eine Besiedlung der Träger der Kultur mit Linearbandkeramik, Bruchstücke der Keramik von Želiezovce-Gruppe, mährischer bemalter Keramik, ein Grab der Glockenbecherkultur, zahlreiche Belege aus der Bronze- und Eisenzeit, festgestellt. Es fehlen hier nicht Funde aus dem Latène und aus der römischen Kaiserzeit. Die eigentlichen Kulturschichten sind hier von relativ mächtigeren Anschwemmungshorizonten überdeckt.

Aus der angeführten Übersicht der neu festgestellten archäologischen Lokalitäten im Bezirk Znojmo ist zu ersehen, dass es auch in den nächsten Jahren notwendig sein wird eine grosse Aufmerksamkeit den Stellen zu widmen, wo ein Aufbau und Erdarbeiten aller Art verlaufen.

DOSAVADNÍ VÝSLEDKY LETECKÉHO ARCHEOLOGICKÉHO PRŮZKUMU NA JIŽNÍ MORAVĚ /okr. Znojmo, Brno-město/

Jaromír Kovárník, Jihomoravské muzeum Znojmo
/Tab. 17, 18:1/

V důsledku operativní ochrany a záchraný archeologických památek jsme v roce 1983 využili předností leteckého vyhledávání a leteckého snímkování. Letcům proto patří můj srdečný dík. Z dosavadních výsledků je zřejmé, že při pozorování z letadla jsou nejvíce patrné barevné změny půdního prostředí. Jsou tak zjišťována velká a delší dobu obydlená sídliště. Pro oblast jižní a jihozápadní Moravy jsou však v tomto ohledu typické nálezy tmavě se rýsujících příkopů v okolí neolitických osad kultury s lineární keramikou a s moravskou malovanou keramikou. Leteckým průzkumem jsme zvláště rozhojnil počet osad

lidu s MMK, u nichž existoval okrsek vymezený kruhovým příkopem. Tyto areály kruhového tvaru se zpravidla nacházejí na terasách případně plošinách pokrytých spraší či svahovinou a ležících nedaleko vodního toku. Popisované příkopy se temně rýsují v okolním sprašovém podloží a z letadla jsou zřetelné. Při leteckém průzkumu jsme také zachytili díky barevné odlišnosti v půdním prostředí pravděpodobně zbytky zdiva zaniklé stavby. V podzimních měsících roku 1983 se na Moravě projevily důsledky dlouhotrvajícího sucha. Mělo to za následek, že v místech s travnatým porostem došlo k objevení pravidelného půdorysu další zaniklé stavby. Tehdy zcela vyschla tráva nad předpokládaným zdívkem, což bylo patrné i při pozdějším ověřování v terénu. Z letadla byl však tento jev zřejmý dvojnásob. K velmi pozoruhodným patří nález příkopu ve tvaru nepravidelného čtyřúhelníku. V tomto případě nám k vymezení objektu pomohly změny jeho stěn.

Pouze namátkou zde uvádíme několik lokalit zjištěných při leteckém průzkumu v roce 1983.

BEŽKOV /okr. Znojmo/

Velmi zajímavý památník byl podchycen v lese Smoha u Bezkova. Jde o příkop oválného tvaru, který je umístěn na menším jazykovitém výběžku nad malým potokem. Příkop je místy zahloben do skalnatého podloží. V jihovýchodní části byly zjištěny na sebe kladené kameny, které tvořily menší hráz. Plocha je zalesněná a zatravněná. Bližší datování lokality nebylo prozatím provedeno.

BOSKOVŠTEJN /okr. Znojmo/

V trati Měchoučný kopec na levém břehu Jevišovky byl zjištěn příkop tvaru nepravidelného čtyřúhelníku. Jde o výšinnou polohu, která leží asi 1 000 m jihozápadně od obce. Jihozápadní roh čtyřúhelníkového příkopu vyběhává nad strmé údolí. Rohy jsou orientovány k SV, JV, JZ a SZ. Stěny tedy jsou ve směru hlavních světových stran. Délka východní stěny je asi 47 m, jižní asi 30 m, západní asi 45 m a severní asi 29 m. Čtyřúhelníkový příkop byl zahloben do sterilního podloží, místy se objevuje vlastní skalnatý podklad. Jeho šířka se v současné době pohybuje kolem 2 - 2,5 m, hloubka od 0,5 do 0,7 m. Celá plocha je zatravněná a datování příkopu není prozatím možné¹.

Leteckou prospekci byl také upřesněn rozsah neolitického sídliště, které zkoumal již F. Vildomec². Objekty se nalézají na větší ploše jihovýchodního svahu, který leží západně obce /polohy Písařicovo pole, U rybníka, Výhon, za cihelnou/. Jsou rozptýleny kolem polní cesty z Boskovštejna k Pustému mlýnu.

BŘEŽANY /okr. Znojmo/

K zajímavým objevům letecké prospekce bezesporu patří nález půdorysu stavby složitější konstrukce, který byl zachycen asi 500 m jihovýchodně od Břežan. Půdorys tvoří základ pro mírně lichoběžníkovitou stavbu, která byla v podélné ose členěna další příčkou. Na nejkratší stranu se napojuje základové zdívo dalších zdí. Stavba byla orientována přibližně od východu k západu. Povrchovým sběrem byl zde získán keramický materiál laténského stupně LC a keramika z doby římské. Časté jsou tu nálezy pískovců a vápenné malty. Datování základů stavby nebylo prozatím provedeno.

MIROSLAV /okr. Znojmo/

Sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou, v jehož areálu se podle leteckých snímků nalézá kruhový příkop, bylo objeveno necelých 1 000 m severovýchodně od Miroslavi. Kruhový areál velkých rozměrů se nachází na sprašovém svahu s mírným jihovýchodním sklonem. Tmavý zásyp příkopu se zřetelně liší od okolní hnědozemě. Asi polovina rondelu zasahuje západním směrem do merunkového sadu. Při letecké prospekci jsme pozorovali, že stromy rostoucí v prostoru zasypaného příkopu byly větší a jejich listová zelen byla sytější a bohatší.

Rondel u Miroslavi patří k největším objektům tohoto druhu v území jejich rozšíření. Vnější průměr odhadujeme kolem tří set metrů, šířku příkopu od 90 do 100 metrů. Není vyloučeno, že jde o několikanásobný příkop, který byl hlubokou orbou narušen a splynul v jeden široký pruh /tab. 17:1/. Povrchovým sběrem jsme zde získali zlomky nádob kultury v MMK a štipanou industrii. Je možné, že nálezový materiál bude patřit staršímu stupni kultury s MMK.

Další archeologické objekty by podle leteckých snímků mohly být doloženy severně od Miroslavi. Na svědčují tomu zřetelné kontrasty ve zbarvení půdy.

OLEKSOVICE /okr. Znojmo/

Archeologická lokalita byla leteckým průzkumem zjištěna přibližně 500 m jihovýchodně od obce. V čerstvě osetém poli se ve vzrůstajícím porostu rýsovala větší tmavá místa sídlištních objektů.

PETROVICE /okr. Znojmo/

Další lokalita objevená v rámci letecké prospekce byla zachycena nedaleko obce Petrovice na Moravsko-krumlovsku. Zbarvení půdy na snímcích nevyklučuje možnost, že se i zde nachází sídliště, v jehož areálu by mohl existovat kruhový příkop.

ROKYTNÁ /okr. Znojmo/

Neolitické sídliště jsme zachytili na pravé terase řeky Rokytné mezi Moravským Krumlovem a obcí Rokytinou. Lokalita leží asi 700 m jižně obce. Povrchovým sběrem tu byl získán neolitický keramický materiál a zlomky tuhové keramiky z mladší doby hradištní. Časté jsou tu nálezy štipané industrie.

RYBNÍKY /okr. Znojmo/

Bohaté doklady pravěkého osídlení v okolí obce byly patrné i při letecké prospekci. Na levé terase řeky Rokytné při východním okraji obce se na leteckých snímcích rýsoval další z kruhových příkopů. Podle rozměrů lze uvedený rondel zařadit do skupiny o střední velikosti /80-150 m/. Podle nálezů z povrchových sběrů byla poloha u Rybníků osídlena již lidem kultury s lineární, vypíchanou a moravskou malovanou

keramikou. Dokládají to nálezy zlomků nádob, štípaných nástrojů a dlouhého kopytovitého klínu.

SKALICE /okr. Znojmo/

Několik archeologických lokalit bylo zjištěno v okolí obce Skalice. Identifikovali jsme je na základě barevných změn půdy. Zajímavý objekt byl leteckým snímkováním zachycen severozápadně obce. Podle tvaru by i v tomto případě leteckého snímku mohlo jít o středoneolitický rondel. Tmavé objekty jihozápadně obce leží v místech, kde byl zjištěn hrob protoúnětické kultury³.

SLATINA /okr. Znojmo/

Sídliště neolitického stáří jsme dále zachytili asi 1 000 m jižně od obce Slatina. Dokládá to keramický materiál, štípaná industrie a množství jader a suroviny, pocházející z výchozů v okolí Jevišovic a Bojanovic. Není vyloučeno, že sídliště má větší rozsah. Další doklady byly totiž zjištěny asi 1 000 m jihozápadně od obce na svahu nedaleko rybníka. Uvedené lokality byly fotografovány na jihovýchodních svazích, které jsou obtékány menšími potoky.

SUCHOHRDLY U MIROSLAVI /okr. Znojmo/

Jižně obce ve vzdálenosti 1 000 - 1 500 metrů se na levé terásce potoku Miroslavky nalézá několik objektů, z nichž dva vynikají svou velikostí. Mají kruhový tvar a mohlo by jít o větší komunální hliníky /tab. 17:2/.

TRSTĚNICE /okr. Znojmo/

Několik archeologických lokalit bylo podchyceno v okolí obce Trstěnic. Výrazné probarvení půdy jsme na leteckých snímcích zjistili severozápadně obce na pravém břehu bezejmenného přítoku Skaličky a poté na polích jižně a jihozápadně obce.

ÚNANOV /okr. Znojmo/

Rozsáhlé neolitické sídliště leží přibližně 1 000 m východně od obce. Na popisovaném svahu jsou patrné sídlištní objekty. V dolní části zkoumané plochy byl na leteckém snímku zachycen hnědočerně se rýsující prud, který se lomí pod úhlem asi 90°. Další lokalita je na leteckých snímcích zachycena o něco blíže k obci /tab. 18:1/.

VEDROVICE / okr. Znojmo/

Během leteckého průzkumu katastrálního území obce Vedrovic došlo k upřesnění situace s rozložením pravěkých sídlišť. Vpravo silnice z rakšického nádraží do Vedrovic asi 2 000 m jihozápadně obce jsme fotografovali další rondel kultury s MMK. Velikostí patří ke středním kruhovým příkopům. Archeologický materiál, který je uložen ve sbírce Jihomoravského muzea v Moravském Krumlově a byl získán v této poloze, patří jednak kultuře s lineární keramikou /2. stupeň/, jednak kultuře s moravskou malovanou keramikou, a to jejímu staršímu stupni. Keramika nese polychromní žlutočervenou výzdobu. Vyjma běžné náplně všech keramických tříd pochází z popisovaného sídliště u Vedrovic fragment gynekomorfí nádoby s vymodelovaným poprsím.

VÍTONICE /okr. Znojmo/

Také katastr obce Vítonice vykazuje stopy pravěkého osídlení. Letecky byly zjištěny výrazné barevné změny půdy zejména na svahu vzdáleném přibližně 500 m východně od obce. Při povrchovém sběru byly tu získány zlomky keramiky z mladší doby bronzové, které náležely velatické kultuře.

RAŠOVICE /okr. Vyškov/

K velmi zřetelně se rýsujícím rondelům patří kruhový příkop, který jsme zjistili asi 500 m SZ od obce Rašovice, okr. Vyškov. Příkop se nalézá na konci plošiny, která se v těchto místech lomí v prudší svah s východní až jihovýchodní expozicí. Popisovaná terasa s nálezem kruhového příkopu je tvořena světlou spraší.

Rondel u Rašovic patří mezi středně veliké. Vnější průměr se pohybuje kolem sta metrů, vnitřní dosahuje přibližně 77 metrů, přičemž šířka příkopu činí 11 až 14 metrů.

Při prohlídce archeologické lokality u Rašovic jsme získali materiál kultury s moravskou malovanou keramikou, zlomky nádob běžné profilace, broušenou a štípanou kamennou industrií. Pozoruhodný je nález mikročepky z obsidiánu. Podle uvedeného nálezu a některých tvarů keramiky se můžeme domnívat, že osídlení u Rašovic lze datovat do staršího stupně kultury s MMK.

Geofyzikálním měřením bylo zjištěno, že do areálu existuje pět vchodů. Před dvěma z nich byly zachyceny anomálie signalizující další archeologické objekty⁴.

BRNO-SLATINA /okr. Brno-město/

Obdobně jako u Břežan byl také v městské čtvrti Brno-Slatina zjištěn zajímavý půdorys⁵. Oproti nálezům z katastru Břežan, který jsme objevili při letecké prospekci po orbě, byl půdorys u Slatiny zjištěn v zatravněném prostředí. Pravděpodobně nad zbytky základového zdiva došlo během léta v roce 1983 k naprostému vyschnutí vegetace. Půdorys lze rozdělit na dvě souměrné poloviny. Skládá se ze dvou větších obdelných ploch, k nimž se ze středu vnějších /kratsích/ stran přimykají dva menší čtvercové půdorysy. Podél půdorysu z obou stran se vyrýsovaly i kruhové plošky.

Z rámcového přehledu pouze některých vybraných lokalit, které jsme zjistili leteckou prospekci a zdokumentovali leteckým snímkováním v roce 1983 je zřejmé, že využití letadel v archeologickém průzkumu přináší více než pozitivní výsledky. Letecké vyhledávání archeologických lokalit nám v mnohém směru rozšiřuje a upřesňuje dosavadní informace o zkoumaném území.

Kromě jmenovaných archeologických lokalit lze leteckou prospekci zachytit při vhodných podmínkách

i další zásahy do půdy, a to různého data. Během našich letů jsme například velmi často pozorovali zani - klé cesty snad středověkého stáří. Naši pozornost však vždy upoutaly kruhové příkopy - rondely na osa - dách lidu s moravskou malovanou keramikou.

Poznámky:

- 1 Podle sdělení ředitele Dr. V. Vildomce bylo možno při sněhovém poprašku a vhodném osvětlení pozorovat uprostřed všech čtyř stěn příkopu náznaky "bran". Dr. Vildomcovi děkuji i za další informace.
- 2 F. Vildomec, O moravském neolitické keramice malované, OP 7-8, 1928-29, 1-43, obr. 1-14, tab. I - X.
J. Palliardi, Sídliště z mladší doby kamenné u Boskovčtiny, Pravěk 7, 1911.
- 3 J. Kovárník, Terénní archeologický průzkum na jižní a jihozápadní Moravě, PV ArÚB za r. 1982, v tisku.
- 4 Dr. V. Haškovi, CSc, srdečně děkuji za údaje získané při geofyzikálním měření. Ing. M. Bálkovi za vyměření lokality v Rašovicích.
- 5 Za upozornění na nález děkuji Ing. arch. F. Brandejskému.

Luftbildarchäologie und ihre bisherigen Ergebnisse in Südmähren /Bez. Znojmo, Brno - město/. Im Vorliegenden Beitrag publiziert der Verfasser die Ergebnisse der Luftbildprospektion - und Aufnahmen archäologischer Denkmäler, die auf dem Gebiet Süd- und Südwest - mährens im Jahre 1983 getätigt wurden. Das Ausschuchen und Fotografieren von archäologischen Lokalitäten vom Flugzeug aus, brachte positive Ergebnisse. Neu wurden prähistorische Siedlungen z. B. in Bohutice aus der älteren Eisenzeit, bei Miroslav und Oleksovice, in Rokytná und Slatina aus der jüngeren Steinzeit, bei Suchohrdly, bei Miroslav und aus der jüngeren Bronzezeit in Vítovice im Bezirk Znojmo festgestellt. Zu sehr interessanten Befunden gehört die Feststellung eines vierwinkeligen Grabens bei Boskovčtjejn, der bisher präzise nicht datiert wurde. Aufmerksamkeit verdienen auch Entdeckungen von Grundrissen von Bautenwüstungen bei Břežany /Bez. Znojmo/ und Slatina /Bez. Brno - město/. Das Interesse haben jedoch zweifellos Funde von Kreisgräben - Rondellen auf Siedlungen der Kultur mit mährischer bemalter Keramik aus dem mittleren Neolithikum gefesselt. In den bisher durch Luftbilddaufnahmen erfassten Rondellen können 3 Gruppen unterschieden werden: von einer kleineren Grösse /50 bis 70 m/, z. B. Vedrovice /Bez. Znojmo/, mittleren Grösse /80 bis 150 m/, in Rašovice /Bez. Výchov/ und von grossen Rondellen /Durchmesser um dreihundert Meter/, wie z. B. in Miroslav /Bez. Znojmo/.

POKRAČOVÁNÍ ZACHRAŇOVACÍCH VÝZKUMŮ V PASOHLÁVKÁCH V ROCE 1982 /okr. Břeclav

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno

Pracovníci AÚ ČSAV z expedice v Dol. Dunajovicích pokračovali v roce 1982 v archeologickém průzkumu ryh, vyhloubených pro kladení zavlažovacího potrubí. Byly prozkoumány tři objekty a objeveny dvě dosud neznámé archeologické lokality /č. 11 a 13/.

Dvě porušené středověké jámy různých tvarů, vzdálené od sebe 63 m /lokality 11/, byly objeveny v sv. části katastru, cca 600 m na Z od kóty 222 na mušovském Hradišti. Objekt č. 1 obsahoval okraj zásobnice z materiálu silně promíseného tuhou. Je kapkovitého průřezu a na vnitřní straně zdoben vhloubenou značkou ve tvaru táhlé vlnice o jednom spodním a dvou horních obloucích, v jejichž záhybech je vždy oválná jamka. Z objektu pochází i slepovaná část výdutě nádoby z materiálu, obsahujícího příměs slídy, a dále zlomky železného předmětu. Z výplně objektu č. 2 byl získán zlomek okraje hrnce a zlomek výdutě z dvou různých nádob, opět s příměsí slídy. Objekty je možno na základě keramického materiálu datovat do konce 13. a do 14. století.

Únětická jáma /lokality 13/ se nacházela v jv. části katastru, na severním svahu mírného návrší, asi 520 m jižním směrem od levého břehu nynějšího toku řeky Dyje. Zachovala se z ní sv. polovina a v její tmavohnědé hlinitopísčité výplni se našly střepy, kostěné šidélko a zvířecí kosti. Zainventováno bylo celkem 18 keramických zlomků, náležejících vyspělé únětické kultuře. Pocházejí ze čtyř mís, z nichž hluboká měla hladké hrdlo a zdrsňenou spodní část. Několik fragmentů je ze džbánů s uchem, další ze zásobnicovitých nádob s hladkým hrdlem a svislým prstováním na výduti.

Fortsetzung der Rettungsgrabungen in Pasohlávky im Jahre 1982 /Bez. Břeclav/. Im Jahre 1982 wurde mit der Untersuchung der Rinnen fortgesetzt, die für die Bewässerung ausgehoben worden sind. Man hat drei Objekte untersucht und so zwei bisher unbekannte archäologische Lokalitäten entdeckt /Nr. 11 und 13/.

Zwei gestörte mittelalterliche Gruben /Lokalität Nr. 11/ wurden im NO Katasterteil, ca. 600 m von der Kote 222 auf dem Burgstall von Mušov, entdeckt. Sie waren voneinander 63 m entfernt und enthielten den verzierten Rand eines Vorratsgefässes, den Teil eines Gefässbauches und Bruchstücke eines eisernen Gegenstandes, ferner einen Topfrand und Bruchstücke vom Gefässbauch zweier verschiedener Gefässe. Die Objekte kann man in das Ende des 13. und in das 14. Jahrhundert datieren.

Die Úněticer Grube /Lokalität 13/ befand sich im südöstlichen Katasterteil, am nördlichen Hange einer

mässigen Anhöhe, ca. 520 m in südlicher Richtung vom linken Ufer des heutigen Laufes der Dyje. In ihrer dunkelbraunen erdsandigen Ausfüllung fand man Scherben, eine beinerne Ahle und Tierknochen.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM V PUSTIMĚŘI /okr. Vyškov/

Ondrej Šedo, Muzeum Vyškovska Vyškov

Výstavba další části tzv. Hanácké dálnice pokračovala roku 1983 v úseku mezi Drysicemi a Pustiměří. Při záchranném výzkumu AÚ ČSAV a Muzea Vyškovska jsme zjistili objekty jen na úseku dlouhém asi 200 m. Jinde případné nálezy zničila skrývka, při které byla odebrána a ihned odvážena vrstva silná 80 - 120 cm.

V prostoru pravého břehu Melického potoka stavební práce zasáhly severní okraj sídliště ze starší doby římské. Odkryli jsme zde dvě polozemnice a čtyři jámy, z nichž jedna obsahovala destrukci hliněné pece. Kromě běžné keramiky patří do nalezového souboru bronzová, silně profilovaná spona, střep terry sigillaty a zlomek skleněné nádoby. Na temeni návrší nad sídlištěm se zachovaly tři kostrové hroby kul - tury zvoncovitých pohárů. V jednom z nich byl zřetelný zásah po vykrádání v podobě tmavší skvrny. Početné nádoby v hrobech téměř úplně rozdrtil tlak stavebních mechanismů. Na levém břehu potoka byla zjištěna pouze jedna jáma s množstvím keramiky z mladší doby římské.

V souvislosti s posunem koryta Melického potoka byly prováděny rozsáhlé meliorační práce. V úseku se sprašovacími půdami na levém břehu zasáhly souvislou kulturní vrstvu s menším množstvím nálezů, především z mladší doby bronzové a z doby halštatské, dále z doby laténské a starší doby římské. Do mladší doby římské můžeme datovat několik střepů a bronzovou sponu s úzkým, vysoko klenutým lučkem a obdélníkovitou nožkou. Na pravém břehu, v blízkosti předhůří Dražanské vrchoviny bylo zjištěno osídlení z 13. století s početnými nálezy železné strusky.

V průběhu prací na výzkumu jsme věnovali zvláštní pozornost okolí pustiměřské cihelny, ze které pocházejí bohaté archeologické nálezy. Ve výkopech pro dálnici se neobjevovaly sídlištní objekty, kulturní vrstvy nebo mazanice. Byly nalezeny jen zlomky kostí z 1 - 2 kostrových hrobů.

Rettungsgrabung in Pustiměř /Bez. Vyškov/. Beim Aufbau einer neuen Kommunikation zwischen Drysice und Pustiměř, waren 3 Gräber der Glockenbecherkultur entdeckt worden. Ferner hat man 2 Hütten und 3 Gruben aus der älteren römischen Kaiserzeit untersucht. Das Fundmaterial bildet barbarische Keramik, ein terra sigillata Scherben, ein Bruchstück eines Glasgefässes und eine bronzene stark profilierte Fibel. In die jüngere römische Kaiserzeit gehört eine Grube mit einer ausserordentlich grossen Menge an Keramik. In der breiteren Umgebung der Baustelle wurden Meliorationen durchgeführt, die auf einer ausgedehnten Fläche eine Kulturschicht mit Funden aus der jüngeren Bronzezeit, aus der Hallstatt-, Latène- und römischen Kaiserzeit, erfasst haben. Es wurde ebenfalls eine Siedlung aus dem 13. Jh. mit Funden von Schmiedeschlacke festgestellt.

HRADSKO U ČEKYNĚ /okr. Přerov/

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc
/Obr. 40; tab. 19/

V rámci dlouhodobého úkolu archeologického pracoviště olomouckého muzea, dokumentovat hradiska kultury lužických popelnicových polí, jsme na podzim 1971 měřili valové opevnění u Čekyně a polohopisný náčrt jsme zakreslili do SMO 1:5 000 /listy Olomouc 4 - 5 a 4 - 6/. Fotodokumentace byla pořízena v létě 1983 /obr. 40; tab. 19/, přičemž jsme se znovu s negativním výsledkem pokoušeli o povrchový sběr.

Lokalita se nachází severně od obce, v lesní trati "Hradisko", a to na jižnějším ze dvou vrcholů poměrně rozsáhlého návrší, které se k západu dost příkře svažuje a klesá do kdysi inundačního terénu podél říčky Olešnice /nyní je říčka zregulována a napájí větší rybník přímo pod hradiskem/. Opevnění vrcholové plošiny, sestávající z valu a z příkopu, je všude dobře patrné. Na severní straně, kde rovinatý terén dovoluje pohodlně se přiblížit až k opevnění, je navíc vnější, esovitě prohnutý val s menším příkopem. Poblíž západního konce této předsunuté fortifikace se zvedá do výšky asi 150 cm nad okolní násyp bočníkovitého tvaru. Toto izolované těleso má mírně oválný půdorys /průměr 8 - 9 m/ a podle zářezu lesní cesty, která tudy prochází, se zdá, že má násyp hlinitý. Objekt je nepochybně umělého původu, ovšem jaký je jeho případný vztah k hradisku, by se mohlo zjistit jen výzkumem. Vlastní opevněný areál je chráněn jednoduchým valem, vedeným po obvodu plošiny tak, že příkop je už ve svahu pod valem. V místech, kde svah je prudší, vzniká následkem zařiznutí příkopu do svahu klamný dojem, jakoby se pod příkopem ještě táhl další drobný val. Na jihozápadě je příkop i val jednoduše přerušen a zdá se, že v tomto místě byl původní vchod do hradiska. Opevnění je nejzachovalejší na severní a severozápadní straně, kde výškový rozdíl mezi korunou valu a dnem příkopu se pohybuje okolo 3-4 m. Při pohledu zevnitř se těleso valu zvedá jen slabě nad terén a je převýšeno jen asi o 60-80 cm. Na jihovýchodní straně příkop ve svahu mizí. Vnitřní prostranství je ploché, bez výraznějších terénních tvarů a je porostlé smrkovým lesem s ple-

velnými křovinami. Celková rozloha opevněné plochy je asi 1,7 ha.

Hradisko uvedl do literatury J. Knies¹ s poznámkou, že se mu nepodařilo odtud získat žádné nálezy. Tento stav se, pokud lze zjistit, dodnes nezměnil, takže se lokalita nedá přesněji zařadit. To je také důvod, že hradisko zůstalo s výjimkou první soupisné Červinkovy práce² na okraji badatelského zájmu, i když jde o lokalitu především z geografických důvodů zajímavou, zejména pokud by se prokázalo její slovanské stáří.

Poznámky:

1 J. Knies, Předhistorické nálezy z pozdní doby slovanské na Moravě, Český lid III 1894, 460

2 I. L. Červinka, Pravěká hradiska na Moravě. Kroměříž 1896, 25

Hradisko bei Čekyně / Bez. Přerov/. Im Rahmen der Dokumentation von Burgwällen der Lausitzer Urnengräberfelderkultur in Mähren, wurde die Wallbefestigung in der Flur "Hradisko", nördlich der Gemeinde, vermessen und fotografiert /Abb. 40; Taf. 19/. "Hradisko" ist seit dem Jahre 1894 bekannt,¹ aber wegen des völligen Fundmangels, kann eine Datierung nicht vorgenommen werden. Der Burgwall ist auf der zugänglichen Seite mit einem Graben und Wall versehen und das Gipfelplateau ist durch einen weiteren Graben geschützt. Vermutlicher Eingang auf der SW Seite. Die befestigte Fläche hat ein Ausmass von 1,7 ha.

OSÍDLNÍ OBCE ŠÍŠMA /okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV

Student gymnázia v Přerově Josef Janča ze Šišmy čp. 77 zjistil komplex pravěkého a protohistorického osídlení v severní části katastru obce.

Podstatná část nálezů pochází z ploch, které se rozkládají na táhlém, pozvolna klesajícím jazykovitém jižním výběžku kopce Haná /kóta 357/. Terénní útvar představuje vlastně mohutnou ostrožnu, vymezenou na západě Obranským pramenem a na východě Kunkovským pramenem potoka Šišemka. Jižní okraj je lemován oběma jmenovanými vodotečemi, které se v jeho středu /již v obci/ stékají a spojují s Radotínským pramenem. Severní část je otevřená a napojuje se na komplex Hané. Jednotlivé lokality jsou umístěny na terasách na obou okrajích ostrožny.

Do dnešního dne bylo zjištěno osídlení z mladšího paleolitu /aurignacien?/, starčevské, mladší a střední fáze lineární keramiky, z období železovského typu, moravské malované keramiky, KNP /šipky typu Štramberk-Krnov/, lidu popelnicových polí, slovanského /9. stol./ a z 13. až 14. stol. n. l. V nálezech je zastoupena keramika, štípaná a hlazená industrie a výrobky z bronzu.

Další lokalita byla zjištěna východně od obce na první levobřežní terase Radotínského pramene Šišemka nedaleko jeho soutoku s pramenem Kunkovským. Nalezené doklady hmotné kultury dovolují datovat osadu do období neolitu.

Ve střední části obce se nacházejí zbytky středověké tvrze, zničené terénními úpravami počátkem tohoto století. J. Janča zde získal zlomky keramiky datované do 14. - 15. století.

Besiedlung der Gemeinde Šišma / Bez. Přerov/. J. Janča aus Šišma Nr. 77 stellte, bei einer Terrainbegehung nördlich und östlich der Gemeinde, Spuren einer Besiedlung aus dem Paläolithikum, Neolithikum, Aneolithikum, aus der jüngeren Bronzezeit, einer slawischen /9. Jh./ und aus dem 13.-14. Jh. u. Z., fest.

ZJIŠŤOVACÍ A ZÁCHRANNÁ AKCE V DRSLAVICÍCH /okr. Uherské Hradiště/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Dne 7. května 1983 uskutečnil referent v místech nálezu depotů Drslavice I a II průzkum detektorem kovů, který severomoravské skupině IRB-Geofyzika zapůjčilo geofyzikální oddělení Archeologického ústavu SAV v Nitře. Detektorem byl prověřován 8 m široký a 20 m dlouhý pruh v zadním traktu dvorů a v přední části humen /zahrad / usedlostí čp. 21 /Burán - depot I/ a 78 /Orlovský - depot II/, které spolu sou - sedí. Na zkoumané ploše jsme zaznamenali 102 body, na nichž detektor signalizoval výskyt kovu. Každý bod byl ověřován geologickým vrtákem. Pomocí vrtaných sond se ukázalo, že detektor většinou zaznamenal poztrácené hřebíky, šroubky a želízka, což jsme vzhledem k poloze lokality v hospodářské části zemědělské usedlosti očekávali. Dále jsme zachytili střepiny z min a z granátů - pozůstatky osvobozených bojů v roce 1945 - a dva zlomky pravěké keramiky, které zřejmě pocházejí z rozbité nádoby, v níž byl uložen depot č. II. Další úlomky nádob, jež lze rámcově datovat do mladší doby bronzové, jsme našli porůznu rozptýlené na záhonech v přední části humen. Předpokládaný další depot se nám zatím nepodařilo indikovat.

K. Nevařil z Uherského Brodu, který v současné době spravuje usedlost čp. 21 nám předal zlomky lineární keramiky. Nelezl ji při vykopání pařezu v přední části humna.

Dne 16. dubna jsme zjistili, že ve střední části obce, cca 300 m západně od místa nálezů depotů, se uskutečňují rozsáhlé pozemní práce - skryvka ornice a výkop septiku, související s výstavbou nákupního střediska družstva Jednota. Na ploše výkopu jsme zjistili a dne 8. května zdokumentovali pět objektů, z nichž dva náležejí do mladší fáze lineární keramiky, jeden byl lengyelský, jeden náležel do období lidu popelnicových polí a jeden reprezentovala zahloubená část usedlosti z 16. a 17. stol.

Zjištěná lokalita se nachází ve středu obce severně od státní silnice Uherské Hradiště - Uherský Brod - Trenčín. Zaujímá část druhé pravobřežní terasy Olšavy a současně leží na první levobřežní terase Pašovského potoka /Holomná/. Ze zjištěných nálezů zaujme soubor zčásti defektních nádob /okřín, rozevřená kalichovitá mísa, osudí, šálek, hrnec-latka/ a bronzové jehlice z jámy č. 5, který datuje J. Nekvasil do přechodní fáze mezi mohylovou a lužickou kulturou.

Feststellungs- und Rettungsaktionen in Drslavice / Bez. Uh. Hradiště / . Am 7. Mai 1983 fand die geophysikale Untersuchung /Metall-detektor/ der Fläche statt, auf der die Depots Drslavice I und II gefunden wurden, die die Möglichkeit der Existenz einer weiteren Hortung von Bruchstücken bronzener Gegenstände beglaubigen sollte. Das Ergebnis der Untersuchung war negativ. K. Nevařil aus Uh. Brod, der das Anwesen Nr. 21 verwaltet, übergab uns Bruchstücke junger Linearbandkeramik /Notenköpfe/, die er unweit der Fundstelle von Depot Nr. I, beim Entfernen eines Baumstrunkes, ausgegraben hat.

Etwa 300 m westlich von der Fundstelle beider Depots, stellten wir, auf der für den Bau eines Einkaufszentrums der Genossenschaft Jednota vorbereiteten Fläche, fünf gestörte Objekte aus der Zeit der Linearbandkeramik, der Lengyelkultur, der Urnenfelderkultur /Hügelgräber-Lausitzer Übergangsphase/ und aus dem 16. - 17. Jh. fest.

OSADA U NAHOŠOVIC /okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

V září 1983 probíhaly rozsáhlé meliorační práce v jižní části katastru obce Nahošovice /okr. Přerov/. Při nich bylo narušeno šest polozemnic o půdorysu cca 4 x 4 až 3 x 6 m. Objekty byly zapuštěny 35 - 40 cm pod úroveň ornice a vyplňovala je sytá černá popelovitá hlína. Ze zásypu byl získán pouze střeptavý a ty-pický materiál, který upomíná na keramiky z období lidu popelnicových polí /platěnická kultura ?/ nebo na tzv. barbarickou keramiky z období římského imperia.

Lokalita se nachází přibližně 500 m od jižního okraje obce, východně od okresní silnice Dřevohostice - Nahošovice - Hradčany - Pavlovice.

Niederlassung bei Nahošovice / Bez. Přerov / . Bei Meliorationsarbeiten wurde südlich der Gemeinde eine Ansiedlung aus der jüngeren Bronze - und aus der römischen Kaiserzeit erfasst.

SÍDLIŠTĚ U SUŠIC-KUDLOVA /okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Spolupracovník opavské expozitury AÚ ČSAV Brno Stanislav Šromota-Kudlovský ze Sušic-Kudlova upozornil autora na výskyt pravěkého materiálu v poloze Sušice-Předlibuší.

Lokalita se nachází na první levobřežní terase potoka Libuše. Nálezy, zejména zlomky keramiky lidu s lineární keramikou a lidu popelnicových polí, se koncentrují 300 - 400 m západně od mostu přes potok, přes nějž vede okresní silnice Radslavice - Sušice - Nové Dvory - Lipník nad Bečvou. U mostu se na - pojuje na silnici cesta k nedaleké samotě - mlýnu Kudlov.

Siedlung bei Sušice-Kudlov / Bez. Přerov / . In der Feldflur Předlibuší, unweit der Einöde Sušice-Kudlov / Bez. Přerov / , stellte St. Šromota Spuren einer Besiedlung der Träger der Linearbandkeramik und aus der Urnenfelderzeit fest.

TERRAINBEGEHUNG AUF DER LOKALITÄT UHERSKÝ BROD - KYČKOV /Bez. Uherské Hradiště/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Im Rahmen der regelmässigen Verfolgung des Standes prähistorischer Lokalitäten, wurde eine Oberflächenuntersuchung der bekannten Niederlassung Uherský Brod-Kyčkov durchgeführt. Bei der Besichti-

gung der Lokalität hat sich erwiesen, dass die bei Meliorationsarbeiten in den siebziger Jahren erfassten Objekte, besonders alle drei Kreisformationen, sich auf der Oberfläche farblich nicht abheben. Bei der Begehung hat man Material gewonnen, das in den Zeitabschnitt des späten Lengyels, der kannelierten Keramik und der Horákové Kultur angehört.

TŘETÍ ETAPA ZÁCHRANNÉHO VÝZKUMU VE VELKÝCH HOŠTICÍCH /okr. Opava/

Vratislav Janák, AÚ ČSAV Brno

Od března do září r. 1983 probíhala třetí etapa záchranného výzkumu při nové výstavbě na východním okraji Velkých Hoštic v opavském okrese. Mnohakulturní lokalita, výstavbou narušovaná, je již několik let systematicky sledována pracovníky opavské expozitury AÚ ČSAV Brno¹. V tomto roce se skrývala ornice na trasách budoucích místních komunikací a na třech parcelách individuálních stavebníků. Celkem byla /strojově/ skryta plocha cca 2 700 m²; skrývka ale zčásti nepřesáhla úroveň ornice, takže objekty byly zkoumány na ploše cca 1150 m², na zbytku prováděny jen sběry.

V této sezóně bylo zjištěno celkem 56 sídlištních objektů /počítáme-li za jeden objekt i soujámí různých kultur/ a dva kostrové hroby. Oba hroby byly prozkoumány úplně, rovněž 40 sídlištních objektů, 3 sídlištní objekty byly prozkoumány částečně, 7 ovzorkováno a 6 jich bylo zničeno dřívě, než bylo možno zasáhnout. Objekty doložily osídlení kultury s lineární keramikou /dále LnK/, lengyelského kulturního okruhu /ve dvou sídlištních horizontech/, bolesázské skupiny kultury s kanelovanou keramikou /dále KK/, kultury platěnické a mladohradištního období. Sběrem na odkryté ploše, příp. v obsahu mladších objektů, byl zjištěn keramický materiál náležející kultuře zvoncovitých pohárů a střední době hradištní, jeden málo typický střep robený na kruhu lze snad přisoudit pozdní době římské nebo období stěhování národů.

V nálezech z objektů obecně převládá keramika; v neolitických a eneolitických je početná i štípaná industrie, též těrky, "zátěže" a kamenná industrie podobného rázu. Broušená a hlazená kamenná industrie se však objevila jen v ojedinělých zlomcích a kromě parohového sekeromlatu z /lengyelského/ obj. 12/83 nebyla - podobně jako dřívě - zjištěna prakticky žádná industrie kostěná či parohová.

Ve výzdobě keramiky z objektů k. s LnK převládá "notová značka", ale shledáme zde také výzdobné prvky železovské skupiny a ojediněle i šáreckého typu. Podle toho musíme datovat osídlení k. s LnK na lokalitě do pozdní, "šárecké" fáze.

Lengyelské objekty v sezóně 1983 početně naprosto převládaly. Výzkum doložil dva lengyelské sídlištní horizonty, které rozbor keramického materiálu umožňuje datovat a do značné míry postihnout jejich územní relace. Pro keramickou náplň staršího /I/ horizontu je charakteristická synkreze dvou složek, odrážející pravděpodobně složení démické. Převládá složka kultury s moravskou malovanou keramikou /dále MMK/, odpovídající počátku fáze IIa moravské systematiky, kterou doplňuje mnohem slabší složka fáze IVb kultury s vypíchanou keramikou jihopolského rázu. Kromě toho jsou ve výzdobě patrné nečetné, ale nesporné vlivy krakovské skupiny kultury malické. Ke staršímu horizontu náležejí též oba kostrové hroby. Z hrobu č. 1 /byl zapuštěn do objektu k. s LnK/ bylo možno zjistit jen nepatrnou část hrobové jámy a nedochovala se ani kostra; dle uložení milodarů /tři nádoby, jedna z nich s vypíchanou výzdobou/ a pravděpodobné orientace hrobové jámy byl jeho ritus velmi podobný ritu blízko ležícího hrobu č. 2. V hrobě č. 2 byla v oválné jámě, orientované JV-SZ, špatně dochovaná skrčená kostra na levém boku, v JZ části jámy opět tři nádoby /jedna s vypíchanou výzdobou/ a 2 těrky. Horizontu I v Hošticích odpovídají některé lokality na Opavsku a na Vratislavsku; v budoucnu snad z nich bude možno vytvořit územní skupinu, představující nejstarší lengyelské osídlení Slezska.

Mladší /II/ sídlištní horizont náleží kulturně již zcela do rámce k. s MMK a lze jej datovat na sám počátek fáze IIb, příp. na přechod fáze IIa/IIb dle moravské systematiky. Vymyká se ze svého zeměpisného prostředí a velice blízko má zejména k soudobým lokalitám na Uničovsku /Uničov-"Šibeník", Troubelice, etc./ . Při současném stavu výzkumu nelze prozatím rozhodnout, zda představuje enklávu k. s MMK v území lengyelské skupiny otické, či zda bude nutno území vlastní k. s MMK v mladším stupni rozšířit až na Opavsko.

Mezi bohatými nálezy z lengyelských objektů obou horizontů vynikají poměrně četné zlomky antropo - morfni plastiky - v této zeměpisné oblasti je to jev zcela výjimečný - a některých zvláštních keramických předmětů /zlomek modelu domu, zlomek modelu "trůnu", kornoutkovitý závěsek etc./.

Dva objekty náležely bolesázské skupině k. s KK. Poskytly pěknou kolekci keramiky; mezi štípanou industrií vyniká drobná plošně retušovaná sekera z tmavého rohovce, druhotně upravená z přeražené sekery větší. Tři objekty platěnické /mezi nimi též destrukce pece/ náležely do mladšího období této kultury /R HD/. Poskytly jen chudý keramický materiál.

Jeden objekt byl mladohradištní. Jeho tvar a funkci se nepodařilo určit, protože byl zapuštěn do staršího objektu k. s LnK. Keramický materiál je možné datovat do druhé půle 12. stol.; podařilo se z něho rekonstruovat hrnc z válcovitým hrdlem, který ukazuje na vztahy k území dnešní PLR.

Vzhledem k plánované stavební aktivitě měl by výzkum lokality pokračovat i v následujících letech.

Poznámka:

1 Zeměpisné a geologické poměry na lokalitě a výsledky předchozích etap, viz u J. Pavelčíka, Přehled

výzkumů 1977, s. 111 a u V. Janáka, Přehled výzkumů 1982 v tisku.

Die dritte Etappe der Rettungsgrabung in Velké Hoštice / Bez. Opava/. Diese belegte auf der Polykulturlokalität¹ in Objekten, eine Besiedlung der späten Phase der Kultur mit Linearbandkeramik, zwei lengyelzeitliche Siedlungshorizonte, eine Besiedlung der Boleráz Gruppe der Kultur mit kannelierter Keramik, der jüngeren Phase /R HD/ der Platěnicer Kultur und der Jungburgwallzeit. Ausserdem hat man auf der Lokalität vereinzelt Scherben der Glockenbecherkultur und aus der mittleren Burgwallzeit, vielleicht auch aus der späten römischen Kaiserzeit oder aus der Völkerwanderungszeit, festgestellt.

SÍDLIŠTĚ KULTURY S LINEÁRNÍ KERAMIKOU A DOBRODŽIEŇSKÉ SKUPINY V KRAVAŘÍCH - KOUTECH /okr. Opava/

Vratislav Janák, AÚ ČSAV Brno

V červnu a srpnu letošního roku provedli pracovníci opavské expozitury AÚ ČSAV v Brně několik sběrů v Kravařích-Koutech, v trati "Horečky", na poli, přimykajícím se k východní části intravilánu obce. Při nich byl získán jednak nepříliš typický materiál kultury s lineární keramikou a několik kusů štípané kamenné industrie, jednak několik střepů tzv. dobrodžieňské skupiny z konce doby římské a počátku doby stěhování národů. V těsném sousedství zkoumaného pole - ale již v intravilánu obce - byla nalezena při cestě velká těrka.

Lokalita se nachází na velice mírném jižním svahu na hraně první levobřežní terasy řeky Opavy. Při bližně o 300 m východněji, v trati "Moravské vrchy", prozkoumal v r. 1961 řadu objektů kultury s lineární keramikou a dobrodžieňské skupiny J. Král¹. Obě lokality odděluje bezejmenný potůček, tekoucí zhruba severojižním směrem. Snad se zde tedy v jednom i druhém období nacházelo velké sídliště, rozkládající se po obou stranách potůčku.

Poznámka:

1 J. Král, Přehled výzkumů 1961, s. 73-74.

Siedlung der Kultur mit Linearbandkeramik und der Dobrodžieň-Gruppe in Kravaře - Kouty / Bez. Opava/. Durch Oberflächenfunde wurde eine Besiedlung der Kultur mit Linearbandkeramik und der Dobrodžieň-Gruppe festgestellt, die wahrscheinlich mit der im Jahre 1961 von J. Král, etwa um 300 m östlicher, untersuchten Siedlung zusammenhängt¹.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM NA KATASTRU OBCE ČESKÁ /okr. Brno - venkov/

Martin Geisler, Ivo Rakovský, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 41, 42/

V březnu 1983 oznámil referentům student gymnázia Jiří Doležel nález pravěkých sídlištních objektů na trase budovaného silničního obchvatu obce Česká. Zároveň odevzdal keramický materiál kultury se zvoncovitými poháry, získaný z porušené jámy.

Povrchovým průzkumem odhumusované trasy obchvatu, který má nahradit současnou komunikaci, procházející obcí, a odklonit dopravu východně od ní, byl vytypován úsek vhodný pro záchranný archeologický výzkum. Lokalita leží při jižním okraji obce, na mírném svahu obráceném k jihovýchodu, v trati Vrbky. Na mapě 1 : 5 000, list Blansko 9-5, určují její polohu body vzdálené 42 a 57 mm od západní sekční čáry a 96 a 74 mm od jižní sekční čáry. V tomto prostoru bylo v průběhu března až května prozkoumáno celkem 26 sídlištních objektů. Nejstarší zjištěné doklady osídlení náleží kultuře s lineární keramikou, výzkum však nezachytil žádný takto datovatelný objekt. Veškerý poměrně početný materiál této kultury tvořil intruze v mladších objektech. Převážná část prozkoumaných objektů obsahovala keramický materiál, který bylo možno zařadit do fáze Ib - II a kultury s moravskou malovanou keramikou, vyskytly se však i objekty mladší, s typickými prvky kultury jordanovské. Pouze sporadicky byly zjištěny objekty z následujících období, jako již zmíněný objekt kultury se zvoncovitými poháry a obj. 26, náležející kultuře velatické.

Geodetické zaměření záchranného výzkumu provedl M. Bálek, technicky se na něm podíleli I. Krechler, L. Kundera, a D. Vorlíčková.

Rettungsgrabung im Kataster der Gemeinde Česká / Bez. Brno - venkov/. Im März bis Mai 1983 wurden, nach der Humusentfernung auf der Trasse der Strassenumleitung bei der Gemeinde Česká, insgesamt 26 Siedlungsobjekte der Kultur mit mährischer bemalter Keramik /Phase Ib - IIa/ und der Jordanov Kultur untersucht. Es wurden auch Belege einer Besiedlung der Träger der Kultur mit Linear-

bandkeramik, der Glockenbecher- und der Velaticer Kultur festgestellt. Die Lokalität befindet sich am südlichen Rand der Gemeinde, auf einem nach Südost zugewandten mässigen Hang, in der Flur Vrbky.

RETTUNGSGRABUNGEN AM BAUE DES UNTEREN STAUSEES DES WASSERWERKES NOVÉ MLÝNY IM JAHRE 1983 /Bez. Břeclav/

Martin Geisler, AÚ ČSAV Brno, Jaroslav Peška, Regional Museum Mikulov, Ivo Rakovský, AÚ ČSAV Brno
/Abb. 43, 44/

Hauptaufgabe der Grabungssaison war die Fortsetzung der Rettungsgrabung im Kataster der Gemeinde Pavlov, Flur Horní Pole, mit der wir im vorherigen Jahre begonnen haben¹. Die fortsetzenden Oberflächenabdeckungen im Raume der verfolgten Lehmgrube sowie die wiederholten Oberflächenfunde, belegten eine dichte Besiedlung des Areales in einem weit grösseren Umfange, als wir ursprünglich vorausgesetzt hatten. Besonders die neolithische Besiedlung wurde auf einer grossen Fläche festgestellt und zahlreiche Objekte westlich der untersuchten Fläche, also in Richtung zum Fusse der Pollauer Berge, waren durch die Oberflächenabdeckung ziemlich beschädigt und ihre Untersuchung behinderte auch der hohe Grundwasserspiegel.

Mit Rücksicht zur Situation im Terrain, haben wir uns entschlossen zuerst die Grabung im südwestlichen Teil der Lehmgrube, südlich der Fläche aus dem Jahre 1982 zu eröffnen. Hier säuberten wir eine Fläche von ca. 1 500 m² und untersuchten insgesamt 124 Siedlungsobjekte², wobei einige Gruben im Nordteil der Fläche für eine Grabung im darauffolgenden Jahre belassen wurden. Die überwiegende Zahl der Objekte stellten birnenförmige Vorratsgruben der Úněticer Kultur vor, in dieselbe Kultur konnten auch einige grössere und seichtere Gruben und wahrscheinlich ebenfalls eine umfangreiche Lehmgrube mit sporadischem keramischem Material eingereiht werden. In einer von den Gruben wurde ein weggeworfenes Menschenskelett gefunden. Nach der vorläufigen Bewertung können wir die Siedlung in den altúněticer Abschnitt, d.h. in die II. - III. Phase der Úněticer Kultur datieren. Spärlich waren auf der untersuchten Fläche auch Objekte der Kultur mit MBK vertreten, die wir nach den bisherigen Erkenntnissen in die Neige der älteren Stufe dieser Kultur datieren können. Von einer dichten Besiedlung des verfolgten Raumes zeugt auch die grosse Konzentration an Pfostenlöchern, jedoch insgesamt ohne Datierungsmaterial. Während der Grabung gelang es uns nicht die Grundrisse von einzelnen oberirdischen Bauten zu erfassen, jedoch kann man diese Möglichkeit beim Studium der kompletten Dokumentation, in breiteren räumlichen Zusammenhängen, nicht ausschliessen.

Das bemerkenswerteste Grabungsergebnis war zweifellos die Entdeckung eines Palisadengrübchens, stellenweise mit sichtbaren Pfosten. Dieses Grübchen verlief auf der gesäuberten Fläche in einer Länge von ca. 70 m, ungefähr in Ost-Westrichtung und an ihren Rändern bog es in Richtung zum Norden ein. Im Hinblick zu seinem vorausgesetztem Verlauf nehmen wir an, dass wir auf seinen Nordteil bereits bei der Grabung im Jahre 1982 stiessen, als auf der damals untersuchten Fläche ein Grübchen ähnlichen Charakters in einer Länge von ca. 20 m erfasst worden war. Sofern die weitere Grabung diese Hypothese bestätigen würde, begrenzt das Palisadengrübchen ein ungefähr ovales Areal mit der längeren Achse von etwa 130 m. Am der Südseite war die Palisade in einer Breite von 80 cm von einer Pforte unterbrochen, die durch zwei, zur Palisade senkrechte, 1 m lange Grübchen gebildet ist. Das Grübchen war bisher ungefähr in einer Länge von 26 m untersucht worden und man hat in diesem kein archäologisches Material festgestellt. Für seine Datierung ist die Superposition einer Úněticer Grube ausschlaggebend, die es offensichtlich störte. Der weitere Grübchenverlauf war bei der Abnahme der Oberflächenschichten gestört und seinen vorausgesetzten Verlauf erfasste eine grosse Úněticer Lehmgrube und eine Siedlungsgrube der Kultur mit MBK. Wir können also sagen, dass die Palisade älter als die Úněticer Besiedlung der Lokalität ist und man kann sie vermutlich mit irgendeiner von den neolithischen Siedlungen verbinden. Es ist nicht einmal ihr Zusammenhang mit der Siedlung der Träger der MBK wahrscheinlich.

Eine ausgedehnte Flächenabdeckung führten wir auch westlich von der Grabung aus dem Jahre 1982 durch. Bei Oberflächenbegehungen stellten wir hier gestörte Gräber der Glockenbecherkultur fest. Insgesamt haben wir hier eine Fläche von ca. 2 000 m² gesäubert, auf der wir ausser 17 Siedlungsgruben der Kultur mit Linearkeramik, MBK und Velaticer, auch 23 Skelettgräber untersucht haben. Eines davon gehörte der Latènezeit, die übrigen der Glockenbecherkultur an. Ein Teil der Gräber war bei der maschinellen Erdabnahme gestört worden. Die Grabgruben waren ungefähr in Nord-Südrichtung orientiert und die Verstorbene mit dem Kopf zum Norden oder Süden, auf der rechten oder auf der linken Seite, in diesen beigesetzt. Die Grabausstattung bildete besonders Keramik, oft durch Einwirkung des Grundwassers schlecht erhalten. Unter den keramischen Formen waren typische Schüsseln auch mit verzierten Rändern und die sog. Begleitkeramik üblich. Der verzierte Glockenbecher kam nur in einem Grab vor. Von nicht keramischen Funden sind Hornsteinpeilspitzen, Knöpfe mit "V"-Bohrung, beinerne Spangen, eine Armschutzplatte, ein kupferner kleinerer Dolch und ein goldener sowie silberner Schläfenring, anzuführen.

In der heurigen Saison konzentrierten wir uns vor allem auf die Rettungsgrabung in der Lehmgrube unter Pavlov, durchlaufend haben wir jedoch auch weitere Erdarbeiten verfolgt, die im Zusammenhang mit dem Baue des Wasserwerkes durchgeführt wurden. Rettungsaktionen kleineren Umfanges verliefen

bei Milovice in der Flur "U hráze", wo 3 Objekte der Velaticer Kultur und kaiserzeitliche untersucht wurden und in der Schottergrube bei Šakvice, wo nach und nach 10 gestörte Objekte der Horákov-, Latène-, kaiserzeitlichen und slawischen Kultur geborgen wurden.

Anmerkungen:

- 1 M. Čižmář, M. Geisler, I. Rakovský, Rettungsgrabungen der prähistorischen Abteilung am Baue des unteren Stausees des Wasserwerkes Nové Mlýny im Jahre 1982 /Bez. Břeclav/, PV 1982, Brno.
- 2 Ausser den Referenten beteiligten sich an den Terrainarbeiten die technischen Institutskräfte I. Krechler und A. Knechtová. Die geodetischen Arbeiten führte Ing. M. Bálek durch.

PRAVĚKÉ A SLOVANSKÉ NÁLEZY Z DOLNÍHO NĚMČÍ /okr. Uherské Hradiště/

Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno

V jarních měsících prováděla dolnoněmčická mládež spontánně sběry v okolí obce. Děti přitom získaly velké množství keramiky a zvláště sílexů z levobřeží potoka Okluky při jižním okraji zástavby. Podstatná část nálezů je zatím uložena v místní ZŠ. Po upozornění zde působící učitelky s. Dobošové provedl zde referent v dubnu a listopadu r. 1983 povrchový průzkum, při němž nasbíral kolekci keramických fragmentů a několik rohovcových čepelí náležející kultuře s volutovou keramikou. Na východním okraji neolitického sídliště cca 100 m západně od silnice Slavkov - Dolní Němčí porušila orba několik objektů, z nichž byly získány nálezy datovatelné do pokročilého 9. stol. Asi 500 m jihozápadně v trati "Louky" byly nasbírány nečetné zlomky mladohradištní keramiky, další odtud předali zmínění žáci ZŠ.

Prähistorische und slawische Funde aus Dolní Němčí /Bez. Uherské Hradiště/. Am südlichen Gemeinderand wurden bei Lesefunden Belege einer Besiedlung der Träger der Kultur mit Volutenkeramik und aus dem mittelburgwallzeitlichen Abschnitt gewonnen. Etwa 500 m südwestlich, in der Flur "Louky", ist eine jungburgwallzeitliche Siedlung festgestellt worden. Auf diese Lokalitäten wurde der Verfasser, im Zusammenhang mit den durch die hiesige Jugend durchgeführten Terrainbegehungen, aufmerksam gemacht.

ZJIŠŤOVACÍ VÝZKUM V BRODĚ NAD DYJÍ /okr. Břeclav/

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 45/

Od konce srpna do října 1983 byly prováděny sondážní práce v severozápadní části katastru obce Brod nad Dyjí. Sondou dlouhou 40 m a širokou 4 m, vedenou ve směru S - J na mírném návrší nedaleko pravého břehu řeky Dyje, byl zjištěn zbytek sídlištního objektu z pozdní fáze kultury s moravskou malovanou keramikou, v němž se kromě zlomků keramiky našly i kamenné nástroje. Dále byly sondou zachyceny a prozkoumány tři zahlobené chaty z pozdní doby laténské a jeden slovanský kostrový hrob, který lze podle doprovodných nálezů datovat nejpозději do velkomoravského období.

Naleziště, v literatuře dosud nezmiňované, bylo objeveno při povrchovém průzkumu v roce 1979, kdy zde byl nasbíráán střepový materiál z pozdní fáze moravské malované keramiky, zlomky z doby laténské, z období časně slovanského a středohradištního a fragmenty středověké keramiky. Dále se našly pazourkové úštěpy, zlomek hladidla a úlomky mazanice.

Sonda v roce 1983 ukázala, že humusová vrstva zde dosahuje mocnosti až 110 cm, takže se méně zahlobené objekty nepodařilo vysledovat.

Feststellungsgrabung in Brod nad Dyjí /Bez. Břeclav/. Durch Sondagearbeiten wurde im Jahre 1983 im nordwestlichen Teil des Katasters der Gemeinde Brod nad Dyjí, auf einer mässigen Anhöhe unweit des rechten Ufers des Flusses Dyje /Thaya/, der Rest eines Objektes aus der späten Phase der Kultur mit mährischer bemalter Keramik, 3 Hütten aus der späten Latènezeit und ein Körpergrab festgestellt, das spätestens in den grossmährischen Zeitabschnitt datierbar ist. Den Fundort hat man im Jahre 1979 entdeckt, als hier Material aus der späten Phase der MBK, aus dem latènezeitlichen, frühslawischen, grossmährischen und mittelalterlichen Abschnitt aufgelesen wurde.

JUNGBRONZEZEITLICHE, LATÈNEZEITLICHE UND MITTELALTERLICHE FUNDE VOM BERGE BARBORKA, GEMEINDE BUCHLOVICE /Bez. Uherské Hradiště/

Jiří Waldhauser, Museum Kladno

Bei Oberflächensammlungen in den Windbrüchen auf dem Plateau des Berges Barborka, gelang es in den Jahren 1982-83 Keramikbruchstücke aus der jüngeren Bronzezeit, jung- bis spätlatènezeitliche und mittelalterliche zu gewinnen. Funde der gleichen Datierung stammen ebenfalls von einer Amateurgrabung im Jahre 1978 und sind im Museum von Uherské Hradiště deponiert. Höchstwahrscheinlich handelt es sich um eine prähistorische bzw. keltische Fortifikation, die teilweise von einer mittelalterlichen und neuzeitigen Verbauung, devastiert ist.

LESEFUNDE BEI BOLERADICE /Bez. Břeclav/

Josef Unger, Regionalmuseum Mikulov

Im Jahre 1983 übergab K. Pilíšek aus Horní Bojanovice dem Regionalmuseum in Mikulov Lesefunde von der Lokalität "Hraničky", die 2 km südlich von Boleradice an der Grenze mit dem Kataster von Horní Bojanovice liegt. Es handelt sich um Scherben, Bruchstücke von Schliff- und Spaltindustrie aus der jüngeren Steinzeit, um Scherben und das Bruchstück einer Kalksteinkeule aus der Hallstattzeit und vereinzelt Scherben aus der jüngeren Burgwallzeit.

VYUŽITÍ LETECKÉHO SNÍMKOVÁNÍ V ARCHEOLOGII NA MORAVĚ V ROCE 1983 /okr. Třebíč a Znojmo/

Miroslav Bálek, AÚ ČSAV Brno

Archeologický ústav ČSAV v Brně začal v roce 1983 vyvíjet soustavnou a dlouhodobou snahu o využití různých forem letecké prospekce jako prostředku, kterým může získávat nové informace o archeologických lokalitách a může tímto způsobem také vyhledávat nové archeologické památníky. Na základě dohody ředitelů Archeologického ústavu ČSAV a Geografického ústavu ČSAV v Brně bylo uskutečněno ve spolupráci s pracovníky oddělení dálkového průzkumu Země GgÚ ČSAV letecké snímkování dvou archeologických lokalit. Před zahájením vlastního snímkování bylo nejprve nutné na základě platných předpisů získat z Federálního ministerstva národní obrany povolení výjimky ze zákazu leteckého fotografování vytipovaných lokalit. Filmový materiál, pořízený kamerou Flexaret z rádiem řízeného modelu letadla typu Rogallo, měl původně sloužit pouze jako fotodokumentace archeologických lokalit, které byly poškozeny zemědělskou činností resp. exploatací surovin. Výsledek tohoto snímkování ovšem ukázal, že takto pořízené černobílé fotografie či barevné diapozitivy lze využít i pro fotointerpretaci archeologických jevů zobrazeného území, což nemalou měrou přispělo k objasnění archeologické situace na jedné ze snímkových lokalit.

Další z možností, jak lze sledovat na zemském povrchu projevy archeologických objektů v širších souvislostech, je též studium leteckých měřických snímků. Tyto snímky jsou pořizovány za účelem tvorby a údržby map fotogrammetrickými metodami a pro potřeby evidence nemovitostí a je možné si je zapůjčit při splnění stanovených podmínek ve Vojenském topografickém ústavu v Dobrašce. Je na nich zachyceno velké množství informací různého charakteru a získáním jistých zkušeností lze pak jejich interpretaci získat nové poznatky o archeologických objektech ve sledované oblasti. Snímkování je vždy prováděno s podélným i příčným překrytím, takže z pořízených snímků se dá sestavit stereodvojice, jejímž pozorováním jednoduchým optickým zařízením si vytvoříme trojrozměrný vjem. Dostaneme tak dobrý přehled o výškovém členění terénu v pozorovaném regionu.

Využitím obou výše uvedených způsobů leteckého snímkování a studiem fotografického materiálu byly získány následující výsledky:

Vedrovice - "Široká u lesa" /okr. Znojmo/

V uvedené poloze provádí již řadu let pracovníci Prehistorického oddělení Moravského muzea v Brně pod vedením V. Ondruše archeologický výzkum neolitického osídlení. Na podzim 1982 a počátkem roku 1983 byla celá trať rozorána hlubokou orbou /hl. 60 cm/ a na jaře téhož roku zde byl založen merunkový sad. Došlo tedy k téměř úplnému zničení známé lokality a k podstatnému omezení možností dalšího výzkumu. Terénní situace po orbě byla však velmi příznivá pro povrchový sběr archeologického materiálu a také pro sledování rozložených objektů. Po dohodě s vedoucím výzkumu jsme v polovině března uskutečnili snímkování narušeného areálu. Provedli je pracovníci Geografického ústavu ČSAV v Brně L. Plánka a J. Trnka, který pilotoval model letadla typu Rogallo, ovládaný rádiem. Fotokomorou Flexaret tak byly pořízeny snímky formátu 6 x 6 na černobílý negativní materiál /ORWO 22/ a na barevný inverzní materiál /ORWO UT 18/. Snímkování se uskutečnilo z různých výšek /100 až 300 m/, kvalitu snímků však nega-

tivně ovlivnily špatné světelné podmínky v tomto ročním období.

Při studiu získaných snímků jsme měli možnost celkem dobře rozlišit jednotlivé archeologické objekty a získat i přibližnou představu o jejich rozložení v rámci osady. Nejzajímavější útvar představoval objekt, který vymezoval eliptický areál o rozměrech cca 400 x 250 m. Byla tím potvrzena doměnka V. Ondruše, který již bezprostředně po orbě pozoroval část uvedeného objektu a uvažoval v této souvislosti o možném ohrazení osady lidu s lineární keramikou nebo alespoň její části¹.

Olbramovice - Leskoun /okr. Znojmo/

Druhé snímkování jsme uskutečnili na zbytku hradiště Leskounu u Olbramovic. Tato lokalita je dnes již téměř zničena postupující těžbou lomového kamene. Vzhledem k nevhodným světelným podmínkám však nebylo dosaženo žádoucího výsledku a snímky nelze využít.

Studiem leteckých měřických snímků byly rozpoznány následující kruhové objekty. Domnívám se, že jde o kruhové příkopy, náležející kultuře s moravskou malovanou keramikou. Jejich skutečnou přítomnost může prokázat archeologický výzkum nebo ověření geofyzikálními metodami.

Moravský Krumlov - Rakšice /okr. Znojmo/

V trati "Dolní žlábky" na jižní straně návrší byl zjištěn kruhový útvar o průměru cca 80 m.

Němčičky /okr. Znojmo/

Severně od řeky Jevišovky na říční terase s mírným sklonem k jihu nedaleko přehradního jezera u Výrovic je kruhový objekt o průměru 60 až 80 m.

Prokopov /okr. Znojmo/

Kruhový objekt byl zjištěn jižně od obce na mírném návrší a má průměr cca 60 m.

Vedrovice /okr. Znojmo/

V trati "Za dvorem" v těsné blízkosti silnice do Rakšic na okraji obce se rýsuje kruhový objekt o velikosti 70 až 80 m.

Zvěrkovice /okr. Třebíč/

Severně nad rybníkem Polepšilem na jižním svahu je na leteckém snímku zachycen kruhový objekt o průměru cca 90 m. Na základě novějších nálezů lze předpokládat, že jde o příkop náležející kultuře s moravskou malovanou keramikou².

Poznámky:

- 1 Za poskytnutí informací děkuji vedoucímu výzkumu V. Ondrušovi.
- 2 J. Kovárník, Terénní průzkum pravěkých lokalit na jihozápadní Moravě, PV 1978, Brno 1980 s. 65-67.

Auswertung der Luftaufnahmen in der Archäologie in Mähren im Jahre 1983 /Bez. Třebíč und Znojmo/. Das Archäologische Institut der ČSAV in Brno begann im Jahre 1983 ein systematisches und langfristiges Bestreben um die Auswertung von Flugaufnahmen für die Sichtung neuer archäologischer Hinterlassenschaften und zum Erlagen von Informationen über archäologische Lokalitäten zu entwickeln. In Zusammenarbeit mit Mitgliedern des Geographischen Institutes der ČSAV in Brno wurde das Photographieren von ausgewählten Fundorten mit dem Photoapparat Flexaret vom ferngelenkten Flugmodell des Types Rogallo aus, realisiert. Das Ergebnis der Aufnahmen zeigte, dass man diese Photographien auch für die Photointerpretation archäologischer Erscheinungen ausnützen kann.

Eine weitere Möglichkeit für die Verfolgung der Erdoberfläche ist das Studium von Vermessungsflugaufnahmen. Auf diesen ist eine grosse Menge von Informationen verschiedenen Charakters erfasst und durch ihre Interpretation kann man neue Erkenntnisse über archäologische Objekte gewinnen.

Vedrovice /Bez. Znojmo/ in der Flur "Široká u lesa", wo eine archäologische Grabung von Mitgliedern des Mährischen Museums in Brno unter Leitung von V. Ondruš durchgeführt wird, kam es zur Zerstörung der gesamten Lokalität durch Tiefackerung /60 cm/. Die vom Flugzeugmodell getätigten Aufnahmen zeigten einige neue Tatsachen. Sie bestätigten die Annahme von V. Ondruš von der Begrenzung des Siedlungsareales der Kultur mit Linearbandkeramik durch einen ovalen Graben/400 x 250 m/.

Olbramovice /Bez. Znojmo/ - die zweite Luftaufnahmenserie, die auf dem Burgwall Leskoun realisiert wurde, konnte man für eine Photointerpretation, mit Rücksicht zur schlechten Qualität der Photographien, nicht verwenden.

Durch das Studium der Vermessungsflugaufnahmen konnten folgende kreisförmige Objekte unterschieden werden. Man kann voraussetzen, dass es sich offensichtlich um kreisförmige Gräben der Kultur mit mährischer bemalter Keramik handelt: Moravský Krumlov - Rakšice, Němčičky, Prokopov, Vedrovice im Bezirk Znojmo und Zvěrkovice, Bez. Třebíč.

ZPRÁVA O ČINNOSTI KOMPLEXNÍ RACIONALIZAČNÍ BRIGÁDY /KRB/ V ROCE 1983

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

V roce 1983 již pátým rokem pracovala v Archeologickém ústavu ČSAV v Brně Komplexní racionalizační

zační brigáda pro záchranu archeologických a kulturních památek, ohrožených výstavbou vodního díla Nové Mlýny a pro jejich předání společenské praxi. Z poměrně malé skupiny se brigáda rozrostla na velký kolektiv 14 pracovníků, kteří původní zájmovou oblast rozšířili ještě o dálnici a vodní dílo Strážov. V roce 1983 prováděli členové KRB v oblasti svého působení celkem 8 záchranných výzkumů. Většina prací se prováděla na území výstavby přehrady Nové Mlýny, kde se uskutečnilo celkem 7 akcí. V Pavlově se pokračovalo v odkryvu polykulturního sídliště z neolitu, doby bronzové a laténské a pohřebiště kultury se zvoncovitými poháry a protoúnětické kultury. Další průběh velkomoravského hradiště se sledoval na Petrově louce u Strachotína, kde se zjistily rovněž hroby z mladší doby hradištní. Poslední dlouhodobou akcí byl výzkum slovanského pohřebiště na lokalitě Mušov-Areál. Menší akce se prováděly v Šakvicích, kde byly odkryty sídlištní objekty horákovské, laténské, římské a slovanské a v Milovicích objekty velatické a římské. V Brodě n. D. byl zachráněn obsah 4 sídlištních objektů a jednoho hrobu z neolitu, latěnu a slovanského období a v Pasohlávkách 2 laténské objekty. V oblasti výstavby vodního díla Strážov se pokračovalo v odkryvu hradu Rokštejn¹. V roce 1983 se neprováděly žádné odkryvné práce v oblasti dálnice, takže se zde nerealizovaly žádné výzkumy. Kromě toho členové KRB prováděli další systematické a záchranné výzkumy, o nichž je referováno na jiných místech PV 1983².

Intenzivně se členové KRB věnovali zpracování získaného nálezového fondu. Za rok 1983 bylo zpracováno 10 nálezoých zpráv z oblasti působnosti KRB a dalších 15 mimo tuto oblast. Celkový rozsah nálezoých zpráv představuje 671 stran textu a 935 stran kresebné, fotografické a kartografické dokumentace. Vedle toho se současně pracovalo na terénní a písemné dokumentaci z dalších výzkumů a na laboratorním zpracování nálezového materiálu. Členové KRB napsali celkem 54 odborných prací o rozsahu 859 stran textu a 252 tabulkách a proslovi na sympozii 9 odborných a 7 populárně-naučných přednášek. Důležitou složku činnosti KRB tvoří předávání výsledků práce širší veřejnosti. Nejvýznamnější akcí v tomto směru se stala putovní výstava "Záchranné výzkumy na stavbách socialismu v období VI. pětiletky", která v roce 1983 byla instalována v Brně, Bučovicích, D. Dunajovicích, Drnholci, H. Věstonicích, Jevišovicích, Šakvicích a V. Pavlovicích. Před její poslední instalací v Brně ji navštívilo více než 10 000 diváků.

Poznámky:

- 1 Články M. Geislera, D. Jelínkové, Z. Měřinského a I. Rakovského v tomto ročníku PV.
- 2 Články M. Čižmáře, M. Bála, M. Geislera, D. Jelínkové, Z. Měřinského, I. Rakovského, S. Stuchlíka, J. Stuchlíkové v tomto ročníku PV.

Bericht über die Tätigkeit der Komplexen Rationalisierungsbrigade /KRB/ im Jahre 1983. Im Jahre 1983 arbeitete bereits das fünfte Jahr am Archäologischen Institut der ČSAV in Brno die KRB zur Rettung archäologischer und kultureller Denkmäler, durch den Aufbau des Wasserwerkes Nové Mlýny bedroht und für ihre Übergabe der gesellschaftlichen Praxis. In diesem Jahre tätigten die Mitglieder der Brigade 8 Rettungsgrabungen im Tätigkeitsraume des Kollektivs und weitere Grabungen führten sie auch ausserhalb des Tätigkeitsbereiches der Brigade². Die weitere Aktivität der Kollektivmitglieder konzentrierte sich auf die Bearbeitung von Fundberichten und auf die Publikation der Ergebnisse, für die fachliche sowie breite Öffentlichkeit.

INTERDISZIPLINARE RATIONALISIERUNGSBRIGADE /IRB/ - ARBEITSERGEBNISSE IM JAHRE 1983

Vladimír Hašek, Geofyzika n.p. Brno - Zdeněk Měřinský, Ladislav Págo, AÚ ČSAV Brno

Die Tätigkeit der IRB für die Ausnützung von geophysikalischen und weiteren naturwissenschaftlichen sowie technischen Methoden in der Archäologie verlief aufgrund des langfristigen Arbeitsplanes in den einzelnen Sektionen und der Teilpräzisierung, die auf der am 15. April 1983 stattgefundenen Beratung gebilligt wurde¹.

Die Untersuchungen im Rahmen der geophysikalischen Sektion knüpften an die Etappe 1982 an. Im Jahre 1983 verliefen Messungen auf den Lokalitäten Budkovice, Bez. Brno-venkov /Verfolgung der Befestigung des Věteřov Types; M - Magnetometrie/, Mikulčice, Bez. Hodonín /Verfolgung der Besiedlung und Befestigung des slawischen Burgwalles und der begrabenen Flussbette der Morava; M, E - Geoelektrik/, Prušánky, Bez. Hodonín /Prospektion der einzelnen Gräber und des Umfanges des grossmährischen Gräberfeldes; M/ und Blučina, Bez. Brno-venkov /Verfolgung des Grabens und der Fortifikation des Věteřov Types; M/. Diese letzte Aktion wurde in Zusammenarbeit mit Dr. Salaš vom MM Brno realisiert, die anderen Aktionen dann in Zusammenarbeit mit Dr. J. Ondráček, CSc, Dr. J. Stuchlíková, Dr. Z. Klánica, CSc und Dr. B. Klíma vom AI ČSAV in Brno. Die eigentlichen Terrainarbeiten führten Angestellte des Zentrums der methodischen Forschung in der Gravimetrie und der komplexen Methoden PVÚ VEB Geofyzika Brno /Ing. Pantl V., L. Studený, Z. Šída/ in Zusammenarbeit mit dem Betrieb IVT /Prom. Geol. S. Mayer/ durch. Die topographischen Unterlagen und das Abstecken des Profilnetzes für die geophysikalische Messung stellten Ing. M. Bálek und O. Marek aus dem AI ČSAV in Brno sicher. Die Bearbei-

tung und Interpretation der vermessenen Daten führte Dr. V. Hašek, CSc, die archäologische Teilbeurteilung der Ergebnisse Dr. Z. Klanica, CSc, Dr. Z. Měřfnský und Dr. M. Salaš durch. Die numerische und graphische Dokumentation bearbeitete L. Novomá.

Die Tätigkeit der chemischen Sektion konzentrierte sich vor allem auf die nähere Erkenntnis und komplexe Analyse des archäologischen Materiales, zum Beispiel der Metalle, der Metallegierungen und der Ausgangsrohstoffe, der Erze und Schlacken, der Produktions- und Arbeitsbehelfe, Gusstiegel und Löffel, des keramischen Materiales, der Glasuren, der Zusammensetzung von Malereien auf der Keramik, der Gläser, Mörtel, Bewurfe, Lebensmittelüberreste in den Gefässen usw. Ausser Analysen archäologischer Gegenstände hat man auch die Technologie der Produktion von einigen Materialien, die korrosen Produkte und ihre Zusammensetzung, den Grad der Korosion, verschiedene Herstellungsdetails usw. verfolgt. Im Rahmen dieser Untersuchungen hat man die modernsten Geräte und Einrichtungen und nicht destruktive analytische Methoden benützt, vor allem in Zusammenarbeit mit ÚL ČSUP Stráž pod Ralskem, ÚJV in Řež bei Praha, ÚÚG in Brno, Kovolit VEB Modřice bei Brno, dem Mittelböhmisches Museum in Roztoky bei Praha usw. Die Zusammenarbeit konzentrierte sich zum Beispiel auf Spektral- und Laserspektralanalysen, die Aktivierungs-Spektralanalyse, Röntgen-Diffraktion, organische Elementaranalyse, Röntgenographie, Neutronographie und andere Methoden.

Die gewonnenen Ergebnisse brachten eine Reihe interessanter, ergänzender und neuer Erkenntnisse, besonders sofern es sich um die Erkenntnis des Chemismus des Materiales und der Rohstoffe, die Verfolgung der Provenienz der Rohstoffe sowie der fertigen Produkte, die Technologie der Produktion, respektive der Herstellungsart, die Ursachen der Beschädigung der archäologischen Funde, die Art der Korrosionsprodukte u.ä. handelt. Auch die Zusammenarbeit auf dem Gebiet der Konservierung des mit Wasser angesaugten Holzes mit Ausnützung der Möglichkeiten der Radiationsmethode auch in den üblichen Laborbedingungen, unter Benützung von passenden Akrylatharzen nach vorhergehender Holzdehydration. Sehr versprechende Ergebnisse waren wiederum bei der Fortsetzung der neutronographischen Untersuchung der grossmährischen Schwerter erreicht worden (Ing. Z. Hrdlička, CSc, ÚJV Řež bei Praha/. Im Jahre 1983 wurden die Schwerter aus Mikulčice und Nechvalín aufgenommen.

Im Rahmen der Tätigkeit der nordmährischen Gruppe der IRB verlief eine geophysikale Messung auf den Lokalitäten Chotěbuz, Bez. Frýdek-Místek /slawischer Burgwall/, Hlinsko, Bez. Přerov /äneolithische befestigte Höhensiedlung/, Mosty bei Jablunkov, Bez. Frýdek-Místek /mittelalterlicher Hausberg/ und in Slatinky, Bez. Prostějov /äneolithische Hügelgräber/. An diesen Messungen nahmen Ing. A. Poláček und Dr. L. Hofrichterová von VŠB und Dr. J. Pavelčík, CSc und Dr. P. Kouřil vom AI ČSAV Brno, Expositur Opava, teil. Weitere Messungen mit Hilfe eines Metall-Detektors vom AI SAV in Nitra verliefen im Raume von Funden bronzener Depots in Drslavice /Bez. Uh. Hradiště/. Ausser der geophysikalischen Messungen hat man auch die Problematik der Technologie und der Keramikherstellung, besonders der Vorbereitung der Töpfererde, der Ausbrennung und der eigentlichen Herstellung der Gefässe durch Kleben, durch Drehen auf einer langsam rotierenden Scheibe und auf einer schnell rotierenden Scheibe, studiert. Mitglieder der IRB /Dr. J. Pavelčík, CSc, Ing. A. Poláček/ betätigten sich auch beim Leiten von Diplomarbeiten auf der VŠB in Ostrava.

Im Rahmen der Tätigkeit der metallurgischen Sektion wurden im Jahre 1983 zwei Versuchsschmelzen in einem Modell nach dem Ofen aus der grossmährischen Zeit, Fundort Olomučany, Běz. Blansko durchgeföhrt. Die Verhüttung verlief in den Tagen vom 22. - 23. Nowember 1983 in Zusammenarbeit mit der Giessereisektion VTS ČKD Blansko K.B. Sie wurden in der kleinen Halle der Giesserei ČKD Blansko realisiert, ihre Vorbereitung und metallurgische Bewertung werden einerseits im Rahmen der angeführten Giessereisektion, andererseits von der VAAZ Brno /Dr. K. Stránský, DrSc/ durchgeföhrt.

Die Tätigkeit der Sektion für die Erforschung der Exploitation von Erz- und Nichterzrohstoffen in der Prähistorie und im Mittelalter verlief vornehmlich in Zusammenarbeit mit dem ÚÚG Brno /Dr. A. Přichystal, CSc/ und mit dem TM Brno /Dr. J. Merta/. Am ÚÚG Brno wurden im vergangenen Zeitabschnitt Rohstoffe aus Fundkomplexen und von den Lokalitäten Holubice, Bez. Brno-venkov /Spalt- und Schliifindustrie aus Objekten der Glockenbecherkultur, Grabung Dr. I. Rakovský/, Bedřichovice, Bez. Brno-venkov /Spaltartefakte der protoñetischer Kultur, Grabung Dr. M. Čizmář, CSc/, Brno-Lišen, Bez. Brno-město /Spalt- und Schliifindustrie aus der Grabung von Dr. J. Čizmářová, Brno-Stránská skála, Bez. Brno-město /Farbstoffe von der paläolithischen Station, Grabung Dr. J. Svoboda/, Borotín, Bez. Blansko /Bronzedeot, gemeinsam mit Dr. M. Salaš, Dr. L. Págo und Dr. F. Obr studiert/ und Spaltindustrie von verschiedenen mährischen Lokalitäten der Kultur mit Schnurkeramik /Zusammenarbeit Dr. L. Šebela/ untersucht. Im Rahmen der Zusammenarbeit mit dem Technischen Museum Brno setzt die Erforschung von Bergbaueinrichtungen im Jihlavaer Raume und in der Umgebung von Předín und Opatov fort. Ferner führte J. Merta die Rettungsgrabung eines Eisenproduktionsobjektes bei Lažánky, Bez. Brno-venkov durch.

Aus der Tätigkeit der übrigen Sektionen ist noch die Sektion für die Zusammenarbeit mit den musealen Arbeitsstellen zu erwähnen /Dr. J. Unger, CSc/. Von der Tätigkeit der Sektion und ihren Aufgaben sind die Teilnehmer der regelmässigen Tagung von Musealarchäologen der ČSR informiert worden, die im Jahre 1983 in Blansko stattfand. Ferner verlief im Jahre 1983 eine Sitzung zur Zusammenarbeit des AI ČSAV in Brno mit den archäologischen Museumsarbeitsstellen in Mikulov. Vorläufig entfaltetete sich die Tätigkeit der Sektion mathematischer Methoden nicht weiter. Die dendrochronologische Sektion wird in die neu entstandene IRB für die Umwelterforschung in der Prähistorie und im Mittelalter in Südmähren eingegliedert /Dr. E. Opravil, CSc, Ing. V. Židek, Dr. Z. Klanica, CSc usw./. Es setzte auch die Zusammenarbeit der IRB in Brno mit der IRB AÚ SAV in Nitra auf dem Gebiet der Datierungsmethoden durch den Archaeomagnetismus und C¹⁴ fort.

Versprechend entfaltete sich die Arbeit der Sektion für die Luftprospektion und Luftbildaufnahmen /Ing. M. Bálek/. Es wurde eine Zusammenarbeit mit dem Geographischen Institut der ČSAV in Brno und der Abteilung für die Fernerforschung der Erde des Geographischen Institutes in Brno angeknüpft. Ferner auch eine Zusammenarbeit mit dem ÚÚG in Praha /Arbeitsstelle der Fernerforschung/, mit dem Topographischen Militärinstitut in Dobruška und mit dem Zentrum für die Fernerforschung der Erde des Geodetischen Institutes in Praha. Im Jahre 1983 unternahm man eine Dokumentation archäologischer Lokalitäten mittels Luftbildaufnahmen von einem Flugzeugmodell auf den Fundorten Vedrovice, Bez. Znojmo, Bulhary, Bez. Břeclav, Burgwall Leskoun bei Olbramovice, Bez. Znojmo, Pavlov, Bez. Břeclav und Rašovice, Bez. Vyškov. Um neue Erkenntnisse über archäologische Lokalitäten zu gewinnen, wurden geliehene Luftbildaufnahmen des Gebietes Süd- und Südwestmährens studiert. Bisher konnte man auf diesen, zwei Kreisobjekte, sog. neolitische Rondelle, bei Němčičky und Vedrovice /beide Bez. Znojmo/ identifizieren. Auf dem Gebiet der eigentlichen Erforschung von Flugzeugen aus ist die Tätigkeit der Sektion noch im Stadium von Verhandlungen mit jenen Organisationen, die Befugnis zum Fliegen haben. Zur Verwirklichung von Fliegen wird es natürlich vorerst notwendig sein die unerlässlichen Formalitäten zu erledigen /Genehmigung des MNV und des IM/ und auch die Finanzfrage dieser gesamten Tätigkeit zu erörtern.

Die Aufgaben der IRB für das Jahr 1983 waren in der Mehrzahl erfüllt worden. Dies erweist auch die Publikationstätigkeit im Rahmen der IRB /insgesamt 16 Beiträge/, Vortragsaktionen, verschiedene Konsultationen, Popularisierung der Arbeitsergebnisse der IRB in der Presse usw. Dr. Z. Měřínský beteiligte sich auch an der Arbeitssitzung über die Zusammenarbeit auf dem Gebiet der Ausnützung naturwissenschaftlicher und technischer Disziplinen in der Archäologie und am Symposium über die geophysikale Prospektion mit internationaler Teilnahme, das in den Tagen vom 6. - 9. Dezember 1983 in Warszawa stattfand. Auch hier wurde über die Tätigkeitsergebnisse der IRB und namentlich über den Anteil der geophysikalischen Prospektion bei archäologischen Terraingrabungen in Mähren referiert².

Die Arbeit aller IRB-Sektionen hat zur Gewinnung einer Reihe neuer Erkenntnisse, zur Vertiefung der bisherigen Kenntnisse, zu einer rationelleren, effektiveren und hauptsächlich komplexeren Betrachtung der untersuchten Problematik beigetragen.

Anmerkungen:

- 1 V. Hašek, M. Bálek, Z. Měřínský, M. Salaš, Výroční zpráva úkolu "Podíl geofyzikálních metod při přípravě terénního archeologického výzkumu". Etapa 1982, Brno 1983. - MS Geofond Praha, AÚ ČSAV Brno, Geofyzika n.p. Brno usw.
- 2 Z. Měřínský, Pracovní zasedání v oblasti využití přírodovědných a technických disciplín v archeologii a symposium o geofyzikální prospekci ve Varšavě, ArchH 9, 1984, 308.

VÝZKUMY A ZÁCHRANNÉ AKCE NA MORAVĚ V ROCE 1983
/Tab. 20./

1. Bačov /okr. Blansko/: paleolit
2. Bezkov /okr. Znojmo/: nedatovaný nález
3. Biskupice - hrad Plankenberg /okr. Svitavy/: středověk
4. Blansko /okr. Blansko/: paleolit, doba hradištní, středověk
5. Blučina /okr. Brno-venkov/: kultura věteřovská, velatická
6. Boleradice /okr. Břeclav/: neolit, kultura velatická, doba halštatská, hradištní
7. Borotice /okr. Znojmo/: středodunajská mohylová kultura, doba stěhování národů
8. Bořetice /okr. Břeclav/: protoúnětická kultura
9. Bořitov /okr. Blansko/: paleolit, kultura lineární, železovská, vypíchaná, moravská malovaná keramika, kultura zvoncovitých pohárů, protoúnětická, lužická popelnicová pole, doba laténská, římská, stěhování národů, hradištní, středověk
10. Boskovice /okr. Blansko/: paleolit, kultura lineární, moravská malovaná keramika, kultura zvoncovitých pohárů, eneolit, kultura mohylová, lužická, slezská, horákovská, halštat, doba laténská, doba římská, doba hradištní, středověk
11. Boskovštejn /okr. Znojmo/: nedatovaný nález, moravská malovaná keramika
12. Bošovice /okr. Vyškov/: moravská malovaná keramika, kultura velatická
13. Brankovice /okr. Vyškov/: moravská malovaná keramika
14. Brno-město /okr. Brno-město/: středověk
15. Brno-Líšeň /okr. Brno-město/: paleolit, moravská malovaná keramika
16. Brno-Slatina /okr. Brno-město/: paleolit, kultura nálevkovitých pohárů, nedatovaný objekt
17. Brno-Starý Lískovec /okr. Brno-město/: kultura horákovská
18. Brno-Židenice /okr. Brno-město/: paleolit, kultura velatická
19. Brod nad Dyjí /okr. Břeclav/: moravská malovaná keramika, doba laténská, doba hradištní
20. Brtnice - hrad Rokštejn /okr. Jihlava/: středověk
21. Brtův u Černé Hory /okr. Blansko/: paleolit
22. Břeclav-Pohansko /okr. Břeclav/: doba hradištní
23. Březník /okr. Třebíč/: neolit
24. Břežany /okr. Znojmo/: doba laténská, doba římská
25. Bučovice /okr. Vyškov/: kultura velatická, doba stěhování národů
26. Buchlovice /okr. Uherské Hradiště/: mladší doba bronzová, doba laténská, středověk
27. Bulhary /okr. Břeclav/: moravská malovaná keramika
28. Býkovicе /okr. Blansko/: paleolit, kultura lineární, moravská malovaná keramika, kultura zvoncovitých pohárů, mohylová, lužická, slezská, horákovská, doba laténská, doba římská
29. Cetkovice /okr. Blansko/: kultura lineární, lužická, doba laténská, doba hradištní
30. Čebín /okr. Brno-venkov/: paleolit
31. Čechyně /okr. Vyškov/: doba laténská a římská
32. Čeladná /okr. Frýdek-Místek/: středověk
33. Čekyně /okr. Přerov/: nedatované hradiště
34. Černá Hora /okr. Blansko/: paleolit, kultura lineární, moravská malovaná keramika, kultura zvoncovitých pohárů, doba laténská a hradištní, středověk
35. Česká /okr. Brno-venkov/: moravská malovaná keramika, kultura zvoncovitých pohárů
36. Čížov /okr. Znojmo/: neolit, šárecký typ
37. Diváky /okr. Břeclav/: doba hradištní
38. Dolní Němčí /okr. Uherské Hradiště/: kultura lineární, doba hradištní
39. Doubravice nad Svitavou /okr. Blansko/: paleolit, kultura zvoncovitých pohárů, doba hradištní
40. Drásov /okr. Brno-venkov/: paleolit, neolit, kultury lužická, slezská a platěnická, doba laténská a římská
41. Drnholec /okr. Břeclav/: středověk
42. Drnovice /okr. Blansko/: paleolit, kultury lineární, lužická a slezská, doba hradištní
43. Drnovice /okr. Vyškov/: kultura jordanovská, halštat
44. Drslavice /okr. Uherské Hradiště/: kultura lineární, moravská malovaná keramika, kultura mohylová, mladší doba bronzová, kultura popelnicových polí, středověk
45. Frýdek-Místek /okr. Frýdek-Místek/: středověk
46. Gottwaldov-Prštné /okr. Gottwaldov/: mladší doba bronzová
47. Habrůvka - Barová jeskyně /okr. Blansko/: paleolit, pravěk
48. Hlinsko /okr. Přerov/: kultura s kanelovanou keramikou
49. Hluboké Dvory /okr. Blansko/: paleolit
50. Holešín /okr. Blansko/: paleolit
51. Horní Dunajovice /okr. Znojmo/: moravská malovaná keramika, kultura únětická
52. Hořice /okr. Blansko/: paleolit, středověk
53. Hradčany /okr. Brno-venkov/: paleolit, neolit, kultura velatická a horákovská, doba římská
54. Hvozdec /okr. Brno-venkov/: paleolit
55. Chotěbuz /okr. Karviná/: halštat, doba hradištní

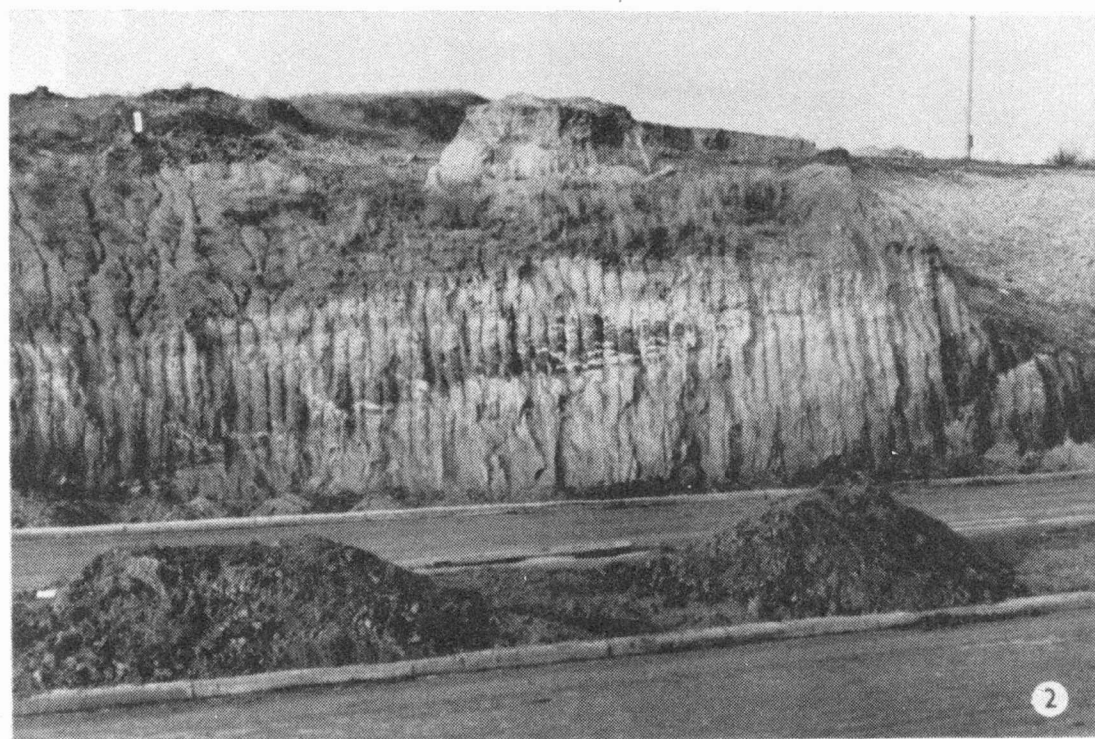
56. Chrudichromy /okr. Blansko/ : paleolit
57. Chudčice /okr. Brno-venkov/ : paleolit
58. Jablonany /okr. Blansko/ : paleolit, kultura lineární, moravská malovaná keramika, kultura zvoncovitých pohárů, doba halštatská, laténská, římská a hradištní
59. Janovice /okr. Frýdek-Místek/ : středověk
60. Jaroslavice /okr. Znojmo/ : kultura velatická a podolská
61. Jedovnice /okr. Blansko/ : paleolit, pravěk, středověk
62. Ježkovice /okr. Vyškov/ : doba laténská
63. Jičina /okr. Nový Jičín/ : kultura púchovská
64. Ketkovice /okr. Brno-venkov/ : středověk
65. Knínice u Boskovic /okr. Blansko/ : paleolit, kultura lužická a slezská, doba laténská, římská a hradištní, středověk
66. Kobeřice /okr. Vyškov/ : kultura velatická
67. Kralice /okr. Třebíč/ : neolit
68. Kravaře-Kouty /okr. Opava/ : kultura lineární a dobrodžienáská
69. Krhov /okr. Blansko/ : paleolit, kultura lineární, doba halštatská a laténská
70. Kučerov /okr. Vyškov/ : doba bronzová, laténská a římská
71. Kurdějov /okr. Břeclav/ : středověk
72. Kuroslepy /okr. Třebíč/ : středověk
73. Kuřim /okr. Brno-venkov/ : paleolit, kultura lineární a vypíchaná, moravská malovaná keramika, kultura jordanovská, zvoncovitých pohárů, únětická a středodunajská mohylová, středodunajská popelnicová pole, kultura horákovská, doba laténská, římská a hradištní
74. Lažany /okr. Blansko/ : paleolit
75. Lhota Rapotina /okr. Blansko/ : paleolit
76. Lipník nad Bečvou /okr. Přerov/ : neolit
77. Lipůvka /okr. Blansko/ : paleolit, kultura lineární, moravská malovaná keramika, kultura zvoncovitých pohárů, slezská a horákovská, doba laténská a hradištní
78. Louka /okr. Blansko/ : středověk
79. Lysice /okr. Blansko/ : paleolit
80. Malá Roudka-Skočova Lhota /okr. Blansko/ : doba hradištní, středověk
81. Malé Hradisko /okr. Prostějov/ : doba laténská
82. Malhostovice /okr. Brno-venkov/ : paleolit, kultura lineární, moravská malovaná keramika, kultura nálevkovitých pohárů a zvoncovitých pohárů, eneolit, doba bronzová, středodunajská popelnicová pole, kultura horákovská, doba laténská, kultura przeworská, doba hradištní
83. Milovice /okr. Břeclav/ : kultura velatická, doba římská
84. Mikulčice /okr. Hodonín/ : doba hradištní
85. Miroslav /okr. Znojmo/ : moravská malovaná keramika, kruhový přfkop
86. Mladkov u Boskovic /okr. Blansko/ : paleolit
87. Moravské Knínice /okr. Brno-venkov/ : paleolit, neolit, kultura lineární, moravská malovaná keramika, eneolit, doba bronzová, středodunajská popelnicová pole, kultura horákovská, doba římská a hradištní
88. Moravský Krumlov /okr. Znojmo/ : kultura lineární a vypíchaná, moravská malovaná keramika, únětická kultura
89. Moravský Krumlov-Rakšice /okr. Znojmo/ : nedatovaný kruhový objekt
90. Moravský Krumlov-Rokytná /okr. Znojmo/ : neolit, doba hradištní
91. Mušov /okr. Břeclav/ : kultura únětická, doba hradištní
92. Myslibořice /okr. Třebíč/ : středověk
93. Myslík /okr. Frýdek-Místek/ : středověk
94. Nahošovice /okr. Přerov/ : kultura popelnicových polí, doba římská
95. Němčičky /okr. Znojmo/ : nedatovaný kruhový objekt
96. Nuzířov /okr. Brno-venkov/ : paleolit
97. Obora /okr. Blansko/ : paleolit, moravská malovaná keramika, kultura zvoncovitých pohárů a horákovská, doba hradištní
98. Olbramovice /okr. Znojmo/ : kultura velatická a horákovská
99. Oleksovice /okr. Znojmo/ : nedatované pravěké sídliště
100. Olomouc-město /okr. Olomouc/ : eneolit, kultura věteřovská, doba halštatská, římská a hradištní, středověk
101. Olomučany /okr. Blansko/ : středověk
102. Opava-Palhanec /okr. Opava/ : eneolit
103. Pamětice /okr. Blansko/ : doba hradištní, středověk
104. Pasohlávky /okr. Břeclav/ : kultura únětická, středověk
105. Pašovice /okr. Uherské Hradiště/ : kultura lineární
106. Pavlov /okr. Břeclav/ : kultura lineární a vypíchaná, moravská malovaná keramika, kultura zvoncovitých pohárů, únětická, věteřovská a velatická, mladší doba bronzová, doba laténská
107. Petrovice /okr. Znojmo/ : nedatovaná pravěká lokalita
108. Plaveč /okr. Znojmo/ : středověk
109. Podolí /okr. Blansko/ : paleolit

110. Podolí /okr. Brno-venkov/: paleolit
111. Popůvky /okr. Brno-venkov/: moravská malovaná keramika
112. Prokopov /okr. Jihlava/: nedatovaný kruhový objekt
113. Prosenice /okr. Přerov/: kultura se šňurovou keramikou
114. Prostějov /okr. Prostějov/: doba hradištní
115. Prušánky /okr. Hodonín/: doba laténská
116. Přerov /okr. Přerov/: středověk
117. Přerov-Předmostí /okr. Přerov/: paleolit, doba hradištní
118. Pulkov /okr. Třebíč/: středověk
119. Pustiměř /okr. Vyškov/: mladší doba bronzová, doba halštatská, laténská a římská, středověk
120. Rájec-Jestřebí /okr. Blansko/: paleolit, kultura lineární, moravská malovaná keramika
121. Ráječko /okr. Blansko/: paleolit
122. Rakvice /okr. Břeclav/: doba laténská
123. Rašovice /okr. Vyškov/: neolit, moravská malovaná keramika, kruhový objekt
124. Rudka u Kunštátu /okr. Blansko/: paleolit
125. Rybníky /okr. Znojmo/: kultura lineární a vypíchaná, moravská malovaná keramika, kruhový objekt
126. Rychtářov /okr. Vyškov/: středověk
127. Sebranice /okr. Blansko/: paleolit, kultura zvoncovitých pohárů, lužická a horákovská, doba laténská, římská a hradištní
128. Sentice /okr. Brno-venkov/: neolit, kultura zvoncovitých pohárů a středodunajská mohylová, doba hradištní
129. Skalice nad Svitavou /okr. Blansko/: paleolit, kultura lužická a horákovská
130. Skalice /okr. Znojmo/: nedatovaný kruhový objekt
131. Slatina /okr. Znojmo/: neolit
132. Slatinky /okr. Prostějov/: eneolit
133. Slavkov u Brna /okr. Vyškov/: kultura zvoncovitých pohárů, velatická, doba laténská, středověk
134. Spešov /okr. Blansko/: paleolit
135. Strachotice /okr. Znojmo/: kultura lineární, doba římská
136. Strachotín /okr. Břeclav/: doba hradištní
137. Sudice /okr. Blansko/: neolit, kultura lineární, moravská malovaná keramika, kultura lužická a slezská, doba laténská, římská a hradištní
138. Suchdol /okr. Blansko/: středověk
139. Suchohrdly u Miroslavi /okr. Znojmo/: nedatované objekty
140. Sulimov /okr. Kroměříž/: neolit, kultura lužická, doba laténská
141. Sušice-Kudlov /okr. Přerov/: kultura lineární a popelnicových polí
142. Svitávka /okr. Blansko/: paleolit
143. Synalov /okr. Blansko/: středověk
144. Šakvice /okr. Břeclav/: kultura horákovská, doba laténská, římská a hradištní
145. Šebetov /okr. Blansko/: paleolit, kultura lužická, doba halštatská, laténská, římská a hradištní
146. Šebrov /okr. Blansko/: středověk
147. Šišma /okr. Přerov/: paleolit, neolit, kultura lineární, železový typ, moravská malovaná keramika, kultura nálevkovitých pohárů a popelnicových polí, doba hradištní, středověk
148. Šlapanice /okr. Brno-venkov/: střední a mladší doba bronzová, doba hradištní
149. Štěpánovice /okr. Brno-venkov/: paleolit
150. Štramberk, jeskyně Šipka /okr. Nový Jičín/: paleontologické nálezy
151. Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/: paleolit, kultura lineární, moravská malovaná keramika, kultura velatická a horákovská
152. Tišnov /okr. Brno-venkov/: kultura lineární, středověk
153. Tišnov-Předklášteří /okr. Brno-venkov/: paleolit, středověk
154. Trstěnice /okr. Znojmo/: nedatované objekty
155. Uherské Hradiště /okr. Uherské Hradiště/: doba hradištní, středověk
156. Uherský Brod /okr. Uherské Hradiště/: moravská malovaná keramika, kultura s kanelovanou keramikou a horákovská
157. Uhřice /okr. Blansko/: doba hradištní, středověk
158. Újezd u Boskovic /okr. Blansko/: paleolit
159. Újezd u Černé Hory /okr. Blansko/: paleolit
160. Újezd u Tišnova /okr. Žďár nad Sázavou/: paleolit
161. Únanov /okr. Znojmo/: neolit
162. Vanovice /okr. Blansko/: kultura lužická, atypický materiál
163. Vavřinec /okr. Blansko/: paleolit, neolit, eneolit, kultura horákovská, středověk
164. Vážany /okr. Blansko/: neolit, eneolit, slezská a platěnická kultura, doba laténská, římská a hradištní
165. Vedrovice /okr. Znojmo/: kultura lineární, moravská malovaná keramika, kruhový objekt
166. Velké Hoštice /okr. Opava/: kultura lineární, moravská malovaná keramika, kultura boleslavská, zvoncovitých pohárů a platěnická, doba hradištní
167. Velké Opatovice /okr. Blansko/: moravská malovaná keramika, kultura platěnická a horákovská, doba halštatská, laténská a hradištní, středověk

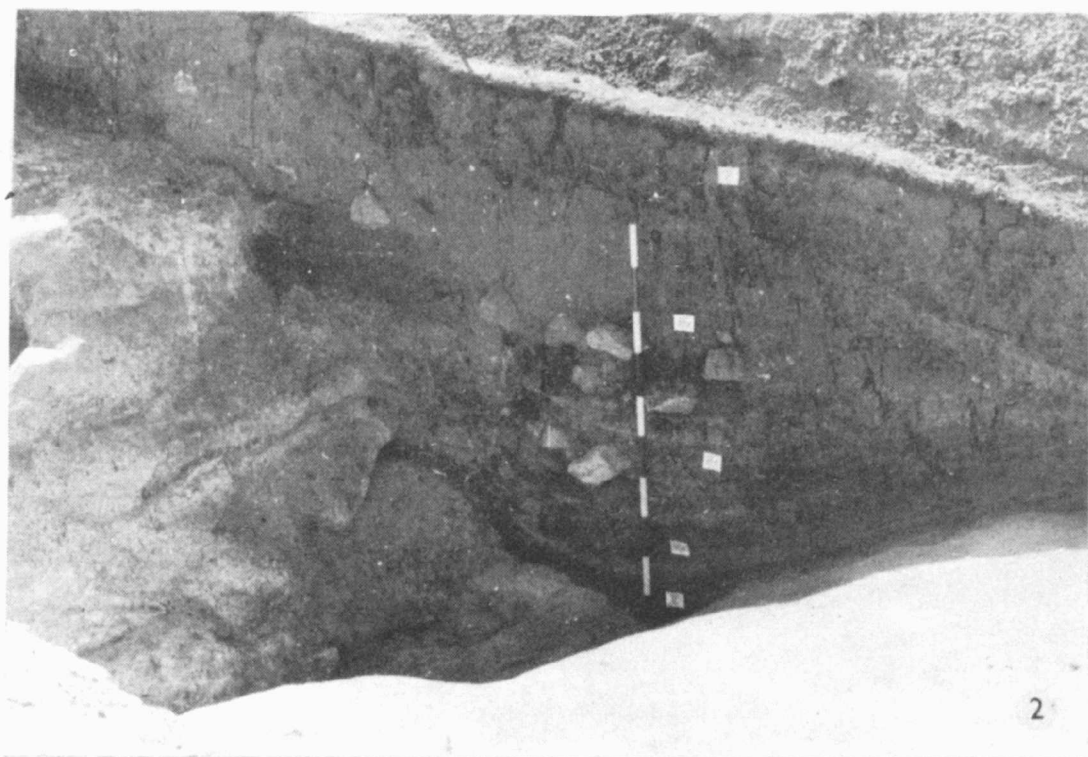
168. Veverská Bitýška /okr. Brno-venkov/ : paleolit
169. Veverské Knínice /okr. Brno-venkov/ : paleolit
170. Vilémovice /okr. Blansko/ : středověk
171. Vítovice /okr. Znojmo/ : kultura velatická
172. Voděrady /okr. Blansko/ : kultura zvoncovitých pohárů, doba laténská a hradištní
173. Vranová, hrad Vraní hora /okr. Svitavy/ : středověk
174. Vrbka /okr. Kroměříž/ : neolit, kultura lužická, doba laténská a hradištní
175. Vřesovice /okr. Hodonín/ : středověk
176. Všechovice /okr. Brno-venkov/ : kultura lineární, moravská malovaná keramika, mladší doba hradištní
177. Vyškov /okr. Vyškov/ : eneolit, kultura velatická, doba laténská a římská, středověk
178. Vyškov-Dědice /okr. Vyškov/ : moravská malovaná keramika, kultura nálevkovitých pohárů
179. Zátor /okr. Bruntál/ : středověk
180. Zborovice /okr. Kroměříž/ : doba hradištní
181. Zbraslav /okr. Brno-venkov/ : středověk
182. Zbraslavec /okr. Blansko/ : paleolit
183. Znojmo /okr. Znojmo/ : středověk
184. Znojmo-Nesachleby /okr. Znojmo/ : doba stěhování národů
185. Znojmo-Oblekovic /okr. Znojmo/ : kultura věteřovská, velaticko-podolské nálezy
186. Zvěrkovice /okr. Třebíč/ : moravská malovaná keramika /kruhový objekt/
187. Železné /okr. Brno-venkov/ : doba bronzová a hradištní, středověk
188. Žernovník /okr. Blansko/ : paleolit
189. Žerotice /okr. Znojmo/ : kultura lineární, moravská malovaná keramika; kultura zvoncovitých pohárů a věteřovská, mladší doba bronzová, kultura horákovská, doba laténská a římská
190. Žerůtky /okr. Blansko/ : atypický materiál

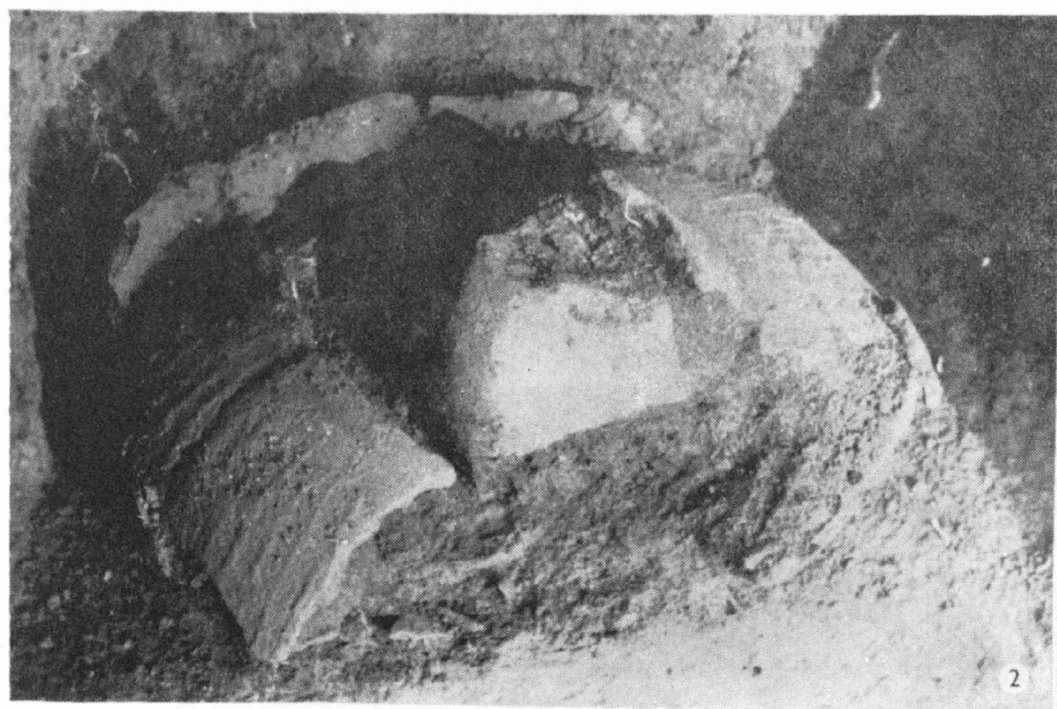
Tab. 1
 1 Habrůvka /okr. Blansko/, "Barová jeskyně". Plošina před jeskyní před zahájením výzkumu. - Plateau vor der Höhle vor der Eröffnung der Grabung; 2 Jedovnice /okr. Blansko/, "Kolíbky". Pohled na prozkoumanou plochu. - Ansicht auf die untersuchte Fläche.

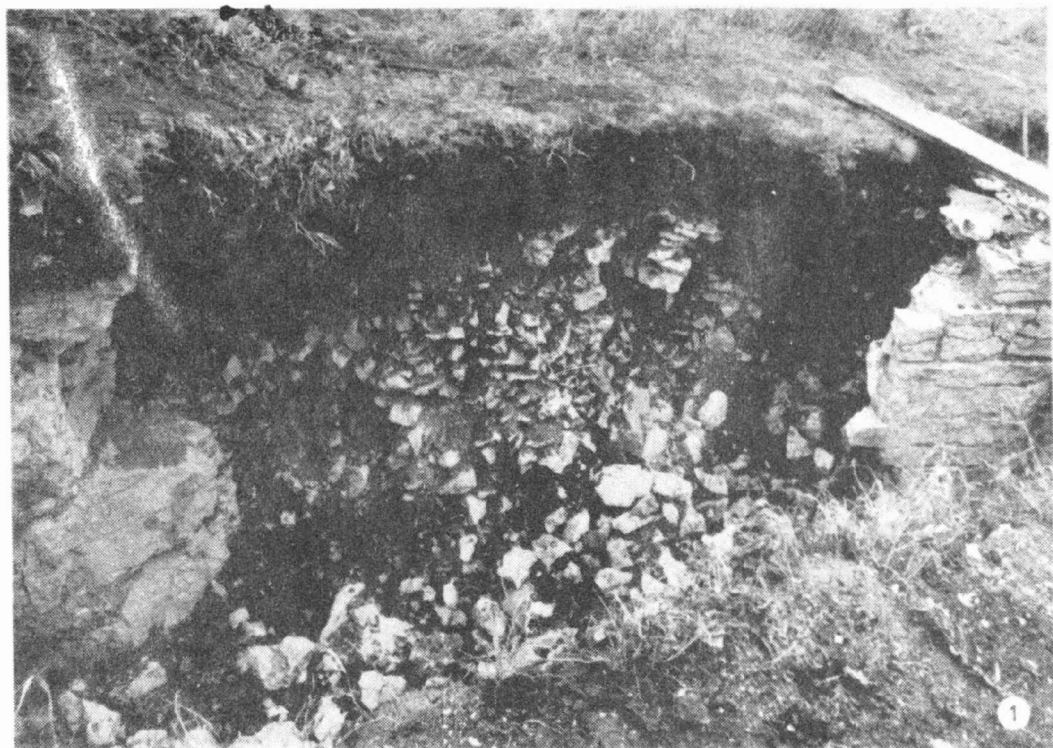
Tab. 2
 1 Suchdol /obec Vavřinec, okr. Blansko/, "Kateřinská jeskyně". Situace záchranného výzkumu ve vstupní části jeskyně. - Situation der Rettungsgrabung im Eintrittsteil der Höhle; 2 Brno-Židenice /okr. Brno-město/, "Nová hora". Profil.

Tab. 3
 Blučina /okr. Brno-venkov/. 1 celkový pohled na plochu výzkumu od západu. - Gesamtansicht auf die Grabungsfläche von Westen; 2 profil opevnovacího příkopu věteřovské kultury. - Profil des Befestigungsgrabens der Věteřov-Kultur.

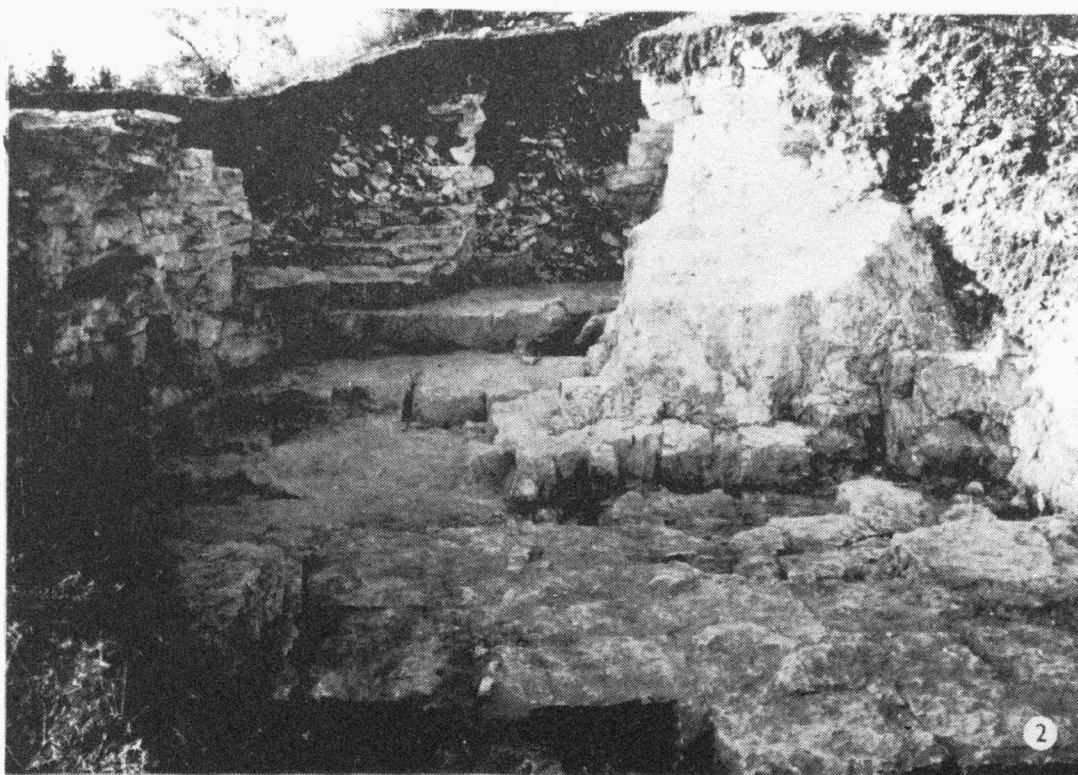

Tab. 4
Brno-Židenice /okr. Brno-město/. Velatická sídlištní vrstva se zásobnicovou amforou. - Velaticer Siedlungsschicht mit Vorratsamphore.

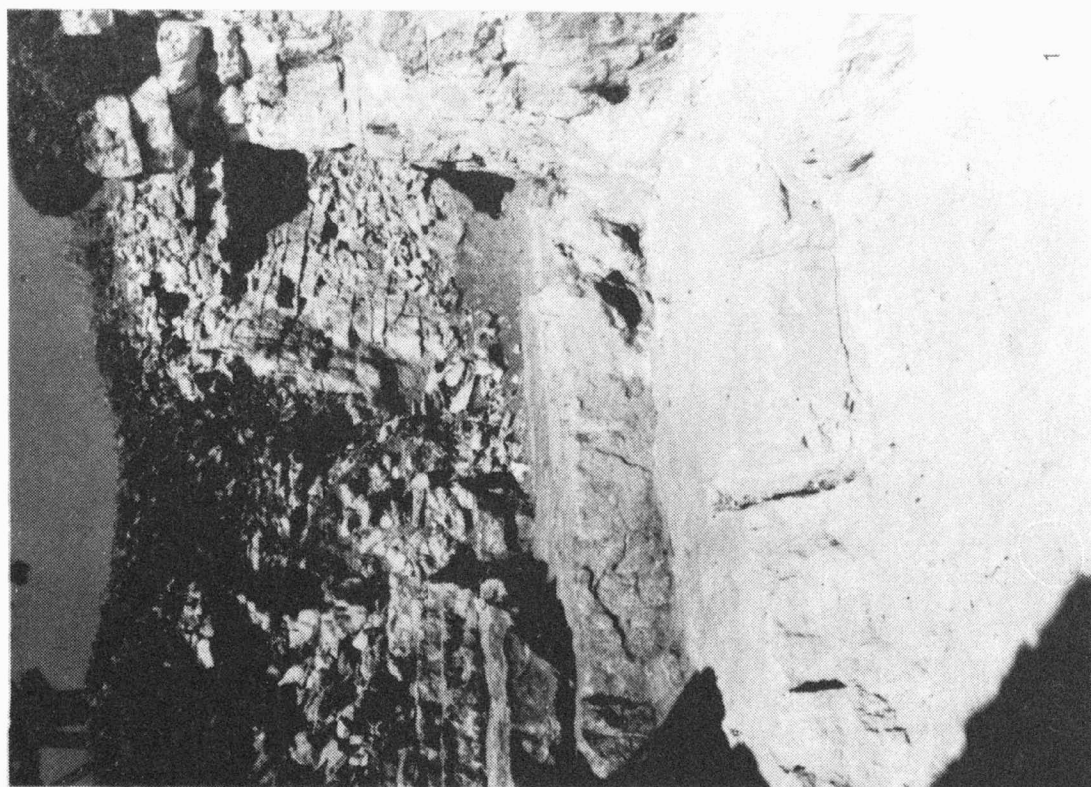
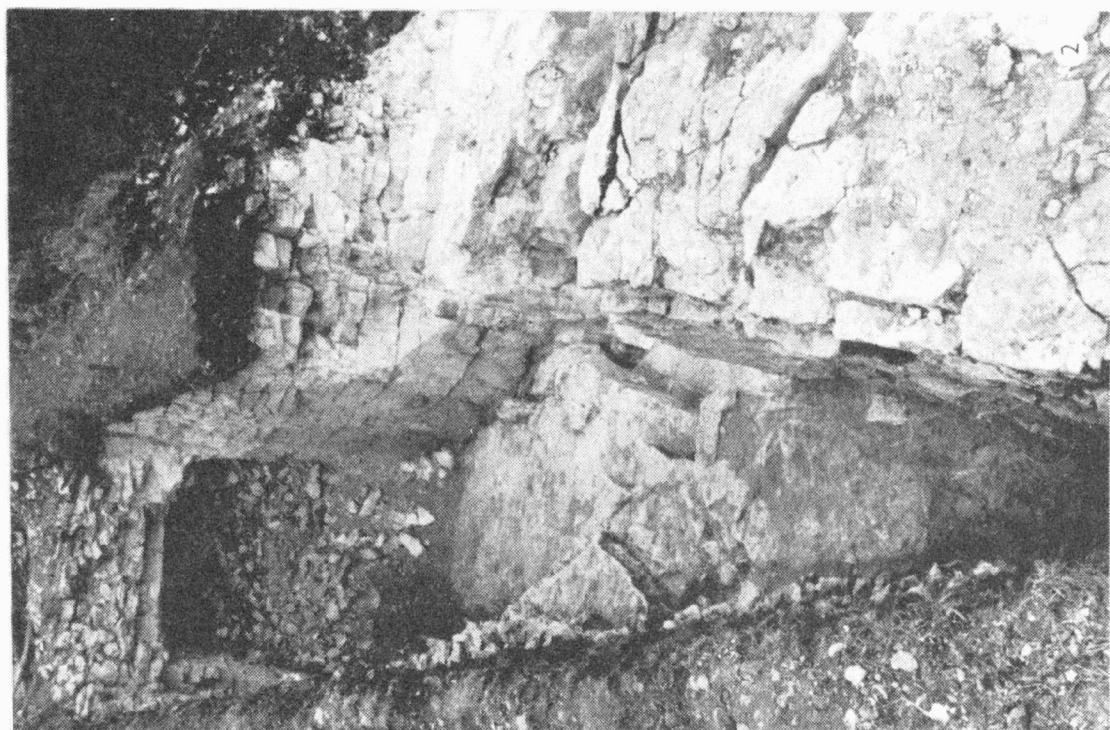

Tab. 5

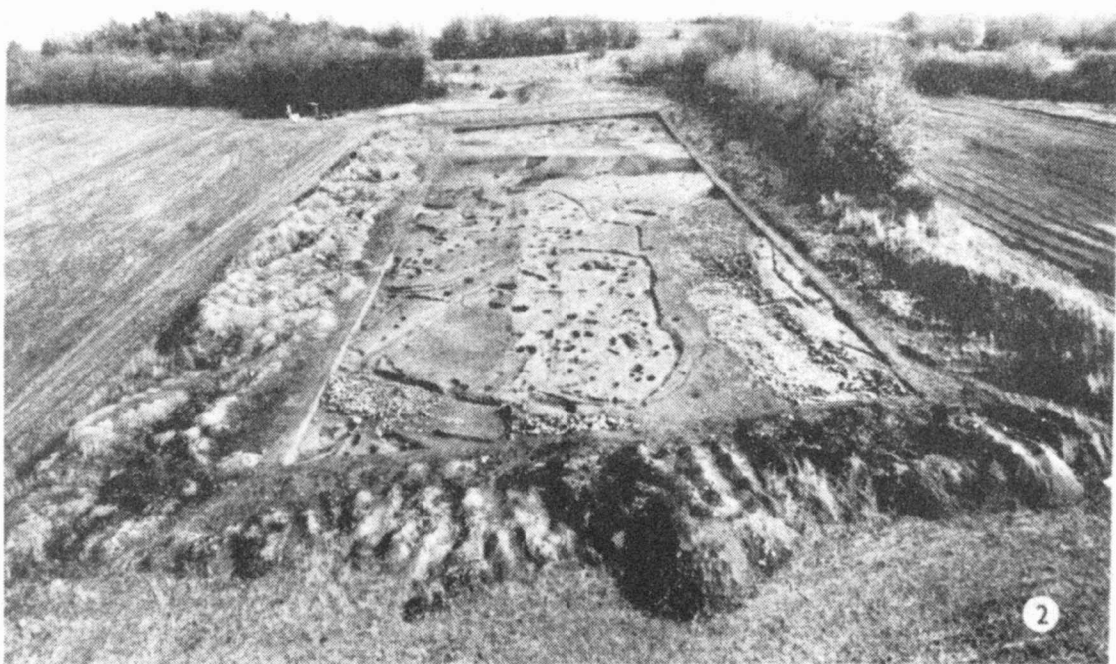
Malý Chlum /obec Krhov a Obora, okr. Blansko/. 1 stav před začátkem výzkumu v r. 1983, pohled od severu. - Stand vor dem Beginn der Grabung im Jahre 1983, Ansicht von Norden; 2 celkový pohled na nově odkrytou plochu od severu. - Gesamtansicht auf die neu abgedeckte Fläche von Norden.

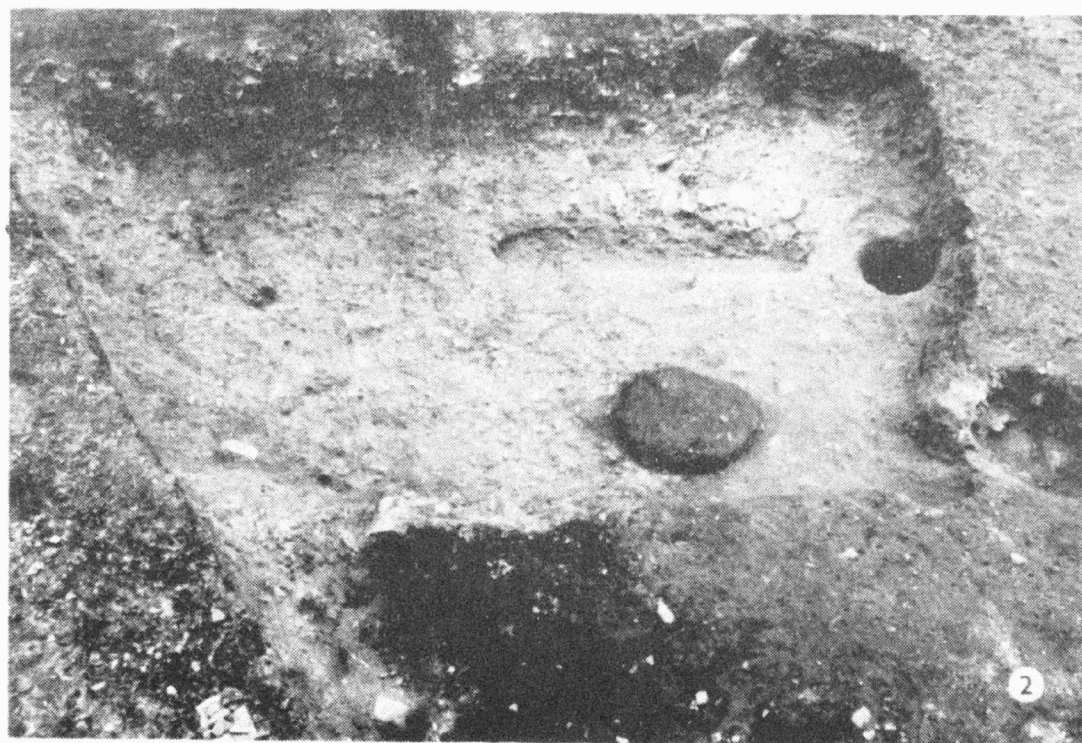
Tab. 6
 Malý Chlum /obec Krhov a Obora, okr. Blansko/. 1 stupňovité úpravy v jižní části odkryvu, pohled od severu. - Stufenartige Herrichtungen im südlichen Teil der Abdeckung, Ansicht von Norden; 2 opukové pilíře v severní části odkryvu, pohled od jihu. - Tonschieferpfeiler im nördlichen Teil der Abdeckung, Ansicht von Süden.

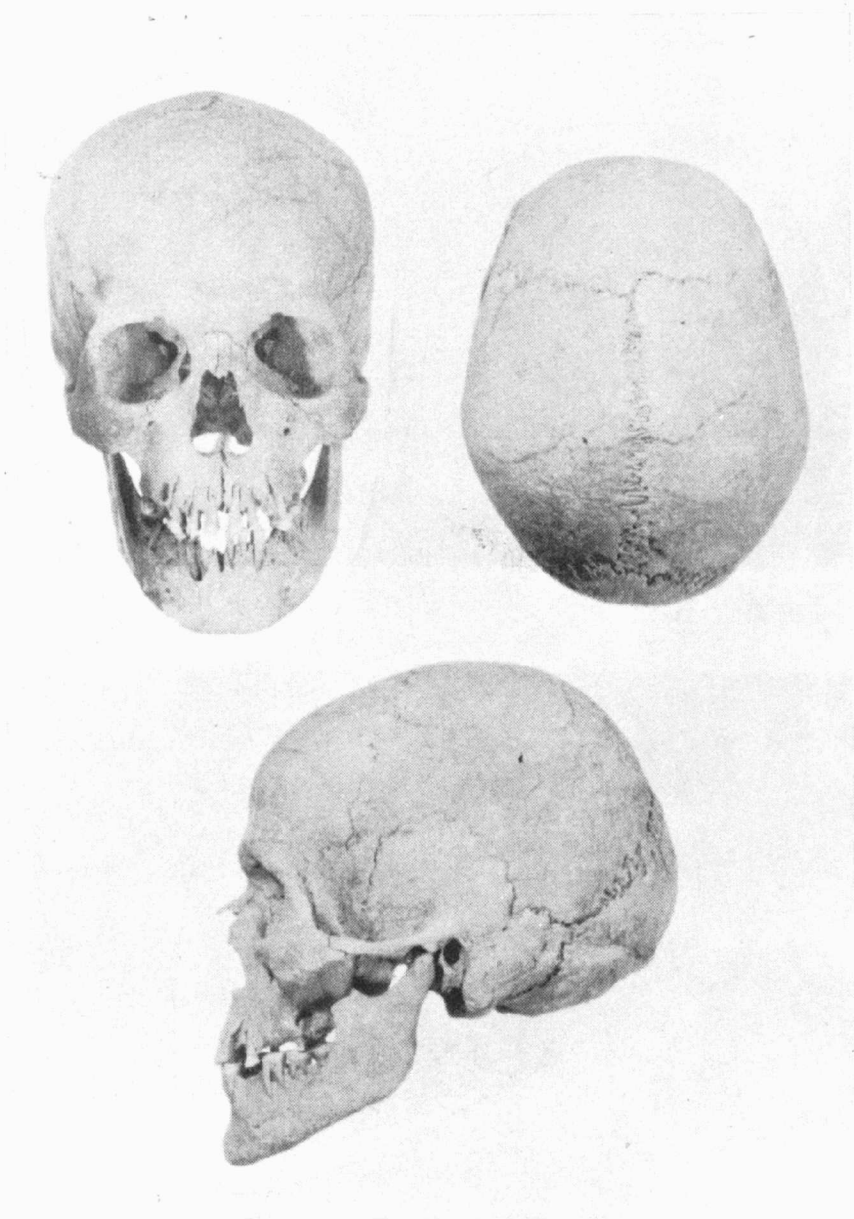
Tab. 7
Malý Chlum / obec Krhov a Obora, okr. Blansko/. 1 prostor mezi pilíři, pohled od jihozápadu. - Raum zwischen den Pfeilern, Ansicht von Südwest; 2 situace v sondě z předešlého roku, pohled od západu. - Situation in der Sonde aus dem vorhergehenden Jahr, Ansicht von Westen.

Tab. 8
Malé Hradisko /okr. Prostějov/. Keltské oppidum "Staré Hradisko". 1 pohled od severu; 2 pohled od zá-
padu. - Keltisches Oppidum "Staré Hradisko". 1 Ansicht von Norden; 2 Ansicht von Westen.

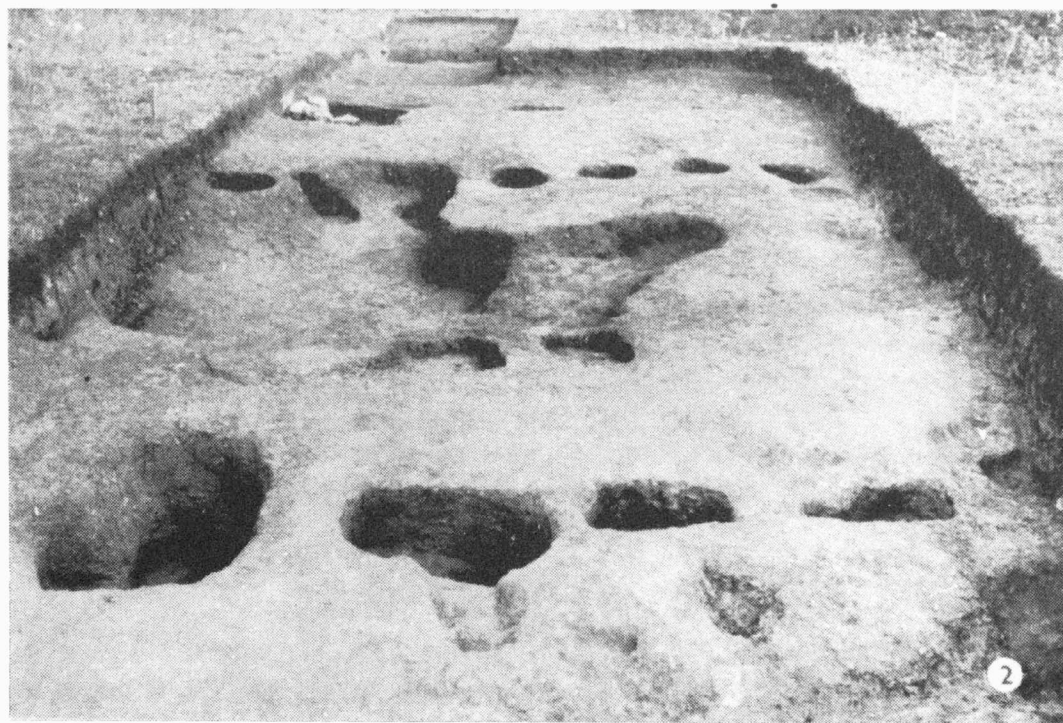

Tab. 9
Malé Hradisko /okr. Prostějov/. Keltické oppidum "Staré Hradisko". 1 chata 1; 2 chata 9. - Keltisches
Oppidum "Staré Hradisko". 1 Hütte 1; 2 Hütte 9.

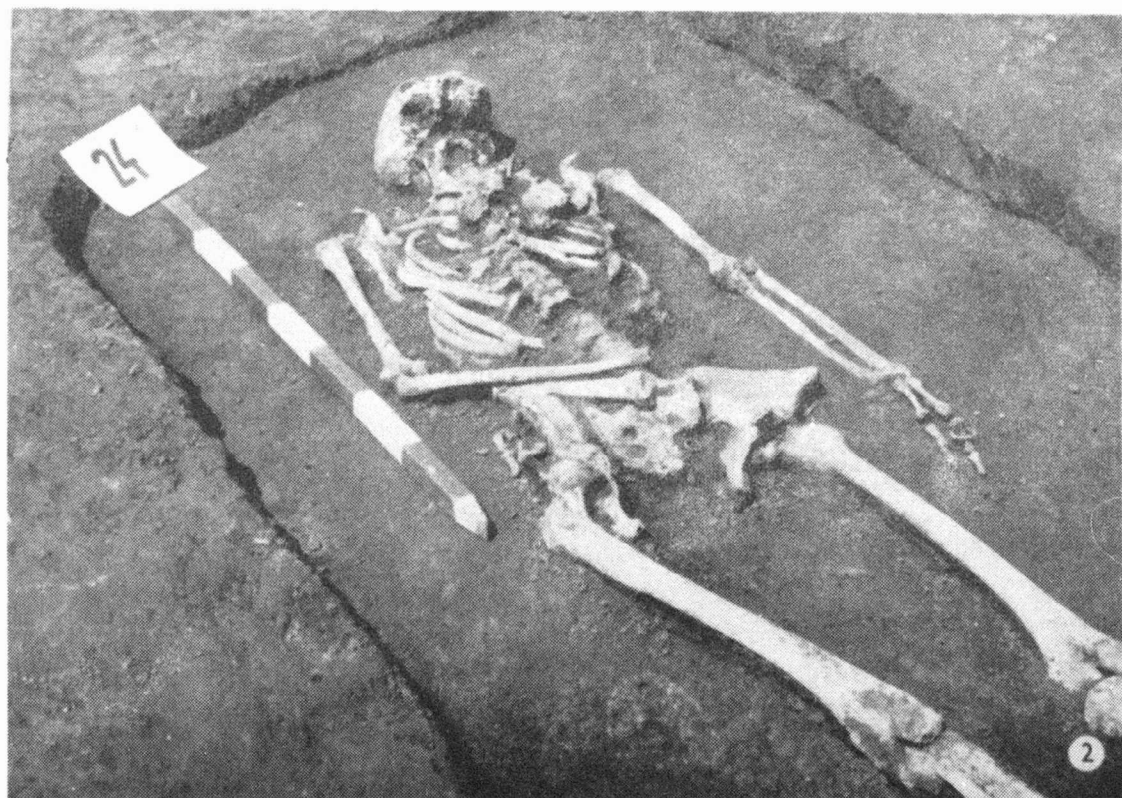
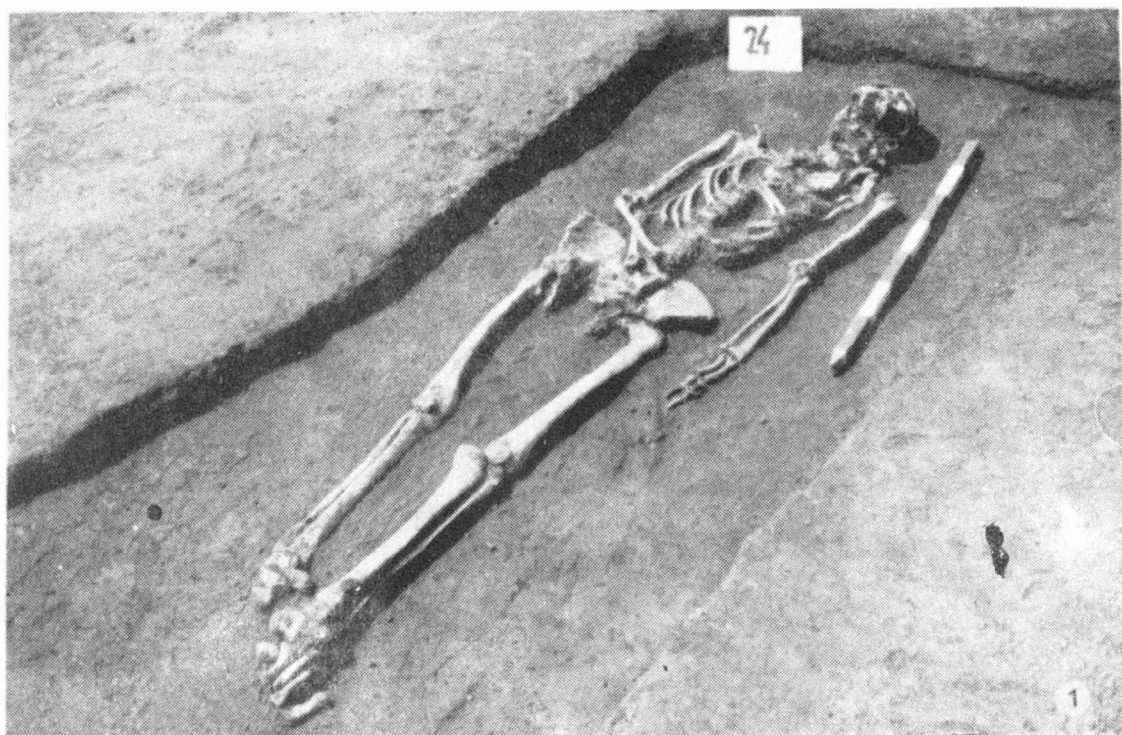
Tab. 10

Rakvice /okr. Břeclav/. Lebka ženy z laténského hrobu. - Frauenschädel aus einem Latènegrab.

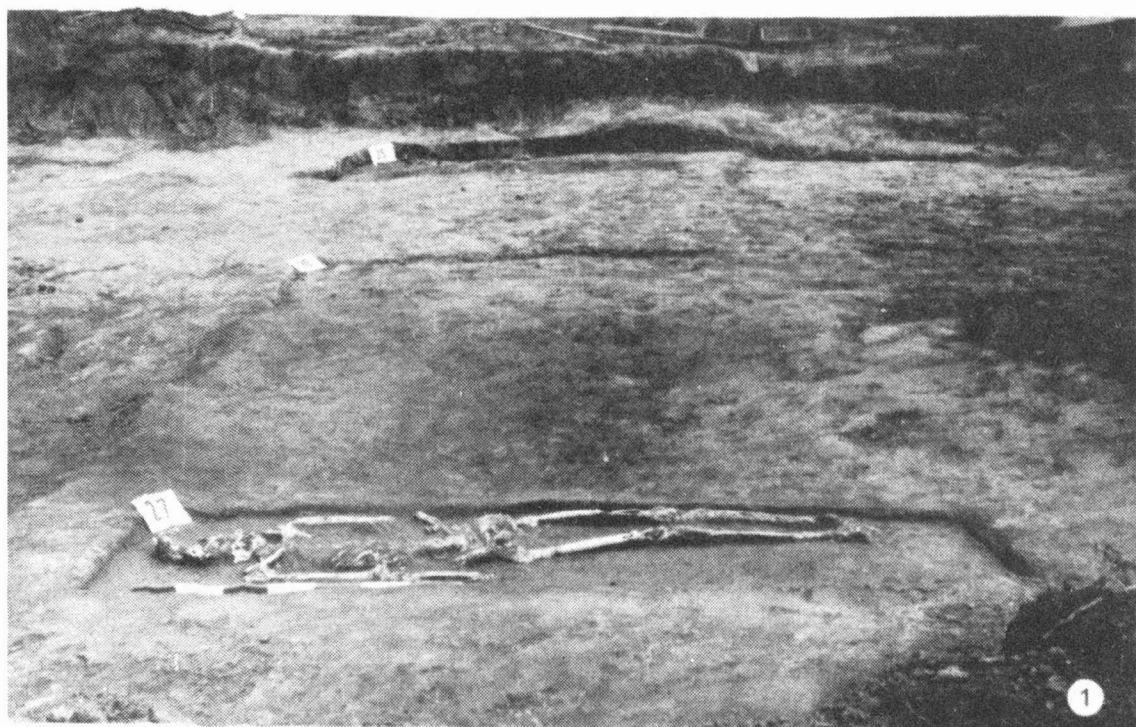

Tab. 11

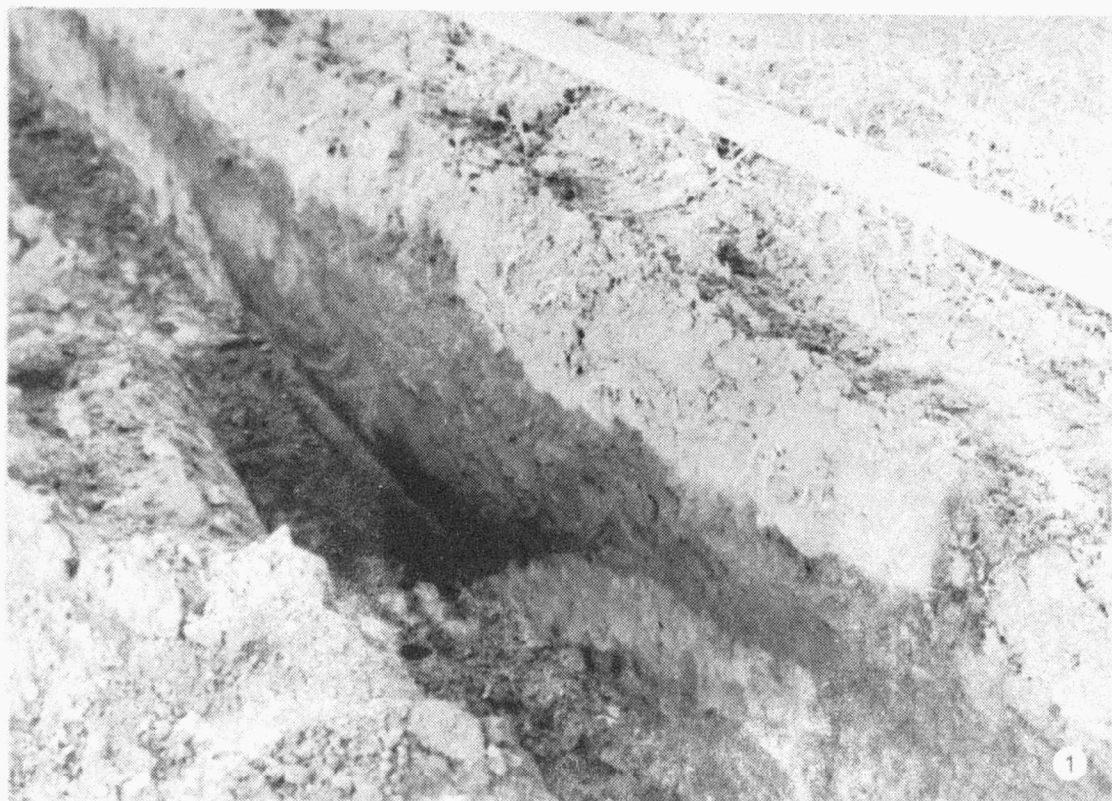
Jičina /okr. Nový Jičín/. Hradiště "Požaha". 1 celkový pohled; 2 opevnění v sondě na jihovýchodním obvodu. - Burgwall "Požaha". 1 Gesamtansicht; 2 Befestigung in der Sonde am südöstlichen Umfang.

Tab. 12
 Zborovice /okr. Kroměříž/. Mladohradištní pohřebiště. 1 - 2 hrob č. 24, pohřeb mladé ženy s bohatou výbavou.-Jungburgwallzeitliches Gräberfeld. 1 - 2 Grab Nr.24, Bestattung einer jungen Frau mit reicher Ausstattung.

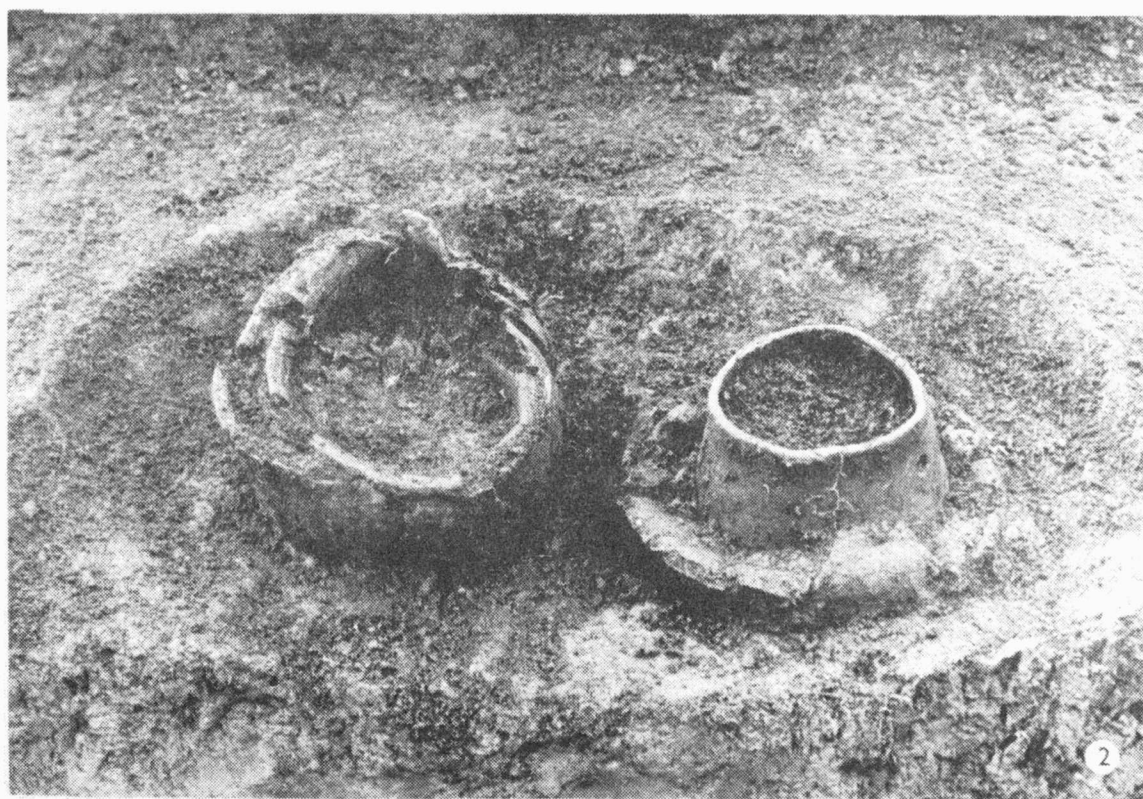
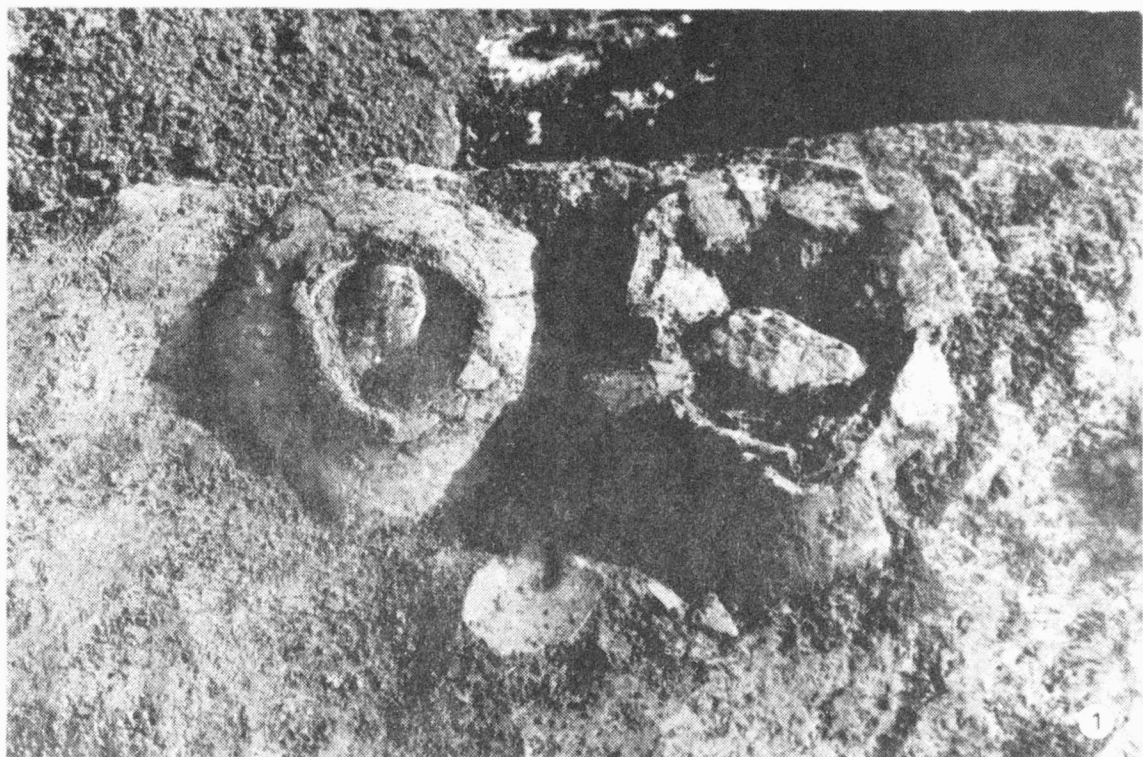

Tab. 13
Zborovice /okr. Kroměříž/. Mladohradištní pohřebiště. 1 řadové uspořádání hrobů; 2 popelnice ze žárového hrobu. - Jungburgwallzeitliches Gräberfeld. 1 reihenartige Anbringung der Gräber; 2 Urne aus einem Brandgrab.

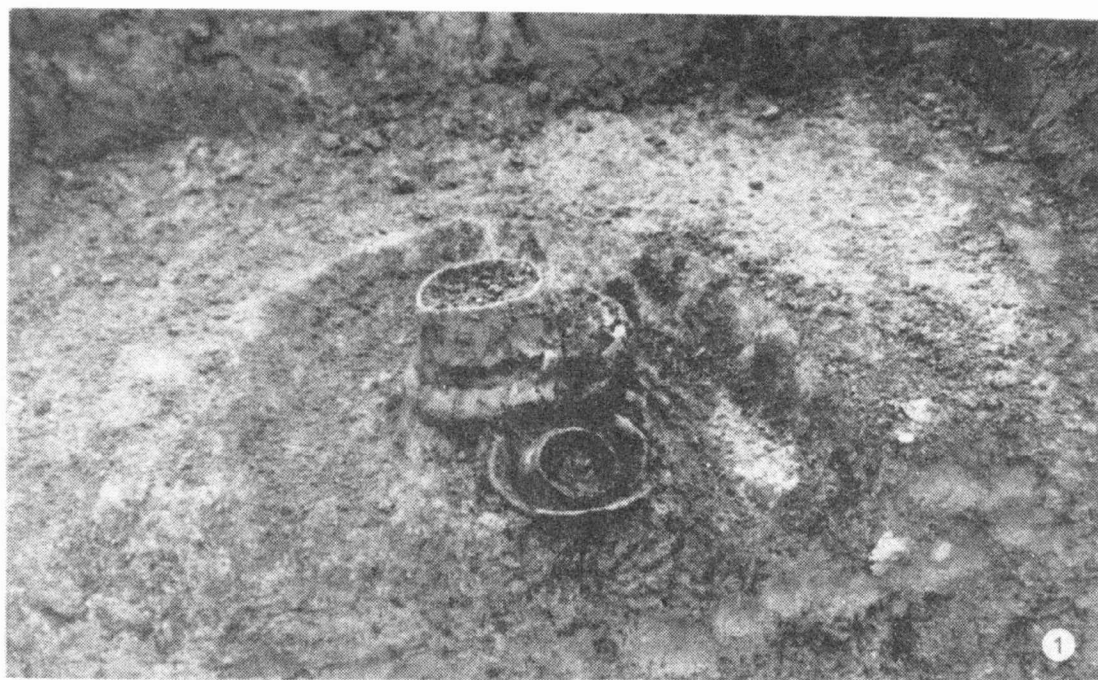
Tab. 14

1 Rájec-Jestřebí /okr. Blansko/. Profil příkopu u neolitického sídliště. - Profil des Grabens bei der neolithischen Siedlung; 2 Bořitov /okr. Blansko/. Celkový pohled na pohřebiště lužické kultury v době výzkumu. - Gesamtansicht von Süden auf das Gräberfeld der Lausitzer Kultur zur Zeit der Grabung.

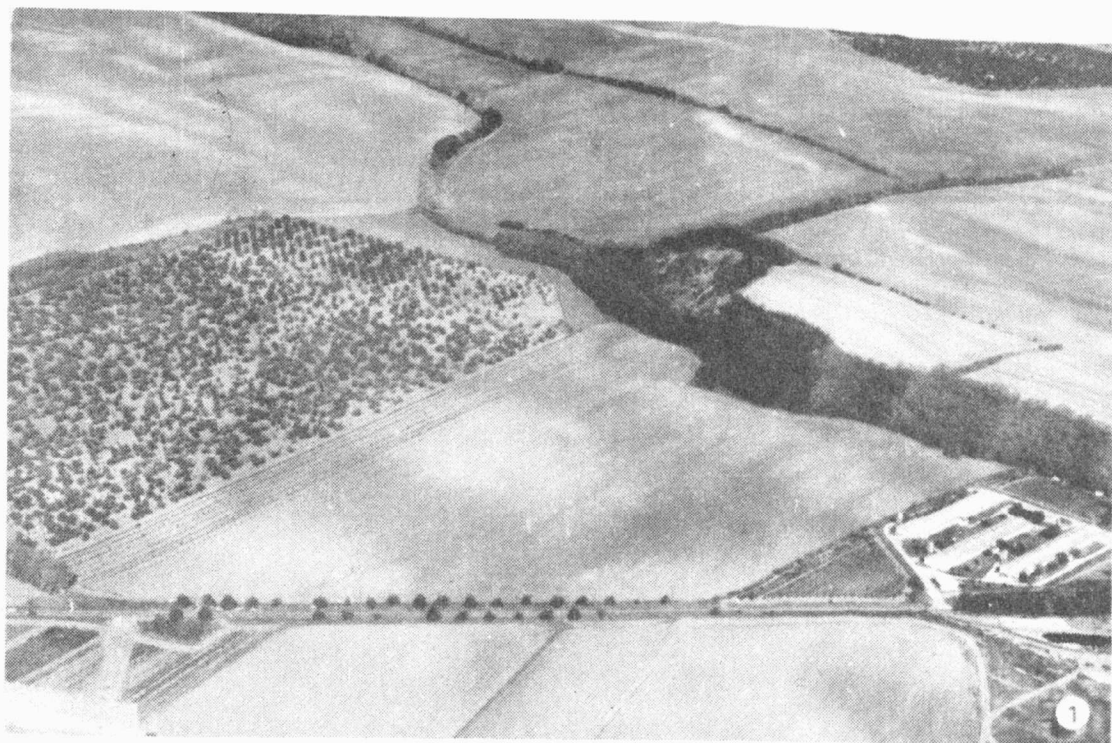

Tab. 15

Bořitov /okr. Blansko/. Lužické pohřebiště, hrob č. 5. 1 přiklopený mísami; 2 po jejich odstranění. .
Lausitzer Gräberfeld. Grab Nr. 5. 1 mit Schüsseln bedeckt; 2 nach ihrer Beseitigung.

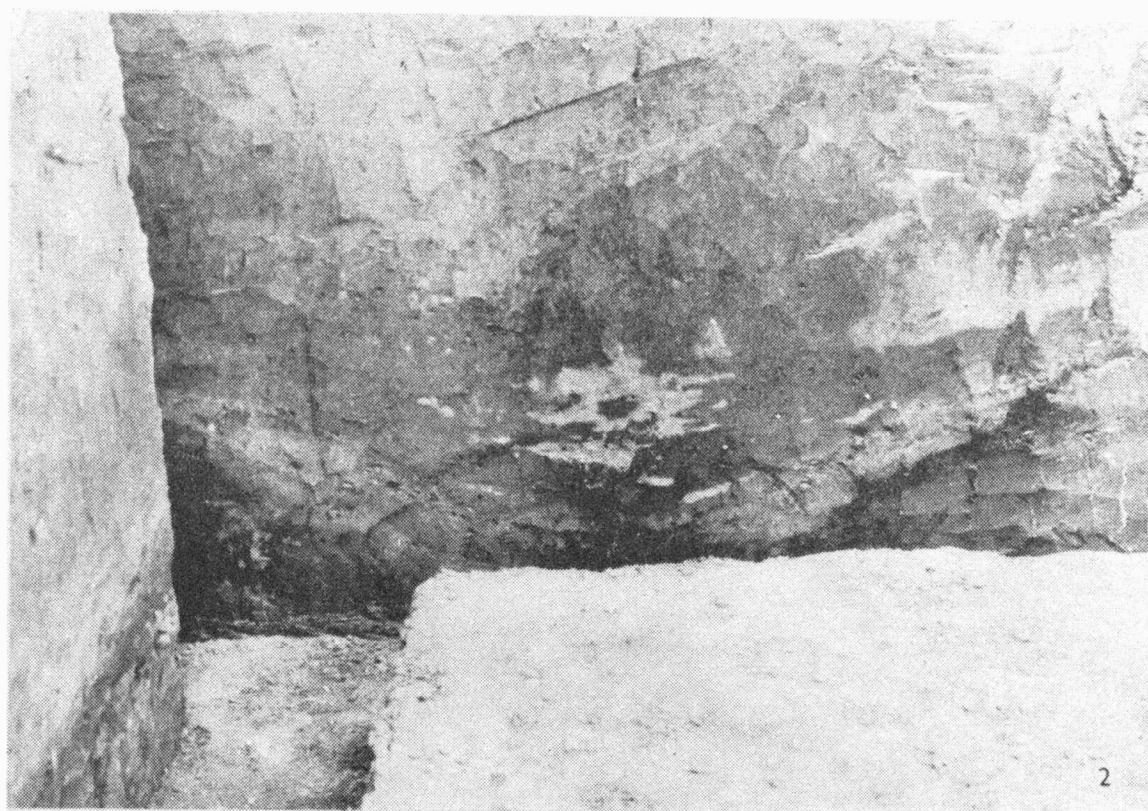
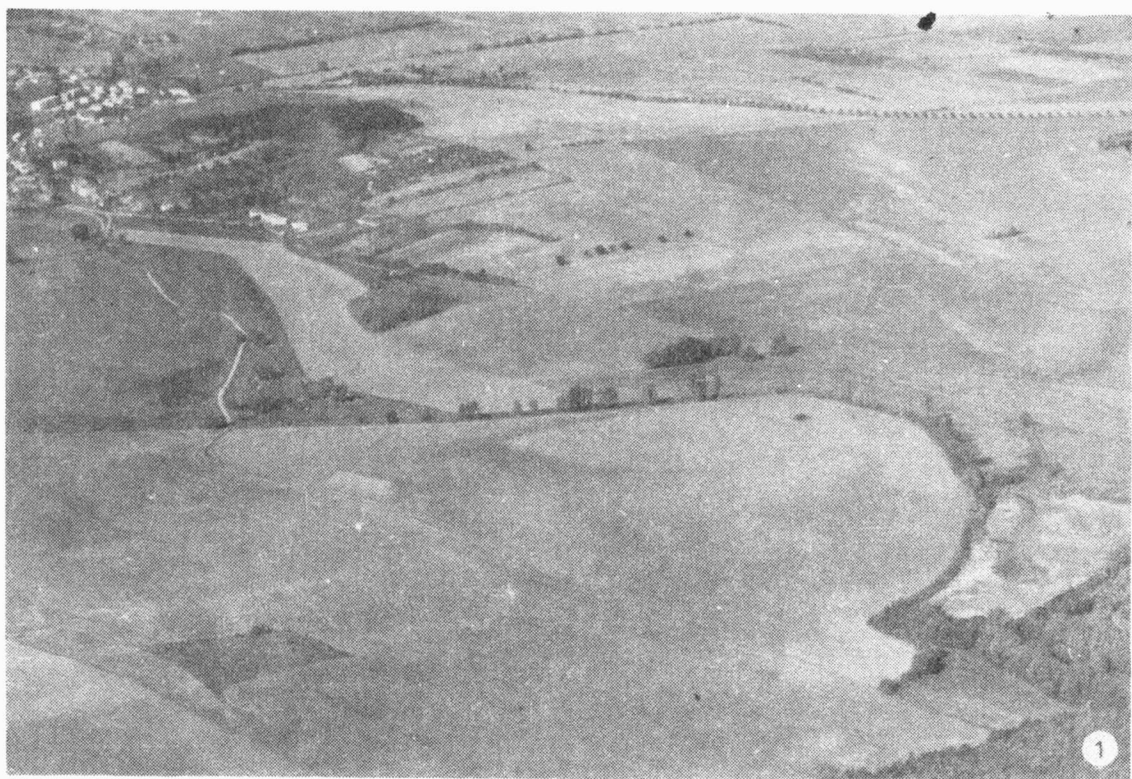

Tab. 16
Bořitov /okr. Blansko/. Lužické pohřebiště. 1 dětský hrob č. 7; 2 poškozený hrob č. 6. - Lausitzer Gräberfeld, 1 Kindergrab Nr. 7; 2 gestörtes Grab Nr. 6

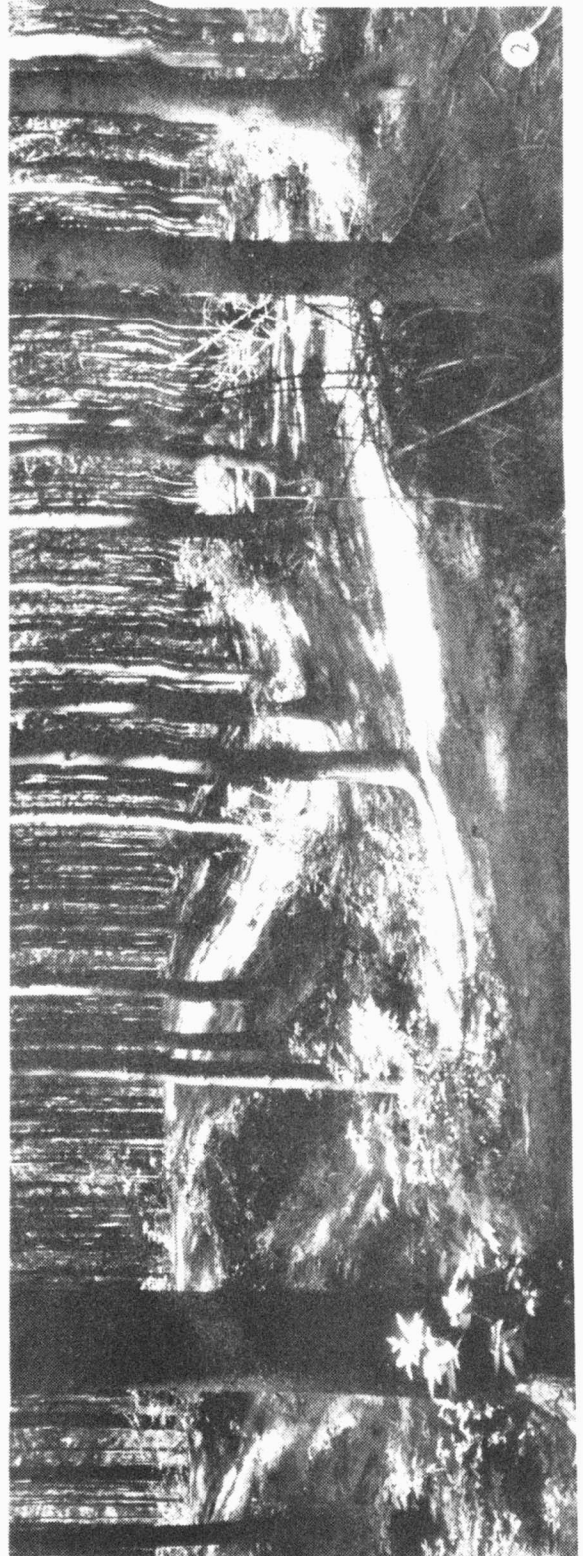
Tab. 17

1 Miroslav /okr. Znojmo/. Kruhový příkop kultury s moravskou malovanou keramikou. - Kreisgraben der Kultur mit mährischer bemalter Keramik; 2 Suchohrdly u Miroslavi /okr. Znojmo/. Archeologické objekty v katastru obce. - Archäologische Objekte im Kataster der Gemeinde.

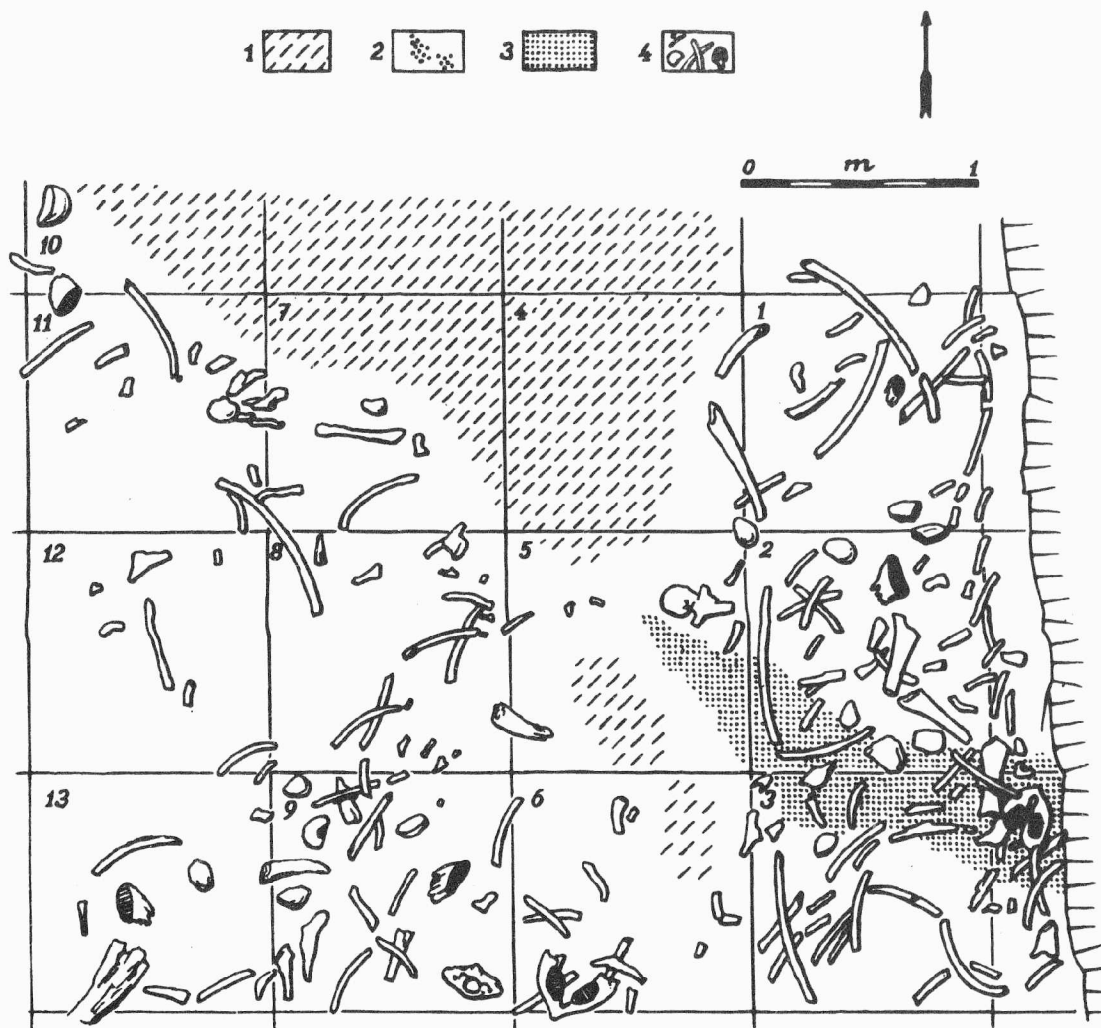
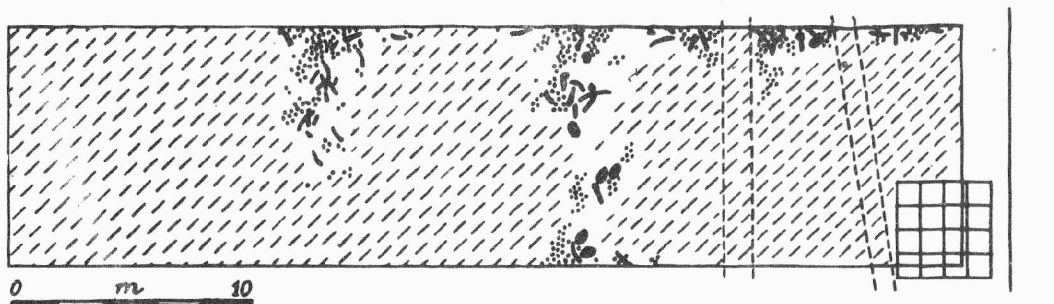

Tab. 18

1 Únanov /okr. Znojmo/. Neolitické sídliště. - Neolithische Siedlung. - 2 Moravský Krumlov /okr. Znojmo/. Trát "Hříbek", profil příkopu. - Flur "Hříbek", Profil des Grabens.

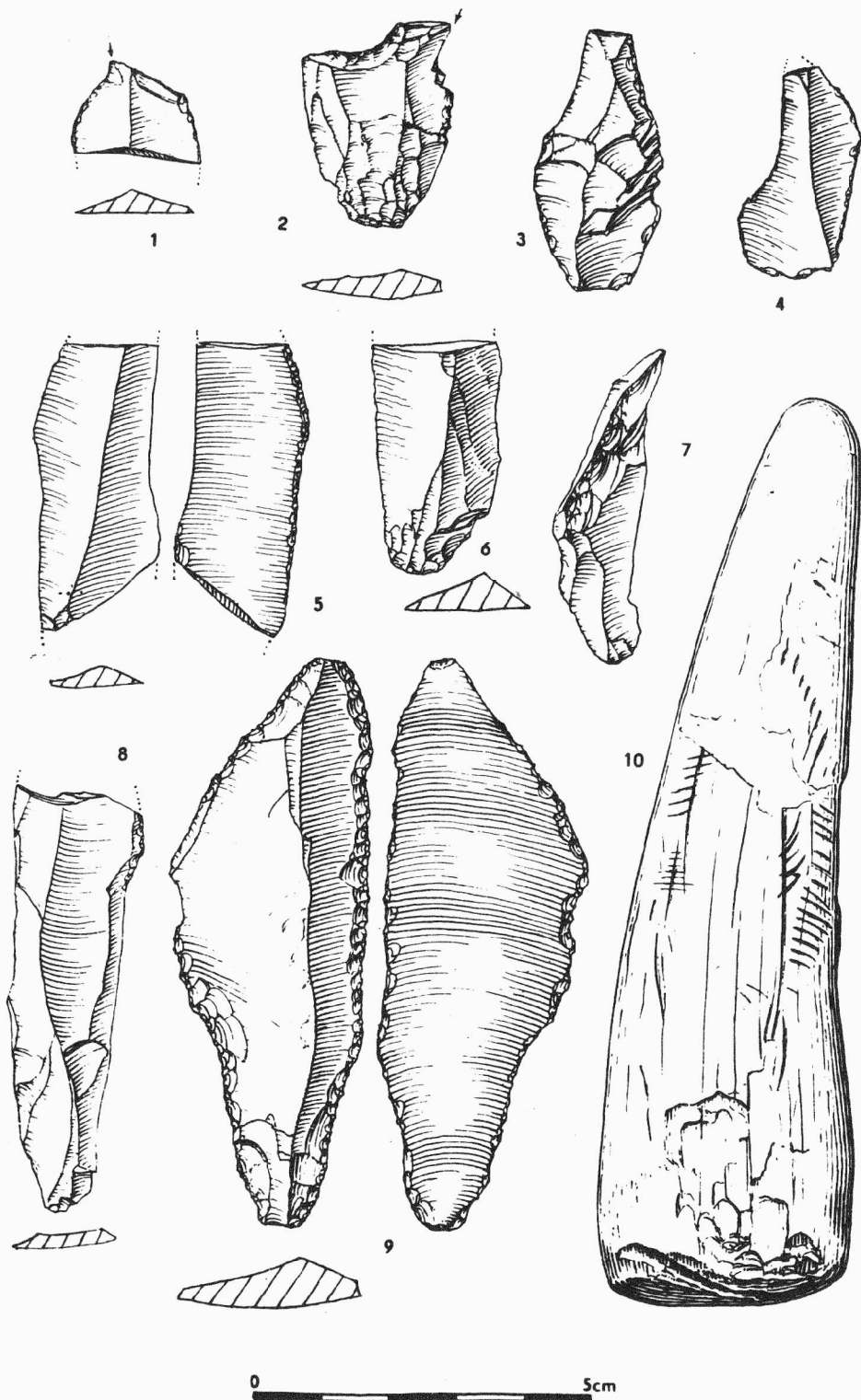

Tab. 19
Čekyně /okr. Přerov/. Opevnění v poloze "Hradisko". 1 val a příkop na severní straně; 2 val a příkop na severozápadní straně. - Befestigung in der Flur "Hradisko". 1 Wall und Graben auf der Nordseite; 2 Wall und Graben auf der Nordwestseite.

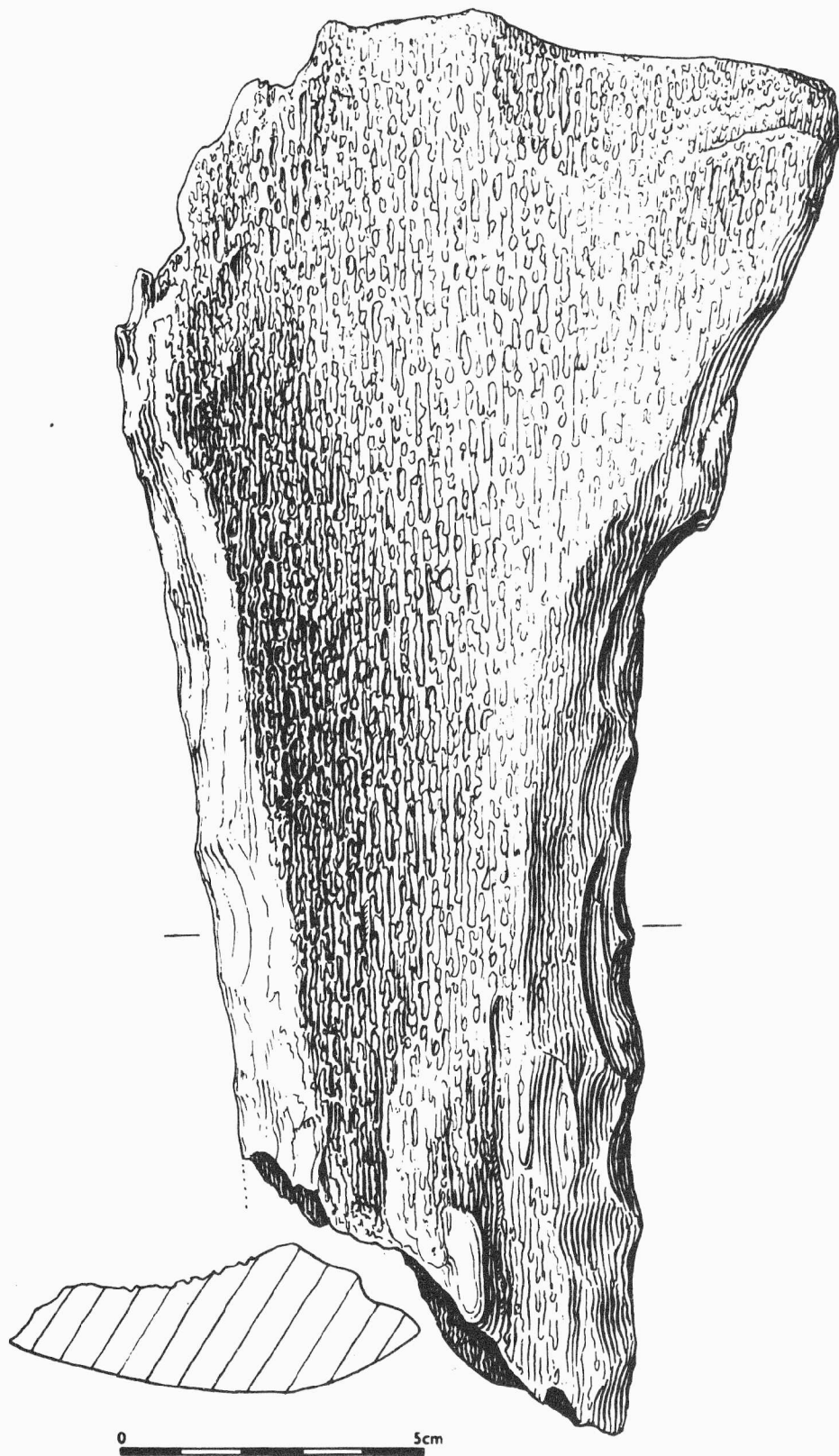

Obr. 1

Přerov-Předmostí /okr. Přerov/. Púdorys základové rýhy bloku č. 2 se zbytky mladopaleolitické kulturní vrstvy a detail jihovýchodního nároží téhož odkryvu se skládkou mamutích kostí a s koncentrací kamenné industrie. 1 - poruchy a rozrušené plochy, 2 - uhlíky, 3-rozsah dílny kamenné industrie, 4 - kosti. -Grundriß der Grundmauerinne von Block Nr. 2 mit Überresten einer jungpaläolithischen Kulturschicht und Detail der südöstlichen Ecke derselben Abdeckung mit einer Anhäufung von Mammutknochen und mit einer Konzentration an Steinindustrie. 1 - Störungen und gestörte Flächen, 2-Holzkohlepartikel, 3 - Umfang der Werkstätte für Steinindustrie, 4 - Knochen. Kresba - Zeichnung: B. Klíma.

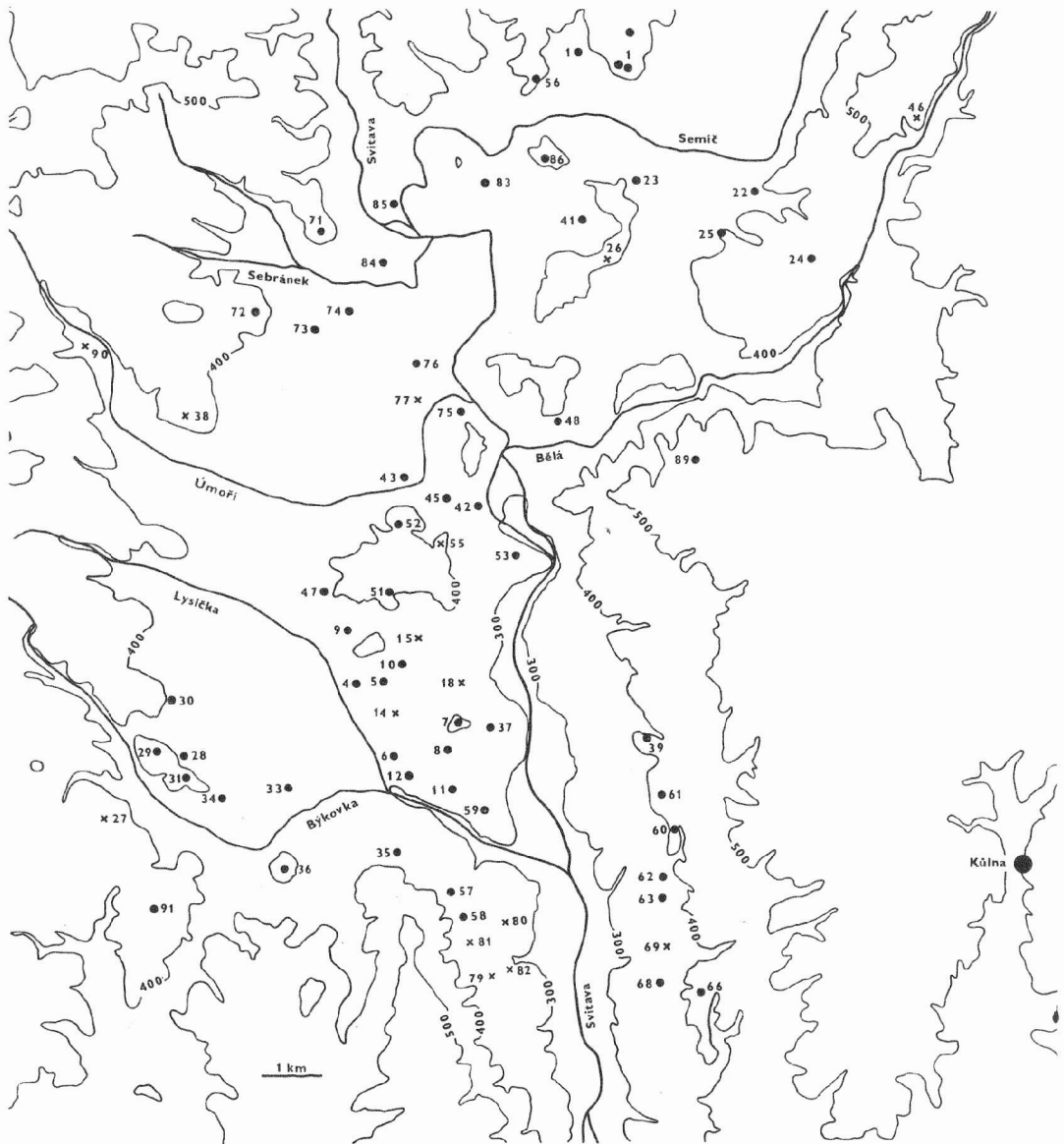

Obr. 2
 Přerov-Předmostí /okr. Přerov/. Mladopaleolitické kamenné nástroje a zdobený drtič ze hrotu mamutího
 klu. - jungpaläolithische Steingeräte und verzierter Reiber aus einem Mammutstoßzahn. Kresba - Zeich-
 nung: B. Klíma.

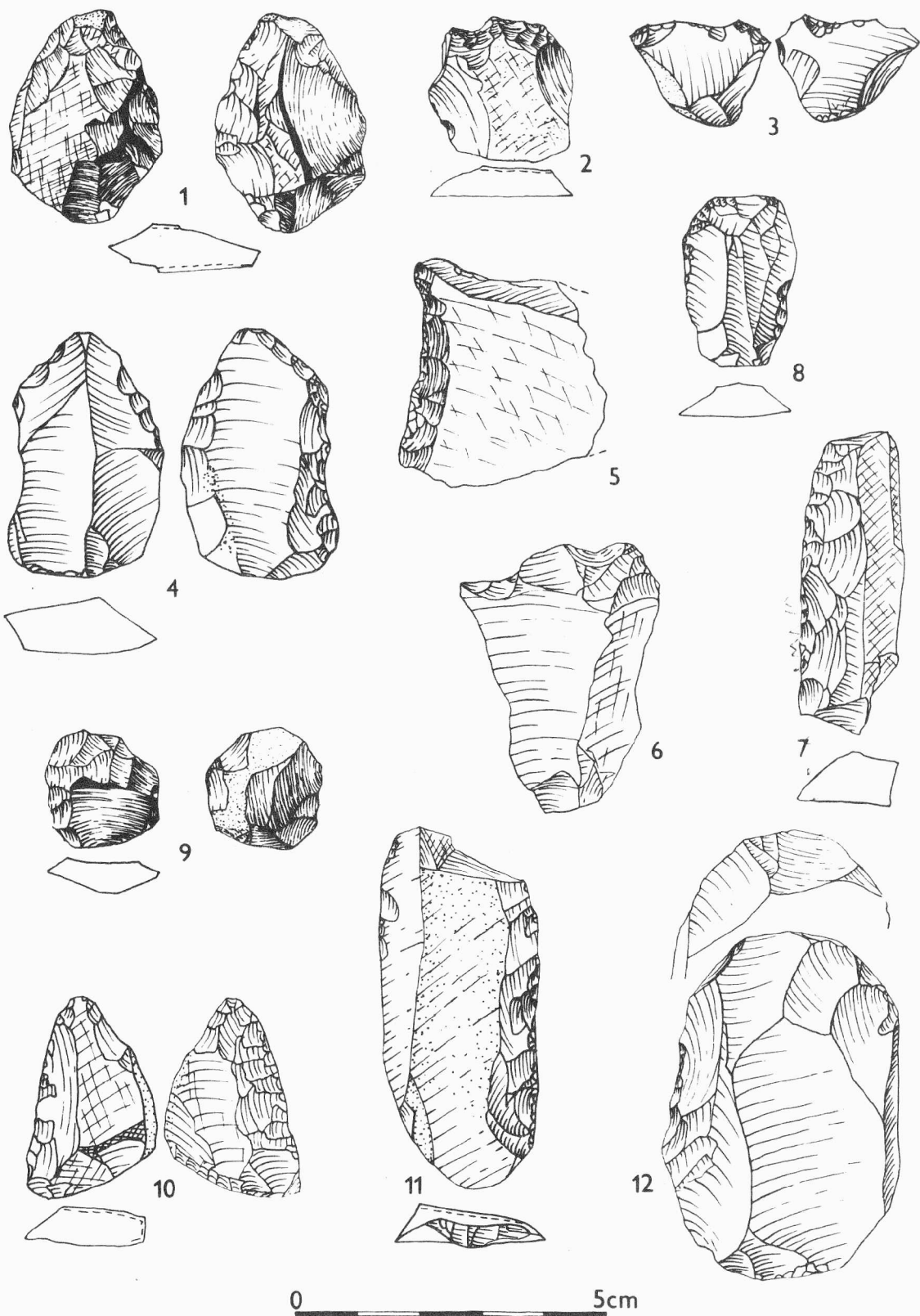

Obr. 3

Přerov-Předmostí /okr. Přerov/. Zlomek kyje ze silné mamutí kosti.- Bruchstück einer Keule aus einem starken Mammutknochen. Kresba - Zeichnung: B. Klíma.

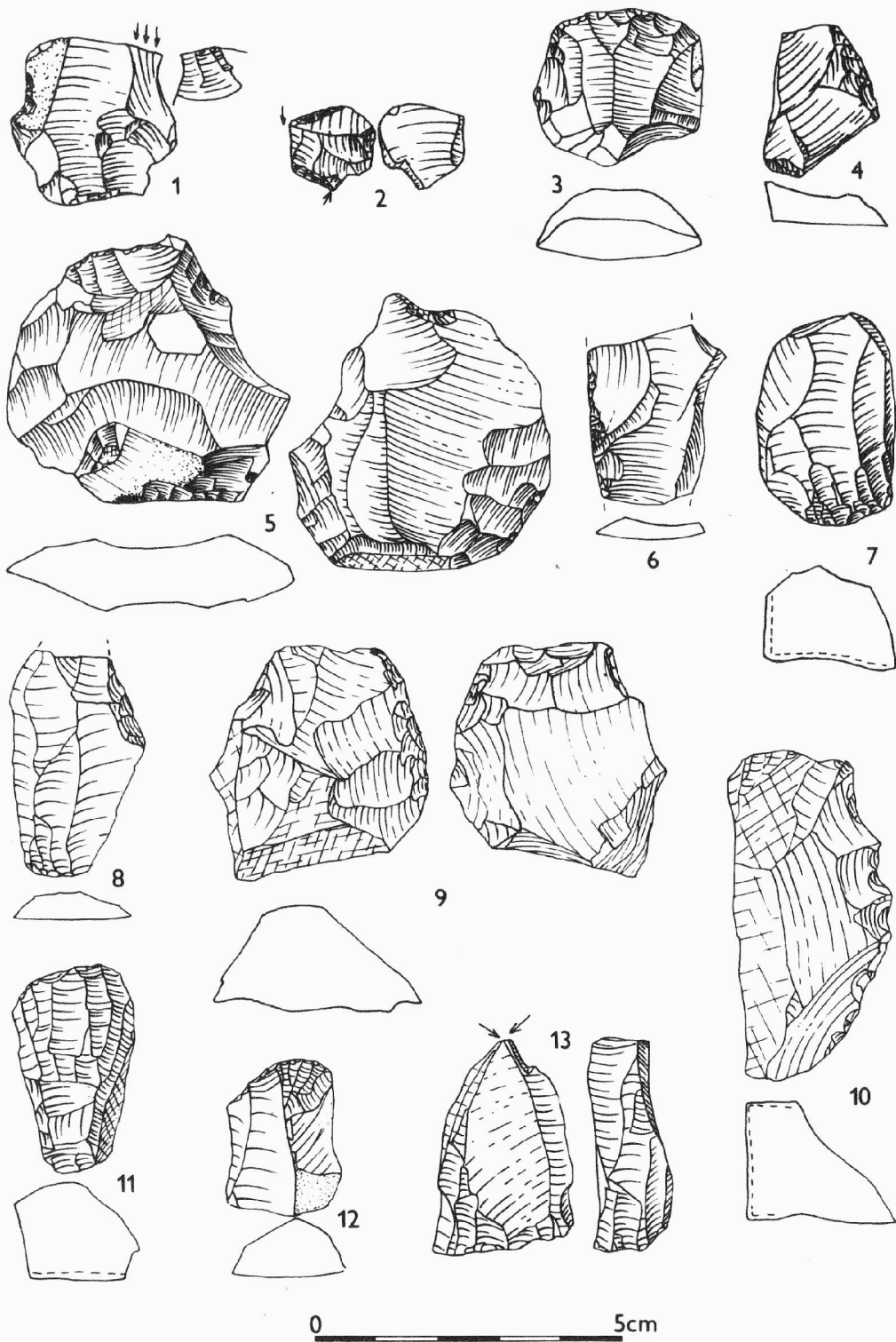

Obr. 4
 Mapa paleolitických lokalit v Lysické sníženině. Číslování odpovídá číslům lokalit v článku. -Karte paläolithischer Lokalitäten in der Lysice-Senke. Die Nummern entsprechen der Lokalitätennummerierung im Artikel. Kresba - Zeichnung: A. Štof.

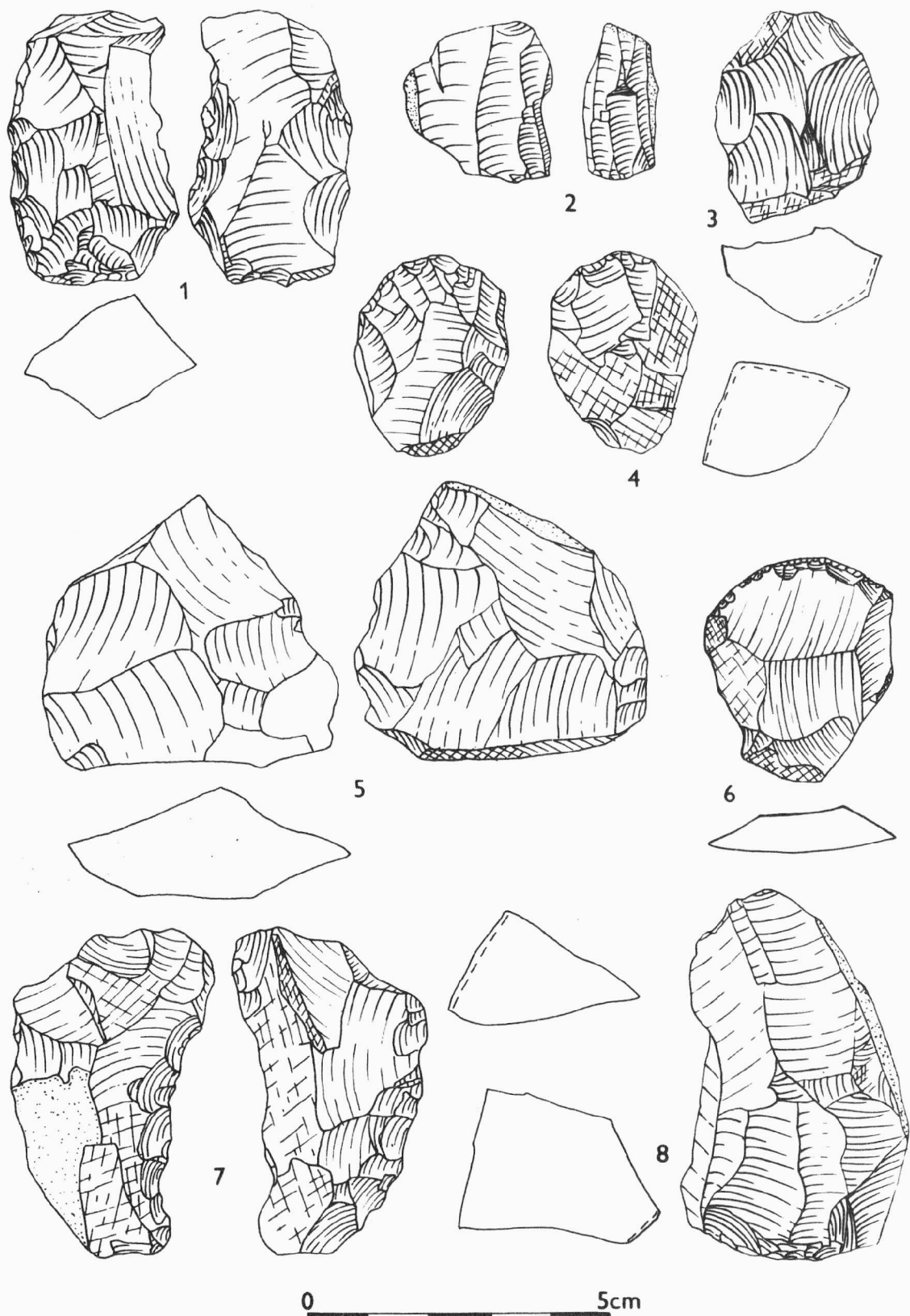

Obr. 5

6-8,10,12 Obora I /okr. Blansko/; 3,4,11 Obora II /okr. Blansko/; 1,2,5,9 Obora III /okr. Blansko/.
 Výběr kamenné industrie. - Auswahl an Steinindustrie. Kresba - Zeichnung: M. Oliva.

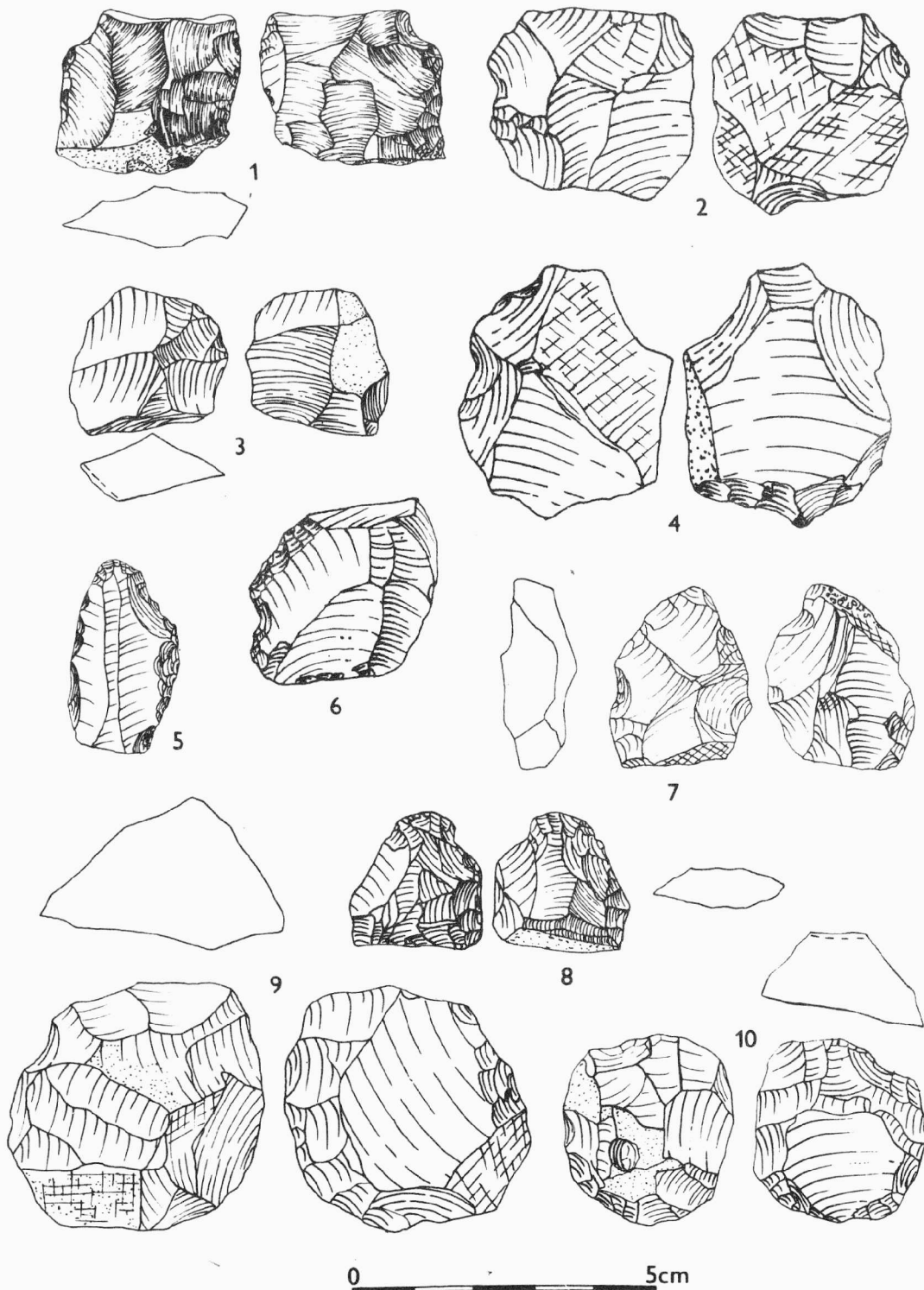

Obr. 6
 Doubravice nad Svitavou /okr. Blansko/. Výběr kamenné industrie. - Auswahl an Steinindustrie. Kresba
 - Zeichnung: M. Oliva.

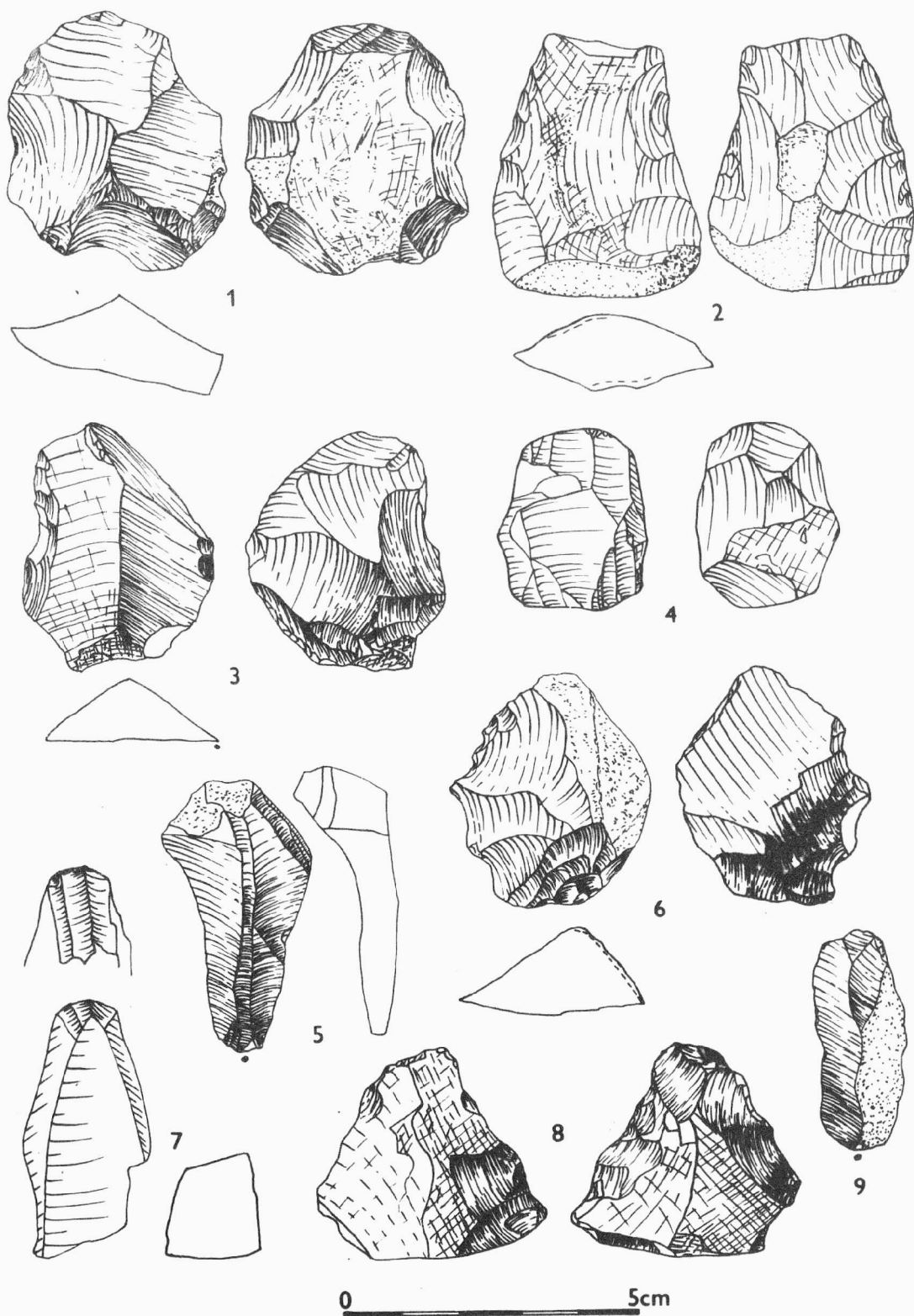
Obr. 7

1,2,4 Doubravice nad Svitavou I /okr. Blansko/; 3 Holešín /okr. Blansko/; 5,8 Ráječko I /okr. Blansko/; 7 Ráječko I A /okr. Blansko/; 6 Svitávka II /okr. Blansko/. Výběr kamenné industrie. - Auswahl an Steinindustrie. Kresba - Zeichnung: M. Oliva.

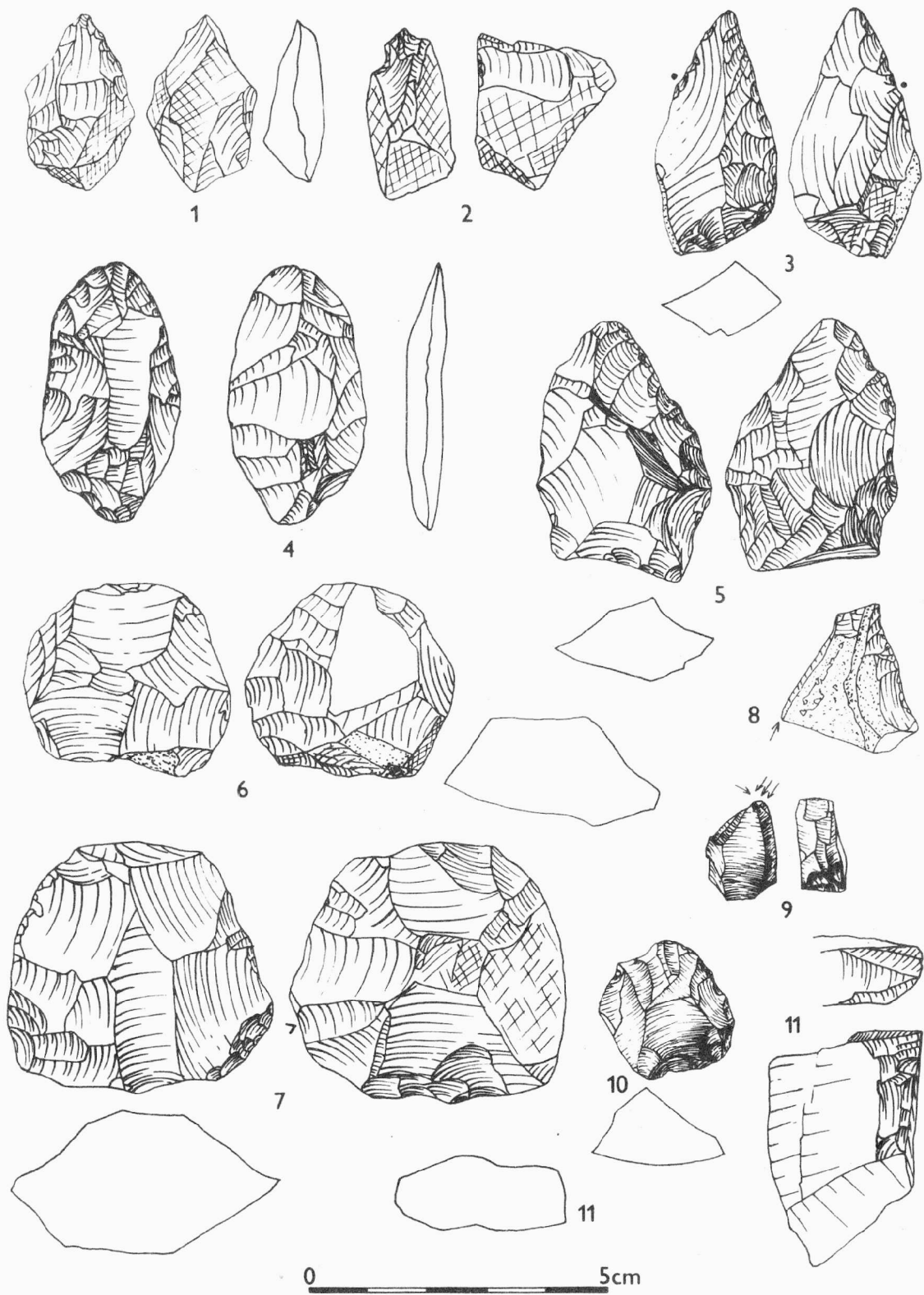
Obr. 8

1 Rájec-Jestřebí III /okr. Blansko/; 2,4,6 Rájec-Jestřebí IV /okr. Blansko/; 3,5 Rájec-Jestřebí V /okr. Blansko/; 7,9,10 Bačov I/okr. Blansko/; 8 Skalice II /okr. Blansko/. Výběr kamenné industrie. - Auswahl an Steinindustrie. Kresba - Zeichnung: M. Oliva.

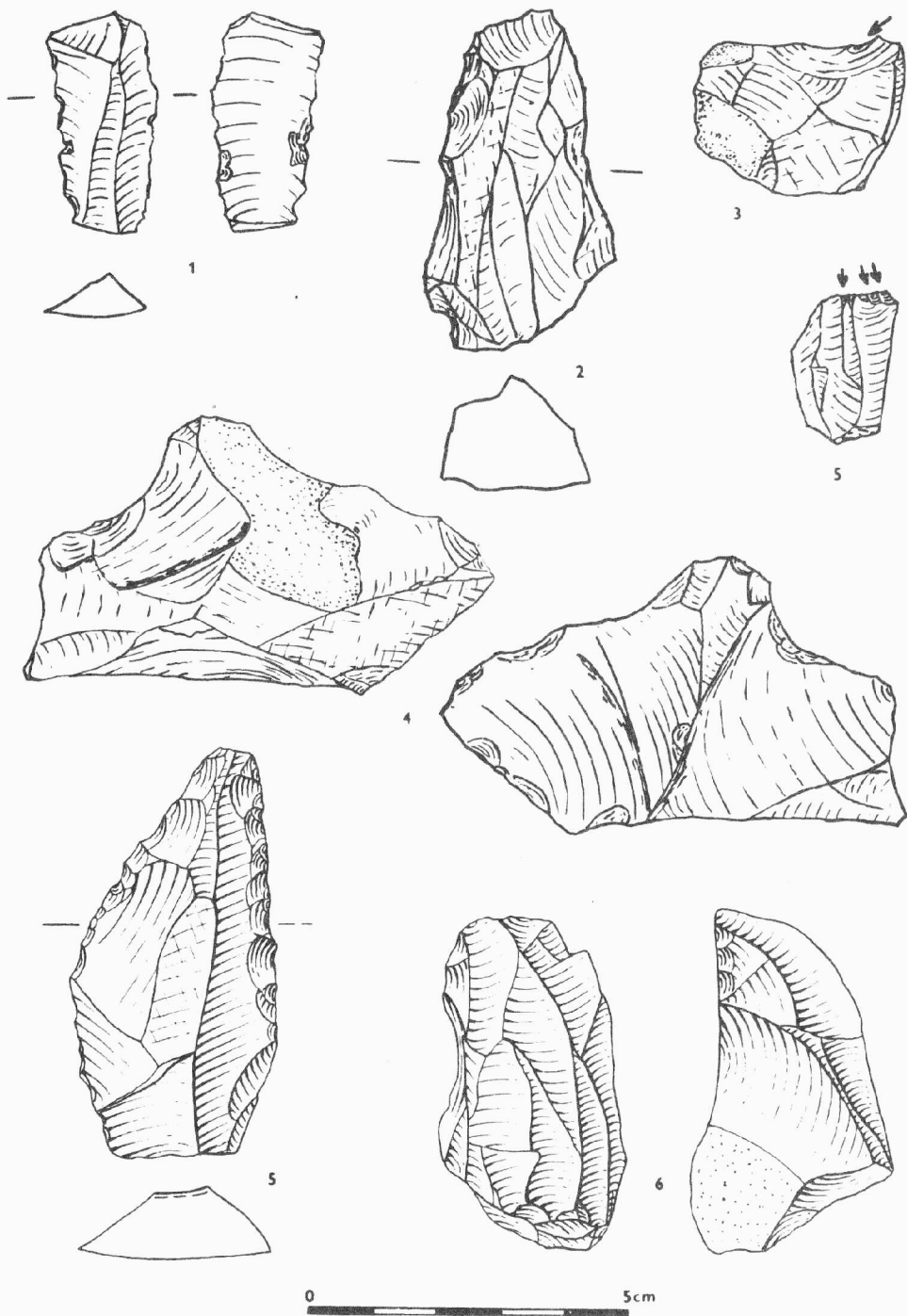
Obr. 9

1 Bořitov IV /okr. Blansko/; 2 Bořitov IX /okr. Blansko/; 3,6,8 Sebranice I /okr. Blansko/; 7 Sebranice IIIa /okr. Blansko/; 4 Spešov /okr. Blansko/, "Vápna", 5,9 Chrudichromy /okr. Blansko/. Výběr kamenné industrie. - Auswahl an Steinindustrie. Kresba - Zeichnung: M. Oliva.

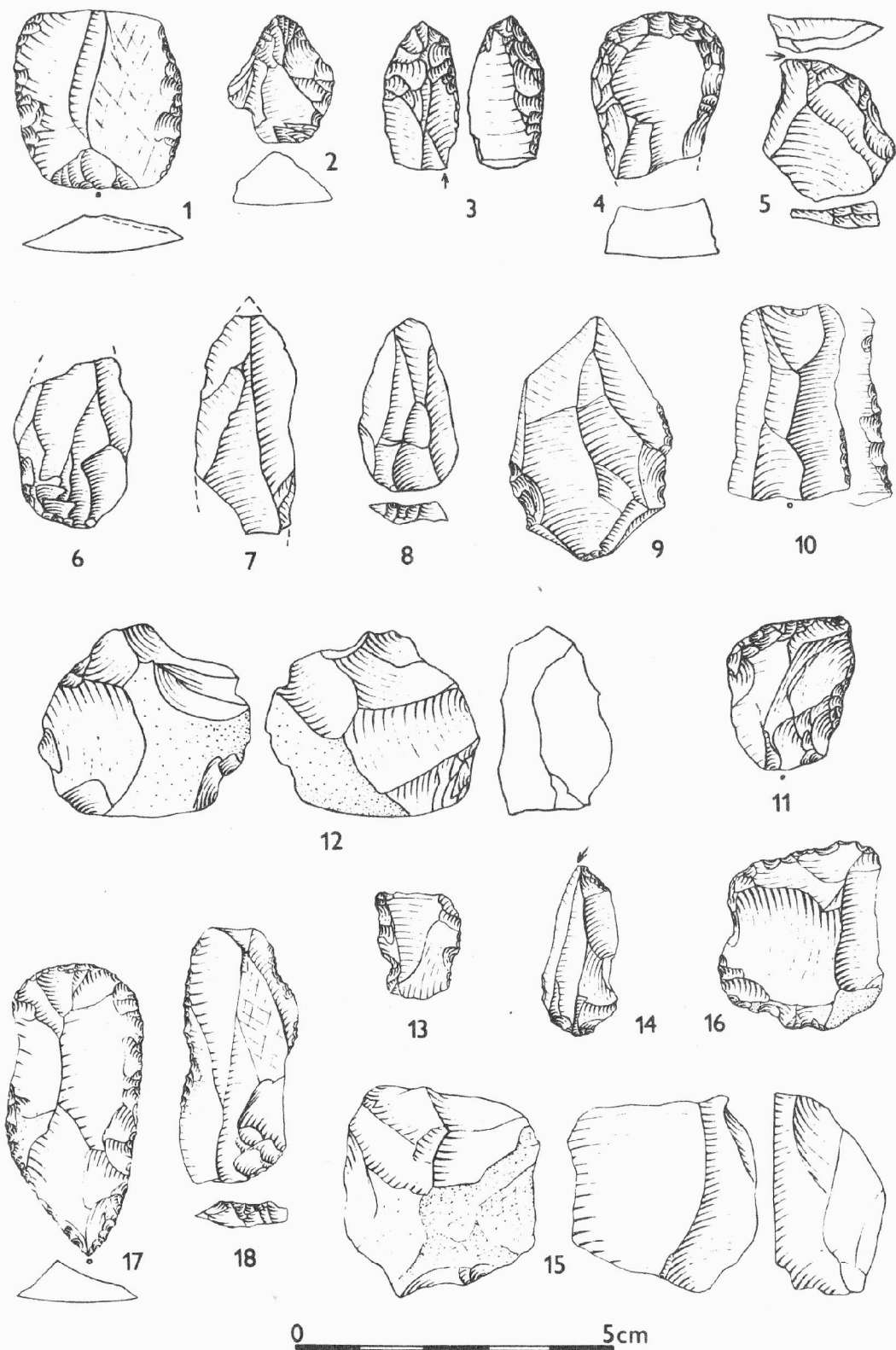

Obr. 10

1 Boskovice /okr. Blansko/, "Janovy doly"; 2 Boskovice III /okr. Blansko/; 3 Boskovice I /okr. Blansko/; 4,5,11 Černá Hora III /okr. Blansko/; 7,9,10 Černá Hora IV /okr. Blansko/; 6,8 Žernovník I /okr. Blansko/. Výběr kamenné industrie. - Auswahl an Steinindustrie. Kresba - Zeichnung; M. Oliva.

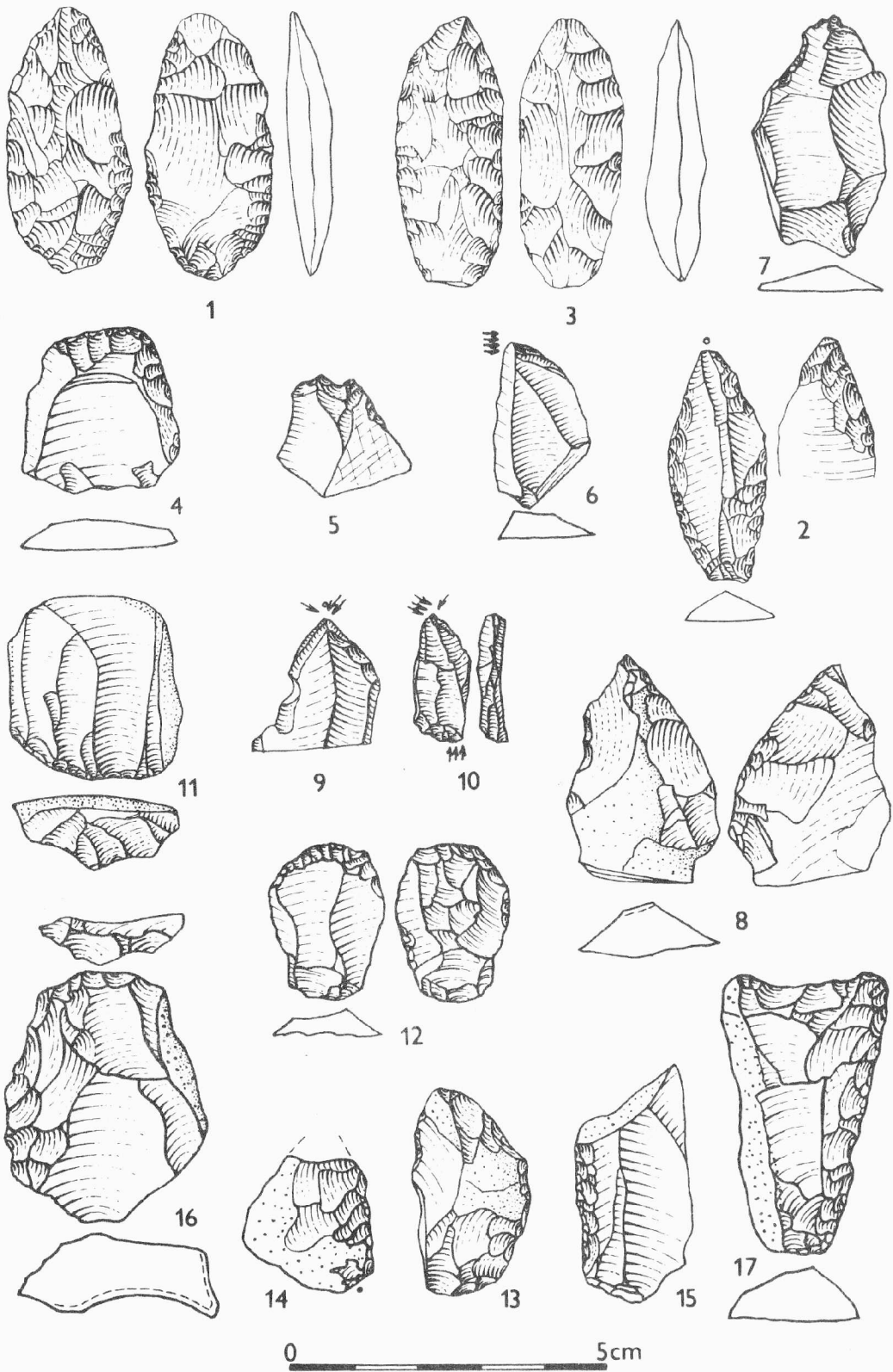

Obr. 11
 1-4 Malhostovice /okr. Brno-venkov/, "Na Jezerách"; 5-6 Újezd u Černé Hory /okr. Blansko/. Kresba - Zeichnung: M. Oliva.

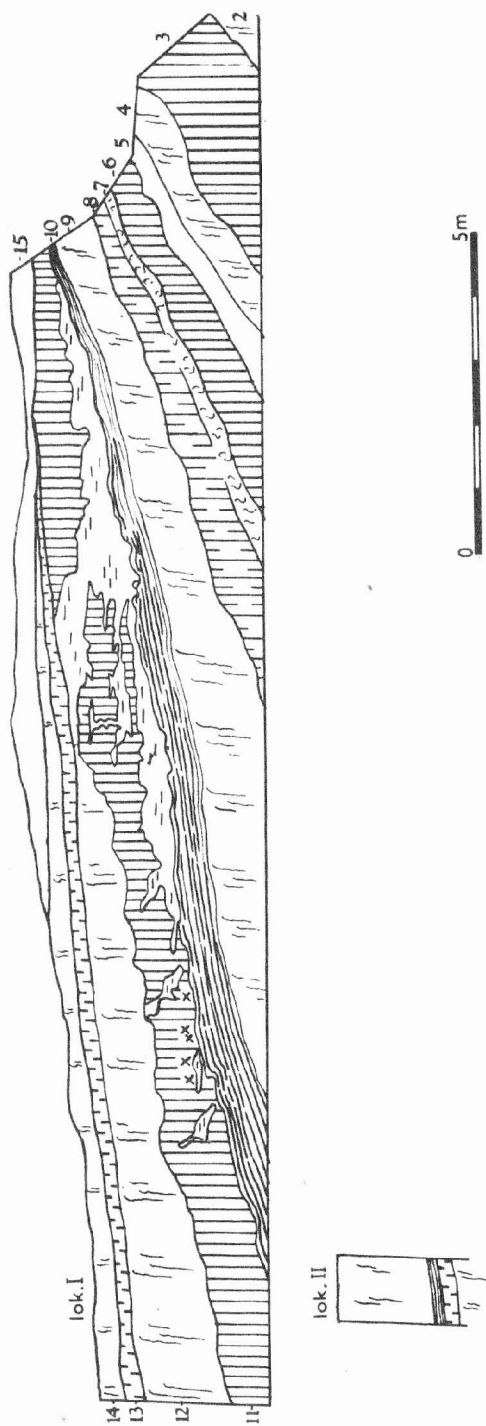
Obr. 12

1-2 Brno-Lišeň /okr. Brno-město/, Ia; 3-15 Brno-Lišeň /okr. Brno-město/, II; 16 Brno-Lišeň /okr. Brno-město/, nad Kandíř; 17-18 Podolí /okr. Brno-venkov/, I. Kresba - Zeichnung: M. Oliva.

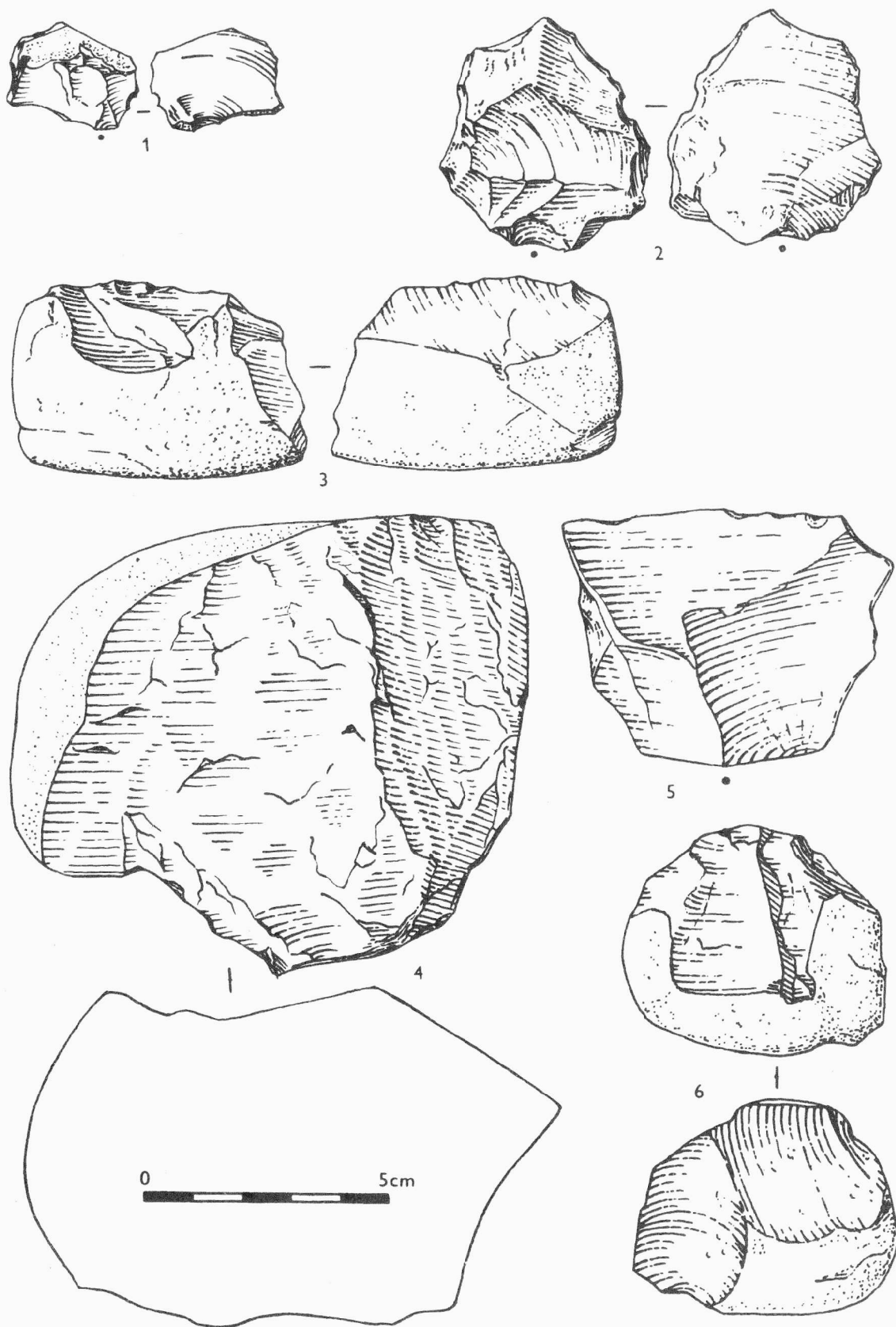
Obr. 13

1-8 Podolí /okr. Brno-venkov/, II - "Lepiny"; 9-11 Brno-Líšeň /okr. Brno-město/, V - "Kopaniny"; 12-16 Brno-Líšeň /okr. Brno-město/, IV - "Staré Zámky"; 17 Brno-Líšeň /okr. Brno-město/, "Zeliska". Kresba - Zeichnung: M. Oliva.

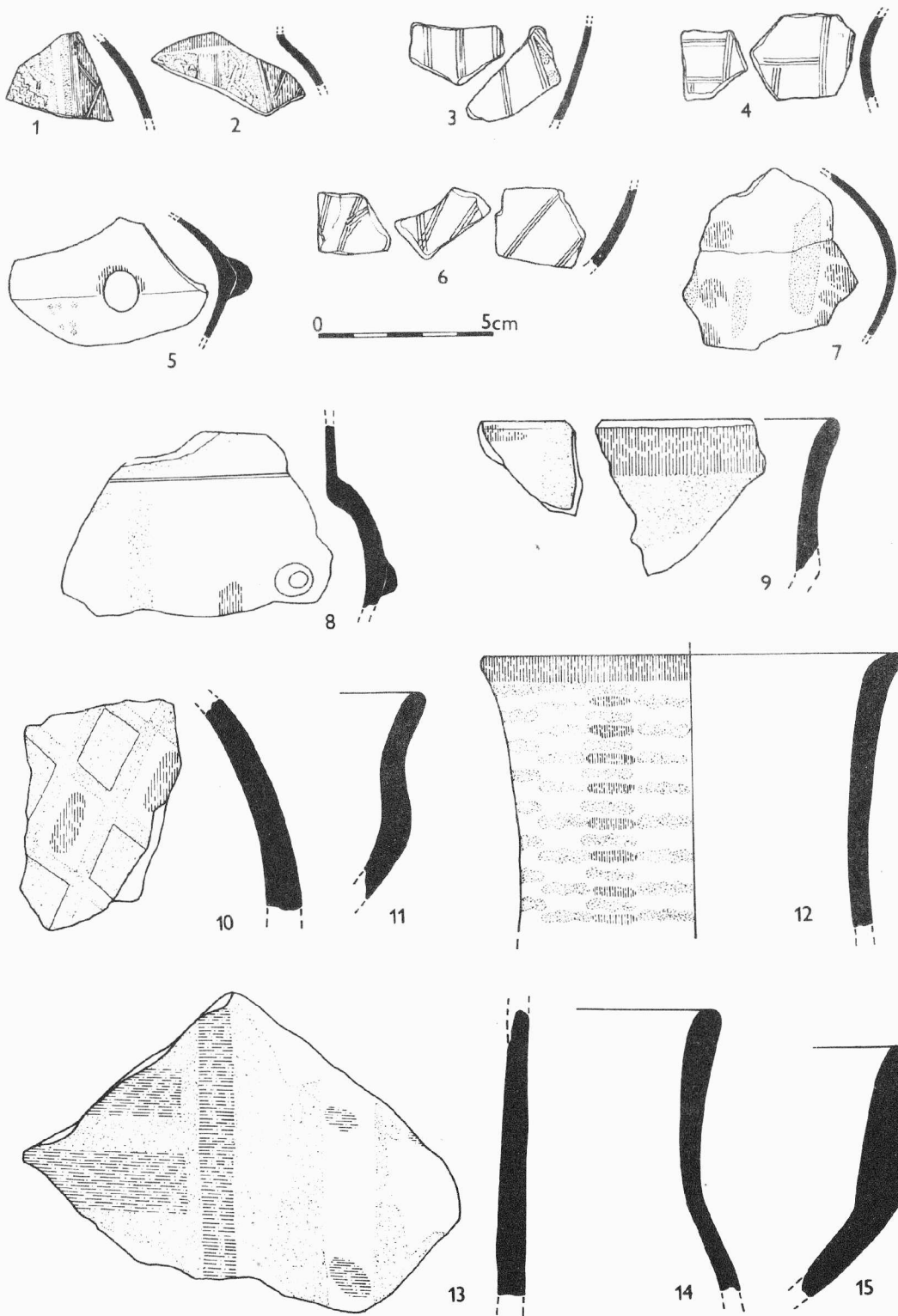

Obr. 14

Brno-Židenice /okr. Brno-město/, "Nová hora". Lokalita I a II. Vysvětlivky k číslování vrstev viz v textu článku. - Lokalität I und II. Erklärungen zur Nummerierung der Schichten siehe im Text des Artikels. Kresba - Zeichnung: J. Svoboda.

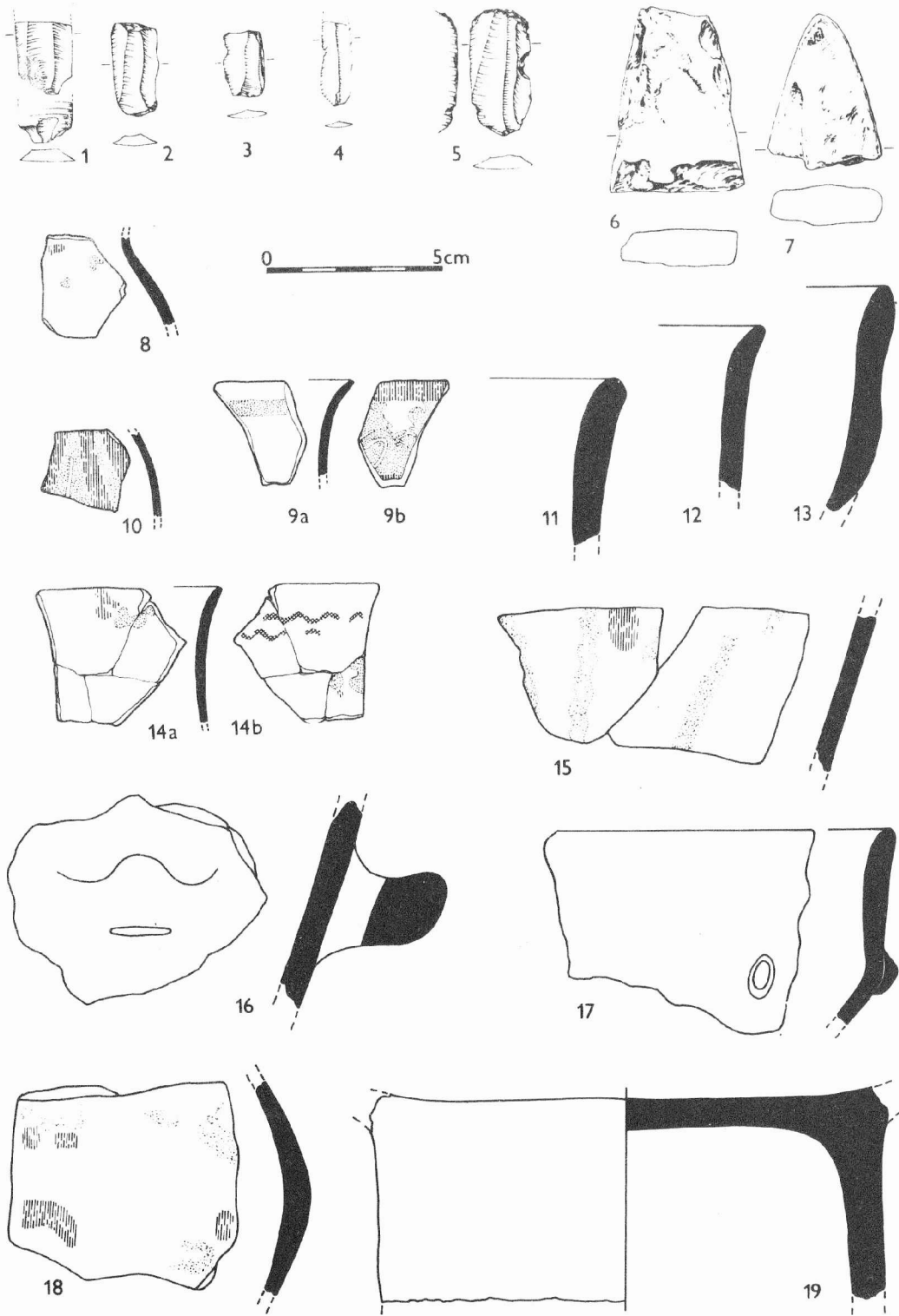
Obr. 15
 Brno-Židenice /okr. Brno-město/. Kamenná industrie z lokalit v okolí Stránské skály. 1-3 "Nová hora", lokalita I, vrstva 11; 4 "Růženin dvůr", povrchový sběr; 5-6 "Vinohrady", povrchový sběr. Kresba: J. Svoboda. - Steinindustrie aus Lokalitäten in der Umgebung von Stránská skála. 1-3 "Nová hora", Lokalität I, Schicht 11; 4 "Růženin dvůr", Lesefund; 5-6 "Vinohrady", Lesefunde. Zeichnung: J. Svoboda.

Obr. 16

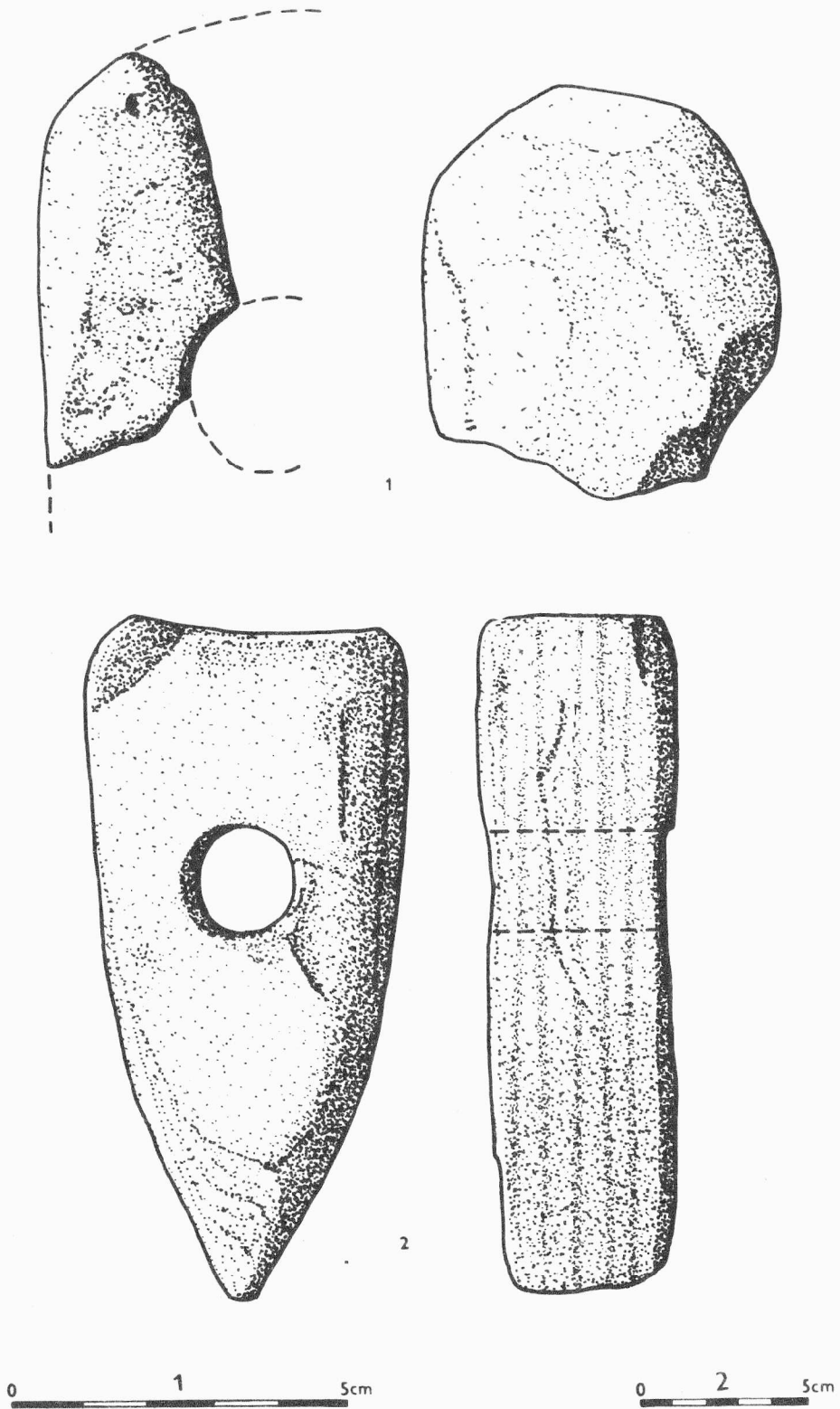
Popůvky /okr. Brno-venkov/, "Pod šípem". Výběr zdobené keramiky. - Auswahl an verzierter Keramik.

Kresba - Zeichnung: P. Šindelář.

Obr. 17

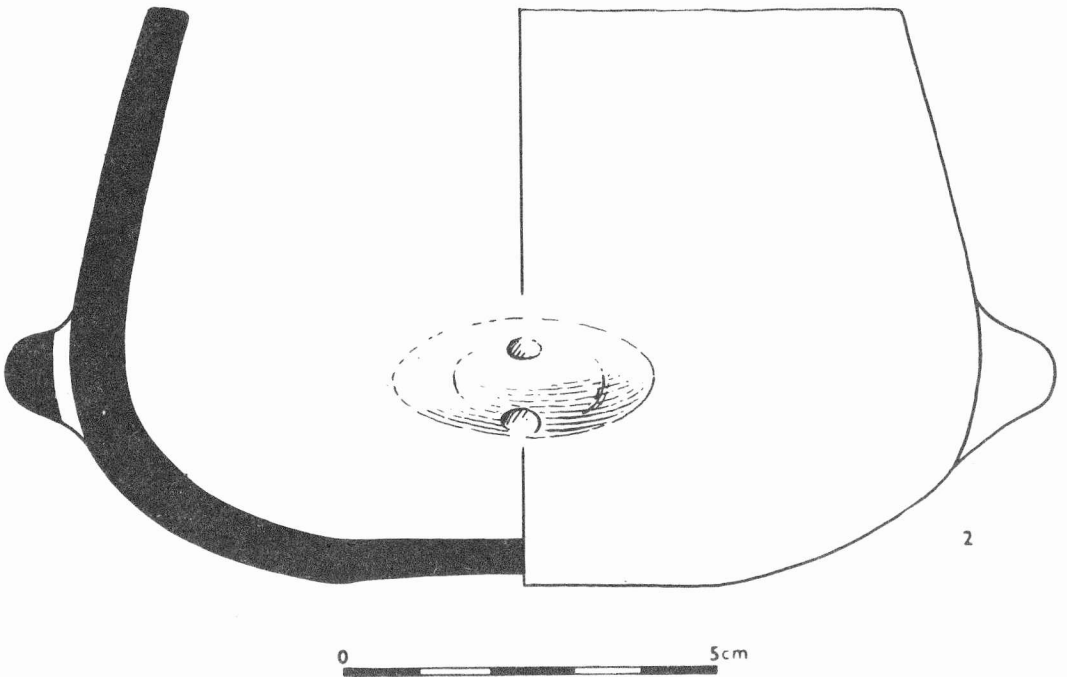
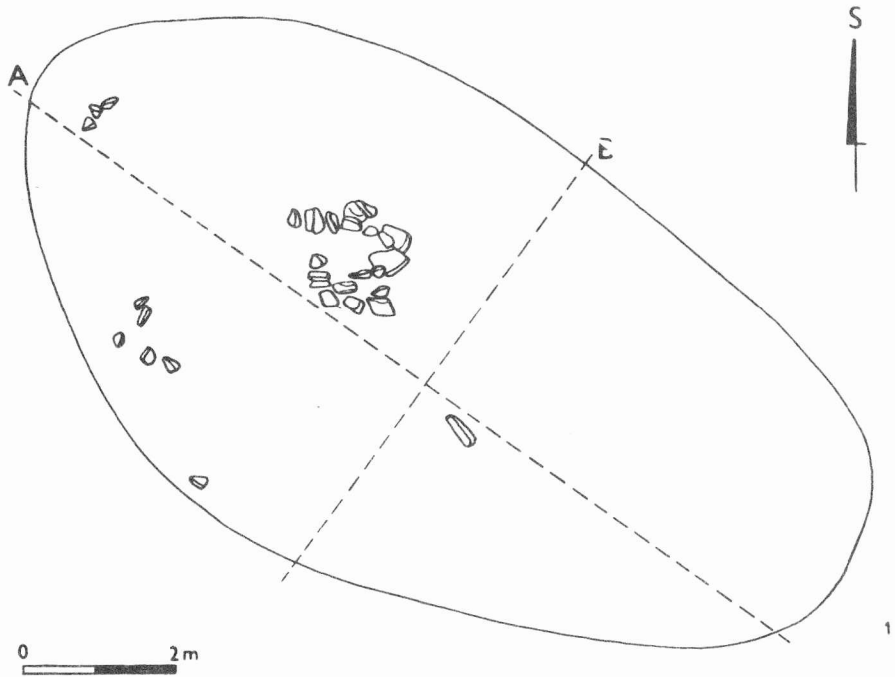
Popůvky /okr. Brno-venkov/, "Pod šípem". Nálezy z objektu s moravskou malovanou keramikou. - Funde aus einem Objekt mit mährischer bemalter Keramik. Kresba - Zeichnung: P. Šindelář.

Obr. 18

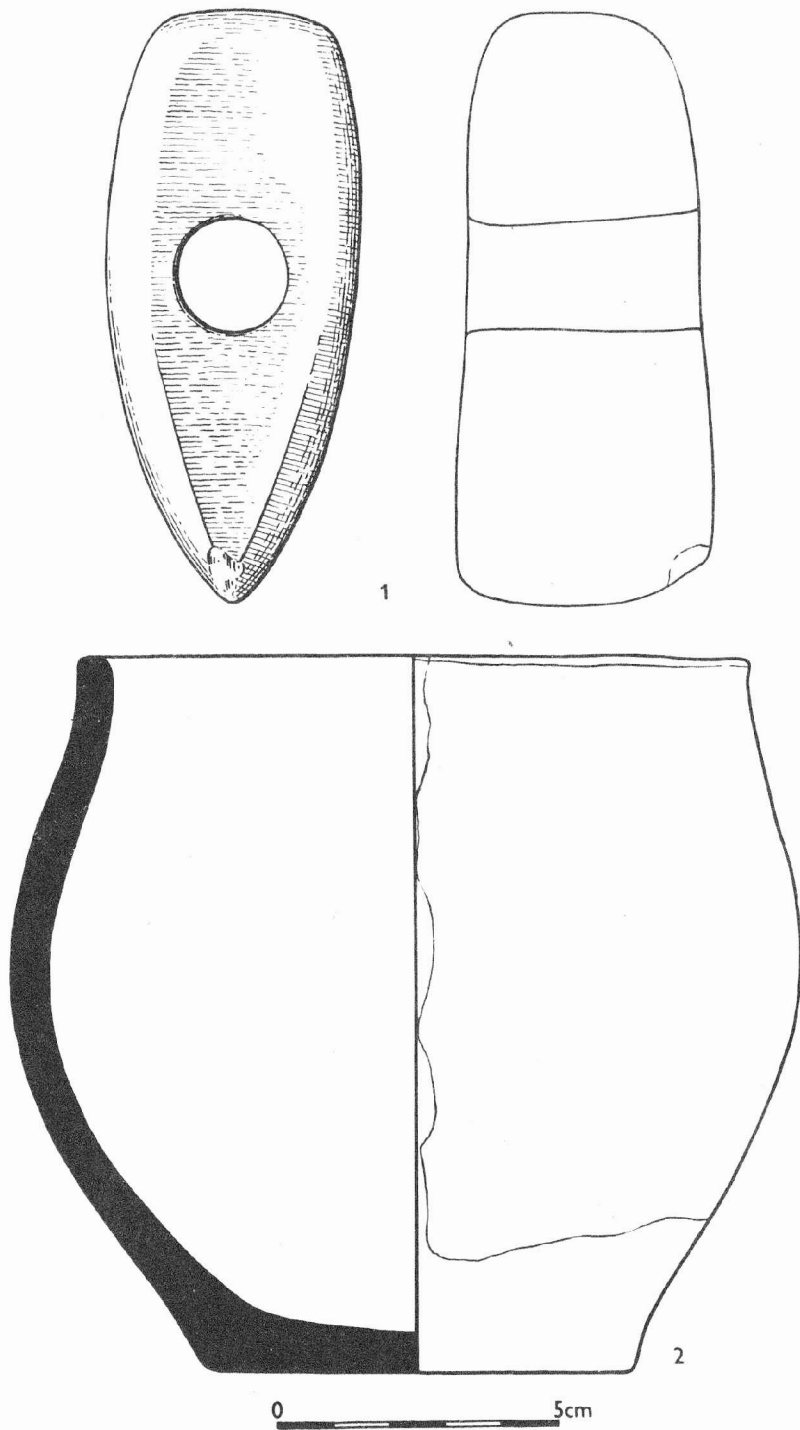
1 Březník /okr. Třebíč/. Zlomek kamenné motyky. - Bruchstück einer steinernen Hacke; 2 Kralice nad Oslavou /okr. Třebíč/. Kamenný sekeromlat. - Steinernes Axtteil. Kresba - Zeichnung; P. Šindelář.

SLATINKY - Ostichovec

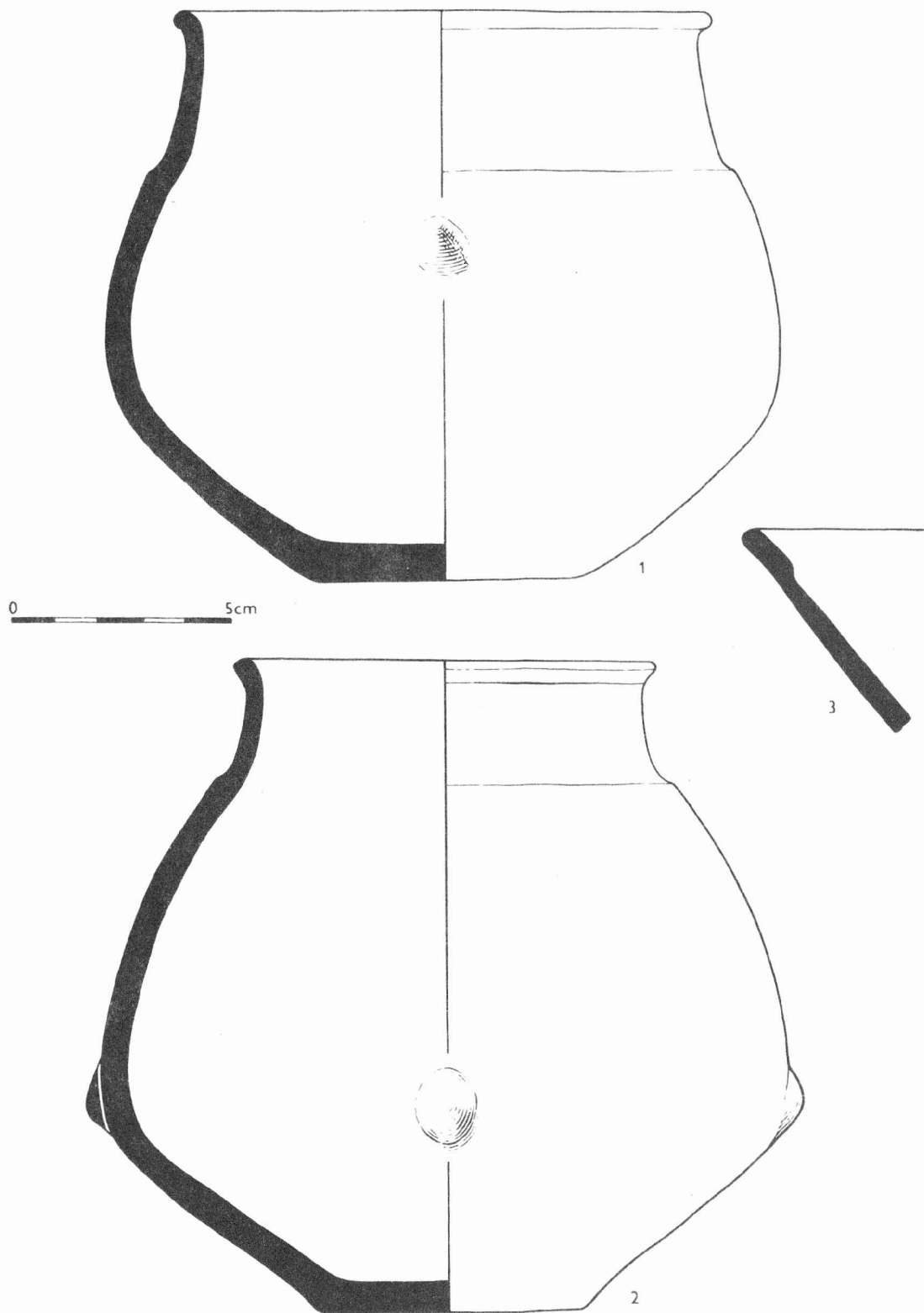
Obr. 19

1 Slatinky /okr. Prostějov/, "Ostichovec". Půdorys mohyly. - Grundriß eines Grabhügels. Kresba - Zeichnung: A. Prudká; 2 Rašovice /okr. Vyškov/. Neolitická nádoba. - Neolithisches Gefäß. Kresba - Zeichnung: A. Krechlerová.

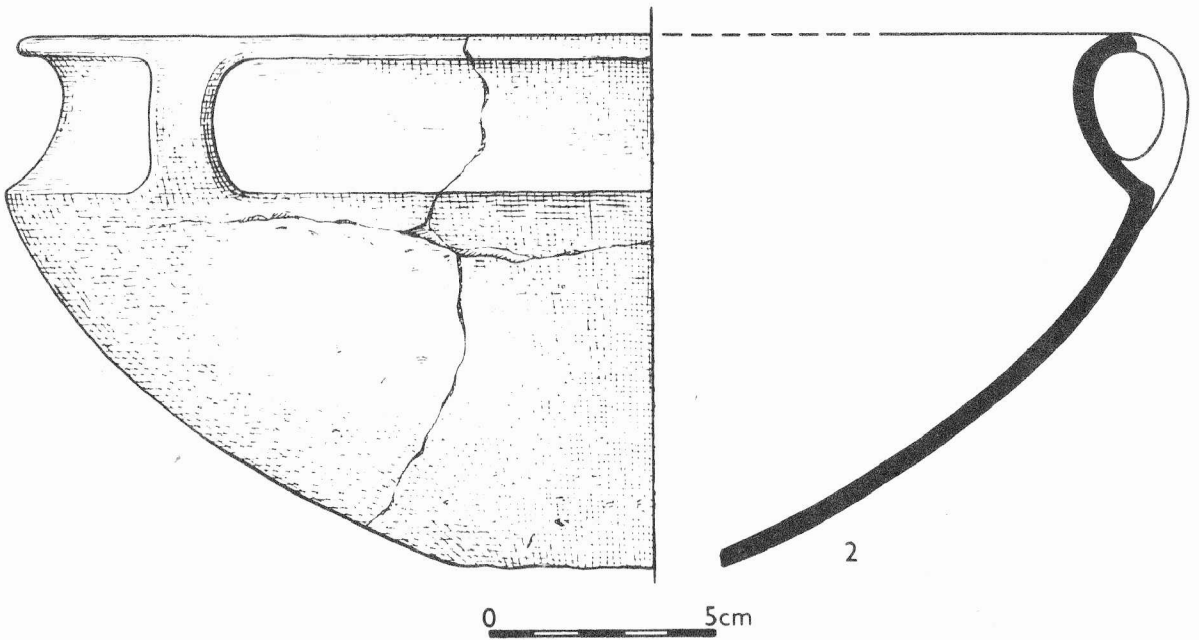
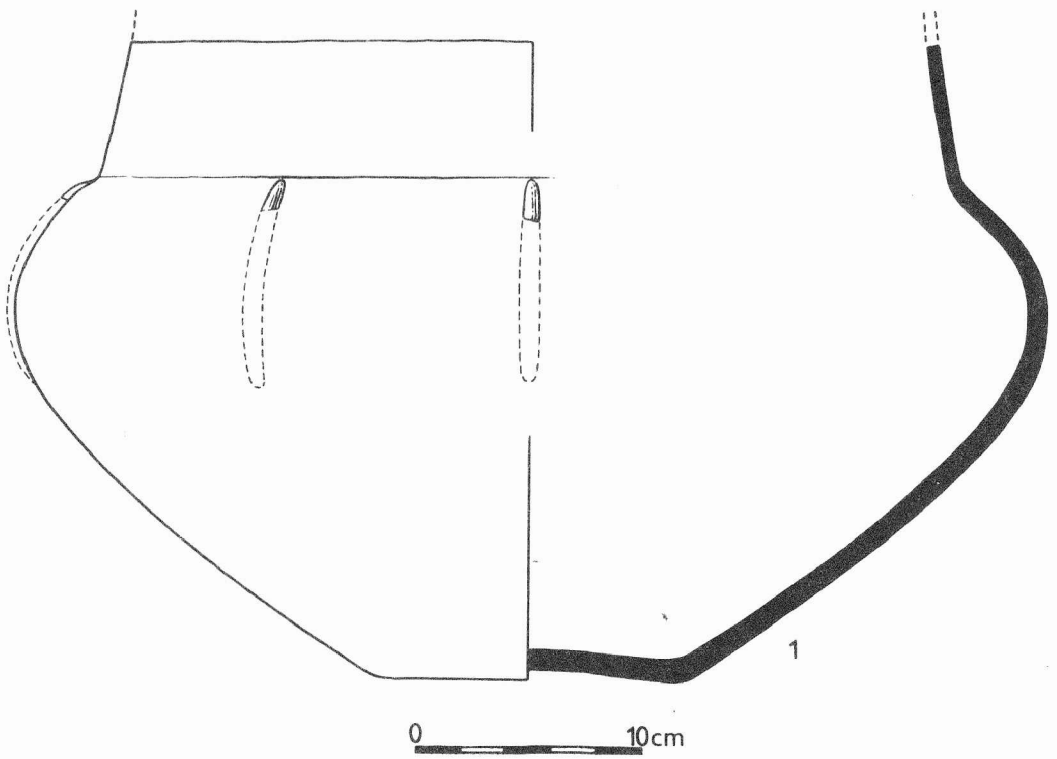
Obr. 20

1 Prosenice /okr. Přerov/. Kamenný sekeromlat. - Steinernes Axtbeil; 2 Brno-Starý Lískovec /okr. Brno-město/. Nádoba horákovské kultury. - Gefäß der Horákov-Kultur.

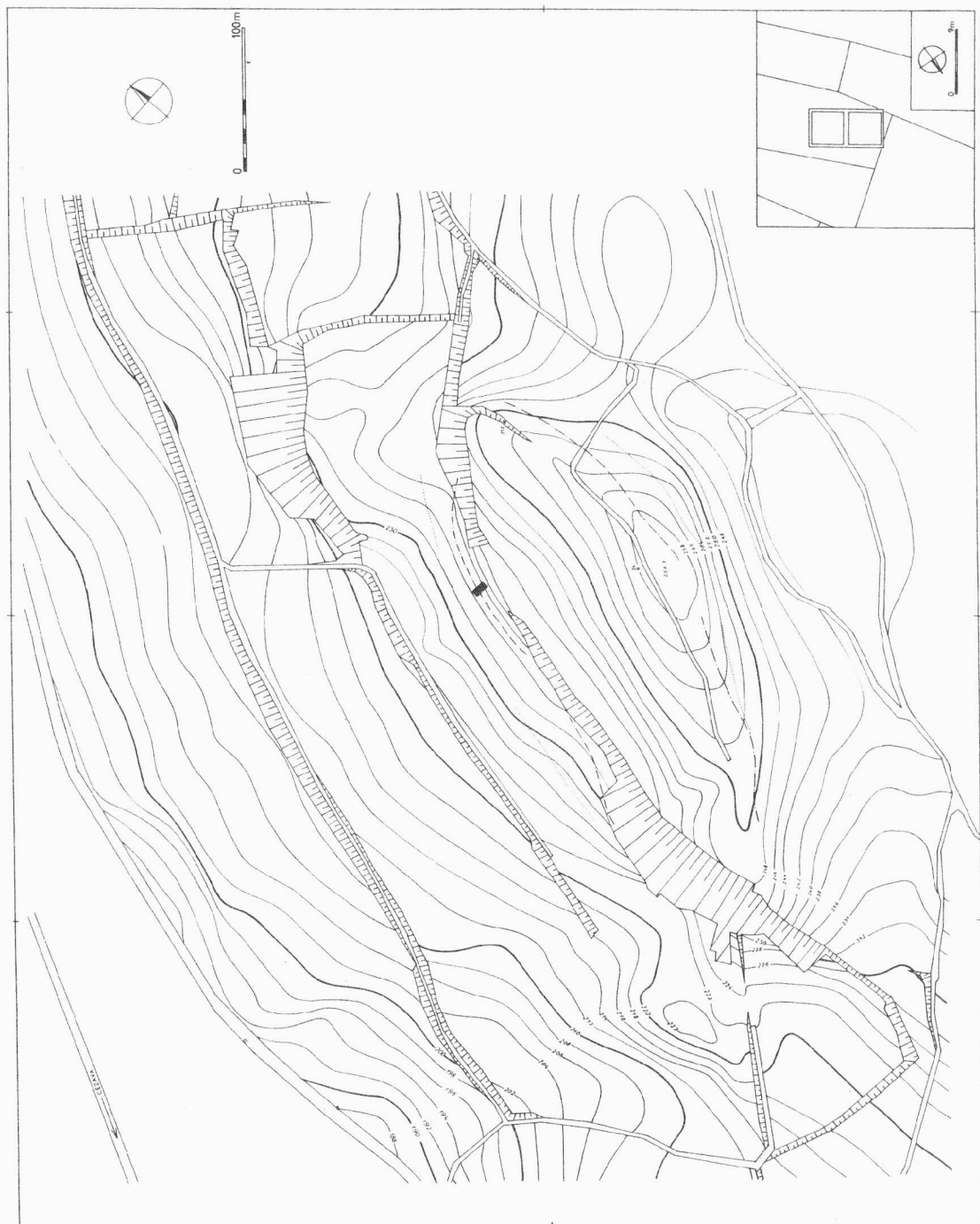

Obr. 21

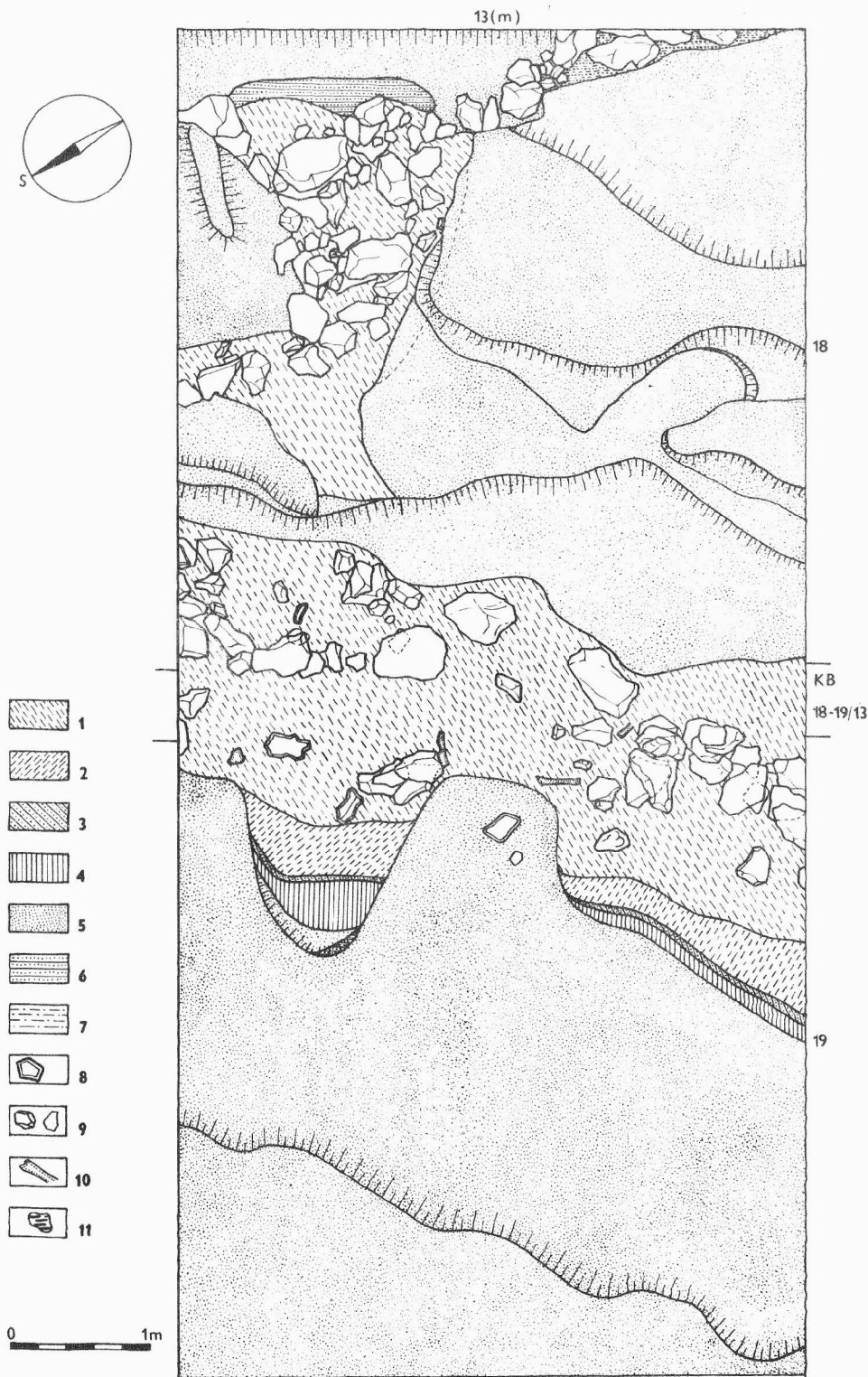
Bořetice /okr. Břeclav/. Keramika z rozrušeného hrobu protoúnětické kultury. - Keramik aus einem gestörten Grab der Protoúnětické-Kultur.

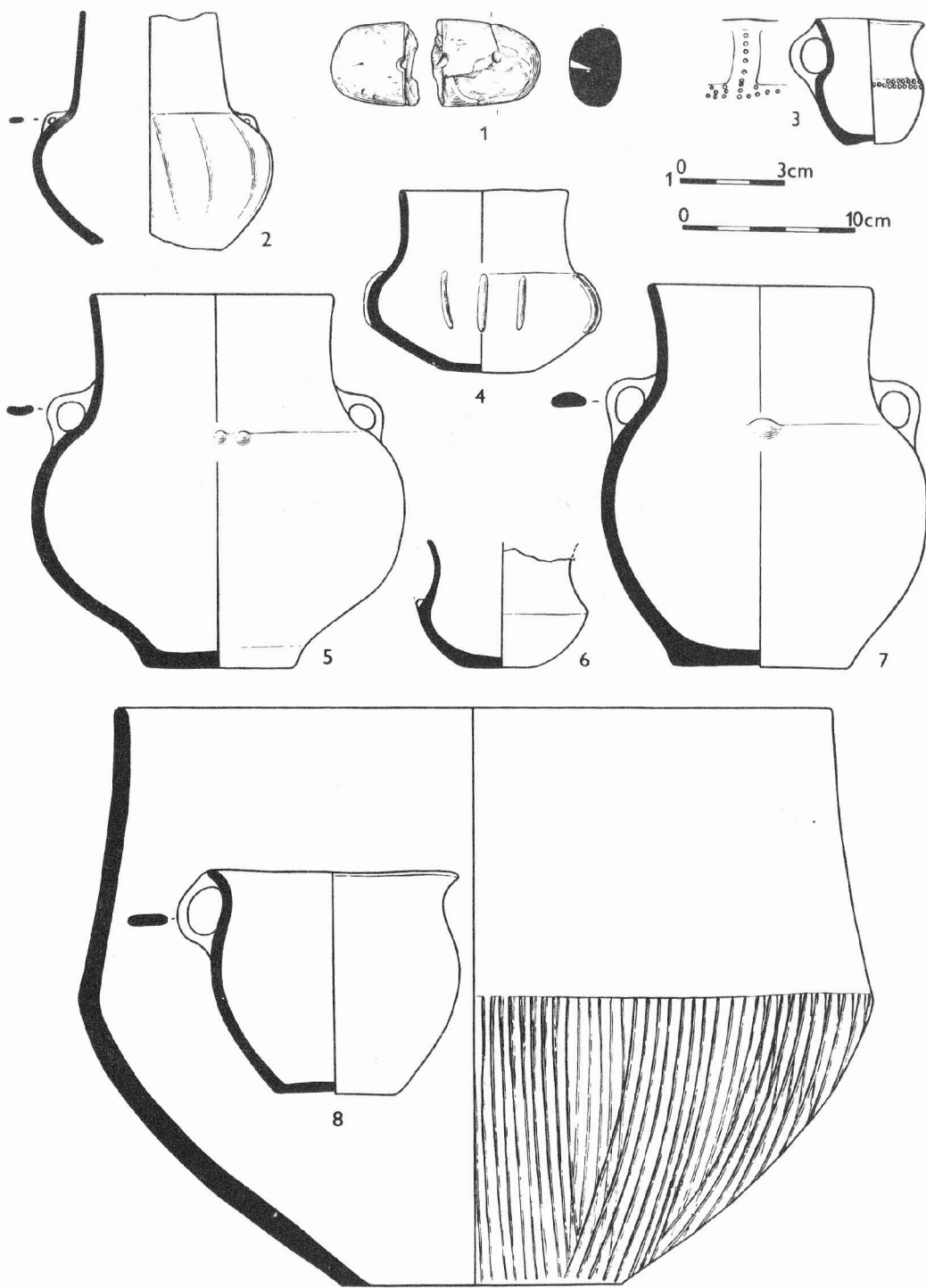
Obr. 22
1 Šlapanice /okr. Brno-venkov/; 2 Mušov /okr. Břeclav/.

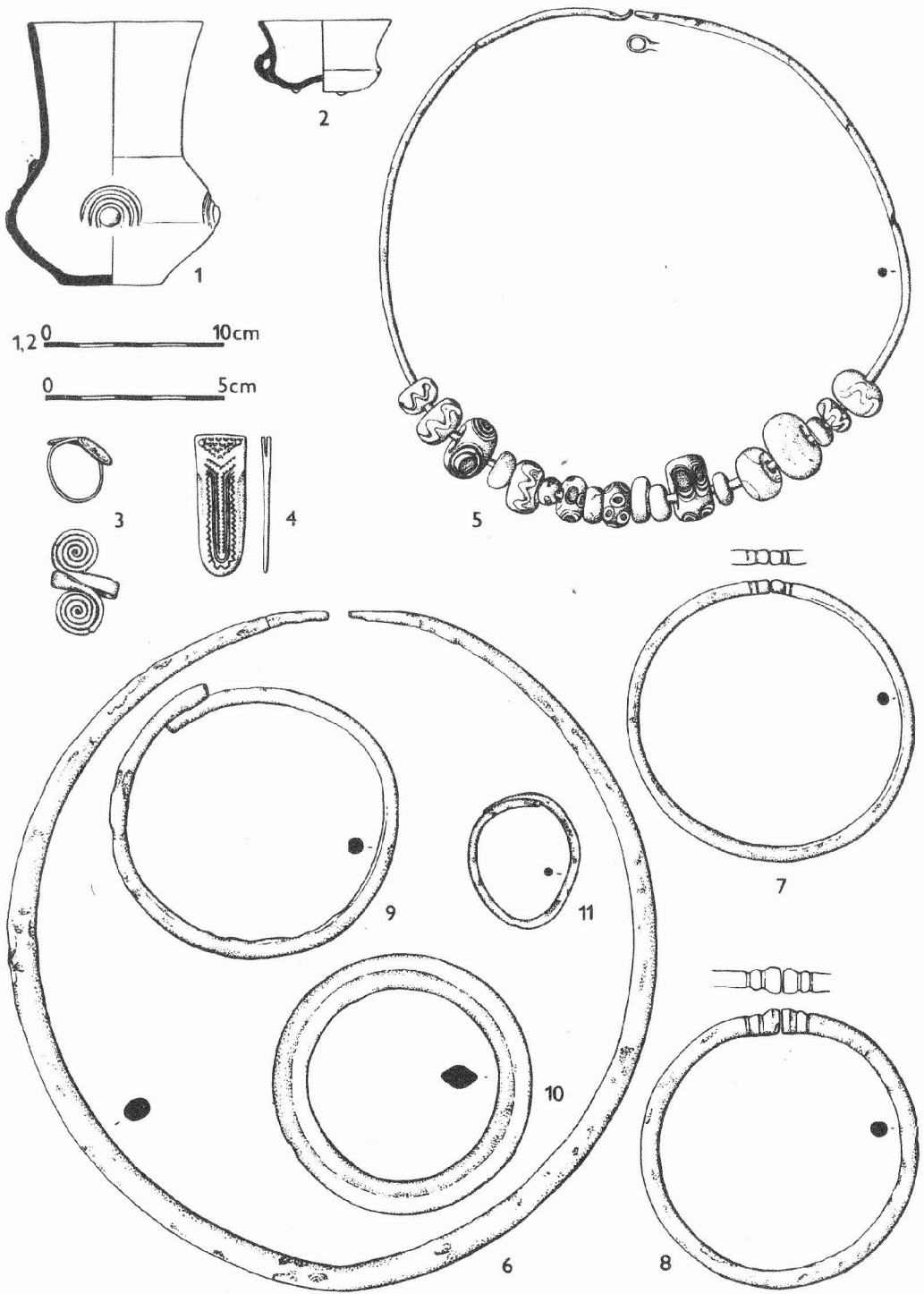
Obr. 23
 Blučina /okr. Brno-venkov/. Celkový plán výšinného sídliště z doby bronzové a plán prozkoumané plochy.
 - Gesamtplan der Höhensiedlung aus der Bronzezeit und Plan der untersuchten Fläche.

Obr. 24
 Blučina /okr. Brno-venkov/. Nálezová situace v hloubce 140-160 cm. 1 vrstva III, 2 vrstva IVa, 3 vrstva IVd, 4 vrstva V, 5 jílové podloží, 6 rostlý pískovec, 7 vrstva VII, 8 střepy, 9 kámen, 10 zvířecí kosti, 11 vypálená mazanice. - Fundsituation in der Tiefe von 140-160 cm. 1 Schicht III, 2 Schicht IVa, 3 Schicht IVd, 4 Schicht V, 5 Mergelliegendes, 6 gewachsener Sandstein, 7 Schicht VII, 8 Scherben, 9 Stein, 10 Tierknochen, 11 durchglüheter Lehmewurf. Kresba - Zeichnung: M. Salaš.

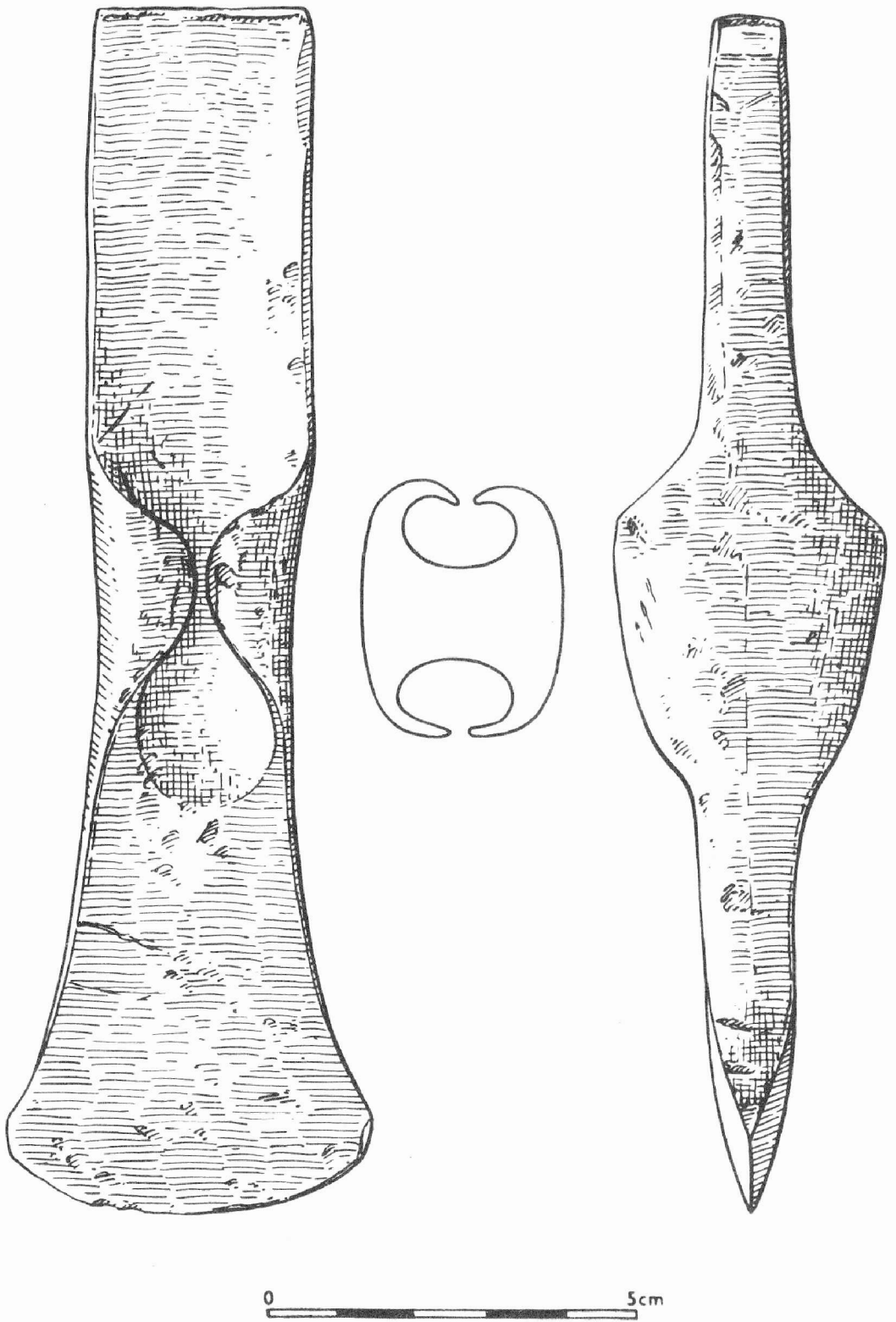

Obr. 25
 Blučina /okr. Brno-venkov/. Výběr nálezů. - Fundauswahl.

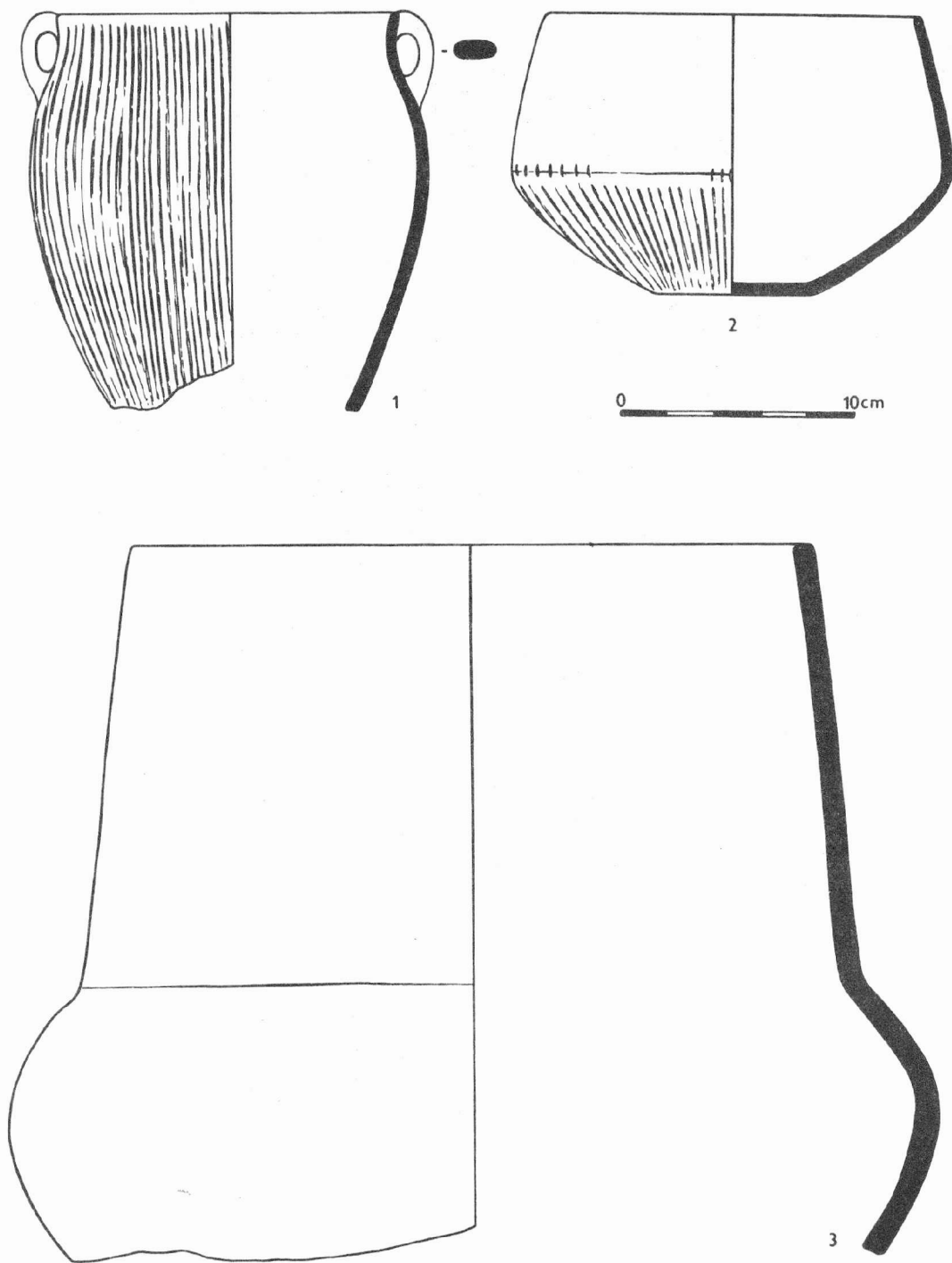
Obr. 26

Borotice /okr. Znojmo/. Výběr materiálu z výzkumu. - Materialauswahl von der Grabung.

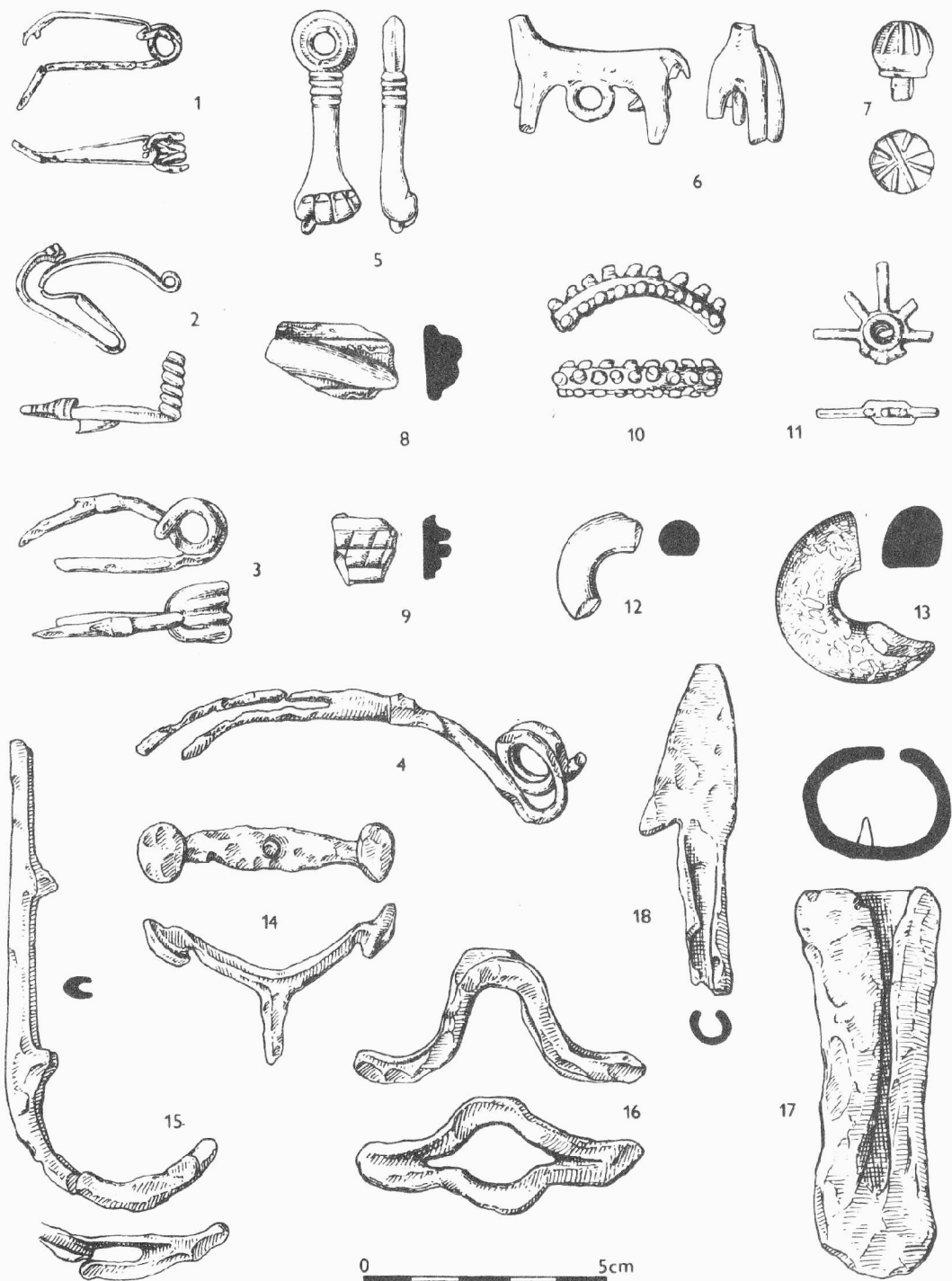

Obr. 27

Gottwaldov-Prštné /okr. Gottwaldov/. Bronzová sekera. - Bronzene Axt.

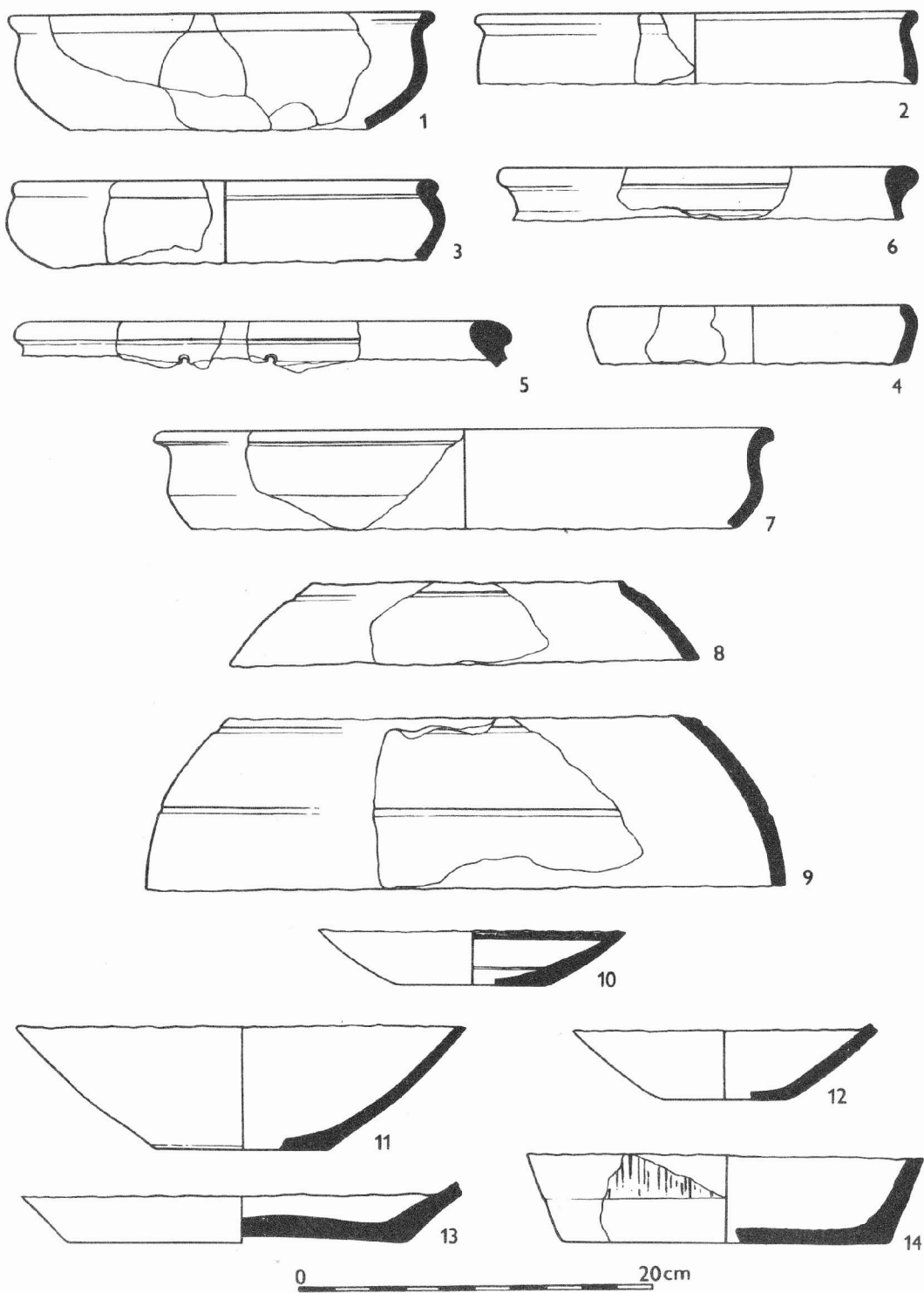

Obr. 28
 Šlapanice /okr. Brno-venkov/. Žárový hrob velatické kultury. - Brandgrab der Velatice -Kultur.

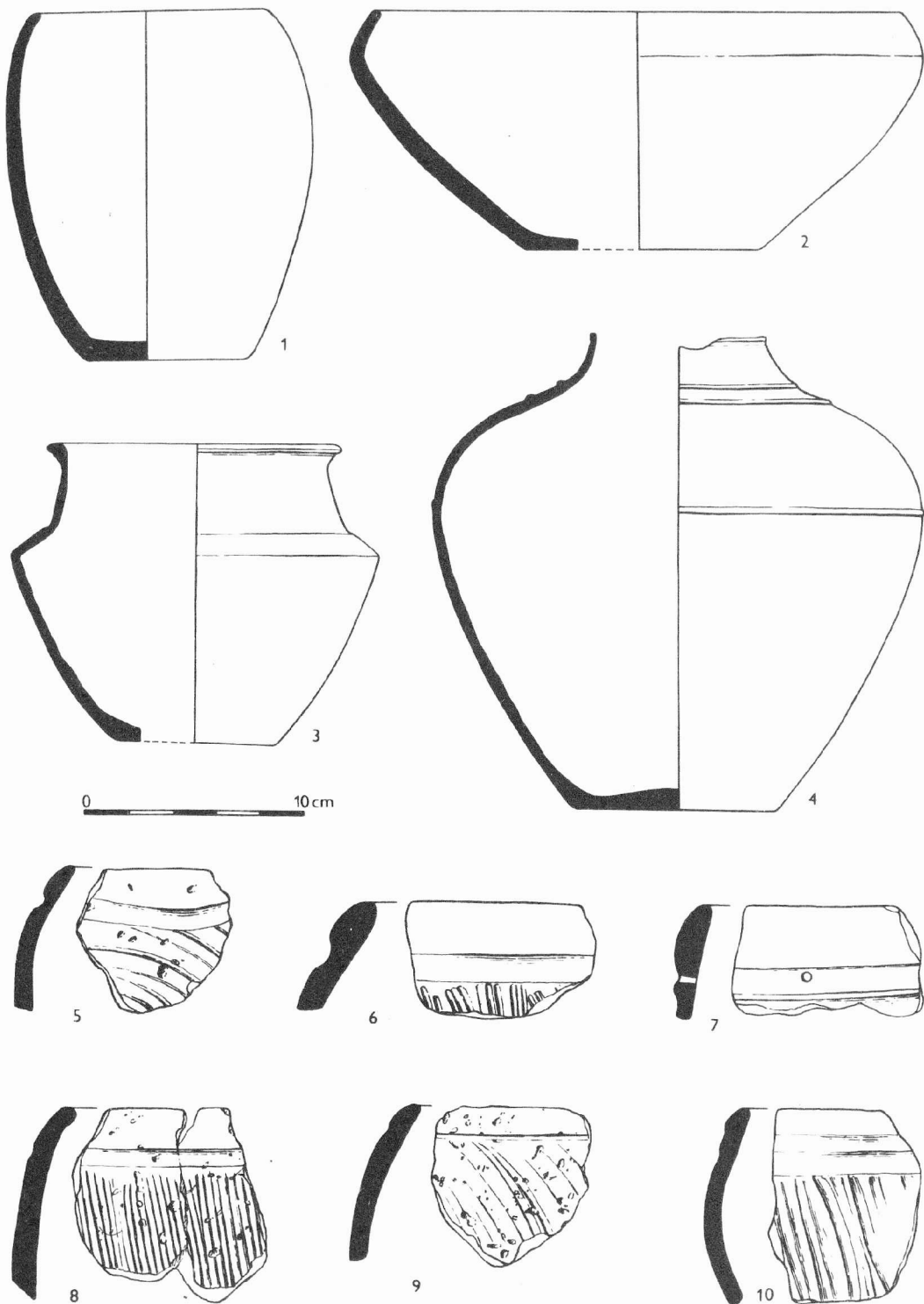

Obr. 29

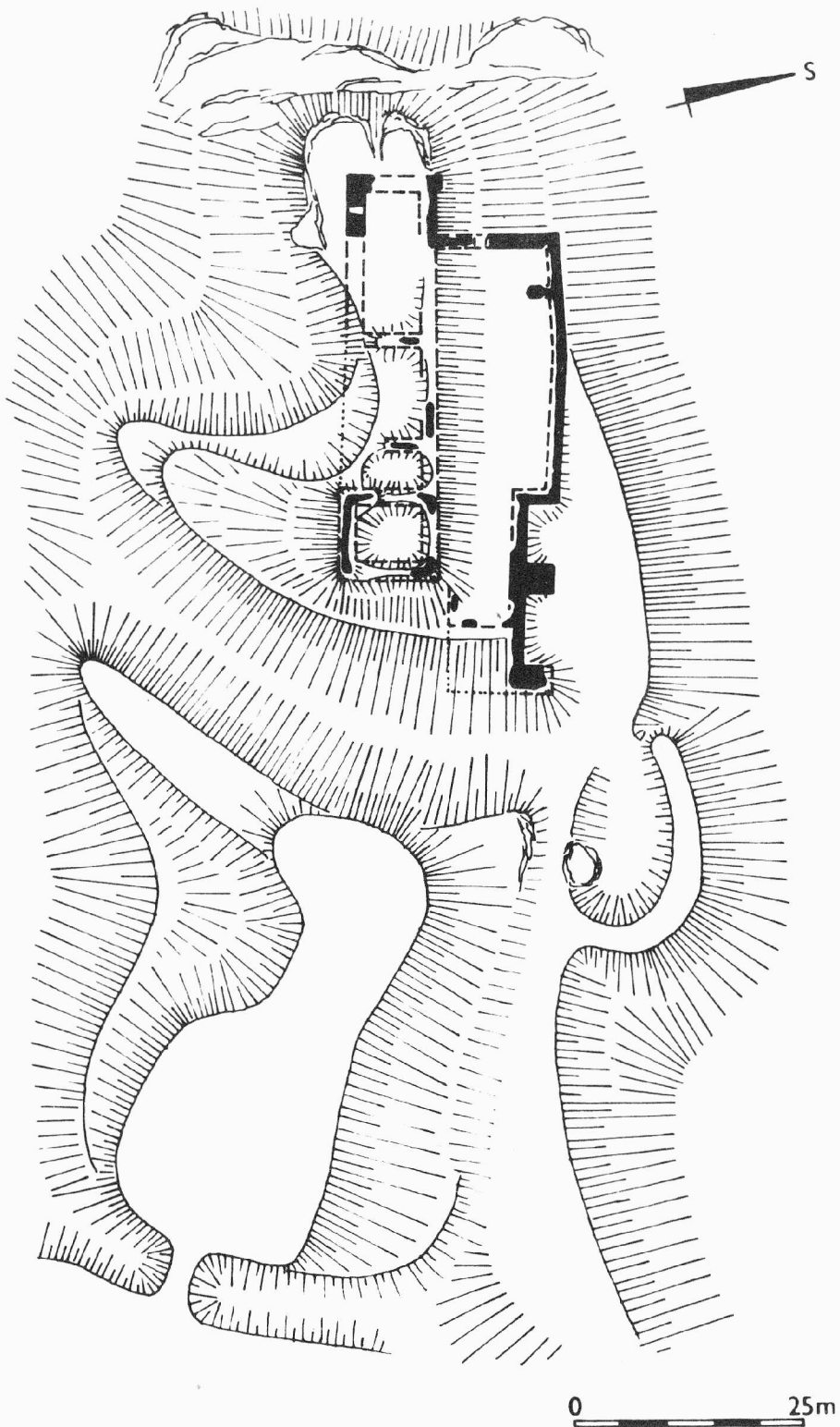
Malé Hradisko /okr. Prostějov/, Keltické oppidum Staré Hradisko. Výběr nálezů. - Keltisches Oppidum Staré Hradisko. Fundauswahl.

Obr. 30
 Kučerov /okr. Vyškov/. Výběr laténské sídlištní keramiky. - Auswahl an latènezeitlicher Siedlungske-
 ramik.

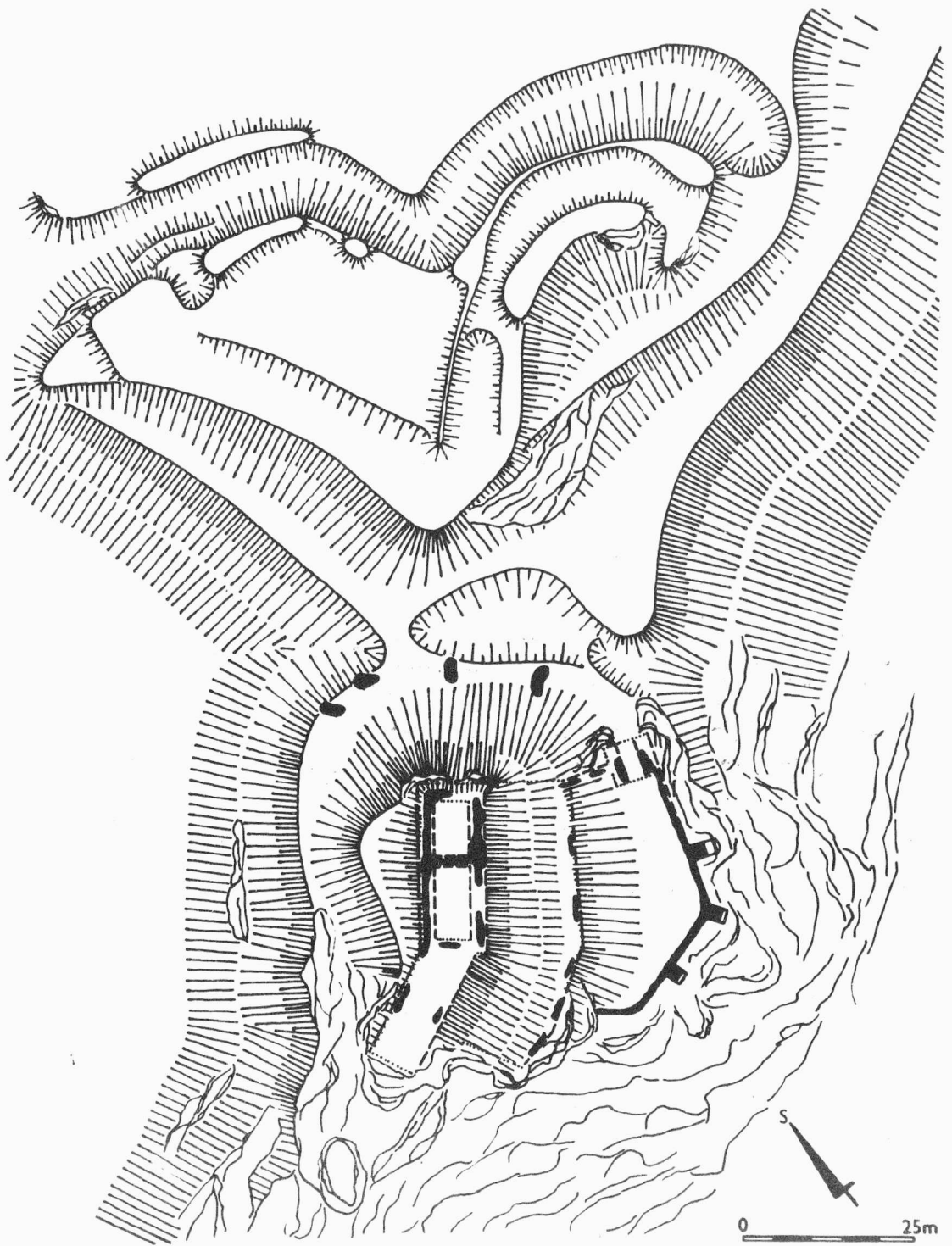

Obr. 31
 Jičina /okr. Nový Jičín/. Hradiště "Požaha", výběr nálezů. - Burgwall "Požaha", Fundauswahl.

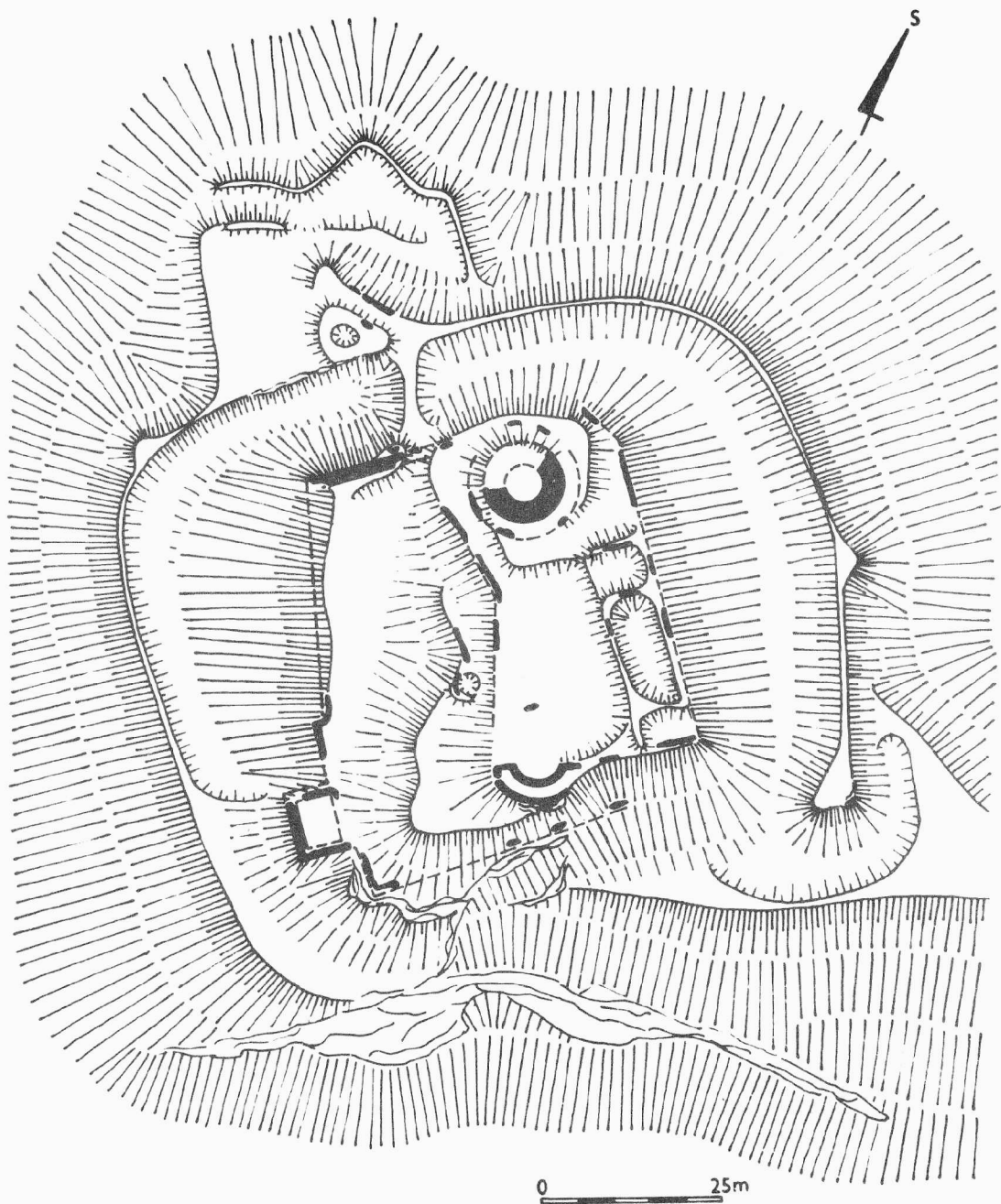
Obr. 32

Hrad Lapikus /obec Plaveč, okr. Znojmo/. Púdorys terénní situace a pozůstatků hradu. Plně - obnažené a dochované zdivo, tečkované a čárkované - předpokládaný průběh zdiva. - Grundriß der Terrainsituation und der Burgüberreste. Volle Linie - bloßgelegtes und erhaltenes Gemäuer, punktiert und gestrichelt - vorausgesetzter Verlauf des Gemäuers. Kresba - Zeichnung: M. Plaček.

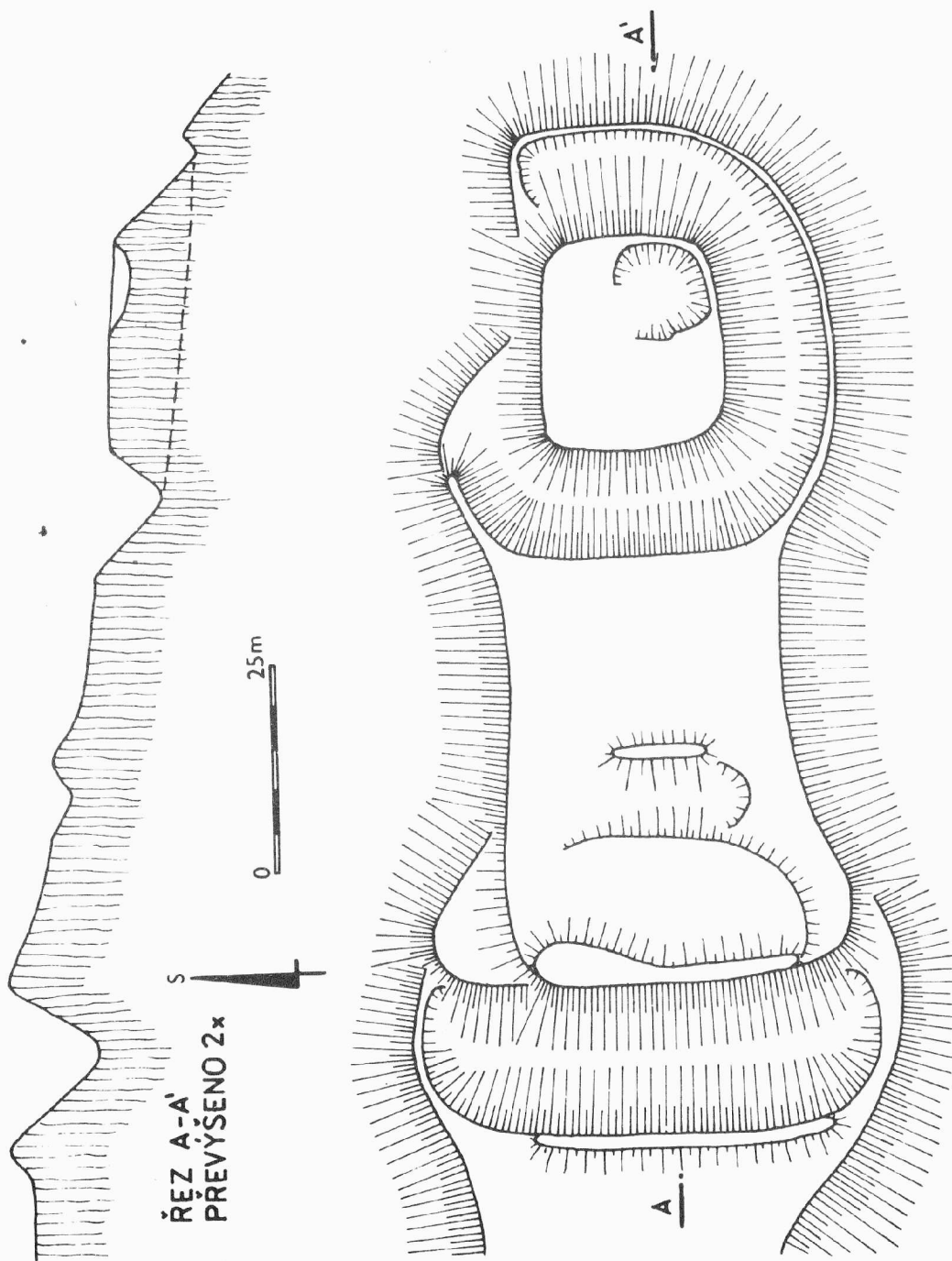
Obr. 33

Levnov - Ketkovický hrad / obec Ketkovice, okr. Brno-venkov/. Půdorys terénní situace a pozůstatků hradu. Plně - obnažené a dochované zdivo, tečkované a čárkované - předpokládaný průběh zdiva, šrafované - zřícené bloky zdiva. - Grundriß der Terrainsituation und der Burgüberreste. Volle Linie - bloßgelegte und erhaltenes Gemäuer, punktiert und gestrichelt - vorausgesetztes Verlauf des Gemäuers, schraffiert - eingestürzte Blöcke des Gemäuers. Kresba - Zeichnung: M. Plaček.

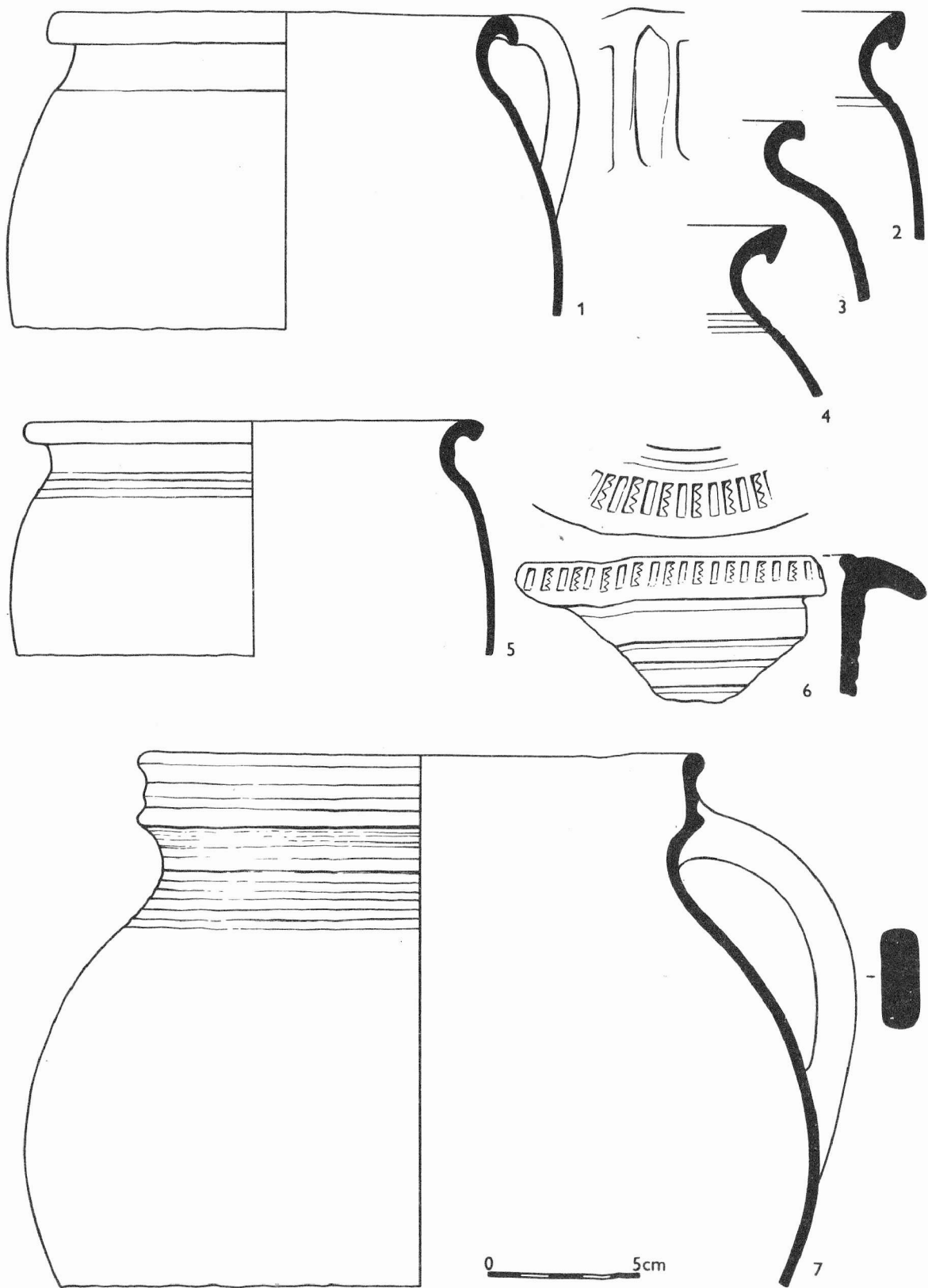
Obr. 34

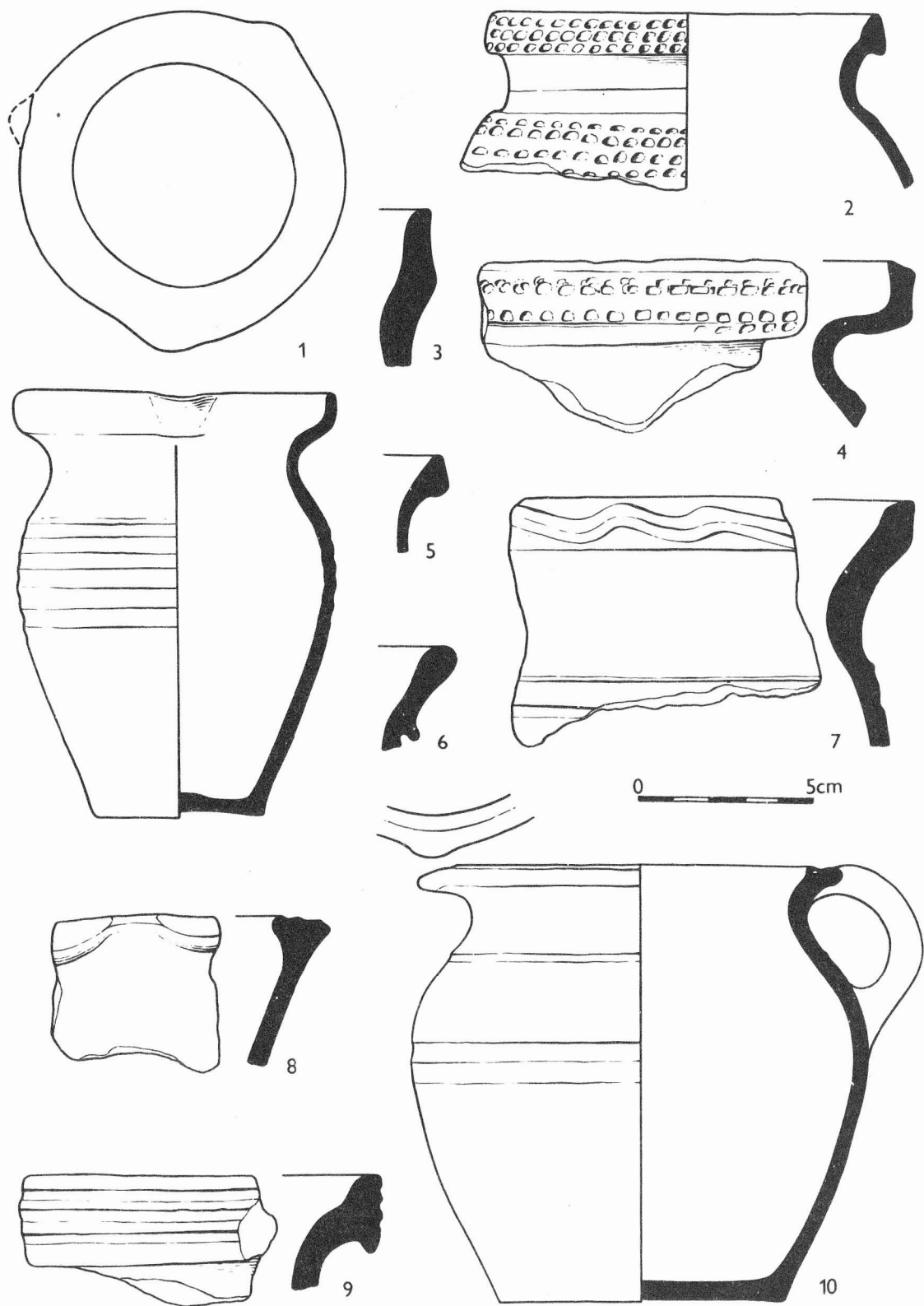
Hrad Kraví hora /obec Kuroslepy, okr. Třebíč/. Půdorys terénní situace a pozůstatků hradu. Plně-obnažené a dochované zdivo, čárkovaně - předpokládaný průběh zdiva, šrafovaně - recentní zdivo.-Grundriß der Terrainsituation und der Burgüberreste. Volle Linie - bloßgelegtes und erhaltenes Gemäuer, gestrichelt - vorausgesetzter Verlauf des Gemäuers, schraffiert - rezentes Gemäuer. Kresba - Zeichnung: M. Plaček.

Obr. 35

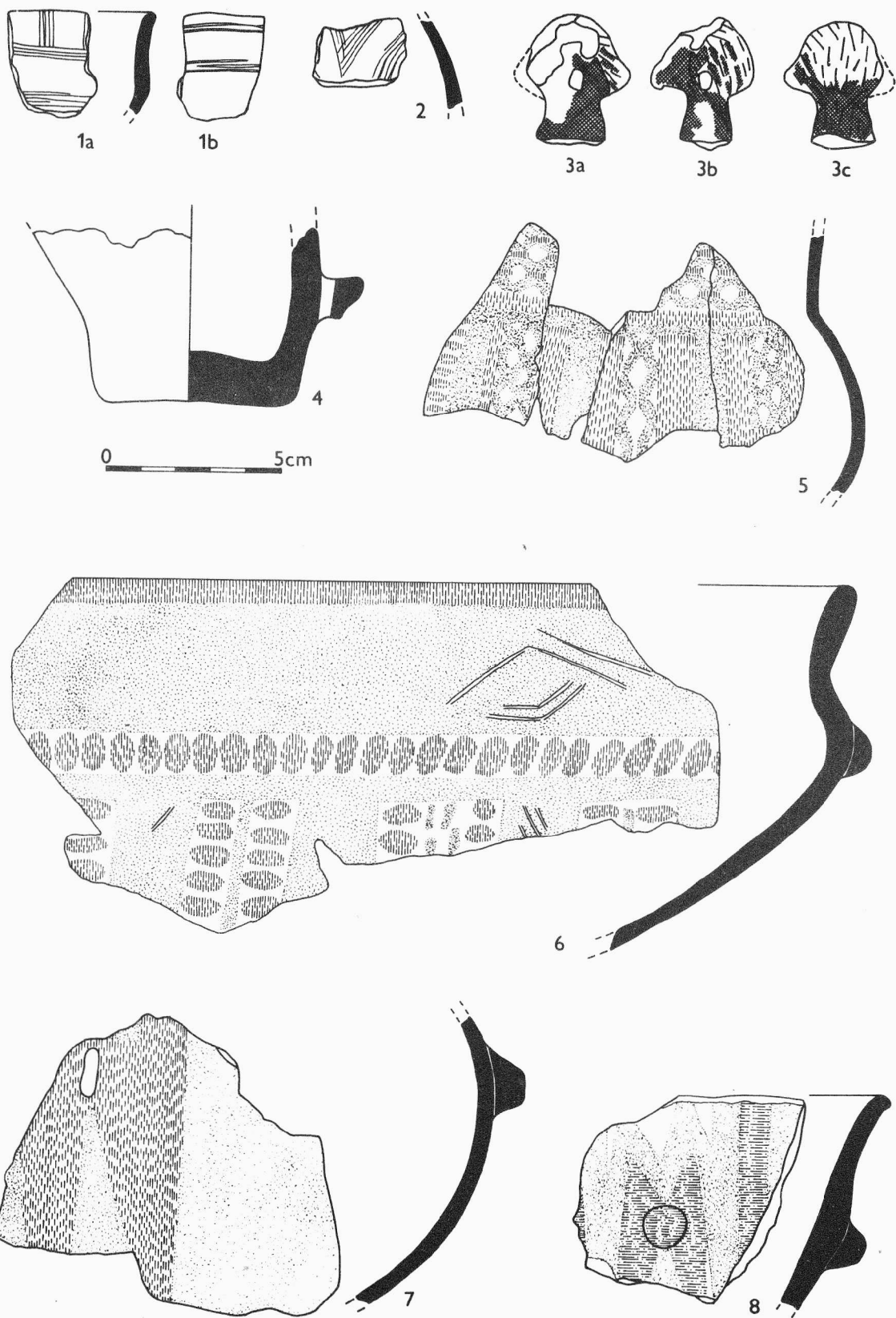
Zbraslav /okr. Brno-venkov/. Půdorys a profil opevněného sídla v trati "Hradisko". - Grundriß und Profil des befestigten Wohnsitzes in der Flur "Hradisko". Kresba - Zeichnung: M. Plaček.

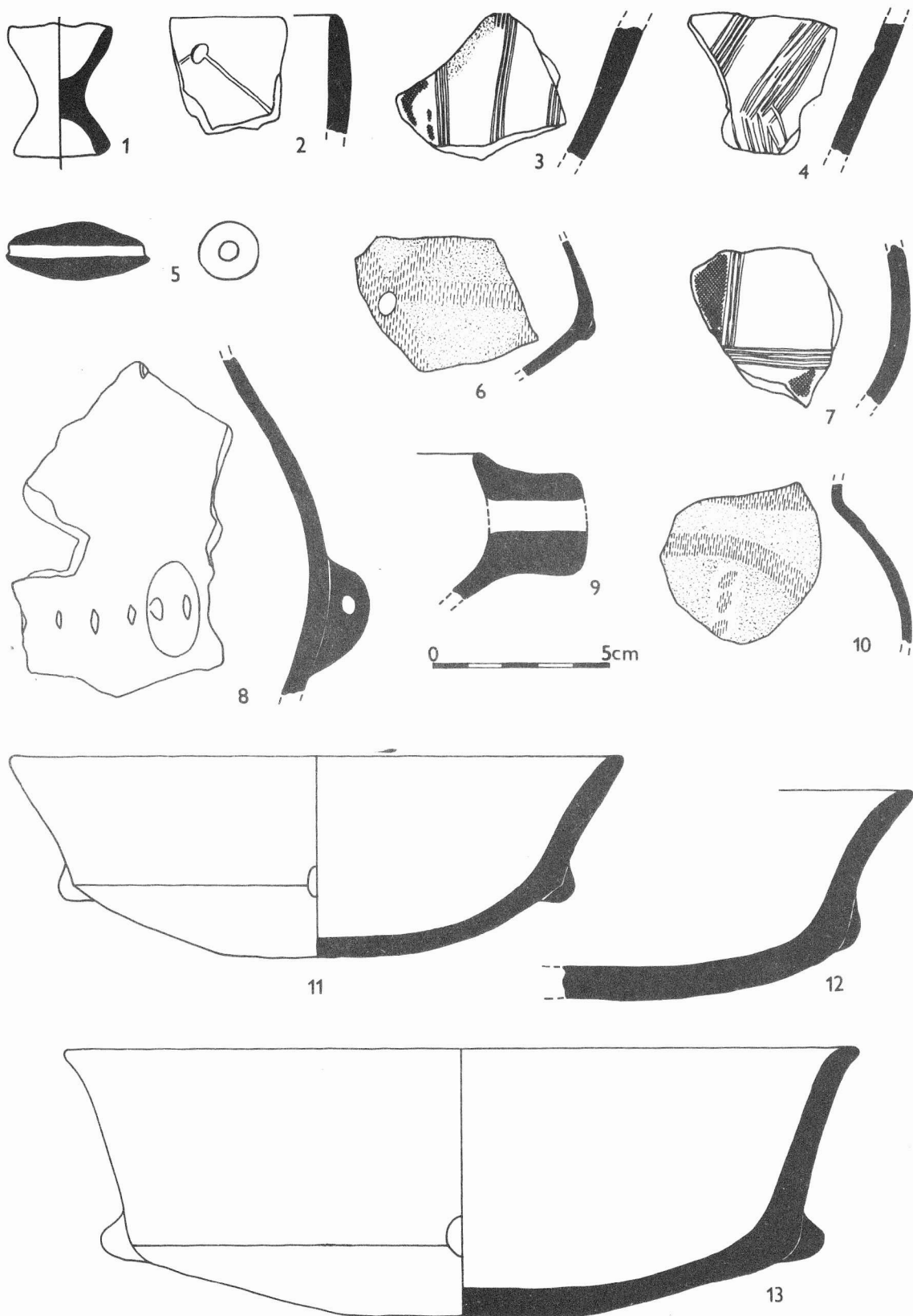
Obr. 37

Brno /okr. Brno-město/. Ukázky středověké keramiky z historického jádra města. - Auswahl an mittelalterlicher Keramik aus dem historischen Stadtkern.

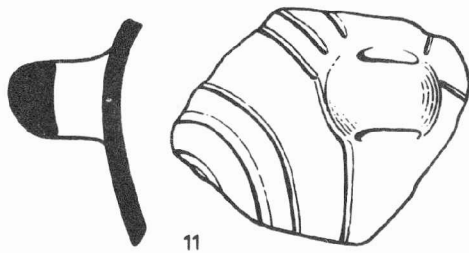
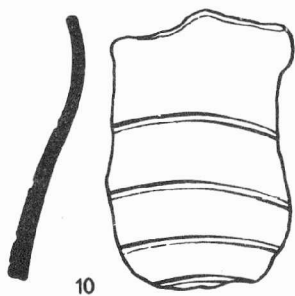
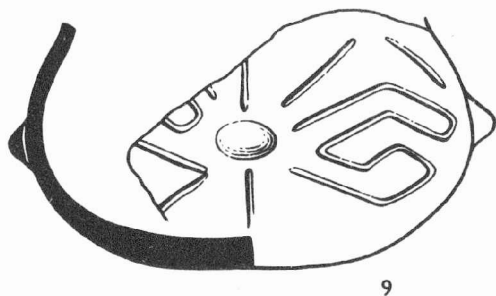
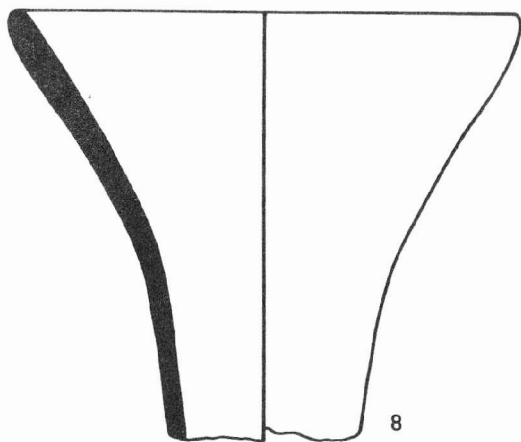
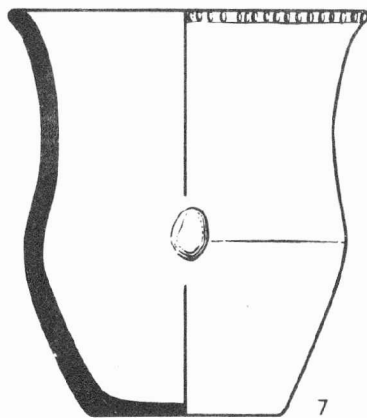
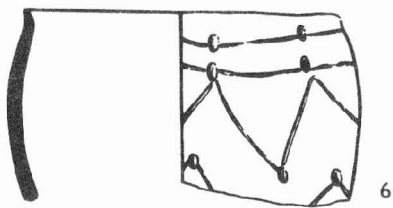
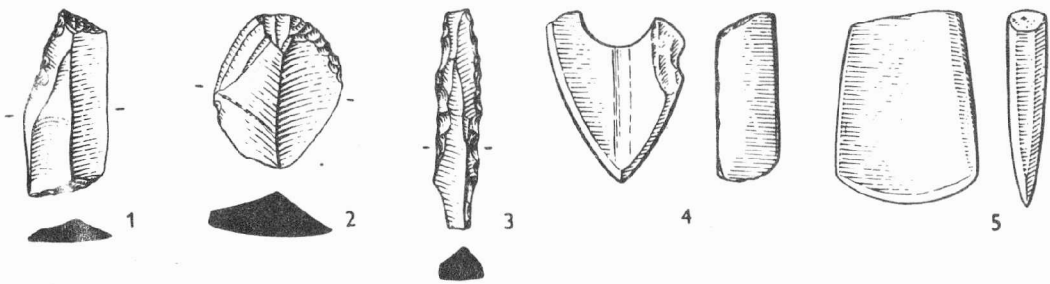
Obr. 38

Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/. Výběr nálezů ze sektoru D1. - Fundauswahl aus Sektor D1. Kresba - Zeichnung: P. Šindelář.

Obr. 39

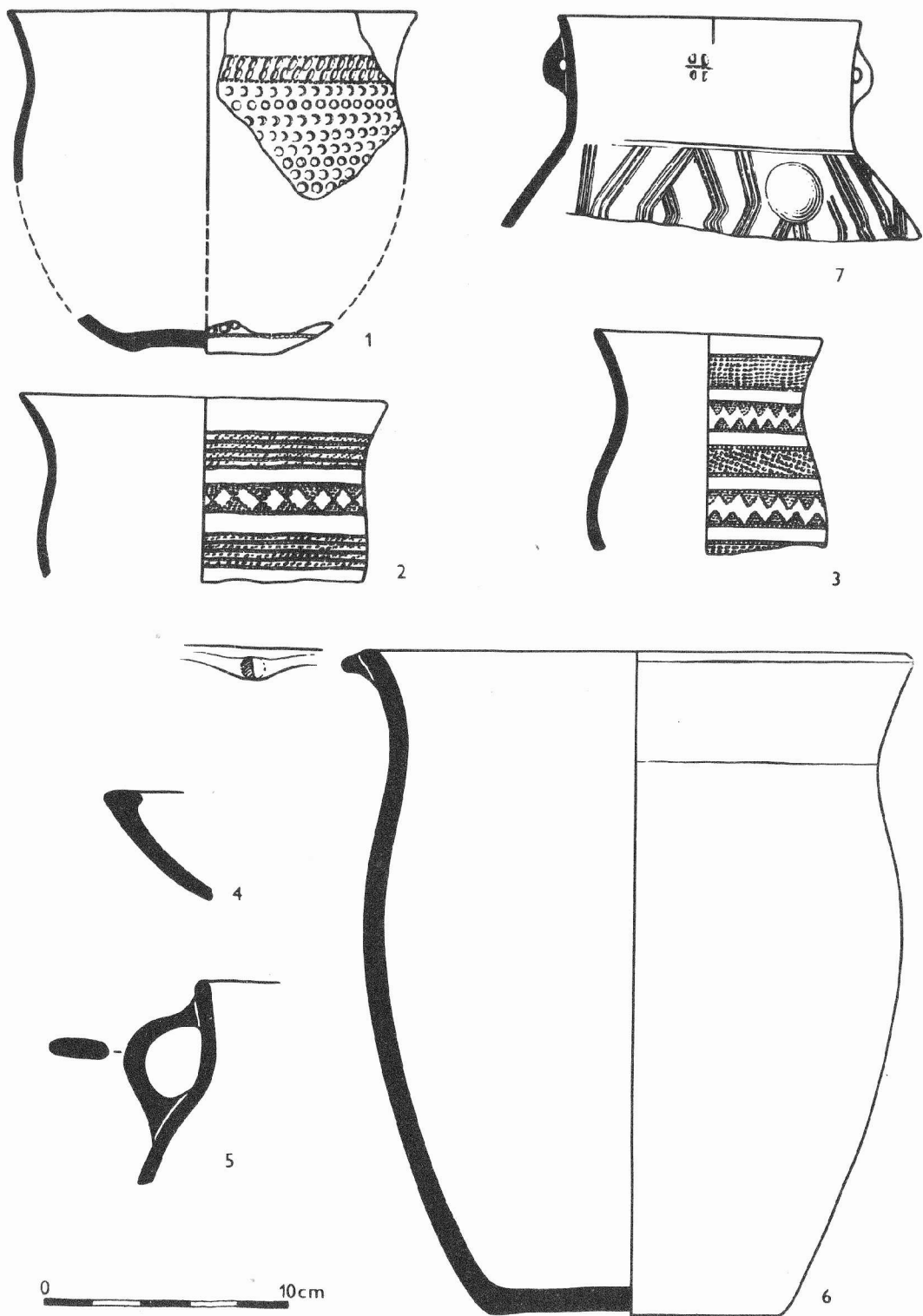
Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/. Výběr nálezů ze sektoru D1. - Fundauswahl aus Sektor D1. Kresba-Zeichnung: P. Šindelář.

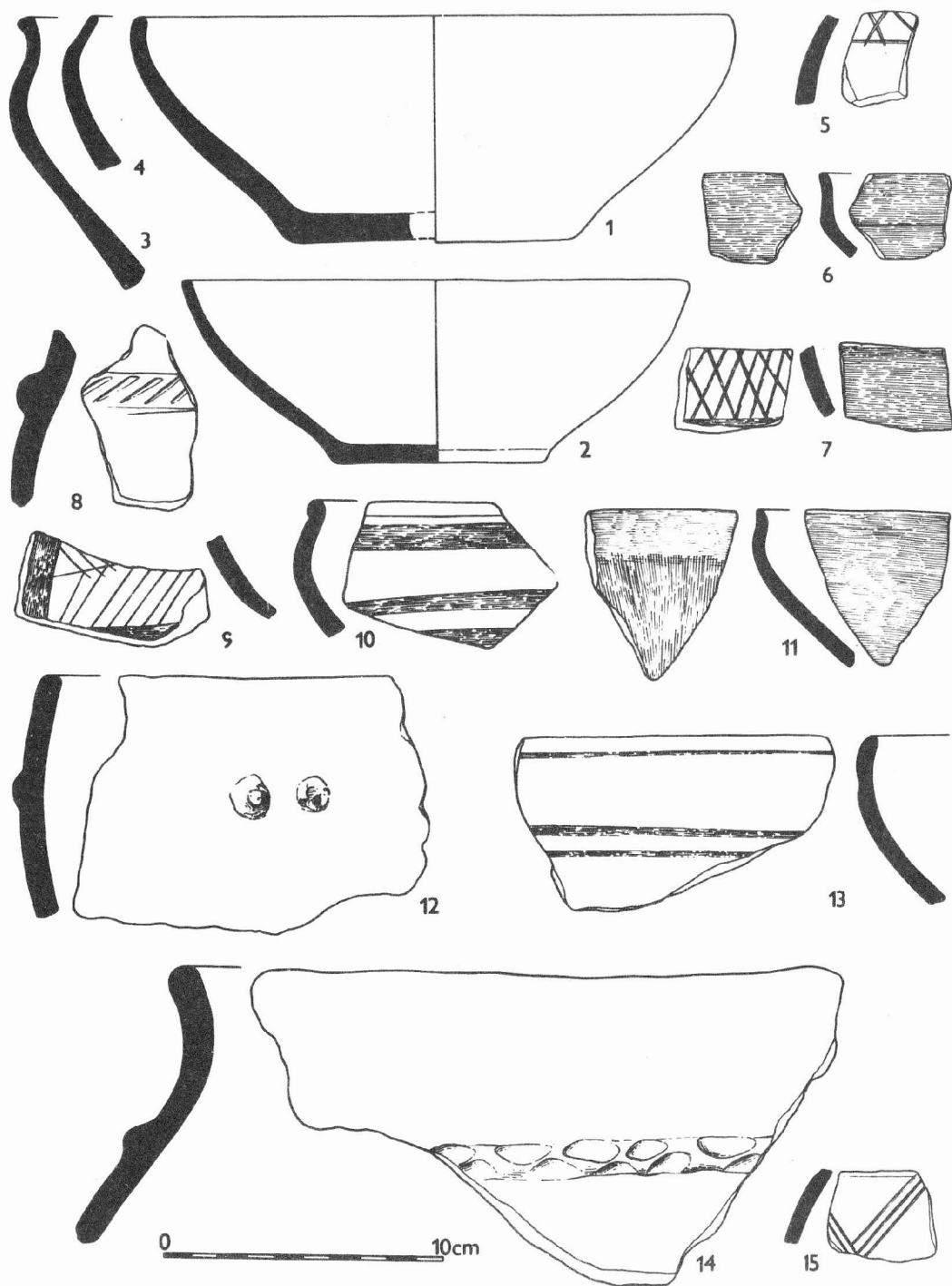
1-3 0 5cm

0 10cm

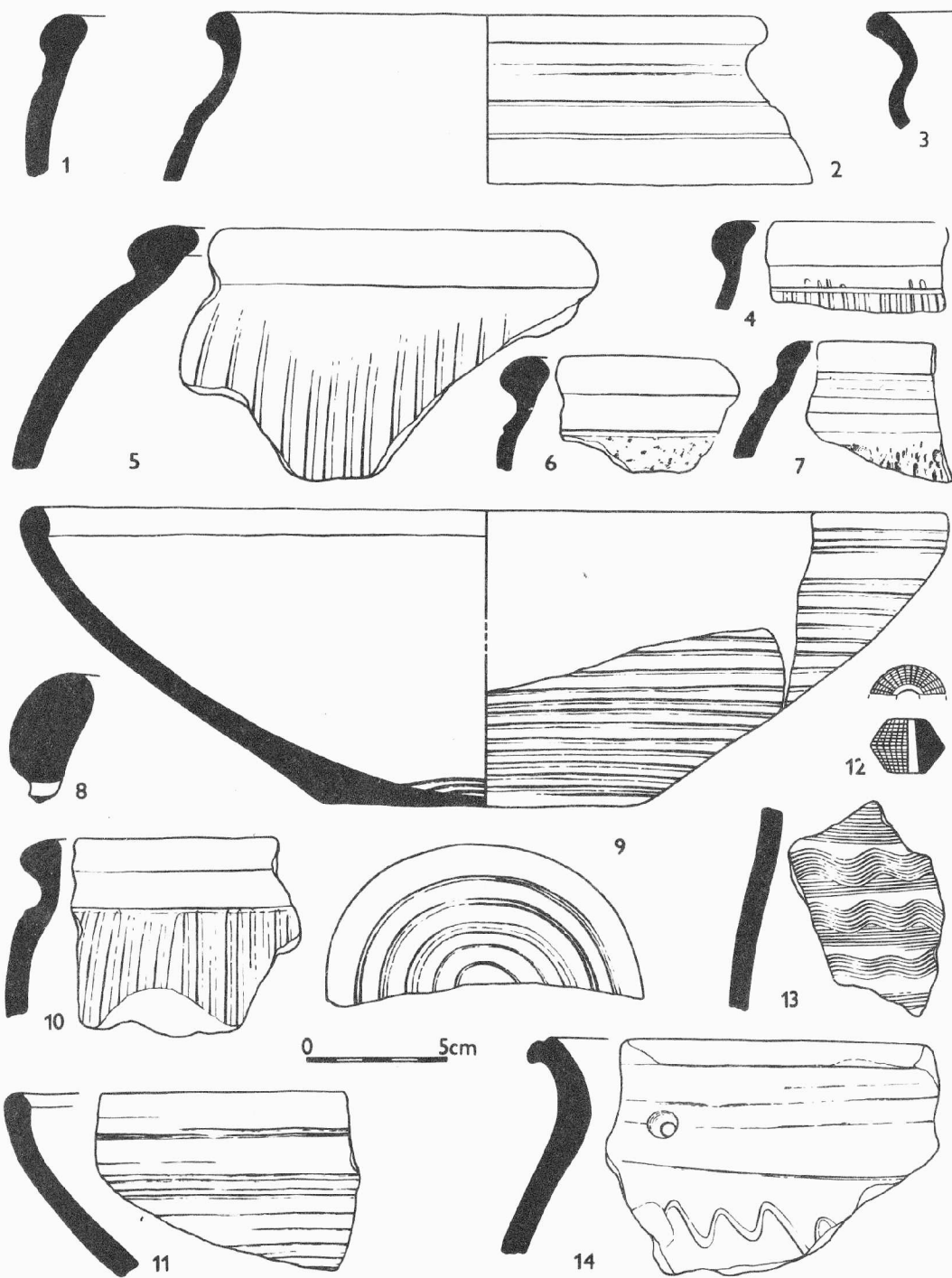
Obr. 41
 Česká /okr. Brno-venkov/. Výběr materiálu ze záchranného výzkumu. - Materialauswahl von der Rettungsgrabung.

Obr. 42
 Česká /okr. Brno-venkov/. Výběr materiálu ze záchranného výzkumu. - Materialauswahl von der Rettungsgrabung.

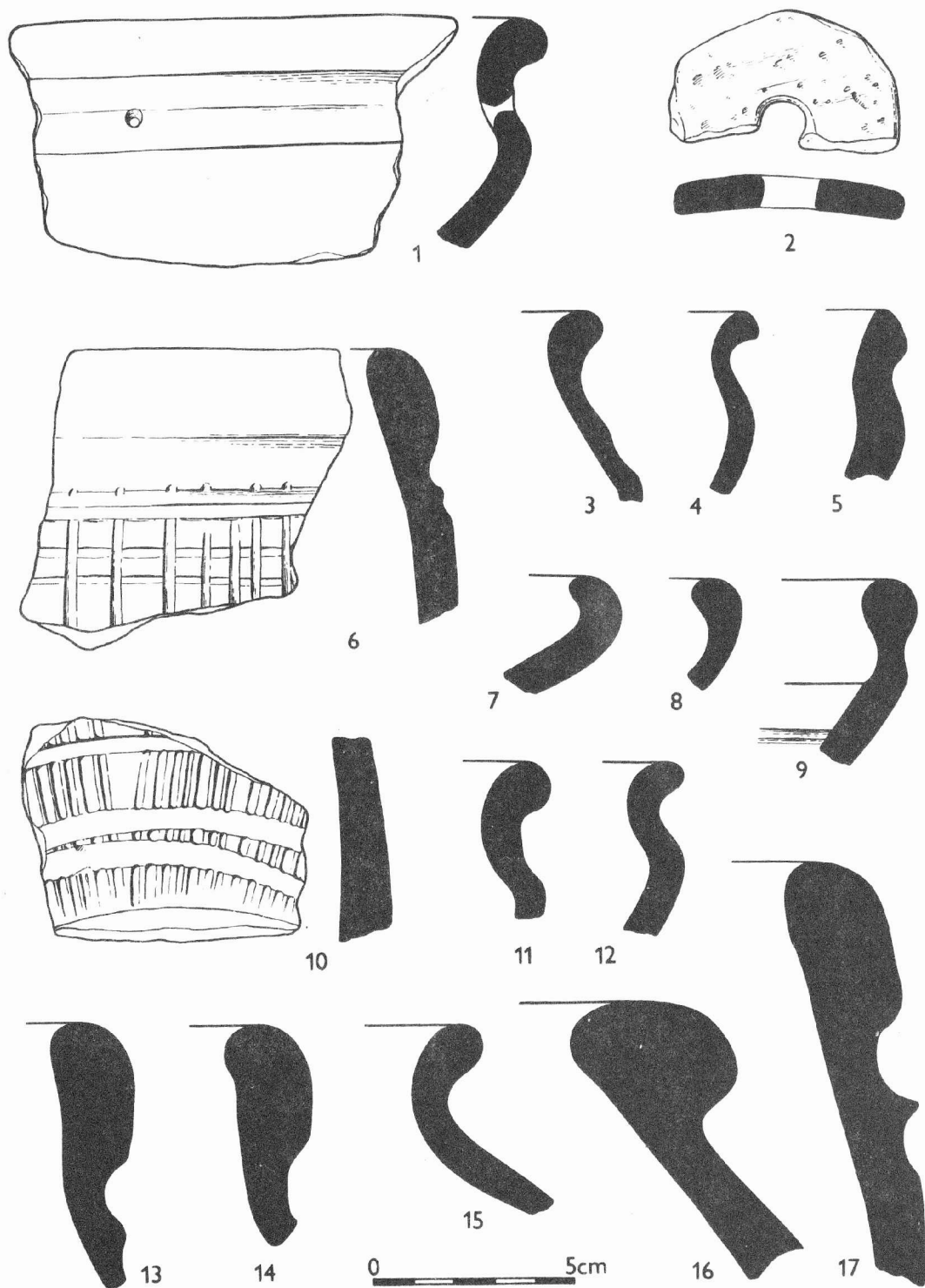

Obr. 43
 Šakvice / okr. Břeclav/. Výběr keramiky kultury horákovské. - Keramikauswahl der Horákov-Kultur.

Obr. 44

Šakvice /okr. Břeclav/. Výběr keramiky z doby laténské a hradištní. - Keramikauswahl aus der Latène- und Burgwallzeit.

Obr. 45

Brod nad Dyjí /okr. Břeclav/. Laténská keramika ze zjišťovacího výzkumu. - Latènezeitliche Keramik von einer Feststellungsgrabung.

P ŘEHLED V Ý Z K U M Ů 1983

Vydává:	Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef P o u l í k
Redaktoři:	Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě:	stříbrné nákončí opasku z kostrového hrobu z období stěhování národů v Boroticích /okr. Znojmo/
Tisk:	Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo:	ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis:	400 kusů - neprodejné

PD 1520
1983. (1985).